

**II. ABDÜLHAMİD HAN DÖNEMİ MOBİLYALARININ TASARIM,
KONSTRÜKSİYON ÖZELLİKLERİ VE GÜNÜMÜZDE
ÜRETİLEBİLİRLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI**

Önder TOSUN

**DOKTORA TEZİ
AĞAÇİŞLERİ ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2022

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum bilgi ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmamda özgün verilerim dışında kalan ve tezde yararlanılan eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu ve başka bir yerde sunmadığımı beyan ederim.

Önder TOSUN

04/07/2022

II. ABDÜLHAMİD HAN DÖNEMİ MOBİLYALARININ TASARIM, KONSTRÜKSİYON ÖZELLİKLERİ VE GÜNÜMÜZDE ÜRETİLEBİLİRLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI

(Doktora Tezi)

Önder TOSUN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2022

ÖZET

Bu çalışmada, II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının tasarım ve estetik açıdan değerlendirmeleri, malzeme ve konstrüksiyon özellikleri ile günümüzde üretilebilirliğine ilişkin görüşleri ortaya koymak amacıyla iki araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın birinci araştırma yöntemi olan dönem mobilyalarını araştırma yönteminde, literatür araştırması ve arşiv taramasıyla veriler elde edilmiş, II. Abdülhamid’e atfedilen ahşap eserler ve mobilyalar tespit edilmiş, bu mobilyaların üretim teknikleri, malzemeleri, konstrüksiyon özellikleri incelenmiş ve Bilgisayar Destekli Tasarım (CAD) programı ile teknik çizimleri yapılmıştır. İkinci araştırma yöntemi olan istatistiki yöntem ile Ankara ve İstanbul illerindeki ilgili Akademisyenlerin, Öğretmenlerin ve mobilya sektörü firmalarında çalışanların görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada yürütüldüğü araştırma “karma araştırma” tekniği ile sonuçlandırılmıştır. Nicel araştırmaya tesadüfi yöntemle seçilen 726 kişi katılmış, elde edilen sonuçlara ait veriler SPSS programı ile değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yöntemine toplam 30 kişi katılmış, elde edilen sonuçlar içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre II. Abdülhamid’in iyi bir tasarımcı ve marangoz olduğu, kurduğu özel marangozhane ve Tamirhane-i Hümayûn ile çok sayıda mobilya ve ahşap eser tasarladığı, ürettiği, üretilmesine katkıları olduğu belirlenmiştir. II. Abdülhamid dönemi mobilyalarında özellikle ağır oymaların, kakmaların, marketri ve tornalama tekniklerinin uygulandığı, sedef, bağa, fildişi, pirinç süslemelerinin kullanıldığı görülmüştür. Mobilyaların birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı, yabancı çitalı kınışlı, kapakların zıvanalı çerçeve kapak birleştirme ile birleştirildiği, ahşap parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, gluten veya kan tutkalı kullanıldığı ve ahşap eserlerin ve mobilyaların üst yüzeylerine gomalak cila uygulandığı belirlenmiştir. Günümüz klasik mobilya üretim teknolojileri olan CNC makineleri, poliüretan ve polyester döküm teknikleriyle, geleneksel dönem mobilyalarının endüstriyel olarak düşük maliyetli olarak üretilebileceği saptanmıştır. II. Abdülhamid Han’ın mobilyacılığı ve ürettiği eserlerin tanıtılması amacıyla konferanslar, sempozyumlar ve seminerler düzenlenebilir.

Bilim Kodu : 120401

Anahtar Kelimeler : II. Abdülhamid, Tasarım, Özgün, Türk Mobilyası, Konstrüksiyon

Sayfa Adedi : 422

Danışman : Prof. Dr. İhsan KÜRELİ

THE FURNITURE DESIGN, CONSTRUCTION CHARACTERISTICS AND
INVESTIGATION OF PRODUCTIVITY DURING II. ABDULHAMID HAN PERIOD

(Ph.D. Thesis)

Önder TOSUN

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

July 2022

ABSTRACT

In this study, two research methods were utilized in order to reveal the design and aesthetic evaluations of the furniture of the period of II. Abdulhamid Han, the material and construction properties, and the views on the manufacturability of today. In the research method of period furniture, which is the first research method of the study, data were obtained based on literature research and archive scanning. Wooden artifacts and furniture attributed to Abdulhamid were identified, the production techniques, materials used, and construction features of these furniture were examined, and their technical drawings were drawn with the Computer Aided Design (CAD) program. With the statistical method, which is the second research method, it is aimed to reveal the opinions of academicians, teachers and working in furniture sector companies related in Ankara and Istanbul. This research, in which quantitative and qualitative research methods were carried out together, was concluded with the “mixed research” technique. 726 people were selected by random method and participated in the quantitative research, and the data of the obtained results were analyzed with the SPSS program. A total of 30 people and the results were analyzed by content analysis method. According to the results of the study, it has been determined that II. Abdulhamid was a good designer and carpenter, and he designed, produced, or contributed to the production of many furniture and wooden works with the private carpentry and Tamirhane-i Hümâyûn he founded. It has been observed that especially heavy carvings, inlays, marquetry and turning techniques were applied, and mother-of-pearl, tortoiseshell, ivory, and brass ornaments were used in the furniture of the II. Abdulhamid period. It has been determined that the furniture is made of mortise, dowel, and foreign lath jointed, the covers are joined with mortise-frame cover jointing, casein, gluten, or blood glue is used as glue in adhering wooden parts to each other, and the upper surfaces of wooden works and furniture are polished with shellac lacquer. It has been determined that traditional furniture can be produced industrially at low cost with CNC machines, polyurethane, and polyester casting techniques, which are today’s classical furniture production technologies. II. Abdulhamid Han’s works produced and furniture making exhibitions, symposiums and seminars could be organized in order to introduce.

Science Code : 120401

Keywords : II. Abdulhamid, Design, Original, Turkish furniture, Construction

Page Number : 422

Supervisor : Prof. Dr. İhsan KÜRELİ

TEŞEKKÜR

Öncelikle Doktora eğitimim sürecinde ve tezimin hazırlanmasında yardımını ve desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle her zaman yol gösteren, programa kayıt olduğum 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminden, vefat ettiği 07.12.2021 tarihine kadar danışmanlığımı yürüten çok kıymetli hocam Prof. Dr. Hacı Hasan EFE'ye çok teşekkür eder, kendisine Allah'tan rahmet dilerim. Bu araştırma uzun bir sürecin sonunda ortaya çıkmıştır. Tez çalışmamın başından itibaren tez izleme komitesinde bulunan, Prof. Dr. Hacı Hasan EFE'nin vefatından sonra danışmanlığımı yürüten, yaptığım tüm çalışmalarda yol gösteren, emeği geçen değerli hocam Prof. Dr. İhsan KÜRELİ'ye, yine tez çalışmamın başından itibaren tez izleme komitesinde yer alan, tez çalışmasının şekillenmesinde etkili olan, yol gösteren, katkı sunan kıymetli hocam Prof. Dr. Ali KASAL'a, danışman değişikliğinden sonra tez izleme komitesi'ne katılan, bilgi ve tecrübesiyle tez çalışmasına katkı veren değerli hocam Prof. Dr. Mustafa ALTUNOK'a, tez savunma jürisinde bulunan ve çok değerli görüşleriyle katkı sunan kıymetli hocalarım Prof. Dr. İlker USTA'ya ve Doç. Dr. Nihat DÖNGEL'e araştırmanın nicel anketini dolduran, nitel görüşmesini yaptığım değerli katılımcılara desteklerinden dolayı, en içten duygularımla teşekkür eder, şükran ve minnetlerimi sunarım

.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xvii
RESİMLERİN LİSTESİ	xx
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xxx
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	13
2.1. Sanat ve Sanat Tarihi	13
2.2. Mekân ve Mobilya	13
2.2.1. Mobilya tasarımını etkileyen faktörler	18
2.3. Mobilya Tarihine Genel Bakış	20
2.3.1. Mobilya tarihi.....	20
2.3.2. Mobilya sanat tarihi	21
2.4. Osmanlı İmparatorluğu’nda Mobilya.....	55
2.4.1. 19. yüzyıla kadar Osmanlılarda mobilya	55
2.4.2. 19. yüzyıl ve sonrası Osmanlılarda mobilya	58
2.4.3. 19. yüzyıl Osmanlı saray mobilyasının değişimi	60
2.5. Osmanlı Sarayları.....	65
2.5.1. Topkapı Sarayı	66
2.5.2. Dolmabahçe Sarayı	66
2.5.3. Beylerbeyi Sarayı.....	67

	Sayfa
2.5.4. Yıldız Sarayı.....	67
2.5.5. Şale Köşkü	69
2.5.6. Maslak Kasırları	69
2.6. II. Abdülhamid Han ve Mobilyacılığı	69
2.6.1. II. Abdülhamid Han'ın hayatı (1842-1918), saltanat yılları ve icraatları (1876-1909).....	69
2.6.2. II. Abdülhamid Han'ın sanata ilgisi ve sanatsal kişiliği	73
2.6.3. Sultan II. Abdülhamid Han'ın mobilyaya ilgisi	74
2.6.4. Dönemde Osmanlı Devleti nüfus durumu	78
2.7. Dönem Mobilya Konstrüksiyon Özellikleri	79
2.7.1. Dönem mobilyalarının örnek konstrüksiyonları	79
2.8. Dönem Mobilya Süsleme Teknikleri ve Kullanılan Malzemeler.....	98
2.8.1. Mobilya ve iç mekânlardaki süslemeler.....	98
2.8.2. Oymacılık.....	99
2.8.3. Kakmacılık	99
2.8.4. Edirnekâri.....	102
2.8.5. Şam işi.....	104
2.8.6. Filato	105
2.8.7. Palmetler	105
2.8.8. Muşarabiye.....	105
2.8.9. Malakit	106
2.9. Dönem Mobilyalarının Üst Yüzey İşlemi-Cılalama Ürünleri.....	106
2.9.1. Gomalak–gomalak cila.....	106
3. KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	109
3.1. II. Abdülhamid Han, Dönemi ve Osmanlı Sarayları ile İlgili Literatür	109
3.2. Mobilya Tasarım ve Konstrüksiyon Özellikleri ile İlgili Literatür	113

	Sayfa
3.3. Bilimsel Araştırma Yöntemleri ile İlgili Literatür	116
3.3.1. Literatür, arşiv ve yerinde inceleme yöntemi ile araştırma.....	116
3.3.2. İstatistiki yöntem.....	119
4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	123
4.1. Tezin Süreci ve Kısıtlamaları.....	123
4.2. Dönem Mobilyalarını Araştırma Yöntemi	124
4.2.1. Arşivlerden veri elde etme yöntemleri.....	125
4.2.2. Elde edilen verilerin işlenmesi ve analizi.....	126
4.2.3. Günümüz klasik mobilya üretim teknolojisi	127
4.3. İstatistiki Yöntem	127
4.3.1. Araştırmanın modeli.....	127
4.3.2. Hedef evren, örneklem ve çalışma grubu.....	128
4.3.3. Veri toplama araçları.....	136
5. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	151
5.1. Dönem Mobilyalarından Elde Edilen Bulgular.....	151
5.1.1. Arşivlerden elde edilen veriler	151
5.1.2. II. Abdülhamid Han’a atfedilen mobilya ve bazı eserlerin analizi	163
5.1.3. Günümüz klasik mobilya üretim teknolojisi	230
5.2. İstatistiki Yöntem Bulguları	247
5.2.1. Nicel verilerin analizi ve bulgular.....	247
5.2.2. Nitel görüşme bulguları.....	282
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	339
KAYNAKLAR	359
EKLER.....	375
EK-1. “Batı etkisinde osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” uygulanacak veri toplama araçları	376

	Sayfa
EK-2. Uygulanacak veri toplama araçları.....	381
EK-3. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu onay yazısı.....	383
EK-4. 18.05.2018 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nün ilgili kurumlara gönderdiği yazı	384
EK-5. 26.06.2018 tarihli İstanbul Valiliği, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğü yazısı	385
EK-6. 31.07.2018 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün yazısı.....	386
EK-7. T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na 03.07.2019 tarihinde verilen başvuru dilekçesi	387
EK-8. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'nın 02.08.2019 tarihli, Milli Saraylar'da araştırma yapabilmek, fotoğraf çekebilmek için yapılan başvuruya istinaden verilen cevap yazısı	388
EK-9. 08.08.2019 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün yazısı.....	389
EK-10. T.C. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'ndan CD şeklinde gönderilen 38 poz fotoğrafın gönderildiği 04.10.2019 tarihli PTT gönderisi.....	390
EK-11. Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler	391
ÖZGEÇMİŞ	421

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Bazı mobilyaların standart ölçü aralıkları.....	19
Çizelge 2.2. Dönem kronolojisi	70
Çizelge 2.3. Osmanlı Devleti'nin nüfusu (1874-1914).....	78
Çizelge 4.1. Akademik personel sayıları	131
Çizelge 4.2. Bölümler bazında akademik personel sayıları	132
Çizelge 4.3. İstanbul'da bulunan akademisyenlerden nicel anket uygulanacak sayılar	132
Çizelge 4.4. Ankara'da bulunan akademisyenlerden nicel anket uygulanacak sayılar ..	133
Çizelge 4.5. Ankara ve İstanbul'daki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde mobilya ve iç mekân tasarımı alanı olan ve Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni kadrosu bulunan okullar.....	134
Çizelge 4.6. Ankara ve İstanbul'daki öğretmenlerden nicel anket uygulanacak sayılar	135
Çizelge 4.7. Ankara ve İstanbul'daki firma çalışanlarından nicel anket uygulanacak sayılar	135
Çizelge 4.8. Güvenilirlik analizi sonuçları	141
Çizelge 4.9. Katılımcılara ait demografik bulgular	145
Çizelge 5.1. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yapılan II. Abdülhamid Han dönemi mobilyacılığı ile ilgili tespit edilen belgeler .	152
Çizelge 5.2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	247
Çizelge 5.3. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	248
Çizelge 5.4. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	249
Çizelge 5.5. Katılımcıların bölümlerine göre dağılımı	249
Çizelge 5.6. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı	250
Çizelge 5.7. Katılımcıların görev yaptıkları yerlere göre dağılımı	251
Çizelge 5.8. Katılımcıların görev yaptıkları ile göre dağılımı	251
Çizelge 5.9. Mobilya tasarımı genel sorular frekans dağılımı, ortalama ve standart sapmaları	252

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.10. Katılımcıların mobilya tasarımı ile ilgili genel sorularına ilişkin Kolmogorov- Smirnov testi analizi sonuçları	253
Çizelge 5.11. Mobilya tasarımı genel soruların cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları	254
Çizelge 5.12. Mobilya tasarımı genel soruların mesleğe göre Kruskal Wallis analizi sonuçları	255
Çizelge 5.13. Mobilya tasarımı genel soruların eğitim durumuna göre Kruskal Wallis analizi sonuçları	256
Çizelge 5.14. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların bölümlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları	257
Çizelge 5.15. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları	260
Çizelge 5.16. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların görev yaptığı yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları	261
Çizelge 5.17. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların görev yaptığı ile göre Mann Whitney U analizi sonuçları	262
Çizelge 5.18. Öğretim Elemanlarına mobilya tasarımı ile ilgili sorulan soruların frekans analizi ve betimsel istatistikleri	263
Çizelge 5.19. Öğretim Elemanlarına mobilya tasarımı ile ilgili sorulan soruların Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları	264
Çizelge 5.20. Öğretim Elemanlarına sorulan mobilya tasarımı sorularının cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları	264
Çizelge 5.21. Mobilya tasarımı sorularının öğretim elemanlarının bölümlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçlar	265
Çizelge 5.22. Mobilya tasarımı soruların öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları	266
Çizelge 5.23. Mobilya tasarımı soruların öğretim elemanlarının görev yaptığı ile göre Mann Whitney U analizi sonuçları	267
Çizelge 5.24. Öğretmenlere mobilya tasarımı ile ilgili sorulan soruların frekans analizi ve betimsel istatistikleri	268
Çizelge 5.25. Öğretmenlere sorulan mobilya tasarımı sorularının Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları	269
Çizelge 5.26. Öğretmenlere sorulan mobilya tasarımı sorularının cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları	269

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.27. Mobilya tasarımı soruların öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları	270
Çizelge 5.28. Mobilya tasarımı soruların öğretmenlerin görev yaptığı yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları	271
Çizelge 5.29. Mobilya tasarımı soruların öğretmenlerin görev yaptığı ile göre Mann Whitney U analizi sonuçları	271
Çizelge 5.30. Firma temsilcilerinin üretim türleri	272
Çizelge 5.31. Firmaların çalışan sayısına göre dağılımı	273
Çizelge 5.32. Firmaların üretim miktarını belirledikleri kriterlerin dağılımı	274
Çizelge 5.33. Firmaların faaliyet alanları ile ilgili model ve tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarının dağılımı	274
Çizelge 5.34. Firmaların tasarım sürecinde kullandıkları programların dağılımı.....	275
Çizelge 5.35. Firmaların CNC makinesi kullanım dağılımı	276
Çizelge 5.36. Firmaların kullandıkları CNC makinelerinin kaç eksenli olduğunun dağılımı	276
Çizelge 5.37. Firma temsilcilerinin Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi ile ilgili sorulan sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımları, ortalamaları ve standart sapmaları	277
Çizelge 5.38. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi ile ilgili sorulan soruların Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları	278
Çizelge 5.39. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları	278
Çizelge 5.40. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının eğitim durumuna göre Kruskal Wallis analizi sonuçları.....	279
Çizelge 5.41. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları.....	280
Çizelge 5.42. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının bulundukları yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları.....	280
Çizelge 5.43. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının bulundukları yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları.....	281

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.44. Firma temsilcilerine sorulan soruların firma temsilcilerinin üretim süreçlerinde CNC makinesi kullanımına göre Mann Whitney U analizi sonuçları	281
Çizelge 5.45. Katılımcıların Osmanlı Saray mobilyası konusundaki görüşleri konusunda oluşan kodlar.....	284
Çizelge 5.46. Katılımcıların Osmanlı Saray mobilyalarının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri sonucunda oluşan kodlar	288
Çizelge 5.47. Osmanlı Saray mobilya stillerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	291
Çizelge 5.48. Osmanlı Saray mobilya stillerinin katılımcıların illerine göre dağılımı	292
Çizelge 5.49. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renklerin mesleklere göre dağılımı	294
Çizelge 5.50. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renklerin Ankara ve İstanbul'daki katılımcılara göre dağılımı	295
Çizelge 5.51. Osmanlı Saray mobilyaları süsleme özellikleri	297
Çizelge 5.52. Osmanlı Saray mobilyaları süsleme özelliklerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı.....	299
Çizelge 5.53. Osmanlı Saray Mobilyaları süsleme özelliklerinin katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı	300
Çizelge 5.54. Osmanlı Saray mobilyası malzeme özellikleri	301
Çizelge 5.55. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan malzemelerin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı.....	305
Çizelge 5.56. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan malzemelerin katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı	306
Çizelge 5.57. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım ve üretim teknikleri ile menşeleri.....	307
Çizelge 5.58. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım ve üretim teknikleri ile menşelerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	311
Çizelge 5.59. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım ve üretim teknikleri ile menşelerinin katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı.....	312
Çizelge 5.60. Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan kodlar	313

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.61. Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri konusunda katılımcıların mesleklerine göre oluşturulan kodların dağılımı	315
Çizelge 5.62. Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri konusunda katılımcıların bulundukları şehre göre oluşturulan kodların dağılımı	316
Çizelge 5.63. Osmanlı Saray mobilyalarının etkilendiği ekoller konusunda oluşturulan kodlar	317
Çizelge 5.64. Osmanlı Saray mobilyalarının etkilendiği ekoller konusunda oluşturulan kodların katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	319
Çizelge 5.65. Osmanlı Saray mobilyalarının etkilendiği ekoller konusunda oluşturulan kodların katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı	320
Çizelge 5.66. II. Abdülhamid Han döneminin Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı konusunda katılımcıların cevaplarına göre oluşturulan kodlar	320
Çizelge 5.67. II. Abdülhamid Han döneminin Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkıları	321
Çizelge 5.68. II. Abdülhamid Han döneminin Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısında oluşturulan kodların katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	324
Çizelge 5.69. II. Abdülhamid Han döneminin Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısında oluşturulan kodların katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı	324
Çizelge 5.70. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodları.....	325
Çizelge 5.71. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre özgün Türk mobilyası özellikleri	325
Çizelge 5.72. Özgün Türk mobilyasının nasıl oluşturulması konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşan kodlar	328
Çizelge 5.73. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodlarının katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	331
Çizelge 5.74. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodlarının katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı....	331
Çizelge 5.75. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodlarının katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı....	332

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.76. Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin oluşan kodlar	334

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. İş akış çizelgesi	12
Şekil 2.1. Mobilyanın genel tasarım süreci.....	15
Şekil 2.2. Mobilya tasarımını etkileyen faktörler	17
Şekil 2.3. Mobilya tarihine genel bakış	21
Şekil 5.1. Çalışma masası net resmi.....	166
Şekil 5.2. Küstüm koltuğu net resmi.....	168
Şekil 5.3. Kolçaksız sandalye net resmi.....	171
Şekil 5.4. Büyük dolap net resmi	173
Şekil 5.5. Cam kapaklı kitap dolabı net resmi	176
Şekil 5.6. Yeşil tablalı makam masası net resmi	179
Şekil 5.7. Çalışma masası kapağının açık hali net resmi	181
Şekil 5.8. Çalışma masası kapağının kapalı hali net resmi	182
Şekil 5.9. Merdiven koltuk-koltuk hali net resmi	184
Şekil 5.10. Merdiven koltuk- merdiven hali net resmi	186
Şekil 5.11. Masa net resmi.....	188
Şekil 5. 12. Kolçaklı sandalye/kotuk (berjer) net resmi.....	189
Şekil 5.13. İstanbul Deniz Müzesindeki I. dolap net resmi	192
Şekil 5.14. İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap net resmi.....	195
Şekil 5.15. Konsol net resmi	197
Şekil 5.16. Kavukluk net resmi.....	199
Şekil 5.17. İstanbul Ü. Rektörlüğündeki kitaplık dolap net resmi.....	201
Şekil 5.18. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları net resmi	203
Şekil 5.19. İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesindeki koridordaki dolap net resmi.....	205
Şekil 5.20. Mücevher sandığı kapağın açık hali net resmi	208
Şekil 5.21. Mücevher sandığı kapak kapalı hali net resmi	209

Şekil	Sayfa
Şekil 5.22. Çankaya Köşkü Atatürk Müze Köşk'ündeki I. paravan net resmi	211
Şekil 5.23. Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen II. Paravan net resmi.....	213
Şekil 5.24. Ayna görünümlü kapı net resmi	216
Şekil 5.25. Sedef kakmalı I. sehpa net resmi	218
Şekil 5.26. Sedef kakmalı II. sehpa net resmi.....	220
Şekil 5.27. T.C. Osmanlı Arşivi Başkanlık makamında bulunan çay masası net resmi.....	222
Şekil 5.28. Rahle net resmi	224
Şekil 5.29. El aynası net resmi.....	225
Şekil 5.30. Yıldız Hamidiye Cami Hünkâr Mahfili kafesleri net resmi	227
Şekil 5.31. Sedefli çalışma masası net resmi	229
Şekil 5.32. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı.....	248
Şekil 5.33. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	248
Şekil 5.34. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	249
Şekil 5.35. Katılımcıların bölümlerine göre dağılımı	250
Şekil 5.36. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı.....	250
Şekil 5.37. Katılımcıların görev yaptıkları yerlere göre dağılımı.....	251
Şekil 5.38. Katılımcıların görev yaptıkları ile göre dağılımı	251
Şekil 5.39. Firma temsilcilerinin üretim türleri	272
Şekil 5.40. Firmaların çalışan sayısına göre dağılımı	273
Şekil 5.41. Firmaların üretim miktarını belirledikleri kriterlerin dağılımı	274
Şekil 5.42. Firmaların faaliyet alanları ile ilgili model ve tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarının dağılımı	275
Şekil 5.43. Firmaların tasarım sürecinde kullandıkları programların dağılımı.....	275
Şekil 5.44. Firmaların kullandıkları CNC makinelerinin kaç eksenli olduğunun dağılımı	276
Şekil 5.45. Araştırmanın tema ve kategorileri	283

Şekil	Sayfa
Şekil 5.46. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan stiller	289
Şekil 5.47. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler	293
Şekil 5.48. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları.....	296
Şekil 5.49. Osmanlı Saray mobilyaları süsleme özellikleri	297
Şekil 5.50. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan ahşap malzemeler.....	302
Şekil 5.51. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları.....	303
Şekil 5.52. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan diğer malzemeler.....	304
Şekil 5.53. Osmanlı Saray mobilyalarının menşeleri	308
Şekil 5.54. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım teknikleri.....	309
Şekil 5.55. Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ile mimari yapının uyumu.....	313
Şekil 5.56. Osmanlı Saray mobilyalarına etki eden ekoller.....	317
Şekil 5.57. "Özgün Türk mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodları.....	325
Şekil 5.58. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre özgün Türk mobilyası özellikleri .	326
Şekil 5.59. Özgün Türk mobilyasının nasıl oluşturulması konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşan kodlar	328

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Çatalhöyük yerleşim illüstrasyonları	22
Resim 2.2. Çatalhöyük evinin içi maketi	23
Resim 2.3. Boyalı sandık	23
Resim 2.4. Mısırdaki oturma mobilyaları örnekleri.....	24
Resim 2.5. Masanın ara kayıtları	24
Resim 2.6. Düz oturak ve iç bükey oturak örnekleri	25
Resim 2.7. Ayakları zıvanalı sandalye çizimi örneği	25
Resim 2.8. Mısır sandalyelerinin arkalık kısmının yaklaşık 105° olarak üretildiği örnekler	25
Resim 2.9. Tanrı figürlü sandalye örnekleri	26
Resim 2.10. Zengin kakma yapılmış sandalye örneği	26
Resim 2.11. Tutankhamon'un koltuğu ve tahtı.....	27
Resim 2.12. Ahşap kolçaklı sedan sandalye örnekleri.....	27
Resim 2.13. Tutankamon'un yatağı	27
Resim 2.14. Katlanır ahşap yatak	28
Resim 2.15. Mezopotamya'da oturma mobilyası olduğunu gösteren taş oyma figürü ve Mezopotamya haritası	28
Resim 2.16. Japon mobilya örnekleri	30
Resim 2.17. Klismos sandalye ve taş oyma figürü	31
Resim 2.18. Roma mobilyası örnekleri	31
Resim 2.19. Çapraz (X) çatıklı Bizans sanatı sandalye örneği	32
Resim 2.20. Selçuklu dönemi mozaik desenli sandık örneği	35
Resim 2.21. Roman oturma mobilya örnekleri	37
Resim 2.22. Gotik döneme ait masa ve sandalye illüstrasyonu	37
Resim 2.23. Gotik sandalye, koltuk örnekleri.....	38
Resim 2.24. Rönesans'ta Alman yapımı masa ve sandalye örnekleri	38

Resim	Sayfa
Resim 2.25. Rönesans stili mobilya örnekleri	38
Resim 2.26. Louis XIV. ve XV. Louis stili koltuk örnekleri.....	39
Resim 2.27. Regence dönemi mobilya örnekleri	39
Resim 2.28. Rokoko stili mobilya örneği	40
Resim 2.29. Neoklasik koltuk örneği.....	41
Resim 2.30. Kakma (marketri) örnekleri	42
Resim 2.31. XVI. Louis stili mobilyalara örnekler.....	42
Resim 2.32. XVI. Louis stili koltuk.....	43
Resim 2.33. Queen Anne stili ceviz koltuk	43
Resim 2.34. Chippendale oturma elemanı örneği	44
Resim 2.35. Adam stili kanepeler örneği	45
Resim 2.36. Adam stili oturma mobilyası örnekleri	45
Resim 2.37. Adam (İngiliz neoklasik) mobilyalara örnekleri	45
Resim 2.38. Hepplewhite stili oturma mobilya örnekleri	46
Resim 2.39. Hepplewhite (İngiliz neoklasik) mobilya örnekleri	46
Resim 2.40. Sheraton dönemi oturma mobilya örnekleri	47
Resim 2.41. Thomas Sheraton tasarımı mobilya örnekleri	47
Resim 2.42. Direktuvar dönemi bir mobilya ve ayak detayı	48
Resim 2.43. Direktuvar dönemi mobilya örneği	48
Resim 2.44. Ampir mobilya dönemi örnekleri	49
Resim 2.45. Ampir dönem mobilyası masa örneği	49
Resim 2.46. Regence dönemi mobilya örnekleri	50
Resim 2.47. Regence dönemi oturma mobilyası örneği	50
Resim 2.48. Biedermeier dönemi oturma mobilyası örneği	51
Resim 2.49. 19. yüzyıl Alman koltuk örneği	51
Resim 2.50. Thonet sandalyeler	52

Resim	Sayfa
Resim 2.51. Thonet sandalye imalat resimleri	53
Resim 2.52. Arts and crafts dönemi mobilyası örneği.....	54
Resim 2.53. Art Nouveau stili ceviz ağacından yapılmış mobilya örnekleri	54
Resim 2.54. Anadolu’da geleneksel iç mekân kimliği ve donatımının genel özelliği örneği	56
Resim 2.55. Kartal figürlü koltuk	57
Resim 2.56. Bahçede müzik dinleyen çift minyatürü	57
Resim 2.57. (a) 1720 tarihli Surname-i Vehbi’deki minyatürden detay (b) Abdullah Buhari’nin minyatürü, koltuk örneği	58
Resim 2.58. İstanbul Sanayi Mektebi marangozhanesi	59
Resim 2.59. Makineleriyle çalışan beş marangoz	60
Resim 2.60. Beylerbeyi Sarayı’nda bulunan Sultan koltuğu	61
Resim 2.61. 1866 yılı “Narlian” mobilya firması fatura örneği	62
Resim 2.62. Psalty mobilya fabrikası ilanı	63
Resim 2.63. Psalty mobilya fabrikasına ait fatura ve belgeler	63
Resim 2.64. Pysalty mobilya fabrikasının mobilyalarındaki metal etiket	63
Resim 2.65. “Roupen Bedrossian” mobilya firması ilanı	64
Resim 2.66. Pera’da bulunan Leon Rosenthal firmasından Yıldız Sarayı Harem Dairesi için alınan mobilyaların faturası.....	65
Resim 2.67. Yıldız Sarayı vaziyet planı	68
Resim 2.68. II. Abdülhamid Han’ın marangoz aletleri	76
Resim 2.69. II. Abdülhamid Han’ın marangoz aletleri ve tezgâhı	76
Resim 2.70. 1883 Sanayi-i Nefise Alisi ilk günlerinden geriye kalan saray mobilyalardan örnekler	77
Resim 2.71. Gül ağacından yapılan rahle	78
Resim 2.72. Terzibaşı Parma tarafından takdim olunan koltuk, sandalye ve markiz mobilya kataloğu	79
Resim 2.73. Terzibaşı Parma tarafından takdim olunan koltuk, sehpa mobilya kataloğu.....	80

Resim	Sayfa
Resim 2.74. Örnek koltuk iskeletleri	80
Resim 2.75. Örnek koltuk iskelet detayları.....	80
Resim 2.76. Koltuk, sandalye döşeme konstrüksiyon örnekleri	81
Resim 2.77. Koltuk ayak kayıt konstrüksiyon detayı	81
Resim 2.78. Örnek tekli koltuk döşeme konstrüksiyonu	82
Resim 2.79. Koltuk döşeme konstrüksiyon örnekleri.....	82
Resim 2.80. Oturma mobilyası arka bacak ve arka ara kayıt, arka panel, çullar ve kolon örnekleri	82
Resim 2.81. Kolçak kayıt, zıvana konstrüksiyon örneği	83
Resim 2.82. Döşeme çivileri.....	83
Resim 2.83. Deri şerit ile takviye edilerek çivilenmiş döşeme kolon.....	83
Resim 2.84. Cilalı demir çivilerle çakılmış sandalye döşeme kumaşı detayı	84
Resim 2.85. Koltuk çerçevesinin altını gösteren döşeme altı detayı	84
Resim 2.86. Geleneksel Fransız döşeme kesiti	85
Resim 2.87. XV. Louis stili kolçaklı koltuk net resim ve kesitleri	85
Resim 2.88. (a) 1785 yılına ait bir XVI. Louis stili koltuk net görünüşü ve kesiti (b) XV. Louis stili ceviz bir berjer koltuk net görünüşü ve kesiti	86
Resim 2.89. XV. Louis stili bir masanın net görünüşü ve detayları	86
Resim 2.90. Tekli koltuk ve çiftli koltukların parçalanmış resimleri	87
Resim 2.91. Bir sehpanın parça resimleri ve kesim şablonları	87
Resim 2.92. Sandalye ve koltukların parçalanmış resimleri	88
Resim 2.93. Markiz, sehpa, tekli ve ikili koltukların parçalanmış resimleri	89
Resim 2.94. Tekli koltukların parçalanmış resimleri, parça kesim şablonları.....	89
Resim 2.95. Tekli, ikili ve üçlü koltukların parçalanmış resimleri.....	90
Resim 2.96. Dinlenme koltuğu ve karyolanın parçalanmış resimleri	90
Resim 2.97. Vitrinlerin parçalanmış resimleri	91
Resim 2.98. Koltuk, sehpa ve karyolanın parçalanmış resimleri	91

Resim	Sayfa
Resim 2.99. (a) Bir üçlü koltuğun ayak kayıt kesiti (b) Bir sehpanın ayak kayıt kesit ve detay çizimleri.....	92
Resim 2.100. Bir camlı vitrinin yarım ön görünüşü, yan kesit görünüşü ve detayları ...	93
Resim 2.101. Tekli ve ikili koltukların parçalanmış görünüşleri.....	93
Resim 2.102. Sandalyelerin net görünüş ve parça kesim şablonları.....	94
Resim 2.103. (a) Bir dolap ön görünüşü, sol yan kesiti ve çekmece, taç detayları (b) Tekli bir koltuğun kolçak ve ön ayak detayı	95
Resim 2.104. Bir üçayak masanın ve Queen Anne stili puf tabure kesitleri	95
Resim 2.105. Bir dresuarın ön ve sol yan görünüş resmi	96
Resim 2.106. Bir yemek masasının ön ve sol yan görünüşü	96
Resim 2.107. Bir çalışma masasının ön ve sol yan görünüşü	96
Resim 2.108. Döşemeci aletleri bız, oyma kalemleri, döşemeci çekici, gerdirme aleti .	97
Resim 2.109. (a) Mobilya imalatında kullanılan kıl testere örneği (b) Marangoz tezgâhı, rende, düztaban ve bıçakları, tokmak, metresi	98
Resim 2.110. Sedef malzeme.....	100
Resim 2.111. Sedef kakmacılık örnekleri	101
Resim 2.112. Sedef kakma uygulama örnekleri	101
Resim 2.113. Mobilyalarda sedef kakma örnekleri	102
Resim 2.114. Kapıda sedef kakma örnekleri ve uygulaması	102
Resim 2.115. Edirnekârî kavukluk örneği	103
Resim 2.116. Edirnekârî mobilya örnekleri	103
Resim 2.117. Sultan II. Abdülhamid dönemi Şam işçiliği sandalye	104
Resim 2.118. Şam işi tekniği ile yapılan sehpa örnekleri	104
Resim 2.119. Sandalyede uygulanan palmet örneği	105
Resim 2.120. Sandalyede uygulanan muşarabiye örneği	106
Resim 2.121. Gomalak cila bez topu	107
Resim 5.1. Dolmabahçe Sarayı'ndaki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen çalışma masası.....	166

Resim	Sayfa
Resim 5.2. Yıldız Şale Köşkü'nde Sedefli Salon'daki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen yemek odasında yer alan küstüm koltuğu	168
Resim 5.3. Kolçaksız sandalye ve tacı	169
Resim 5.4. Sandalye döşemesinin üst görünüşü	170
Resim 5.5. Sandalye yan ve arka görünüşü	170
Resim 5.6. 20 Eylül 2014'de İtalya'daki küçük bir müzayede evi olan Czerny's International Auction House S.r.l. tarafından 250 lot numarasıyla satışa çıkan dolap	172
Resim 5.7. 20 Eylül 2014'de İtalya'da ki küçük bir müzayede evi olan Czerny's International Auction House S.r.l. tarafından 250 lot numarasıyla satışa çıkan dolapta yer alan kûfi yazılı hat kuşağı ve Osmanlı Arması.....	172
Resim 5.8. Sultan II. Abdülhamid'in Beylerbeyi Sarayı'nda yer alan çalışma odası takımı	175
Resim 5.9. Dolap kapağına işlenmiş II. Abdülhamid Han tuğrası	175
Resim 5.10. Cam kapaklı kitap dolabının taç kısmı	175
Resim 5.11. Yeşil tablalı makam masası	177
Resim 5.12. Masada Sultan'ın tuğrasının detayı	178
Resim 5.13. Makam masasının ön kısmında Victor Aimone-Paris etiketi detayı	178
Resim 5.14. (a) Kapağın kapalı durumu, (b) Kapağın açık durumu	180
Resim 5.15. Çalışma masası kapağında Sultan'ın tuğrasının detayı	180
Resim 5.16. Çalışma masası kapağın açık durumdaki detayı	181
Resim 5.17. Dolmabahçe Sarayı 43 numaralı odadaki, Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen merdivene dönüşebilen koltuk	183
Resim 5.18. Dolmabahçe Sarayı 43 numaralı odadaki, Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen merdivene dönüşebilen koltuğun merdiven olarak görünümü....	185
Resim 5.19. Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Makamı'nda bulunan masa	187
Resim 5.20. Yıldız Şale Köşkü, Sedefli Salon'daki kolçaklı sandalye/kotuk	189
Resim 5.21. İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolap	190
Resim 5.22. İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolapta yer alan II. Abdülhamid tuğrası	191

Resim	Sayfa
Resim 5.23. İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolaptan ayrıntılar	191
Resim 5.24. İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap	194
Resim 5.25. İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap çekmece ve kapak detayı	194
Resim 5.26. Beylerbeyi Sarayı'nda Valide Sultan Dairesi'nde (12 Numaralı oda) Sultan II. Abdülhamid'in yapmış olduğu yemek odası takımında yer alan konsol	196
Resim 5.27. Dolmabahçe Sarayı 93 numaralı oda Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen kavukluk	198
Resim 5.28. Dolmabahçe Sarayı 93 numaralı oda Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen kavukluk	198
Resim 5.29. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Kılıçlık Toplantı Salonundaki kitaplık	200
Resim 5.30. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları	202
Resim 5.31. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları ayrıntı.....	202
Resim 5.32. İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi koridorundaki dolaplar	204
Resim 5.33. Dolmabahçe Sarayı Harem bölümünde yer alan mücevher sandığı.....	206
Resim 5.34. Tamirhane-i Hümayûn çalışanları tarafından 6 Kasım 1903 tarihinde Sultan II. Abdülhamid'e takdim edilen mücevher sandığı	207
Resim 5.35. Tamirhane-i Hümayûn çalışanları tarafından 6 Kasım 1903 tarihinde Sultan II. Abdülhamid'e takdim edilen mücevher sandığı köşe detayı	207
Resim 5.36. Dolmabahçe Sarayı Harem bölümünde yer alan Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen mücevher sandığı kitabesi	207
Resim 5.37. Atatürk Müze Köşkü'nde Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen I. Paravan ...	210
Resim 5.38. Çankaya Köşkü Atatürk Müze Köşk'te Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen I. paravanın taç kısmında bulunan tuğrası	210
Resim 5.39. Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen II. Paravan.....	212
Resim 5.40. Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen II. paravandan ayrıntı	213
Resim 5.41. Maslak Kasrı'nda bulunan, II. Abdülhamid'e atfedilen ayna görünümlü kapı.....	215

Resim	Sayfa
Resim 5.42. Maslak Kasrı’nda bulunan, II. Abdülhamid’e atfedilen aynadaki “AH” monogramı	215
Resim 5.43. Sedef kakmalı sehpa [245]. Giritli Mustafa imzalı Tamirhane-i Hümâyûn.....	217
Resim 5.44. Dolmabahçe Sarayı Pembe Salon’daki Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen sedef kakmalı II. sehpa	219
Resim 5.45. Dolmabahçe Sarayı’nda Pembe Salon’daki Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen sehpa ayaklarından ayrıntı	219
Resim 5.46. T.C. Devlet Osmanlı Arşivi Başkanlık Makamında bulunan çay masası...	221
Resim 5.47. T.C. Devlet Osmanlı Arşivi Başkanlık makamında bulunan çay masası piriç kakma süsleme ayrıntısı	221
Resim 5.48. Vakıf Hat Sanatları Müzesi’ndeki rahle	223
Resim 5.49. El aynası.....	225
Resim 5.50. Yıldız Hamidiye Cami Hünkâr Mahfili kafesleri	226
Resim 5.51. Beylerbeyi Sarayı’nda II. Abdülhamid’in çalışma odası olarak bilinen 28 numaralı odada yer alan sedefli çalışma masası	228
Resim 5.52. CNC makine ile derin oyma ahşap yüzey işlemesi	230
Resim 5.53. CNC makine ile boşaltmalı ahşap yüzey işlemesi.....	230
Resim 5.54. CNC makine ile koltuk ayağı ahşap işlemesi	231
Resim 5.55. CNC makine ile aynı anda çoklu kafalar ile ahşap yüzey işlemesi	231
Resim 5.56. Beş eksenli CNC makine ile ahşap yüzey işlemesi	231
Resim 5.57. Dört kafalı CNC makine ile masa ayağı işlemesi.....	232
Resim 5.58. CNC makine ile MDF yüzey işlemesi.....	232
Resim 5.59. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası, dolaplar ve dolaptan detay	235
Resim 5.60. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası ve sandalyeleri	235
Resim 5.61. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası ve konsolu.....	235
Resim 5.62. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yatak odası mobilyaları	236

Resim	Sayfa
Resim 5.63. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik büro mobilyaları.....	236
Resim 5.64. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş döşemeli ve döşemesiz sandalyeler	237
Resim 5.65. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik masa ayağı ve klasik koltuk	237
Resim 5.66. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik mobilyalara üst yüzey işlemleri uygulama atelyesi.....	238
Resim 5.67. Masiften üretilmiş klasik koltuklar	238
Resim 5.68. MDF levha ile üretilmiş elbise dolabı ve tuvalet masasına yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler.....	238
Resim 5.69. MDF levha ile üretilmiş karyola başlığı ve komodine yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler.....	239
Resim 5.70. MDF levha ile üretilmiş çift kapaklı büfeye yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler.....	239
Resim 5.71. MDF levha ile üretilmiş konsola yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler	239
Resim 5.72. MDF levha ile üretilmiş konsolun polyester dökümlerden yapılan ayakları ve yapıştırılan apliği, poliüretan dökümden yapılan kapak ön yüzü altına yapıştırılan döküm oyması	240
Resim 5.73. Poliüretan döküm ile üretilmiş oyma mobilya tepeliği.....	240
Resim 5.74. Polyester döküm ile üretilmiş oyma apliği ve poliüretan döküm oyması örneği	241
Resim 5.75. Poliüretan döküm ile üretilmiş oyma masa ayağı.....	241
Resim 5.76. Poliüretan döküm ayağın montaj noktalarına cıvatalar yerleştirildiği örnek	242
Resim 5.77. MDF levha ile üretilmiş büfenin poliüretan ve polyester dökümleri	242
Resim 5.78. Masif oyma, poliüretan ve polyester döküm için kalıp örnekleri.....	243
Resim 5.79. Plastik kutusunda poliüretan döküm sıvısı ve etiketi	243
Resim 5.80. Bir stil masa ayağının beyazının alınmış hali	243
Resim 5.81. Silikon ile beyaz kalıbın alınması.....	244
Resim 5.82. Silikon ile beyaz kalıp alındıktan sonra döküm örneği	244

Resim	Sayfa
Resim 5.83. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş ayakların içerisine masif çıtalar koyularak ayakların dayanımının yükseltilmesi örneği	244
Resim 5.84. Yüzey oyma motifinin alınan silikon beyaz (kalıbı)	245
Resim 5.85. Yüzey oyma motifinin alınan silikon beyazı arkası	245
Resim 5.86. Polyester döküm ile üretilmiş sandalye parçaları	246
Resim 5.87. Polyester döküm ile üretilmiş sandalye ayağı	246

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler Açıklamalar

°	Derece
cm	Santimetre
f	Frekans
km	Kilometre
m	Metre
mm	Milimetre
N	Gruptaki Sayı
Sal	Salname

Kısaltmalar Açıklamalar

AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
CAD	Computer Aided Desing / Bilgisayar Destekli Tasarım
CAM	Computer Aided Manufacturing / Bilgisayar Destekli İmalat
CNC	Computer Numeric Control /Bilgisayar Sayılımlı Yönetim
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
MTAL	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
SPSS	Statistical Package for Social Sciences / İstatistik Programı
SS	Standart Sapma
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
TS	Türk Standardı

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problemi ortaya koyulmuş, amacı belirtilerek önemi açıklanmış, hipotezleri kurulmuş ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Problem

İnsanoğlunun altı milyon yıldan daha fazla bir süredir yeryüzünde yaşadığı bilinmekte olup, insanların zaman içerisinde dünyaya dağıldığı ve gittikleri yeni yerlerde birçok beceriler geliştirdiği değerlendirilmektedir [1].

İnsanların kökenleri ve homo sapiens'in küresel yayılımı bizim için ilginç olabilir. İnsanoğlu ilk olarak dünyada altı milyon yıldan fazla bir süre önce ortaya çıkmıştır. Onlar evrimleştikçe ve yetenek geliştirdikçe daha da ilerlemişlerdir. İnsani gelişme hızlanmış ve iklim değişikliği ile modern insanlar dünyanın yeni bölgelerine göç edebilmiştir [2].

İnsan toplulukları giderek karmaşıklaşan sanat ve ritüellerin kanıtlarıyla daha sofistike hale gelmiştir. Ağaç malzeme ve metal malzemenin işlenmeye başlaması büyük değişimlere yol açmıştır. İlk insanların 30.000 yıl öncesine kadar kendilerini sanatsal olarak ifade ettikleri bilinmektedir. Fransa'da bulunan mağara resimleri en eski sanat örnekleri arasındadır. Türkiye'nin merkezindeki ilk büyük yerleşim yerleri ise MÖ 12000 yıllarında Göbekli Tepe ve MÖ 9000 yıllarında Çatalhöyük'te olduğu bilinmektedir [3].

Son yüzyıllarda teknolojik gelişmelerde olduğu gibi sosyal ve demokratik değerlerdeki gelişmelerde mobilya tasarım ve üretimi bakımından önem kazanmış ve dikkate alınması zorunluluğu doğurmuştur [4].

Sanat tarihinin içerisinde mobilya sanat tarihi, mobilyanın yüzyıllar boyunca geçirdiği aşamaları ve bu süreçte uğradığı belli başlı değişiklikleri açıklayan bilim dalı olarak tanımlanabilir. Çünkü mimarlık sanatı ile mobilya arasında parça bütün ilişkisi vardır. Bir başka deyişle mobilya, mimarının ve özellikle iç mimarının bir donatım aracı ve aksesuarıdır. Bu nedenle mobilyanın çağlar boyunca gelişimi incelenirken onu doğrudan etkileyen mimari üsluplarında gerektiği şekilde incelenmesi gerekir [5].

Tarih boyunca insanlar evlerinde mobilyayı kullanmış, zamanın ruhunu, modasını ve

teknolojisini yansıtmışlardır. Mobilya tasarımcılarının temel tasarım eleman ve ilkelerine hâkim olmaları ve bu ilkeleri uygun şekilde tasarımlarında kullanmaları gerekir [6].

Mobilya, yapıların iç düzenini oluşturmak için sonradan yerleştirilen ve çeşitli gereksinimleri karşılayan eşyadır. Mobilyanın kullanım amaçları; oturmak, yemek yemek, yatmak, çalışmak, eşya depolamak gibi günlük pratik kullanımlarıyla yaşamı kolaylaştırmaktır [7].

İnsan, ilkçağlardan itibaren fiziksel ve sosyal ihtiyaçları için üretim yapmış olup, mobilya kavramı da insanın yaratılışıyla başlamıştır [8]. Mobilya tasarımı, ilkçağlardan günümüze kadar çeşitli dönemlerden geçmiştir. Mobilya üretiminde, ilkçağlardaki çeşitli zanaatlardan, günümüzdeki seri üretim sürecine kadar birçok üretim yöntemlerinden faydalandığı görülmektedir [9].

Rönesans'a gelene kadar tabure ve sandık gibi birkaç tür dışında mobilya, yalnız üst sınıflara özgü bir ayrıcalık olarak kalmıştır [8]. Ahşap süsleme işleri 19. yüzyılın ilk yarısına kadar çok zor ve pahalı olduğundan dolayı klasik mobilyayı sadece statü sahibi kişiler kullanabilmişlerdir [10].

Osmanlı İmparatorluğu'nun 13. yüzyılda kuruluşundan, batılılaşmanın etkisiyle 20. yüzyılın başlarına kadar olan dönemde eşya kullanımı çeşitli aşamalardan geçmiştir. Çadır kullanımından konuta, konuttan saraya, saraydan dinsel yapılara mekân ve bir donanım elemanı olarak Osmanlılarda ve Türklerde mobilya olgusunun incelenmesi gerekir. Osmanlı kurumlarının geçirdiği yapısal değişim, mimariye yansımış ve şehirlerin yeniden şekillendirilmesinde etkili olmuştur. Bu gelişim ve değişimi inşa edilen yapılarda görmek mümkündür. Mimari yapılardan geçmişle ilgili bazı bilgiler edinilebilmektedir, Sultan II. Abdülhamid Han (1876-1909) dönemimin değişen, gelişen yaşantısı, farklı üsluplardaki çok sayıdaki mimari eserlerden önemli bilgiler sunmaktadır.

Gerek yurt içi gerekse yurt dışı literatür incelendiğinde, Sultan II. Abdülhamid Han dönemine ilişkin akademik çalışmaların, genellikle dönemin tarihsel ve politik gelişmeleri, II. Abdülhamid Han'ın eğitime verdiği önem, döneminde yapılan imar faaliyetleri, dönemin genel mimarisi, askeri sistemdeki değişiklikler, Osmanlı bürokrasisi gibi konuların araştırmalarda ve incelemelerde yer bulduğu görülmektedir. II. Abdülhamid

Han'ın; sanatsal kişiliği, döneminde yapılan mimari eserler, bunların iç mekân düzenlemeleri ve mobilyaları, dönemin dünya sanat ekolleri, kendi yaptığı ahşap eserler ve mobilyalar, marangozluğa ilgisi, Tamirhane-i Hümayûn, Yıldız Sarayı marangozhanesi ve Tamirhane-i Hümayûnda üretilen mobilyaların tasarım ve konstrüksiyon özelliklerinin incelenmesi Mühendislik açısından literatürde hak ettiği yeri ve değeri bulamamıştır. Bu eksikliğin giderilmesine bir ölçüde katkıda bulunmak çalışmanın başlangıç noktası niteliğindedir. Dönemin Osmanlı mimari mekân üslubu, iç mekân ve mobilya üzerinde yapılacak inceleme ile çalışmanın daha fazla anlam bulacağı düşünüldüğünden, çalışmanın konu içeriği, "II. Abdülhamid Han Dönemi Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilabilirliğinin Araştırılması" olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın önemi

II. Abdülhamid Han ile ilgili özellikle son yıllarda oldukça fazla araştırma yapılmakta, tez, makale yazılmaktadır. Bazı kaynaklarda Sultan Abdülhamid'in marangozluğa ilgisi, kendisinin imal ettiği mobilyalar ve ahşap eserlerle ilgili tespitler yer almaktadır. Genellikle benzer bilgilerin yer aldığı araştırmalardan farklı olarak Devlet Arşivleri Başkanlığı, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi gibi resmi arşivlerden taranan resmi bilgi ve belgelere dayalı olarak Sultan II. Abdülhamid'in marangozluğu, geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası ve özgün Türk mobilyası oluşturma çabaları, döneminin saray mobilyalarının menşeleri, ekolleri, bu mobilyaların tasarım ve konstrüksiyon özelliklerinin tespit edilmesi gerekliliği bu tezin hazırlanmasına neden olmuştur. Ayrıca II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarıyla ilgili İstanbul ve Ankara'daki belirli Üniversitelerde ilgili bölümlerdeki Öğretim Elemanları, aynı illerdeki Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmenleri ve yine aynı illerdeki öncü kabul edilen Mobilya firma temsilcilerine istatistiki nicel anketler uygulanarak ve nitel görüşmeler yapılarak geniş kapsamlı olarak farklı görüşler ortaya konulmuş ve mobilyacılık alanında etkin olduğu düşünülen hedef gruba tez konusu ile ilgili farkındalık oluşturulmuştur.

Bu araştırma mühendislik yaklaşımı ile II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilabilirliğinin araştırılması ile ilgili farklı paydaşların görüş ve düşüncelerini ortaya çıkaran ilk çalışma olması sebebiyle önemlidir. Ayrıca bu araştırmanın daha sonraki araştırmacılara kaynaklık edebileceği, Üniversitelerin ilgili bölümleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin mobilya ve iç

mekân tasarımı alanları ve mobilya firmalarına tasarım ve üretilebilirlik açısından yardımcı olabileceği beklenmektedir.

Ayrıca tez çalışmasının kapsadığı araştırma dönemi açısından; geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası olarak bilinen mobilyalardan farklı ve ihtiyaca göre özelleşmiş Batı menşeli oturma, yatma, çalışma vb. mobilyalara geçişin gerçekleştiği bir dönemin incelemesi açısından, tez çalışmasının Türk Mobilya tarihinin ortaya çıkarılması bakımından da oldukça önemlidir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Topkapı Sarayı ile başlayan, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı ve Yıldız Sarayı ile son bulan Osmanlı devletinin kullandığı Saraylar, kasır ve köşklerinde kullanılan mobilyalar üzerinden geleneksel Osmanlı/Türk Mobilyası algısı, Özgün Türk Mobilyası algısı olup olmadığı ve özellikle II. Abdülhamid Han Dönemi (1876-1909) mobilyaların ekolleri, kökenleri, tasarım ve estetik açıdan değerlendirmeleri, malzeme ve konstrüksiyon özellikleri ile günümüzde üretilebilirliğine ilişkin bilgi, belge ve görüşleri ortaya koymaktır.

Bu genel amaca uygun olarak iki araştırma yöntemi kullanılmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Çalışmanın birinci araştırma yöntemi olan dönem mobilyalarını araştırma yöntemi ile özellikle arşiv belgelerine dayalı olarak II. Abdülhamid Han dönemi saray mobilyaları ve mobilyacılık alanında gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak;

1. II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ilgisi,
2. Türk mobilya sanatına katkısı,
3. Yıldız Sarayı'nda kurduğu kendisine ait çalışma atelyesi/marangozhanesi ve Tamirhane-i Hümayûnda üretilen mobilyalar,
4. II. Abdülhamid Han'a atfedilen mobilyaların tespit edilmesi,
5. Tespit edilen mobilyaların geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası oluşmasına katkıları olup olmadığı,

6. Ayrıca günümüz mobilya sektörü üretim teknolojileri incelenerek, tez konusu dönem mobilyalarının günümüzde uygulanan teknolojilerle üretilip üretilmeyeceği ile ilgili görüş ve değerlendirmeleri nelerdir?

Çalışmanın ikinci araştırma yöntemi olan istatistiki yöntemin;

Nicel ölçme aracı ile;

- Ankara ve İstanbul'daki ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapmakta olan Öğretim Elemanlarının,
- Ankara ve İstanbul'da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenlerinin,
- Ankara ve İstanbul'da bulunan mobilya sektörü firmalarında çalışanlarının,

Mobilya tasarımı ile ilgili olarak;

1. Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için; kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirebilmek gerekir mi?
2. Tasarımcıların kimliklerinin toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir mi?
3. Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmeli midir?
4. Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmekte midir?
5. Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmeli midir?
6. Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalı mıdır? Boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Ankara ve İstanbul'daki ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapmakta olan Öğretim Elemanlarının,

1. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?

2. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?
3. Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?
4. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı var mıdır?
Boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Ankara ve İstanbul'da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenlerinin,

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?
2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?
3. Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?
4. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı var mıdır?
Boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Ankara ve İstanbul'da bulunan mobilya sektörü firmalarında çalışanlarının,

1. İşyerlerinin üretim türü,
2. Çalışan kişi sayısı,
3. Üretim miktarını neye göre belirledikleri,
4. Faaliyet alanlarıyla ilgili model veya tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları,
5. Tasarım sürecinde, Bilgisayar destekli tasarım (CAD) için kullandıkları programların hangileri olduğu,
6. Üretim sürecinde CNC makine kullanıp kullanmadıkları,
7. Kullanıyor iseler, CNC'lerinin kaç eksen olduğu,
8. Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyalar piyasaya sürülürse talep görüp göremeyeceği,
9. Günümüzde üreticilerin, insanının ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretilip üretilmediği,
10. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyalarının bugünün teknolojisiyle üretilip üretilmeyeceği, boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Nicel ölçme aracına göre;

- Ankara ve İstanbul'daki ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapmakta olan Öğretim Elemanlarının,
- Ankara ve İstanbul'da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenlerin,
- Ankara ve İstanbul'da bulunan mobilya sektörü firmalarında çalışanların görüşleri,
- a. Cinsiyet,
- b. Meslek,
- c. Eğitim seviyesi,
- d. Bölüm,
- e. Mesleki kıdem,
- f. Görev yapılan yer,
- g. Yaşanan şehir değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

Nitel ölçme aracı ile ise,

- Ankara ve İstanbul'daki ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapmakta olan Öğretim Elemanlarının,
- Ankara ve İstanbul'da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenlerinin,
- Ankara ve İstanbul'da bulunan mobilya sektörü firmalarında çalışanlarının,
- 1. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyası hakkında genel düşünceleri,
- 2. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri,
- 3. Söz konusu dönem mobilyalarının süsleme (Hatai, Bitkisel, Rumi Geometrik vb.) özellikleri ile ilgili görüşleri,
- 4. Osmanlı Saray Mobilyalarının; malzeme özellikleri, ahşap, kumaş ve diğer malzeme tercihleri,
- 5. Yapım (Tablalı, Çerçeve konstrüksiyon, birleştirmeler vb.) ve üretim teknikleri ile menşeleri (Yerli, ithal vb.) hakkında görüşleri,
- 6. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri hakkındaki görüşleri,

7. Batıya ait hangi ekollerin Osmanlı Saray Mobilyasına ve dekorasyonuna etki etmiş olabileceği (Barok, Klasik, Modern vb.),
8. II. Abdülhamid Han döneminin; geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olup olmadığı ile ilgili görüşleri,
9. Özgün Türk Mobilyası olup olmadığı ile ilgili görüşleri,
10. Var ise; Özgün Türk Mobilyasının özellikleri ile ilgili görüşleri,
11. Yok, ise; Özgün Türk Mobilyasının oluşturulması için neler yapılabileceği ile ilgili görüşleri,
12. II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleri,
13. Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?

Araştırmanın hipotezleri

Tez çalışmasının ikinci araştırma yöntemi olan istatistiki yöntem bölümü konularını kapsayan ve test edilmek amacıyla oluşturulan hipotezler aşağıda verilmiştir.

Nicel boyut hipotezleri

Hipotez 1: Öğretim Elemanı, Öğretmen ve Firma temsilcilerinin; “belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için, kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirmek gerekip gerekmediği, tasarımcıların kimliklerinin her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenip şekillenmediği, tasarımcıların küresel trendleri takip edip etmedikleri, özgün Türk mobilyasının Dünya pazarlarında bilinip bilinmediği, mobilyanın ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi olup olmadığı, mobilyanın çizgisel değerlerinin toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği, özgün Türk mobilyasının yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşıyıp taşıyamayacağı” ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır.

Hipotez 2: Öğretim Elemanlarının “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak derslerin olup olmadığı, Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı algısının olup olmadığı, Dünya

mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısının olup olmadığı” ile ilgili cinsiyet, bölüm, mesleki kıdem, görev yaptıkları yere göre görüşleri birbirinden farklıdır.

Hipotez 3: Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmenlerinin “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin mobilya ve iç mekân tasarımı alanlarında mobilya tarihi ve mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak derslerin olup olmadığı, Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısının olup olmadığı, Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısının olup olmadığı” ile ilgili cinsiyet, bölüm, mesleki kıdem, görev yaptıkları yere göre görüşleri birbirinden farklıdır.

Hipotez 4: Firma temsilcilerinin “üretim miktarlarını neye göre belirledikleri, faaliyet alanlarıyla ilgili model veya tasarım ihtiyaçlarınızı nasıl karşıladıkları, tasarım sürecinde kullandıkları CAD programların neler olduğu, üretim sürecinde CNC makine kullanıp kullanmadıkları, kullanıyorsalar kaç eksen kullandıkları, endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görüp görmeyeceği, günümüzde üreticilerin insanın ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretip üretmedikleri, geleneksel Osmanlı/Türk mobilyalarının bugünün teknolojisiyle üretilip üretilmeyeceği” ile ilgili cinsiyet, bölüm, mesleki kıdem ve görev yaptıkları yere görüşleri birbirinden farklıdır.

Nitel boyut hipotezleri

Hipotez 5: Katılımcıların “Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyası hakkında genel düşünceleri, Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri, söz konusu dönem mobilyalarının süsleme özellikleri ile ilgili görüşleri, Osmanlı saray mobilyalarının; malzeme özellikleri, ahşap, kumaş ve diğer malzeme tercihleri ile ilgili görüşleri, mobilya yapım ve üretim teknikleri ile menşeleri hakkında görüşleri, Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri ile ilgili görüşleri, Batıya ait ekollerin Osmanlı saray mobilyasına ve dekorasyonuna etki edip etmediği ile ilgili görüşleri, II. Abdülhamid Han döneminin; geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olup olmadığı” ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır.

Hipotez 6: Katılımcıların “büyük çoğunluğuna göre özgün Türk mobilyası yoktur. Özgün Türk mobilyası olduğunu düşünen katılımcılara göre bu mobilyalar basit düz formlu mobilyalardan oluşmaktadır. Özgün Türk mobilyası olmadığını düşünen katılımcıların özgün Türk mobilyasının oluşturulması için neler yapılabileceği” ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır.

Hipotez 7: Katılımcıların “II. Abdülhamid Han’ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleri, Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine” ilişkin önerileri birbirinden farklıdır.

Sınırlılıklar

Araştırma belirli bir zaman aralığında yapılmış olması, belirlenen iki ilde uygulanması ve ankete katılanların algılarına dayalı olması açısından bazı sınırlılıklar içermektedir. Bu sınırlılıklar;

Bu araştırmanın yerinde inceleme amacıyla planlanan çalışmaları, Yıldız Sarayı Müzesinin restorasyon çalışmaları kapsamında ziyaretlere ve araştırmalara kapalı olmasından dolayı, İstanbul Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğü’nün 26.06.2018 tarih ve 59802912-155.03(156.02.99)-E.537546 sayılı (Ek-5) ve T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı, Müzecilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı’nın 02.08.2019 tarih ve 61534870-420.99 sayılı (Ek-8) yazıları gereği yerinde incelenememiştir. Yazılar gereği II. Abdülhamid Han Dönemi mobilyalarına ilişkin fotoğraflar dijital ortamda Müzecilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı’ndan istenerek temin edilebilmiştir. Bu sebeple dönem mobilyalarının makroskobik incelemesi ancak temin edilen aynı veya farklı mobilyaların olduğu 38 poz fotoğraflarla sınırlıdır.

Ayrıca II. Abdülhamid Han’ın tahttan indirilmesinden sonra Yıldız Sarayının yağmalanması sebebiyle dönem mobilyalarının çoğunun tahrip edilmiş, çalınmış, yok edilmiş olmasından dolayı çalışma sınırlıdır.

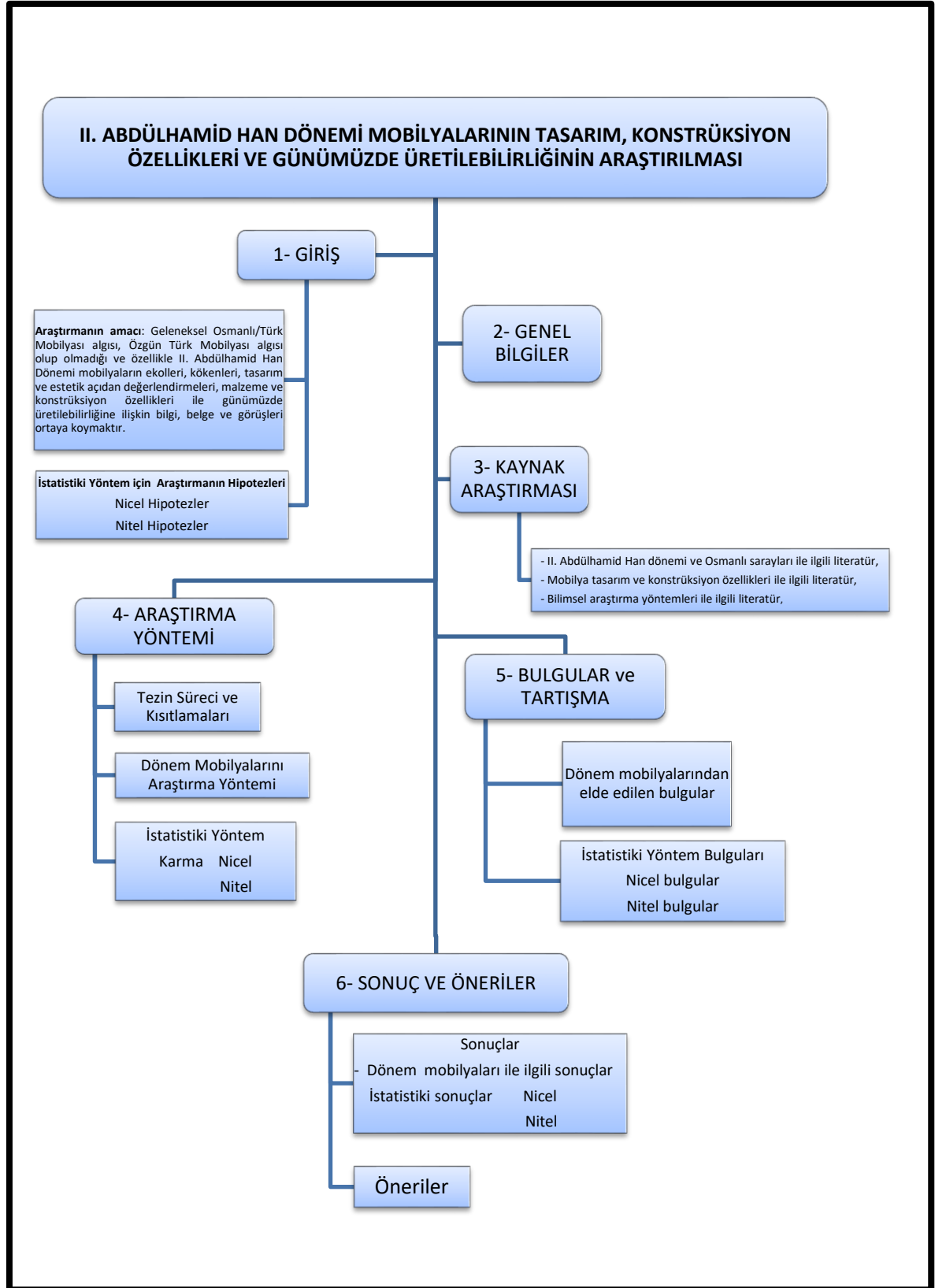
Hipotezlere uygun olarak hazırlanan nitel görüşme formu ve nicel anket formunun uygulandığı,

2018-2019 Eğitim Öğretim yılında, Ankara’da bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İstanbul’da bulunan Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitelerinde bulunan; Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği, Mimarlık, İç Mimarlık, Sanat Tarihi ve Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümlerinde görevli Öğretim Elemanlarının,

2018-2019 Eğitim Öğretim yılında, Ankara ve İstanbul’da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenlerin,

2016 yılı verileri itibariyle Ankara ve İstanbul’da bulunan mobilya firmalarında çalışan ve bu araştırmaya katılanların görüşleri ile sınırlıdır.

Çok geniş ve kapsamlı olan bu çalışmayı daha anlaşılır hale getirmesi amacıyla; araştırmanın amacı, hipotezleri, araştırma yöntemleri vb. başlıklarını içeren iş akış çizelgesi Şekil 1.1’de verilmiştir.

Şekil 1.1. İş akış çizelgesi

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Sanat ve Sanat Tarihi

Sanat; duygu, tasarı veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümüdür ve sanat insan doğasının gereği olarak toplumsal yaşamın en önemli unsurlarındandır [11].

Sanat kavramı, çoğunlukla plastik veya görsel sanatlar anlamında kullanılmaktadır. Sanat, insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme gayretinden oluşur [12].

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre sanat; “Bir duygunun, bir tasarımın, bir düşüncenin ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü ve bunların sonunda erişilen üstün yaratıcılık” ya da “İnsanın, yarattığı yapıtlarla kendisini yücelten ve ölümsüzleştiren yaratıcı yeteneğidir”. Özetle sanat, “Yaratıcı biçimlendirme eylemi” olarak tanımlanabilir [13].

Tarih’in insan ile ilgili olarak süreci dile getiren sonsuz geçmiş ile sonsuz gelecek arasında ilişki kuran ve onları araştıran kapsamlı olaylar bilimi olmasıdır. Sanat tarihi ise sanatın doğuşundan günümüze kadar, dünyada var olan tüm sanatçı ve sanat yapıtlarının en genel anlamda analizlerini yapan akademik bilimsel bir disiplin olmasıdır [14].

Sanat tarihi, değişik üslupların birbirini izleyişinin tarihidir. Sanat akımları da bir öncekine tepki olarak doğmuş olsalar da geçmişten tümüyle kopmamış ve kendinden önceki sanat akımlarından az ya da çok etkilenmişlerdir [5].

Sanatçı sanatı yapan kişidir. Sanatsa üstün bir uğraş, bir tür yaratıcılıktır. Sanatçının bilgisi ve yaratıcı gücü sanatın oluşmasında en önemli faktörlerdendir [15].

2.2. Mekân ve Mobilya

Mobilya konusunun incelenmesinde ilk olarak mekân ve mobilya ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir. Mekân üç boyutlu çeşitli öğelerle tanımlanmış bir alan olup bu öğelerin büyük bölümü mimari tasarımın içerisinde yer alır. Mobilyanın malzemesi,

konstrüksiyonu, belli süsleme kullanımı birer araç olarak değerlendirilebilir, aynı özelliklere mobilyada olduğu gibi mimaride de rastlamaktadır [16].

Mobilya tasarımı

Mobilya dilimize İtalyanca mobilia sözcüğünden geçmiş olup günümüzde; oturulan, yemek yenilen, çalışılan, yatılan yerlerin döşenmesine yarayan taşınabilir eşyalar olarak tanımlanmaktadır [17].

Mobilya oturma, yatma, çalışma, yemek yeme vb. işlerin yapılmasında kolaylık ve rahatlık sağlayan, taşınabilir, büyükçe eşyalara verilen genel isimdir [15]. Ağaç mobilya oturmak, çalışmak, yemek yemek, yatmak vb. işlerin yapılmasında kolaylık ve konfor sağlayan, parçalarının büyük çoğunluğu masif, lifli, yongalı ve tabakalı ağaç malzemelerden yapılan, sabit veya taşınabilir olarak kullanılan eşyadır [18].

Mobilya, “yaşam alanlarının süslenmesine ve çeşitli kullanım fonksiyonlarına göre donatılmasına yarayan eşyadır”. Mobilya üretiminde farklı malzemeler kullanılabilir ancak en çok ağaç malzeme ve türevleri mobilyanın ana malzemesini oluşturmuştur [19].

Mobilya; masalar, sandalyeler veya masalar gibi yaşamak veya çalışmak için uygun bir oda veya bina yapmak için kullanılan hareketli eşyalardır [20].

Mobilya parçaları, insanların oturması ve dinlenmesi, çalışması, çalması, organize edilmesi veya gösterilmesi ve bölme alanı gibi birçok yönden yardımcı olacak şekilde tasarlanmış ve üretilmiştir. Bu görüş, fonksiyonun mobilyaların öncelikli amacı olarak algılandığı geniş bir faydacı çerçeveyi göstermektedir. Fonksiyon, faydalılık ve sosyal kullanım, mobilya performansının önemli yönleri olsa da, nadiren sadece büyük tasarımlara ilham vermektedir [2].

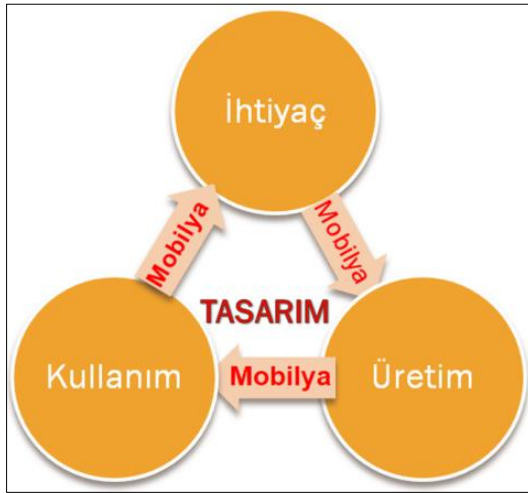
Efe’ye göre genel hatları ile tarihsel süreçte mobilya olgusu dört noktadan incelenebilir [4].

1. İşlev: Kişi mobilyanın üzerine oturur, üzerine bir şeyler koyar, üzerine yatar.
2. Statü: Toplumların hiyerarşik yapısına göre bireylerin kullandıkları mobilyalar da farklılık gösterir.

3. Teknoloji: Çok yakın zamanlara kadar mobilya bir endüstri ürününden çok bir zanaat ürünü olarak kabul görmüştür. Ancak günümüzde, ileri teknoloji ürünü (Hi Tech) mobilyalar üretilmektedir. Her mobilya döneminin teknolojisini yansıtır.
4. Mesaj (Öz): Mobilya, onu kullanmak üzere seçen ya da yaptıran birey ile ilgili mesajların taşıyıcısı, sahibinin zevk ve fantezilerinin ifadesi olabilir [4].

Mobilya tasarım süreci

İnsan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak üretilen her eşya gibi mobilyanın tasarım boyutu da olmalıdır. Şekil 2.1’de mobilyanın genel tasarım süreci görülmektedir [21].

Şekil 2.1. Mobilyanın genel tasarım süreci [21]

Evrenin oluşumunun tasarımın çıkış noktası olarak alınması görüşü, bazı Hristiyan teologlar ile İslam mutasavvıfları tarafından öne sürülmektedir. Bu görüşe göre, evren kesinlikle bir tasarımdır ve bir tasarlayanı vardır. Günümüzdeki anlamı ile tasarım üç büyük alanı ilgilendirmektedir [21]. Bunlar;

- Endüstriyel üretim (Mobilya, otomobil vb.),
- Grafik sanatlar,
- Mimarlık alanlarıdır.

Endüstriyel bir ürün olarak mobilya tasarımı, farklı ürün tasarımcılarının katkıda bulunduğu, farklı süreç ve işleri gerektirmektedir [19]. Yeni bir mobilya tasarımında üç

önemli tasarım alanı olup en önemlisi estetik tasarım, diğeri fonksiyonel tasarım, sonuncusu ise mühendislik tasarımıdır [21].

- Estetik tasarım; kullanıcıların zevklerini önceleyen sanatsal bir çalışmadır.
- Fonksiyonel tasarım; üründe olması istenen fonksiyonlara göre mobilyanın planlanmasıdır.
- Mühendislik tasarımı; ürünün sağlamlığı, direnci ve kullanım sırasındaki yüklere karşı davranışlarının hesaplanmasını konu alır.

Mobilya mühendislik tasarımı, malzeme, konstrüksiyon, mukavemet analizi ve üretim teknolojilerine ilişkin değerlendirmeleri kapsamaktadır [19].

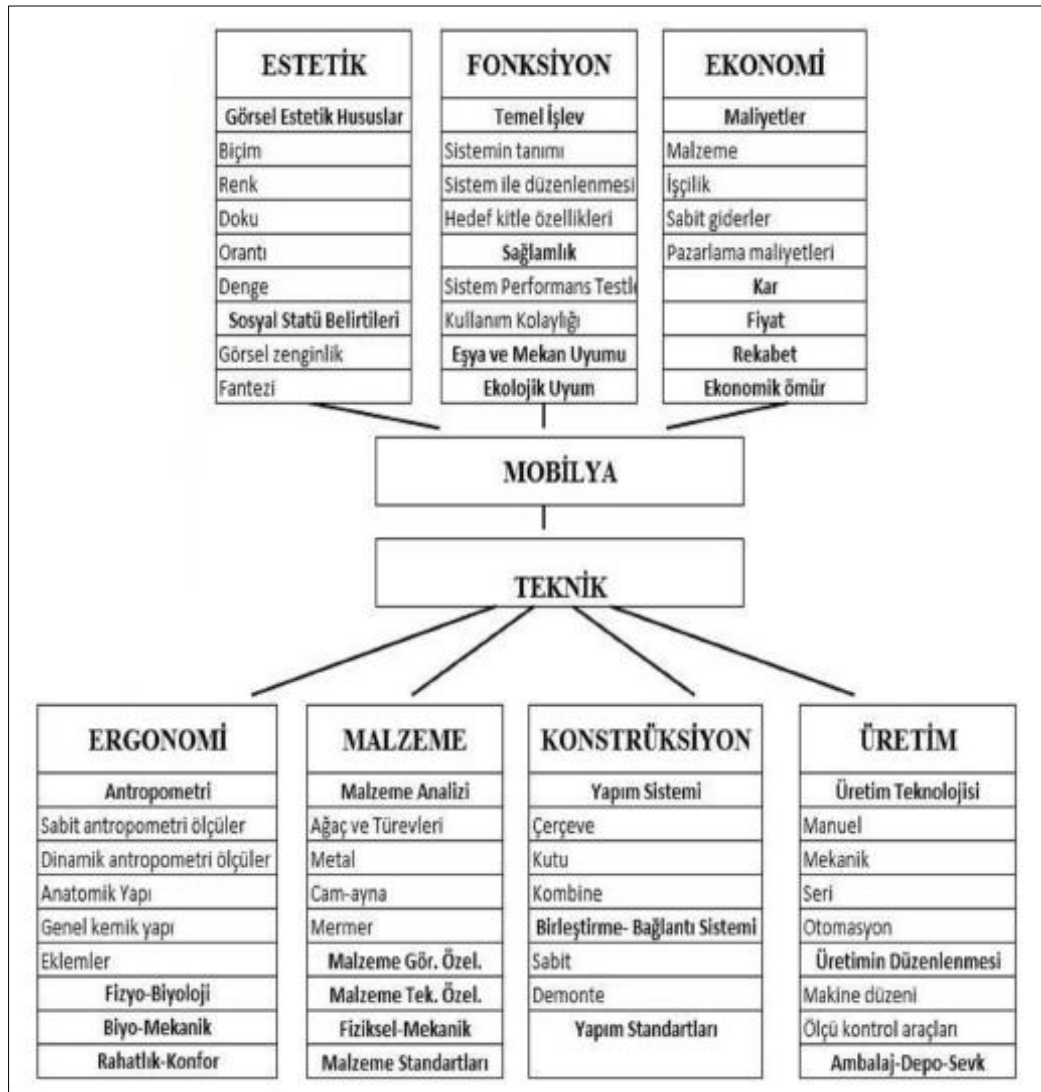
Mobilyada estetik unsurlar ile mühendislik özellikler her zaman bir çekişme içerisinde olabilirler. İnsanlar zamanlarını daha çok oturarak veya yatarak geçirmek eğilimindedirler. Mekân ve malzeme kaynakları gitgide azaldığından bilimsel mobilya tasarımı önem kazanmaktadır. Günümüzde müşteriler daha çok kaliteli ürünlere ilgi göstermekte, malzeme ve zamandan tasarruf ihtiyacı artmaktadır. Bir mobilyayı her bakımdan arzu edilir biçimde yapabilen sanatkârlar azalmakta olup, mühendislik tasarımının önemi artmaktadır [21].

Efe'ye göre mobilyalar üç ana başlık altında incelenebilmektedir [22].

- Fonksiyonel açıdan mobilyaların analizinde;
 - Temel eylem biçimi,
 - Mekân türü,
 - Tasarım, üretim ve kullanım bütünlüğü,
 - Kullanıcı yaş grupları,
 - Fonksiyon sırası,
 - Kullanım eylemi,
 - Eşlenik eşya türü,
- Fonksiyon-estetik faktörlere göre mobilya analizinde;
 - Fonksiyon ağırlıkları,
 - Estetik ağırlıklı irrasyonellik,
 - Estetik tanımlama,

- Genel estetik değer,
- Mühendislik-Teknik değerlendirmelerine göre mobilya analizinde;
- Malzeme türü,
- Genel konstrüksiyon türü,
- Montaj süreci,
- Ergonomik değerlendirme,
- Üretim kalitesi ve sayısı,
- Kaliteleri,
- Ekonomik değerlendirmelerine göre incelenebilmektedir.

Mobilya tasarımını etkileyen faktörler Şekil 2.2’de özetlenerek verilmiştir.

Şekil 2.2. Mobilya tasarımını etkileyen faktörler [22]

2.2.1. Mobilya tasarımını etkileyen faktörler

Mobilyayı etkileyen işlevsel faktörler

İşlev, iş görme yetisi, görev ve fonksiyondur [17]. Mobilyaların birçoğu alt birimlerden ve parçalardan oluşur, böylece esnek bir düzenleme sağlar. Parçalar hareket edebilir, birçok özel öğeden oluşabilir ve birçok biçimin ve stilin karışımı olabilir. Diğer yandansa sabit mobilyalar, daha fazla bir mekân aralığının esnek kullanımına izin verirler [23].

Mobilyayı etkileyen teknik faktörler

Konstrüksiyon; yapma, inşa etme anlamına gelmekte olup mobilya birleştirme tekniklerinde ise yapım tekniği demektir [24].

Mobilya konstrüksiyonu, fonksiyonel ve/veya estetik tasarımın yanı sıra statik, dinamik ve mukavemet gibi kavramların önem kazandığı mühendislik tasarımıdır [21].

Mobilyayı etkileyen ergonomik faktörler

Ergonomi bir sistemin insanlarla arasındaki etkileşimleri anlamaya çalışan bir disiplin, bir uğraş alanıdır [25].

Ergonomik kriterler açısından çağdaş bir oturma mobilyasında örneğin bir büro sandalyesinde aranan genel özellikler aşağıdaki şekilde olacaktır [19].

- Oturma mobilyası, kas sistemine gelen yükü hafifletici bacak ve kalçalarda olabilecek ezilmeleri önleyici olmalı,
- Omurlar arası disklere gelen basıncı azaltıcı olmalı,
- Gövdenin oturma postürünü koruyucu ve dengeleyici olmalı,
- Dinamik oturmaya olanak vermeli, böylece daha az rahatsızlıkla daha uzun süre oturmayı sağlamalı
- Aşırı rahatlığı ve gevşemeyi önleyici niteliği ile yorulmayı geciktirici olmalı, özellikle ofis çalışmalarında oturma elemanı çalışanı belli ölçüler içerisinde aktif duruşa zorlamalı,

2.3. Mobilya Tarihine Genel Bakış

2.3.1. Mobilya tarihi

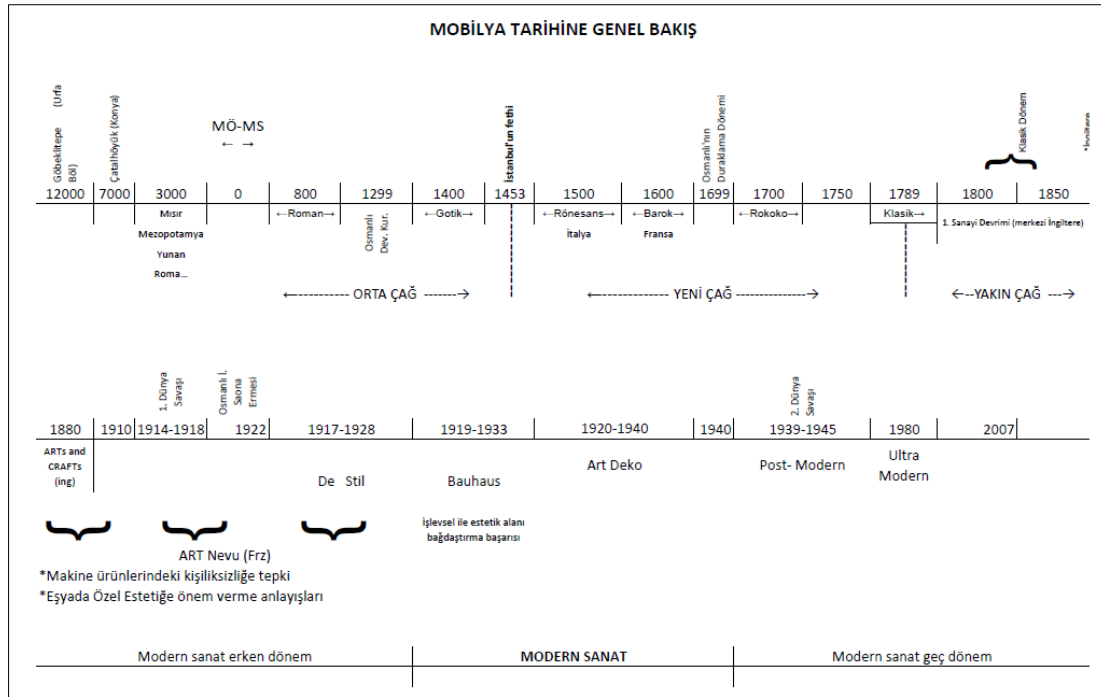
Siyasal tarihlerden ayrı olarak sanat tarihi zaman bölümlemesi farklıdır, tarihi dönemler yazının bulunuşu ile başlar. İlkçağ sanatı, Sümerlerde çivi, Mısır'da resim (hiyeroglif) yazının kullanılmasıyla, yaklaşık M.Ö. 4000 yıllarında başlar ve Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü olan 476 yılına kadar sürer. Mısır, Mezopotamya, Eski Yunan ve Roma uygarlıkları olan bu çağ Antik dönem olarak adlandırılır. Aslında tarih boyunca sanat çalışmaları bir süreklilik gösterir. Eski Roma sanatına dayanan Roman sanatı Ortaçağ'da da işlevi sürdürmüş ve Gotik sanata yerini bırakmıştır [5].

Ortaçağ sanatını simgeleyen en kapsamlı akım dinsel etkilerin ağır bastığı Gotik sanattır. Ortaçağ, Doğu Roma İmparatorluğu'nun yıkılışıyla yani Fatih Sultan Mehmet'in 29 Mayıs 1453'te İstanbul'u Fethiyle son bulmuştur. Rönesans sanatı Ortaçağ'a duyulan tepkiden doğan bir sanattır ve bir ölçüde antik sanata öykünme görülürse de, ölçülerde, süslemede daha bir inceleme, denge, orantı ve kuramlaşma vardır.

Yeniçağ mobilya sanatı Rönesans'tan sonra gelen ve barok, rokoko stillerinin abartmalı görkemine bir tepki olarak doğan sanattır. XVI. Louis'le başlayan ve İngiltere'de Georgian stili diye adlandırılan dönemin sanatçıları daha yalın bir mobilya anlayışına yönelmişlerdir. Yine bu çağda Fransa'da Napolyon döneminde Empire (ampir) stili geliştirilmiştir. Sanat literatüründe bu stillere topluca neo classique (yeni klasik) adı verilmiştir. Yüzyılımızın başlarından sonra gelişen ağaçişleri makineleri ile daha hızlı ve kaliteli mobilya yapımına olanak sağlamış, düz yüzey ve çizgilerden oluşan modern mobilya stili doğmuştur. İnsanların konutlarını türlü amaçlarla süsleme eğilimi tarihten önceki çağlarda başlar. Yaklaşık otuz bin yıl öncesine ilişkin bu resimlerdeki çizgi ustalığı şaşırtıcı niteliktedir. Kullanılan eşyayı süsleyerek daha güzel bir görünüş kazanmasını sağlamak insanların ilk tutkularından birisi olmuştur [5].

Mobilya tarihinde ilk örnekler, mobilyada fonksiyonelliği ön plana çıkartacak şekilde tasarlanmıştır. İlkçağlarda yaşamış insanlar, ağaç ve çamurdan yaptıkları eşyalardan önce taşa ve postlara oturlardı. Zaman içerisinde toplumda hiyerarşik düzenin yerleşmesiyle birlikte mobilyada sadece işlevsellik değil, itibar unsuru da aranmaya ve eklenmeye

başlanmış olup mobilya tarihine ilişkin genel tarihsel gelişim Şekil 2.3’de verilmiştir [15].

Şekil 2.3. Mobilya tarihine genel bakış [15]

2.3.2. Mobilya sanat tarihi

Bu bölümde mobilya sanat tarihinde değerli olan bazı akımlar (İlkçağ, Yunan, Roma, Roman, Gotik, Rönesans, Barok ve Rokoko, Türk/Osmanlı, Neo-Klasik, Modern) kronolojik olarak ele alınmıştır. Öncelikle, üslup ve stil kavramlarının açıklanmasında yarar görülmektedir.

Üslup ve stil

İngilizce “style” olarak ifade edilen “üslup” kelimesi Türk Dil Kumunun Bilim ve Sanat Sözlüğüne göre “Bir döneme ya da sanatçıya özel olarak uygulanan teknik, renk, kompozisyon ya da biçimlendirme yolu” olarak tanımlanmaktadır [17]. Üslup kavramının insana dair, insan kaynaklı ve insana bağımlı olması gerekir [27]. Yine Türk Dil Kumunun Ağaç İşleri Terimleri Sözlüğü’ne göre ‘Stil’ kavramı ise ‘Mobilyada belirli bir biçimlendirme ve zevk anlayışı’ olarak tanımlanmaktadır [17].

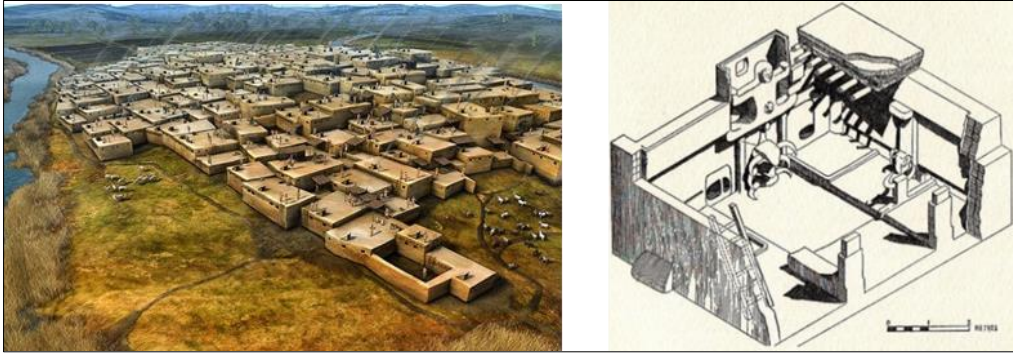
İlkçağ mobilya (antik dönem) sanatı

Paleolitik çağdan başlayan antik dönem sanatı Mısır, Mezopotamya, Anadolu, Yunan ve Roma gibi uygarlıkların eserlerini simgelemektedir [23]. İlk çağlarda belirli bir mobilyadan bahsetmek zor olsa da hayvan kemiklerinden, postlardan; barınma, oturma, yatma amaçlı yararlanılmıştır [28].

İlkçağ, Yakındoğu’da yazının bulunuşundan Batı Roma İmparatorluğu’nun çöküşüne kadar geçen yaklaşık 4000 yıllık bir dönemi kapsar. Yapı işlerinde ahşabın kullanımı bu dönemde başlamış olmasına rağmen mobilya sanatında sürekli ilk somut örnekler Eski Mısır’da görülmektedir [5].

Çatalhöyük (MÖ 7000)

Erken Neolitik Çağ yerleşimlerin birincisi Konya Ovası’ndaki Çatalhöyük’tür. Konya’nın Çumra ilçesinin kuzeyindeki höyük doğu ve batı olmak üzere iki yerleşme yerinden oluşur [29]. Resim 2.1’de Çatalhöyük yerleşim illüstrasyonları [30], Resim 2.2’de Çatalhöyük evinin içi maketi verilmiştir [30].

Resim 2.1. Çatalhöyük yerleşim illüstrasyonları [30]

Resim 2.2. Çatalhöyük evinin içi maketi [30]

Mısır Mobilya Sanatı (MÖ 3000-MÖ 1075)

Mısır, bir yazı biçimi olan hiyeroglifi geliştirmiş, din ve hanedana dayalı bir sınıf tarafından yönetilmiş bir uygarlık olarak kendisinden sonraki kültürleri de etkilemiştir [31].

Bu döneme ait birçok mobilya örneği günümüze kalmış ve dünyanın önemli müzelerinde bulunmaktadır [21]. Mısır gömütlerinin kazıları MÖ 2700 yıllarındaki antik uygarlıkların mobil ya ve ev yaşamları konusunda ipucu vermektedir [32].

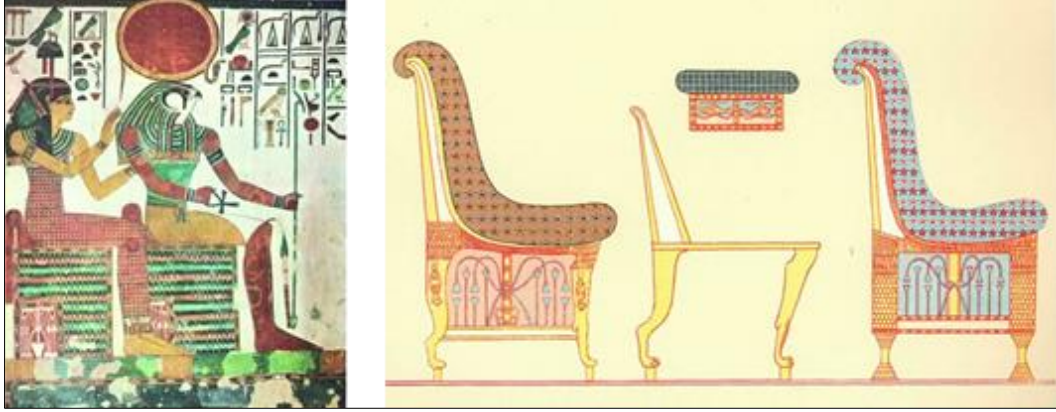
Mısır sanatı dinsel etkilerin baskısı altında kalmıştır [33]. Kalan Mısır mobilya örnekleri arasında tabureler, sedirler, sandalyeler, masalar bulunmaktadır [11]. Ayrıca Resim 2.3’de gösterilen değişik ebatlarda boyalı sandıklarda bulunmaktadır [34].

Resim 2.3. Boyalı sandık (MÖ 1356-1346, yük. 44 cm, gen. 61 cm, der. 43 cm’dir) [34]

Ağaç malzeme birleştirme konstrüksiyonlarının bazıları bu dönemde uygulanmıştır. Zıvanalı ve kırlangıçkuyruğu geçmeler, gönye burun birleştirmeler yaygındır. Ağaç kusurları yamanmış, çatlaklar özel bir reçine macunu ile doldurulmuştur. Değersiz ağaç

yüzeylerinin boyandığı da bazı parçalar üzerinde görülmüştür. Lüks mobilyada altın ve gümüş kakmalar kullanılmıştır. Metal parçalar tutkalla veya başları süslü perçinlerle bağlanmıştır [4]. Mısır oturma mobilyalarında sırt kısmını destekleyici yaklaşık 105° lik yaslanma yeri yapıldığı Resim 2.4’de görülmektedir [34].

Resim 2.4. Mısırdaki oturma mobilyaları örnekleri [34]

Mısır mobilya sanatında masalarda ayakların birbirine ara kayıtlarla bağlanarak sağlamlığın arttırıldığı ile ilgili örnek Resim 2.5’de görülmektedir.

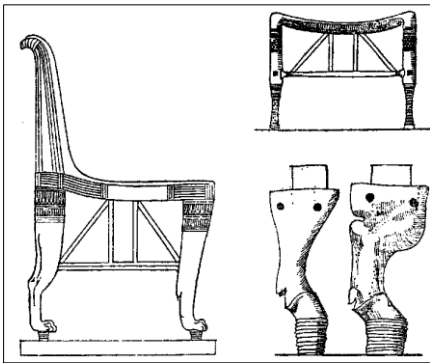
Resim 2.5. Masanın ara kayıtları [34]

Mısır mobilya sanatında düz oturak ve iç bükey oturakların farklı tiplerde imal edildiği Resim 2.6’da görülmektedir [35].

Resim 2.6. Düz oturak ve iç bükey oturak örnekleri [35]

Sandalye ayaklarının zıvanalı ve delikli olarak imal edildiği Resim 2.7’de görülmektedir [35].

Resim 2.7. Ayakları zıvanalı sandalye çizimi örneği [35]

Mısır mobilyasında sandalye arkalık kısımlarının yaklaşık 105° eğimli yapıldığı, insan rahatının, konforunun dikkate alındığı ve ergonomiye uygun imal edilmiştir. Resim 2.8’de sandalyelerinin arkalık kısmının yaklaşık 105° olarak üretildiği görülmektedir [36].

Resim 2.8. Mısır sandalyelerinin arkalık kısmının yaklaşık 105° olarak üretildiği örnekler [35]

Mısır sandalyelerinin bazılarının oturak kısımları iç bükey formda olup arkalık kısımlarında kanatlı bir insan figürü motiflerinin yapıldığı ve tanrılı sandalye olarak

adlandırıldıkları bilinmektedir. Bu sandalyelerin tanrı figürlü, genellikle sedir ağacından imal edildiği, kısmen yaldızlı olduğu ile ilgili örnekler Resim 2.9'da görülmektedir [35].

Resim 2.9. Tanrı figürlü sandalye örnekleri [35]

Mısırlılar bazı tahtlarında oturma yeri iç bükey, ayakları çapraz şekilli, arkalıği eğimli veya düz, arkalık ile oturma yeri arası L şekilli demir parça ile sağlamlığı arttırılmıştır [11]. Resim 2.10'da zengin kakma örneği bir taht görülmektedir.

Resim 2.10. Zengin kakma yapılmış sandalye örneği [34]

Mısır Yeni Krallık döneminde mobilyalar özenle üretilmiş, ayaklara boğa ayağı biçimi verilmiştir. Uzun kayıt uçları papirüs sapı şeklinde işlenmiştir. Tahtlar Eski Mısır'da statü sembolü olarak görülmüş, tahtlarda ahşap, yarı değerli taşlar, gümüş kullanılmıştır. MÖ 1356-1346, 18. Sülale Tutankhamon bölgesine ait tahtlara Resim 2.11'de verilmiştir [34].

Resim 2.11. Tutankhamon'un koltuğu ve tahtı (yükseklik:100 cm, genişlik:54 cm'dir) [34]

Resim 2.12'de verilen ahşap kolçaklı sedan sandalye, MÖ 2649 yıllarında 4. Sülale Sneferu bölgesi örneğidir. Koltuğun kolçaklarında yarım daire şekilde kayıtlar yapılmıştır [35].

Resim 2.12. Ahşap kolçaklı sedan sandalye örnekleri [35]

Resim 2.13'de görülen Tutankamon'un yatağının, yatak kısmının hasır olduğu görülmektedir [34]. Yatak çerçeveleri ahşap olup iç kısmı deri ile örülmüş ve başucuna doğru divan gibi bir yükseklik verilmiştir [35].

Resim 2.13. Tutankamon'un yatağı [34]

Mısırlılar palmiye ve papirüs yapraklarından örülmüş, işlenmemiş ham ağaçtan lifle bağlanmış kaba yapılı yatakları kullanmışlardır. Resim 2.14'de gösterilen tunç ve bakır menteşelerle birbirine bağlanmış, katlanabilir üç parçadan oluşan karyola bu döneme ait yataklar arasında yer almakta ve katlandığında Z şekline getirilmektedir [37].

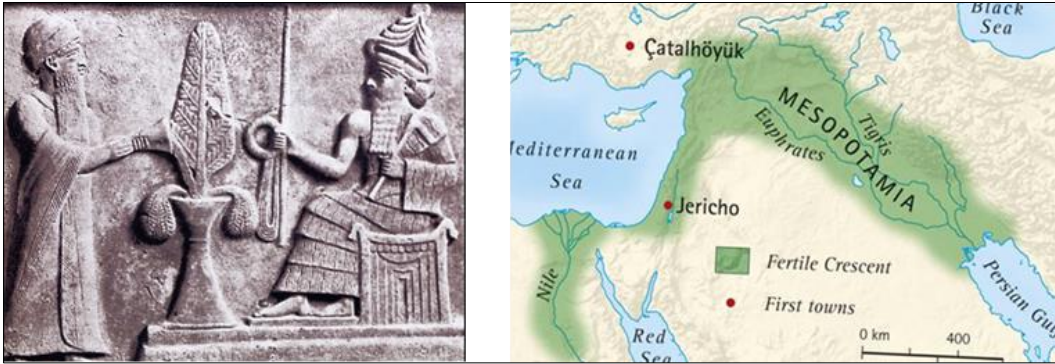

Resim 2.14. Katlanır ahşap yatak [34]

Mezopotamya Mobilya Sanatı (MÖ 4000-700)

Dicle ve Fırat ve nehirleri arasında Asurlar, Elamlar, Sümerler, Akadlar büyük uygarlıklar kurmuşlardır [29].

Mezopotamya’da oturma mobilyası olduğunu gösteren taş oyma figürü ve Mezopotamya haritası Resim 2.15’de verilmiştir.

Resim 2.15. Mezopotamya’da oturma mobilyası olduğunu gösteren taş oyma figürü ve Mezopotamya haritası [38]

Doğu ve Uzakdoğu Sanatı-Hint Süsleme Sanatı

Hint kültürünün eski dönemleri henüz yeterince aydınlık değildir. MÖ 3000-2500 yılları arasında yaşamış önemli bir kültürün, bu topraklarda eserlerini verdiği bilinmektedir. Hindistan’da anıtsal yapıların ilk görüldüğü tarihler MÖ II ile I. yüzyıllar arasındadır. MÖ II. yüzyıldan başlayarak yapılan ve “Stupa” denilen tapınakların, kazık çitlerle çevrildiği bilinmektedir [39].

Orta çağda yapılan tapınakların kapılarının üstünde Buda öğretisini sembolleştiren bir “tekerlek” motifi vardır. Sütun başlarının üstünde de Pers sütunlarında görülen sırsırta

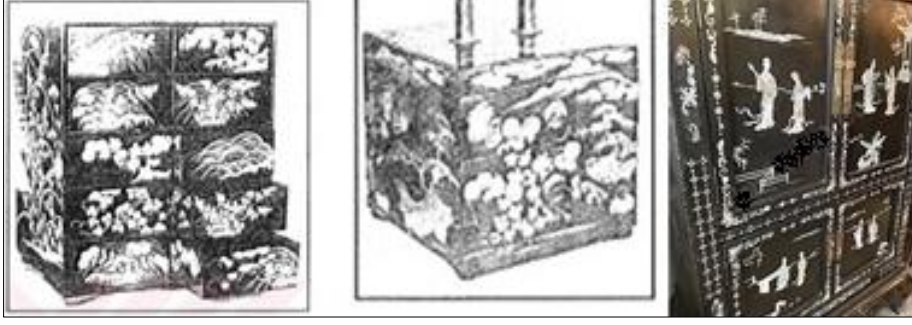
vermiş aslan motifleri bulunmaktadır. Hintli sanatçı özellikle destanlaşmış anlatıma önem vermiş, tropikal bitki dünyasının verimliliği sanatına yansımıştır. Filler, devler, ceylanlar, tavus kuşları kendilerine özgü bir dünyanın hayvanlarıdır. Genel olarak Hintliler, süsleme motiflerini sık ve grift düzenler, boş yer bırakmazlardı. İslamiyet Hindistan'a girdikten sonra Arap ve Türk süsleme sanatı burada etkisini göstermiştir [39].

Çin Süsleme Sanatı

Çin sanatı, Mısır ve Mezopotamya gibi uzun süre yaşamış bir sanattır. Çin'de bulunan eski taş dönemi kapları, ince, duygulu çizgilerle süslenmiş ve bu süsler helezon motiflerden oluşmuştur. Kahverengi ve siyah helezonlu desenler, kırmızı bir fona yapılmıştır. MÖ 1200 yıllarında beyaz kaolinli kaplar ve bronzlar görülür. Bu bronz kaplar üstünde helezoni şematik süslemeler bulunmaktadır. Kare ve "S" biçimde helozonlar, süslemelerin karakterlerini oluşturur. Çin'de en eski bronz kapların MÖ 1122-255 yıllarında yaşayan ÇU soyu döneminden olduğu bilinmektedir. Çin sanatının özelliği, inançlara bağlı efsanevi bir belge olmasıdır. Geçmişteki eserlere tutkun olduklarından hemen hemen aynı motifleri sık sık kullanırlar. Çin süslemeleri Orta Asya, Tibet ve Japon süslemeleri ile yakınlık göstermektedir [39].

Japon Süsleme Sanatı

Japonya'nın geçmişi, Çin kadar aydınlık değildir. Japonya'da zaman başlangıcı MÖ 660 yıllarıdır. Japon sanatı ilk dönemlerinde büyük ölçüde Çin sanatının etkisinde kalmıştır. Hasır örgüsü desenli kaplar, geometrik süsler, çiçekli salkımlar ve rölyef figürler görülmektedir. Son derece şematize edilmiş üç köşeli yüzlü küçük insan figürleri, Polonezyalılar'da görülen beğeni ve estetiği hatırlatır. Japon klasik sanatını, tabiattan ayırarak anlamak imkânsızdır. Kullanılan motifler tabiattan alınan ağaçlar, çiçekler, güneş deniz ve denizle ilgili biçimlerdir. Japonya'da 17. yüzyılın sonunda, Resim 2.16'da örnekleri görülen ağaç baskı sanatı büyük bir ekol haline gelmiştir [39].

Resim 2.16. Japon mobilya örnekleri [40]

Arap Süsleme Sanatı

Araplar önce Mezopotamya’da Akadlar döneminde görülürler. MÖ 1000 yıllarında Arabistan’da birçok krallıklar vardır. MS İlk yüzyıl içinde Romalıların yönetime girmesi ile ilk kez İslamlık ile Araplar büyük bir devlet kurmuşlardır. İslam sanatının yaratıcıları, yalnız Araplar değildir. Arabistan yarımadasında doğan bu inancın yayılmasında, Araplar’dan başka Önasya, İran, Afganistan, Türkistan ve tüm Kuzey ve orta Afrika halkları büyük çaba harcamışlardır [39].

Anadolu Mobilya Sanatı (MÖ 700-500)

MÖ VIII. ve IX. yüzyıllarda İç Anadolu’da 200 yıla yakın hüküm sürmüş olan Frigya Krallığına ait Gordion Kral mezarında, 1300 yıllarından kalma ağaç mobilya eşyaları çıkarılmıştır [29].

Kral mezarından çıkarılan mobilyalardan sehpa ve masaların tablaları cevizden, ayakları şimşirden yapılmıştır. Şimşir üzerindeki kakmalar ise güzel kokulu ardıç’tandır. Ağaç mobilyada bağlantı çivileri olarak aynı malzemeli yapılan kavelalar kullanılmıştır [29]. Mobilyada fonksiyonellik ve estetik bir arada düşünülerek şimşir ağacının dayanıklılığı ve kontrast oluşturmaları bakımından koyu renkli odunu bulunan ceviz, ardıç ve porsuk kullanılmıştır [41].

Yunan Mobilya Sanatı (MÖ 450-192)

Mısır mobilya sanatından etkilenen Yunan mobilyasında üçayaklı sehpa, arkalıklı sandalyeler ve altın işlemler önemli olup, özellikle sandalyelerdeki ölçü, oran ve biçimler

günümüz sandalyelerine benzemektedir [29]. Resim 2.17’de görülen Klismos sandalyenin ön ve arka ayakları dışa doğru kavisli ve konik ayaklar şeklindedir.

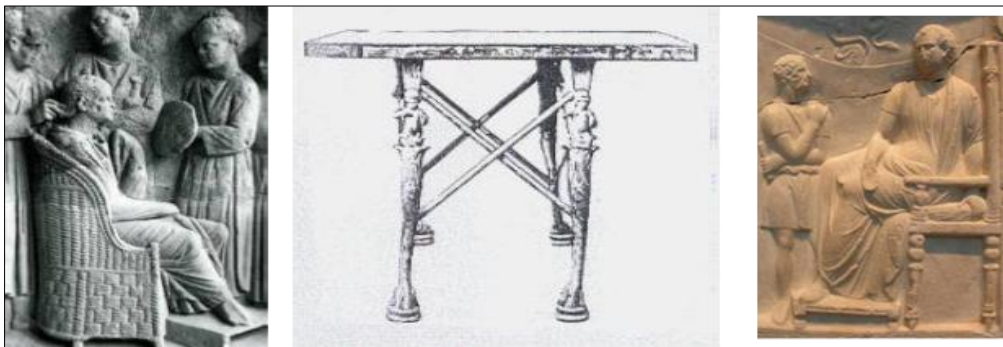

Resim 2.17. Klismos sandalye ve taş oyma figürü [42]

MÖ 5. yüzyılda antik Yunan’da Klismos sandalye en önemli mobilya kabul edilmektedir. Bazı rölyef ve çömlleklerin üzerinde yer alan desenlerde görülen klismos’un ön bacakları ileriye, arka bacakları ise geriye doğru kavislenmiştir. Klismos sandalyenin ergonomik ve yalın biçimi Neoklasik dönem ve sonrasında pek çok mobilya tasarımcısını etkilemiştir [16].

Roma Mobilya Sanatı (MÖ 500-MS 450)

Bu dönemin esas mobilyaları sandalye, masa, yatak, divan ve küçük sandıklar ayrıca duvar dolapları da bulunmaktadır. Tornalı ayakların Mısır mobilyalarından en belirgin ayrılığı yivlerdeki daralmanın kırılma inceliğinde olması ve mobilyanın hantallıktan kurtarılmasıdır [29]. Resim 2.18’de Roma mobilyası örnekleri görülmektedir.

Resim 2.18. Roma mobilyası örnekleri [43]

Eski Yunan ve Roma’da eşyaların çoğu duvarlara asıldığı için vitrin, dolap, büfe gibi mobilyalar bulunmamaktadır. Roma sanatı Yunan sanatıyla aynı süsleme biçiminde olup aşırı süsleme anlayışı mobilyaya da yansıtılmış ve her mobilya anıtsal bir görünüm almıştır [29].

Ortaçağ mobilya sanatı (MS 476-1550)

Ortaçağ mobilya sanatını Roma sanatına dayanan Roman sanatı, bunu takip eden Gotik sanatı oluşturmaktadır [29].

Bizans Mobilya Sanatı (MS 527-1025)

Bizans mobilya sanatı Roma sanatının devamı niteliğindedir ayrıca Doğu sanatının etkisi de görülmektedir. Mobilyaların biçimleri basit olmasına rağmen, çok süslü bir görünümündedir [29]. Resim 2.19’da çapraz çatkılı Bizans sanatı sandalye örneği görülmektedir.

Resim 2.19. Çapraz (X) çatkılı Bizans sanatı sandalye örneği [43]

Türk Sanatı (MS 900-1000)-İslamiyet Öncesi Türk Sanatı

Tarihi akış içerisinde Türkler batıya doğruya yönelmiş ve ön Asya’da en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Türkler İslamiyet’i kabul etmeden önce de sanat adına çok zengin ürünler ortaya koymuş, göçebe hayat olmasından dolayı kullanılan eşyalar taşınabilir boyutta olmuştur. Toplanabilir yataklar, sökülüp kurulabilir çadırlar kullanılırken mobilyacılığın gelişmesine ihtiyaç duyulmamıştır. Yaşam tarzlarının zorluğuna rağmen Türkler; sanattan ve ahşabı kullanmaktan, onu süslemekten, kullandıkları eşyalarda, kıyafetlerde, çadırlarda, at koşum malzemelerinde sanatsal figürleri uygulamaktan geri durmamışlardır. Türklerde

sanat, kurulan her Türk Devletinde değişim göstermiş ve farklı ürünler ortaya koymuştur [44].

Kavimler zamanında ahşap sanatı

Devlet kurmadan önce Türklerin küçük topluluklar halinde yaşadıkları dönemi kapsar. Türk kültürünün MÖ 1700'lü yıllarda, Sibiry'a da başladığı tahmin edilmektedir. Bu kültürün insanları savaşçı, avcı ve göçebedir [44].

Hunlar devrinde ahşap sanatı

Milattan önce birinci yüzyılda Çin'in kuzeyinde görülen Asya Hunları tarih sahnesinde ilk rol oynayan Türkler olarak kabul edilmektedir. Daha sonraları Avrupa'ya kadar ilerleyen Hunlar (434), Avrupa Hun İmparatorluğunu kurmuşlardır [45].

Hareketli bir göçebe hayatına sahip olan Hun Sanatı, çadır ve onu süsleyen eşya yani halı ve her cins kumaşlarda, at ve binici için gerekli koşum takımları ve kayışların madeni ve ahşap süsleri, madeni kaplar, elbise süsleri ve her çeşit ağaç işlemlerden oluşmaktaydı [46].

Göktürkler devrinde ahşap sanatı

Hun İmparatorluğundan sonra, Hunların mirasçısı olarak yine aynı topraklarda 552'de Orhun nehri batısındaki yayla bölgesinde kurulmuş Büyük Türk İmparatorluğu, devlet ve millet olarak Türk adını kullanan ilk büyük siyasi kuruluştur [45].

Orhun Kitabelerinde çok sayıda heykel yapılarak Göktürkler devrinde dil ve ediyat bakımından zengin ürünler ortaya çıkmıştır. Ancak ahşap işleme sanatı, Hunların bir devamı şeklindedir [44].

Göktürkler, ahşap veya taş heykelleri boyamak suretiyle daha estetik ve hoş bir görüntü sağlamışlardır. Kitabeler kırmızı ve siyah, ahşap heykellerin ağzı, kulakları gözleri, burnu, bıyıkları, kahverengi ve sarı renkle belirtilmiştir [45].

İslamiyet sonrası Türk sanatı

İslam dünyasında Türk'lerin ortaya çıkması IX. yüzyıldan itibaren, Abbasiler zamanındadır. Türk sanatının, İslam sanatı üzerindeki Türk sanatının ilk etkileri o zaman görülmeye başlar [45].

Karahanlılar devri sanatı

İlk İslam Türk devletini Karahanlılar kurmuş olup başlarda Göktürklerle bağlı iken 840 yılından sonra devlet kuran Korluk Türkleri bu adı almışlardır. IX. yüzyıl ortalarından, XIII. yüzyıl başlarına kadar hüküm sürmüşlerdir. Müslümanlığı ilk kabul eden Karahanlı hükümdarı Saltuk Buğra Han zamanında kitle halinde Müslüman olmaya başlamışlardır [45].

Gazneliler devri sanatı

Gazneliler, Karahanlılarla hemen hemen aynı dönemde hüküm sürmüşlerdir (963-1186). Gazne şehri başkent olmak üzere Afganistan ve Kuzey Hindistan'a hâkim olmuş bir devlettir [45]. Ahşap işlemlerde insan figürleri, palmet, Rumi ve lotus gibi figürlerin yanı sıra küfi ve nasih yazı kabartmaları büyük bir ustalıkla işlenmiştir [47].

Selçuklu Türk mobilya sanatı (MS 1000-1400)

Selçuklularda ahşap malzemeden imal edilen, ince işçilikle işlenmiş oyma ve kakmalı minber, rahle, mihrap, kapı ve pencereler imal edilmiştir. Süslemelerde çiçek ve geometrik motiflere çokça yer verilmiş olup en belirgin süslemeler birbirini kesen üçgen ve yıldızların oluşturduğu geometrik motiflerdir [29]. Resim 2.20'de Selçuklu dönemi mozaik desenli bir sandık örneği görülmektedir.

Resim 2.20. Selçuklu dönemi mozaik desenli sandık örneği [42]

Genel bakış açısıyla Türklerde ev ve mobilya

Türklerin İslam'ı benimsemesi ve Anadolu'ya gelmesi ile yerleşik düzenine geçmeye başlamışlardır. Böylelikle göçebelik kavramı İslam dünya görüşü ile birleşmiş ve yeni bir yaşama biçimi ortaya çıkarmıştır. Göçebelik aile toplumunu gerektirir böylece çadırlar yaşama birimleri olarak biçimlenmişlerdir. Bu birimler aile toplumu içinde oluşan yeni ailelerinde yaşayacağı birbirine bezeyen yaşama ortamlarıdır. Çadırdan, düzene geçişte gelenekler ve alışkanlıklar etkili olmuştur. Yerleşme döneminde Türk evi ve odasının genel kullanma düzeni, göçebe çadırıyla kıyaslandığında büyük yakınlıklar görülür [48].

Toprakla uğraşan Türkler, oturma, dinlenme, yemek yeme gibi eylemlerini yine de alçak oturma elemanları ile sürdürmüşlerdir [49]. Tarihsel süreçte Türklerde mobilya günümüzdeki anlamda pek gelişmemiştir [50].

Göçebe hayat düzenli eski Türkler yatmak/uyumak, yemek yemek, oturmak ve depolamak için Batı kültürü mobilyalardan farklı eşyaları tercih etmişlerdir. Yerleşik bir düzende olunmadığından dolayı kolay taşınabilen şilte, yastık, halı, gibi ürünlerle sandık, rahle gibi ahşap ürünlerini kullanmışlardır [51].

Türkler 8. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya göç etmiş, 11. yüzyılda Selçuklu Türkleri Anadolu'da yerleşik bir düzene geçmiş ve bu yeni yerleşik hayat biçimi Türklerde mekân kavramının gelişmesine imkân olanak sağlamıştır [52].

Türkler kullandıkları eşyalarda birden fazla ihtiyaca cevap verebilecek, istendiğinde de ortadan kaldırılabilircek özeklikte eşyalar kullanmışlardır [53].

Eski Türk kültüründe mobilyanın kaynağı olan eşyalar kullanılmaktaydı. Bunlar taht, sedir ve oturma/oturak denilen sandalyelerdi [51]. Özellikle yemek yeme sırasında yere bağdaş kurma olarak adlandırılan oturma biçiminden dolayı kullanılan yemek sofraları, sinileri ve hamur açma tahtaları çok eskiden beri Türklerde yaygın bir eşyalardandır [54].

Selçuklu Türklerinde ahşap işçiliğinde kullanılan teknikler arasında künde-kârî başlıca tekniktir. Herhangi bir metal veya tutkal kullanılmadan bütünüyle küçük ahşap parçaların özel bir şekilde ve formda birleştirilmesiyle oluşturulan bu yapım tekniği, Selçuklu Türklerinin ahşap işçiliğinde yaygın olarak kullanılmıştır [55].

Yüklük mekânla birlikte inşa edilir, yatma eşyaları yük-lükten çıkarılır, serilir, sabahları ise tekrar toplanıp kaldırılır [56]. Yüklük hariç diğer eşyaların ana özelliği hiçbirinin sabit olmaması ve bir eşyanın birden fazla amaçla kullanılmasıdır [57]. Mekânın mimarisinin parçaları olan diğer geleneksel öğelerde sedir, raf, ocak vb. sayılabilir [58].

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren saray mimarisinin örneklerinin inşası ile hükümdarlık konutlarında modern anlayışla aynı şekilde yerden yüksek oturma mobilyaları kullanılmaya başlamıştır [49].

Roman mobilya sanatı (MS 1000-1250)

Bu dönemde süsleme sadece dini konulara yer verilmiştir. Yuvarlak kemerler, geometrik şekiller geniş yer tutar [5]. Yapıları estetik alanda göz kamaştırıcı etkileri taşır. Süsleme elemanları çeşitlenmiştir. Geometrik şekiller (dama tahtası, silindirik, kırık çizgi, dairesel veya ışınal süsleme) çok kullanılır [28].

Roman sanatı, Roma sanatının Hristiyan Latin ülkelerince benimsenmiş halidir ayrıca dini etkilerin ağır bastığı bu döneme ait kalan mobilya sayıları da azdır. Kalanlar ise genellikle kilise, saray ve şatolardadır [29]. Resim 2.21’de Roman oturma mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.21. Roman oturma mobilya örnekleri [42]

Mobilyalar oldukça büyük yapıda ve gösterişlidir. Bu dönemde ağaç malzeme olarak, Kuzey Avrupa’da meşe, Orta Avrupa’da iğne yapraklı ağaç malzemeler, İtalya, Fransa ve İspanya gibi Akdeniz ülkelerinde ise ceviz ile kayın kullanılmıştır [29].

Gotik mobilya sanatı (M.S. 1250-1550)

Roma sanatının devamı Roman sanatı, bunun devamı da Gotik sanatıdır. Bununla birlikte Anadolu’da, Uzakdoğu’da, Bizans’ta, Arap ülkelerinde de mobilya ile ilgili örnekler bulunmaktadır [29]. Resim 2.22’de Gotik döneme ait masa ve sandalye illüstrasyonu görülmektedir.

Resim 2.22. Gotik döneme ait masa ve sandalye illüstrasyonu [48]

Gotik sanatı pahalı ve ağır bir sanat olup derin oymalar, kalın torna ayaklar, kızaklar kullanılarak imal edilen masif mobilyalarda çok fazla ağaç malzeme kullanımı söz konusudur. Ağaç malzeme olarak ülkelerin yerli ağaç türleri kullanılmaktaysa da, en çok kullanılan ağaç türü meşe olduğundan Gotik mobilya çağına Meşe Çağı’da denilmektedir [29]. Resim 2.23’de Gotik sandalye, koltuk örnekleri görülmektedir.

Resim 2.23. Gotik sandalye, koltuk örnekleri [43]

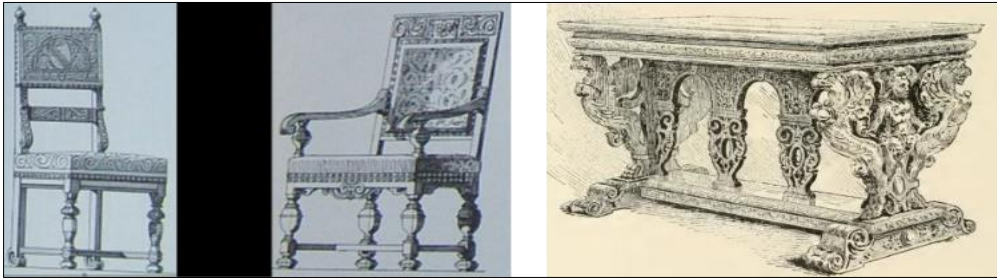
Rönesans mobilya sanatı (MS 1500-1600)

Rönesans Mobilya sanatında ölçülerde ve süslemelerde zerafet ve denge vardır [29]. Resim 2.24’de Rönesans stili masa ve sandalye örnekleri görülmektedir.

Resim 2.24. Rönesans’ta Alman yapımı masa ve sandalye örnekleri [59]

Rönesans döneminde her ülke nitelikleri doğrultusunda farklı üsluplar geliştirmiştir [29]. Resim 2.25’de Rönesans stili sandalye, kolçaklı sandalye ve masa örnekleri görülmektedir.

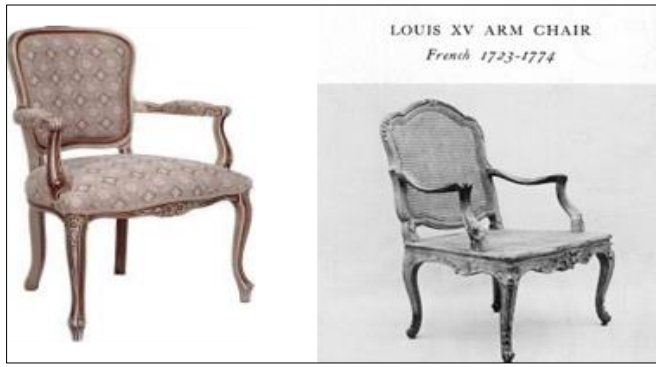

Resim 2.25. Rönesans stili mobilya örnekleri [59]

Klasik dönem mobilya sanatı

Barok mobilya sanatı (MS 1600-1720)

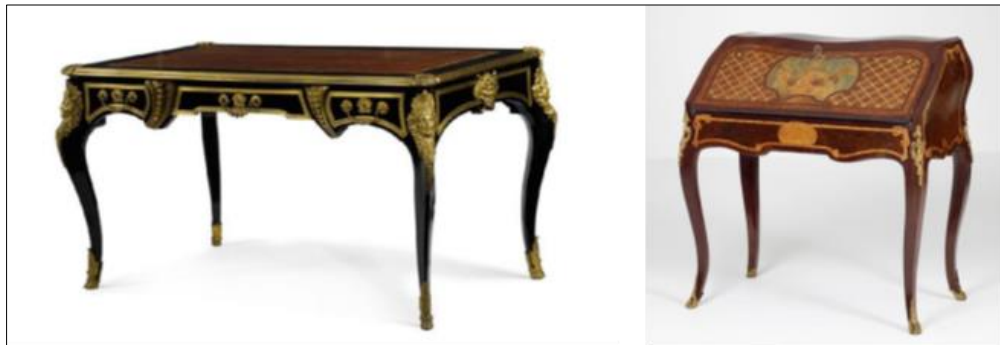
Rönesans'ın ayrıntılı süslemeciliği karşısında Barok şaşırtıcı ve göz kamaştırıcı olmuştur. Barok sanatı Fransa'da sadeleşmiş ve sarayın eğilimine dönük, kralların adları ile anılan Louis'ler dönemini başlatmıştır. XIII. Louis stili, barok sanatının Fransa'da yeni bir anlayışla şekillenmesidir [29]. Resim 2.26'da Barok mobilya sanatı Louis'ler dönemi koltuk örnekleri görülmektedir.

Resim 2.26. Louis XIV. ve XV. Louis stili koltuk örnekleri [60]

Regence dönemi

Regence dönemi, XV. Louis'in (1715–1774) tahttaki ilk sekiz yılında ona naiplik eden II. Philippe'in döneminden (régence) alır. Böylece Rokoko'nun öncüsü olan Fransız Regence stili başlamıştır. Bu dönem mobilyalarda Barok ve Rokoko yan yana görülür [29]. Resim 2.27'de Regence dönemi mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.27. Regence dönemi mobilya örnekleri [61]

Rokoko mobilya sanatı (MS 1729-1780)

Rokoko stili ilk olarak Fransa’da XV. Louis devrinde ortaya çıkmıştır. Rokoko; karışık çizgileri, kabartmalı yüzeyleri, derin oymaları, canlı ve karşıt renkleriyle göz kamaştıran bir üslup olarak mobilyada kullanılmıştır [29].

XV. Louis stili mobilyalar özellikle sandalye ve koltukları günümüzde de çok beğenilmekte ve uygulanmaktadır. Ölçüde, biçimde ve süslemeler açısından son derece uyumlu ve dengeli görünüşler, simetrik olarak oymalar, kabartmalar ve taşların uygulandığı koltuk, kanepeler, sandalyelerin oturma ve arkalık yüzeyleri için özel kumaşlar dokunmuştur [16]. Resim 2.28’de rokoko stili mobilya örneği görülmektedir.

Resim 2.28. Rokoko stili mobilya örneği [61]

Neoklasik (yeni klasik) mobilya dönemi (MS 1770-1850)

18. yüzyılın sonlarında özellikle İngiltere ve Fransa’da etkisini sürdüren Neoklasik dönem, Fransız Devrimi’ne kadar tüm Avrupa’da geçerliliğini sürdürmüştür [16].

Arkeolojik kazılarla 1748 yılında İtalya’da antik Pompei şehrinin ortaya çıkarılmasıyla duvar resimleri, bronz vazolar ve diğer eşyaların keşfi, Neoklasik dönemin oluşmasının bir diğer önemli etkeni olmuştur [62].

Başlangıçta Neoklasik mobilyalarda kıvrımlar kullanılmış olmasına rağmen motiflerinin basitleştirilerek kullanıldığı düz hatlı mobilyalar yaygın olarak kullanılmıştır [16]. Resim 2.29’da Neoklasik koltuk örneği görülmektedir.

Resim 2.29. Neoklasik koltuk örneği [63]

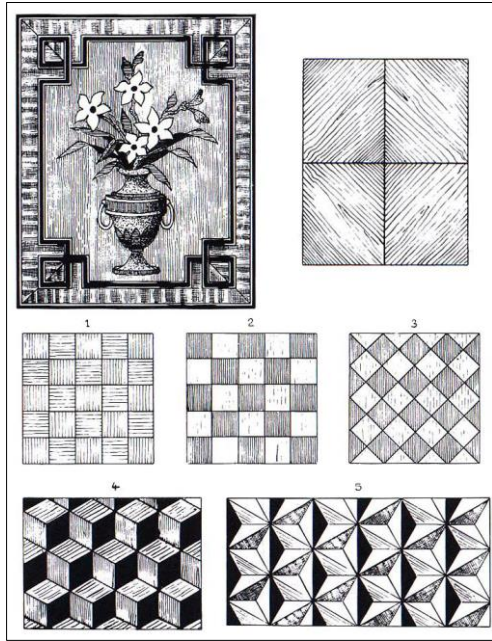
Bir mekândaki sayısı fazla mobilyaları mekân içerisinde belli bir düzende bulundurmak Neoklasik dönemin iç mekânlara etkilerindendir [64]. Mobilya çeşitlerindeki artış farklı fonksiyonlara hizmet eden mobilya modellerini de ortaya çıkarmıştır [16].

Neoklasik dönemde İspanya’da Hepplewhite ve Sheraton tasarımlarında yaygın olarak Hint ağacı kullanımı görülmüştür [65].

XVI. Louis stili

Neoklasik dönem 19. yüzyılın ortasına kadar Avrupa ve Amerika’da etkili iken, Fransa’da 16. Louis stili öne çıkmıştır [16].

Mobilyacılıkta, Fransa mobilyacılığı XVI. Louis ile isimlendirilen dönemde lider ülke konumundadır. Paris’deki imalathaneler Avrupa’nın diğer şehirlerinde yaşayan mobilya ustalarının gözdesidir [54]. Bu dönem süresince Fransız Neoklasik mobilya stilini en iyi yansıtan tasarımcıları özellikle marketriyi göz yanılmasası şeklinde kullanmışlardır [61]. Resim 2.30’da kakma (marketri) örnekleri görülmektedir.

Resim 2.30. Kakma (marketri) örnekleri [66]

Fransa mobilyacılığının altın dönemi olan XVI. Louis döneminde Roma ve Rönesans dönemlerinin antik ve klasik etkileri sadeleştirilmiştir [67]. Resim 2.31 ve Resim 2.32’de XVI. Louis stili oturma mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.31. XVI. Louis stili mobilyalara örnekler [63]

Resim 2.32. XVI. Louis stili koltuk [61]

Queen Anne stili (1665-1714)

Klasik mobilyadan neoklasik akıma geçilirken Fransa'da XVI. Louis döneminde, İngiltere'de Queen Anne stili gelişmiştir. Bu dönemde ayaklar XV. Louis stili ayaklara benzemekte, üstlerinde kabartma ve oymalar tümüyle kaldırılmıştır [16]. Resim 2.33'de bir Queen Anne stili koltuk görülmektedir.

Resim 2.33. Queen Anne stili ceviz koltuk [67]

Georgian Stili (1714-1820)

Bu stil yaklaşık 100 yıl devam etmiş, seri üretime uygunluğu, sadeliği ile günümüzde de uygulanan Adam, Hepplewhite, Chippendale ve Sheraton stillerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu döneme İngiltere'de Altın Dönem maun ağacı çok kullanıldığı için Maun Dönemi veya Dört büyükler dönemi gibi isimler verilmektedir [68].

Chippendale Stili (1718-1779)

Queen Anne stilinin uzantısı olan Chippendale stili döneminde mobilyalar çeşitlenmiş, uzun konsollar, kabinler, vitrinler kombine bir yapıya dönüşmüştür [69].

Chippendale stili sandalyelerde ön ayaklar dik, düz ve kare kesitlidir. Bu stilde sağlamlığa biçim kadar önem verilmiştir [70]. Resim 2.34’de Chippendale stili bir oturma elemanı örneği görülmektedir.

Resim 2.34. Chippendale oturma elemanı örneği [60]

Adam Stili (1728-1792)

Neoklasik mobilya dönemi Adam, Hepplewhite, Sheraton’ın bireysel stilleriyle anılmaktadır. Bu isimlerden Adam ve Hepplewhite erken Neoklasik dönemi, Sheraton ise geç dönemi oluşturur [16].

Örneğin bu devirde sarı maun, koyu renkli maunun yerini almıştır. Adam stilinin ana elemanlarını elips arkalıklar, dikey yüzeylerde sadeleştirilmiş oymalar, eğmeçli kolçaklar ve silindirik ayaklar oluşur [55].

Adam stili mobilyalar zarif ve hafif, ayaklar düz veya eğmeçli, antik motiflerle süslü, klasik detayları ise özenlidir [69]. Resim 2.35’de Adam stili kanepe örneği görülmektedir.

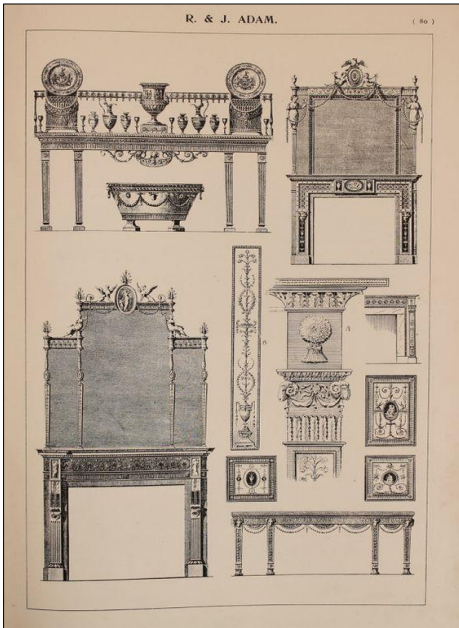

Resim 2.35. Adam stili kanepeler örneği [63]

Oturma elemanlarının arkalık kısımları masif ahşaptan oval biçimli yapılır. Ayaklar tipik Neoklasik mobilyalarda olduğu gibi silindirik veya dörtgen kesitli olabilir [64]. Resim 2.36’da ve Resim 2.37’de Adam stili mobilya örnekleri verilmiştir.

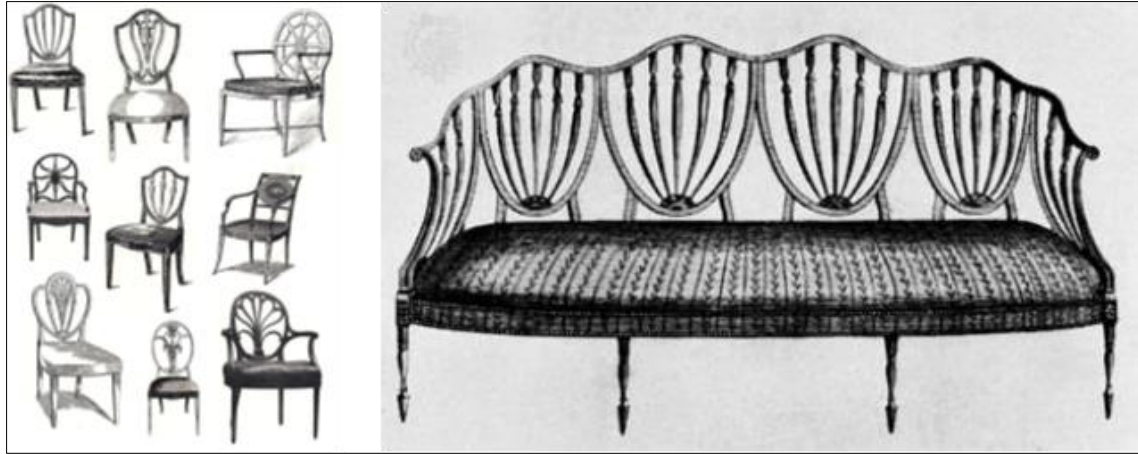
Resim 2.36. Adam stili oturma mobilyası örnekleri [63]

Resim 2.37. Adam (İngiliz neoklasik) mobilya örnekleri [60]

Hepplewhite stili

George Hepplewhite, Adam stilinin uygulayıcılarından olup bu stili daha ince ve zarif hatlara taşımıştır [5]. Hepplewhite, Adam stilindeki gibi açık renk ağaçları daha fazla kullanmıştır. Bu stilde kullanımı en çok görülen ağaç da sarı Hint ağacı olmuştur [16]. Resim 2.38 ve Resim 2.39’da Hepplewhite stili mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.38. Hepplewhite stili oturma mobilya örnekleri [63]

Resim 2.39. Hepplewhite (İngiliz neoklasik) mobilya örnekleri [60]

Sheraton stili (1751-1806)

Mobilyada Thomas Sheraton tasarımları, Adam ve Hepplewhite'a göre daha az kavisli ve daha düzdür. Mobilyalarda deniz kabukları, yelpaze, çiçek ve yıldız süslemeleri bulunmaktadır. Açık ve koyu renkleri ahşap kaplamaların bir arada kullanımı ve farklı renklerde lake cilalarla mobilyalarda derinlik hissi oluşturulmuştur [16]. Resim 2.40'da Sheraton dönemi oturma mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.40. Sheraton dönemi oturma mobilya örnekleri [63]

Sheraton'un ilk mobilyaları Adam ve XVI. Louis stilinin izlerini taşımasına rağmen genel ölçülerinin daha küçük ve düz olması sebebiyle farklıdır [16]. Resim 2.41'de Sheraton tasarımı mobilya örnekleri görülmektedir.

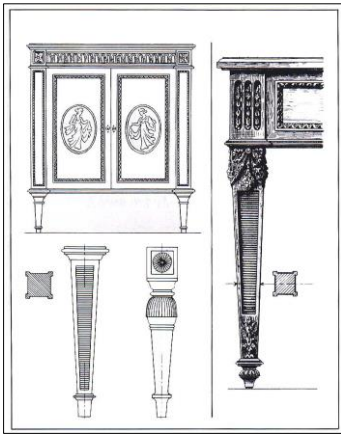

Resim 2.41. Thomas Sheraton tasarımı mobilya örnekleri [68]

Direktuvar mobilya dönemi (messidor) (1750-1830)

1789 Fransız ihtilalinden, 1804 yılına kadar geçen dönemde şekillenen iç mekân ve mobilya üslubu Direktuvar ismiyle bilinmektedir [16].

İhtilal öncesi Fransız sarayındaki harcamaların halk arasında dedikodulara yol açması sebebiyle İhtilal sonrası dönemde ucuz ve sade mobilyalara yönelinmiştir [71]. Resim 2.42’de Direktuvar dönemi mobilya ve ayak detayı görülmektedir.

Resim 2.42. Direktuvar dönemi bir mobilya ve ayak detayı [44]

XVI. Louis stilinin inceltilmiş biçimleri, sadeleştirilmiş süslemeleri, Direktuvar dönemi mobilyalarında devam etmiştir [72]. Resim 2.43’de Direktuvar dönemi oturma mobilyası görülmektedir.

Resim 2.43. Direktuvar dönemi mobilya örneği [69]

Empire stili (1801-1814)-Ampir mobilya dönemi

Son Saray üslubu olarak adlandırılan Ampir üslubu Fransa’da I. Napolyon’un imparatorluğunu ilan ettiği 1804 yılı ile başlamaktadır. Antik öğelerin yanı sıra yaldızlı defne tacı ve tacın ortasında İmparatorun isminin baş harfi (N) ayrıca İmparatorluğunun simgesi olan “arı” motifleri mobilyalarda yoğunlukla görülmektedir [16]. Resim 2.44 ve Resim 2.45’de Ampir mobilya dönemine örnek mobilyalar görülmektedir.

Resim 2.44. Ampir mobilya dönemi örnekleri [63]

Resim 2.45. Ampir dönem mobilyası masa örneği [70]

I. Napolyon’la anılan Ampir dönemi, Napolyon’un Waterloo Savaşı’nda yenilmesi ve tahtını kaybetmesi sonucu sona ermiştir [66].

Regence stili

İngiltere’de, 19. yüzyılın başında Sheraton stiliyle birlikte gelişen ve Fransız Ampir üslubundan daha şaşalı bir biçimi olan stil Regence mobilya stili ismiyle bilinir. Resim 2.46 ve Resim 2.47’de Regence dönemi’ne örnek mobilyalar görülmektedir.

Resim 2.46. Regence dönemi mobilya örnekleri [66]

Resim 2.47. Regence dönemi oturma mobilyası örneği [73]

Bu dönem genellikle konfordan uzak, geleneksel ev ortamından ziyade müzeler için tasarlanmış izlenimi vermektedir, buna rağmen fikirleri dönemin diğer tasarımcılarını etkileyerek örnek teşkil etmiştir [74].

Louis Philippe stili

Stil olarak başlı başına bir üslup bütünlüğü göstermeyen Louis Philippe stilinde gotik sanatının bir tür yalınlaştırılması olan yeni gotik denilen bir akım başlamış olsa da, uygulamalar sarkaçlı ağaç mobilya, duvar saatleri gibi ev eşyalarına yönelik kalmıştır [29].

1. Biedemeier stili (1815-1850)

Başta Almanya, Avusturya-Macaristan, İskandinav ülkeleri ve Rusya'ya kadar yayılan Biedermeier stili 19. yüzyıl mobilya tasarımında yalınlığa geçiş olarak değerlendirilir [54]. Resim 2.48'de Biedermeier dönemi mobilya örneği görülmektedir.

Resim 2.48. Biedermeier dönemi oturma mobilyası örneği [60]

Biedermeier mobilyalarında oyma az uygulanmış, yüzeyler metal ya da marketrilerle hareketlendirilmiştir [16].

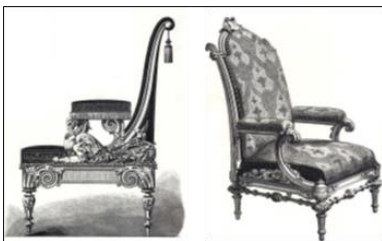
Yakın çağ mobilya sanatı yenileşme dönemi (1789–1900)

Fransız devrimiyle birlikte Yakın çağ'da yeni üslûpların oluşturulmasından ziyade eski üslûpların yenileştirilmesine ağırlık verilmiştir. Yakın Çağda yenileşmenin en geniş çalışmaları Almanya'da gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar çağımız mobilyasının gerek şekil ve gerekse konstrüksiyonlarına yön vermiştir [75].

19. yüzyılda Avrupa' da mobilyanın durumu

Sanayi Devrimi ile birlikte kullanılan endüstriyel üretim teknikleri o zamana kadar başta Saray ve çevrelerine olmak üzere aristokratlar için zanaatkârlar tarafından el işçiliğiyle üretilen pahalı mobilyalar yerine toplumun her kesimi için mobilya üretimi yaygınlaşmıştır [16].

Mobilya seri üretimi ve daha ucuz fiyatlara satılabilmesi ile belirli bir sınıfın statü sembolü konumunu kaybetmiş ve her kesimden insanların evine girmiştir [76]. Resim 2.49'da 1870 yılında yapılmış 19. yüzyıl Alman koltuk örneği görülmektedir.

Resim 2.49. 19. yüzyıl Alman koltuk örneği [63]

19. yüzyıl Osmanlı Saray yapılarının tefrişatında hangi stillerin tercih edildiği ve bunların Osmanlı yaşam biçimine uyarlanmasındaki uyum ve uyumsuzlukların anlaşılması açısından önemlidir [63].

1845’de Jordan tarafından icat edilen ahşap oyma makinesiyle mobilyaların üzerinde kullanılan çok sayıda süsleme parçaları kalıp yardımıyla aynı anda kesilip çıkartılabiliştir [76].

Bu dönemde mobilyada yeni üretim tekniklerinden birisi de sıkıştırılmış kâğıt tekniğidir. Bu teknikte kâğıt parçaları kaynatılır, süzülür ve oluşan kâğıt hamuru tutkal ve diğer bağlayıcılarla karıştırılarak sertleştikten sonra bezemeler yapılabilir ve cilalanabilir [16].

Thonet ince ahşap malzemelerin ısı ve su ile bükülebilmesinden yararlananmış daha sonra tekniğini ilerletmiş ve buharlı preslerde masif ahşap çubukları biçimlendirerek bu parçaları mobilyanın bacağı, arkılığı olarak kullanmıştır [76].

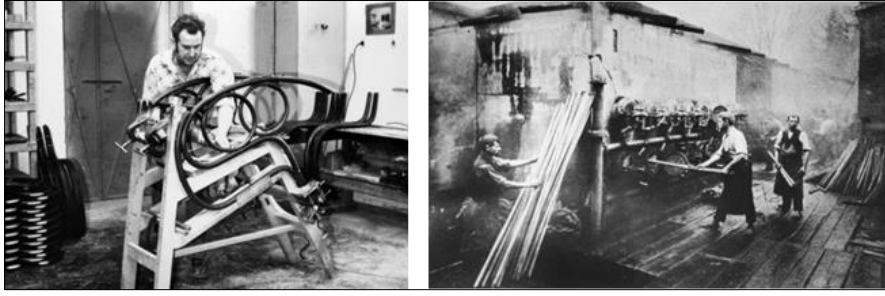
Michael Thonet

Avrupa mobilya tasarım ve üretiminde 19. yüzyıldan itibaren görülen başlıca teknolojik yenilikler arasında ahşap büküm mobilyaların önemi büyüktür. Michael Thonet 1830’lu yıllardan itibaren gemi yapımında uygulanan yöntemlerle ahşap büküm mobilya imalatı yapmıştır [76].

1850’lerin sonlarında Thonet, Viyana’da “No:14” olarak isimlendirilen sandalyeden 15 milyon adetten fazla üreterek yassı paketlerde tüm Avrupa’ya satılmıştır [65]. Resim 2.50’de Thonet sandalye örnekleri, Resim 2.51’de Thonet sandalye imalat resimleri görülmektedir.

Resim 2.50. Thonet sandalyeler [76]

Resim 2.51. Thonet sandalye imalat resimleri [76]

19. yüzyıl sonlarında Avrupa’da mobilya

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa’da yaygın olarak uygulanmış mobilya üsluplarından söz edilemez [71]. Burjuva sınıfının farklı beklentilerinin aksine mobilya imalatında Orta çağ, Rönesans ve Rokoko dönemi gibi dönemlerin güvenli tarzları uygulanmıştır [62].

Örneğin bu dönemde İngiltere’de Gotik stili tekrar beğeni kazanmıştır [77]. Fransa’da ise yenilik önce Rokoko’da aranmış akabinde 14. ve 15. Louis dönemleri ile Barok döneminden izler taşıyan mobilyalar tercih edilmiştir [66].

Modern sanat erken dönem

19. yüzyıldan itibaren geçmiş dönemlerdeki akımlar önemlerini kaybetmişler ve modern sanat akımlarına yönelinmiştir [5].

Arts and crafts (sanatlar ve el sanatları) dönemi

Gelişen teknoloji ile birlikte mobilya imalatı hızlanmış ve maliyet düşmüştür, geçmiş dönem mobilyalarındaki detaylı işçilikle yapılmadan seri üretilmeye başlanmıştır. 19. yüzyılın sonlarında William Morris liderliğinde “Arts and Crafts Hareketi” olarak adlandırılan akımla birlikte küçük atelyelerde bizzat sanatçılar ya da tasarımcılar tarafından el işçiliği ile taklitçi akıma karşı çıkmışlardır [54]. Resim 2.52’de Art and crafts dönemi mobilya örneği görülmektedir.

Resim 2.52. Arts and crafts dönemi mobilyası örneği [73]

Art Nouveau dönemi

19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın başlarını oluşturan bu dönem Fransa’da “Art Nouveau”; yenilik, Almanya’da “Jugendstil”; gençlik, İngiltere’de “Liberty”; özgürlük düşünceleriyle adlandırılmıştır. Mobilya tasarımcıları eski stilleri tekrar etmeyi bırakmış ve yeni, özgün, daha yalın biçimler tasarlamaya başlamışlardır [5].

19. yüzyılın sonlarında eklektizme ve makineleşmeye karşı gelen Arts and Crafts hareketinin ardından 1895–1905 yılları arasında Batı’da Art Nouveau ortaya çıkmıştır. Özellikle Amerika mobilya tasarımı ve iç mimarisi büyük oranda bu akımdan etkilenmiştir [78]. Resim 2.53’de Art Nouvea stili mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.53. Art Nouveau stili ceviz ağacından yapılmış mobilya örnekleri [65]

Modern mobilya ve iç mekân tasarımının doğuşu “De Stijl” akımıyla gerçekleşir. De Stijl’in iki ana özelliği mobilya biçimlerinin hep dik açılı, renklerinin de temel renkler olarak uygulanmasıydı [79].

2.4. Osmanlı İmparatorluğu'nda Mobilya

Günümüz anlayışında “Mobilya” kavramı ile ilgili olarak, Osmanlılarda mobilya;

- 19. yüzyıla kadar Osmanlılarda mobilya,
- 19. yüzyıl ve sonrası Osmanlılarda mobilya olarak iki dönemde incelenebilir.

2.4.1. 19. yüzyıla kadar Osmanlılarda mobilya

Osmanlı İmparatorluğu’nun kurulduğu 13. yüzyıldan itibaren Osmanlılar, Selçuklu ahşap işçiliği geleneğini devam ettirmiş ve tekniklerini ilerletmişlerdir. İstanbul’un Fethi ile Devletin yönetim merkezi ve hanedanın ikametgâhı olarak inşa edilen Topkapı Sarayı’nda iç mekân ve donatı tefrişinde ve kullanılan mobilyalarda geleneksel Türk sanatı ve mobilyası anlayışının devam ettiği görülmektedir [51].

Günümüzde Anadolu’da devam eden tahta sofrada yemek yeme geleneği 19. yüzyıla kadar sarayda da devam etmiştir [80].

Osmanlılarda mekân içerisinde rahle, beşik ve tabure gibi eşyalar kullanılmış, oturmak için batılı anlamda sandalye ve koltuk kullanılmamıştır [56].

Osmanlılarda gece yataklar serilip uyunur, sabah yataklar toplanıp tekrar yüklüğe konulduğundan mobilya eşyası olarak karyola bulunmazdı [81].

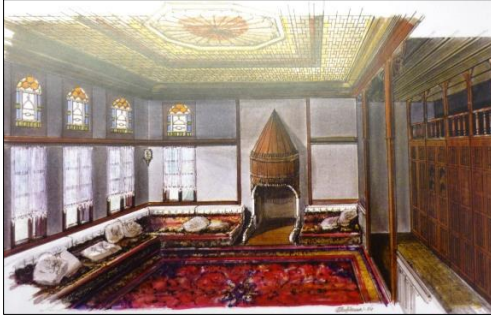
Önceleri Selçuklu geleneğini devam ettiren Osmanlılar daha sonra ahşap işçiliğinde yüksek bir seviyeye ulaşmışlar, ceviz, armut, sedir, elma, gül, şimşir, ıhlamur, abanoz ve meşe kerestelerini kullanarak ahşap sütun başlıkları, kornişler, kapı ve pencere gibi mimari elemanlar imal edilmiştir. Ayrıca dolap kapakları, kürsü, minber, rahle, kavukluk, çekmece, Kuran ve cüz muhafazaları, raf, kutu gibi ince işçilikli örnekler de bu dönemde oldukça fazladır [53].

Osmanlı imparatorluğu yayıldığı geniş coğrafyadan çeşitli etkiler almışsa da kökü itibariyle Türk İslam kaynaklarına dayanan bir medeniyet oluşturmuşlardır. 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başında Osmanlı yöneticilerinin imparatorluğun yıkılışını önlemek amacı ile

Batı'yı örnek alarak giriştikleri birtakım hareketler, devletin askeri, siyasi, toplumsal ve kültürel varlığında yavaş yavaş değişmelere yol açmıştır [55].

Osmanlı'da Batı tipi sanat dalları için yapılmaya çalışılan adımların ortak noktası, diğer her alanda olduğu gibi dışarıdan konunun uzmanlarını getirmek olmuştur [57].

İstanbul'un feth edilmesi ile Osmanlı yeni başkentinde geleneksel mekân kimliğini yeniden oluşturmuştur. İlk olarak Topkapı Sarayında kurulan, Ehl-i Hiref teşkilatı klasik dönemde Osmanlı mekânı kavramını belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Ehl-i Hiref teşkilatı üretimde seçkin ve yaratıcı çözümler getiren öncü bir grup olarak hem güzel sanat, hem tezyini sanat hem de zanaat kesiminden gelen sanatçılardan oluşmaktaydı. Resim 2.54'de Anadolu'da geleneksel iç mekân örneği görülmektedir [82].

Resim 2.54. Anadolu'da geleneksel iç mekân kimliği ve donatımının genel özelliği örneği [82]

Topkapı Sarayı'nda sedef ve ahşap işçiliğini öğreten atelyelerin kurulduğu bilinmektedir [83]. Topkapı Sarayı'nda "sedefkâriler kârhanesi" denilen bir eğitim bölümü bulunmakta, Sedefkâr Mehmed Ağa'nın mimar olmasının yanı sıra bir sedefkâr olması süsleme sanatıyla uğraşması III. Murad'a rahle ve II. Selim'e yıllık hediye ettiği bilinir [84].

Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemine girmesi sanat alanındaki değişimlerin başlangıcı olmuştur. Bugün en eski örnek olarak III. Selim döneminde (sal. 1789-1807) Avrupa yapımı mobilyaların, Topkapı Sarayı'na girdiği bilinse de bundan daha önce, kaynaklarda 1610 yılında Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da kurulduğu belirtilen, "Compagnie van Lackwercken" isimli bir mobilya firmasının kayıtlarında 1612 yılında I. Ahmed'e (sal. 1603-1617) lâke mobilya yolladığı bilgisi yer aldığını aktarmaktadır [85].

Topkapı Sarayı'ndan Yıldız Sarayı'na yer değiştirilen yaldızlı ve rokoko üslubundaki koltuk; ahşap üzerine altın süslemesi ve arkalığında kartal figürü ile dikkat çekmektedir [85]. Resim 2.55'de kartal figürlü koltuk görölmektedir.

Resim 2.55. Kartal figürlü koltuk [86]

Batılı ölkelerden hediye mahiyetinde Topkapı Sarayı'na gönderilen 19. yüzyıl öncesinde az sayıda mobilyanın kullanımına dair belgelerden biri 17. yüzyıl minyatürlerinde bulunur [87].

I. Ahmed Albümü'ndeki minyatürde müzik dinleyen bir çift resmedilmiştir. Resim 2.56'da görölen çift, kolçaklarının başı topuzlu, kavisli kolçaklı ve yere düz basan, ayak dikmelerinden oluşın koltukta oturmaktadırlar [53].

Resim 2.56. Bahçede müzik dinleyen çift minyatürü [16]

Resim 2.57'a ve b'de görülen Levni ve Buhari'nin (18. yüzyıl) minyatürleri ise Osmanlı'nın Batı mobilyasına tamamen yabancı olmadığını ve bazı durumlarda bu mobilyaların kullanıldığına örnektir [16].

Resim 2.57. (a) 1720 tarihli Surname-i Vehbi'deki minyatürden detay (b) Abdullah Buhari'nin minyatürü, koltuk örneği [88]

Resim 2.57. b'de görülen dönemin sanatçısı olan Abdullah Buhârî'nin, 1744 tarihli minyatüründe biri oturan, biri de ayakta durmakta olan iki kadın resmedilmiştir [53].

2.4.2. 19. yüzyıl ve sonrası Osmanlılarda mobilya

Sultan Abdülmecid'in tahta çıkması ve Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile birlikte Batılılaşmanın ve Avrupa ile yürütülen ilişkilerin geliştiği bu dönem, 19. yüzyıl üslubunda Batı mobilyasının Osmanlı'ya ithal edildiği dönem olmuştur [16].

Tanzimat dönemiyle değişen Osmanlı yaşamı, Batının yeni ürün ve tasarımlarının etkisi altına girmiştir. Yeni ihtiyaçlar ve mekânlar mobilyada değişimi gerektirmiştir. Özellikle Galata ve Pera bölgesi çok sayıda işyerinin bulunduğu bir bölgeye dönüştüğünden, geleneksel mobilyalar ihtiyacı karşılayamaz duruma gelmiş, bölgedeki postaneler, konsolosluklar, oteller gibi yeni mekânlarda Batı'da kullanılan mobilyalara ihtiyaç duyulmuştur [89].

Osmanlı ekonomisine rekabet gücü kazandıran çalışmaların Batı'nın üretim yöntemleriyle rekabet edememesi ülkeyi açık bir pazar haline getirmiştir [90].

Abdülmecid döneminde 1844 yılında Paris Sergisi, 1851 yılında düzenlenen Londra Sergisi'nde bütün dünya en yeni ürünlerini bu fuarlarda sergilemişlerdir. Dolmabahçe

Sarayı'nın tefrişatı bu fuarlardan etkilenmiş, çok sayıda Batılı mobilya üreticileri için Osmanlı'nın büyük bir pazar olduğunu anlaşılmıştır [89].

1860'larda Osmanlı'da üretim ve sanayi açısından bazı gelişmeler yaşanmıştır. 1862 Londra fuarına maddi sıkıntılar olsada katılmış ve ilk kez bir uluslararası fuarda Osmanlı Pavyonunda yerli ürünler sergilenebilmiştir. Bir yıl sonra 1863'te İstanbul'da ilk kez bir uluslararası fuar düzenlenmiş ve 13 pavyonda yerli ürünler masa, sandalye, sehpa gibi mobilyalar sergilenerek Osmanlı'da da artık mobilya üreticilerinin bulunduğu gösterilmiştir [82].

İstanbul Sanayi Mektebi'nin 1867 yılında kurulmasındaki en büyük amaç yeni sanayi alanlarına uygun olarak yetişmiş eleman ihtiyacının karşılanmasıdır [82]. Resim 2.58'de İstanbul Sanayi Mektebi marangozhanesi görülmektedir.

Resim 2.58. İstanbul Sanayi Mektebi marangozhanesi [82]

Bununla birlikte okulun kuruluş amaçlarında; “Bir süredir, İstanbul'da ve diğer bölgelerde ‘hırfet ve san'at’ erbabı büyük ölçüde azalmış ve halkın temel ihtiyaçları bile giderilememektedir. Bu hıref erbabının yeniden geliştirilmesi için, san'atın ikmal ve talimine mahsus olmak üzere ‘Sanayi Mektebi’ adında bir okul açılması gerektiği” yer almaktadır [90].

İstanbul Sultanahmet bölgesinde Kılıçhane ve çevresinde yapılan binalarda, 1868 yılının kasım ayında başlayan mesleki eğitimde; derslik ve atelyelerin yanı sıra bir de fabrika kurulmuş ve ilköğretim 13 yaşından küçük, fakir ve kimsesizlerden oluşan 50 öğrenciyle başlamıştır. Okulda bulunan “Ahşaba Müteallik Meslekler” bölümünün altında

“Arabacı ve Faytoncu”, “Doğramacı”, “Sandalye ve Kanepeci”, “Ağaç Çarkçı ve Modelci” dalları bulunmaktaydı. Bu bölümlerin her birine 12’şer öğrenci alınmaktaydı ve her sınıf için birer “usta” ve “usta yamağı” istihdam kadrosu vardı. Bu okulda eğitim alanlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun mobilya sanayinin ilk yapı taşları olmuşlardır [82]. Resim 2.59’da makineleri ile çalışan marangozlar görülmektedir.

Resim 2.59. Makineleriyle çalışan beş marangoz (Ek12-49. belge) [91]

1867 Paris Uluslararası Sergisi, Osmanlı pavyonunda Stefan’ın imal ettiği kitaplık İstanbul’u, Abdullah’ın yaptığı tabure Şam’ı, İbrahim’in imal ettiği büyük masa Kudüs’ü temsil etmişti. Sergilenen mobilyaların bazılarında, abanoz ve bağa kakmanın yanında gümüş kakmada kullanılmış, sedir ağacı üstüne sedef kakmalar uygulanmış, döşemeli mobilyalarda yerel kumaşlar kullanılmıştı [82].

2.4.3. 19. yüzyıl Osmanlı saray mobilyasının değişimi

Tanzimat Fermanı’nın 1839’da ilanından sonra Osmanlı Devleti’nde pek çok yenileşme ve değişim gerçekleşmiş, fermanın ilanı ile başlayan değişim sadece askeri alanla sınırlı kalmamış, toplumun her seviyesinde etkisini göstermiştir. Tanzimat’la gelen idari anlamdaki söylem, dönemin mimarisine de yansımış, klasik dönemde enine gelişen kent dokusu, yerini dikey düzlemde gelişen yapılara bırakmıştır [58].

Mimari anlamda başlayan değişim, özellikle başkent İstanbul’u etkilemiş, ardı ardına inşa edilen Batılı karakterdeki anıtsal yapılarla kent, yavaş yavaş Doğulu görünümünden uzaklaşmaya başlamıştır. Ancak kısıtlı imkânlarla girilen imar faaliyetleri ile kent dokusu

hem Türk-İslam karakterinin bütünselliğini yitirmiş hem de tam bir Batılı çehreye sahip olamamış, ortaya eklektik, yamalı, bir düzen çıkmıştır [58].

19. yüzyılda tüm dünyada önemli değişimler söz konusu olmuş, Osmanlı’da da Tanzimat Fermanı’nın ilanı ile modernleşme ve batılaşma artmıştır. Ancak en önemli olanı imparatorluğun yaklaşık dört yüzyıldır idare edildiği Topkapı Sarayı’ndan ayrılarak özellikle yabancı devletlerin elçiliklerinin bulunduğu Boğaz bölgesinden yönetilmesidir. İlk olarak Dolmabahçe sonra Beylerbeyi ve Yıldız Sarayları gerek mimarileri, gerekse de iç mekân düzenlemeleriyle geleneksellikten ayrılarak farklı biçimleri Osmanlı’yla tanıştırmıştır. Yüzyıllar boyunca oturmak amacıyla seki ve sedir, yemek için sini, yer sofrası, eşyalar için yüklük kullanan Osmanlı, yeni Saraylarında sedirden sandalyeye, sekiden kanepeye, yer sofrasından masaya geçiş yapmıştır [16].

Saray iç mekânlarına İtalyan mimar D’Aronco tarafından uygun olarak tefriş edilen mobilyalar özellikle Fransa, İngiltere, İtalya, Avusturya ve az da olsa Amerika’dan mobilya satın alındığı ile ilgili arşiv kayıtları bulunmaktadır. Daha sonraları ise mobilya üretimi II. Abdülhamid döneminde Saray bünyesinde başlamıştır. II. Abdülhamid Saray mobilyalarının yurtdışından alınması ve Hazine’den para harcanması karşısında memnuniyetsizliğini, yeni yönetim merkezi olan Yıldız Sarayı bünyesinde “Tamirhane-i Hümayûn” yani Saray Marangozhanesini kurmuştur. Teknolojik makineler ve aletler getiren II. Abdülhamid, bizzat kendisi de Tamirhane-i Hümayûn’da çok sayıda ve çeşitte mobilya üretmiştir [16]. Resim 2.60’da Beylerbeyi Sarayı’nda bulunan Sultan Koltuğu görülmektedir.

Resim 2.60. Beylerbeyi Sarayı’nda bulunan Sultan koltuğu [16]

Faroqhi (2005) bu dönemde toplumsal hayatta meydana gelen değişimlerden bahisle dönemin yaşam tarzını aktaran Osmanlı romanlarına atıfta bulunarak İstanbul'daki ustaların mobilya imalatına başladığını belirtmiştir [92].

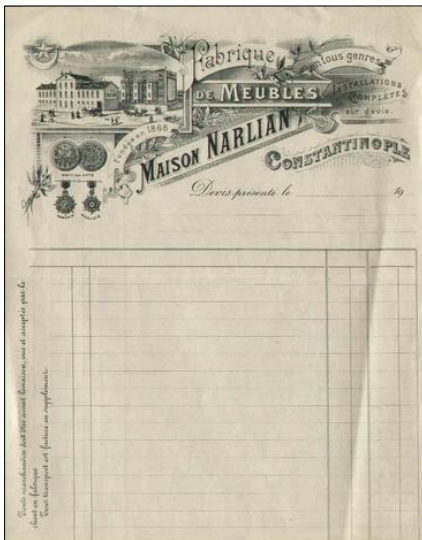
1902 yılı Osmanlı Ticaret Yıllıklarında dönemin ticarethaneleri ile bilgiler yer almakta, değişik sektörlerdeki imalatçı, satıcı, komisyonculara ait gerekli adresler sayesinde mobilya üreticileri hakkında bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır. Bu kaynaklarda yer alan üretici firmalardan en önemlileri şunlardır [83].

19. yüzyılın sonunda İstanbul'da çoğu gayrimüslimlerin olan çok sayıda mobilya imalatçısı bulunmaktadır [93].

Salname'lerde yer alan mobilya işyerleri arasında en başta gelenleri şunlardır.

- Şişli'de 1866 yılında kurulan "Narlian" mobilya firması,
- Pera'da 1867 yılında kurulan "Psalty" mobilya firması,
- Beşiktaş'ta 1875 yılında kurulan "Kamacıyan" mobilya ve aksesuar firması [93].

Resim 2.61'de Narlian mobilya firmasına ait fatura örneği, Resim 2.62, Resim 2.63 ve Resim 2.64'de Psalty mobilya fabrikasına ait ilan, belgeler ve ürettikleri mobilyalardaki etiket görölmektedir.

Resim 2.61. 1866 yılı "Narlian" mobilya firması fatura örneği [82]

Resim 2.62. Psalty mobilya fabrikası ilanı [89]

Resim 2.63. Psalty mobilya fabrikasına ait fatura ve belgeler [89]

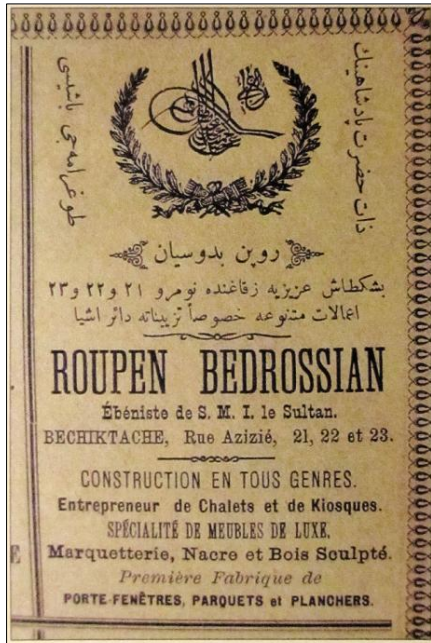
Resim 2.64. Pysalty mobilya fabrikasının mobilyalarındaki metal etiket (GSÜ Resim Heykel Müzesi Koleksiyonu) [89]

1875 yılında Fransız asıllı banker Tubini ailesinin fabrikasında, mühendis ve teknisyenlerden oluşan 350 işçi ve 50 ustabaşı bulunmaktaydı. İşçiler arasında; oymacılar, abanoz ağacı işleyenler, marangozlar, cilacılar bulunmaktaydı. Tubini firması bazı özel siparişlerde Avrupa'dan zanaatkar ve ustaları da getirtmekteydi [89].

Salnamelerde bulunmamasına karşın üretim yaptıkları bilinen bazı firmalarda şunlardır; 1897 yılında kurulan Fokelstein mobilya fabrikası, 1902 yılında Yüksek Kaldırım'da kurulan Kortesi Biraderler Mobilya Fabrikası, 1905 yılında kurulan Avusturya-Osmanlı Mefruşat fabrikası, 1890'da Ahırkapı'da kurulan Dersaadet Kereste ve Doğrama Fabrikasıdır [93].

II. Abdülhamid dönemi Osmanlı mobilya sanayisine bakıldığında; rahle, sandık, sedir gibi geleneksel mobilyaların yanı sıra bu dönemde artık halkın gündelik kullanımı için üretilen fabrikasyon mobilyalar ve saray çevresine estetik değeri olan mobilya ürettikleri söylenebilir [92].

Şekil 2.65'te görülen ilanda mobilya firması, Şale ve köşklere vurgu yaparak lüks mobilyalar ürettiklerini belirtmektedir. Beşiktaş'ta bulunan bu firma Yıldız Sarayı'nın ve Şale Köşkü'nün çeşitli marangozluk ve mobilya işlerini yaptığı anlaşılmaktadır [16].

Resim 2.65. “Roupen Bedrossian” mobilya firması ilanı [89]

Resim 2.66'da yer alan mobilya firması faturasından Yıldız Sarayı Harem Dairesi için alınan mobilyaların arasında kanepeler, koltuk takımları, sandalyeler ve pufun olduğu görülmektedir.

Transkripsiyonu:

Yıldız Sarayı Hümayun Harem Daire-i Aliyyesi Lâzimesi İçün İy'd-i-fitr Arife
Gününde (Ramazan bayramı arifesi) Yapılan Eşya İki Oda İçün

Lira-yı Osmâni yüz guruşdan		
4500	Şizdon (şezlong?) biçiminde direkli kadife atlas kaplı ve işlemeli kanepeler	1
1600	Koltuk takımı atlas kaplı	1
1850	Defa' şizdon? kanepeler kadife ve atlas kaplı	1
1600	Koltuk banili (banyelli?) kadife ve atlas kaplı	1
970	Koltuk yastak biçiminde kadife	1
1200	Koltuk kadife ve atlas kaplı	1
1700	Sandalye kadife ve atlas kaplı	2
950	Defa' kadife ve atlas kaplı	1
550	Puf biçiminde iskemle	1
500	Defa' sandalye	1
180	Hammâliye 12 adet	15
15600		

Yalnız on beş bin altı yüz guruşdur Fi 9 Ağustos Sene 1306
(Miladi 21 Ağustos 1890)

Resim 2.66. Pera'da bulunan Leon Rosenthal firmasından Yıldız Sarayı Harem Dairesi için alınan mobilyaların faturası, 1890 (BOA/ Y. PRK. SGE/ 4/1 (1308)) [16]

2.5. Osmanlı Sarayları

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde siyasi ilişkiler için protokole uygun Batılı anlayışta sarayların inşasına başlanmıştır. Topkapı Sarayı, Tanzimat'ın ilanına değin devletin tek merkezi olma konumunu korumuştur. 1850'lerden itibaren ilk önce Dolmabahçe Sarayı, sonra Beylerbeyi ve Yıldız Sarayları devletin yönetim mekânlarına hareket getirerek yüzyıllardır süren saray mekân kavramlarının yenilenmesine yol açmışlardır [94].

Son dönemde inşa edilen Osmanlı Saraylarının kullanım detayları, tercih ve beğenileri sergilemeleri açısından yaşam detaylarına daha fazla önem verildiği görülmektedir. Bu yapılardan Dolmabahçe Sarayı'nın yapımına 1843 yılında başlanmış, 1856 yılında kullanıma başlanmıştır. Akabinde Beylerbeyi Sarayı yazlık Saray olarak 1861'de, Yıldız Sarayı Şale Köşkü dönemin devlet konukevi olarak iki bitişik bina halinde 1889 ve

1898’de inşa edilerek günümüze kadar gelen yapılardan bazılarını oluşturmaktadır [86].

2.5.1. Topkapı Sarayı

İstanbul’un 1453 yılında feth edilmesinin ardından Fatih Sultan Mehmet’in isteği üzerine 1460 yıllarında yapımına başlanan Topkapı Sarayı’nın inşası 1478 yılında tamamlanmıştır. Dolmabahçe Sarayı gibi tek seferde tüm ek yapılarıyla beraber inşa edilemeyen Topkapı Sarayı, 19. yüzyıla kadar eklenen yapılarla genişlemiştir [95].

2.5.2. Dolmabahçe Sarayı

Beşiktaş sahil Sarayı, Sultan Abdülmecid Döneminde ahşap ve kullanışsız olması sebebiyle 1843 yılından başlayarak yıktırılmış ve aynı yerde Dolmabahçe Sarayı’nın temelleri atılmıştır. Yapımı, çevre duvarlarıyla birlikte 1856 yılında bitirilmiştir. Dönemin önde gelen Osmanlı mimarları Garabet ve Nikogos Balyan tarafından yapılan sarayın ana yapısı Mabeyn-i Hümayûn (Selâmlık), Muayede Salonu (Tören Salonu) ve Harem-i Hümayûn adlarını taşıyan üç bölümden oluşmaktadır [96].

Tüm yapı bodrumla birlikte üç katlı olup, biçimde, ayrıntılarda ve süslemelerde gözlenen belirgin Batı etkilerine rağmen, bu etkilerin Osmanlı ustalarınca kültüre göre yorumlandığı gözlenmektedir [97].

Padişahın devlet işlerini yürüttüğü Mabeyn; işlevi ve görkemiyle Dolmabahçe Sarayı’nın en önemli kısmını oluşturur. Girişte karşılaşılan Medhal Salonu, üst kat ile bağlantıyı sağlayan Kristal Merdiven, elçilerin ağırlandığı Süfera Salonu ve padişahın huzuruna çıkılan Kırmızı oda, imparatorluğun tarihsel görkemini vurgulayacak biçimde süslenmiş ve döşenmiştir. Üst katta yer alan Zülvecheyn Salonu, padişahın Mabeyn’de kendine özel olarak ayrılmış dairesine geçiş mekânını oluşturmaktadır [98].

Mabeyn ve Harem bölümleri ortasında yer alan Muayede Salonu, Dolmabahçe Sarayı’nın en yüksek ve en görkemli mekânıdır. 2000 m²’den fazla alanı, 56 sütunu, 36 m’yi bulan kubbe yüksekliği ve bu kubbeye bağlı 4,5 tonluk İngiliz avizesiyle bu salon, sarayın diğer mekânlarından belirgin bir biçimde ayrılmaktadır [97].

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'de bu sarayda yaşamış, ömrünün son günlerini bu sarayda geçirerek, bu sarayda vefat etmiştir.

2.5.3. Beylerbeyi Sarayı

Padişahların her dönem ilgisini çeken Beylerbeyi, köşk ve kasırlarıyla yazlık olarak kullanılan bir Saray niteliğine bürünmüş, 1829 yılında II. Mahmud'un yaptırdığı ahşap Sahil Sarayı ile yeni bir hareket kazanmıştır. Bugünkü Beylerbeyi Sarayı, Sultan Abdülaziz tarafından II. Mahmud'un ahşap Sahil Sarayı yıktırılarak dönemin tanınmış mimarı Sarkis Balyan'a 1861–1865 yılları arasında yaptırılmıştır [99].

Yazlık saray gibi kullanılması sebebiyle sürekli ikametgâh olarak kullanılmayan Beylerbeyi çoğunlukla yaz aylarında, özellikle de yabancı devlet liderlerinin ağırlandığında kullanılmıştır [100].

Boğaziçi'nin özel Anadolu kıyısındaki konumuyla Beylerbeyi Sarayı, son dönem Osmanlı Sarayları'ndan ayıran yönlerinden birini de yamaçlara doğru setler biçiminde yükselen ve bu sebeple “Set Bahçeleri” adıyla anılan bahçeleridir [101].

2.5.4. Yıldız Sarayı

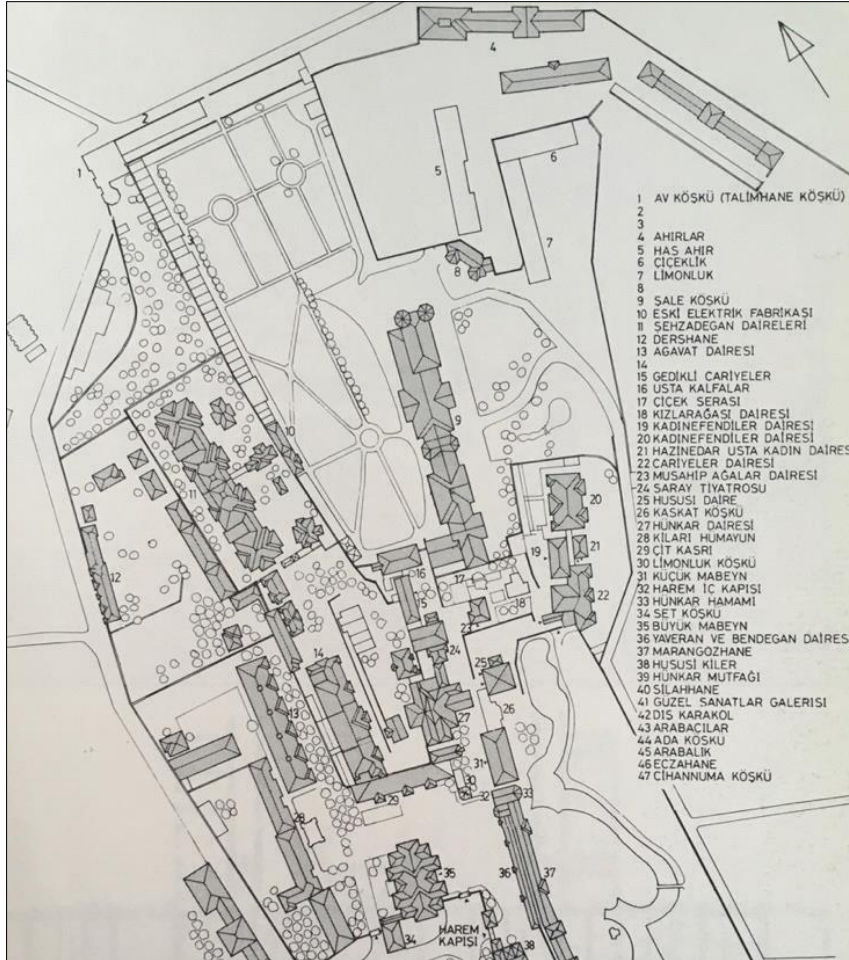
Yıldız Sarayı'nın ilk binası I. Ahmed döneminde yapılan küçük bir köşktür. III. Selim döneminde de ilgi gören bu bölge, III. Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan için buraya bir köşk yaptırması ve “Yıldız” adını vermesi üzerine bu ad ile anılmıştır. II. Abdülhamid döneminde yapımı devam eden binalarla çok üniteli/şehir içinde şehir niteliğinde bir saray haline dönüşmüştür [102].

Sarayın tefrişi ve döşenmesinde tercih edilen mobilyalarda Dolmabahçe ve Beylerbeyi Saraylarının eşyasına dokunulmamış, yeni satın almalar ve yeni üretimler yapıldığı bilinmektedir [102].

Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi ve Selanik'e gönderilmesinden sonra, padişah olan kardeşi V. Mehmed Yıldız Sarayı'nı kullanmamış ve otuz yılı aşkın süreden sonra devletin yönetim merkezi olarak tekrar Dolmabahçe Sarayı'na dönmüştür. Bu sırada Mabeyn-i Hümayûn Başkâtibi olan Halid Ziya Uşaklıgil, çeşitli zamanlarda Yıldız Sarayı

ve yapılarında gözlemlerde bulunmuştur. Halid Ziya Uşaklıgil'in anılarında yer alan; *"Abdülhamid'in lehine kaydolacak bir hakikattir ki O kendi sarayını süslemek için mesela Dolmabahçe'nin ve Beylerbeyi'nin pek kıymetli eşyasına asla dokunmak istememiştir. Zaten Yıldız binalarının nispeten daracık, küçücük dairelerine o iki sarayın hakikaten pek şahane olan muhteşem eşyası çok ağır gelirdi."* sözleriyle bu sarayın mobilyasının saraya özel olduğunu nitelemektedir [103].

Yıldız Sarayı ve yerleşkesini, Dolmabahçe ve Beylerbeyi Saraylarından farklı son İslami Saray olarak tanımlayan Phillip Mansel, Avrupa'daki aynı dönem saraylarından Osborne ve Miramar'a göre Yıldız Sarayı'nın daha zarif ve hafif olduğunu belirtmektedir [104]. Resim 2.67'de Yıldız Sarayı vaziyet planı görülmektedir.

Resim 2.67. Yıldız Sarayı vaziyet planı [105]

Sultan II. Abdülhamid, otuz üç yılını geçirdiği Yıldız Sarayı'ndan 1909 senesinde ayrılmak zorunda kalmıştır. 31 Mart Vakası sonrasında tahttan indirilerek Selanik'e gönderilen

Sultan, 1912 yılında İstanbul'a geri döndükten sonra Yıldız Sarayı'nda hiç bulunmamış, yaşamının geri kalan yıllarını Beylerbeyi Sarayı'nda geçirmiştir [105].

2.5.5. Şale Köşkü

Yıldız Saray yerleşkesinden günümüze kalan mimari eserlerden en iyi korunmuş olanı Yıldız Şale Köşkü, Sultan II. Abdülhamid döneminde inşa edilmiştir. Şale Köşkü, yükseltilmiş bir bodrum zemini üzerinde yer alan iki ana kat ile bir çatı katından meydana gelmektedir. Zemin kat bodrum ve kalorifer dairelerine ev sahipliği yaparken, birinci kat köşkte görev alan personele ayrılmış, üst kat ise ağırlama ve tören odaları ile servis mekânlarını içerecek şekilde düzenlenmiştir. Köşkün yaklaşık 15 metreye 30 metre ebatlarındaki görkemli Merasim Salonu bu katta yer almaktadır ve zemini Sultan Abdülhamid tarafından özel olarak dokutulmuş 406 metrekairelik Hereke halısıyla kaplanmıştır [106].

2.5.6. Maslak Kasırları

Sultan II. Abdülhamid'in şehzadeliğinde ikamet ettiği, Maslak Kasırları'nda ilk yapılaşma Sultan II. Mahmud (1808-1839) devrinde başlamış ve Sultan Abdülmecid devrinde de (1861-1876) çeşitli eklentilerle devam etmiştir. Sultan II. Abdülhamid'le anılan Maslak Kasırları'nın bu şekilde anılmasının nedeni Sultan'ın burada geçirdiği yılların ve buradaki yaşantısıdır. Ailesiyle beraber ikamet ettiği Kasırlar'da halkla birarada, mütevazı bir hayat sürdürdüğü bilinen II. Abdülhamid, burada bahçe bakımı, çiftçilik, marangozluk gibi işlerle özel olarak ilgilenmiş, arazide bulunan seralarda nadir bitki türlerini yetiştirmiştir [107].

2.6. II. Abdülhamid Han ve Mobilyacılığı

2.6.1. II. Abdülhamid Han'ın hayatı (1842-1918), saltanat yılları ve icraatları (1876-1909)

Osmanlı İmparatorluğu'nun 34. padişahı olan II. Abdülhamid, İslam dünyasının 113. Halifesidir. Sultan Abdülmecid'in (1839-1861), sekizinci çocuğu ve ikinci oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Annesi Çerkez kızı Tir-i Müjgân Kadın Efendi olup Abdülhamid 10 yaşındayken veremden ölmüştür, 1861'de ise babası Abdülmecid genç yaşta, henüz 38

yaşında vefat etmiştir. Babası ve annesi vefat edince Abdülhamid, kendi çocuğu olmayan hasekilerden Piristu Kadın'a emanet edilmiş, o da Abdülhamid'i öz çocuğu gibi yetiştirmiştir. Abdülhamid, özel hocalardan Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca ve diğer ilimleri, Osmanlı tarihi, musiki dersleri alarak eğitim görmüştür [108].

Dönemin kronolojisi

II. Abdülhamid Han döneminin kronolojisi Çizelge 2.2'de verilmiştir.

Çizelge 2.2. Dönem kronolojisi

Yıl	Olay
1839	II. Mahmud'un ölümünden sonra Abdülmecid'in padişah olması
1840-41	Mısır krizinin çözülmesi
1842	Abdülmecid'in 2. oğlu Abdülhamid'in doğumu
1853-56	Kırım Savaşı
1856	Hatt-ı Hümayûn Paris Kongresi ve Antlaşması
1861	Abdülmecid'in vefatı, Abdülaziz'in tahta çıkışı
1867	Abdülaziz'in Avrupa seyahati
1869	Süveyş Kanalı'nın açılışı
1875	Hersek isyanı, Osmanlı Devleti'nin moratoryum ilanı
1876	Abdülaziz'in hal edilmesi ve V. Murad'ın tahta çıkışı (Mayıs) V. Murad'ın hal edilmesi ve Abdülhamid'in tahta çıkışı (Ağustos) Kanun-ı Esasi'nin ilanı, Tersane Konferans (Aralık)
1877	Konferansın başarısızlığa uğraması (Ocak), Meclis-i Mebusan'ın toplanması (Mart) Osmanlı-Rus Savaşı (Nisan), Osman Paşa'nın Plevne direnişi (Aralık)
1878	Osmanlı ordularının bozgunu, II. Abdülhamid'in Meclis'i dağıtması Ayastefanos Antlaşması (Mart), Ali Suavi'nin darbe girişimi (Mayıs) Kıbrıs'ın İngiltere'ye Hong Kong gibi yüz yıllığına bırakılması (Haziran)
1880	Said Paşa'nın ikinci sadrazamlığı
1881	Bardo Antlaşması, Tunus'ta Fransız protektorası (Mayıs) Midhat Paşa'nın yargılanması, mahkûm ve sürgün edilmesi
1882	Alman Askeri Reform Heyeti'nin göreve başlaması (Mayıs), İngilizlerin Mısır'ı işgal etmesi (Eylül)
1883	Sanayi-i Nefise Mektebi'nin açılması Osmanlı ordusunun Prusya askeri heyeti tarafından ıslahına başlanması
1884	Midhat Paşa'nın Taif'te öldürülmesi (Mayıs) Maarif için yeni bir vergi konması, Mersin-Adana demiryolu hattının inşaatına başlanması
1885	Sudan'da Hartum'un düşmesi (Ocak), Doğu Rumeli vilayeti ile Bulgar Prensligi'nin birleştirilmesi, Van'da Armenakan Partisi'nin kurulması
1886	Askerlik hizmetiyle ilgili yeni yasanın çıkarılması, Adana-Mersin demiryolu hattının tamamlanması
1888	Namık Kemal'in ölümü, Ziraat Bankası'nın kuruluşu, Sirkeci gar binası inşaatına başlanması
1889	Ertuğrul firkateyninin Japonya'ya gönderilişi, II. Wilhelm'in Osmanlı İmparatorluğuna ilk ziyareti
1890	Sirkeci Garı'nın hizmete girişi, İzmit-Adapazarı demiryolu hattı hizmete girmesi
1891	Hamidiye Alayları'nın kurulması, Adapazarı-Lefke hattının hizmete girişi

Çizelge 2.2. (devam) Dönem kronolojisi

Yıl	Olay
1892	II. Abdülhamid tarafından Yıldız'da porselen atelyelerinin kurulması
1893	İstanbul-Selanik demiryolu hattının yapımı
1895	Abdülhamid'in reform programını kabul edişi (Ekim)
1896	Büyük Güçler'in Abdülhamid'i tahttan indirme planları yapması; İstanbul'da Sultan'a karşı başarısız komplo girişimi
1897	Yunanistan'a karşı askeri zafer (Nisan-Mayıs)
1898	II. Wilhelm'in ikinci ziyareti (Ekim-Kasım)
1900	Abdülhamid'in jübilesi (Ağustos), Hicaz demiryolu inşaatına başlanması
1901	Theodor Herzl'in Filistin konusunda Abdülhamid'le görüşmesi
1902	Abdülhamid'in Makedonya için bir reform planı önermesi
1904	Sabık Sultan V. Murad'ın ölümü Hicaz Demiryolu'nun Maan'a ulaşması (Eylül), Haydarpaşa rıhtımının tamamlanarak işletmeye açılması
1905	Abdülhamid'e karşı başarısız suikast girişimi (Temmuz), Osmanlılar'ın Sanaa'yı geri alışı (Ağustos)
1906	Akabe krizi
1907	Hama-Halep hattının işletmeye açılması
1908	Abdülhamid'in Kanun-ı Esasi'yi yeniden ilan etmesi (Temmuz)
1909	İstanbul'da 13 Nisan (31 Mart) ayaklanması, Hareket Ordusu'nun müdahalesi Abdülhamid'in hal edilip Selanik'e sürgüne gönderilmesi, V. Mehmed Reşad'ın tahta çıkışı
1911	Trablusgarp'ın İtalya tarafından işgali
1912	I. Balkan Savaşı, Abdülhamid'in Selanik'ten Beylerbeyi Sarayı'na nakli (Kasım)
1913	Bâbüâlî baskını (Ocak), II. Balkan Savaşı ve Edirne'nin geri alınması
1914	Osmanlı İmparatorluğu'nun İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girmesi Cihat ilanı (Kasım)
1915	Sarıkamış bozgunu, Çanakkale Savaşı Doğu Anadolu'daki Ermenilerin tehciri
1916	Arap isyanının başlangıcı
1918	Abdülhamid'in ölümü (Şubat) V. Mehmed Reşad'ın ölümü, VI. Mehmed Vahideddin'in tahta çıkışı Mondros Mütarekesi, İttihatçı liderlerin ülkeden kaçışı

Kaynaklar: [109, 110, 111, 112, 113, 114, 115]

Bilim insanları genellikle tarihi şahsiyetleri araştırırken onların insani yönlerini pek araştırmazlar. Bu II. Abdülhamid için yapılan araştırmalarda da geçerlidir. Siyasi konuların dışında ailevi sorunlar, şahsi problemler genellikle konu edilmemektedir. II. Abdülhamid'in özel yaşamı, ailesiyle sorunları, dertleri, beklentileri bağlamında çektiği sıkıntılar onun günlük yaşamında da etkiler bırakmıştır [116]. Bu sebeple çalışma kapsamında II. Abdülhamid'in insani yönü de araştırılmıştır.

II. Abdülhamid asude yıllarında Kâğıthane’de bulunan çiftliğinde, Tarabya’daki yazlığında ve daha sonra Maslak Köşkü’nde sakin bir yaşam sürmüştür. Sultan gençliğinde iyi bir sporcu, yüzücü, avcı, at binicisi, silah atıcısı ve kılıç kullanıcısıdır [117].

Karakter özelliğine göre kendinden önceki padişahlardan ayrı bir yapıda olacağı daha şehzadelikten belli olan II. Abdülhamid, Batılı ilgilerinin yanı sıra Müslüman, Türk ve Osmanlı olarak tanımlanabilir [118].

Sultan II. Abdülhamid özel yaşamında kendinden önceki padişahlar gibi çok eşlidir. 1876 yılında otuz üç yaşında padişah olduğunda dört eşi, “Kadınefendi” unvanına erişmiştir. Sultan II. Abdülhamid’in hanımlarının çoğu bir çalgı aleti çaldığı bilinir Sultan’ın on üç kız çocuğu, dokuz erkek çocuğu olmuştur [119].

Sultan II. Abdülhamid’in çok eşi olmasına karşın son yirmi yılını Müşfika Kadınefendi ile yaşamıştır. Onunla her gün birlikte yemeklerini yeyip, öğle yemeklerinden sonra birlikte kahve içmişlerdir [120].

II. Abdülhamid’in çocukluğunda Devlet borçlarını ödeyemez bir durumdaydı. Hanedan mensuplarından borçsuz ama gösterişsiz yaşayan tek kişi II. Abdülhamid, Kâğıthane’deki çiftliğinde toprak işleri ile uğraşıyordu [121].

Dünyanın genel durumu

İlber Ortaylı (2007) [122], 19. yüzyılın Osmanlı tarihinin en uzun yüzyılı olduğunu vurgular: “Osmanlı’nın en çalkantılı, en sorunlu ve yorucu dönemidir; geleceği hazırlayan önemli olaylar ve kurumlar bu yüzyılın tarihini oluşturmaktadır”. Deringil’e [123] göre de 19. Yüzyıl “yaklaşmakta olanı görmenin, neden kaçınmak gerektiğini bilmenin, ama yine de olayların akışına karşı koyamamanın öyküsüdür”.

19. yüzyılın en önemli kavramı batılılaşmadır. Osmanlı’nın 19. yüzyıla kadar yalnız teknik unsurları batıdan almasına rağmen, 19. yüzyılda yönetim anlayışı, hukuk ve eğitim gibi birçok alanda batıyı model olarak seçmiştir [124], özellikle Tanzimat Fermanı, Osmanlı için geri dönülmez bir yola çıkışın dönüm noktasıdır.

İmparatorluğun genel durumu (1850-1909)

Osmanlı İmparatorluğunda modernleşme, 1839 yılında Sultan II. Mahmut'un (1808–1839) vefatından sonra tahta çıkan Sultan I. Abdülmecit döneminde, 3 Kasım 1839'da Gülhane Parkı'nda, Tanzimat Fermanı'nın okunmasıyla başlamış olmasına rağmen Osmanlı modernleşmesi daha da eskiye dayanmaktadır [125]. Osmanlı İmparatorluğunda Tanzimat Fermanı öncesi modernleşmenin yavaşlaması 18. yüzyılın başından itibaren eyaletler üzerindeki denetiminin azalmasıyla gerçekleşmiştir [126].

II. Abdülhamid'in saltanatının başında karşılaşılan büyük değişimler ve II. Abdülhamid'in tahta çıkmasından önceki yıllar Tanzimat sisteminin iç ve dış siyaset alanında çöküşü, 33 yıla yakın süren yönetiminin genel karakterini oluşturmuştur [127].

31 Ağustos 1876 yılında 34 yaşında, 34. Osmanlı padişahı olarak tahta çıkan Sultan II. Abdülhamid 23 Aralık 1876'da I. Meşrutiyet'i ilan etmiştir. Kanun-i Esasi'nin kabulüyle başlayan bu yeni dönemde Balkanlar'daki ayaklanmaların yeni anayasanın bu bölgedeki Hristiyanlara kazandırdığı özgürlüklerle giderilmesi düşünülür. Rusya, İngiltere, Avusturya ve Fransa Balkanlar'daki isyanları gerekçe göstererek Osmanlı'ya ağır şartlar ileri sürer. Osmanlı Devleti bu kararları reddedince Rusya 1877'de savaş açar. 93 Harbi olarak bilinen bu savaşta Rusya kazanır ve sonrasında yapılan Berlin antlaşmasıyla (1878) Osmanlı'nın Balkanlar'daki nüfuzu azalır. Yenilgiyle sonuçlanmış olsa da Osman Nuri Paşa Plevne'de gösterdiği üstün çabalarla tarihe adını yazdırır ve kendisine gazi unvanı verilir. Savaş sürecinde Meclis-i Mebusan ve hükümet arasında olumsuzluklar yaşanır; Sultan II. Abdülhamid “Artık ecdad-ı izamım Sultan Mahmud Han'ın yolundan gitmeye mecburum” diyerek 13 Şubat 1878'de Meclis-i Mebusan-ı kapatır. Böylelikle padişah Yıldız Sarayı'nda ikamet ettiği için imparatorluğun yönetimi Bab-ı Ali'den Yıldız Sarayı'na geçmiş olur [128].

2.6.2. II. Abdülhamid Han'ın sanata ilgisi ve sanatsal kişiliği

Osmanlı şehzadelerinin idari, askeri dini bilgilerle yetiştirildikleri, 17. yüzyıla kadar sancaklarda bir sancakbeyi veya beylerbeyi gibi eğitildikleri bilinmektedir. Bu sancaklarda öğrenim becerileri, kişisel yetenekleri, sanat ve spor gibi alanlarda eğitim almışlardır [127].

Armağan (2007), Abdülhamid'in Kurtlarla Dansı isimli kitabında II. Abdülhamid'in marangozluğa, spora, nişancılığa, tiyatroya olan ilgisini ve atlara merakını konu almıştır. II. Abdülhamid'in kakma ve süsleme işlerindeki maharetinin yanı sıra usta bir marangoz olduğu ve özel marangozluk aletlerinin olduğu belirtilmektedir [128].

2.6.3. Sultan II. Abdülhamid Han'ın mobilyaya ilgisi

II. Abdülhamid dönemi, kendisinin özel ilgi duyduğu marangozluk sanatının etkisiyle devlete ait bir sanat üslubu oluşturma çabasıyla birlikte ortaya çıkan sentezci bir mobilya dönemidir [53].

19. yüzyılda ardarda inşa edilen Osmanlı Sarayları'nın mimari tasarımları aynı biçimdeki iç mimari tasarımlarıyla da yenilikçidir. Batılılaşmanın etkisi ile çeşitli mobilyalar bu saraylarda yerlerini almış ve yeni eşyaları Osmanlı'yla tanıştırmıştır. Daha önceden yapılarla birlikte planlanan yüklük, niş, sedir gibi çözümler yerine dolap, kitaplık, koltuklar imal edilmiştir [16].

II. Abdülhamid'den sonra tahta geçen kardeşi V. Mehmed döneminde Dolmabahçe Sarayı'nda başkâtip olan Halid Ziya, II. Abdülhamid'in marangozluk becerisine dikkat çeker ve onun tasarladığı mobilyaların arasında yazıhanelerin, dolapların ve masaların olduğunu belirtir [129].

II. Abdülhamid döneminde Tamirhane-i Hümayûn ve Yıldız Çini Fabrikası, Yıldız Sarayı yerleşkesinin iki önemli fabrikasıdır. II. Abdülhamid, her iki fabrikaya da ilk zamanlar yabancı ustalar getirterek işin ustalıklarının öğrenilmesini sağlamıştır. Türkoğlu'nun [130] aktarımına göre Tamirhane-i Hümayûn son sistem kullanışlı makineler ile donatılmış ve başlangıçta çoğu yabancı olan altmış işçiyi istihdam etmiştir [16].

Osmanlı padişahları arasında marangozluğa en çok ilgisi olan II. Abdülhamid'dir. Saray yerleşkesindeki Tamirhane-i Hümayûn'un yanı sıra hususi dairesinin hemen yanında bir de özel marangozhane atelyesi bulunmakta olup atelyede yerli ve yabancı ülkelerden getirtilen sayısı 300'ün üzerinde marangozluk aleti kullanıldığı bilinmektedir [130].

Hususi marangozhane

Sultan'ın hususi marangozhanesi, Yıldız Sarayı'nda kurduğu Tamirhane-i Hümâyûn'dan ayrı, özel olarak çalıştığı bir sanat atelyesiydi. Yıldız'da bulunan bu özel marangozhane bazı kayıtlarda Küçük Marangozhane şeklinde yer almaktadır [131].

Hatıralarında Sultan'ın iki kızı da şu ifadeler ile bunu teyit ederler: *“Babamın, çocukluğundan itibaren marangozluğa merakı meşhurdur. Hususi dairesinin yanında, geniş bir yeri, iş odası yapmıştı ve çok mükemmel takımları vardı.... Devlet umurunun ağır ve mesuliyetli kararları ile yorulan sinirlerini dinlendirmek için, hemen atölyesine kapanır ve oyalanırdı.”* [132].

Sabahattin Türkoğlu, marangozlukla ilgili makalesinde ağaç işleri ile uğraşmak, ağaç oymak, sedef ve fildişi kakmak, çeşitli mobilya ve ahşap eserler üretmek bir sanat dalıdır demektedir [130].

II. Abdülhamid'in, saraydaki tamirhane ve hususi marangozhanesi, sarayın ve devlet kurumlarının bütün üretim ihtiyaçları karşılayacak şekildeydi [133].

Yıldız Sarayı Tamirhane-i Hümâyûnu (1880-1909)

Türklerde kuruluşu çok eskilere dayanan ehl-i hiref teşkilatının Tamirhane-i Hümâyûn adıyla devam ettiğini görüyoruz. Öyleki bu atelye, sahip olduğu aletlerin yanında, çalışan ustaların kalitesi açısından da birinci sınıf bir sanat atelyesidir [53].

Yıldız Sarayı'nda kişisel ilgisi nedeniyle Sultan II. Abdülhamid'in zaman zaman çalışmalar yaptığı hususi marangozhanelerin bulunduğu, tarihi kaynaklarda çokça zikredilmektedir. Bununla birlikte bu hususi atelyenin haricinde, çok sayıda ustanın istihdam edildiği, resmi yazışmalarda da Yıldız Sarayı Tamirhane-i Hümâyûn olarak anılan, marangozluk ve demircilik işlerinin yapıldığı bir atelye daha bulunmaktaydı. Bu atelye Yıldız Sarayı'nda 1880'li yıllarda faaliyete geçmiş ve padişahın hal'i sonrası faaliyetleri durdurulmuştur. Tamirhane'de demirci, marangoz, saatçi, sedefçi, hakkâk, yaldızcı, nakkaş, oyma ustaları istihdam edilmiştir. Burada görevli olanların sayısı 1893'te 300 kişi civarındadır. Tamirhane-i Hümâyûn'da çoğunlukla saray, köşk ve kasırlarda kullanılmak üzere mobilya imalatı ve bunların tamirleri yapılmıştır. Kanepe, koltuk, sandalye, raf, çiçeklik, etajer,

Osmanlı arması, Çizelge ve ayna çerçeveleri, nişan mahfazası, camekân, kuş kafesi, masa, dolap, yazıhane, piyano, rahle, oda kapıları, çerçeve-doğrama imali ve tamiri burada yapılan işlerin kapsamındadır [53]. Resim 2.68’de II. Abdülhamid Han’ın marangoz aletleri, Resim 2.69’da marangoz aletleri ve tezgâhı bir arada görülmektedir.

Resim 2.68. II. Abdülhamid Han’ın marangoz aletleri [53]

Resim 2.69. II. Abdülhamid Han’ın marangoz aletleri ve tezgâhı [53]

Sultan, Dolmabahçe’de yaşanan hızlı ve büyük değişimin yerine II. Abdülhamid tahta çıktığında, mobilyada yerine; ülke gerçeklerine uygun mekânların nasıl yaratılacağına çözümleri aranıyordu [53].

Bu amaçla ilk olarak akla Sanayi-i Nefise Mektebi’nin kurulması ve azınlıkların çoğunlukta olduğu 20 öğrencisine eğitim vermeye başlaması gelmektedir. Bu okulun eğitim müfredatında sanat tarihi, perspektif, aritmetik, dekoratif sanatlar, eski eserler, tarih, tasarı geometri, süsleme bilgisi ve anatomi gibi dersler bulunmaktadır [134].

Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması, Devlet için yüksek düzeyde sanatçıların yetiştirilmesi gerekliliğinden doğmuştur. Mobilya ise değişimin herkesi ilgilendiren, basit ama önemli bir simgesidir [82]. Resim 2.70'de Sanayi-i Nefise Alisi ilk günlerinden kalan mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.70. 1883 Sanayi-i Nefise Alisi ilk günlerinden geriye kalan saray mobilyalardan örnekler, MSGSÜ koleksiyonu [82]

II. Abdülhamid'in kızı Ayşe Osmanoğlu [133], babasının marangozluğa olan ilgisinin dedesi Abdülmecid'den geçtiğini belirtmektedir. *“Babamın marangozluğa olan merakı babasının zamanında başlamıştır. Çünkü Abdülmecid Han da marangozlukla uğraşmış ve yanında Halil Efendi adında usta bir sanatkâr varmış. Babam bu Halil Efendi'den ders almış, onunla birlikte çalışmış.”*

Osmanoğlu [120], babası II. Abdülhamid'in birçok oymalı, sedefli eşya tasarladığını, bunların arasında dolap, iskemle, yazı takımı gibi mobilyaların da bulunduğunu belirtmektedir. *“(…) Yaptığı birçok sedefli, oymalı eşyalar Yıldız'da idi. Bunların şimdi ne olacağını bilmiyorum. Merhum kardeşim Abdürrahim Efendi (1893-1952), babamın şehzadelik zamanında Maslak'ta iken yapmış olduğu bir yazı takımını oğlum Ömer'e hediye etmişti. Bu da şimdi bizdedir “* [120].

Mansel (1998), II. Abdülhamid'in Hamidiye Camisindeki bazı ahşap işlerini de tasarladığını yazmaktadır [135].

Türkoğlu (1999), başka bazı eserler gibi Resim 2.71'de yer alan gül ağacından imal edilmiş rahlenin de II. Abdülhamid'in eseri olma olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir [130].

Resim 2.71. Gül ağacından yapılan rahle [130]

Yıldız Sarayı Şale Kasr-ı Hümayûn’u 14 numaralı Yemek Salonunda bulunan ‘Sedefli Takım’ın bazı parçalarının II. Abdülhamid tarafından yapıldığı bilinmekte olup bu takımın koltuk ve sandalyelerinde kûfi hatla “Abdülhamid” yazısı görülmektedir [136].

2.6.4. Dönemde Osmanlı Devleti nüfus durumu

XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti için zor yılların yaşandığı bir dönem olmuş, yüzyılın başlarında II. Abdülhamid’in vefat ettiği 1918 yılına kadar geçen 118 yılın 53 yılında savaş söz konusu olmuştur. 93 Harbi olarak bilinen 1877-78’deki Osmanlı Rus savaşı özellikle Balkanlar, Kırım ve Kafkasya bölgesinden Anadolu’ya doğru ciddi düzeyde bir nüfus hareketine sebep olmuştur. Çizelge 3.3’de 1874-1914 yılları arasında Osmanlı Devleti’nin nüfusu verilmiştir.

Çizelge 2.3. Osmanlı Devleti’nin nüfusu (1874-1914) Kaynak: [137]

Yıl	Balkanlar	Anadolu	Toplam (milyon)
1874	14,8	9,4	29
1884	4,8	9,8	19
1890	6,3	-	-
1894	-	-	27
1897	5,6	11,4	29
1906	-	-	21
1914	1,9	12,5	21

2.7. Dönem Mobilya Konstrüksiyon Özellikleri

2.7.1. Dönem mobilyalarının örnek konstrüksiyonları

18. yüzyılda da mobilyaların günümüzde halen kullanılan konstrüksiyon biçimlerinde birleştirme tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür. Koltuk, sandalye, masa ayak kayıtlarında ahşap birleştirme olarak kavelalı, zıvanalı birleştirmelerin kullanıldığı, sağlam birleştirmeler elde edilerek bu eserlerin günümüze kadar sağlam bir şekilde kalmaları sağlanabilmiştir.

Dolaplarda, vitrinlerde ise özellikle kapaklarda çerçeve köşe birleştirme tekniklerinin kullanıldığı, zıvanalı, hampaylı zıvanalı çerçeve birleştirmeler ve bazılarında ise kavelalı, yabancı çıtalı, kertme geçme birleştirmeleri ile mobilyaların üretildikleri görülmüştür.

İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi arşivinde II. Abdülhamid Han'a Terzibaşı Parma isimli kişi tarafından takdim olunan Resim 2.72 ve Resim 2.73'de görülen mobilya kataloğunda sandalye, koltuk fotoğrafları bulunmaktadır. Saraya veya devletin başka kurumlarına alınacak mobilyaların döşemesinin yapılmadan iskelet halinde kataloglardan seçildiği ve alındığı, daha sonra istenilen renk ve desenlerdeki özellikle Hereke kumaş fabrikasında üretilmiş döşeme kumaşları ile koltuk ve sandalyelerin döşendiği anlaşılmaktadır.

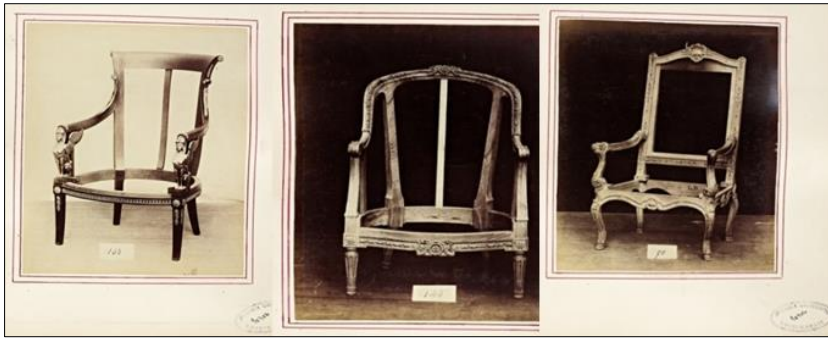

Resim 2.72. Terzibaşı Parma tarafından takdim olunan koltuk, sandalye ve markiz mobilya kataloğu [138]

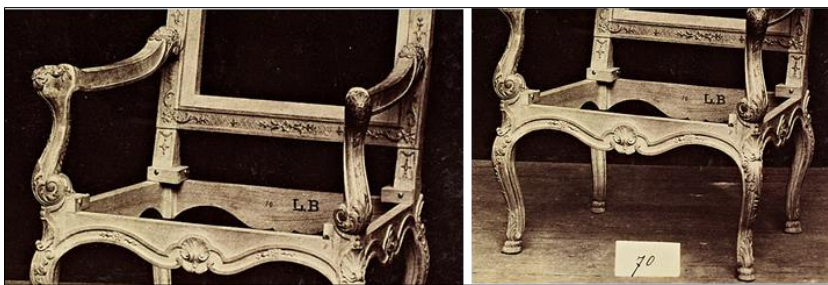

Resim 2.73. Terzibaşı Parma tarafından takdim olunan koltuk, sehpa mobilya kataloğu [139]

Resim 2.74 ve Resim 2.75’de örnek tekli koltuk iskeletleri ve iskelet detayları görülmektedir.

Resim 2.74. Örnek koltuk iskeletleri [140]

Resim 2.75. Örnek koltuk iskelet detayları [141]

Dönemin oturma mobilyalarının döşeme tekniklerinde helezon yaylar, bez kolanlar, at kılı, astar kumaş, çuha bezi gibi döşeme dolgu malzemelerinin kullanılarak döşemelerin yapıldığı ve Osmanlı/Türk motifli renk ve desenli döşeme kumaşları ile döşendikleri

görülmüştür. Resim 2.76’da koltuk, sandalye döşeme konstrüksiyon örnekleri görülmektedir.

Resim 2.76. Koltuk, sandalye döşeme konstrüksiyon örnekleri [142]

Resim 2.77’de tekli koltuk ayak kayıt birleştirme konstrüksiyon detayında görüldüğü üzere; dönem mobilyalarında koltuk, sandalye ayak kayıt birleşim noktalarına ahşap çivilerin (kavelaların) çakıldığı görülmektedir. Kayıtların zıvanalı olarak ayaklara geçtiği daha sonra ayaklara ahşap çivilerin çakılması ile zıvanaların kilitlendiği böylelikle çok sağlam bir şekilde birleştirme yapıldığı görülmektedir.

Resim 2.77. Koltuk ayak kayıt konstrüksiyon detayı [143]

Resim 2.78’de örnek tekli koltuk helezon yaylı döşeme konstrüksiyonu, Resim 2.79’da örnek kolonlu ve atkılı dolgulu koltuk döşeme konstrüksiyonu, Resim 2.80’de oturma

mobilyası arka bacak ve kumaş kaplı arka kayıt, arka panel, çullar ve kolonları, Resim 2.81’de oturma mobilyası kolçak kayıt, zıvana konstrüksiyonu görülmektedir.

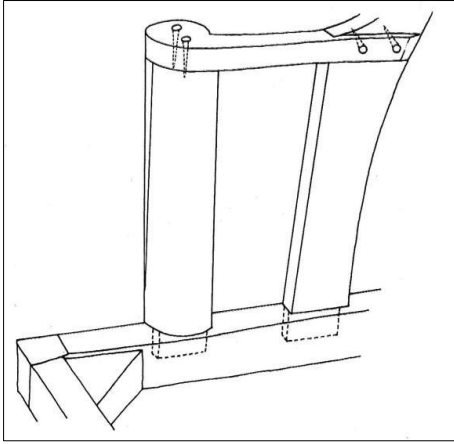
Resim 2.78. Örnek tekli koltuk döşeme konstrüksiyonu [144]

Resim 2.79. Koltuk döşeme konstrüksiyon örnekleri [144]

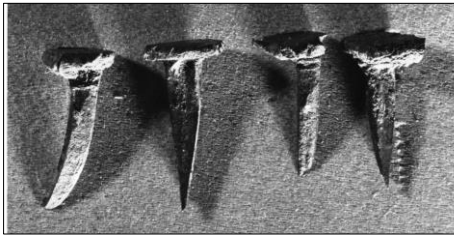

Resim 2.80. Oturma mobilyası arka bacak ve arka ara kayıt, arka panel, çullar ve kolon örnekleri [145]

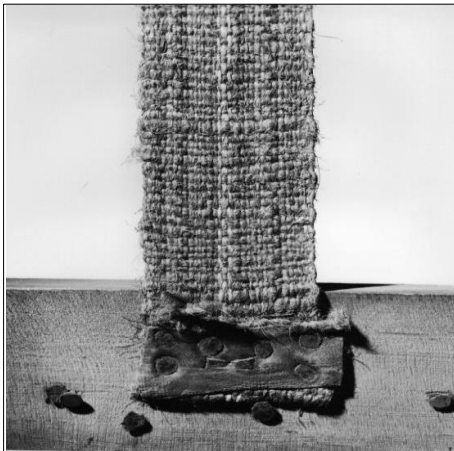

Resim 2.81. Kolçak kayıt, zıvana konstrüksiyon örneği [143]

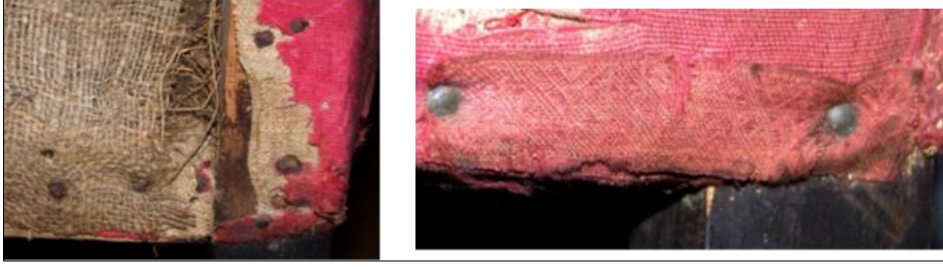
Resim 2.82’de döşemecilikte kullanılan çiviler, Resim 2.83’de deri şerit ile güçlendirilerek çivilenmiş döşeme kolonu, Resim 2.84’de cilalı demir çivilerle çakılmış sandalye döşeme kumaşı detayı, Resim 2.85’de koltuk çerçevesinin altını gösteren döşeme altı detayı görülmektedir.

Resim 2.82. Döşeme çivileri [145]

Resim 2.83. Deri şerit ile takviye edilerek çivilenmiş döşeme kolonu [145]

Resim 2.84. Cilalı demir çivilerle çakılmış sandalye döşeme kumaşı detayı [145]

Resim 2.85. Koltuk çerçevesinin altını gösteren döşeme altı detayı [143]

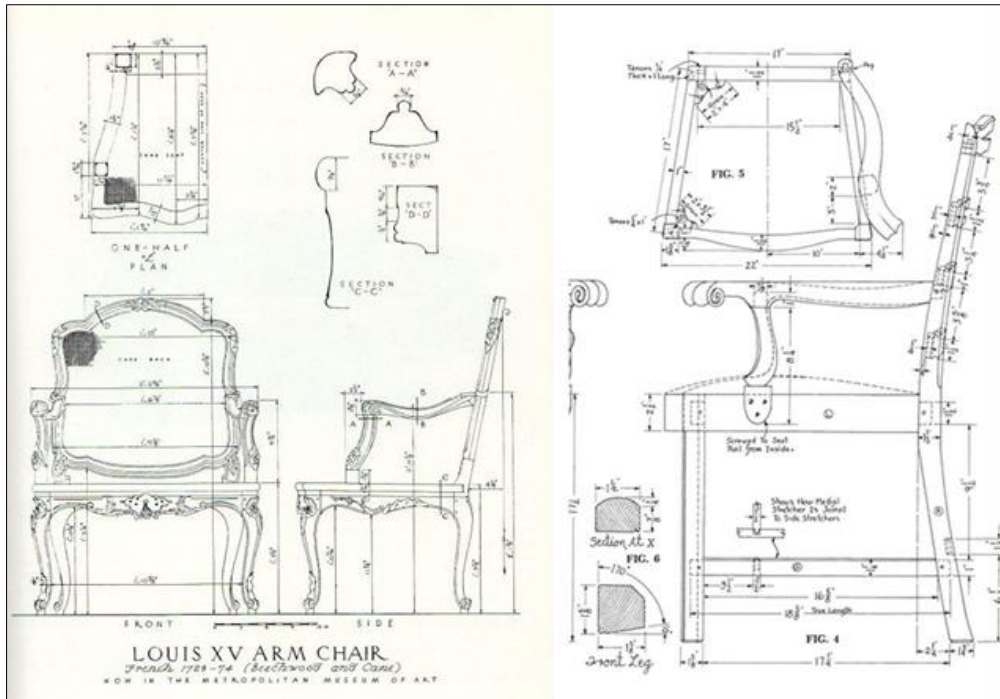
Dünyada dönem oturma mobilyalarının özellikle 18. ve 19. yüzyılda imal edilenlerin teknik resimleri, görünüşleri ve kesitlerinin çizilmiş olduğu görülmüştür. Aşağıda koltuklar, masalar, sandalyeler, sehpalar, vitrinler, dresuarlar (ayaklı ve genellikle çekmeceleri bulunan dekoratif sehpalar), aynalar, karyolaların net resimleri, parçalanmış halde parça listeleri, parça şablonlarının olduğu ayrıntılı resimler görülmektedir. Çizilen teknik resimlerle; belirtilen dönemlerde çizilmiş mobilyaların farklı ülkelerde, farklı şehirlerde istenilen tarz ve üsluplarda istenilen sayıda üretilibilmeleri sağlanabilmiştir.

Sultan II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarında da aşağıdaki resim özelliklerinde görülen mobilya konstrüksiyon biçimlerinin, yöntemlerinin kullanıldığı değerlendirilmiştir. Tekli, ikili ve çoklu koltuklarda, sandalyelerde, masalarda, sehpalarda, karyolalarda, ayak kayıt birleştirmelerinde; zıvanalı, hampaylı zıvanalı, kavelalı birleştirmelerin kullanıldığı, vitrinlerde, aynalarda, kapaklarda çerçeve köşe birleştirme yapım tekniklerinin uygulandığı, kullanıldığı görülmüştür. Resim 2.86'da geleneksel Fransız döşeme kesiti görülmektedir.

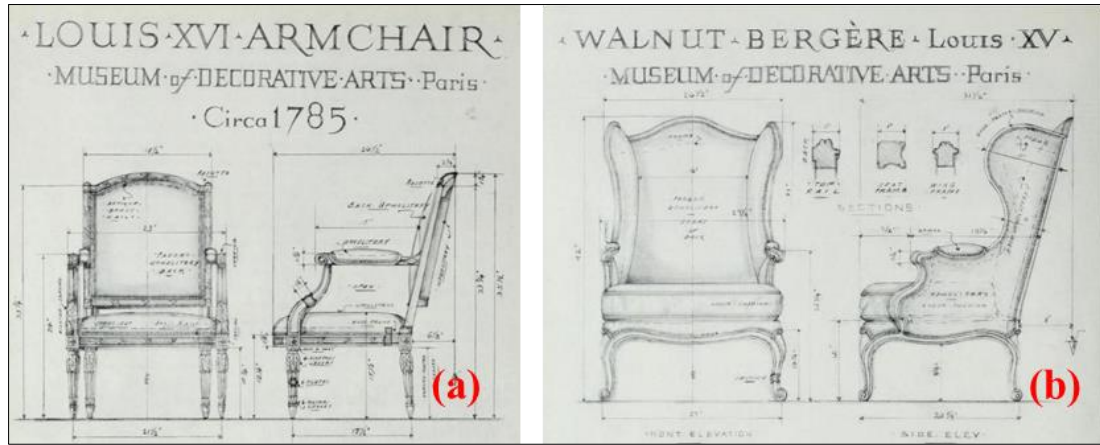
Resim 2.86. Geleneksel Fransız döşeme kesiti [146]

Resim 2.87’de XV. Louis stili kolçaklı koltuk net resmi ve kesitleri görülmektedir.

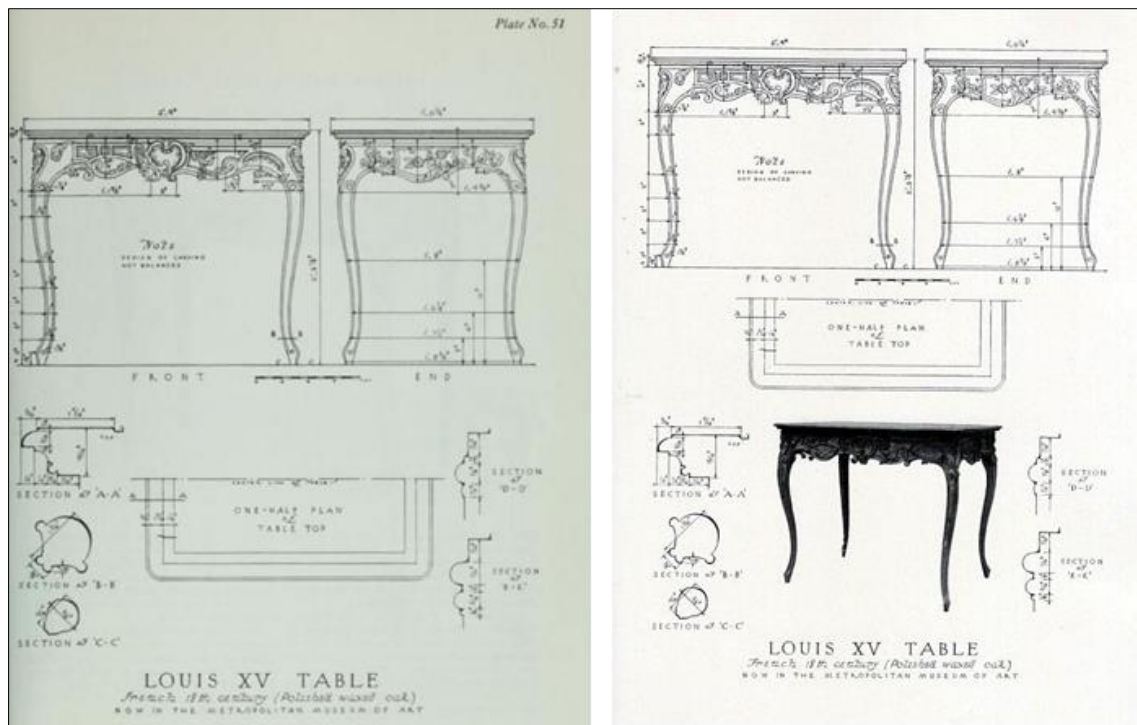
Resim 2.87. XV. Louis stili kolçaklı koltuk net resmi ve kesitleri [146]

Resim 2.88’de 1785 yılına ait bir XVI. Louis stili koltuk net görünüşü ve kesiti ve XV. Louis stili ceviz bir berjer koltuk net görünüşü ve kesiti görülmektedir.

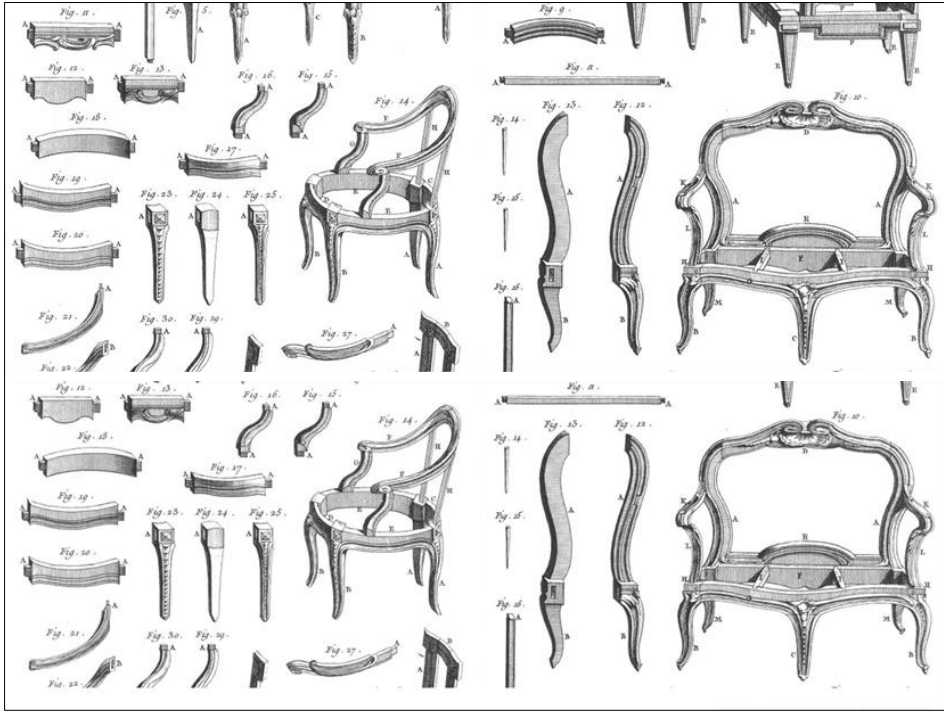

Resim 2.88. (a) 1785 yılına ait bir XVI. Louis stili koltuk net görünüşü ve kesiti
(b) XV. Louis stili ceviz bir berjer koltuk net görünüşü ve kesiti [146]

Resim 2.89'da XV. Louis stili bir masanın net net görünüş ve parça detayları, Resim 2.90'da tekli ve çiftli koltukların parçalanmış resimleri görülmektedir.

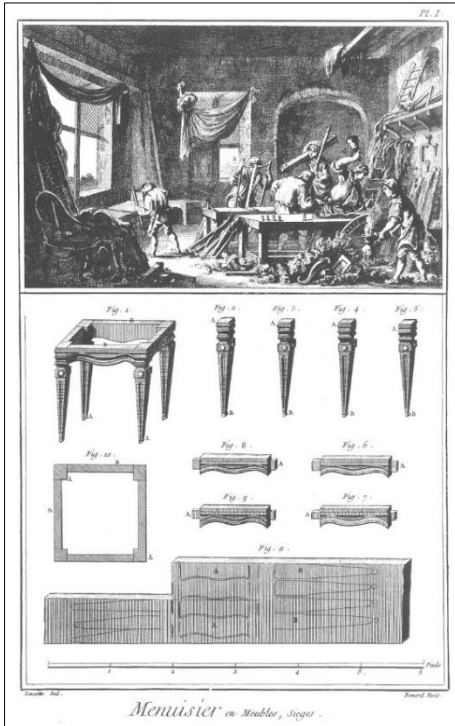

Resim 2.89. XV. Louis stili bir masanın net görünüşü ve detayları [147]

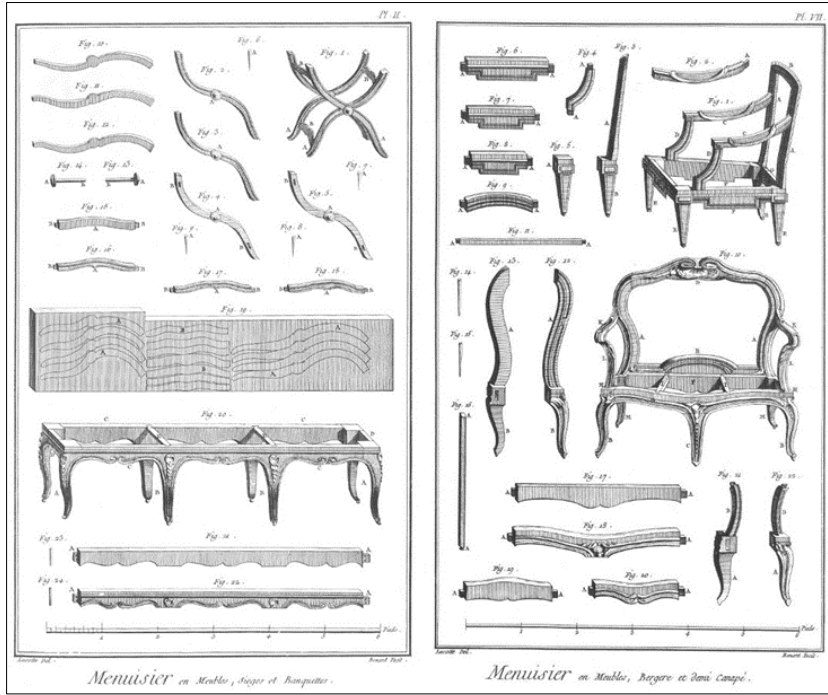

Resim 2.90. Tekli koltuk ve çiftli koltukların parçalanmış resimleri [148]

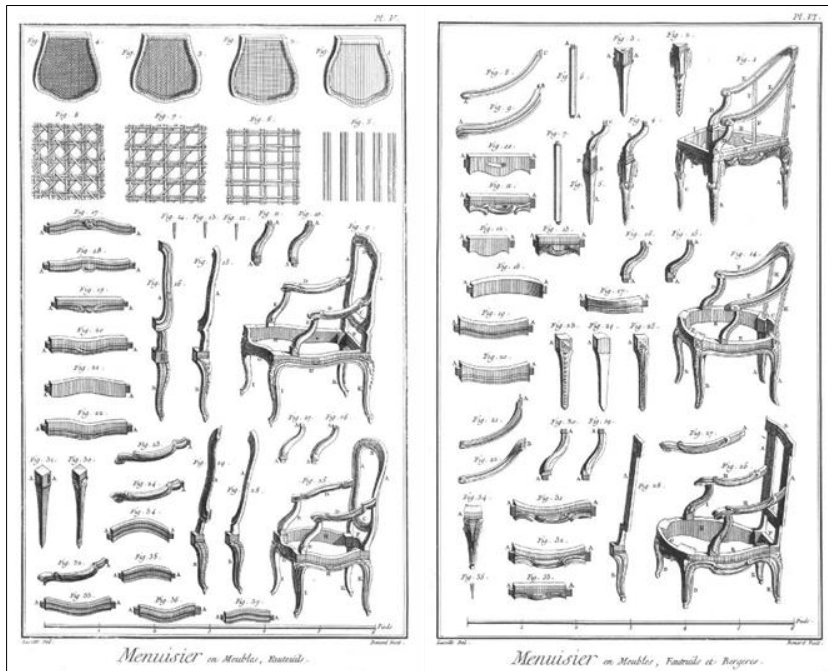
Resim 2.91’de bir sehpanın parça resimleri ve parça kesim şablonları, Resim 2.92’de sandalye ve koltukların parçalanmış resimleri görülmektedir.

Resim 2.91. Bir sehpanın parça resimleri ve kesim şablonları [149]

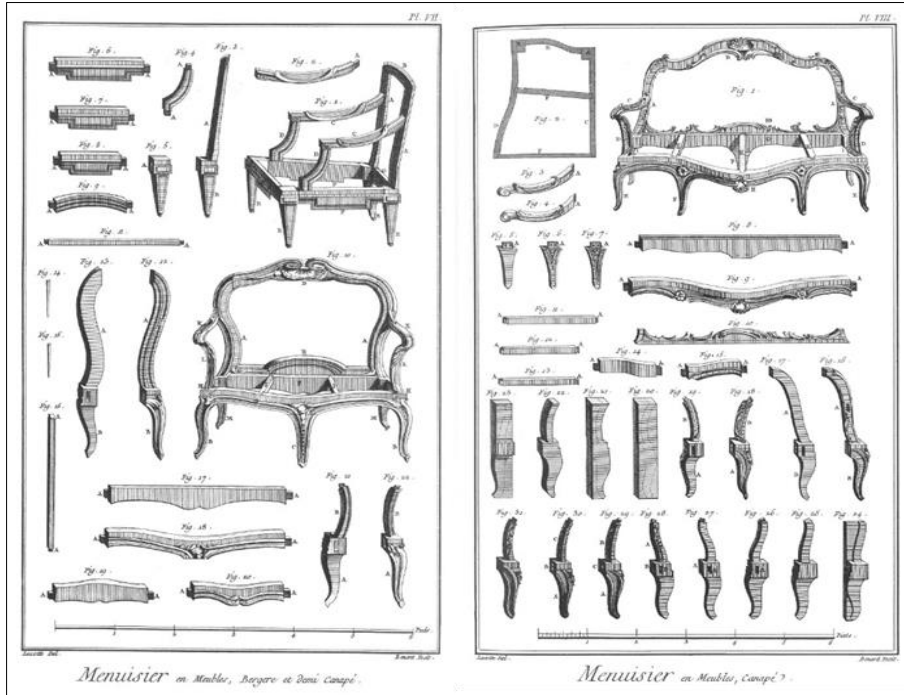

Resim 2.93. Markiz, sehpa, tekli ve ikili koltukların parçalanmış resimleri [150]

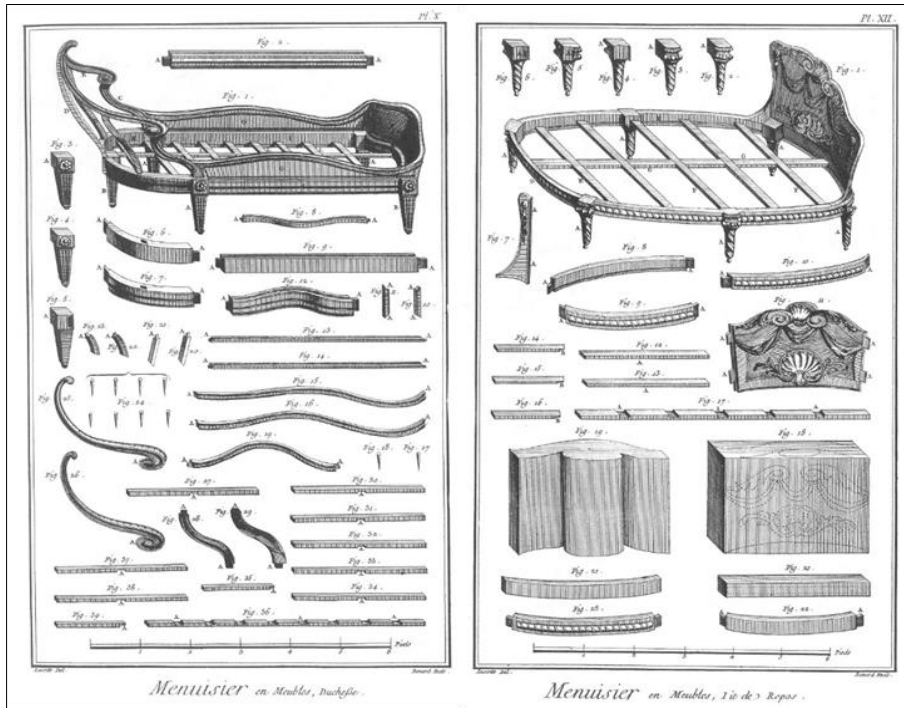

Resim 2.94. Tekli koltukların parçalanmış resimleri, parça kesim şablonları [150]

Resim 2.95’de tekli, ikili ve üçlü koltukların parçalanmış resimleri, parça kesim şablonları, Resim 2.94’de dinlenme koltuğu ve karyolanın parçalanmış resimleri, parça kesim şablonları görülmektedir.

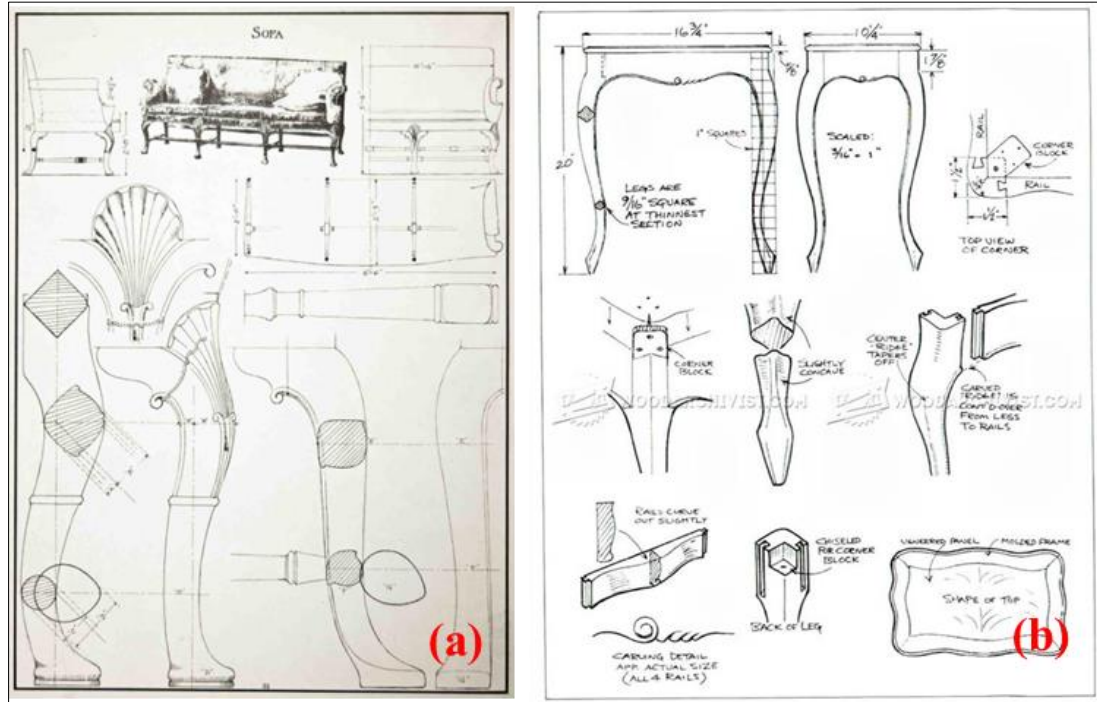
Resim 2.95. Tekli, ikili ve üçlü koltukların parçalanmış resimleri [150]

Resim 2.96. Dinlenme koltuğu ve karyolanın parçalanmış resimleri [150]

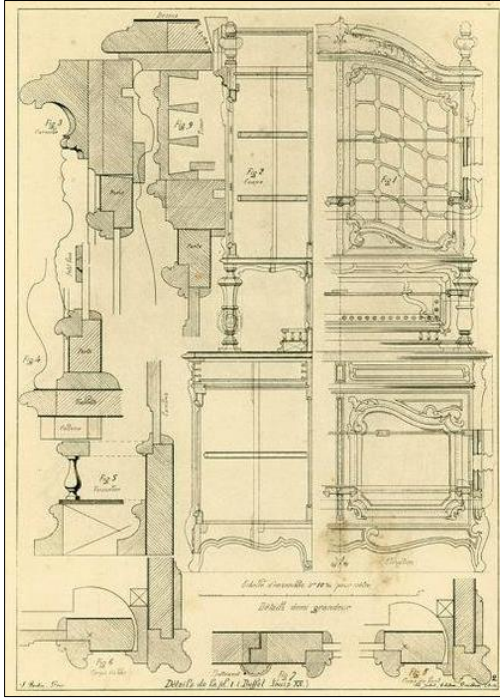
Resim 2.97’de vitrinlerin parçalanmış resimleri, parça kesim şablonları, Resim 3.98’de Koltuk, sehpa ve karyolanın parçalanmış resimleri, parça kesim şablonları görülmektedir.

Resim 2.99’da bir üçlü koltuğun resmi, ayaklarının kesit ve detayları, bir sehpanın ayak kayıt kesit ve detay çizimleri, Resim 2.100’de camlı bir vitrinin yarım ön görünüşü, yan kesit görünüşü ve detayları görülmektedir.

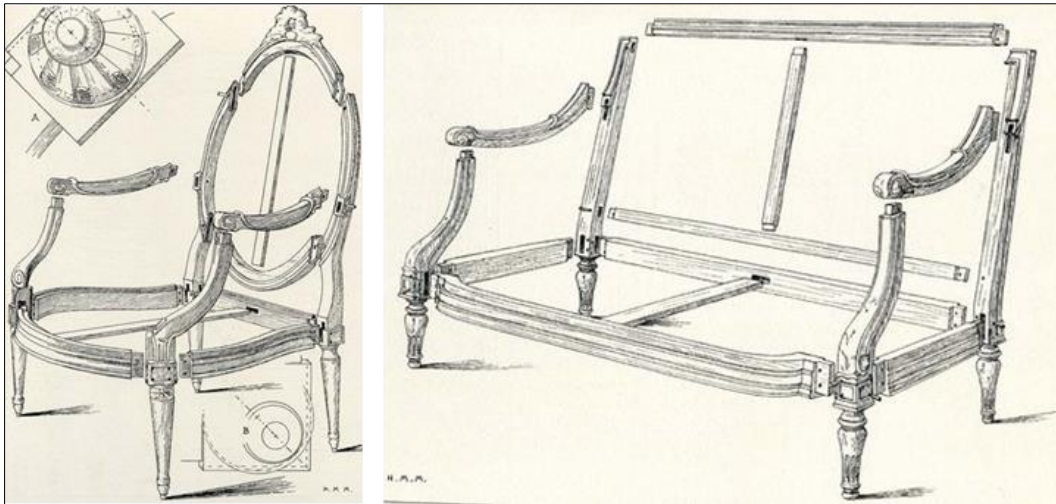
Resim 2.99. (a) Bir üçlü koltuğun ayak kayıt kesiti [153]

(b) Bir sehpanın ayak kayıt kesit ve detay çizimleri [154]

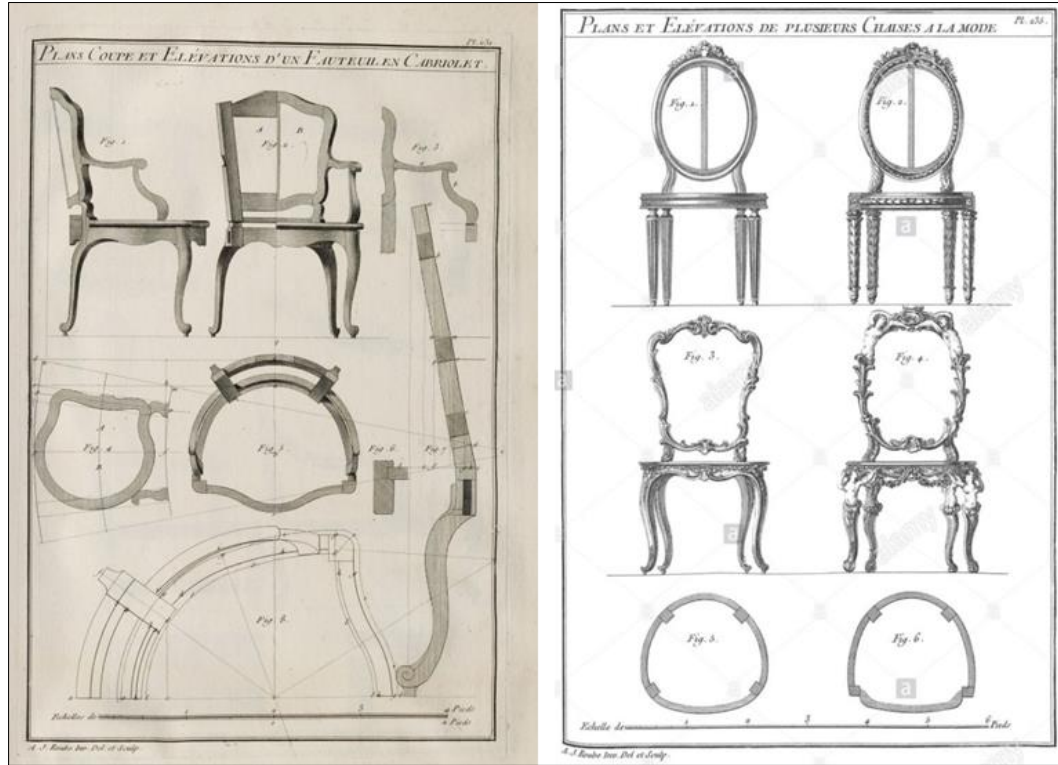

Resim 2.100. Bir camlı vitrinin yarım ön görünüşü, yan kesit görünüşü ve detayları [155]

Resim 2.101'de tekli ve ikili koltukların parçalanmış görünüşleri, Resim 2.102'de sandalyelerin net görünüş ve parça kesim şablonları görülmektedir.

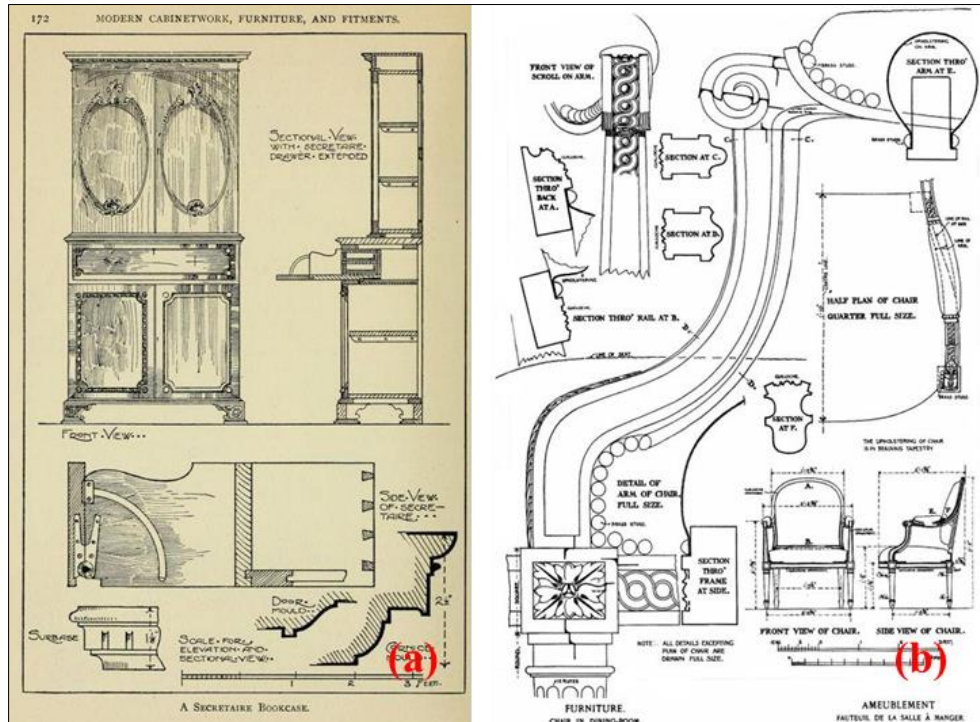

Resim 2.101. Tekli ve ikili koltukların parçalanmış görünüşleri [155]

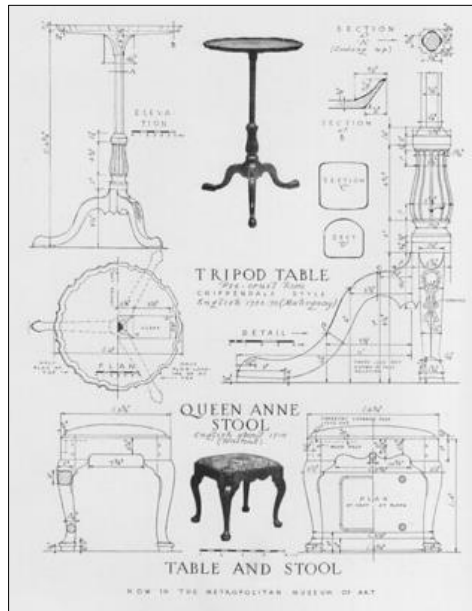

Resim 2.102. Sandalyelerin net görünüş ve parça kesim şablonları [156]

Resim 2.103'de bir dolap ön görünüşü, sol yan kesiti ve çekmece, taç detayları, tekli bir koltuğun kolçak ve ön ayak detayları, Resim 2.104'de bir üçayak masanın ve Queen Anne stili puf tabure kesitleri görülmektedir.

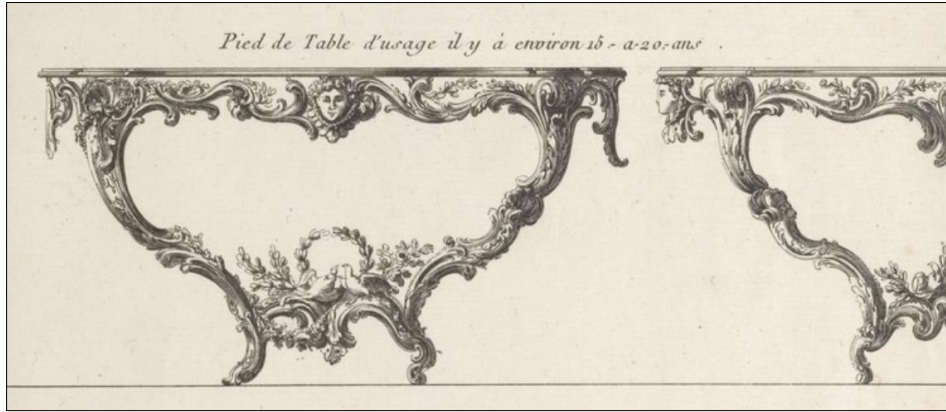

Resim 2.103. (a) Bir dolap ön görünüşü, sol yan kesiti ve çekmece, taç detayları [157]
(b) Tekli bir koltuğun kolçak ve ön ayak detayı [158]

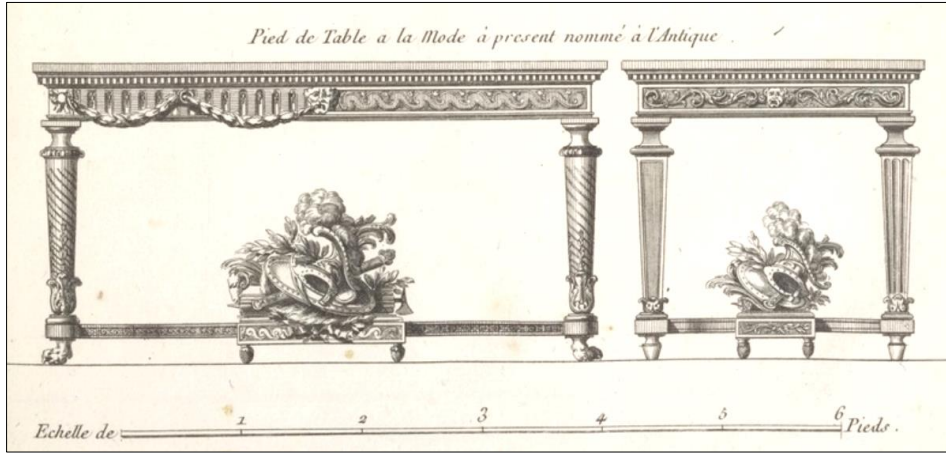

Resim 2.104. Bir üçayak masanın ve Queen Anne stili puf tabure kesitleri [159]

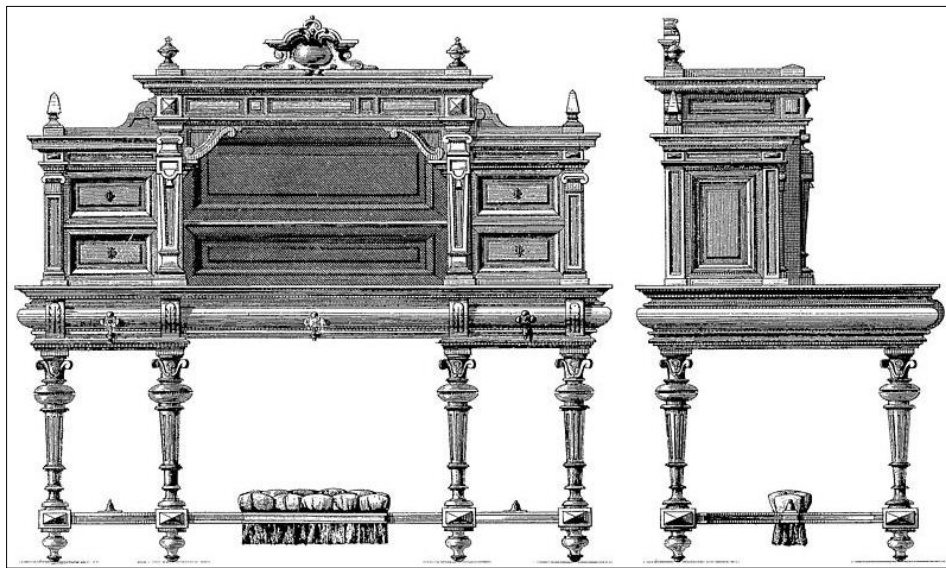
Resim 2.105’de bir hol/antre dekoratif masasının(dresuar) ön ve sol yan görünüş resmi, Resim 2.106’da bir yemek masasının ön ve sol yan görünüşü, Resim 2.107’de bir çalışma masasının ön ve sol yan görünüşü görülmektedir.

Resim 2.105. Bir dresuarın ön ve sol yan görünüş resmi [160]

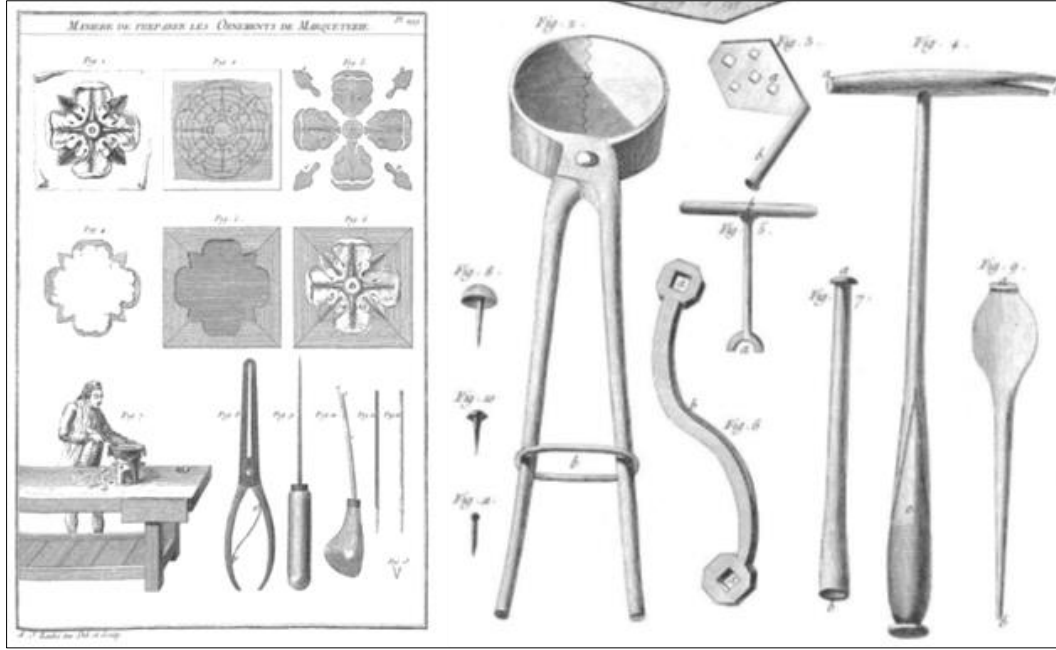
Resim 2.106. Bir yemek masasının ön ve sol yan görünüşü [160]

Resim 2.107. Bir çalışma masasının ön ve sol yan görünüşü [161]

Döşemecilik aletleri

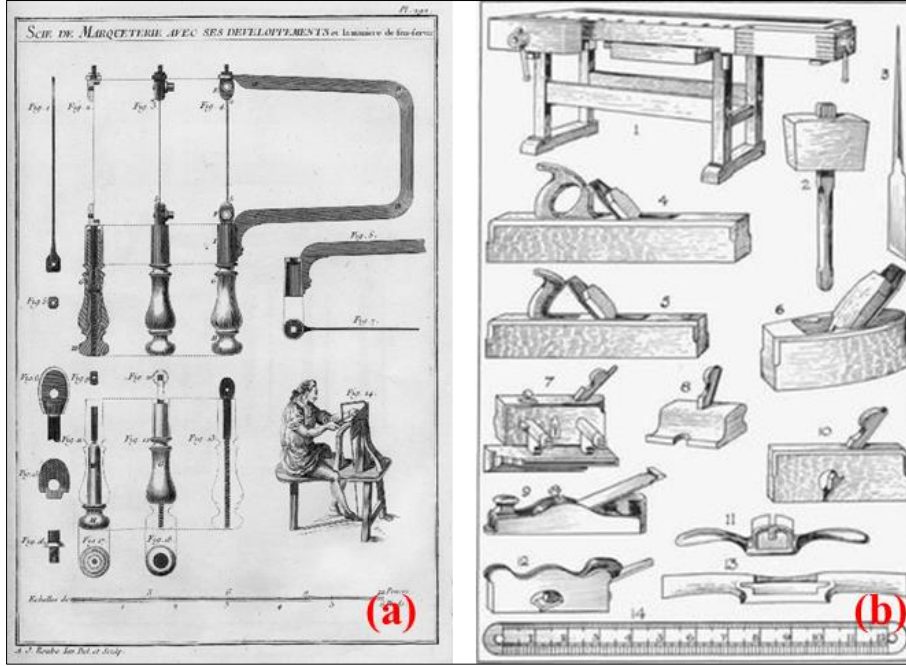
Dönem mobilya döşemeciliğinde Resim 3.108’de görülen bız, oyma kalemleri, döşemeci çekici, yay gerdirme aletleri kullanılmıştır.

Resim 2.108. Döşemeci aletleri bız, oyma kalemleri, döşemeci çekici, gerdirme aleti
[162]

Mobilyacılık aletleri

Dönem mobilyacılığında Resim 2.109’da görülen kıl testere, bız, marangoz tezgâhı, rende, düztaban ve bıçakları, tokmak, ölçü metresi örnekleri kullanılmıştır.

Resim 2.109. (a) Mobilya imalatında kullanılan kıl testere örneği [163]
(b) Marangoz tezgâhı, rende, düztaban ve bıçakları, tokmak, metresi [164]

2.8. Dönem Mobilya Süsleme Teknikleri ve Kullanılan Malzemeler

Dönem ahşap işlerinde; kapı, pencere ve dolap kapaklarında sedef ve fildişi, mobilyalarda ise bağa ile karışık kakmalar uygulanmıştır. Şam işi tekniğinde ise sedef parçaların etrafı ince madeni teller ile çevrilmektedir. Bu dönemde başlıca uygulanan ahşap işleme teknikleri arasında kakma, Şam işi ve lâk tekniği (Edirnekâri) gelmektedir [69].

2.8.1. Mobilya ve iç mekânlardaki süslemeler

Saray mobilyalarında geometrik şekilleri, çiçek ve yaprakları oluşturan oyma süslemelere yer verilmiştir. Süslemelerde geometrik ve bitkisel şekillerden eşsiz güzellikte ahşap, mermer ve taş üzerine süslemeler yapılmıştır. Daha çok bu nedenledir ki insan ve hayvan figürlerine fazla yer verilmemiştir. Geometrik ve bitkisel şekilli süslemelerde estetik, tasarım, yüzey üzerinde dağılım ve el işçiliği açısından insanda hayranlık uyandıran bir mükemmellik söz konusudur [50].

2.8.2. Oymacılık

Oymacılık, ahşap üzerine aktarılan bir motif veya biçimin özel kesici aletlerle gereksiz yerlerini çıkardıktan sonra şekillendirilme sanatıdır. Oymacılığın tarihi, insanlığın var oluşu ile beraberdir. Günümüze erişmiş tarihi kalıntılarda bunu görmek mümkündür. Oymacılık sanatı toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerine paralel olarak gelişme göstermiştir. İlk önceleri barınak ihtiyacı ile kayaların oyulması şeklinde başlamış, duvarların süslenmesiyle devam etmiştir. Daha sonraları bu sanat, süsleme şeklinde, ev mobilyaları özetinde uygulanmıştır.

Oyma; düz ya da oluklu kalemler kullanılarak kesme, düzeltme, delik açma, yontma teknikleriyle ahşapta yapılan süs olarak tanımlanmaktadır [33].

Ağaç oymacılığı; değişik gövde ve uç yapısında takım çeliğinden hazırlanmış ağaç oyma kalemleriyle ağaç malzeme yüzeyine markalanmış süsleme motiflerinin işlenmesiyle elde edilen süslemelere denir [29].

2.8.3. Kakmacılık

“Ağaç veya ahşap malzemeye markalanmış desen ve çizimlere göre oyulmuş yuvalara gümüş, sedef vb. süs maddelerinin kakılmasıyla yapılan iş” olarak tanımlanır [17]. Kakma yüzey üzerine motifler oyularak açılan çukurlara başka bir malzemeden parçalar kesilip gömülerek yapılan çok eski bir süsleme tekniğidir. Ahşap, mermer, maden, fildişi, bağa vb. malzemeler üzerine istenen motife göre açılan yuvalara farklı renkte parçaların yerleştirilmesiyle yapılan bir süsleme biçimidir. Kakma tekniğini uygulayan kişiye de kakmacı denilmektedir. Kakma/kakmacılık kelimesinin Fransızcası “marquetry” olup “marketri” olarak Türkçe’de kullanılmaktadır [165].

Ahşap üzerine sedef, fildişi, kemik vb. parçaların yapıştırılmasıyla meydana getirilen ve mozaik şeklinde olan tarsi tekniği ise XV. yüzyılda ortaya çıkmış ve XVI. yüzyılda yaygınlık kazanmıştır. Tarsî tekniğinde şekiller yan yana getirilerek yuva açılmaksızın ahşap yüzeyine yapıştırılır [166].

Avrupa’da en teknik ve güzel kakmacılık çalışmaları Fransa’da olmuştur. Türkler’de ise kakma tekniği 14. ve 15. yüzyıllarda görülmüş olup daha çok ev eşyası üzerinde uygulanmıştır [167].

Sedef kakmacılık

Sedef, sıcak denizlerin akıntılı sularında tuz, kireç ve fosfordan oluşan kalker bir madde olup taş sedef, beyaz, arusek, çöp olmak üzere çeşitleri bulunur. Arusek sedef; tek kabuklu ve açık pembe, mavi, yeşil tonlarındadır. Çöp sedef koyu renkli, daha çok meneviş ve desen taşır. Taş sedef ise, beyaz sedefin daha az parlak olanına denir [168].

Sedef’in aslı deniz yumuşakçalarının kabukları olup milyonlarca yıllık fosiller halinde karalarda da görülür. Sedef Anadolu’ya Orta Asya Türkleriyle beraber gelmiştir [169]. Resim 2.110’da sedef malzeme görülmektedir.

Resim 2.110. Sedef malzeme [170]

Yalnız inci istiridyelerinin değil başka yumuşakçaların kabuklarını da kaplayan ve inciyle aynı kimyasal yapıyı taşıyan maddeye sedef denir [171].

Sedef işçiliği; ahşap malzemeye sedef kakma, sedef kaplama ve macunlama teknikleri olarak üç tarzda yapılmıştır [170]. Sedef kakma uygulanacak mobilya ve objelerin yüzeyine motif aktarılır, motife göre yüzeyde çukurluklar açılıp sedeflerin açılan çukurluklara kakılması ve çevresine ince desenden oluşan motif kısmında tel çevrilmesiyle ortaya çıkan sanata denilmektedir [172]. Resim 2.111’de sedef kakmacılık örnekleri görülmektedir.

Resim 2.111. Sedef kakmacılık örnekleri [173]

Kemik, bağa, fildişi, çeşitli filetolar ve altın, gümüş gibi kıymetli madenler de sedefkârlıkta kullanılan malzemelerdir [174]. Bunların hepsi bezeme veya süsleme malzemeleridir. Bağ, büyük kaplumbağaların sırtından çıkan tırnaksı maddedir, ısıyla yumuşatılır ve istenilen forma girer. Fildişi, sert ve dokulu bir malzemedir, fileto ise üst üste yapıştırılan ahşap ve ona uygun malzemelerin yanlamasına kesilmesiyle elde edilen bir süsleme malzemesidir [175].

Sedef kakma XV. yüzyıldan itibaren Türk-İslam sanatında vazgeçilmez süsleme sanatlarından biri haline dönüşmüştür [176].

Osmanlılar XVII. yüzyılda sedef işçiliğinde doruk noktasına ulaşmışlar, sonraki yıllarda Barok Sanatının olumsuz etkisi ve ekonomik yapının bozulması ile sedefçilik sanatında bir duraklama dönemi yaşanmış, ucuz ve sanat değeri olmayan eserler üretilmeye başlanmıştır [173]. Resim 2.112’de sedef kakma uygulama aşamaları, Resim 2.113’de mobilyalarda sedef kakma örnekleri, Resim 2.114’de kapıda sedef kakma örnekleri ve uygulaması görülmektedir.

Resim 2.112. Sedef kakma uygulama örnekleri [176]

Resim 2.113. Mobilyalarda sedef kakma örnekleri [176]

Resim 2.114. Kapıda sedef kakma örnekleri ve uygulaması [176]

2.8.4. Edirnekârî

Türk sanat tarihinde önemli yeri olan Edirne; 15., 16., 17. yüzyıllarda siyasi bir merkez olduğundan imparatorluğun sanat merkezi ünvanına da sahip olmuştur. Türk rokoku ya da Edirnekârî olarak bilinen teknikle Edirneli ustalar muazzam bir şekilde uyum sağlayıp, bu sanat akımını şaha kaldırmışlardır [177].

Edirnekârî ağaç işleri üç grupta toplanır.

- a. Oyma Eserler
- b. Kakma Eserler
- c. Boyama (bezekli) Eserler

Bu eserlerin uygulama alanı oldukça geniş olup, tavan işlemleri, yüklükler, köşe dolapları, sini altları, yazı çekmeceleri, kavukluklar, sandıklar, rahleler bu teknikten nasibini almıştır. Resim 2.115’de Edirnekârî kavukluk örneği, Resim 2.116’da Edirnekârî mobilya örnekleri görülmektedir.

Resim 2.115. Edirnekârî kavukluk örneği [177]

Resim 2.116. Edirnekârî mobilya örnekleri [177]

Edirnekârî süslemelerde geometrik motiflerden ziyade çoğunlukla laleler, sümbüller, karanfiller, gelin çiçekleri, meyve tabakları veya sepetleri, daire, kemer ve yıldızlar kullanılmıştır [178].

Edirnekârî'nin en güzel örnekleri Topkapı Sarayı Müzesi ve Edirne Müzesi'nde bulunmaktadır. Selimiye Camii müezzin mahfili Edirnekârî'nin klasik desenlerle uygulanmış en güzel örneğidir [179].

2.8.5. Şam işi

Şam işi'nin ismi Osmanlının bir eyaleti olan Suriye (Dimeşk) şehri olan Şam'da geliştirildiği için bu isimle anılır. Gömme (kakma) denilen tarzda hazırlanan Şam işinde taş sedef denilen kalın ve beyaz sedefin sadece bir yüzü düzeltilir, diğer yüzü kaba bırakılarak ağaca gömülür, sedefin çevresine 1 mm genişlik ve 1 mm derinlikte kurşun-kalay karışımı teller çakılır [180].

Önceden çizilen motif, masif iskelet üzerine aktarılıp bir mm genişliğinde ve iki mm derinliğinde hazırlanan teller tutkallanarak ana motifleri çizilir ve açılan yüzeye çakılır. Daha sonra bu tellerin çizdiği yerler çeşitli bıçaklar yardımıyla açılır sonra da bu oyuklara göre sedefler kesilip alıştırılır ve yapıştırılır, sonunda ise perdahlanır, tesviyelenir ve cilalanır. Şam işinde genelde Arap ve Osmanlı arası bir üslup kullanılır [170]. Resim 2.117'de Sultan II. Abdülhamid dönemi Şam işçiliği sandalye, Resim 2.118'de Şam işi tekniği ile yapılan sehpa örnekleri görülmektedir.

Resim 2.117. Sultan II. Abdülhamid dönemi Şam işçiliği sandalye [181]

Resim 2.118. Şam işi tekniği ile yapılan sehpa örnekleri [181]

2.8.6. Filato

Genişliği bir milimetre ile otuz beş milimetre arasında olabilen bir veya daha çok değerli ağaç kaplamalarından elde edilen düz veya desenli kaplama şeritlerine filato denir.

2.8.7. Palmetler

Mobilyalarda özellikle üst orta kısımlarda bulunan ve tepelik olarak adlandırılan kısma denir. Resim 2.119’da bir sandalyede uygulanan palmet görülmektedir.

Resim 2.119. Sandalyede uygulanan palmet örneği [53]

2.8.8. Muşarabiye

Suriye ahşap işçiliğinin özelliği olan ahşap boncuklardan oluşan tekniğe denir. Müşrebiye, Müşrefiye, Meşrefiye ve Muşarabiye olarak da bilinir. Tornalandıktan sonra birleştirilen çیتالardan oluşan, dışarıdan görülmeden dışarıyı görmeyi sağlayan ve Arap ülkelerindeki konutlarda yaygın olarak kullanılan kafes şeklindeki cumbalara verilen isimdir [33]. Resim 2.120’de bir sandalye’de uygulanan muraşabiye örneği görülmektedir.

Resim 2.120. Sandalyede uygulanan muşarabiye örneği [53]

2.8.9. Malakit

Malahit veya Malakit, bazik bakır karbonattan oluşur, parlak yeşil bir mineral olan bir bakır cevheridir. Malakit fazla sert olmadığından, tıraşlanıp parlatılarak sedefçilik ve mücevhercilikte ve çokça kullanılır. İlk kez Fas'ta ortaya çıktığı için bu ismi almıştır [182].

2.9. Dönem Mobilyalarının Üst Yüzey İşlemi-Cilalama Ürünleri

Dönem mobilyalarında genellikle doğal vernikler kullanılmıştır. Bu vernikler ahşaba daha iyi uyum sağlarlar. Dönem itibariyle mobilyalarda gomalak cila uygulaması yapıldığı değerlendirilmektedir. Cila mobilyaları hem dış etmenlere karşı mekanik, fizyolojik ve biyolojik zararlara karşı korumakta hem de mobilya estetik açıdan daha fazla özellik kazanmaktadır.

2.9.1. Gomalak–gomalak cila

Gomalak doğal bir malzemedir. Hindistan'da yaşayan lak böceğinin arkasında bıraktığı salgı olup alkol ve ispirto ile çözülmesi ile uygulanabilir, vernik gibi yoğun bir kokusu yoktur [178]. Diğer bir kaynağa göre ise, gomalak doğal bir reçinedir. Kelimenin yaygın olarak kullanıldığı şekliyle Shellac (gomalak) belirli ağaçlarda, özellikle Hindistan ve Tayland'daki minik lak böceğinden salgılanan doğal bir reçinenin saflaştırılması ile elde edildiği belirtilir [183]. Eski eser mobilyaların cilalarında doğal reçine denilen gomalak cila kullanılır, gomalak cila mobilyaların orijinal yapısını dönüştürür. Eğer ağacın üzerinde damar ve lif dokusu bulunuyorsa gomalak cila bu dokulu yüzeyi daha da belirginleştirir ve güzel bir görünüm elde edilmesini sağlar. Mobilya koruma ve onarımın son uygulaması cilalamadır [184].

Gomalak malzeme cila yapılacak yüzeyler için lak böceğinden elde edilen önemli bir maddedir [180].

Gomalak cilası uygulamasında ve gomalak cila yapımında kullanılan malzemeler; cila topu (pamuk veya yün), ponza taşı, gomalak, alkol (saf etanol) ispirotodur [185]. Furniture&cabinetmaking [186] kaynağına göre; gomalak cila uygulamasında fırça yerine keten kumaşından bez toplar kullanılmaktadır (Resim 2.121).

Resim 2.121. Gomalak cila bez topu [187]

3. KAYNAK ARAŞTIRMASI

II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğinin araştırılması isimli tez çalışması kapsamında alan araştırılarak kaynaklar;

- II. Abdülhamid Han, dönemi ve Osmanlı sarayları ile ilgili literatür,
- Mobilya tasarım ve konstrüksiyon özellikleri ile ilgili literatür,
- Bilimsel araştırma yöntemleri ile ilgili literatür,
- * Literatür, arşiv ve yerinde inceleme yöntemi ile araştırma,
- * İstatistiki yöntem, başlıkları altında ayrı ayrı belirtilmiştir.

3.1. II. Abdülhamid Han, Dönemi ve Osmanlı Sarayları ile İlgili Literatür

İrez, XIX. yüzyıl Osmanlı Saray Mobilyası isimli kitabında, XIX. yüzyıl Osmanlı saraylarında görülen mobilya üsluplarının zengin örneklerini içeren Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı-Şale Köşkü mobilyalarını incelemiştir. Yaptığı araştırmada Türklerin batı mobilyasını ilk defa Tanzimat'la tanıdıklarını belirtmiştir. Dolmabahçe, Beylerbeyi, Yıldız Sarayı-Şale Köşkü gibi XIX. yüzyıl Osmanlı Saraylarında Regence, Louis XV., Louis XVI., Empire II., Chippendale, Sheraton, Neo-gotik, Viyana-Thonet stillerini takip edebilmiştir. Bunun yanı sıra minderli, döşekli, şilteli saray odaları ile de geleneksel yaşam düzeninin devam belirtmiştir [55].

İrez ve Gezgör, TBMM Milli Saraylar Başkanlığı yayınında, üç ana yapıdan oluşan Şale Köşkü'nün ilk bölümünün 1880'de yapılarak döşemeci Leon tarafından döşendiğini, ikinci bölümünün mimar Sarkis Balyan tarafından Alman İmparatoru II. Wilhelm İstanbul'a ilk gelişinde konaklaması için 1889'da yapıldığını, Merasim Köşkünün İtalyan mimar Raimondo D'Aronco'nun yaptığı üçüncü bölümün ise II. Wilhelm İstanbul'a ikinci gelişi nedeniyle 1898 yıllarında tamamlandığını belirtmektedirler [102].

Küçükerman, 1893 yılında Narlian ve Daryios Patriyanu mobilya firmalarının yanı sıra, 1897 yılında Fokelstein mobilya fabrikasının, 1902 yılında Kortesi Biraderler fabrikasının, 1905 yılında da Avusturya-Osmanlı Mefruşat fabrikasının kurulduğunu belirtmiştir [89].

Küçükerman, Bir İmparatorluk İki Saray isimli kitabında, 1870’li yıllarda yaşamın ve mekânların yeni parçası olan “mobilya” tasarımı ve üretiminin Osmanlı yaşamının doğal bir parçası olduğunu, ithal ürünlerin yanı sıra artık İstanbul’da birçok atelyede ciddi boyutlarda üretim yapıldığını, Yıldız Sarayı’nın yeni mekânlarının, tasarım ve mobilyalarıyla yarattığı etkilerin yıllar boyu sürdüğünü, Sultan II. Abdülhamid’in mobilya tasarımı konusunda bizzat yaptığı çalışmaların, bu değişimin ilginç göstergesi olduğunu belirtmiştir [188].

Küçükerman, Sanayi-i Nefise Mektebinden Endüstri Tasarımına Mobilya isimli kitabında, Türkiye’nin ilk sanat kurumu olan Sanayi-i Nefise Mektebi ile mobilya serüveni arasında çok ilginç bağlantılar olduğunu, Osmanlı İmparatorluğu’nun “Doğu” kültürü ile Sanayi Devriminin yarattığı “Batı sanayii” arasında ilginç köprülerin kurulduğu ortamda 1883 yılında ilk ve çok önemli sanat kurumu kurulduğunu, Batıdan davet edilen ünlü hocalarıyla da mobilya tasarımı ve üretimindeki gelişmelere katkıda bulunduğunu belirtmektedir [82].

Ersay, II. Abdülhamid: Sanatkâr ve Sanat Hamisi Bir Sultan, isimli kitabında, Devletin farklı alanlarda, çok ciddi sorunlarla başa çıkmaya çalıştığı bir zaman diliminde tahta çıkan Sultan II. Abdülhamid’in kendi sanatkârlığının ve ideolojisinin sonucu olarak neredeyse bütün sanat alanlarında atılımlar yaptığını, Yıldız Sarayı’nda kurduğu Tamirhane-i Hümayûn adlı mobilya fabrikası sayesinde pek çok eser ürettiğini ya da üretilmesine önemli katkılar yaptığını, yaptığı ahşap eserlerde, kendi üslubunu belirleyen bir takım teknik ve desen kullanımı ile şimdiye kadar adı konulmamış bir “Abdülhamid üslubu” ortaya koyduğunu belirtmiştir. Abdülhamid’in kendi iktidarı süresince seleflerinden farklı olarak, sultan ve sanatçı arasındaki ilişkiyi geleneksel himaye pratiklerinden bir adım öteye götürerek daha modern, sistemli ve standart hâle getirmeye çalıştığını, bu uygulamalar aracılığıyla sanatçı ve sanatın koruyucusu olarak yeniden tanımlanması gerektiğini belirtmiştir [182].

Ersay, Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid’in Sanatçı Kişiliği isimli çalışmasında, Sultan II. Abdülhâmid ve döneminin (1876–1909) Osmanlı modernleşme tarihinde özel bir yeri olduğunu, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlar başta olmak üzere önemli gelişmelerin ve değişimlerin yaşandığı bir tarihsel süreçte, Sultan II. Abdülhâmid’in sadece marangozluğu ve ahşap ustalığı ile değil, resim yapması, iyi derecede piyano çalması ve hat sanatında icazet alması ile sanatsal uğraş alanlarının ne kadar zengin

olduğunu göstermiştir. Usta bir sanatkâr olan Sultan'ın Osmanlı devlet geleneğinin önemli bir ayağı olan sanatı himaye etme, sanatçıyı koruma ve destekleme konularında hâmilik sıfatı ile sanatçılara ve sanat kurumlarına karşı maddi ve manevi olarak büyük bir destek verdiğini belirtmiştir [53].

Georgeon, Sultan Abdülhamid isimli kitabında kendi döneminin ve imparatorlukların ulus-devletlere dönüştüğü sürecin bir aktörü olarak II. Abdülhamid'i anlatmıştır. Hafiyeler ve jurnallerle iktidarını otoriter bir biçimde korumaya çalışan Abdülhamid'le, muhafazakâr modernleşmeci bir padişahın imparatorluğu eski gücüne kavuşturma telaşına eşzamanlı olarak bakıyor. Georgeon, bu süreçte yaşanan siyasal ve diplomatik gerilimler kadar II. Abdülhamid'in kişiliğini etkileyen faktörleri de incelemiştir. İmparatorluğun ihtiyaçları ile padişahın bu ihtiyaçları nasıl karşılamaya çalıştığını tarihçi titizliği ile incelemiştir [109].

Arıburun, 19. yüzyıl Osmanlı Saray Mobilyaları “Batılılaşma Etkisi ve Biçimsel Açıdan Yemek Kültüründeki Değişim Süreci” isimli çalışmasında; Dolmabahçe, Beylerbeyi ve Yıldız Saraylarında yaşanan sosyokültürel değişimi, kullanılmaya başlayan Batılı anlamda hareketli mobilyalar, özellikle de yemek mobilyaları üzerinden sorgulamıştır. Çalışmada yemek yeme eyleminin Osmanlı'da neden, nasıl ve ne zaman biçimsel değişime uğradığı ile ilgili olarak arşiv taraması ve kişisel görüşmeler yapmıştır. Çalışma sonucunda Osmanlı Batılılaşmasını sadece son yüzyıla indirgemenin doğru olmayacağı ve etkileşimin iki yönlü olduğunun anlaşılması gerektiği, yemek yeme biçimlerindeki değişim örneğinden yola çıkarak sosyokültürel değişimin sürekli ve farklı girdilerle şekillendiği ortaya konulmuştur [16].

Yıldıran, İstanbul'da II. Abdülhamid Dönemi Mimarisi isimli çalışmasında Sultan II. Abdülhamid döneminin İstanbul'da yer alan yapıların incelenmesini amaçlanmıştır. Bütünü oluşturan farklı parçaların seçilmesine özellikle dikkat edilmiş böylelikle dönemin mimarlık alanının sergilediği kargaşa iyice vurgulanmak istemiştir. Sonuç olarak Sultan II. Abdülhamid döneminde gerçekleştirilen seçmeci bir mimari tutumu yansıtan yapıların, bir araya getirilen öğeler özelinde birbirinden ayrılan özelliklere sahip anlayışlar sergiledikleri görülmüştür. Yeni malzemenin çoğu kez geleneksel malzemenin gerisinde kaldığı bunun da geleneksel formlara bağlı kalınarak yeni işlevlere göre yeni biçimlerin gelişmesini engellediği sonucuna ulaşmıştır [189].

Dündar, Beylerbeyi Sarayı isimli çalışmasında, Batılı bir anlayışla inşa edilen Beylerbeyi Sarayı'nın tefrişatının aynı anlayışa göre düzenlendiğini, tüm odaların Batı tarzı mobilya ve eşyalarla donatıldığını. Mekânlara göre özel olarak üretilen veya satın alınan mobilyaların, dönemin modasına uygun şekilde, XIV. Louis ve XV. Louis olarak da adlandırılan Fransız Barok ve Rokoko'su üslubunda olduğunu ancak bu mobilyalara Avrupalının Doğu'ya duyduğu ilgi neticesinde gelişen Oryantalist üsluptaki mobilyaların da katıldığını belirtmiştir. Bazı odalardaki mobilyaların ise II. Abdülhamid zamanında, geleneksel ve Arabî tarzda olanlarla değiştirildiğini ve özgün düzenlemelerini kaybettiğinin görüldüğünü belirtmiştir [190].

Aydın, Son Dönem Osmanlı Mimarlığında Batılı Klasik Oranların Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Sultan II. Abdülhamid Devri (1876-1909) Hükümet Konaklarında Sütun Düzeni Analizi isimli çalışmasında, güçlü bir geleneğe sahip olan Osmanlı mimarlığının, batılı mimarlığın temel prensiplerinden uzaklaşmadan, kuralları olan ve belli oran yasalarına riayet eden bir sınıflandırma yorumu uyguladığını ispatlamayı amaçlamıştır. Dönemden kalan Osmanlı hükümet konaklarının, sütun düzenlerinin öncelikle biçimsel olarak varlığının araştırılması; sonrasında ise yapılan ölçüm ve hesaplamalarla, klasik mimarlık kuramcılarının belirledikleri sütun düzeni kural ve oranlarının sayısal olarak analiz edilmesi, çalışmanın yöntemi olmuştur. Çalışma sonucunda, 19. yüzyıl sonu Osmanlı mimarlığının incelenen örnekler bazında, batılı Klasik sütun düzen ve oranlarını, aslından uzaklaşmayarak yorumladığı sonucuna ulaşmıştır [191].

Duymaz, II. Abdülhamid Dönemi İmar Faaliyetleri isimli çalışmasında; dönem Osmanlı Devleti mimarisinde batı kaynaklı etkileri araştırmayı amaçlamıştır. II. Abdülhamid dönemi İstanbul'unda inşa edilen yapıların çoğunluğunda Neo-Klasik, Neo-Gotik, Art Nouvea üsluplarının mimari anlayışı ortaya koyduğunu, II. Abdülhamid dönemi inşa edilen mimarî yapılarından günümüze kadar gelen, Yıldız Sarayı, Yıldız Camii, Sirkeci ve Haydarpaşa Gar Binaları, Darülaceze, Mekteb-i Tıbbiye-î Şahane yapılarının günümüzde de mevcut olan eserlerin birçoğunun aslına uygun olarak işlevini sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır [192].

Ölekli, Art Nouveau'nun Osmanlı'daki Yansıması Raimondo D'aronco'nun Şeyh Zafir Külliyesi örneği isimli çalışmasında modernleşme hareketleri ile Endüstri Devrimi'nden sonra Avrupa'da ortaya çıkan ve II. Abdülhamid döneminde Osmanlı İmparatorluğu'na da

ithal edilen Art Nouveau mimarlık üslubunu ve bu üslubun eseri Şeyh Muhammed Zafir Külliyesi'ni incelemiştir. Avrupalı bir üslubun Anadolu'ya özgü bir yapı türü üzerindeki izlerinin açığa vurulması amaçlanmıştır. Yapının ortaya koyduğu geleneksellik ve Avrupalılık üzerinden yapının özgünlüğü olduğunu, geleneksel elemanların Avrupalı formlara uyum konusunda başarılı olduğunu ve yapının Osmanlı ve Art Nouveau'yu bağdaştırarak İstanbul Art Nouveausu'nu ortaya koyan en iyi eser olduğunu belirtmiştir [193].

Köse, Yıldız Sarayı hünkâr dairesi: Valide Sultan Köşkü isimli çalışmasında, Osmanlı saltanatının son saray yerleşmesi olan Yıldız Sarayı içerisinde yer alan en eski ve en önemli yapılardan biri olan hünkâr dairesinin, özellikle II. Abdülhamid dönemindeki gelişimi açısından, saray yerleşimi ile arasında aynı gelişim olduğunu belirtmiştir. Yapının, günümüzde Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlük binası olarak kullanılmakta olduğu ve Valide Sultan Kasrı adıyla da anılmakta olan bina için inceleme ve araştırmalar sonucunda ortaya konan, koruma ve değerlendirme önerisini ifade eden bir yenileme projesi hazırlamıştır [194].

3.2. Mobilya Tasarım ve Konstrüksiyon Özellikleri ile ilgili Literatür

Efe vd. Mobilya mühendisliği konusunun günümüzde tam olgunlaşmadığını, mobilya tasarımcılarının yapısal tasarımı gerçekleştirirken mühendislik işlemlerini metodolojik olarak uygulamadıklarını, kişisel olarak karar alıp tasarımlar yaptıklarını ayrıca bu konuda geniş kapsamlı bir sayısal veri tabanı oluşturulmadığını belirtmişlerdir. Mobilya olgusunun mühendislik yönünün olması ile birlikte sanatsal bir boyutunun da olduğunu, mobilya sanat ve bilimin arakesitinde bir endüstriyel ürün olarak nitelendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir [19].

Efe, Performans testlerini de kapsayan mobilya mühendislik tasarımı metodolojisinin, büyük ölçekli firmalar da dâhil olmak üzere Türkiye'de sistematik bir biçimde uygulanmadığını, Fonksiyonelliğin, sağlamlığın ve estetik hususların ideal arakesitinde kaliteli ve sağlam mobilya tasarımı ve üretimi için, mobilya ürün mühendisliği metodolojisinin uygulanmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir [21].

Eckelman ve Zhang, döşemeli mobilya iskeletlerinin mühendislik tasarımında ve döşemeli mobilyaların davranışlarını değerlendirmede kullanılan Genel Servis Hizmetleri (GSA: General Services Administration Performance Test Method for Upholstered Furniture) test metodunu tanıtarak, evrensel düzeyde kabul edilebilir bir performans deneyi yöntemi geliştirilebilmesi için gerekli olan temel faktörleri ve kavramları tartışmışlardır [195].

Eckelman ve Erdil, döşemeli koltuk ve kanepeler için geliştirilmiş olan performans deneyi yönteminin ayrıntılarını ve yöntemin uygulanması için gerekli olan laboratuarda kullanılacak donanımı tanıtmışlardır. Ayrıca, uygulama koşullarını göstermesi amacıyla; hafif, orta ve ağır kullanımları gösteren kabul edilebilir yük değerlerini belirtmişlerdir [196].

Kasal, Masif ve Kompozit Ağaç Malzemelerden Üretilmiş Çerçeve Konstrüksiyonlu Koltukların Performansları isimli çalışmada ahşap ve ahşap esaslı (kompozit) malzemeler üzerinde, kavelalı–tutkallı ve tutkalsız–vidalı birleştirmeli koltuk iskeletlerinin mukavemet özelliklerini araştırmıştır. Deneyler sonucunda; odun kompoziti malzemelerin ağaç malzemeye alternatif olarak, tasarımcı, üretimci, kullanıcı ve satıcılara teknik ve ekonomik yönden pek çok avantaj sağlayan, demonte birleştirme tekniklerinin de sabit birleştirmelere alternatif olarak çerçeve konstrüksiyonlu mobilya üretiminde, özellikle döşemeli mobilyaların iskelet kısımlarında kullanılabileceği bildirmiştir [197].

Diler, Mühendislik Tasarımı Yaklaşımı ile Farklı Tiplerdeki Ev Sandalyelerinin Mekanik Performanslarının Değerlendirilmesi isimli çalışmada, Türkiye mobilya sektöründe üretilen sandalyelerin performanslarının belirlenmesi ve sandalyelerin performanslarına göre sınıflandırılabilmesi için gerekli sayısal veri tabanı oluşturmaya çalışmıştır. Bu amaçla, Türkiye mobilya sektörünün kümelendiği bazı şehirlerden tesadüfî örnekleme yöntemi ile değişik model sandalyeleri temin ederek sandalyeleri ALA (American Library Association) standardı esaslara uygun olarak devirli basamaklı artan yükleme yöntemiyle, önden arkaya, arkadan öne ve yanal yönde olmak üzere performans testlerine tabi tutmuştur. Deney sonuçlarına göre, sandalye modelleri arasında mukavemet açısından büyük farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, Türkiye’de aynı fonksiyona hizmet etmek adına üretilmiş sandalyelerin gösterdikleri mukavemet özellikleri bakımından ne kadar büyük bir varyasyona sahip olduğu, firmalar ve modeller arasında büyük bir istikrarsızlık olduğu sonucuna ulaşmıştır [198].

Smardzewski and Papuga, gerçek yüklere maruz kalan iskelet mobilyalarının yapısal mukavemetinin sayısal analizi üzerine yaptıkları çalışmalarının deneylerinde zıvana ve kavelalı birleştirmeler kullanmışlardır. Kavela birleştirmelerin odundaki teğet gerilmeleri ve zıvana ve kavela birleştirmelerin tutkal katmanındaki teğet gerilmelerini von Mises teorisine göre kısıtlanmış gerilimin belirlenmesinin hesaplanmasında kullanılan iskelet konstrüksiyonun sayısal modellemesini yapmak için bu deneyi gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucuda yüke maruz kalmış mobilya parçalarının birleştirmelerindeki gerilme miktarları tanımlanmıştır [199].

Hastürk, Statik Antropometrik Verilerle Ergonomik Oturma Mobilyası Tasarımı isimli çalışmasında oturma mobilyalarında olması gereken ergonomik özellikler, antropometrik veriler ışığında belirlenmeye çalışılmıştır. Oturma mobilyalarının taşınması gereken özellikler belirlenirken sadece antropometrik ölçüler değil, pazar araştırması, üretici ve tüketicilerle yapılan anketler, mevcut durum analizi, standart değerlerin incelenmesi, daha önce yapılmış antropometrik çalışmalardan yararlanılması ve yeni tasarımlar gerçekleştirme, prototip üretimi, ürün denemeleri ve kullanıcı memnuniyet anketi yöntemleri de kullanılmıştır. Prototip koltukların taşıdığı özelliklerin, ergonomik uyumsuzluktan kaynaklanan problemlerin birçoğunu giderebileceği görülmüştür [200].

Yılmaz, Klasik ve Modern Döşeme Tekniklerinin Performans Özellikleri isimli çalışmasında klasik ve modern döşeme malzeme ve teknikleriyle hazırlanmış olan sandalye oturma elemanlarının performans özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan deney örnekleri FNAE 80-214 standardında belirtilen esaslara göre oturma yeri sağlamlık deneyi uygulanarak test edilmiş ve çökme miktarları belirlenmiştir. En küçük kareler yöntemiyle regresyon analizleri yapılarak yük-deformasyon ilişkileri tanımlanmış ve katsayılar belirlenmiştir. Sonuç olarak modern döşemelerin, klasik döşemelere göre daha iyi performans gösterdiği belirtilmiştir [201].

Altunok, masif ahşaptan üretilen sandalyenin tasarımında mukavemet elemanlarının boyutlandırılmasını ele almıştır. Bunun sonucunda kritik oturma pozisyonundaki sandalyenin performansında birinci sırada önemli kriter çerçeve düğüm noktalarının h boyutu ve zıvanaların tutkallı bağlantı sağlamlığı, ikinci sırada önemli kriter ise çerçeve elemanlarının ve çerçeve uzantısı ayak alt ve üst kısımlarının kesit boyutları olarak belirlenmiştir [202].

3.3. Bilimsel Araştırma Yöntemleri ile İlgili Literatür

3.3.1. Literatür, arşiv ve yerinde inceleme yöntemi ile araştırma

Andaç, Cumhurbaşkanlığı Atatürk Müze Köşkü'nün İç Mekân Analizi ile Mobilya ve Donatılarının Sistematik Değerlendirilmesi isimli çalışmasında, Köşk'ün iç mekân donatı elemanlarının karakteristik özelliklerinin bilimsel kriterler çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Mobilyaların tamamı hakkında istatistiki değerlendirme yapılmış ve ayrıntılı incelenerek mobilya sayısı tespit edilmiştir. Köşk'ün iç mekânları ve mobilyaları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Mobilyaların işlevsel eylemleri ve bu eylemlerin ölçü limitleri de dahil olmak üzere işlevsel ve ergonomik sahip oldukları üslup, stil, tasarım ve süsleme teknikleri ile estetik; üretildikleri yer, imal edildikleri malzeme, konstrüksiyon ve üretim teknikleri açısından ise teknik değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Mobilyaların incelenmesi aşamasında 35 adet mobilya üzerinde daha yoğun bir çalışma yürütülmüştür. Seçilen bu 35 adet mobilyanın, diğer özellikleri daha önce incelendiği için bu defa da detaylı olarak genel konstrüksiyonları ve konstrüksiyon teknikleri araştırılmıştır. Araştırma neticesinde bu mobilyalar için detaylı envanter formu düzenlenmiştir. Sonuç itibari ile daha önce çok kısıtlı bilgilere sahip olan Köşk mobilyalarına ait oldukça detaylı ve bilimsel tabanlı bir envanter formu hem Köşk envanterine hem de mobilya ve dekorasyon dünyasına kazandırılmıştır [203].

Aras vd., Baskı makineleri ile ahşap oyma imkanlarının araştırılması isimli araştırmalarında günümüzde el oymacılığının uygulanmasındaki zorluklar, maliyetlerinin yüksek olması gibi sebeplerle kullanılmaya başlayan, baskı (pres) makinelerinde yapılan oyma yapım tekniklerini incelemişlerdir. Baskı oyma yapan ve bu oymaları mobilya ve dekorasyon uygulamalarında kullanan işletmelerdeki faaliyetler incelenmiştir. Sonuç olarak, baskı oymaların karakteristik özelliklerini ve uygulama prensiplerini kapsayan öneriler sunulmuştur [204].

Öztürk, XV. Louis ve XVI. Louis stili mobilyalarının genel özelliklerinin ve günümüzdeki örneklerinin incelenmesi isimli çalışmasında mobilya tasarımlarının üretim yöntemleri ve tasarımı etkileyen kavramlar açısından ele alınarak günümüzdeki örnekleri ile karşılaştırılmıştır. Literatür araştırması olarak yürütülen çalışmada XV. Louis ve XVI. Louis stili mobilya tasarımları ile ilgili tezler, kitaplar, dergiler, makalelerden

yararlanılmış, fotoğraflar ve mobilya katalogları ile görsel anlatım desteklenmiştir. Sonuç olarak, günümüzde yapılan üretimlerde; XV. Louis ve XVI. Louis stili mobilya tasarımlarının özelliklerini tam olarak yansıtmayan, daha az maliyete sahip, estetik ve ergonomik olmayan örneklerle rastlandığını, bu stil mobilyaların aslına uygun örneklerle güncel ileri teknolojilerin yardımıyla üretilmesinin tüketiciler ve mobilya sektörü için yararlı olacağını belirtmiştir [205].

Erdem, Mobilya tarihine genel bakış ve Art Deco isimli araştırmasında, mobilya tasarım tarihinin gelişim süreci ve Art Deco dönemindeki tasarım ilkeleri ve gelişim süreci ele alınmıştır. Mobilyaların Art Deco ile gösterişli ve coşkulu tasarımlardan uzaklaşarak, sade formlara ve zarafete geri dönüş ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Art Deco akımının kökeninde geleneksel el sanatları atelyelerinde sade ve zarif üretilmeye dayandığı fakat endüstri Devrimi'nin getirdiği makineleşmeye bağlı olarak seri ve hızlı üretimden etkilendiğini bildirmiştir. Mobilyaların yorumlarının ve analizlerinin doğru yapılabilmesi için, insan yaşamlarının ve kültürlerinin, teknik olanaklarının incelenmesinin gerekliliğini belirtmiştir [206].

Gürleyen, Geleneksel Türk Süsleme Motiflerinin Günümüz Mobilyalarına Uygulanmasını isimli araştırmasında, Özgün Türk mobilyasının yaratılmasında kullanılabilecek tasarım öğelerinin tarama yöntemi ile elde edilmesi ve bunlardan yararlanarak prototip ürünler tasarlanmasını amaçlamıştır. Belirlenen tarama evreninde mobilya tasarımına ışık tutacak olan motifler ve sanat eserleri incelenerek derlenmiştir. Seçilen örnek motifler, günümüz modern mobilya çeşitleri üzerine yansıtılmaya çalışılarak, bilgisayar ortamında tasarımlar oluşturulmuştur. Yeni oluşturulan farklı mobilya tasarımları Siteler ve Çıkırıçılar Yokuşu bölgesinde hizmet veren mobilya satıcılarının beğenisine sunulularak olumlu fikirleri alınmış, özgün çizgileri olan tasarımlardan oluşan ve üretilebilirliği olan Türk mobilyasına ihtiyaç duyulduğu bildirilmiştir. Ancak Türk motifi çizgilerini taşıyan mobilyalar arasından günümüzde tekil mobilyaların daha çok ilgi gördüğü, çeşidin arttığı takdirde grup mobilyalara olan ilginin de artacağı ilgililerce belirtilmiştir. Türk motifi olarak oldukça zengin olan arşivlerden esinlenilerek yapılacak olan Türk mobilyalarının, tekil ve grup mobilya olarak yurtiçi ve yurt dışı pazarlarda talep görebileceğinden, girişimcilerin bu alana yönelmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır [207].

Açıkyıldız tarafından yapılan çalışmada 19. yüzyıl Osmanlı Mimarlığında Neo-Gotik Üslubu hangi eserlerin verildiğini tespit etmek amaçlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda üslup, Abdülmecid (1839-1861), Abdülaziz (1861-1876) ve II. Abdülhamid (1876- 1909) dönemlerini kapsayan süreç içinde görülmüştür. Kullanılan formlar köken olarak Avrupa olmasına karşın, Osmanlı yapılarında uygulanırken Osmanlılaştırılarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır [208].

Kundakçı, Dolmabahçe Sarayı'nın Boulle Tekniği Mobilyaları ve Koruma İlkeleri isimli çalışmasında, Dolmabahçe Sarayı mekânlarına yerleştirilmiş mobilyaların birçoğunun Fransa'dan getirtildiğini ve bu mobilyaların özellikle "Boulle" tekniğiyle yapılmış mobilyalar olduğunu bildirmiştir. Çalışmanın araştırma yöntemi literatür taraması, yerinde inceleme, gözlem ve görüşme tekniklerini kapsamaktadır. Sonuçta Boulle-marküteri mobilyalarının Ulusal ve Uluslararası korunma ilkelerini belirtmiştir [180].

Aras ve Uzun, XV. Louis Stili Mobilyaların Genel Özellikleri ve Günümüzdeki Uygulamaları isimli araştırmalarında mobilya tarihinde önemli yeri olan XV. Louis stili mobilyaların; genel özellikleri ve günümüzdeki üretim yöntemleri incelenmiştir. Ayrıca, günümüzde uygulanan bazı örnekler asıl örnekleriyle karşılaştırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, atelye tipi üretimlerde; üretim maliyetlerini düşürmek için, stilin özelliklerini tam olarak yansıtmayan, estetikten ve ergonomiden uzak örneklerin uygulandığı görülmüştür. Günümüzde kullanıcılar tarafından beğenilen ve aslına uygun örneklerin geliştirilmiş yeni makineler ve güncel ileri teknolojiler kullanılarak üretilmesinin hem mobilya ve dekorasyon sektörü hem de kullanıcılar açısından yararlı olacağı görüşüne varılmıştır [209].

Johnson çalışmasında arşiv ve literatür taraması yöntemiyle, On sekizinci yüzyıl İngiltere'sinde Newport, Rhode Island'daki mobilyalara odaklanmıştır. Bu mobilyaların yakın ilgiyi hak ettiğini savunmuştur. Newport oturma mobilyalarıyla ilgili az sayıdaki literatürün sandalyelere odaklandığını belirtmiştir. İngiltere'de Geç Barok, Rokoko, Queen Anne ve Chippendale tarzlarında yapılan sandalyelerin belirtilen şehre atfedildiğini, ancak onları yapan ve döşeyen ustalar hakkında neredeyse hiçbir bilginin bilinmediğini belirlemiştir [145].

3.3.2. İstatistiki yöntem

Burdurlu vd. tarafından farklı demografik özellikli mobilya kullanıcılarının klasik sandalyelerle ilgili stil ve renk tercihleri araştırılmıştır. Bu amaçla bir anket hazırlanmış, ankette cinsiyet, medeni hal, yaş, eğitim durumu, meslek, aylık aile geliri gibi mobilya kullanıcılarının amaca uygun gelen bazı demografik özelliklerini saptamaya yönelik sorular ve Regency, Hepplewhite, Colonial, Queen Anne, Sheraton, Barok, Duncan Phyfe 1, Rönesans, Duncan Phyfe 2, Chippendale, Rokoko, William Mary stilleri olmak üzere on iki adet sandalye stili ile ilgili stil ve bu sandalyelerde renk tercihlerini saptamaya yönelik sorular yer almıştır. Hazırlanan anket Ankara’da farklı semtlerinde farklı meslek gruplarından farklı demografik özellikli 400 kişiyle rastsal örnekleme ilkelerine göre, yüz-yüze görüşme yoluyla uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Herhangi bir özellik göz önüne alınmadan Duncan Phyfe 1, Queen Anne, Rönesans, Colonial, ve Duncan Phyfe 2 stilleri en çok tercih edilen sandalye stilleri; kahverengi, beyaz ve sarı renkler ve bu renklerin tonları en çok tercih edilen renkler olduğu ve demografik özelliklere göre de stil ve renk tercihlerinde farklılıklar oluştuğunu tespit etmişlerdir [210].

Abdelrazik, Küreselleşme Çağında Kültürel Değişkenler ve Mobilya Tasarım Sürecine Etkileri isimli çalışmasında Mobilya tasarım sürecinde küreselleşmenin anlamı ile kavramı arasındaki kültürel kimlik ve yaratıcılık arasında kültürel bağlantı kurma ve analiz etme amaçlamıştır. Sonuçta, tarih, dil, din ve geleneklerin kültürü etkilediği, bunun da insanlar üzerinde çeşitli alanlarda olduğu gibi mobilya tasarımında da kişileri, milletleri etkilediği sonucuna varmıştır [211].

Şişman, Döşemeli Mobilya Sanayiinde İşletme Ölçeğine göre Üretim Teknolojilerinin İncelenmesi isimli çalışmasında, Ankara ve Kayseri illerindeki işletmelerin üretim teknolojilerine yönelik karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır. Bu illerde tesadüfi seçilen 55 işletmede anket uygulanmış ve işletmelerin yaşamış oldukları sorunlar belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, işletmelerin büyüklükleri, hukuki yapıları ve bulundukları ilin özellikleri bakımından, işletmelerin karşılaştıkları teknolojik sorunların da değiştiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak; işletmelerin yaşamış oldukları teknolojik sorunları en aza indirebilmeleri için yeni teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır [212].

Uzun, tarafından yapılan Günümüz Orta ve Üst Sosyo Ekonomik Düzey Apartman Konutlarının Antre, Mutfak ve Banyolarında Depolama Kapasitesi Üzerine Bir Araştırma çalışmasında, kullanıcıların gereksinim duydukları günlük ve uzun süreli kullanımlar için gereken dolap hacmi miktarları ve bu mekânlarda yer alan iç mekân donatım elemanlarının depolama kapasite yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak hazırlanan anket formu, Ankara ilinin OSED’i temsil eden Eryaman bölgesi ile ÜSED’i temsil eden Çankaya bölgesindeki 3+1 ve 4+1 konutlarda oturan toplam 235 kullanıcıya uygulanarak veriler toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır. Sonuçta; kullanıcıların uzun süreli kullanımlar için antre, mutfak ve banyolarında gereksinim duydukları dolap hacmi miktarlarında yaş değişkeninin; antrede günlük ve uzun süreli kullanımlar için gereksinim duydukları dolap hacmi miktarlarında konut tipi değişkeninin etkili olduğu saptanmıştır [213].

Demirci, “Türkiye Mobilya Endüstrisinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri” isimli çalışmasında toplam 608 işletmeye yüz yüze görüşme tekniği ile anket uygulanmıştır. Çalışmalar sonucunda mobilya endüstrisinin en önemli sorununun eğitilmiş eleman yetersizliği olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hammadde, teknoloji ve enerji yetersizliği sorunlarının izlediğini bildirmiştir. Ayrıca özgün tasarım eksikliği bir başka sorun olarak ortaya çıkmıştır. Sonuçta, eğitilmiş eleman yetersizliği sorununun meslek odaları ve üniversiteler işbirliği ile çözümü, küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ)’lere sağlanan desteklerin basitleştirilerek yaygınlaştırılmasının gerekli olduğunu belirtmiştir [167].

Efe, Gürleyen, Kasal’ın yaptığı Koltuk Kanepe ve Baza İmalatında Bant Sistemleri Üzerine Bir Araştırma isimli çalışmalarında emek-yoğun çalışılan döşemeli mobilya sektörünün kalifiye işçi çalıştırmaktan kaçınmak üzere teknoloji arayışına yöneldiğini vurgulamışlardır. Böylelikle seri üretimin gerçekleştirilmesinde ise bant sistemlerinin kullanımı kaçınılmaz bir hale geldiği, döşemeli mobilya imalatında önemli bir yere sahip olan bant sistemlerini araştırmak üzere, bu sistemleri kullanan işletmelerdeki mevcut durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun için anket ve mülakat yöntemleri kullanılmış ve sonuç olarak; bant sistemlerinin üretimde kaliteyi ve ürün çıktı sayısını artırdığı, imalat süresini kısalttığı ve verimliliği yükselttiğini ortaya çıkarmışlardır. Türkiye’de ise, bant sistemlerinin yoğun olarak Kayseri İli’nde kullanıldığı, çoğunlukla siparişlerin yoğunluğuna göre daha çok kanepe üretiminde tercih edildiğini bildirmişlerdir [214].

Üstüner, tarafından yapılan Ankara'daki Mobilya ve Dekorasyon İşletmelerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri isimli çalışmada, Ankara'da bulunan mobilya ve dekorasyon firmalarının hangi alanlarda çalıştığı ve ne gibi problemlerle karşılaştıklarına yönelik mevcut durumun saptanması ve tespit edilen problemlerin çözümüne katkı sağlayacak önerilerin getirilmesi amaçlanmıştır. Ankara'da tesadüfi olarak seçilen 51 adet işletmeye 'araştırma anketi' uygulanmış bu anketlerden 24 tanesi Siteler bölgesindeki işletmelerde, 27 tanesi de Çankaya bölgesindeki işletmelerde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, mobilya ve dekorasyon firmalarının temel sorunlarının, hammadde yetersizliği, hammaddelerde ve üretimde standartların olmaması, teknolojik yeniliklere ulaşamama, tasarımlarda çoğunlukla katalog ve internetteki sitelerde bulunan ürünlerin taklit edilmesi, siparişe bağlı illerde düzenli bir üretim planlamasının yapılamaması, yaratıcı ve üretken elemanların eksikliği ve yetersizliği, etkili tanıtım için kaynak ayrılamaması, kriz ortamı nedeniyle mali açıdan karşılaşılan sorunlar olarak saptanmıştır [215].

Türkmen, tarafından yapılan Mobilya İhracatında Kültürel Farklılıkların Mobilya Tasarımına Etkisi: İngiltere Pazarı İçin Örnek Bir Mobilya Tasarımı isimli çalışmada, İngiltere mobilyasına tarihsel süreç bağlamında değinilmiş; mevcut durum, İngiltere pazarına yön veren firmaların tasarımcıları ile yapılan görüşmeler ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen tasarımcıların sunmuş oldukları veriler ve yanıtlar doğrultusunda ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiş ve bu sayede belirginleşen güncel yaklaşımlar ele alınmıştır. Bu araştırmayı desteklemek amacıyla, ayrıca, İngiltere mobilya pazarında yer alan 22 adet firmanın mobilya tasarımları incelenmiş; elde edilen bilgiler ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda İngiltere pazarı için 3 farklı seri mobilya tasarımı yapılmıştır [216].

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışma konusu dönem mobilyalarının bilimsel incelenmesini gerektirdiği için çalışmada yerinde inceleme, arşiv incelemesi ve literatür taraması yapılmasını gerektirmiştir. Çalışma konusu ayrıca dönem mobilyalarının günümüzde üretilebilirliği ile ilgili parametreleri de içerdiğinden günümüz klasik mobilya üretim teknolojisinin de incelenmesi zorunluluğu doğmuştur. Bu kapsamda çalışma iki farklı araştırma yöntemi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bunlar dönem mobilyalarını araştırma yöntemi ve istatistiki yöntemidir. Ancak daha önce tezin süreci ve kısıtlamalarına yer verilmiştir.

4.1. Tezin Süreci ve Kısıtlamaları

Tez çalışmasında ilk olarak; Ankara ve İstanbul illerinde görevli ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görevli Akademisyenler, Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmenleri ve mobilya firmaları temsilcilerinin görüşlerini belirlemek üzere “Batı etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilebilirliğine İlişkin Durum Analizi” (Nicel Anket formu EK-1 ve Nitel Görüşme formu EK-2) geliştirilmiştir. Veri toplama araçlarının uygulanabilmesi ve Tez konusu Mobilyaların yerinde incelenebilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan 08.05.2018 tarihli onay (EK-3) alınmıştır. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü’nden araştırma konusu mobilyaların bulunduğu aşağıda belirtilen kurumlara 18.05.2018 tarihinde gerekli izin belgeleri gönderilmiştir (EK-4).

- Kültür ve Turizm Bakanlığı Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğüne,
- T.B.M.M Genel Sekreterliği (Milli Saraylar) Dolmabahçe Sarayı Müze Müdürlüğüne,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğüne,
- T.B.M.M Genel Sekreterliği (Milli Saraylar) Beylerbeyi Sarayı Müze Müdürlüğüne,
- T.B.M.M Genel Sekreterliği (Milli Saraylar) Maslak Kasrı Müze Müdürlüğüne,

24.06.2018 tarihinde yapılan Devlet Başkanlığı Hükümet sistemi seçimleri sonucunda farklı bakanlık ve kurumlara bağlı olan tüm saray ve kasırlar, T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı’na bağlanmıştır. Bu sebeple 18.05.2018 tarihli izin yazılarına sadece, 26.06.2018 tarihli İstanbul Valiliği, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğü yazısı (EK-5) “Müze binalarında devam eden restorasyon

çalışmaları sebebiyle yerinde inceleme talebinin uygun görülmediği”ne ilişkin yazı 31.07.2018 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü’nün üst yazısı (EK-6) ile araştırmacıya ve Tez Danışmanına tebliğ edilmiştir.

Tez çalışmasına, restorasyonu devam eden Yıldız Sarayı dışındaki Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Maslak Kasrı ve Şale Köşkü’nde devam etmek, bu mekânlarda yapılacak tez konusu dönem mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri, menşelerini kapsadığından sadece fotoğraf çekimi, konstrüksiyon incelemesi ve 3D (3 Boyutlu tarayıcı ile taranmasını) taramasının mekânların ziyarete kapalı olduğu günlerde, müzecilik-mobilya sorumlularının rehberliğinde yürütülmesini yapmak isteğini belirtir 03.07.2019 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına dilekçe ile başvurulmuştur (EK-7).

Bu başvuruya ilişkin Milli Saraylar İdaresi Başkanlığının 02.08.2019 tarihli yazısı (EK-8)

“...Belirtilen mekânlarda yer alan mobilyaların tefriş durumlarının fotoğraf çekimi, konstrüksiyon incelemesi ve 3D taranmasına engel olması sebebiyle uygun görülmemiştir. Ancak talep etmeniz durumunda Sultan II. Abdülhamid döneminin özelliklerini taşıyan mobilyaların bir kısmı Dolmabahçe Sarayı’nda sergilendiği için bu eserlerin görsellerinin bulunduğu bir CD’nin ulaştırılması mümkündür” şeklinde belirtilen cevap yazısı 08.08.2019 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü’nün üst yazısı (EK-9) ile araştırmacıya ve Tez Danışmanına tebliğ edilmiştir. Bu aşamadan sonra Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Müzecilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı yazısının altında yer alan bilgi için başvurulacak kişi ile elektronik posta ile iletişime geçilmiş ve yazıda belirtilen ilgili 38 poz fotoğrafın olduğu CD, 04.10.2019 tarihli PTT gönderisi fotoğrafa ulaşılabilmiştir (EK-10).

4.2. Dönem Mobilyalarını Araştırma Yöntemi

Çalışmada II. Abdülhamid Han (1876-1909) döneminin saray mobilyaları ve mobilyacılık alanında gerçekleştirilen faaliyetler araştırılmıştır. Literatür araştırması ve arşiv taramasına dayalı olarak yürütülen bu bölümde II. Abdülhamid Han’ın marangozluğa ilgisi, Türk mobilya sanatına katkısı, Yıldız Sarayı’nda kurduğu kendisine ait çalışma atelyesi/marangozhanesi ve Tamirhane-i Hümayûnda üretilen mobilyalarla ilgili

bilgilere ulaşılmış ayrıca kendisine atfedilen mobilyalar da tespit edilmeye çalışılarak bu eserlerin Ağaçıları Endüstri Mühendisliği yaklaşımı ile üretim teknikleri, kullanılan malzemeleri, konstrüksiyon özellikleri incelenmiş ve Bilgisayar destekli tasarım (CAD) programları ortamında çizimleri yapılmıştır. Bu bölüme ek olarak ayrıca günümüz mobilya üretim teknolojisi araştırılmış ve tez konusu dönem mobilyalarının günümüzde uygulanan teknolojiyle endüstriyel mobilya olarak üretilip üretilmeyeceği incelenmiştir. Bu yöntem kapsamında yapılan araştırmada, arşiv belgeleri, tezler, kitaplar, makaleler, fotoğraflarla ve mobilya katalogları ile görsel anlatım desteklenmiştir.

Çalışmanın birinci araştırma yöntemi olan dönem mobilyalarını araştırma yöntemi ile özellikle arşiv belgelerine dayalı olarak II. Abdülhamid Han döneminin saray mobilyaları ve mobilyacılık alanında gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili;

1. II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ilgisi,
2. Türk mobilya sanatına katkısı,
3. Yıldız Sarayı'nda kurduğu kendisine ait çalışma atelyesi/marangozhane ve Tamirhane-i Hümayûnda üretilen mobilyalar,
4. II. Abdülhamid Han'a atfedilen mobilyaların tespit edilmesi,
5. Tespit edilen mobilyaların geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası oluşmasına katkıları olup olmadığı,
6. Ayrıca günümüz mobilya sektörü üretim teknolojileri incelenerek, tez konusu dönem mobilyalarının günümüzde uygulanan teknolojilerle üretilip üretilmeyeceği ile ilgili görüş ve değerlendirmeleri nelerdir?

4.2.1. Arşivlerden veri elde etme yöntemleri

II. Abdülhamid dönemi üzerine yazılmış çalışmaların taraması yapılmıştır. Milli Kütüphane, İstanbul Atatürk Kitaplığı, T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde kaynak taraması gerçekleştirilmiştir.

Arşiv belgelerinde yer alan Tamirhâne-i Hümayûn defterleri araştırmada temel kaynak olup, çeşitli kurumlara, müzelere, şahıslara dağılmış olan ve II. Abdülhamid'in elinden çıktığı iddia edilen ahşap eserler, Sultan II. Abdülhamid'in özel tasarım gücünü ortaya

koyması yanında Sarayların, kurumların ihtiyaçlarını ve ihtiyaç ağını göstermesi, görsel kültürünü yansıtmaları açısından da önemlidir.

II. Abdülhamid'in marangozluğu konusunda şimdiye kadar yapılan çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Ulaşılabilen çalışmalar; Feryal İrez'in Tarih ve Toplum Dergisinde yer alan, "Tamirhane-i Hümayûn ya da Abdülhamid'in Marangozluğu" adlı makalesi [85], Yıldız Sarayı Müzesi Eski Müdürü Sabahattin Türkoğlu'nun "Marangoz Sultan II. Abdülhamid" adlı makalesi [130], İsmek El Sanatları Dergisi'nde yer alan Hacer Ürün'ün yazdığı, "Marangoz Padişah: Sultan II. Abdülhamid" adlı makalesi [217], Deniz Demirarslan'ın, "Sultan II. Abdülhamid Han'ın Mobilya Sanatına İlgisi" makalesi [218], Ayşe Ersay Yüksel'in "Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid'in Sanatçı Kişiliği" isimli doktora tezi [53] ve yine Ayşe Ersay Yüksel'in "II. Abdülhamid: Sanatkâr ve Sanat Hamisi Bir Sultan" isimli kitabıdır [182].

4.2.2. Elde edilen verilerin işlenmesi ve analizi

Akademik çalışmalarda yalnızca tarihsel kayıtları, arşiv belgelerini kullanmak araştırmacıyı objektiflikten uzaklaştırabilmektedir. Arşiv belgeleri durumu anlayıp kavramayı sağlasa da esas olarak resmi ve devlet merkezli bir bakış açısını yansıtabilirler.

II. Abdülhamid Han dönemi sanat faaliyetlerini anlamak amacıyla incelenmesi gereken diğer veri kaynaklarından biri de; hanedan ailesinin, devlet adamlarının, sanatçıların ve yabancı yazarların hatıratlarıdır [53]. Sultan II. Abdülhamid'in sanatçı kişiliği ve marangozluğu ile ilgili en eski ve önemli yazılı kaynaklar; Ayşe Osmanoğlu'nun [120], Osman Nuri'nin [219] ve Yıldız Sarayı Tasfiye Komisyonu'nda yer alan Halit Ziya Uşaklıgil'in hatıralarından [103] oluşmaktadır.

Osmanlı Saraylarının orijinal mobilyalarını günümüz şartları itibarıyla tespit etmek mümkün değildir. Saraylar arasında yapılan mobilya yer değişiklikleri bu imkânı ortadan kaldırmıştır. Ayrıca ahşap malzeme tespitinde doğal eskime ve boya, cila vb. işlemlerin ahşabın rengini değiştirmesi sebebiyle malzeme tespitinde kesin hükümler verilememiştir.

4.2.3. Günümüz klasik mobilya üretim teknolojisi

II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğinin araştırıldığı tez çalışması kapsamında günümüz mobilya üretim teknolojisi araştırılmış ve tez konusu dönem mobilyalarının günümüzde uygulanan teknolojiyle “endüstriyel mobilya” olarak üretilip üretilemeyeceği incelenmiştir.

4.3. İstatistiki Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın model, hedef evren, örneklem ve çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

4.3.1. Araştırmanın modeli

II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğinin araştırıldığı ve ilgili akademisyen, öğretmen ve firma temsilcilerinin görüşleri doğrultusunda betimlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir.

Tarama modeli, çok sayıda uygulama alanı olan ve çeşitli problem türlerinde kullanılan bir araştırma yöntemidir. Kişilerin düşüncelerini, tutumlarını, eylemlerini belirleme amacıyla tercih edilir [220]. Değişkenlerin ayrı ayrı oluşumlarını belirlemek amacıyla yapılan tarama modelindeki araştırmalarda olay, kurum vb. birim ve duruma ait değişkenler tek tek betimlenmeye ve tanıtılmaya çalışılır [221].

Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı bu araştırma “karma araştırma” olarak yürütülmüştür. Karma çalışmalarda nicel ve nitel veri toplama teknikleri aynı anda ya da ayrı ayrı uygulanmaktadır [222]. Bu çalışmada, Ankara ve İstanbul illerinde görev yapmakta olan ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerindeki Akademisyenlere, bu illerdeki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân tasarımı alanı Öğretmenlerine ve illerdeki mobilya sektörü firmalarında her kademedeki çalışanların Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntemine; aynı örneklem grubundaki çalışmaya katılmaya gönüllü ve araştırma konusu

ile bağlantılı, daha yakın iş ve işlemleri yürüttüğü belirlenen kişilerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla da nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur.

4.3.2. Hedef evren, örneklem ve çalışma grubu

Araştırmanın nicel boyutu için hedef evrenini;

1. Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İstanbul ilinde bulunan Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve Yıldız Teknik Devlet Üniversitelerinde bulunan; Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği, Mimarlık, İç Mimarlık, Sanat Tarihi ve Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümlerinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında görevli Öğretim Elemanları,
2. 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Ankara ve İstanbul illerinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenleri,
3. 2016 yılı itibariyle Ankara ve İstanbul illerinde bulunan mobilya sektör firmalarında çalışan mobilya temsilcileri oluşturmaktadır.

YÖK istatistiklerine [223] göre 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirtilen Üniversitelerin belirtilen bölümlerinde toplam 443 Öğretim Elemanı görev yapmaktadır.

Örgün eğitim istatistikleri, iki ilin İl Milli Eğitim Müdürlüklerinden alınan bilgiler ve Okul yönetimleriyle iletişime geçilerek alınan güncel bilgilere göre 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirtilen okullarda toplam 215 Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmeni görev yapmaktadır.

ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı-TR72 Mobilya Sektör Raporu, Haziran 2016'ya [224] göre Ankara ve İstanbul illerinde bulunan mobilya sektör firmalarında çalışan toplam 65695 mobilya temsilcisi görev yapmaktadır.

Araştırmadanın hedef evrenindeki kişilerin sayısının, araştırmacının ulaşamayacağı büyüklükte olması, kaynak maliyeti ve süre gereksiniminin fazla olması nedeniyle evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Ankara ve İstanbul illerindeki toplam 6 farklı Üniversitedeki araştırma kapsamına alınan ilgili bölümlerdeki öğretim elemanları için her bir Üniversite birer tabaka olarak ele alınmış ve tabakalardaki öğretim elemanı sayıları, tabakaların örneklem büyüklükleri oranında hesaplanmıştır.

Ankara ve İstanbul illerindeki mobilya ve iç mekân tasarımı alan öğretmenleri için farklı illerin her biri birer tabaka olarak ele alınmış ve tabakalardaki öğretmen sayıları, tabakanın örneklemdeki büyüklükleri oranında hesaplanmıştır.

Ankara ve İstanbul illerindeki mobilya sektör çalışanları için farklı illerin her biri birer tabaka olarak ele alınmış ve tabakalardaki firma çalışan sayıları, tabakanın örneklemdeki büyüklükleri oranında hesaplanmıştır.

Araştırmanın örnekleminde Akademisyen, Öğretmen ve Firma çalışanlarını temsil eden ve örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında Cochran'ın [225] tabakalı örneklemede örneklem büyüklüğünü belirlemede yaygın olarak kullanılan aşağıdaki formülü kullanılmıştır.

$$n = \frac{t^2(PQ)/d^2}{1 + \left(\frac{1}{N}\right)t^2(PQ)/d^2} \quad (4.1)$$

N= Evren Büyüklüğü

n= Örneklem Büyüklüğü

d= Tolerans düzeyi (0,05)

t= Güven Düzeyinin Çizelge Değeri (t=1,96)

PQ= (0,50)x(0,50)=0,25 maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesini göstermektedir.

Formülle hesaplamalar yapıldığında araştırmanın evreni olan akademisyenler, öğretmenler ve firma temsilcilerini $\alpha=0,05$ anlamlılık ve %5 tolerans düzeyinde;

Belirtilen Üniversitelerde görevli 206 Öğretim Elemanı,

Belirtilen illerde görevli 138 Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni ve

Belirtilen illerde mobilyacılık sektöründe çalışan 382 Mobilya temsilcisi,

olmak üzere toplam asgari 726 kişinin temsil edebileceği varsayılmıştır [226]. Araştırmada evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsili edilmelerini sağlamayı amaçlayan tabakalı örnekleme yöntemi dikkate alınmaktadır [227]. Hesaplanan örneklem büyüklüğü üzerinden, farklı meslek gruplarındaki kişilere göre örneklem tabaka genişlikleri aşağıda ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

Öğretim Elemanları

Araştırmanın Öğretim Elemanı örneklemini oluşturan ilgili Üniversitelerin, ilgili bölümlerdeki Profesör, Doçent, Doktor Öğretim Üyesi, Öğretim Görevlisi, Araştırma Görevlisi ünvanlarında görevli olarak çalışan sayıları 28.02.2019 tarihinde Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) istatistikler bölümü web sayfasından [223] alınmış ve Çizelge 4.1'de Akademik personel sayıları Çizelgesinde sunulmuştur.

Çizelge 4.1'de görüleceği üzere araştırmanın nicel boyutunun evreninde toplam 443 Öğretim Elemanı bulunmaktadır. Belirtilen üniversitelerin öğretim elemanlarının tabakalardaki oranlarına bağlı kalınarak hesaplanmasına dikkat edilmiştir.

Aşağıda Çizelge 4.2.' bölümler bazında akademik personel sayıları, Çizelge 4.3'de İstanbul'da bulunan akademisyenlerden nicel anket uygulanacak sayılar, Çizelge 4.4'de Ankara'da bulunan akademisyenlerden nicel anket uygulanacak sayılar verilmiştir.

Çizelge 4.2. Bölümler bazında akademik personel sayıları

Bölüm Adı	Kişi Sayısı	Üniversite Adı	Kişi Sayısı	Üniversite Adı	Kişi Sayısı
Ağaççileri Endüstri Mühendisliği	16	Yıldız Teknik Üniversitesi	121	Gazi Üniversitesi	121
Mimarlık	283	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	136	Hacettepe Üniversitesi	136
İç Mimarlık	49	Marmara Üniversitesi	20	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	20
Endüstri Ürünleri Tasarımı	64	İstanbul'daki Üniversitelerden Toplam	277	Ankara'daki Üniversitelerden Toplam	277
Sanat Tarihi	31				
Toplam	443				

N=443

$$n = \frac{t^2(PQ)/d^2}{1 + \left(\frac{1}{N}\right)t^2(PQ)/d^2} \quad (4.2)$$

$$n = \frac{(1.96)^2(0.25)/(0.05)^2}{1 + \frac{\left(\frac{1}{443}\right)(1.96)^2(0.25)}{(0.05)^2}} = \frac{(3.8416)(0.25)/(0.0025)}{1 + \frac{0.002167945}{0.0025}} = \frac{0.9604/0.0025}{1 + 0.867} = \frac{384.16}{1.867} = 205.7 = 206$$

Çizelge 4.3. İstanbul'da bulunan akademisyenlerden nicel anket uygulanacak sayılar

Evrende	443	277	var ise	
	206	x		x= 129 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.
Yıldız Teknik Üniversitesi'nde;				
	277	121	var ise	
	129	x		x= 56 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde;				
	277	136	var ise	
	129	x		x= 63 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.
Marmara Üniversitesi'nde;				
	129-(56+63) = 10 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.			

Çizelge 4.4. Ankara’da bulunan akademisyenlerden nicel anket uygulanacak sayılar

Evrende	206-129= 77 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.		
Gazi Üniversitesi’nde;	166	66 var ise	
	77	x	x= 31 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.
Hacettepe Üniversite’sinde;	166	22 var ise	
	77	x	x= 10 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.
Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde;	77-(31+10) = 36 Akademisyene nicel anket uygulanacaktır.		

Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanı Öğretmenleri evreni

Ankara’da 24 farklı Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumunda toplam 95 Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni bulunmaktadır [228]. İstanbul’da 16 farklı Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumunda toplam 120 Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni bulunmaktadır [229]. Ankara ve İstanbul’daki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanı olan ve Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanı Öğretmeni kadrosu bulunan okullar Çizelge 4.5’de gösterilmiştir.

Ayrıca Çizelge 4.6’da Ankara ve İstanbul’daki öğretmenlerden nicel anket uygulanacak sayılar, Çizelge 4.7. Ankara ve İstanbul’daki firma çalışanlarından nicel anket uygulanacak sayılar Çizelgeleri verilmiştir.

Çizelge 4.5. Ankara ve İstanbul'daki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde mobilya ve iç mekân tasarımı alanı olan ve Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni kadrosu bulunan okullar

Sıra	İl	İlçe	Okul/Kurum Adı
1	ANKARA	AKYURT	Nevzat Hüseyin Tiryaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
2	ANKARA	ALTINDAĞ	Ulus Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
3	ANKARA	ALTINDAĞ	İskitler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
4	ANKARA	ALTINDAĞ	Aktaş Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5	ANKARA	ALTINDAĞ	Siteler Mesleki Eğitim Merkezi
6	ANKARA	ALTINDAĞ	Altındağ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
7	ANKARA	ALTINDAĞ	Ahmet Yesevi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
8	ANKARA	ÇANKAYA	Dikmen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
9	ANKARA	ÇANKAYA	Balgat Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
10	ANKARA	ÇUBUK	Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
11	ANKARA	ELMADAĞ	Şehit Sertaç Uzun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
12	ANKARA	GÖLBAŞI	Mesleki Eğitim Merkezi
13	ANKARA	GÖLBAŞI	Gölbaşı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
14	ANKARA	KALECİK	Kalecik Şehit Mehmet Yıldırım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
15	ANKARA	KEÇİÖREN	Şehit Mehmet Karakaşoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
16	ANKARA	KEÇİÖREN	İncirli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
17	ANKARA	MAMAK	Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
18	ANKARA	MAMAK	Ortaköy 80. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
19	ANKARA	MAMAK	Abidinpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
20	ANKARA	POLATLI	Polatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
21	ANKARA	PURSAKLAR	Pursaklar İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
22	ANKARA	SİNCAN	Şehit Özgür Can İnce Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
23	ANKARA	SİNCAN	Erkunt Mesleki Eğitim Merkezi
24	ANKARA	SİNCAN	Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
1	İSTANBUL	BAHÇELİEVLER	İMMİB Erkan Avcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
2	İSTANBUL	BAHÇELİEVLER	Kocasinan Şehit Samet Kırbaş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
3	İSTANBUL	BAYRAMPAŞA	İnönü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
4	İSTANBUL	BEYKOZ	Şehit Ömer Halisdemir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5	İSTANBUL	ÇATALCA	Çatalca Arif Nihat Asya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
6	İSTANBUL	FATİH	Sultanahmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
7	İSTANBUL	FATİH	Kadınca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
8	İSTANBUL	GAZİOSMANPAŞA	Gaziosmanpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
9	İSTANBUL	KAĞITHANE	Gültepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
10	İSTANBUL	KARTAL	Yakacık Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
11	İSTANBUL	KARTAL	Atalar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
12	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	Nahit Mentеше Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
13	İSTANBUL	PENDİK	Pendik İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
14	İSTANBUL	SİLİVRİ	Silivri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
15	İSTANBUL	ÜMRANİYE	Ümraniye Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
16	İSTANBUL	ÜSKÜDAR	Haydarpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

N=215

$$n = \frac{t^2(PQ)/d^2}{1 + \left(\frac{1}{N}\right)t^2(PQ)/d^2} \quad (4.3)$$

$$n = \frac{(1.96)^2(0.25)/(0.05)^2}{1 + \left(\frac{1}{215}\right)(1.96)^2(0.25)/(0.05)^2} = \frac{(3.8416)(0.25)/(0.0025)}{1 + \left(\frac{1}{215}\right)0.9604/0.0025} = \frac{0.9604/0.0025}{1 + 1.786} = \frac{384.16}{2.786} = 137.8 = 138$$

Çizelge 4.6. Ankara ve İstanbul'daki öğretmenlerden nicel anket uygulanacak sayılar

Ankara'da bulunan Öğretmenlerden;			
Evrende	215	95 var ise	
	138	x	x=61 Öğretmene nicel anket uygulanacaktır.
İstanbul'da bulunan Öğretmenlerden;			
	138-61= 77 Öğretmene nicel anket uygulanacaktır.		

Mobilya Temsilcileri

Ankara'da 5361 Mobilya firmasında 30062 kişi istihdam edilmektedir.

İstanbul'da 6458 Mobilyacılık firmasında 35633 kişi istihdam edilmektedir [224].

N= 65695 kişi bulunmaktadır.

$$n = \frac{t^2(PQ)/d^2}{1 + \left(\frac{1}{N}\right)t^2(PQ)/d^2} \quad (4.4)$$

$$n = \frac{(1.96)^2(0.25)/(0.05)^2}{1 + \left(\frac{1}{65695}\right)(1.96)^2(0.25)/(0.05)^2} = \frac{(3.8416)(0.25)/(0.0025)}{1 + \frac{\left(\frac{1}{65695}\right)0.9604}{0.0025}} = \frac{0.9604/0.0025}{1 + \frac{0.9604}{16.2375}} = \frac{384.16}{1+0.00584} = 382$$

Çizelge 4.7. Ankara ve İstanbul'daki firma çalışanlarından nicel anket uygulanacak sayılar

Ankara'da bulunan firma çalışanlarından;			
Evrende	65695	30062 var ise	
	382	x	x=174 Firma Temsilcisine
İstanbul'da bulunan firma çalışanlarından;			
	382-174= 208 Firma temsilcisinin araştırmanın nicel boyutu için yeterli olduğu görülmektedir.		

Araştırmanın nitel boyutu, aynı örneklem grubundaki Akademisyen, Öğretmen ve Sektör temsilcilerinden çalışmaya katılmaya gönüllü ve araştırma konusu ile bağlantılı, daha yakın iş ve işlemleri yürüttüğü belirlenen her meslekten 10'ar kişi olmak üzere toplam 30 kişiden oluşan bir çalışma grubuyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ilgili mesleklerden Ankara ve İstanbul illeri için 5'er kişi ile görüşme yapılmış evrenin çeşitli boyutlarının temsil edilebilmesi için maksimum çeşitlilik ilkesi ön planda tutulmuştur. Maksimum çeşitlilik örnekleme, belirli çeşitlilik yelpazesinden durumları seçer. Geniş bir çeşitlilik

yelpazesindeki ortak örüntüleri araştırır [230]. Yıldırım ve Şimşek’e göre [231] maksimum çeşitlilik örnekleme, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmayı ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtabilmeyi amaçlayan bir örnekleme yöntemidir.

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin olarak ilgili Akademisyenlere, Öğretmenlere ve Firma temsilcilerine, görüşmeye katılmak isteyip istemedikleri sorulmuş, gönüllü katılımlar dikkate alınarak ve istekliler çalışmaya dâhil edilmiştir.

4.3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada veri elde edebilmek üzere araştırmacı tarafından geliştirilen hem nicel hem de nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Ankara ve İstanbul illerinde ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görevli Akademisyenler, Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alan Öğretmenleri ve mobilya firmaları temsilcilerinin görüşlerini belirlemek üzere “Batı etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine İlişkin Durum Analizi” (Nicel Anket formu EK-1 ve Nitel Görüşme formu EK-2) geliştirilmiştir. Veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan 08.05.2018 tarihli onay (EK-3) alınmıştır. Araştırmada nicel ve nitel verilerin toplanması aşamasında Ankara ve İstanbul illerindeki ilgili Üniversitelere, ilgili Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine ve bu illerdeki özellikle Mobilya sanayi siteleri olan Ankara’da Siteler, İvedik OSB, Akyurt ilçesi ve Hasanoğlu mahallesi, İstanbul’da ise Modoko, Masko gibi büyük ölçekli mobilya firmalarının bulunduğu mobilya sanayi bölgelerine bizzat gidilerek veriler toplanmıştır. Aşağıda araştırmanın nicel ve nitel veri toplama araçlarının geliştirilmesi hakkında bilgi verilmiştir.

Nicel veri toplama aracının geliştirilmesi

Araştırmanın nicel boyutunda;

- Ankara ve İstanbul’daki ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapmakta olan Öğretim Elemanlarının,
- Ankara ve İstanbul’da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanı Öğretmenlerinin,

- Ankara ve İstanbul'da bulunan mobilya sektörü firmalarında çalışanlarının,
- a) Cinsiyet,
 - b) Meslek,
 - c) Eğitim seviyesi,
 - d) Bölüm,
 - e) Mesleki kıdem,
 - f) Görev yapılan yer,
 - g) Yaşanan şehir değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Mobilya tasarımı ile ilgili olarak;

1. Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için; kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirebilmek gerekir mi?
2. Tasarımcıların kimliklerinin toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir mi?
3. Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmeli midir?
4. Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmekte midir?
5. Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmeli midir?
6. Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalı mıdır?

Boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Ankara ve İstanbul'daki ilgili Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapmakta olan Öğretim Elemanlarının,

1. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?
2. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?
3. Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?
4. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı var mıdır?

Boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Ankara ve İstanbul’da bulunan mesleki ve teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı Öğretmenlerinin,

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?
 2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?
 3. Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?
 4. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı var mıdır?
- Boyutlarındaki görüşleri nelerdir?

Ankara ve İstanbul’da bulunan mobilya sektörü firmalarında çalışanlarının,

1. İşyerlerinin Üretim Türü,
2. Çalışan Kişi Sayısı,
3. Üretim miktarını neye göre belirledikleri,
4. Faaliyet alanlarıyla ilgili model veya tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları,
5. Tasarım (CAD) sürecinde kullandıkları programların hangileri olduğu,
6. Üretim sürecinde CNC makine kullanıp kullanmadıkları,
7. Kullanıyor iseler, CNC’lerinin kaç eksen olduğu,
8. Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görüp göremeyeceği,
9. Günümüzde üreticilerin, insanının ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretip üretmedikleri,
10. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyalarının bugünün teknolojisiyle üretilip üretilmeyeceği,

boyutlarındaki görüşlerini belirlemek üzere;

“Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine İlişkin Durum Analizi Ölçme Aracı” geliştirilmiştir (EK-1). Veri toplama aracı için önce konuyla ilgili alan araştırılmış, ancak alanda hazırlanması planlanan ölçeğe benzer bir ölçek ya da ankete rastlanmamıştır. Bu sebeple nicel verileri

toplamak için araştırmayla ilgili kavramlar taranmıştır. Mobilya tasarımı konusunda, tasarım kavramı, ilkeleri, özgün tasarım kavramı, kültür, toplumun değerleri kavramları araştırılmıştır. Akademisyenler için Üniversitelerdeki ders içerikleri, Öğretmenler için Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde okutulan ders içerikleri, MEGEP ders içeriklerinden, firma temsilcileri için firma standart donatımları, Çalışma ve İş Kanunlarına göre çalışan kişi sayısına göre firmaların büyüklükleri, günümüz mobilya tasarım programları, bilgisayarlı makine üretim teknolojileri araştırılmıştır.

Ayrıca, yine ölçeğin Akademisyenlere sorulacak soru havuzunu oluşturabilmek için Gazi Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği bölümünde görevli Öğretim Üyelerinden dördü ile araştırmacı tarafından 03.03.2018 tarihinde bir odak grup görüşmesi,

Öğretmenlere sorulacak soru havuzunu oluşturabilmek üzere Ankara ili kamu Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görevli sekiz Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alan Öğretmeni ile araştırmacı tarafından 05.01.2018 tarihinde bir odak grup görüşmesi,

Firma temsilcilerine sorulacak soru havuzunu oluşturabilmek üzere Ankara Siteler mobilya sanayi bölgesindeki on firma temsilcisi ile araştırmacı tarafından 10.02.2018 tarihinde bir odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi belli bir konuda veri toplamak için etkileşime odaklanan bir tekniktir ve eşzamanlı olarak veri toplamanın en verimli yoludur [225].

Alan taraması, ilgili yasaların araştırılması ve odak grup görüşmesi sonucunda iki bölümden oluşan taslak bir ölçek hazırlanmıştır. Akademisyen, Öğretmen ve Firma temsilcilerinin görüşleri bazı temel değişkenler açısından inceleneceği için ölçeğin ilk bölümünde katılımcıların cinsiyeti, eğitimi, bölümü, mesleki kıdemi, görev yaptığı yer, yaşadığı şehir durumunu belirlemeye yönelik soru ve ifadeler yer almıştır. İkinci bölümünde ise üç meslek grubuna da mobilya tasarımı ile ilgili ilk altı sorunun ortak olduğu, diğer soruların ise mesleklere göre özel soruların yer aldığı sorular yer almıştır.

Hazırlanan taslak ölçekte, “Mobilya tasarımı” boyutunda, Akademisyenler için toplam 10 madde, Öğretmenler için toplam 10 madde, firma temsilcileri için toplam 16 madde yer almıştır. “Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve

günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” nicel ölçeğinde (1) Hiç katılmıyorum, (2) Çok az katılıyorum, (3) Orta derecede katılıyorum, (4) Büyük ölçüde katılıyorum, (5) Tamamen katılıyorum seçeneklerinden oluşan Likert dereceleme ölçeğinde hazırlanmıştır. Ayrıca firma temsilcilerine özel hazırlanan sorularda mobilyacılık sektörüne yönelik, İşyeri üretim türü, çalışan kişi sayısı, üretim miktarının belirlenme yöntemleri, Tasarım ihtiyaçlarının karşılanma biçimi, tasarım sürecinde kullanılan programlar, CNC kullanımı gibi sektöre yönelik şekilde hazırlanmıştır.

Taslak ölçeğin kapsam ve görüş geçerliliğinin sağlanması amacıyla Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği ve istatistik alanlarında uzman kişilerin görüşüne sunulmuştur. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda maddeler yeniden gözden geçirilmiş; bazı maddeler ölçekten çıkarılmış, bazı maddelerin ise ifadeleri düzeltilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin, “Mobilya tasarımı genel boyutu” 6 maddeye, “Akademisyenlere ve Öğretmenlere özel bölüm boyutları” 4 maddeye, “Firma temsilcilerine özel sorular” 10 maddeye, düşürülmüştür.

Uzman görüşleri sonucunda geliştirilen ölçeğin ön uygulaması, Bursa ili İnegöl ilçesi mobilya firmalarına, Kayseri ili merkezindeki Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmenlerine ve Adana Çukurova Üniversitesi, Ege Üniversitesi Öğretim Elemanlarına uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracının geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmektedir.

Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 21 programına aktarılarak analiz edilmiş, burada her bölümde sorulardan alınan sonuçlara ilişkin frekans dağılımları hesaplanmıştır. Frekans Çizelgeleri sorulara verilen cevapların dağılımlarını ve yüzdelerini göstermektedir. Sonrasında demografik verilerin ölçekler üzerindeki etkisini ölçmek için Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis analizi kullanılmıştır.

Ölçeklerin güvenirliğini belirlemek amacıyla Likert tipi ölçekler için en uygun olan Cronbach’s Alpha Katsayısı SPSS 21 programıyla hesaplanmıştır. Özdamar [232] Cronbach’s Alpha Katsayısına ilişkin ölçüt değerleri aşağıda olduğu gibi ifade etmektedir.

$0.00 < \alpha < 0.40$ olduğu zaman ölçek güvenilir değildir.

$0,41 < \alpha < 0,60$ olduğu zaman ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,61 < \alpha < 0,80$ olduğu zaman ölçek orta güvenilirliktedir.

$0,81 < \alpha < 1,00$ olduğu zaman ölçek yüksek güvenilirliktedir.

Çalışma kapsamında Likert tipi sorular ile ilgili yapılan güvenilirlik analizi her meslek grubunun cevapladığı sorularda ayrı ayrı hesaplanmıştır. Sadece meslek gruplarına sorulan sorular az olduğu için güvenilirlik analizi meslek gruplarına özel olarak sorulan ve ortak sorulan sorularla birlikte hesaplanmıştır. Yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's alpha katsayısını Öğretim Elemanlarının cevapladığı sorularda 0,742, Öğretmenlerin cevapladığı sorularda 0,605 ve firma temsilcilerinin cevapladığı sorularda 0,744 hesaplanmış olup bu sonuç anket sorularının ve araştırma verilerinin güvenilir olduğunu göstermektedir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Güvenilirlik analizi sonuçları

Güvenirlilik Soruları	Soru Sayısı	Güvenilirlik Katsayısı (α)
Öğretim Elemanlarının Soruları	10	0,742
Öğretmenlerin Soruları	10	0,605
Firma Temsilcilerinin Soruları	9	0,744

Nitel veri toplama aracının geliştirilmesi

Araştırmanın nitel boyutu için veri toplamak üzere ise Öğretim Elemanlarının, Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alan Öğretmenlerinin, mobilya firma temsilcilerinin, “Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilebilirliğine” ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir. Araştırmanın bu bölümü; Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllü her ilden 5 kişi, toplam 10 Öğretim Elemanı, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllü her ilden 5 kişi, toplam 10 Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni ve Ankara ve İstanbul illerinde faaliyet gösteren öncü kabul edilen firmalarda görevli ve çalışmaya katılmaya gönüllü her ilden 5 kişi, toplam 10 Mobilya temsilcisi olmak üzere toplam 30 kişi ile gerçekleştirilmiş, görüşme verilerine dayalı nitel yöntem kullanılarak yürütülmüş bir araştırmadır.

Nitel araştırma; yapılandırılmamış gözlem ve doküman inceleme, yapılandırılmamış görüşme gibi tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasını amaçlayan nitel sürecin izlendiği araştırmadır [232]. Nitel araştırma bir olguyu bireylerin bakış açısından görebilmek ve bu bakış açılarını edinmelerine neden olan süreç ve ortamı ortaya çıkarmak için en etkili bir araştırma yöntemidir [233].

Bu araştırmada 30 katılımcının Osmanlı Saray mobilyaları ile ilgili görüşleri alınmıştır. Bir nitel araştırma yöntemi olan fenomoloji deseni kullanılarak yürütülmüştür. Fenomoloji, deneyimin kendisi üzerinde durur [234]. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Ekiz’e [235] göre yarı yapılandırılmış görüşme esnasında görüşme yapılan kişilere kısmi bir esneklik sağlanmakta, sorular ihtiyaç duyulması halinde yeniden düzenlenmekte, tartışılmaktadır.

Görüşme görüşülen kişinin ilgi, tutum, görüş ve davranışlarını ortaya çıkarmak üzere iki kişi arasında serbest bilgi değişimini sağlayan bir veri toplama tekniğidir [222]. Nitel araştırmaların en güçlü özelliği görülemeyenler hakkında bilgi edinme ve görülenler hakkında ise alternatif açıklamalar yapma fırsatı sağlamasıdır [230]. İnsanların duyguları, düşünceleri ve niyetlerini gözlemlemek zordur. Bunları öğrenmek için insanlara soru sorulmalıdır [233].

Belli bir noktada veri toplama ya da en azından veri toplama üzerine odaklanma durdurulabilir. Veri toplamanın ne zaman bitirileceğinin bilinmesi zordur. Belki konuyla ilgili tüm kaynakları- gözlemlemek için yeni bir durum, görüşme yapmak için yeni insanlar ve okumak için yeni bir belge tüketmiş olunabilir. Tüm kaynakların tükendiği durumlar nadir görülmektedir. Kuramsal olarak veri doygunluğuna ulaşıldığında veri toplama durdurulmalıdır [236]. Veri doygunluğuna ulaşılması başarılı bir inceleme için yeterli miktarda kaynağa sahip olduğunu ve verilerin tam ve bütüncül olduğunu gösterir. Kuramsal doygunluğu fark etmek zor olabilir [237].

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya sağladığı belli düzeyde standartlık ve esneklik sebebiyle diğer tekniklere göre daha uygun niteliktedir [231]. Bu nedenle elde edilecek veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde 01.02.2018 ve 10.02.2018 tarihlerinde 2 Akademisyenle, 12.02.2018 ve 13.02.2018 tarihlerinde 4 Öğretmenle ve 03.02.2018 ve 04.02.2018 tarihlerinde toplam dört firma temsilcisi ile yapılan ön görüşmelerden elde edilen verilerden faydalanılmıştır. Aşağıda görüşme formu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin görüşme formu

“Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilebilirliğine İlişkin Durum Analizi Görüşme Formu”nun ilk bölümümünde katılımcıların kişisel bilgilerine (cinsiyet, meslek, eğitim, bölüm, kıdem, görev yapılan yer, şehir) yer verilmiştir. İkinci bölümde ise katılımcıların “Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyası hakkında genel düşünceleri”, ”Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri”, “Söz konusu dönem mobilyalarının Süsleme (Hatai, Bitkisel, Rumi Geometrik vb.) özellikleri ile ilgili görüşleri”, Osmanlı Saray Mobilyalarının; Malzeme özellikleri, Ahşap/Kumaş ve diğer malzeme tercihleri ile ilgili görüşleri”, “Yapım (Tablalı, Çerçeve konstrüksiyon, birleştirmeler vb.) ve Üretim Teknikleri ile Menşeleri (Yerli, ithal vb.) hakkında görüşleri”, “Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri ile ilgili görüşleri”, “Batıya ait hangi ekoller Osmanlı Saray Mobilyasına ve dekorasyonuna etki etmiş olabileceği (Barok, Klasik, Modern vb.)”, “II.

Abdülhamid Han döneminin; Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olmuş mudur? Bu konudaki görüşleri”, “Özgün Türk Mobilyası olup olmadığı”, “Var ise; Özgün Türk Mobilyasının özelliklerinin neler olduğu”, “Yok ise; Özgün Türk Mobilyasının oluşturulması için neler yapılması gerektiği”, “II. Abdülhamid Han’ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleri”, “Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine ilişkin önerilerinin ne olduğuna” ilişkin görüşlerine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Görüşme formunun 9. sorusu yarı yapılandırılmış bir soru olarak hazırlanmış ve 10. ve 11. sorular alt kategori şeklinde hazırlanmıştır. “Var ise özellikleri nelerdir? yok ise oluşturulması için neler yapılmalıdır?” şeklinde belirterek gerekçeleriyle açıklamaları istenmiştir. Görüşme formunun en sonunda ise katılımcının” Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine” ilişkin katılımcıların önerilerini ortaya çıkarmaya yönelik soruya yer verilmiştir.

Görüşme gününden birkaç gün önce katılımcılara konu ile ilgili Osmanlı Sarayların genel bilgileri, II. Abdülhamid Han’ın hayatı mail yoluyla gönderilmiştir. Çalışma grubunda yer alan 10 Öğretim Elemanı, 10 Öğretmen ve 10 Firma temsilcisi ile görüşme formları doğrultusunda araştırmacının kendisi tarafından, 23 katılımcı ile yüz yüze 7 katılımcıyla ise Covid-19 salgını sebebiyle görüşmeler bilgisayar ortamında çevrimiçi ve telefonla ses kaydı yapılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılanlardan önceden izin alınarak görüşme sorularına verdikleri cevaplar ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Akademisyenlerle yapılan görüşmelerin 4’ü katılımcıların görev yaptıkları Üniversitelerdeki odalarında yüz yüze, 6’sı elektronik ortamda, Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin tamamı katılımcıların görev yaptıkları okullardaki odalarında, Firma temsilcileri ile yapılan görüşmelerin 5’i Mobilya atelyelerinde, 4’ü ofis ortamında yüz yüze ve 1’i elektronik ortamda, gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar

Bu çalışmada kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmış, bu şekilde araştırmacıya hız ve uygulamada kolaylık kazandırmıştır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer [231]. Araştırmanın çalışma grubunu 10 firma temsilcisi, 10 öğretmen ve 10 öğretim elemanı olmak üzere 30 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Çizelge 4.9’da verilmiştir:

Çizelge 4.9. Katılımcılara ait demografik bulgular

Kod	Meslek	Bulunduğu Şehir	Cinsiyet
F1	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F2	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F3	Firma Temsilcisi	Ankara	Kadın
F4	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F5	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F6	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F7	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F8	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F9	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F10	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
Ö1	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö2	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö3	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö4	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö5	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö6	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö7	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö8	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö9	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö10	Öğretmen	İstanbul	Erkek
A1	Akademisyen	Ankara	Erkek
A2	Akademisyen	Ankara	Erkek
A3	Akademisyen	Ankara	Erkek
A4	Akademisyen	Ankara	Erkek
A5	Akademisyen	Ankara	Kadın
A6	Akademisyen	İstanbul	Erkek
A7	Akademisyen	İstanbul	Kadın
A8	Akademisyen	İstanbul	Erkek
A9	Akademisyen	İstanbul	Erkek
A10	Akademisyen	İstanbul	Kadın

Katılımcılar mesleklerine göre kodlanmıştır. Firma temsilcileri F, Öğretmenler Ö ve Akademisyenler A olarak kodlanmıştır. Her meslek grubunda ilk 5 katılımcı Ankara’da, ikinci 5 katılımcı İstanbul’da yaşamaktadır.

Görüşme süreci ve verilerin toplanması

Araştırmanın verileri çalışma grubundaki katılımcılarla Mayıs 2018-Haziran 2020 ayları arasında yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Toplanan veriler elektronik ortamda kayıt altına alınarak sözel ve sayısal işlemler yapılabilmesi için ön çözümlemeye tabi tutulmuştur.

Ön çözümleme sonucunda araştırmanın verileri MAXQDA 2020 istatistiksel çözümleme programında çözümlenmiştir.

Bu çalışmada güvenilirliği sağlamak üzere şu uygulamalar gerçekleştirilmiştir [231];

1. Veri toplama süreci belirli zamana yayılarak yapılmıştır.
2. Katılımcıların farklı iller, farklı Üniversiteler, farklı Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, farklı mobilya sanayi bölgelerine gidilerek veya çevrimiçi olarak görüşleri toplanmıştır.
3. Araştırma bulgularının sunumunun ilk aşaması olan betimlemede hiçbir görüş atlanmamıştır.
4. Araştırmada elde edilen analiz sonuçları nitel araştırma deneyimi olan ve tezin konusu ile ilgili alanlarda akademik çalışma yapmış iki uzman tarafından da kodlanarak görüş birliği test edilmiştir. Araştırmanın Akademisyen, Öğretmen ve Firma temsilcileri ile gerçekleştirilmiş olan görüşme dökümleri önce araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Araştırmacı dışında, birbirinden bağımsız iki uzman tarafından da bu kodlamalar tekrarlanmıştır.

Araştırmanın nitel aşamasında, katılımcılarla yapılan yüz yüze ve elektronik ortamda yapılan ses kayıtlı görüşmeler deşifre edilerek yazılı metinler haline getirilmiştir. Yazılı metinler haline getirilen görüşmeler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi yöntem olarak mevcut olan metinlerin nitel boyutlarından hareketle, mevcut olmayan, diğer bir deyişle bilinmeyen bazı boyut ve kesitlerine yönelik birtakım bulguları

elde etmeyi amaçlar [238]. Katılımcıların görüşleri tümdengelim yaklaşımıyla kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak; önerilerine ilişkin veriler ise tümevarım yaklaşımıyla görüşmelerden sonra kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi sonuçları çizelgelerle gösterilmiş, kategori ve alt kategorilerin frekans değerleri verilmiştir. Bulgular kısmında katılımcıların kendi ifadelerinden de doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Herhangi bir araştırma modeli için tam bir geçerlik ve güvenirlik elde etmek zor bir amaçtır. Araştırmacılar çeşitli stratejileri kullanarak güvenirlik ve geçerliği tehdit eden faktörleri ortadan kaldıracılabirler [239].

Geçerlik, araştırma sonuçlarının doğruluğunu amaçlamaktadır. Dış geçerlik, kullanılan veri toplama aracının benzer gruplarda benzer sonuçlar verip vermeyeceğine; i  geçerlik ise, araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölüp  l meyeceği ile ilgilidir. Güvenirlik ise, araştırma sonuçlarının tekrarlanılabirliği ile ilgilidir. Dış güvenirlik, araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilip edilemeyeceğine; i  güvenirlik ise, başka araştırmacıların aynı veriyi kullanarak aynı sonuçlara ulaşıp ulaşamayacağı ile ilgilidir [239].

Nitel çalışmalarda; yüzyüze görüşmelerle ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama geçerliği oluşturmayı sağlayan önemli özelliklerdir [231]. Nitel araştırmalarda i  geçerliği sağlamak amaçıyla şu hususlara dikkat edilmelidir; verilerin elde edildiği ortam dikkate alındığında araştırma bulgularının anlamlı olması, bulguların kendi içinde anlamlı, tutarlı ve bir bütün oluşturması, veri kaynaklarının analiz stratejileri kullanılarak teyit edilmesi, bulguları açıklamada alternatif yaklaşımların kullanılması, bulguların araştırmaya katılan bireyler tarafından gerçekçi bulunması, bulgulardan yola çıkararak yapılan tahmin ve genellemelerin elde edilen verilerle tutarlı olması [239;240;231]. Bu çalışmada da, yukarıda belirtilen aşamalar doğrultusunda, i  geçerliği sağlamak için şu çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

- Araştırma bulgularıyla ilgili sonuç ve yorumlarda, araştırma ortamından elde edilen verilerle ilgili doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

- Bulguların kendi içinde tutarlılığı ve anlamlılığı, ortaya çıkan kavramların anlamlı bir bütün oluşturması için bir tema altında toplanan verilerin ve temaların kendi aralarında anlamlı bir bütün oluşturması dikkate alınmıştır.
- Analiz sürecinde, veriler sistematik olarak takip edilmiş ve verilerin sürekli olarak tutarlılığı kontrol edilmiştir.
- Veri toplama süreci esnasında alan sürekli olarak takip edilmiştir.
- Nitel verileri çözümlemede ulaşılan temalara tümevarımcı analiz sonucunda ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, yorumlarla ilişkili alan ile desteklenmiştir.
- Veriler elde edildikten sonra araştırmacı ile katılımcılar bu verilerin üzerinden geçerek, verilerin katılımcılar tarafından doğrulaması yapılmıştır.
- Araştırmada bulgulara dayalı olarak yapılan genellemelerin, özellikle benzer durumlar için yapılabileceği vurgulanmıştır.

Dış geçerlik araştırma sonuçlarının genellenebilirliği ile ilişkilidir. Bir araştırmanın sonuçları, benzer ortam ve durumlara göre dengellenenbiliyorsa araştırmanın dış geçerliğinden söz edilebilir.

Ancak nicel araştırmalarda olduğu gibi, nitel araştırmalarda da araştırma sonuçları bir dereceye kadar benzer ortamlara ve durumlara genellenebilir. Nicel araştırmalarda bu genelleme doğrudan olabilir iken, nitel araştırmalarda genelleme dolaylı yoldan yapılabilir [231;241].

Bu doğrultuda dış geçerliği sağlamak için şu ölçütlere bakılır, araştırma örnekleminin, ortamının ve süreç özelliklerinin ayrıntılı olarak tanımlanması gerekli açıklamaların yapılmasıdır [239;240;231]. Bu araştırmada ise, yukarıda belirtilen ölçütler doğrultusunda, dış geçerliği sağlamak amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar şunlardır.

- Araştırmadaki çalışma grubu, özellikleri, görüşme sürecinin detayları ayrıntılı bir biçimde araştırmanın yöntem bölümünde açıklanmıştır.
- Bulgular doğrultusunda ulaşılan genellemelerde, kavramsal çerçeve rehberliğinde, grubun özelliklerine bağlı kalınmıştır. Araştırmada analitik genellemelere ulaşabilmek amacıyla farklı yöntemler kullanarak verilere ulaşılmıştır.
- Araştırmada yer alan çalışma grupları, grupların özellikleri, süreç ayrıntılı olarak tanımlanmış ve açıklanmıştır.

- Diğer araştırmacıların araştırma sonuçlarını ilişkilendirmesinde, bulguların sunulması sırasında ilgili doğrudan alıntılarının verilmesinin yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Nitel araştırma yönteminin özelliklerinden biri olan algıların önemi ve doğal ortama duyarlılık, güvenilirlik konusunda bazı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Her ne kadar güvenilirlikle ilgili bazı ölçütler, nitel araştırmanın bazı ölçütleri ile çelişse de, nitel araştırmada gerek dış güvenilirlik gerekse iç güvenilirlik için alınması gereken bazı önlemler vardır [239;240;231]. İç güvenilirlik konusunda yapılması gerekenler şu şekilde belirtilebilir; araştırma sorularının açık bir biçimde ifade edilmesi, araştırma sonuçlarının verilerle uyum içinde olması, verilerin çözümlenmesinde önyargıların, yanlış anlaşılmanın, gerçek dışı verilerin gözden geçirilip geçerli olmayan verilerin çıkarılması, bulgularının birbirleriyle uyum içinde olması. Bu çalışmada ise iç güvenirliliği sağlamak amacıyla, yukarıda belirtilen ölçütler doğrultusunda şunlar yapılmıştır:

- Araştırma soruları şeffaf biçimde ifade edilmiştir. Araştırmanın yöntemi, araştırmada izlenen süreç, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri çözümlemesi ve yorumları araştırma soruları doğrultusunda belirtilmiştir.
- Araştırma verileri öncelikle yorum katılmadan sunulmuş, veri kaynağından elde edilen ilgili alıntılar sunulmuştur. Böylece verilerin özgünlüğü açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.
- Araştırma verilerinin, araştırma kapsamındaki sorularla ilgili olup olamayacağı, elde edilen sonuçların bulgularla tutarlılığı sistematik olarak kontrol edilmiştir.
- Veri çözümlemesinde, alan ve veri çözümlemelerinin ön okumaları sonrasında taslak kod listeleri oluşturulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde istatistiksel çözümleme işlemleri yapılmadan önce veri seti düzenlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sözel veriler MAXQDA 2020 programında temalara ve kategorilere göre kodlanmıştır. Kodlanan veriler üzerinde çözümleme işlemleri yapılarak katılımcıların Osmanlı Saray mobilyaları konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular ortaya çıkarılmıştır. Ulaşılan bulgular Çizelgeler halinde değerlendirilmiş ve ardından görsel grafiklerle bulgular kolaylıkla anlaşılır hale getirilmiştir.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak dönem mobilyalarından elde edilen verilere ait bulgulara ve tartışmalara yer verilmiştir. Daha sonra Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine ilişkin İstatistiki yöntem ile elde edilen nicel ve nitel boyuttaki verilere ait bulgulara ve tartışmalara yer verilmiştir.

5.1. Dönem Mobilyalarından Elde Edilen Bulgular

Dönem mobilyalarının araştırılmasında literatür ve arşiv taraması yapılmış, II. Abdülhamid Han'a atfedilen mobilyalar tespit edilmeye çalışılmış ve tespit edilen bu mobilyaların mühendislik yaklaşımı ile analizi yapılmıştır. Bu bölümün son kısmında ise günümüz mobilya üretim teknolojisinin araştırılması ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

5.1.1. Arşivlerden elde edilen veriler

Dönem ile ilgili özellikle T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yapılan araştırmalar sonucunda mevcut kayıt ve belgeler tespit edilmiş, elde edilenler değerlendirilmiştir. Ancak ulaşılan bütün arşiv kaynakları okunamamış ya da okunanların hepsinin çalışmada yer bulması söz konusu olmamıştır. Bu dönem, arşiv belgeleri açısından oldukça çok evrakın bulunduğu bir dönemdir. Bütün belgeleri okumak hem zaman açısından hem de tezin boyutları açısından uygun bulunmadığından dolayı okunan arşiv belgelerinin bire bir transkripsiyonu yapılmamış, belgeler çalışmanın ekinde sunulmuştur. EK-11'de sunulan belgeler T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nın Türkçe isimlendirildiği şekilde aynen sunulmuştur.

Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen 52 belge aşağıdaki Çizelge 5.1'de sunulmuş olup, araştırma kapsamına alınan belgelerin yer bilgileri, belge tarihleri, bağlı kurumları ve Hicri ve Rumi tarihli belge tarihleri, Miladi tarihlere çevrilerek verilmiştir.

Çizelge 5.1. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yapılan
II. Abdülhamid Han dönemi mobilyacılığı ile ilgili tespit edilen belgeler

Sıra	Belge Özeti	Yer Bilgisi	Belge Tarihi	Kurum	Miladi Tarih
1	Askeriye için Tamirhane-i Hümayûn'da imal edilecek nakliye arabaların süratle imal olunması.	Y.PRK.BŞK. /76-104	H-19-12- 1324	Y.PRK.BŞK.	03.02.1907
2	Harem-i Hümayûn'da inşa olunacak binalar için Tamirhane-i Hümayûn'a teslim olunan ağaçlar.	Y.PRK.SGE. /6-42	H-26-03- 1312	Y.PRK.SGE.	27.09.1894
3	Mekke'de inşa olunan Misafirhane-i Hümayûnun dört bir kapısına yerleştirilmesi gereken demir fenerlerin Tamirhane-i Hümayûn'da imal ettirilmesi.	ML.EEM./ 272-11	R-13-10- 1313	ML.EEM.	18.09.1895
4	Mekke'de inşa olunan Misafirhane için Tamirhane-i Hümayûn'dan gönderilen kapı, panjur ve sair eşyanın yerlerine takıldığı.	257-84	R-14-04- 1313	ML.EEM.	25.06.1897
5	Tamirhane-i Hümayûn'da imal olunan demir koşum takımları, kemer tokaları, gözlük sacı vs.nin resmi. a.g.tt	1041	H-29-12- 1321	PLK.p.	11.06.1896
6	Tamirhane-i Hümayûn'da imal olunan Hamidiye Hicaz demiryolu seyyar hastahanesinin bez kaplamalarında müstahdem amelelerin bir haftalık yevmiyelerinin, Hazine-i Hassa veznesinden itası.	425-11	R-23-09- 1318	ML.EEM.	14.01.1901
7	Tamirhane-i Hümayûn'da vazifeli Saatçi Ustası Mustafa Şemsi Efendi'ye emsalinden az ödenen atıyyenin geri kalanının verilmesi.	578-86	R-20-10- 1322	ML.EEM.	02.01.1907
8	Marangozhane-i Hümayûn'da müstahdem üç nefer mülazım ile altı nefer onbaşıya ve Marangoz Fransuva'ya atıyye-i seniyye olarak ihsan buyurulan meblağın veznedan ita olunması.	125-85	R-26-02- 1306	ML.EEM.	08.05.1890
9	Bahr-i Ahmer ve Basra körfezinde vaki sevahil-i Devlet-i Aliyye'den çıkarılan inci, sedef ve mercandan alınan saydiye resmiyle teferruatı.g.tt (Maliye 8)	301-2	H-29-09- 1301	ŞD.	23.07.1884
10	Marangozhane-i Hümayûnunda müsdahdem Mekteb-i Sanayi şakirdanı artırılması istirhamı.	Y.PRK.HH./ 25-36	H-01-10- 1309	Y.PRK.HH.	29.04.1892
11	Cidde tarafından inci ve sedef saydı için Bahr-i Ahmer'e çıkacak senbuklar ile oralardaki İngiliz ve İtalya senbuklarına taarruz vukuu melhuz olduğu cihetle mezkûr senbukların yekdiğerine ba-husus oralarda bulunan ecnebi beylik ve tüccar senbuklarına taarruz etmemeleri zımında hükümet-i mahalliye marifetiyle kendilerine tenbihat-ı ekide icrası ve tedabir-i saireye tevessül edilmesi lüzumu. (Bahriye; 152429)	2128-159546	H-05-05- 1321	BEO	30.07.1903
12	Bahr-i Ahmer'de inci ve sedef sayd etmek üzere dolaşan senbuklar hakkında olunması lazım gelen muamele. (Hariciye, Dahiliye)	2033-152429	H-02-01- 1321	BEO	13.03.1903
13	Aleksander Panciri Efendi'ye Basra Körfezi'ndeki Osmanlı sahillerinde inci ve sedef çıkarması için izin verilemeyeceği. (Ticaret ve Nafia)	20-1464	H-19-11- 1309	BEO	15.06.1892
14	İnci ve sedef ticaretinin yabancıların elinden Osmanlı'ya geçmesi için av rüsumunun tenzili. Hudeyde'de bir Osmanlı Bankası ve Ticaret Odası açılması gerektiği.	283-51	H-08-12- 1323	Y.MTV.	26.01.1906
15	Muhtelif Osmanlı sefarethaneleri mobilyalarının sayım envanteri vesair hakkında. (1-105 arası)	618-1	M-14-12- 1893	HR.MTV.	14.12.1893
16	Müteferrik: Komiserlik binası mobilya takımı masrafı tutarının Hariciye tutarının Osmanlı Bankası'na yatırıldığı.	371-4	M-11-04- 1907	HR.SFR.04.	11.04.1907
17	Bu yıl içinde sefarete bağlı konsolosluklar için mobilya alımı ve tamirat yapılmaması hakkındaki Hariciye'nin tamiminin Londra, Liverpool, Bombay, Malta ve Cardiff Konsolosluklarına gönderildiği.	397-5	M-16-07- 1892	HR.SFR.3	16.07.1892
18	Maple firmasına masa ve sandalye siparişi.	389-92	M-23-12- 1892	HR.SFR.3	23.12.1892
19	Seraskerlik için Maple Şirketi'ne mobilya siparişi.	389-70	M-29-09- 1892	HR.SFR.3	29.09.1892

Çizelge 5.1. (devam) T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yapılan
II. Abdülhamid Han dönemi mobilyacılığı ile ilgili tespit edilen belgeler

Sıra	Belge Özeti	Yer Bilgisi	Belge Tarihi	Kurum	Miladi Tarih
20	Seraskerlik'in ihtiyacı olan mobilyaların tarzı hakkında bilgi isteği.	389-69	M-29-09-1892	HR.SFR.3	29.09.1892
21	Mabeyn-i Hümayûn için Londra'ya sipariş olunan mobilya eşyasının esmanı olan meblağın, Hazine-i Hassa Veznesi'nden Bank-ı Osmani'ye ita olunduğu.	163-73	R-03-10-1308	ML.EEM.	15.12.1892
22	Şale Kasrı Hümayûnu için Viyana'da Mobilya Fabrikatörü Mösyö Kanobloh'a sipariş olunan eşyanın bedelinin tesviyesi.	115-79	R-26-06-1305	ML.EEM.	07.09.1889
23	Londra'dan celb olunan seksen dokuz parça mobilya takımı; esman ve masarının vezneden itası.	114-86	R-24-05-1305	ML.EEM.	05.08.1889
24	Şişli'de inşa olunan çocuk hastahanesi için tamirhanede imal ettirilen mobilya ve mualece dolaplarının masarının itası.	306-50	R-10-01-1315	ML.EEM.	22.03.1899
25	Şişli'de inşa olunan Hamidiye Etfal Hastahanesi'nin mobilya ve ilaç dolaplarının imaliyle ilgili masrafların ödenmesi.	305-45	R-25-12-1314	ML.EEM.	09.03.1899
26	Merasim Dairesi mobilyaları masarının Hazine-i Hassa veznesinden tesviyesi.	295-101	R-10-08-1314	ML.EEM.	22.10.1898
27	Merasim Dairesi'ne konulacak mobilya takımları bedelinin, Hazine-i Hassa veznesinden itası.	295-92	R-10-08-1314	ML.EEM.	22.10.1898
28	Merasim Dairesi mobilya takımlarının yaldızlanması için, Tamirhane-i Hümayûn Nezareti'ne verilecek olan meblağın vezneden ita olunması.	292-61	R-09-07-1314	ML.EEM.	12.09.1898
29	Merasim Dairesi mobilya, avize, şamdan ve sairesinin tezhib masarının vezneden itası.	290-69	R-19-06-1314	ML.EEM.	31.08.1898
30	Merasim Dairesi mobilyalarının tezhibinde istihdam olunan amelinin yevmiyelerinin Hazine-i Hassa veznesinden ita olunduğu.	289-65	R-10-06-1314	ML.EEM.	22.08.1898
31	Bern Temsilciliği Belgeleri: İdari harcamalar; kira; mobilya vs.	769-90	M-15-04-1901	HR.SFR.4	15.04.1901
32	Paris Büyükelçilik binasının mobilyaları.	535-60	M-19-03-1895	HR.SFR.4	19.03.1895
33	Depoda kayıtlı mobilya eşyalarını havi defter.	25786	H-14-06-1326	HH.d	14.07.1908
34	Tamirhane-i Hümayûn maaş defteri.	2110	H-24-04-1327	HH.d	15.05.1909
35	Yıldız Sarayı Hümayûn Tamirhanesi'nden tekaüd olan Demirci Mustafa Mehmed ile Oymacı İslam Abdülkadir'e maaş tahsisi. (Maliye)	1894-142016	H-24-04-1320	BEO	31.07.1902
36	Oymacı esnafından Leonidas, Yani ve Aristidi'ye sanayi madalyası itası. (1318B-048)	230-48	H-07-07-1318	İ.TAL.	31.10.1900
37	Yıldız Sarayı Hümayûn'u Tamirhanesi'nde müstahdem marangoz Ahmed Ağa'ya Sanayi Madalyası ihsanı. (1316R-027)	147-26	H-10-04-1316	İ.TAL.	28.08.1898
38	Şadiye Sultan ve İkinci İkbâl Hanım'ın odalarına alınacak halı, tül, cibinlik ve mobilya için sarfedilecek meblağa dair keşifnamenin takdim edildiğine dair Hazine-i Hassa Nezareti'nin tahrirâtı.	53-76	H-18-01-1309	Y.MTV.	24.08.1891
39	Viyana madeni eşya ve mobilya fabrikasının Padişaha gönderdiği Almanca mektup.	19-27	H-11-03-1308	Y.PRK.TKM.	25.10.1890
40	Şale Kasrı'nın tamir ve tefrişine ait keşif defteri ve Viyana'daki mobilya fabrikası ile imzalanan mukavelename ile inşaatın neticesine ait rapor.	Y.PRK.MM /1-36	H-24-09-1306	Y.PRK.MM.	24.05.1889
41	Şehzade ve sultanların dairelerinin tefrişi için mobilyaların bir kısmının Mefrûşât-ı Hümayûn Müdürü Akif Bey'e teslim olunduğu.	Y.PRK.SGE. /6-93	H-05-02-1313	Y.PRK.SGE.	28.07.1895
42	İrade gereğince sipariş edilen mobilyanın tahmini bedeli ile daha evvel takdimi edilen mobilya ücretinin verilmesi talebi.	26-69	H-29-12-1310	Y.PRK.HH	14.07.1893
43	Saray-ı Hümayûn tamirhanesinde yapılacak mobilyalar ve masrafları.	Y.PRK.HH/ 26-10	H-15-06-1310	Y.PRK.HH	04.01.1893

Çizelge 5.1. (devam) T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yapılan
II. Abdülhamid Han dönemi mobilyacılığı ile ilgili tespit edilen belgeler

Sıra	Belge Özeti	Yer Bilgisi	Belge Tarihi	Kurum	Miladi Tarih
44	Padişahın gönderdiği mobilyalarla Alman İmparatorunun Berlin Sarayı'nda bir salon tefriş ettiği.	16-42	H-16-03-1310	Y.PRK.EŞA	08.10.1892
45	Tamirhanede geçici olarak yevmiye ile müstahdem sanayi erbabının haftalıklarının verilmesi istirhamı ve imal olunan yıldızlı mobilya vb. işler için celb olunan işçilerin bazılarının çalışmaması üzerine haftalıkların muntazam ödenmesi için irade-i seniyye talebi.(tt)	31-93	H-29-12-1312	Y.PRK.AZJ.	23.06.1895
46	Mobilyaya ait bir fatura.	28-126	H-09-09-1291	Y.EE	11.10.1874
47	Padişah için hazırlanan mobilya takımına ait liste.	21-41	H-09-12-1308	Y.PRK.TKM	07.07.1891
48	Makineleriyle çalışan beş marangoz. (Marangoz esnafının tanıtılması maksadıyla çekilmiş olup duvardaki levhada "Marangoz Dairesi" yazısı var.)	481	YOK	FTG.f.	
49	Kâğıthane'nin Alibeyköyü'nde devrilmiş olan birkaç çınar ve meşenin Tamirhane-i Hümâyûn'a nakli hususunda Hazine-i Hassa tezkiresi.	209-78	H-15-08-1318	Y.MTV.	08.12.1900
50	Tamirhane-i Hümâyûn için Mösyö Burgharat'dan torna makinesi mübayaa edileceği.	36-2	H-19-10-1311	Y.PRK.BŞK	25.04.1894
51	Tamirhane-i Hümâyûnda kullanılmak için Halilürrahman ormanlarından zeytin kütüğü tedarik edilmesi.	35-6	H-29-05-1321	Y.PRK.HH	23.08.1903
52	Belgrad civarı ormanlarından kesilen kerestenin Tamirhane-i Hümâyûn'a nakil ve sevki. a.g.y.tt.	Y.PRK.SGE. /11-27	H-30-12-1325	Y.PRK.SGE	03.02.1908

Yukarıdaki Çizelgede [242] sunulan ve EK-11'de verilen çalışma kapsamında incelenen belgelerden;

Ek 11-1'de yer alan “Askeriye için Tamirhane-i Hümâyûn'da imal edilecek nakliye arabaların süratle imal olunması” 03.02.1907 tarihli belgesinden Tamirhanede sadece mobilya üretilmediği, askeriye için çeşitli ahşap at arabalarının da imal edildiğini, Tamirhanede bu tip üretimleri yapabilecek ustaların ve atelye makine donanımının, techizatının olduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-2'de yer alan “Harem-i Hümâyûn'da inşa olunacak binalar için Tamirhane-i Hümâyûn'a teslim olunan ağaçlar” 27.09.1894 tarihli belgesinden devlete ait inşa edilecek binalar için devletin sınırları içerisindeki ormanlardan kesilen ağaçların tamirhaneye getirildiği ve burada işlemler yapılarak inşaatlarda kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca tamirhanenin ağaçların tomruk halindeki şekliyle bile uygun işlemleri yapabilecek teknik özelliklerde makine, donanımı olduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-3'de yer alan “Mekke'de inşa olunan Misafirhane-i Hümâyûn dört bir kapısına yerleştirilmesi gereken demir fenerlerin Tamirhane-i Hümâyûn'da imal ettirilmesi”

18.09.1895 tarihli belgesinden Tamirhanede sadece ahşap işlemlerin yapılmadığı, demir metal vb. işlemlerinde yapılabildiği metal atelyelerin olduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-4'de yer alan "Mekke'de inşa olunan Misafirhane için Tamirhane-i Hümayûn'dan gönderilen kapı, panjur ve sair eşyanın yerlerine takıldığı" 25.06.1897 tarihli belgesinden Tamirhanede kapı, panjur vb. doğrama işlerinin de yapılabildiği doğrama atelyelerin ve çalışanların olduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-5'de yer alan "Tamirhane-i Hümayûn'da imal olunan demir koşum takımları, kemer tokaları, gözlük sacı vs.nin resmi" 11.06.1896 tarihli belgesinden tamirhanede ordunun atlı birliklerinin, devletin kullandığı at arabalarının ihtiyacı olan demir koşum takımlarının vb. işlerinin de yapılabildiği metal atelyelerin ve çalışanların olduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-6'da yer alan "Tamirhane-i Hümayûn'da imal olunan Hamidiye Hicaz demiryolu seyyar hastahanesinin bez kaplamalarında müstahdem amelelerin bir haftalık yevmiyelerinin, Hazine-i Hassa veznesinden itası" 14.01.1901 tarihli belgesinden İstanbul'da bulunan tamirhaneden Hicaz demiryolu seyyar hastanesinin bez kaplamalarının bile üretildiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-7'de yer alan "Tamirhane-i Hümayûn'da vazifeli Saatçi Ustası Mustafa Şemsi Efendi'ye emsalinden az ödenen atıyyenin geri kalanının verilmesi" 02.01.1907 tarihli belgesinden tamirhanede saat ustalarının da isdiham edildiği ve saatçilik ile ilgili gerekli atelyelerinde tamirhanede bulunduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-8'de yer alan "Marangozhane-i Hümayûn'da müstahdem üç nefer mülazım ile altı nefer onbaşıya ve Marangoz Fransuva'ya Atıyye-i Seniyye olarak ihsan buyurulan meblağın vezneden ita olunması" 08.05.1890 tarihli belgesinden, Sultan'ın özel marangozhanesinde teğmen, onbaşı gibi askerleri görevlendirildikleri anlaşılmaktadır.

Ek 11-9'da yer alan "Bahr-i Ahmer ve Basra körfezinde vaki Sevahil-i Devlet-i Aliyye'den çıkarılan inci, sedef ve mercandan alınan saydiye resmiyle teferruatı" 23.07.1884 tarihli belgesinden Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisindeki Kızıldeniz ve Basra körfezinden inci, sedef ve mercan çıkarıldığı ve tamirhanede üretilen mobilyalarda kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-10'da yer alan “Marangozhane-i Hümâyûnun'da müsdahdem Mekteb-i Sanayi şakirdanı artırılması istirhamı” 29.04.1892 tarihli belgesinden Marangozhanede sanayi mektebinden öğrencilerin, çırakların çalıştırıldıkları bir nevi beceri eğitimi aldıkları, staj gördükleri anlaşılmaktadır.

Ek 11-11'de yer alan “Cidde tarafından inci ve sedef saydı için Bahr-i Ahmer'e çıkacak senbuklar ile oralardaki İngiliz ve İtalya senbuklarına taarruz vukuu melhuz olduğu cihetle mezkûr senbukların yekdiğerine ba-husus oralarda bulunan ecnebi beylik ve tüccar senbuklarına taarruz etmemeleri zımnında hükümet-i mahalliye marifetiyle kendilerine tenbihat-ı ekide icrası ve tedabir-i saireye tevessül edilmesi lüzumu” 30.07.1903 tarihli belgesinden Devletin görevlendirmesi ile Cidde'den Kızıldeniz civarından da ufak yelkenli gemilerle inci ve sedef avcılığı yapıldığı ve çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-12'de yer alan “Bahr-i Ahmer'de inci ve sedef sayd etmek üzere dolaşan senbukler hakkında olunması lazım gelen muamele” 13.03.1903 tarihli belgesinden Devletin ihtiyacı olan, tamirhanede üretilen mobilyalarda kullanılan inci ve sedef'in bir kısmının Kızıldeniz'den çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-13'de yer alan “Aleksander Panciri Efendi'ye Basra Körfezi'ndeki Osmanlı sahillerinde inci ve sedef çıkarması için izin verilemeyeceği” 15.06.1892 tarihli belgesinden bir yabancıya Osmanlı sahillerinden inci ve sedef çıkarma izni verilmediği anlaşılmaktadır.

Ek 11-14'de yer alan “İnci ve sedef ticaretinin yabancıların elinden Osmanlı'ya geçmesi için av rüsumunun tenzili. Hudeyde'de bir Osmanlı Bankası ve Ticaret Odası açılması gerektiği” 13.03.1903 tarihli belgesinden Osmanlı devletinin inci ve sedef ticaretini kendi iradesinde bulundurduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-15'de yer alan “Muhtelif Osmanlı sefarethaneleri mobilyalarının sayım envanteri vesair hakkında” 15.06.1892 tarihli belgesinden Osmanlı Devleti'nin Büyükelçiliklerinden mobilyaların sayılmasını talep ettiği anlaşılmaktadır. Bunun sebeplerinden birinin ihtiyaç olan bazı mobilyaların Tamirhanede yapılarak yurt dışı temsilciliklerine gönderilmesi olabileceği değerlendirilmiştir.

Ek 11-16'da yer alan "Müteferrik: Komiserlik binası mobilya takımı masrafı tutarının Hariciye tutarının Osmanlı Bankası'na yatırıldığı" 11.04.1907 tarihli belgesinden Devlet kurumlarına alınan mobilya takımlarının bağlı bakanlıkların ödeneklerinden ödendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-17'de yer alan "Bu yıl içinde sefarete bağlı konsolosluklar için mobilya alımı ve tamirat yapılmaması hakkındaki Hariciye'nin tamiminin Londra, Liverpool, Bombay, Malta ve Cardiff Konsolosluklarına gönderildiği" 16.07.1892 tarihli belgesinden Hariciyesi yani dönemin Dışişleri Bakanlığınca gönderilen Genelgeye istinaden Britanya'ya bağlı şehirlerdeki konsolosluklara mobilya alımı yapılmaması hatta tamirat içinde harcama yapılmaması istenmiştir.

Ek 11-18'de yer alan "Maple firmasına masa ve sandalye siparişi" 23.12.1892 tarihli belgesinden yurt dışı firmasından masa ve sandalye alındığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-19'da yer alan "Seraskerlik için Maple Şirketi'ne mobilya siparişi" 29.09.1892 tarihli belgesinden bugün kullanılan isimleriyle Millî Savunma Bakanlığı veya Genelkurmay Başkanlığı'na Maple firmasına mobilya siparişi verildiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-20'de yer alan "Seraskerlik'in ihtiyacı olan mobilyaların tarzı hakkında bilgi isteği" 29.09.1892 tarihli belgesinden bugün kullanılan isimleriyle Millî Savunma Bakanlığı veya Genelkurmay Başkanlığı'nın ihtiyacı olan mobilyaların tarzları hakkında bilgi istendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-21'de yer alan "Mabeyn-i Hümayûn için Londra'ya sipariş olunan mobilya eşyasının esmanı olan meblağın, Hazine-i Hassa Veznesi'nden Bank-ı Osmani'ye ita olunduğu" 15.12.1892 tarihli belgesinden bugün kullanılan isimleriyle Padişahın özel kalemi için İngiliz firmasından mobilya alındığı ve ücretinin padişahın kendi özel servetinden ödendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-22'de yer alan "Şale Kasr-ı Hümayûnu için Viyana'da Mobilya Fabrikatörü Mösyö Kanobloh'a sipariş olunan eşyanın bedelinin tesviyesi" 07.09.1889 tarihli belgesinden Şale Köşkü'ne Avusturya'dan bir firmadan mobilya alındığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-23'de yer alan "Londra'dan celb olunan seksen dokuz parça mobilya takımı; esman ve masarının vezneden itası" 05.08.1889 tarihli belgesinden Devlet Saraylarına Londra'dan alınan seksen dokuz parça mobilya takımının satın alındığı görülmektedir. Buna göre Faturada İngiliz bir mobilya firmasından birim fiyatları, satın alınan adetleri, üretilen malzeme çeşitlerinin ayrıntılı olarak belirtildiği görülmektedir.

Ek 11-24'de yer alan "Şişli'de inşa olunan çocuk hastahanesi için tamirhanede imal ettirilen mobilya ve mualece dolaplarının masarının itası" 22.03.1899 tarihli belgesinden Şişli'de yapılan çocuk hastanesine Tamirhanede mobilya ve ilaç dolapları yapıldığı anlaşılmaktadır. Tamirhane sadece Saraylara değil Devletin ihtiyaç duyduğu tüm kurumlarına mobilya ürettiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-25'de yer alan "Şişli'de inşa olunan Hamidiye Etfal Hastahanesi'nin mobilya ve ilaç dolaplarının imaliyle ilgili masrafların ödenmesi" 09.03.1899 tarihli belgesinden Sultan II. Abdülhamid'in adını taşıyan Hamidiye Etfal Hastanesinin mobilya ihtiyaçlarında imalat masraflarının karşılandığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-26'da yer alan "Merasim Dairesi mobilyaları masarının Hazine-i Hassa veznesinden tesviyesi" 22.10.1898 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı Merasim dairesi mobilyalarının masrafının Sultan'ın özel hazinesinden desteklendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-27'de yer alan "Merasim Dairesi'ne konulacak mobilya takımları bedelinin, Hazine-i Hassa veznesinden itası" 22.10.1898 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı Merasim dairesi mobilyalarının bedelinin Sultan'ın özel hazinesinden ödendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-28'de yer alan "Merasim Dairesi mobilya takımlarının yaldızlanması için, Tamirhane-i Hümayûn Nezareti'ne verilecek olan meblağın vezneden ita olunması" 12.09.1898 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı Merasim dairesi mobilyalarının yaldızlanmasının Tamirhane'de yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-29'da yer alan "Merasim Dairesi mobilya, avize, şamdan ve sairesinin tezhib masarının vezneden itası" 31.08.1898 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı Merasim dairesi tefrişatı için harcanan fiyatın hazineden karşılandığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-30'da yer alan "Merasim Dairesi mobilyalarının tezhibinde istihdam olunan amelenin yevmiyelerinin Hazine-i Hassa veznesinden ita olunduğu" 22.08.1898 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı Merasim dairesi mobilyalarının imalatında çalışanların ücretlerinin Sultan'ın özel hazinesinden ödendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-31'de yer alan "Bern Temsilciliği belgeleri: İdari harcamalar; kira; mobilya vs" 15.04.1901 tarihli belgesinden İsviçre'nin Bern şehri temsilciliği için mobilya harcamalarının da hazineden karşılandığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-32'de yer alan "Paris Büyükelçilik binasının mobilyaları" 19.03.1895 tarihli belgesinden Paris Büyükelçiliğinin mobilyalarının resmi kayıt altına alındığı görülmektedir.

Ek 11-33'de yer alan "Depoda kayıtlı mobilya eşyalarını havi defter" 14.07.1908 tarihli belgesinden depolarda kayıtlı tüm mobilyaların kayıtlarının tutulduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-34'de yer alan "Tamirhane-i Hümayûn maaş defteri" 15.05.1909 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı içinde bulunan Tamirhane-i Hümayûn da çalışanlara ödenen maaşların ayrıntılı şekilde tutulduğu görülmektedir.

Ek 11-35'de yer alan "Yıldız Saray-ı Hümayûn Tamirhanesi'nden tekaüd olan Demirci Mustafa Mehmed ile Oymacı İslam Abdülkadir'e maaş tahsisi" 31.07.1902.tarihli belgesinden Yıldız Sarayı içinde bulunan Tamirhane-i Hümayûn'dan emekli olanlara maaş bağlandığı görülmüştür.

Ek 11-36'da yer alan "Oymacı esnafından Leonidas, Yani ve Aristidi'ye sanayi madalyası itası" 31.10.1900 tarihli belgesinden Osmanlı Devleti içerisindeki tüm halklara, gayrimüslimlere de sanayi mobilyalarının verildiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-37'de yer alan "Yıldız Sarayı Hümayûn'u Tamirhanesi'nde müstahdem marangoz Ahmed Ağa'ya Sanayi Madalyası ihsanı" 28.08.1898 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı içinde bulunan Tamirhane-i Hümayûn'da hizmetli marangoz işçisine madalya ihsan edildiği görülmüştür. Sultan'ın işinde başarılı olan tüm kademedeki kişileri ödüllendirdiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-38’de yer alan “Şadiye Sultan ve İkinci İkbâl Hanım’ın odalarına alınacak halı, tül, cibinlik ve mobilya için sarfedilecek meblağa dair keşifnamenin takdim edildiğine dair Hazine-i Hassa Nezareti’nin tahrirâtı” 24.08.1891 tarihli belgesinden II. Abdülhamid’in kızı ve yakınlarının odalarına alınan mobilya ve diğer malzemelerin Sultan’ın özel hazinesinden karşılandığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-39’da yer alan “Viyana madeni eşya ve mobilya fabrikasının Padişaha gönderdiği Almanca mektup” belgesinden Viyana madeni eşya ve mobilya fabrikasının; Padişaha gönderdiği 25 Ekim 1890 tarihli Almanca mektupta metal/mobilya firmasının ürettikleri ürünlerle ilgili bilgi vermek istediği anlaşılmaktadır.

Ek 11-40’da yer alan “Şale Kasrı’nın tamir ve tefrişine ait keşif defteri ve Viyana’daki mobilya fabrikası ile imzalanan mukavelename ile inşaatın neticesine ait rapor” 24.05.1889 tarihli belgesinden Şale Köşkü’nün tamirat ve tefrişatının yapıldığı, mobilyaların Avusturya’dan yabancı bir firmadan alındığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-41’de yer alan “Şehzade ve sultanların dairelerinin tefrişi için mobilyaların bir kısmının Mefrûşât-ı Hümâyûn Müdürü Akif Bey’e teslim olunduğu” 28.07.1895 tarihli belgesinden II. Abdülhamid’in erkek ve kız çocuklarının odalarının mobilyalarının kayıt altında olduğu anlaşılmaktadır.

Ek 11-42’de yer alan “İrade gereğince sipariş edilen mobilyanın tahmini bedeli ile daha evvel takdimi edilen mobilya ücretinin verilmesi talebi” 14.07.1893 tarihli belgesinden II. Abdülhamid tarafından sipariş edilen mobilyaların satın alınmadan önce tahmini bedelinin araştırıldığı daha sonra yaptırılıp veya satın alınıp fiyatının ödendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-43’de yer alan “Sarayı Hümâyûn tamirhanesinde yapılacak mobilyalar ve masrafları” 04.01.1893 tarihli belgesinden Saray tamirhanesinde yapılacak mobilyaların önceden belirlendiği, onaylandığı ve maliyetinin önceden hesaplandığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-44’de yer alan “Padişahın gönderdiği mobilyalarla Alman imparatorunun Berlin Sarayı’nda bir salon tefriş ettiği” 08.10.1892 tarihli belgesinden II. Abdülhamid’in Berlin’de bulunan imparatorluk sarayına mobilya gönderdiği hatta mobilyaların sayısının bir salonu tefriş edecek kadar fazla olduğu anlaşılmaktadır. II. Abdülhamid’in mobilya

tasarımcısı ve imalatçısı olduğu bilindiğinden dolayı gönderilen mobilyalarda Sultan'ın elinden çıkmış özel parçaların da olduğunu söyleyebiliriz.

Ek 11-45'de yer alan "Tamirhanede geçici olarak yevmiye ile müstahdem sanayi erbabının haftalıklarının verilmesi istirhamı ve imal olunan yıldızlı mobilya vb. işler için celb olunan işçilerin bazılarının çalışmaması üzerine haftalıkların muntazam ödenmesi için irade-i seniyye talebi" 23.06.1895 tarihli belgesinden Yıldız Sarayı yerleşkesinde bulunan bir mobilya imalathanesi olan Tamirhanede bazı özel işlerde geçici çalıştırılan sanayi ustalarının da olduğu, bunlara haftalıklarının düzenli olarak ödenmesinin emredildiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-46'da yer alan "Mobilyaya ait fatura" 11.10.1874 tarihli belgesinden II. Abdülhamid dönemi öncesinde de Devlet Saraylarına, kurumlarına alınan mobilyaların fatura ile alındığı, epeyce masraf edildiği anlaşılmaktadır. II. Abdülhamid'in ihtiyaç duyulan mobilyaların özellikle saray bünyesinde yaptırılmasını istemesinin bir nedeninin de bu masrafları azaltmak olabileceği değerlendirilmiştir.

Ek 11-47'de yer alan "Padişah için hazırlanan mobilya takımına ait bir liste" 07.07.1891 tarihli belgesinden o dönem Padişahı olan II. Abdülhamid'in kullanacağı bir mobilya takımına ait liste hazırlandığı görülmüştür.

Ek 11-48'de yer alan "Makineleriyle çalışan beş marangoz" tarihsiz belgesinden II. Abdülhamid'in fotoğrafçılığa verdiği önem dolayısıyla mevcut mobilya sanayi sistemini de fotoğraflattığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-49'da yer alan "Kâğıthane'nin Alibeyköyü'nde devrilmiş olan birkaç çınar ve meşenin Tamirhane-i Hümayûn'a nakli hususunda Hazine-i Hassa tezkiresi" 08.12.1900 tarihli belgesinden özellikle İstanbul ve yakın bölgelerdeki devrilen, sökülen ağaçların Yıldız Sarayı bünyesindeki Tamirhaneye getirildiği, burada işlendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-50'de yer alan "Tamirhane-i Hümayûn için Mösyö Burgharat'dan torna makinesi mübayaa edileceği" 25.04.1894 tarihli belgesinden Tamirhane için yabancı bir firma tarafından üretildiği değerlendirilen Ahşap Torna makinesi'nin satın alındığı anlaşılmaktadır.

Ek 11-51'de yer alan "Tamirhane-i Hümâyûnda kullanılmak için Halilürrahman ormanlarından zeytin kütüğü tedarik edilmesi" 23.08.1903 tarihli belgesinden Halilürrahman ormanlarından özellikle zeytin kütüklerinin Tamirhaneye getirtildiği, burada işlendiği anlaşılmaktadır.

Ek 11-52'de yer alan "Belgrad civarı ormanlarından kesilen kerestenin Tamirhane-i Hümâyûn'a nakil ve sevki" 03.02.1908 tarihli belgesinden II. Abdülhamid döneminde Osmanlı imparatorluğu topraklarının her bölgesinden özellikli kerestelerin Tamirhane-i Hümâyûn'a getirildiği ve mobilya imalatında bu özellikli ve kaliteli kerestelerin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan ilgili arşiv belgeleri, II. Abdülhamid'in marangozluğu ve mobilyacılığı ile ilgili olduğu değerlendirildiğinden dolayı araştırma kapsamına alınmıştır.

İncelenen arşiv belgeleri içerisinde, Sultan II. Abdülhamid Han döneminde saraylara, devlet kurumlarına, dış temsilciliklere satın alınacak, satın alınan veya mevcut mobilyalarla ilgili belgeler, faturalar, askeriye için yapılan işler, mobilyalar ilgili belgeler, marangozluk aletlerinin ve malzemelerin, ağaç ve kerestelerin tedariki ile ilgili belgeler, Yıldız Sarayı'ndaki hususi marangozhane ve Tamirhane-i Hümâyûn da çalışanlara ait defterler, bu çalışanlara ait maaş defterleri gibi çok sayıda belgenin olduğu tespit edilmiştir.

Sarayın marangozhanesinde üretilen mobilyaların büyük çoğunluğunda ay yıldız motifleri uygulanmış, bazılarında pirinç plakalar ve damgalar, tarih ve usta isimleri de yer aldığı görülmüştür. Bu sayede günümüzde Tamirhane-i Hümayûn üretimi olan mobilyalar ayırt edilebilmektedir. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı arşivinde Tamirhane-i Hümayûn üretimi mobilyalara ait defterler ve belgeler mevcuttur, ayrıca bu atelyede çalışan bazı usta kişilere verilen nişan ve onur ödülleri dair çok sayıda belgeye de rastlanmaktadır. Örneğin, BOA/İ.TAL/47/1311/N-051(1311) belgesinde "Yıldız Saray-ı Hümayûn tamirhanesinde müstahdem Mösyö Hermin'e üçüncü rütbeden Mecidi nişanı ihsanı", BOA/ İ. TAL/18/1310/N-171(1310) belgesinde "müstahdem Çavuş Selim Ağa'ya İftihar Madalyası itası", BOA/İ.TAL/14/1310/B-126(1310) belgesinde "müstahdem Refik Efendi ile Karnik Ağa'ya Sanayi Madalyası itası" gibi kayıtlar bulunmaktadır. II. Abdülhamid'in İftihar Madalyası, Sanayi Madalyası ve Mecidiye Nişanı gibi

ödüllendirmelerle tamirhane personeline taltifte bulunması, kendi ifadesinde de belirtildiği üzere “dönemin gençlerini ticarete, zanaatkârlığa, fen adamlığına” teşvik ve tevdi etmek için bir yöntem olarak düşünmek mümkündür [16].

Sultan II. Abdülhamid Han'ın ahşap sanatında tasarımcı ve ustalığı sonucu Yıldız Sarayı'nda kurduğu hususi Marangozhane ve bir fabrika olan Tamirhane-i Hümayûn'un, 19. yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı mobilya sanatı için önemli bir dönemi başlattığı görülmüştür. Batı tarzı mobilyaların Osmanlı devletinde ve coğrafyasında kullanılması ve yerli üretimin desteklenmesi açısından Sultan II. Abdülhamid'in başlangıç oluşturması bakımından sarayda kurduğu hususi atelye ve Tamirhane-i Hümayûn sayesinde Osmanlı mobilya sanatına büyük katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

II. Abdülhamid'in marangozluk aletlerinin son derece kaliteli olduğu değerlendirilmiş olup Japonya'dan “Japon” adıyla anılan bir el testeresi getirttiği; bu aleti Türkiye'ye ilk getirenin o olduğu bilgisi önemlidir. II. Abdülhamid Almanya'da bunun birçok örneğini yaptırmış ve bu testere İstanbul piyasasında marangozluk için bol bulunan bir alet haline gelmiştir [243].

5.1.2. II. Abdülhamid Han'a atfedilen mobilya ve bazı eserlerin analizi

Tez çalışmasında Sultan II. Abdülhamid'in kesin olarak yaptığı mobilya ve ahşap eserlerin tam listesine ulaşamamış olup farklı yayınlarda ileri sürüldüğü gibi II. Abdülhamid'e atfedilen mobilya ve eşyalardan tümünün ona ait olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir [53].

II. Abdülhamid'in projesi kendine ait olan kendi kurduğu Tamirhane-i Hümayûn adını verdiği organizasyonun sahibi olması, onun burada üretilen eserlerin dolaylı olarak sahibi olduğunu da göstermektedir. Bu atelyenin organizasyon şeması ve çalışma sistemi, burada üretilen eserlerin II. Abdülhamid tarafından onaylanmadan piyasaya sürülemeyeceğini aşikârdır. Biraz daha eski dönemden örnek verilecek olursa Süleymaniye Cami inşaatında, inşaat defterlerinden anladığımız kadarı ile yüzlerce işçi, sanatçı ya da usta çalıştığı halde, asıl proje Mimar Sinan'a ait olduğundan Süleymaniye Cami'nin mimarı Mimar Sinan'dır. Yıldız Sarayı Tamirhane-i Hümayûn'u ve Sultan'ın Hususi Marangozhanesi'nde yapılan bütün eserleri Abdülhamid üslubu içinde değerlendirilebilir. Öyleki Fransa'da XII. ve XVI.

Louis arasında geçen krallar döneminde saraylarda atelyeler kurdurularak Louis stili yaratılmışsa Abdülhamid'in uzun vadede istediği hedefin bu olduğu söylenebilir [53].

II. Abdülhamid'in Tamirhane-i Hümayûn'da üretilen çoğu eserin tasarımcısı olduğuna güzel bir örnek Yıldız Sarayı'nda yer alan kış bahçesinde yer alan mobilyalardır [244].

II. Abdülhamid'e atfedilen ve analizi yapılan o döneme ait mobilya ve bazı ahşap eserlerin bazılarında Abdülhamid tuğrası, bazılarında Arapça Abdülhamid yazısı, bazılarında Osmanlı arması ve bazısında da Latin harfleri ile onun adının baş harfleri olan "AH" monogramı vardır. Bu sebeple incelenen mobilyaların herhangi bir yerinde bu sembollerin kullanılması için Sultan II. Abdülhamid'in izninin ve onayının olması gerekir [53].

Aşağıda fotoğrafları, bilgisayar ortamında çizilen net resim görünüşleri, eserlerin bilgileri ve değerlendirme kısmında tasarım ve konstrüksiyon özellikleri verilen mobilya ve ahşap eserlerin, malzeme ve tekniklerinin belirlenmesi konusunda bir takım sorunlarla karşılaşmıştır. Tez çalışması yürütülen Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından T.C. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na yazılan yazılar, istenilen izinlere istinaden özellikle İstanbul İlinde bulunan Saraylar ve Kurumlardaki mobilyaların bulunduğu mekânlardaki restorasyon çalışmaları sebebiyle müze ve kurumların kapalı oluşu, Ülkemizde Mart-2020 de görülen ilk COVID-19 salgın vakasından sonra yaşanan kısıtlamalar gibi sebeplerle ahşap eserlerin malzemelerinin, konstrüksiyon özelliklerinin tespiti konusunda Saray ve Kurumlardan istenildiği kadar faydalanılamamıştır. Özellikle Yıldız Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Şale Kasrı, Maslak Kasrı müzelerinde eserlerin üzerlerinde yer alan tanıtımlarda ya da müze kayıtlarında malzemeleri belirtilmediği ayrıca ilgili müzelerin mobilya seksiyon sorumlularının da bu konuda bilgileri olmadığından dolayı araştırmada bu kurum ve kişilerden bilgi alınamamıştır. Ancak gerekli başvurular neticesinde tez konusu kapsamına alınan T.C. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına bağlı saraylarda tez çalışma konusu olan II. Abdülhamid Han dönemine ait olduğu belirtilen 15 farklı mobilyaya ait 38 poz fotoğrafa ulaşılabilmiş ve bu fotoğraflardan yararlanılmıştır [245]. Ayrıca tez konusu ile ilgili özellikle dönem mobilyaları konusunda bilgi sahibi olan akademisyenlerle görüşme sürecinde, Yıldız Teknik Üniversitesi Sultan II. Abdülhamid Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü aracılığıyla, araştırmanın İstatistiki yöntem bölümü kapsamında dijital ortamda nitel görüşme gerçekleştirilen, 2017 yılında Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Estitüsü İslam Sanatları Anabilim Dalında “Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid’in Sanatçı Kişiliği” isimli Doktora Tezi [53] hazırlayan Dr. Ayşe Ersay Yüksel’in tespit ettiği II. Abdülhamid Han’a atfedilen mobilyalar ve ahşap eserlerden de yararlanılmıştır.

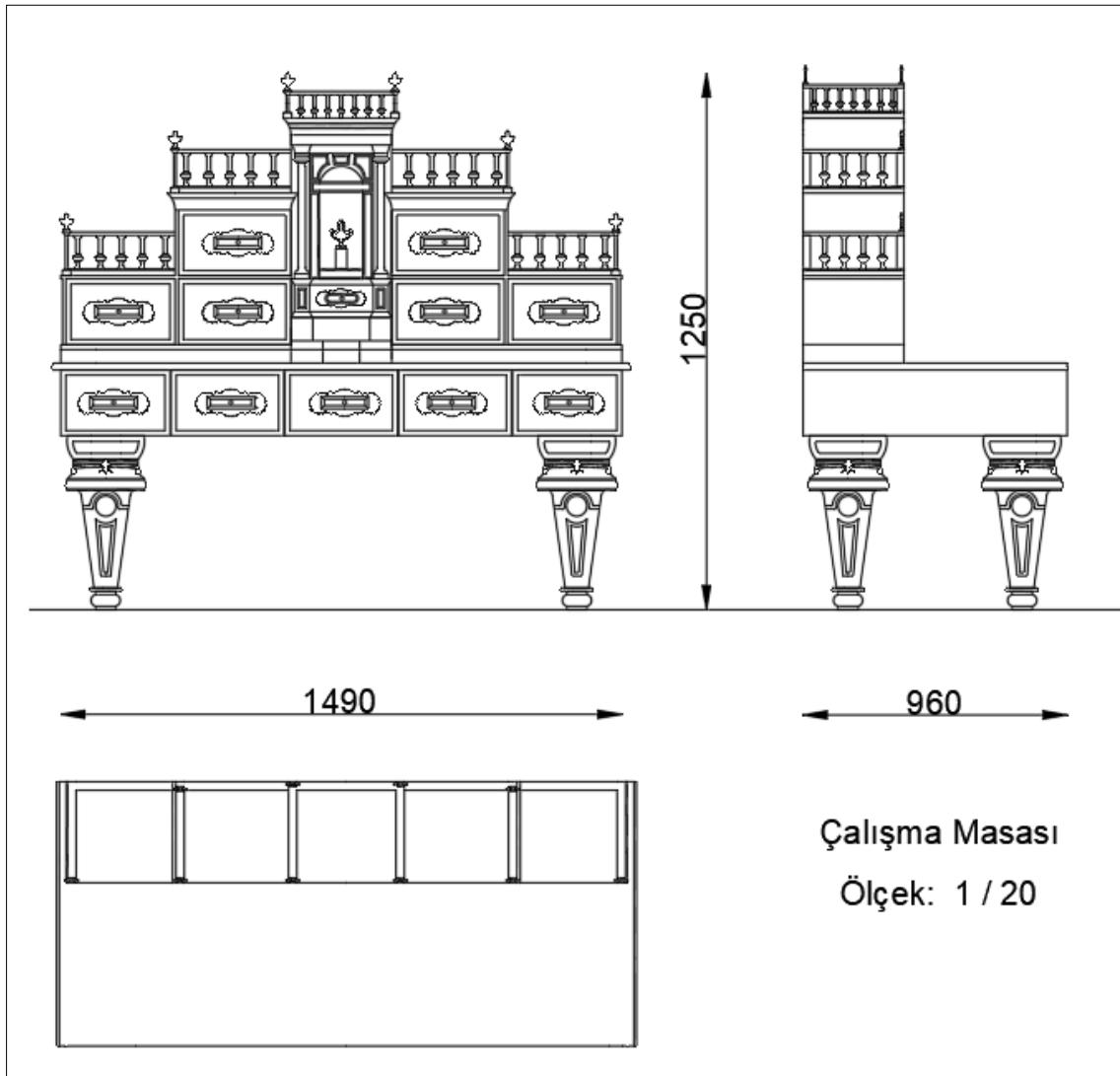
Ayrıca bazı eserlerin malzemeleri çeşitli kaynaklara göre, bazı eserlerinki de tez çalışması süresince görüşülen firma temsilcileri ve mobilya Öğretmenlerinin görüşlerine göre belirtilmiştir. Hiçbir kaynak ya da görüşe ulaşılamadığı durumlarda ise ahşabın cinsi konusunda bilgi verilememiştir. Bunun nedeni ahşap malzemeler üzerlerinde boya ve cila gibi çeşitli üst yüzey işlemlerinin yapılması, restorasyonlarda ahşabın farklı renklerle boyanması veya ahşabın doğası gereği beklediği sürede yaşadığı doğal renk değişimi gibi sebeplerle renk değişimine uğramasıdır. Çeşitli kurum, kaynak ve kişilerin verdiği bilgilere göre II. Abdülhamid’in elinden çıktığı düşünülen ve araştırmada yer alan 29 mobilya ve ahşap eserler aşağıda verilmiştir. İncelenen mobilya ve ahşap eserlerin çoğu açıklanan kısıtlamalardan dolayı fotoğraflar üzerinden çizildiği için net ölçülendirilememiş, çizimlerde orantı kurularak, standart mobilya ölçülerinden ve yaklaşık ölçülerden yararlanılarak çizilmiştir.

Dolmabahçe Sarayı’ndaki Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen çalışma masası

Çalışma masasında siyah, kırmızı, kahverengi, altın sarısı gibi farklı renkli boyalar kullanılmıştır. Batı tarzda masanın tablasının ön kısım altında aynı ölçüde beş çekmece bulunmaktadır. Masanın tablasının arkaya doğru yaklaşık 32 cm genişlikte, yan kenarlardan orta kısma doğru basamak şeklinde yükselen çekmeceli bölüm yerleştirilmiştir. Böylece çalışma masasının bu bölümü mimari bir yapının cepheden görünümü şeklini almıştır [53]. Resim 5.1’de Dolmabahçe Sarayı’ndaki Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen çalışma masası Şekil 5.1’de Dolmabahçe Sarayı’ndaki Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen çalışma masası net resmi görülmektedir.

Resim 5.1. Dolmabahçe Sarayı'ndaki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen çalışma masası [245]

Şekil 5.1. Çalışma masası net resmi

Dolmabahçe Sarayı’nda Sultan II. Abdülhamid Han’a atfedilen yazı masası farklı renkli abanoz veya ceviz ahşap malzemelerden, oyma, kakma, marketri, tornalama teknikleri, gönyeburun birleştirmeler ve filato uygulamaları ile imal edildiği değerlendirilmektedir. Masa tablası ile kasasının parçalarının birbirlerine kavelalı olarak birleştirildiği, çekmeceler iç kenar parçalarının lambalı, zıvanalı birleştirme teknikleri ile birleştirildiği, ayakların masa tabla kasasına ayrı üretilerek kavelalı olarak birleştirildiği, tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve çalışma masasının gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

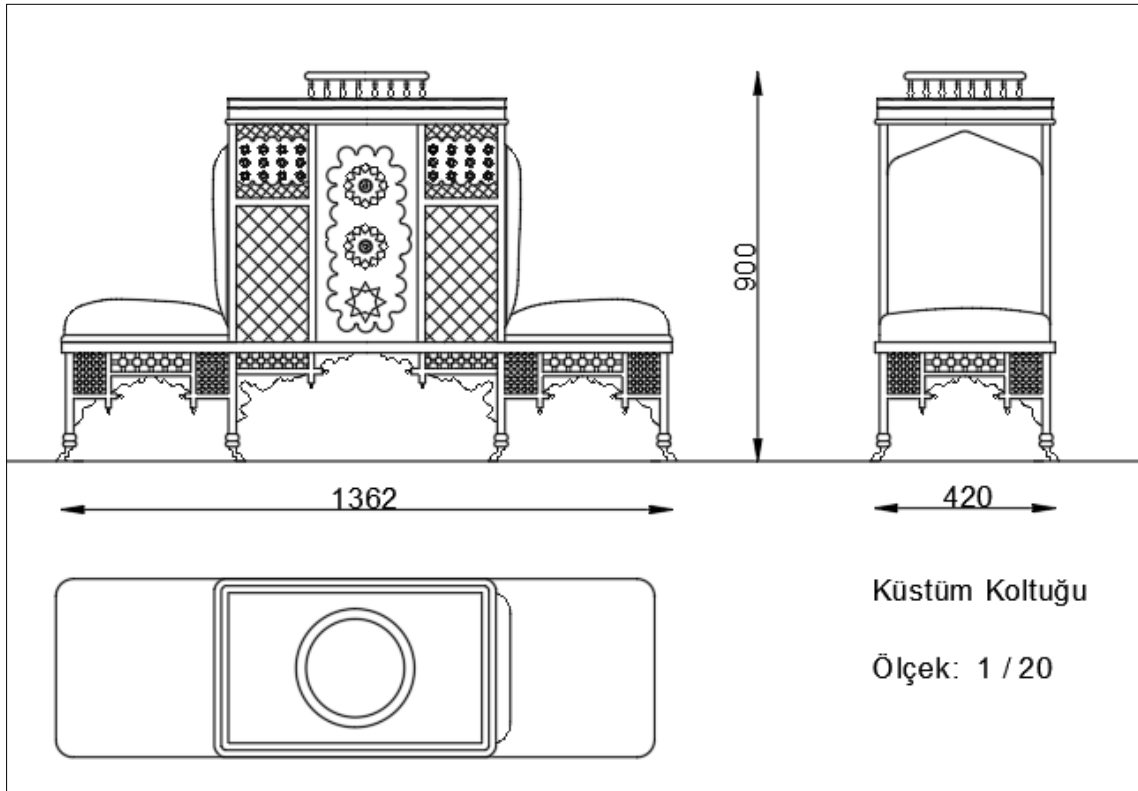
Küstüm koltuğu

Sırt sırta iki koltuğun ortasında bir ara dolap kısmı olarak tasarlanıp üretilen koltuk günümüzde “küstüm koltuğu” olarak isimlendirilmektedir. Feryal İrez bu koltuğun Paris’ten saraya gönderilen bir mobilya kataloğunda, XV. Louis üslubunda bir kanep, koltuk ve komodin türlerinin birleşiminden oluşan değişik bir mobilya ile benzerliğini vurgulamıştır [55].

Küstüm koltuklarının ikisinin arasındaki parça üç bölüme ayrılmış, bu bölümlerden ortadaki kenarları dendanlarla çevrelenerek ortasına yukarıdan aşağıya üç yıldız motifi konulmuştur. Küstüm koltuklarının Tamirhane-i Hümayûn’da üretilen saray mobilyasının üsluplarıyla benzer eklektik üsluba sahiptir [53]. Resim 5.2’de küstüm koltuğu, Şekil 5.2’de küstüm koltuğu net resmi görülmektedir.

Resim 5.2. Yıldız Şale Köşkü'nde Sedefli Salon'daki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen yemek odasında yer alan küstüm koltuğu [245]

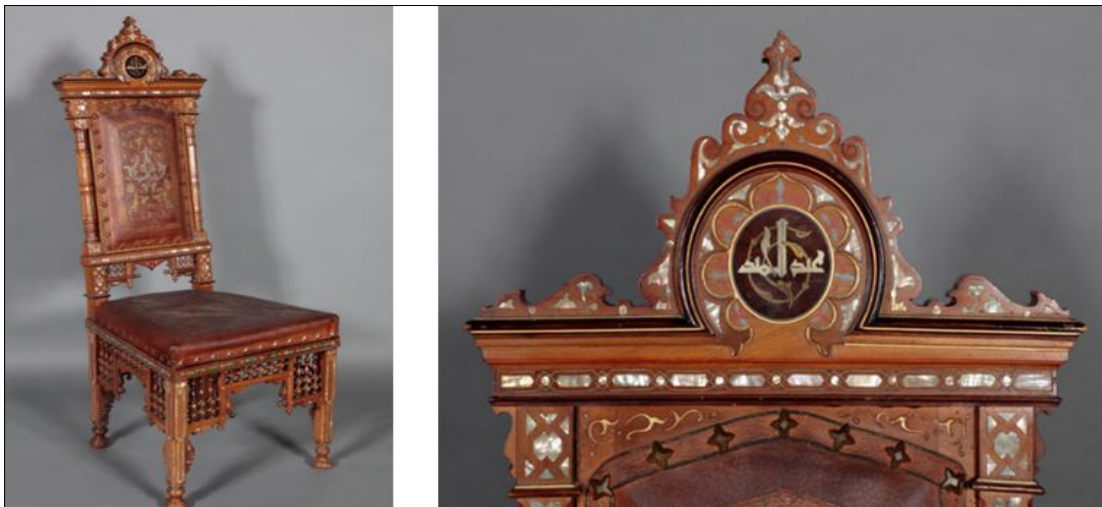
Şekil 5.2. Küstüm koltuğu net resmi

Yıldız Şale Köşkü Sedefli Salon yemek odası takımında bulunan ceviz malzemeden imal edilmiş, yüzey oyma, tornalama, sedef, fildişi, bağa, kakma, muşarabiye teknikleri ile imal edildiği değerlendirilmiştir. Koltuk iskelet parçalarının birbirlerine zıvanalı birleştirme

teknikleriyle birleştirildiği, çerçeve çıtalarında gönyeburun birleştirmeler uygulandığı, koltuk ayakları ile kayıtlarının aralarına muşarabiyeler yapılarak hem mukavemeti arttırılarak sağlam bir birleştirme hem de estetik bir uygulama yapılmıştır. Koltuk döşemelerinde helezoni yay kullanıldığı, yayların ahşap parçalara bağlandığı, döşeme dolgu malzemesi olarak kütük, doğal sünger kullanılmış olabileceği, koltuk ayakları ile kayıtları birleşim köşelerine köşe takozları çakıldığı, ahşap parçaların birleştirilmesinde tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve koltuğa gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Kolçaksız sandalye

Sandalyeler Mısır ve Suriye işçiliğiyle torna işi ahşap boncuklardan oluşan şebekelerle dekore edilmiştir. Ceviz üzerine malakit kakmalar yapılan yemek sandalyeleri maroken ile döşenmiştir. Takımın sandalyelerinin arkalıklarında metal kakma olarak kûfi hatla “Abdülhamid” yazısı vardır. Kûfi olarak Sultan’ın adının yazması döşeme üzerinde yer alan soyut bitkisel kompozisyon ve en önemlisi sedef kakma tekniğinin kullanılması bu sandalyelerden birkaçının Sultan’ın elinden çıktığını işaret etmektedir. Günümüze hemen hemen elli adedinin sağlam olarak ulaşan sandalyelerin II. Abdülhamid zamanında daha fazla sayıda olması beklenir [53]. Resim 5.3’de kolçaksız sandalye ve tacı, Resim 5.4’de sandalye döşemesinin üst görünüşü, Resim 5.5’de sandalye yan ve arka görünüşü, Şekil 5.3’de kolçaksız sandalye net resmi görülmektedir.

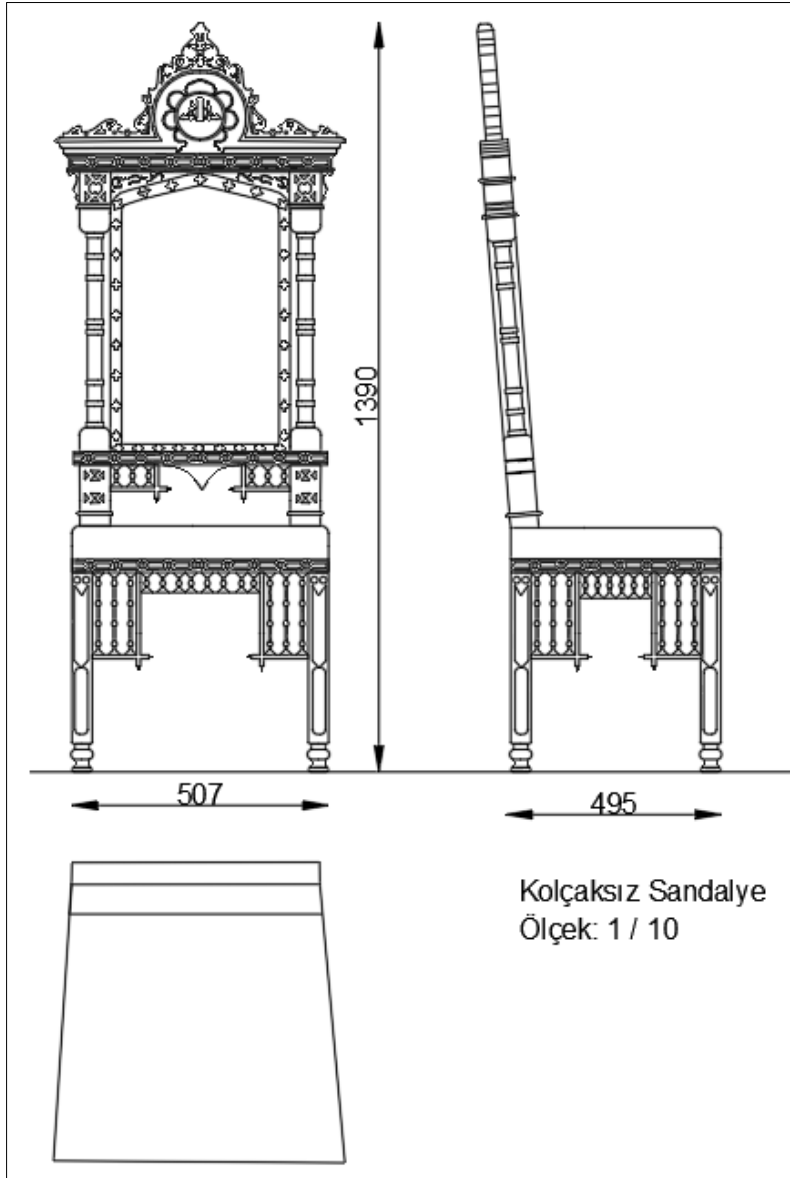
Resim 5.3. Kolçaksız sandalye ve tacı [245]

Resim 5.4. Sandalye döşemesinin üst görünüşü [245]

Resim 5.5. Sandalye yan ve arka görünüşü [245]

Şekil 5.3. Kolçaksız sandalye net resmi

Sandalyelerin ceviz ahşap malzemeden, sedef, maroken malzemelerden imal edildiği, kakma, muşarabiye tekniklerinin kullanıldığı değerlendirilmiştir. Sandalye ahşap iskelet parçalarının birbirlerine zıvanalı birleştirme teknikleriyle birleştirildiği, sandalye ayakları ile kayıtlarının aralarına muşarabiyeler yapılarak hem mukavemeti arttırılarak sağlam bir birleştirme hem de estetik bir uygulama yapılmıştır. Sandalye font bölümleri döşemelerinde helezoni yay kullanıldığı, yayların ahşap çerçeve parçalara bağlandığı, döşeme dolgu malzemesi olarak kütük, doğal sünger kullanılmış olabileceği, koltuk ayakları ile kayıtları birleşim köşelerine köşe takozları çakıldığı ahşap parçaların birleştirilmesinde tutkal olarak kazein, gluten veya kan tutkalı kullanıldığı ve koltuğa gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Büyük dolap

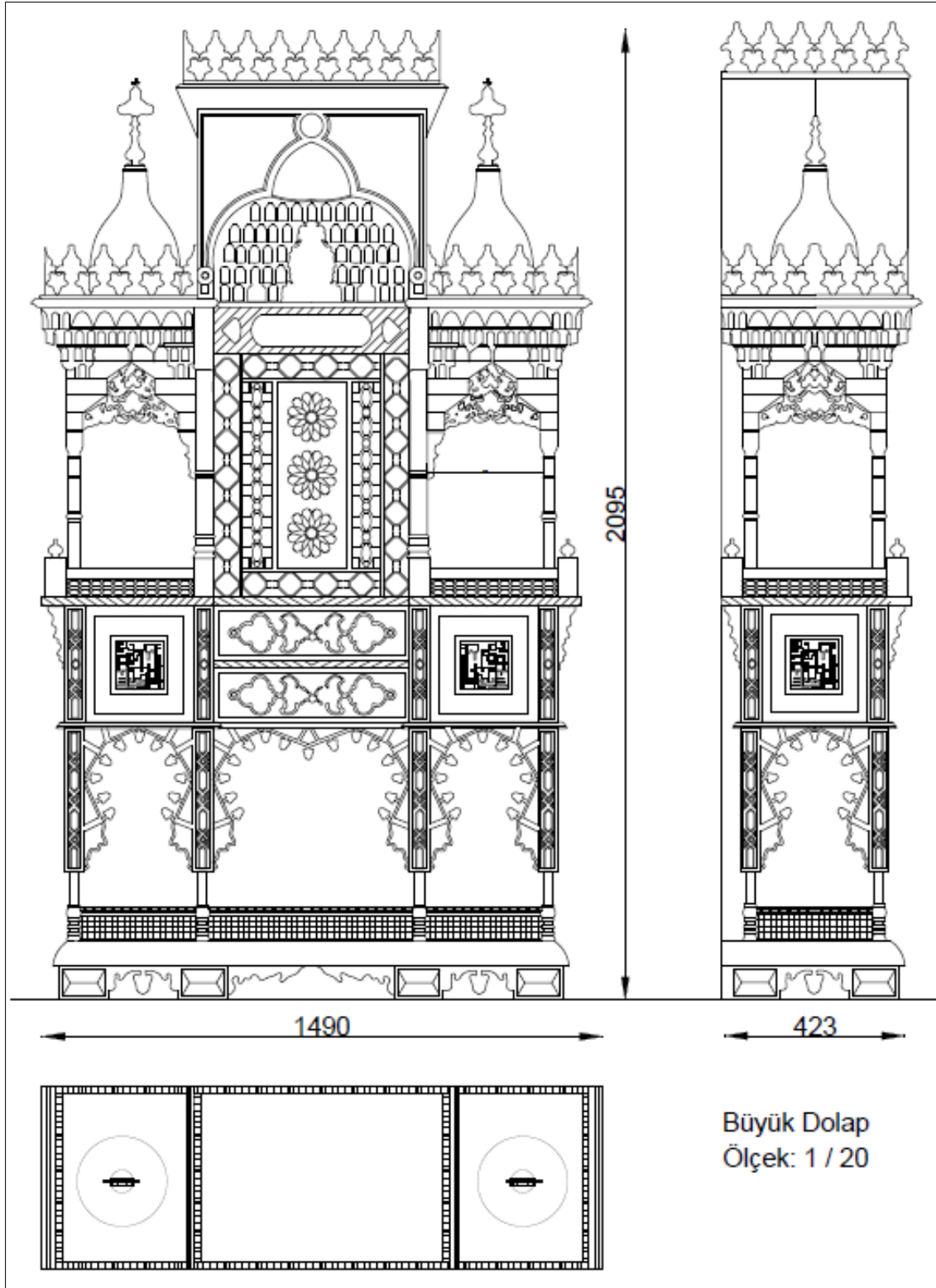
Dolabın zengin süslemesi dikkat çekmektedir. Dolapta bulunan kûfi yazı kuşağı, sedef kakmalar, mimari cepheyi andırması, bu tasarımda Hint, Suriye, Mısır, Endülüs gibi farklı mimari geleneklerden alınan öğeler, girift bitkisel kompozisyonlu ince ahşap oymalar ve Osmanlı Armasının olması bu eserin II. Abdülhamid'in elinden çıktığına dair ihtimali yükseltmektedir [53]. Resim 5.6'da büyük dolap, Resim 5.7'de büyük dolapta yer alan kûfi yazılı hat kuşağı ve Osmanlı Arması, Şekil 5.4'de büyük dolap net resmi görülmektedir.

Resim 5.6. 20 Eylül 2014'de İtalya'daki küçük bir müzayede evi olan Czerny's International Auction House S.r.l. tarafından 250 lot numarasıyla satışa çıkan dolap [53]

Resim 5.7. 20 Eylül 2014'de İtalya'da ki küçük bir müzayede evi olan Czerny's International Auction House S.r.l. tarafından 250 lot numarasıyla satışa çıkan dolapta yer alan kûfi yazılı hat kuşağı ve Osmanlı Arması [53]

Şekil 5.4. Büyük dolap net resmi

Büyük dolabın ceviz (muhtemel) malzemeden imal edilmiş, oyma, ahşap kakma, filato, muşarabiye, sedef kakma teknikleri, gönyeburun birleştirmeler ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Dolabın ceviz keresteden imal edildiği, dolap yan dikme ve yatay

levhalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı birleştirildiği, bazı levhalarına kordon profiller yapıldığı, iki adet dolap kapağı olduğu ve kilit takıldığı görülmüştür. Levhaların birbirlerine tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Cam kapaklı kitap dolabı

Çalışma odası mobilya takımında 19. yüzyılda görülen neo-rönesans üslupta bir çalışma masası, makam masası ve kitaplık bulunmaktadır. Kitaplık dolap kapaklarında, yazıhanenin düşer kapağında, masasının ön orta kısmında kakma II. Abdülhamid'in tuğrası olduğu, ancak çalışma odası takımının makam masasının ön kısmında ayrıca Victor Aimone-Paris etiketini bulunmaktadır. Tuğranın ve firma marka etiketinin olması, bize bu takımın, II. Abdülhamid Han'ın tasarımı ve siparişi üzerine adı geçen firma tarafından imal edildiğini veya firma ustalarından bazılarının geçici süre Tamirhane-i Hümayûn'a çalıştırılmak üzere davet edilmeleri döneminde yaptırılmış olabileceğini göstermektedir.

Tasarımı II. Abdülhamid'e atfedilen çalışma odası takımdaki mobilyalarda oyma, kakma motiflerde aynı süslemelerin uygulandığı ve takımda bütünlük olduğu görülmektedir. Takımda cam kapaklı dolap zengin süslemesi ile dikkat çekmektedir. Dolabın ortadaki iki kapağının cam çerçeveli kapaklı olduğu yanlardaki iki kapağın kapalı, tamamen masif kapaklar olduğu, kapakların kenarlarında dolapta toplam 5 adet tornalı-oymalı sütunların olduğu görülür. Bu sütunların kenarlarda 4 tanesinin aynı olduğu tam ortadaki torna sütunun ise merkezde olduğu belli olan farklı bir sütunun olduğu görülür. Dolabın kapakların alt kısımlarında yaklaşık 40 cm lik kısımlarda tablaruka tekniği ile yapılmış orta kısımların derin yüzey oymaların olduğu görülmektedir. Dolap kasasının ön alt kısmında toplam 4 alt topuz şeklinde ayak olduğu görülür. Dolabın taç kısmının olduğundan daha kalın gösterilmesi amacıyla ters kordon profil olduğu, dolabın tam üstünde ise zengin oyma teknikleri ile yapılmış merkezde tek uzun tornalı parçanın olduğu balkona benzeyen tepelik kısmı yer almaktadır. Dolap kenar kısımlarındaki kapalı masif kapakların üst bölümde dairesel masifin üzerinde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrasının işlendiği görülmüştür. Resim 5.8'de çalışma odası takımı, Resim 5.9'da Dolap kapağına işlenmiş II. Abdülhamid Han tuğrası, Resim 5.10'da cam kapaklı kitap dolabının taç kısmı, Şekil 5.5'de cam kapaklı kitap dolabı net resmi görülmektedir.

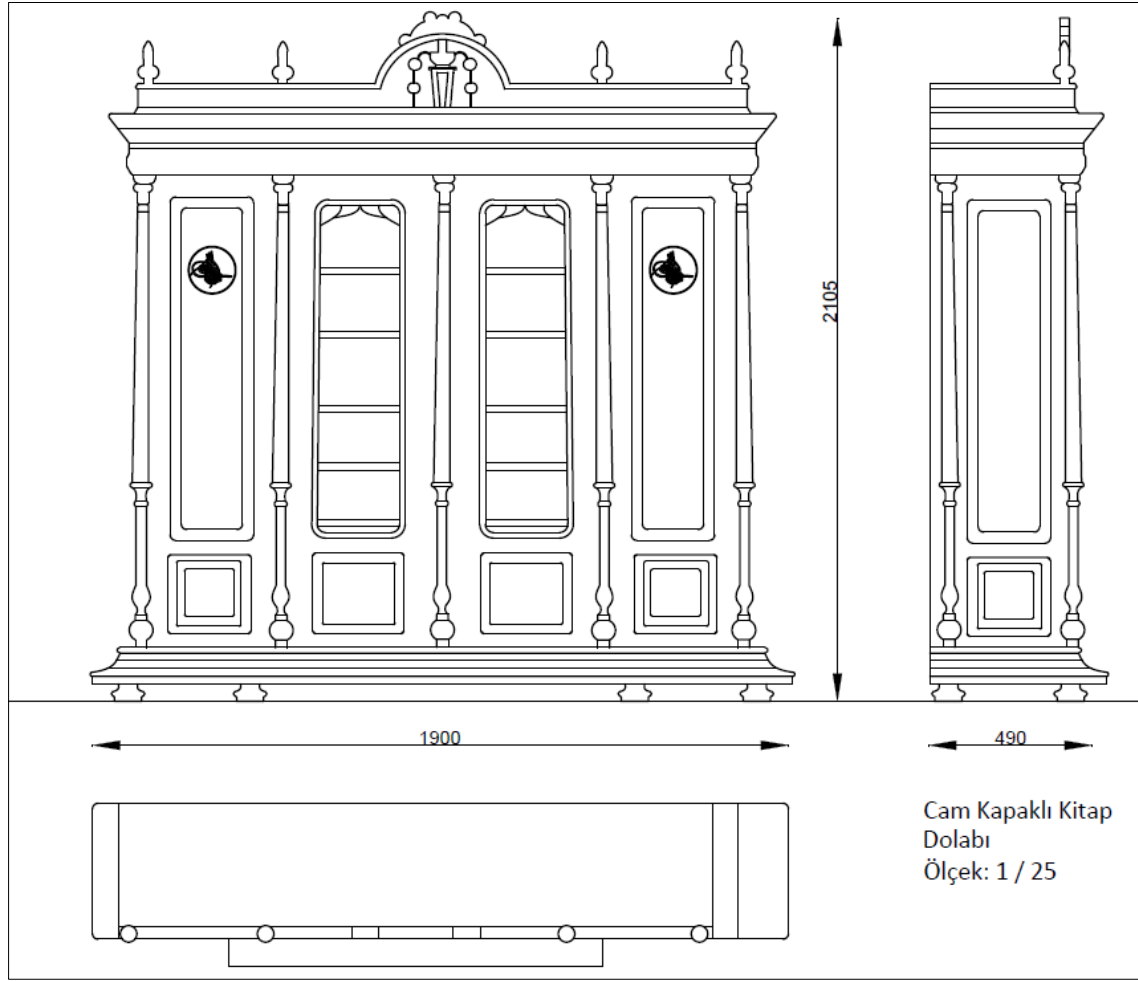
Resim 5.8. Sultan II. Abdülhamid'in Beylerbeyi Sarayı'nda yer alan çalışma odası takımı [245]

Resim 5.9. Dolap kapağına işlenmiş II. Abdülhamid Han tuğrası [245]

Resim 5.10. Cam kapaklı kitap dolabının taç kısmı [245]

Şekil 5.5. Cam kapaklı kitap dolabı net resmi

Cam kapaklı kitap dolabının ceviz malzemeden, yüzey oyma, ahşap kakma, tornalama teknikleri, gönyeburun birleştirmeler, kertme geçmeler, kapaklarda çerçeve köşe birleştirmeler ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Dolap yan dikme ve yatay levhalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak kavelalı birleştirildiği, bazı levhalarına kordon profiller yapıldığı, levhaların birbirlerine yapıştırılmasında kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Yeşil tablalı makam masası

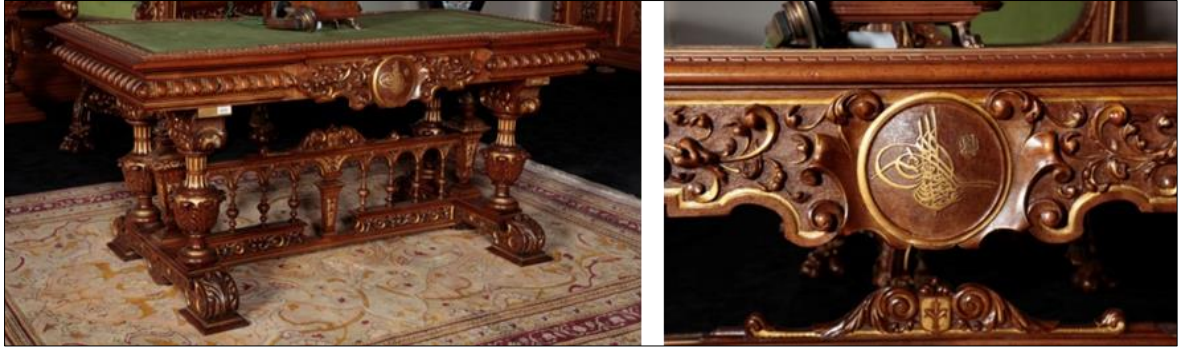
II Abdülhamid'e atfedilen çalışma odası takımındaki makam masasının tablasının ahşap çerçevesinin içinin yeşil renk kumaş kaplı olduğu görülür. Çalışma odası takımının makam masasının ön kısmında merkez bölümde dairesel dışbükey masifin üzerinde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrasının işlendiği ayrıca yine ön kısımda Victor Aimone-Paris

firmasının etiketi bulunmaktadır. Masada tuğra ve firma marka etiketinin birlikte olması takımın, II. Abdülhamid Han'ın tasarımı ve siparişi üzerine adı geçen firma tarafından imal edildiğini veya firma ustalarından bazılarının geçici süre Tamirhane-i Hümâyûn'a çalıştırılmak üzere davet edilmeleri döneminde yaptırılmış olabileceğini göstermektedir (Resim 5.12-5.14).

Çalışma odası takımındaki mobilyalarda oyma, kakma motiflerde aynı süslemelerin uygulandığı ve takım bütünlüğü olduğu görülür. Makam masasının ceviz malzemeden, yüzey oyma, kakma, tornalama teknikleri ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Masa zengin süslemesi ile dikkat çekmektedir. Masanın kısa kenarlarında iki ayağın çiftlendikten sonra diğer iki ayakla ise ortada tornalı dikmeli parçalarla birleştirilerek dörtlendiği görülmüştür. Makam masasında ayaklarında ve ara kayıt parçasında ağır oymalar, ara kayıt parçasında ayrıca tornalı parçaların olduğu görülmüştür. Tasarımı Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen bu masa onun üslubunun pek çok özelliğini barındırmaktadır. Resim 5.11'de Yeşil tablalı makam masası, Resim 5.12'de masada Sultan'ın tuğrasının detayı, Resim 5.13'de makam masasının ön kısmında Victor Aimone-Paris etiketi detayı, Şekil 5.6'da yeşil tablalı makam masası net resmi görülmektedir.

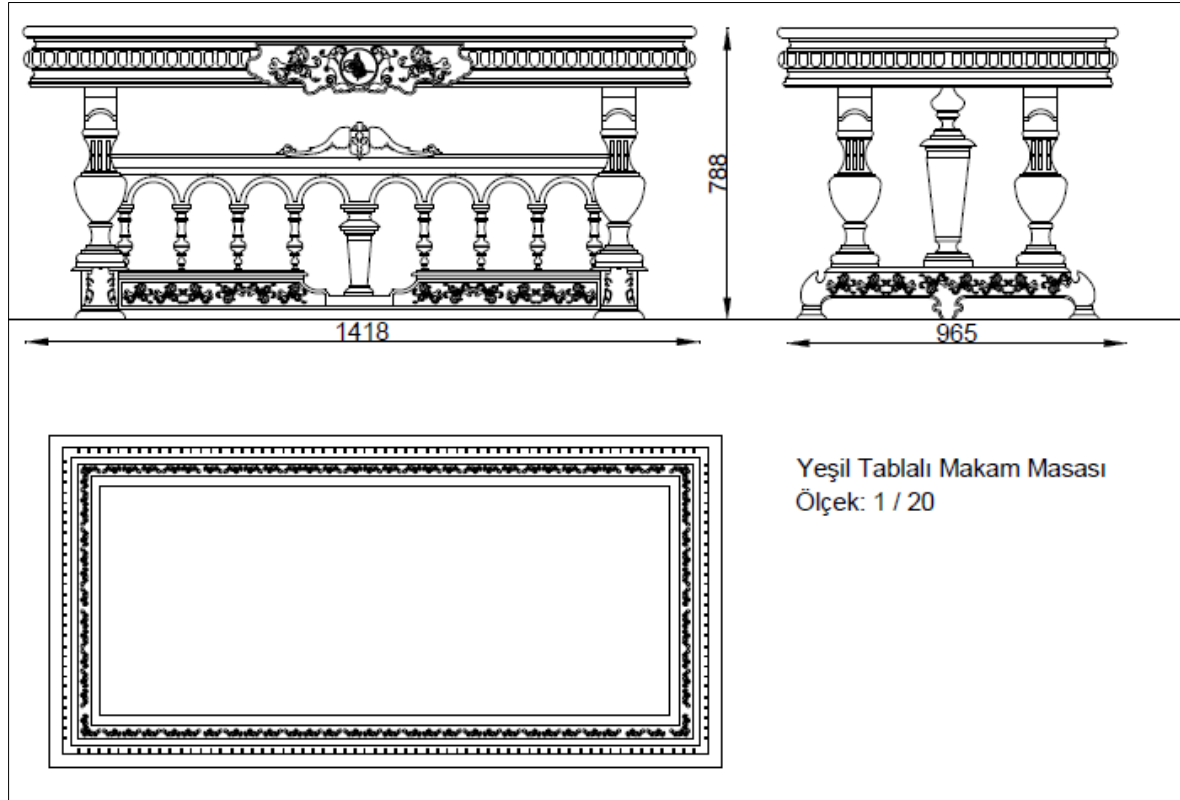
Resim 5.11. Yeşil tablalı makam masası [53]

Resim 5.12. Masada Sultan'ın tuğrasının detayı [53]

Resim 5.13. Makam masasının ön kısmında Victor Aimone-Paris etiketi detayı [53]

Şekil 5.6. Yeşil tablalı makam masası net resmi

Makam masasının ceviz malzemedен, oyma, ahşap kakma, tornalama teknikleri ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Masanın ayak kayıtların, masa tablası ile ayakların zıvanalı birleştirildiği, ara kayıtn tornalı parçaların kendinden kavelalı olarak birleştirildiği, gönyeburun birleştirme tekniklerinin, kertme geçmelerin uygulandığı, masif parçaların birbirlerine yapıştırılmasında kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Çalışma masası

II. Abdülhamid'e atfedilen çalışma odası takımındaki kapaklı çalışma masası ön yüzündeki büyük kapağın öne doğru çekilmesiyle düşerek açılması ile yazıhane, çalışma masasına dönüşen masanın, düşer kapağın takımın diğer mobilyalarında da olan dairesel masafın üzerinde II. Abdülhamid'in tuğrasını taşımaktadır. Çalışma masası tablası ön kısımda iki sütun ayak üzerinde oturan bir tabla kısmı ile sütunların altında yüksek profil katların üzerindedir. Kapak kısmı açıldığında çalışma masasının içerisinde küçük çekmeceler ve küçük dolaplar olarak düzenlenmiş iç kısımda oymalarda, burğu tornalarda altın varak boyama yapıldığı görülmüştür (Resim 5.15-5.17).

Çalışma odası takımındaki mobilyalarda oyma, kakma motiflerde aynı süslemelerin uygulandığı ve takım bütünlüğü olduğu görülür. Çalışma masasının ceviz malzemenen, yüzey oyma, kakma, tornalama teknikleri ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Masa zengin süslemesi ile dikkat çekmektedir. Tasarımı Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen bu çalışma masası onun üslubunun pek çok özelliğini barındırmaktadır. Bitkisel oymalar, Sultan'ın tuğrasının kullanımı bu eserin Sultan'ın tasarımı olan bir eser olduğunu göstermektedir. Resim 5.14'de kapağın kapalı ve açık durumu, Resim 5.15'de çalışma masası kapağında Sultan'ın tuğrasının detayı, Resim 5.16'da çalışma masası kapağın açık durumdaki detayı, Şekil 5.7'de çalışma masası kapağının açık hali net resmi, Şekil 5.8'de çalışma masası kapağının kapalı hali net resmi görülmektedir.

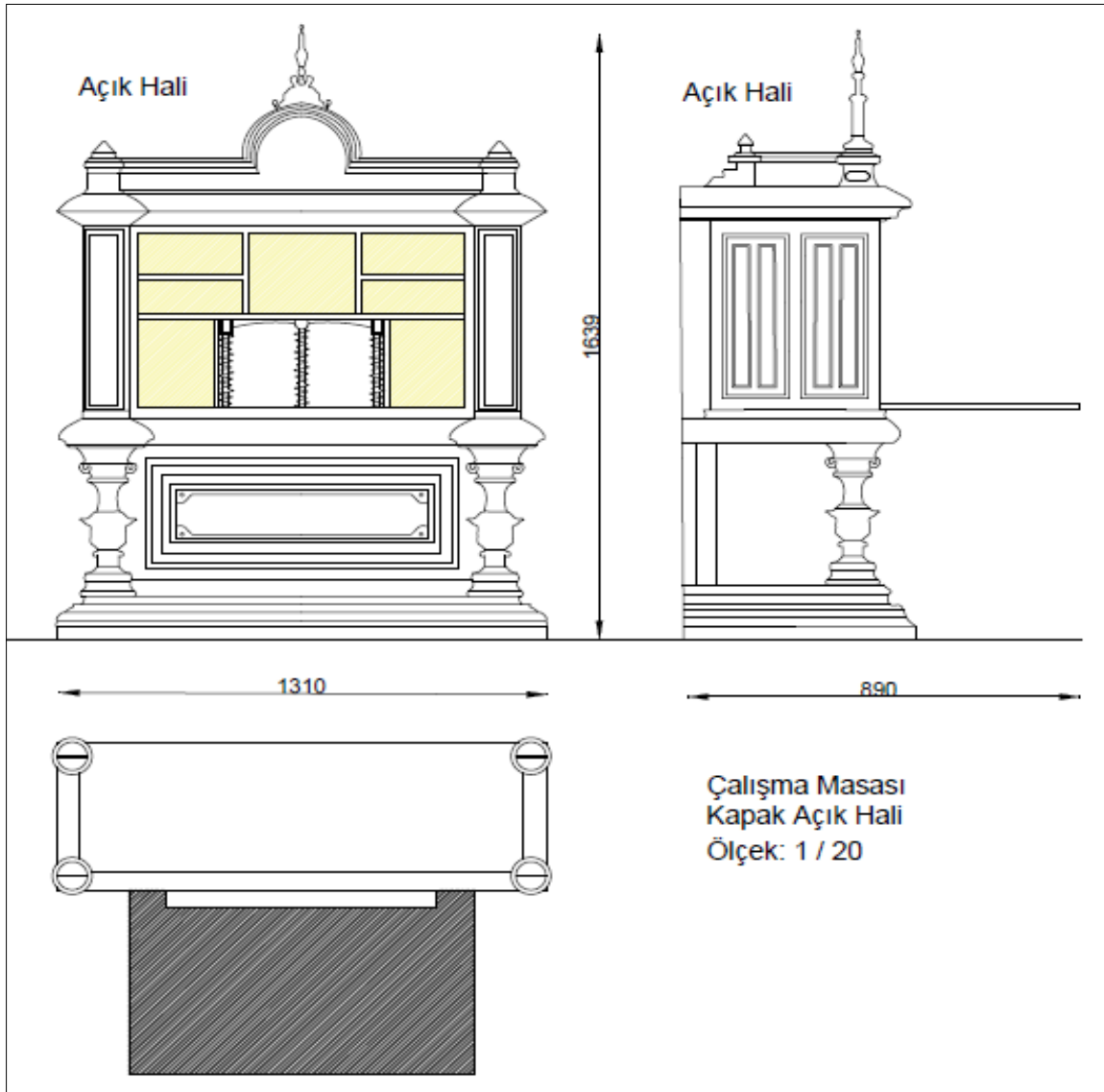
Resim 5.14. (a) Kapağın kapalı durumu (b) Kapağın açık durumu [245]

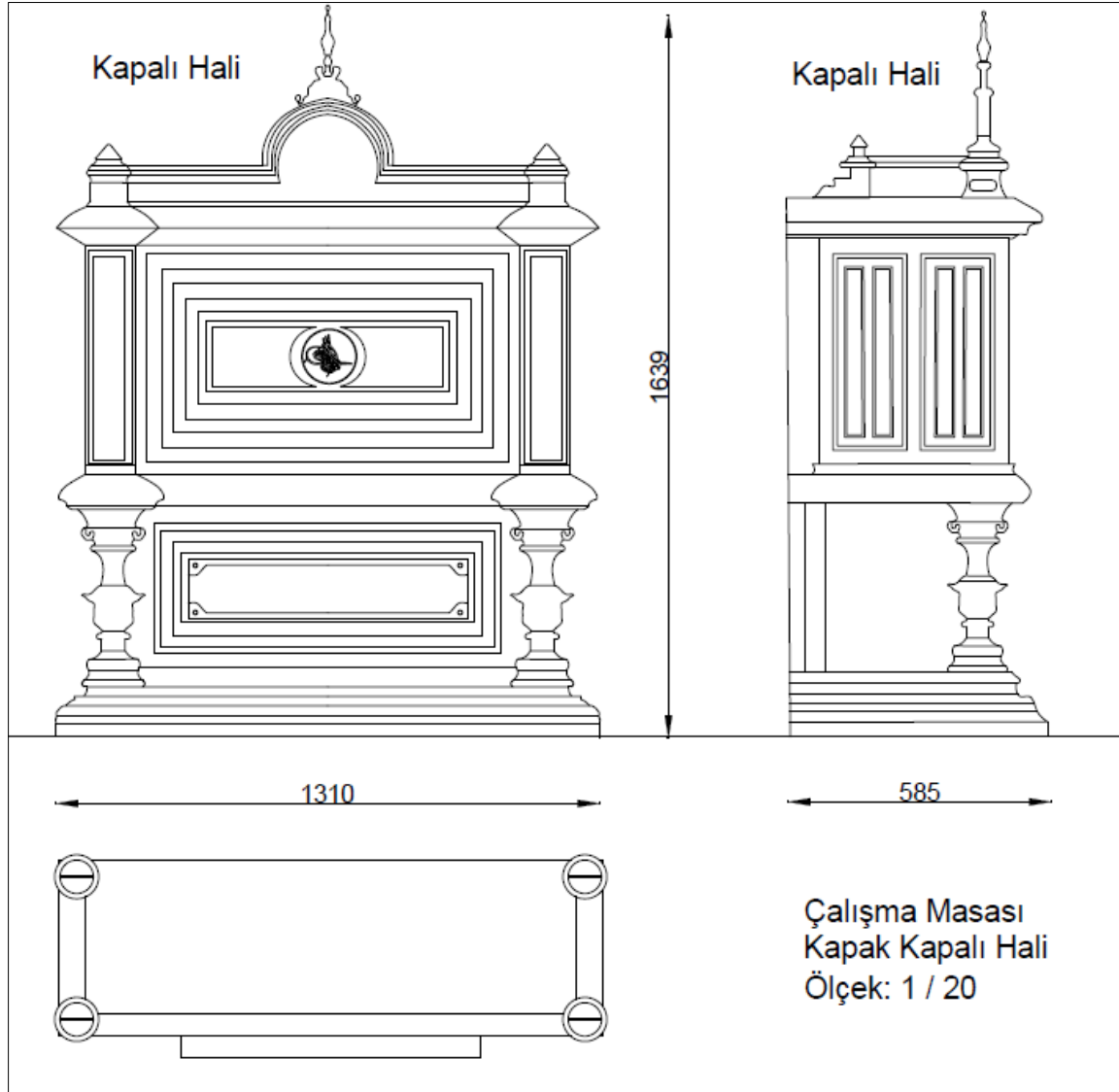
Resim 5.15. Çalışma masası kapağında Sultan'ın tuğrasının detayı [245]

Resim 5.16. Çalışma masası kapağın açık durumdaki detayı [245]

Şekil 5.7. Çalışma masası kapağının açık hali net resmi

Şekil 5.8. Çalışma masası kapağının kapalı hali net resmi

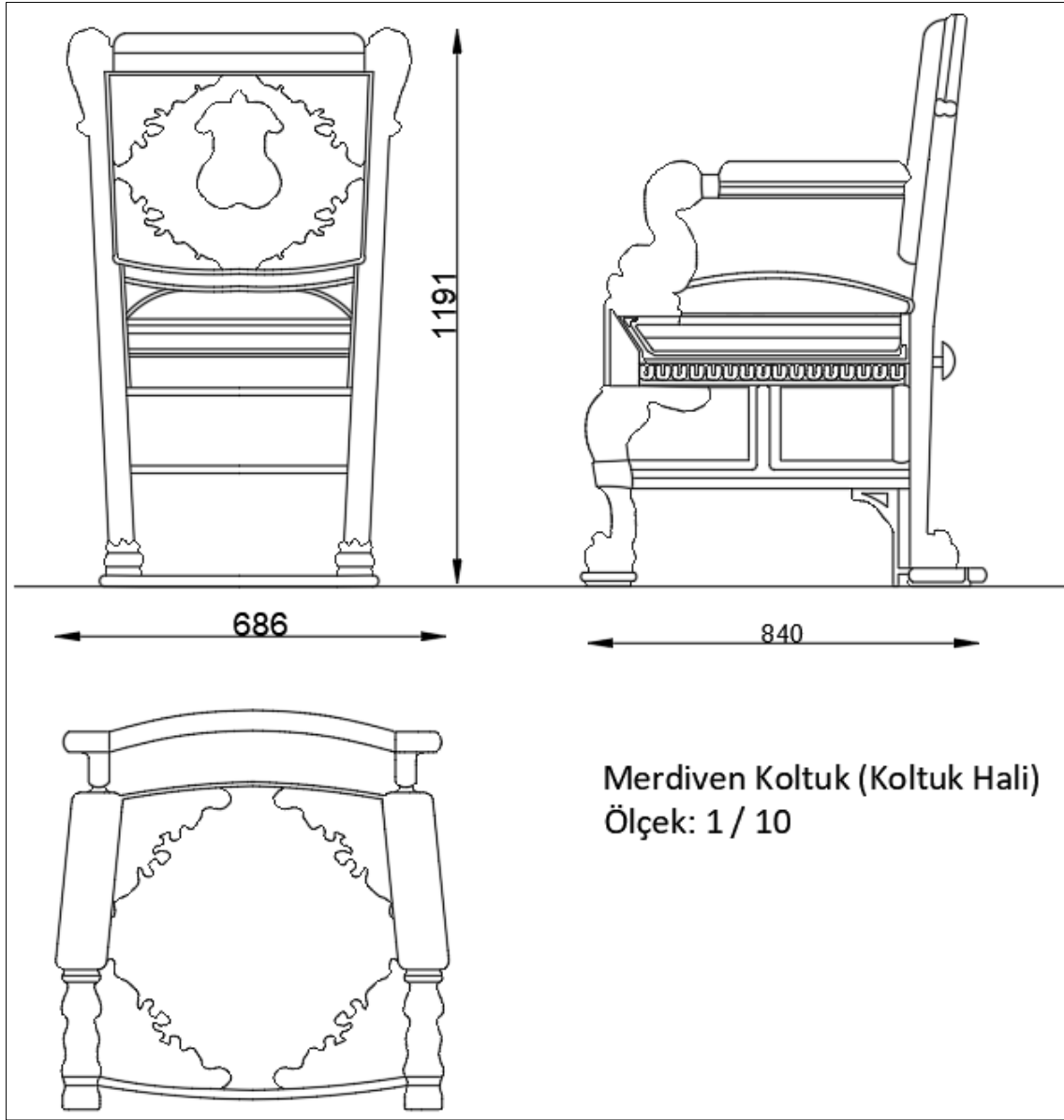
Düşer kapaklı çalışma masasının ceviz malzemedan, yüzey oyma, kakma, tornalama teknikleri ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Çalışma masasının masa sütunları masa tablalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak kavelalı birleştirildiği, masif levhaların birbirlerine zıvanalı birleştirildiği, çekmecelerin iç kenar parçalarının lambalı, dişli birleştirmeler ile birleştirildiği, gönyeburun birleştirmeler, çerçeve köşe birleştirmeler, kertme geçmeler kullanıldığı, masa parçalarının birbirlerine yapıştırılmasında kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Merdiven koltuk-koltuk hali

Koltuğun ön ayakları aslanpençesi oyma olup arka ayaklar ise daha sadedir. II. Abdülhamid'in kullandığı eşyalardan bilhassa yazıhane ve dolaplarda gizli bölmelerin olması gibi örnekler onun farklı işleve dönüşen eserlere meraklı olduğunu göstermektedir. Bu koltuk II. Abdülhamid'e atfedilen eserler arasında özgün süsleme düzenek ve kompozisyonuna sahiptir. Koltuğun sırtlık kısmındaki döşeme kumaşında yer alan Latin harfleri ile yazılmış "AH" arması bunu göstermektedir. Bu nedenle, bu koltuğun da Sultan'a atfedilmesinde sakınca görülmemektedir [53]. Resim 5.17'de merdivene dönüşebilen koltuk, Şekil 5.9'da Merdiven koltuk-koltuk hali net resmi görülmektedir.

Resim 5.17. Dolmabahçe Sarayı 43 numaralı odadaki, Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen merdivene dönüşebilen koltuk [53]

Şekil 5.9. Merdiven koltuk-koltuk hali net resmi

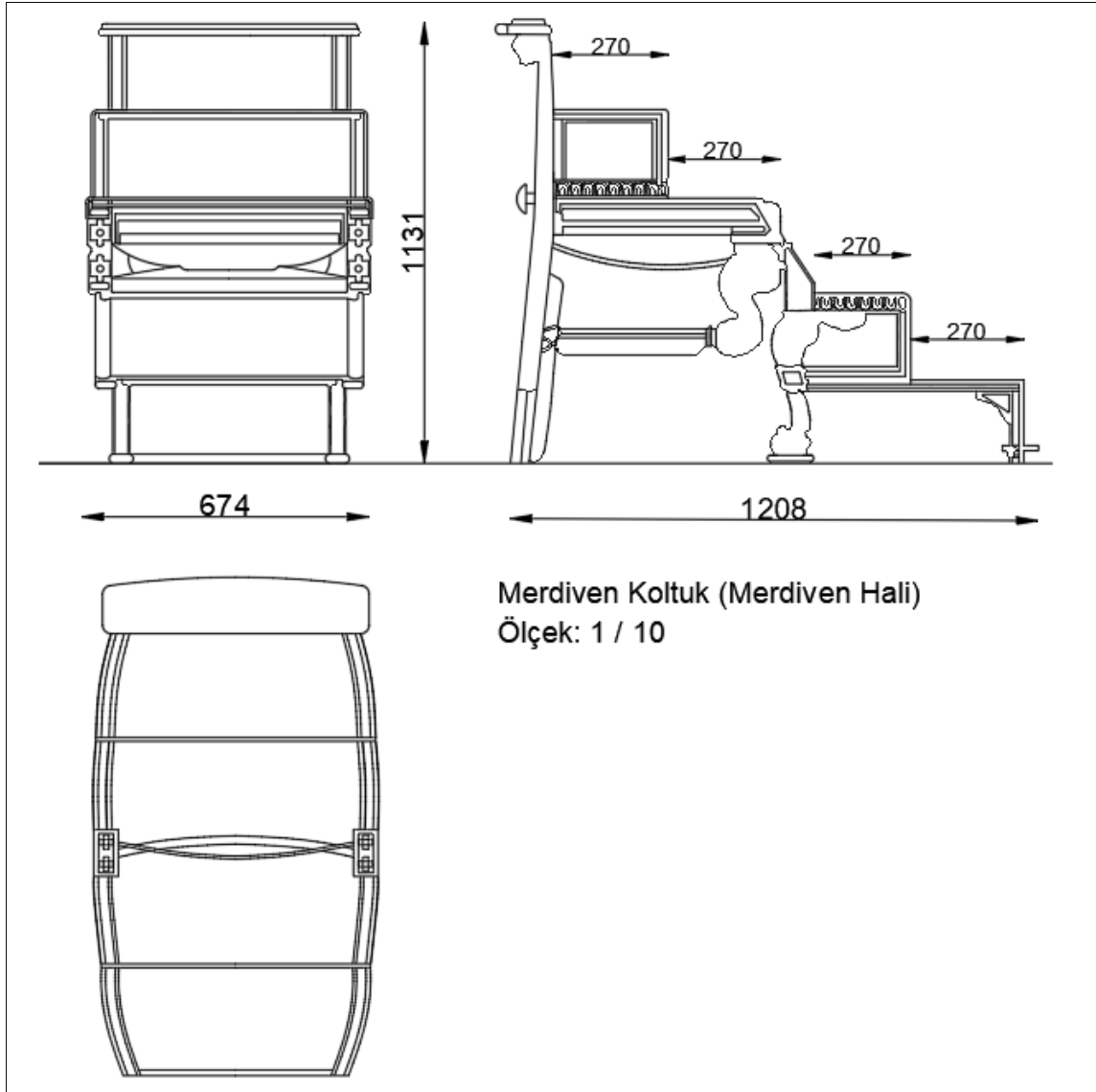
Dolmabahçe Sarayı'nda bulunduğu görülen merdivene dönüşebilen koltuğun, gürgen (muhtemel), kayın (muhtemel) malzemeden, oyma tekniği ile imal edildiği değerlendirilmiştir. Koltuk iskelet parçalarının birbirlerine zıvanalı birleştirme teknikleriyle birleştirildiği, koltuk ön ayakları ile arka ayaklarının aralarına kayıt parçası yapılarak hem mukavemeti arttırılarak sağlam bir birleştirme hem de estetik bir uygulama yapılmıştır.

Merdiven koltuk-merdiven hali

Koltuk ve merdivenine dönüşme özelliğinde tasarlanan koltukta oyma teknikleri kullanılmıştır. Koltuk sırtlık kısmı öne doğru döndürülerek beş basamaklı bir merdivene dönüşmektedir. Resim 5.18’de koltuğun merdiven olarak görünümü, Şekil 5.10’da merdiven koltuk- merdiven hali net resmi görülmektedir.

Resim 5.18. Dolmabahçe Sarayı 43 numaralı odadaki, Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen merdivene dönüşebilen koltuğun merdiven olarak görünümü [245]

Şekil 5.10. Merdiven koltuk- merdiven hali net resmi

Dolmabahçe Sarayı'nda bulunduğu görülen merdivene dönüşebilen koltuğun, gürgen (muhtemel) veya kayın (muhtemel) malzemedен, oyma teknikleri ile imal edildiği değerlendirilmiştir. Koltuk döşemelerinde helezoni yay kullanıldığı, yayların çerçeve ahşap parçalara bağlandığı, döşeme dolgu malzemesi olarak kütük, doğal sünger kullanılmış olabileceği, koltuk ayakları ile kayıtları birleşim köşelerine köşe takozları çakıldığı ahşap parçaların birleştirilmesinde tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve koltuğa gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Masa (Diyanet İşleri Başkanlığı Makamı'nda bulunan masa)

Masa; kayın (muhtemel) veya gürgen (muhtemel) malzemeli, oyma teknikleri ile imal edilmiştir. Masanın Sultan II. Abdülhamid'in eseri olduğu yolundaki bilgiyi uzun süre Diyanet İşleri Başkanlığı ve başkan yardımcılığı yapmış olan Tayyar Altıkulaç'da doğrulamaktadır [246].

Masa, Sultan II. Abdülhamid'e ait gümüş yazı takımı ile birlikte bugün başkanlık odasında sergilenmektedir. Masada yer alan kenger yaprakları Batı sanatının süsleme motiflerine ait olup, masanın ağır, kalın formu çok da işçilik gerektirmemektedir [53]. Resim 5.19'da masa, Şekil 5.11'de masanın net resmi görülmektedir.

Resim 5.19. Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Makamı'nda bulunan masa [53]

Şekil 5.11. Masa net resmi

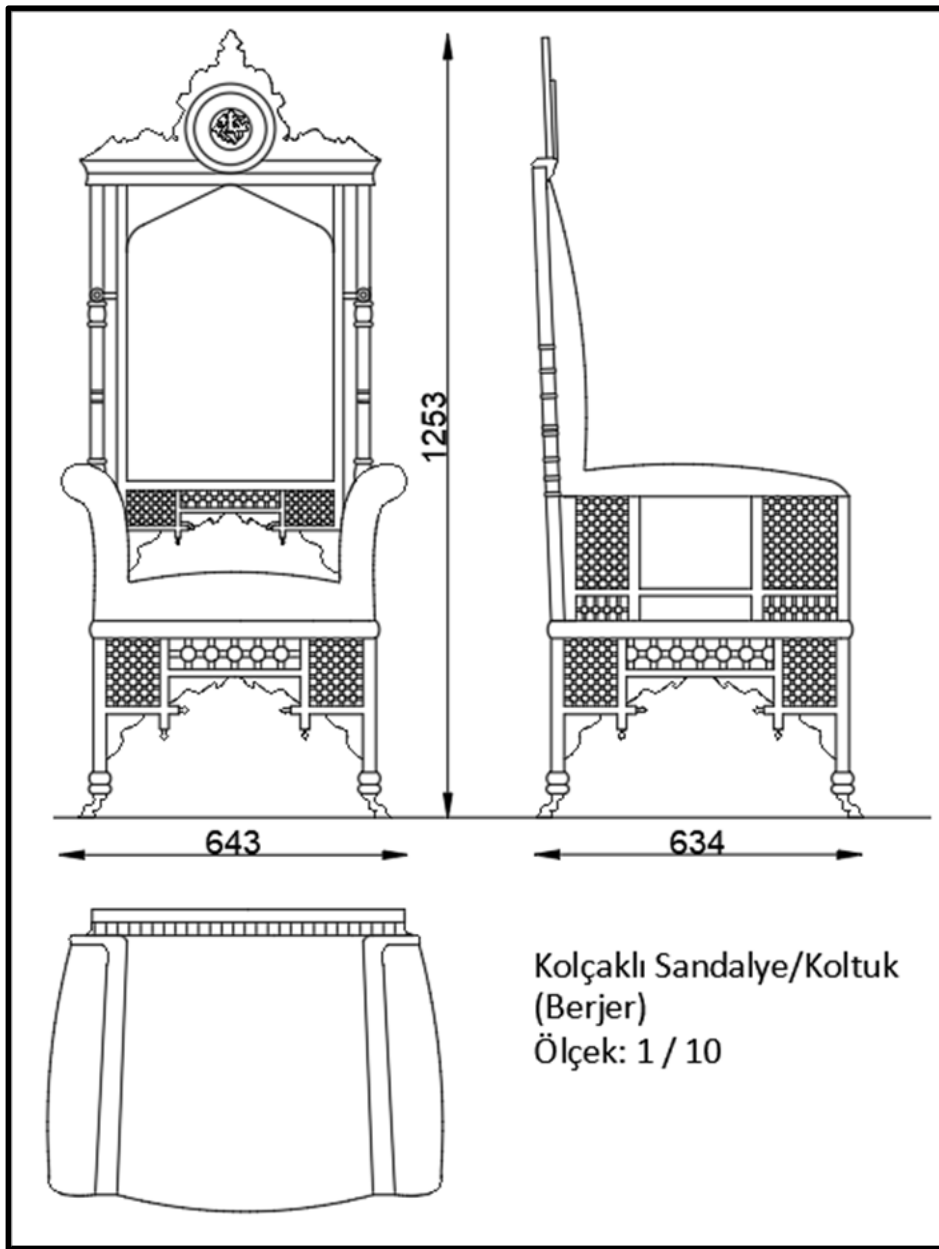
Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Makamı'nda bulunan kayın (muhtemel) veya gürgen (muhtemel) malzemeli, oyma tekniği ile imal edilen bu masanın, masa tablası ile kasasının parçalarının birbirlerine kavelalı olarak birleştirildiği, çekmeceler iç kenar parçalarının; dişli, lambalı, birleştirme teknikleri ile birleştirildiği, çerçeve köşe birleştirmeler ve gönyeburun birleştirme tekniklerinin uygulandığı, ayakların masa tabla kasasına ayrı üretilerek tornalandığı ve kendinden kavelalı olarak birleştirildiği, tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve çalışma masasının gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Kolçaklı sandalye/kotuk (berjer)

Kolçaklı sandalye/koltuklar Mısır ve Suriye işçiliğiyle, torna işi ahşap boncuklardan oluşan şebekelerle dekore edilmiştir [53]. Resim 5.20'de Yıldız Şale Köşkü, Sedefli Salon'daki kolçaklı sandalye/kotuk (Berjer), Şekil 5.12'de kolçaklı sandalye/kotuk (berjer) net resmi görülmektedir.

Resim 5.20. Yıldız Şale Köşkü, Sedefli Salon'daki kolçaklı sandalye/kotuk (Berjer) [245]

Şekil 5. 12. Kolçaklı sandalye/kotuk (berjer) net resmi

Sandalye/koltuk berjerlerin ceviz malzemeden, sedef ve fildişi kakma, muşarabiye teknikleriyle imal edildiği değerlendirilmiştir. Koltuk iskelet parçalarının birbirlerine zıvanalı birleştirme teknikleriyle birleştirildiği, koltuk ayakları ile kayıtlarının aralarına muşarabiyeler yapılarak hem mukavemeti arttırılarak sağlam bir birleştirme hem de estetik bir uygulama yapılmıştır. Koltuk döşemelerinde helezoni yay kullanıldığı, yayların ahşap parçalara bağlandığı, döşeme dolgu malzemesi olarak kütük, doğal sünger kullanılmış olabileceği, koltuk ayakları ile kayıtları birleşim köşelerine köşe takozları çakıldığı ahşap parçaların birleştirilmesinde tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve koltuğa gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

İstanbul Deniz Müzesindeki I. dolap

İstanbul Deniz Müzesi'nde bulunan dolap alt ve üst olmak üzere iki bölümden oluşur. Dolabın Sultan'a atfedilmesinin en önemli nedeni tuğrasının sedef kakma olarak yer almasıdır [53]. Resim 5.21'de dolap, Resim 5.22'de dolapta yer alan II. Abdülhamid tuğrası, Resim 5.23'de dolaptan ayrıntılar, Şekil 5.13'de dolap net resmi görülmektedir.

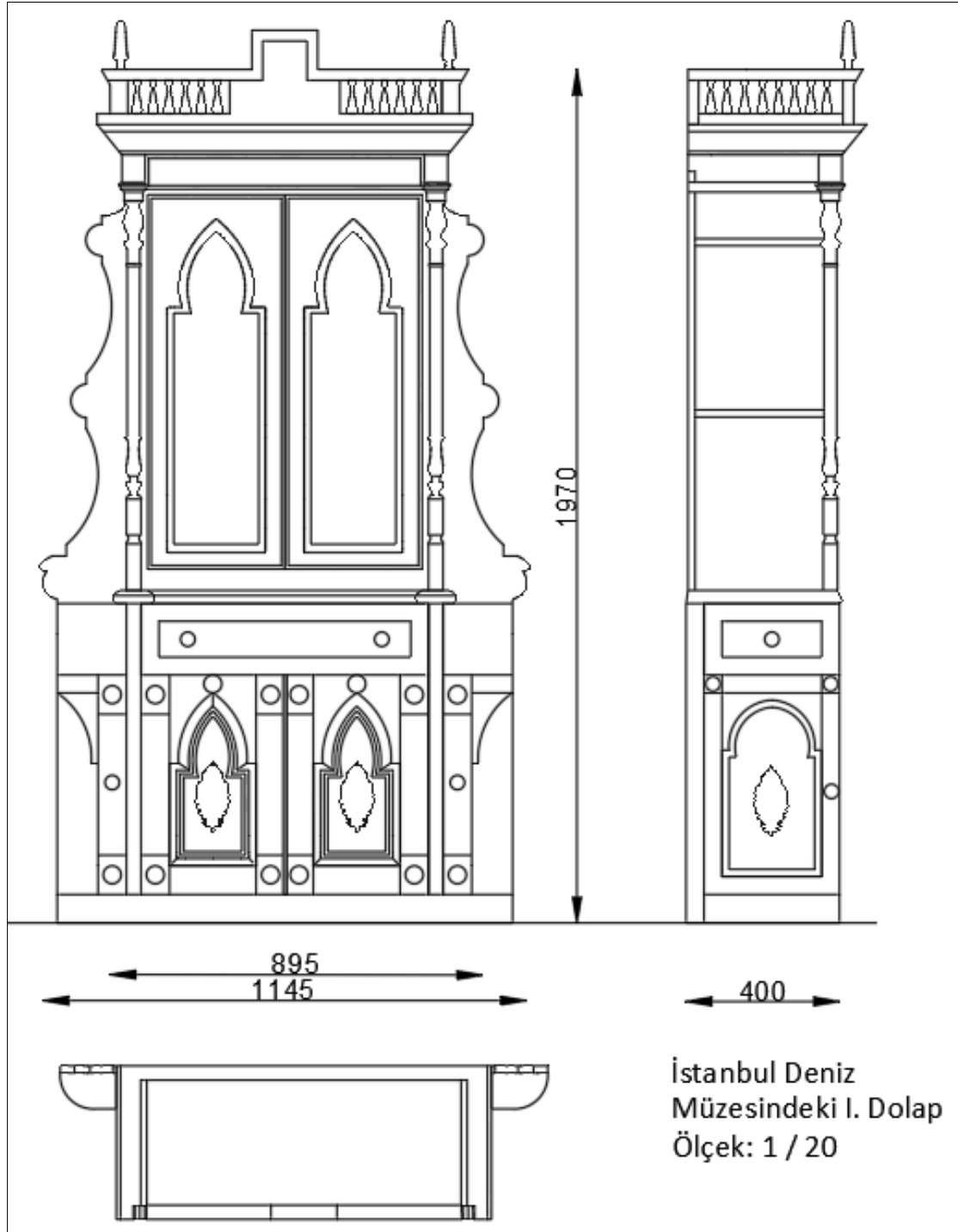
Resim 5.21. İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolap [53]

Resim 5.22. İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolapta yer alan II. Abdülhamid tuğrası [53]

Resim 5.23. İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolaptan ayrıntılar [53]

Şekil 5.13. İstanbul Deniz Müzesindeki I. dolap net resmi

Dolapta uygulanan sedef kakma ve oymalar, süslemedeki bitkisel ve geometrik motifler dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Dolabın rengi itibariyle abanoz (muhtemel) malzemeli olduğu, pirinç malzemedен, lake, oyma, sedef kakma, muşarabiye teknikleriyle imal edildiği, dolap yan dikme ve yatay levhalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak kavelalı, yabancı çıtalı, çerçeve kapakların zıvanalı çerçeve köşe birleştirme teknikleriyle

birleştirildiği, kapaklara kiniş veya lamba açılarak kapak iç levhasının montajlandığı, çekmecelerin iç kenar parçalarının lambalı, zıvanalı, dişli birleştirme teknikleri ile birleştirildiği, gönyeburun birleştirme tekniklerinin kullanıldığı bazı parçalara kordon profiller yapıldığı görülmüştür. Levhaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap

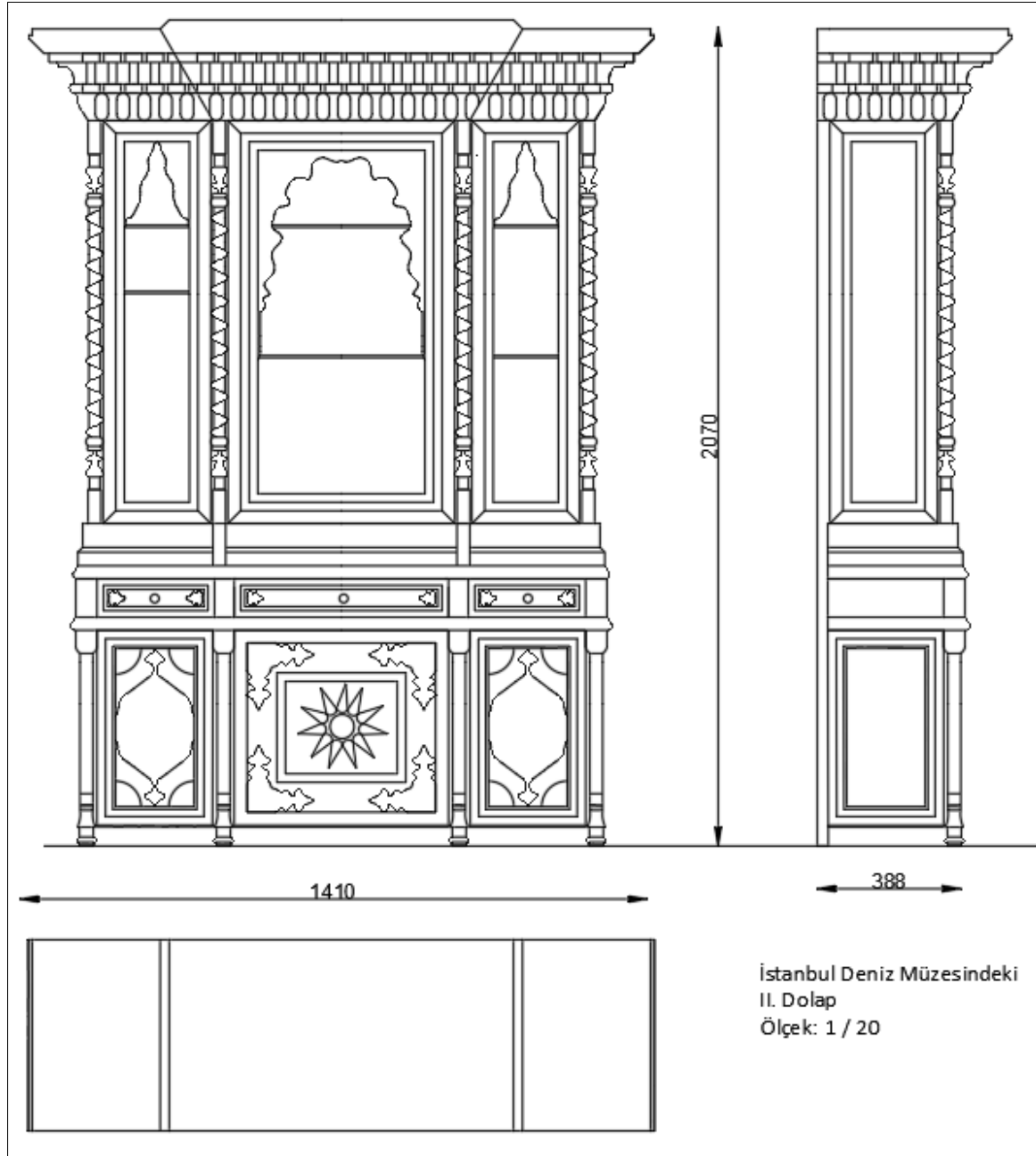
Dolap alt ve üst kısımda üçlü bölümlere ayrılmıştır. Alt bölümde yer alan ortada kare ve kenarlarda dikdörtgen formlu kapaklı gözler sütunceler ile ayrılmış ve kare formlu ayaklar tarafından taşınmaktadır. Kenarlardaki dikdörtgen gözlerin köşelerinde dairesel formlu bitkisel motifler sedef kakmalar göbeklerde ise şemse motifli sedef kakmalar yer almaktadır. Sedef kakma süslemeler ayrıca sütuncelerin baş ve ayak kısımlarında görülür. Üçlü bölümlerin üstlerinde yer alan çekmecelerin kulpları günümüzde yerinde bulunmamaktadır. Çekmecelerin sağ ve sol köşelerinde bitkisel formlu sedef kakma süslemeler dikkat çeker. Kaide kısmından daha dar olan üst bölüm ise cepheleri açık bırakılmış dikdörtgen formlu üç dolap gözünden oluşmaktadır. Bu gözlerin arasına burgu süslemeli sütunceler yerleştirilmiştir. Alt bölümde olduğu gibi ortada yer alan bölme öne çıkıntılı yaparak, sağ ve soldaki bölmelerden daha büyük bir yer kaplamıştır. Bu üç bölüm içeride üçlü rafları taşımaktadır. Ortadaki geniş ve vurgulu göz, dilimli kemer formu ile şekillendirilmiş ve kemerin köşeleri sedef kakma ile süslenmiştir. Sağ ve soldaki dolapların hafif sivri kemeri andıran cepheleri sedef katmanının görüldüğü başka bir bölümdür. Sedef kakma süslemeler iç içe geçmiş bitkisel kompozisyonlardan oluşmaktadır. Dolabın tepelik kısmı bir sıra ince mukarnas dizisi ve onun üstünde yer alan bingi sırası ile sonlanmaktadır. Dolabın düzenleme biçimi sedef kakmanın kullanımı, ahşabın cinsi ve süslemelerin devrin bitkisel kompozisyon özelliklerini taşıması eserin II. Abdülhamit Han'a ait olabileceği savını desteklemektedir. Bundan dolayı bu dolabın Abdülhamid devrinde yapılan ve ona ait olması muhtemel eserlerden biri olduğu söylenebilir [53]. Resim 5.24'de İstanbul Deniz Müzesindeki II. Dolap, Resim 5.25'de İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap çekmece ve kapak detayı, Şekil 5.14'de İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap net resmi görülmektedir.

Resim 5.24. İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap [53]

Resim 5.25. İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap çekmece ve kapak detayı [53]

Şekil 5.14. İstanbul Deniz Müzesindeki II. dolap net resmi

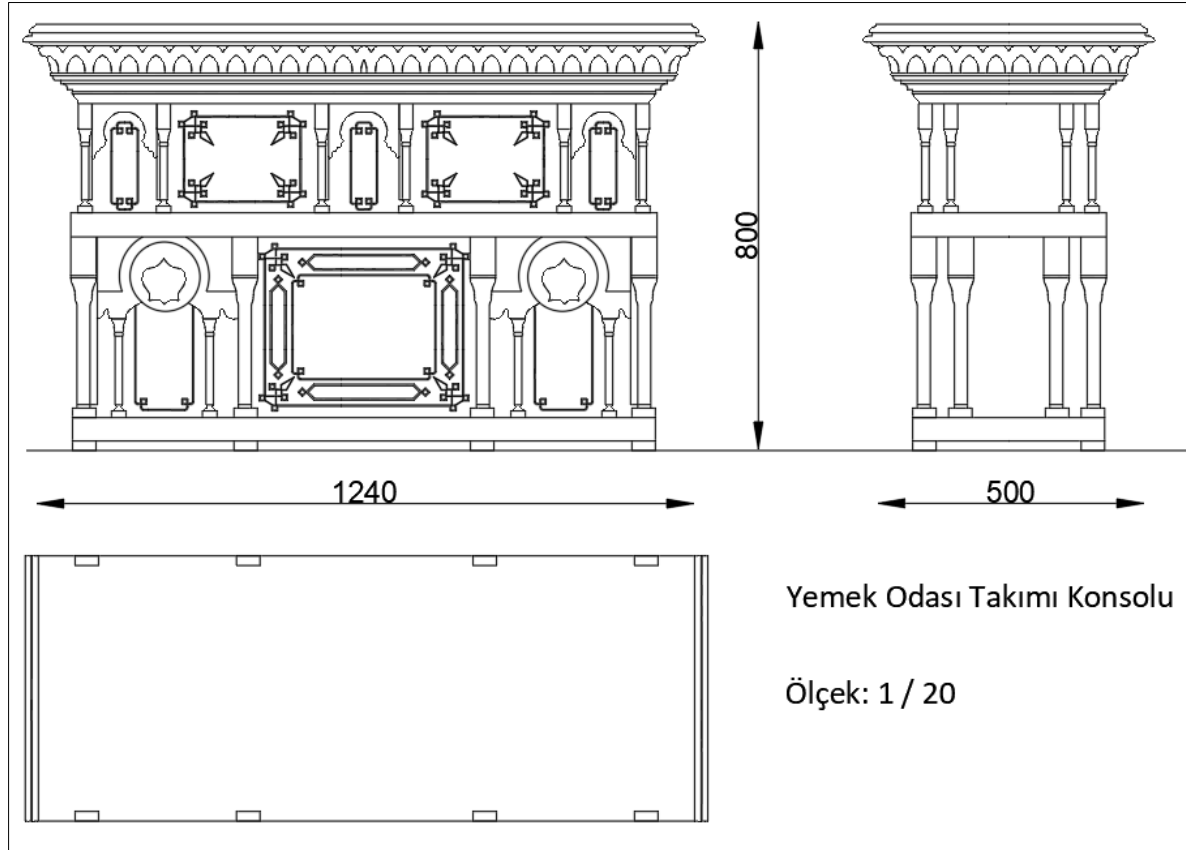
Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen dolabın ceviz (muhtemel), sedef malzemeli olduğu, oyma, sedef kakma, tornalama teknikleriyle imal edildiği, dolap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, kapakların çerçeve konstrüksiyonunun zıvanalı birleştirildiği, çekmecelerin parçalarının lambalı, zıvanalı birleştirme teknikleri ile birleştirildiği görülmüştür. Levhaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

Yemek odası takımı konsolu

Beylerbeyi Sarayı müze yetkilileri tarafından, yemek takımı parçası olan konsol Sultan II. Abdülhamid Han marangozhanesinde yapıldığı belirtilmektedir. Konsol dönemine ait mimari eserlerin cephe formuna benzeyen görünümde olup iki katlı olarak tasarlanmıştır [5317]. Resim 5.26’da konsol, Şekil 5.15’de konsol net resmi görülmektedir.

Resim 5.26. Beylerbeyi Sarayı’nda Valide Sultan Dairesi’nde (12 Numaralı oda) Sultan II. Abdülhamid’in yapmış olduğu yemek odası takımında yer alan konsol [53]

Şekil 5.15. Konsol net resmi

Konsolun ceviz keresteden imal edildiği, oyma, kakma, marketri, tornalama tekniklerinin kullanıldığı, dolap yan dikme ve yatay levhalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak kaveli, zıvanalı birleştirildiği, bazı levhalarına kordon profiller yapıldığı görülmüştür. Levhaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

Kavukluk

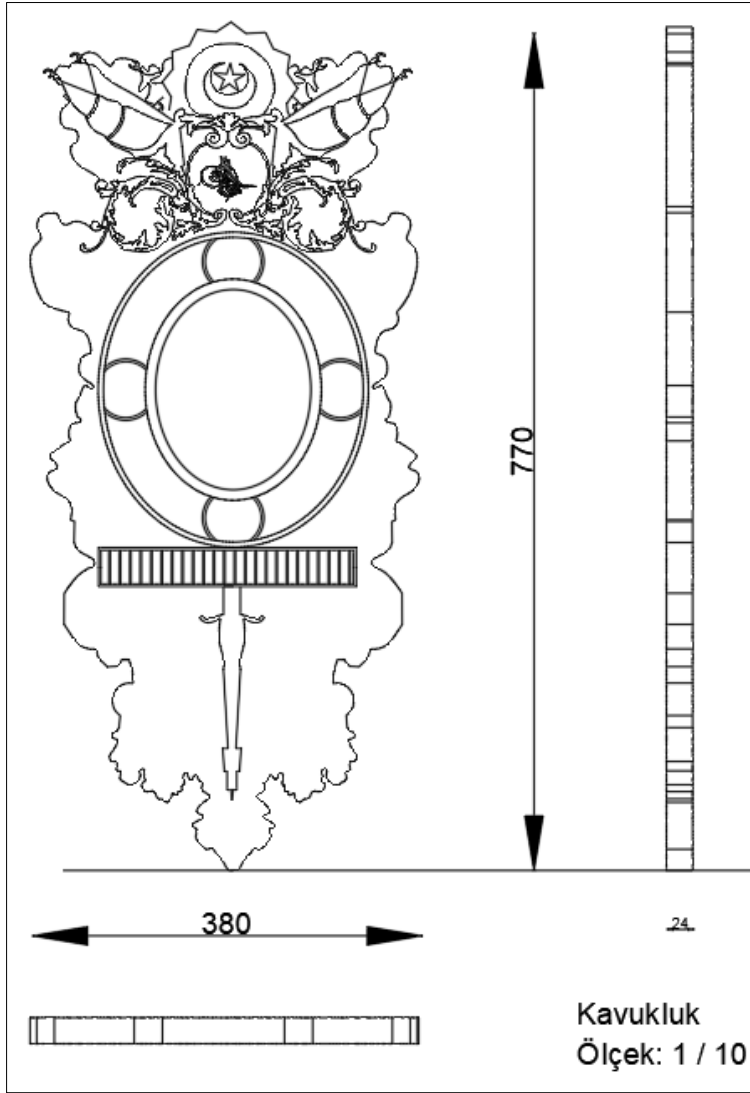
Dolmabahçe Sarayı'ndaki sedefli eserlerin bir arada bulunduğu odada pencerelerin arasında yer alan iki kavukluk, Sultan II. Abdülhamid tarafından yapıldığı ifade edilen eserler arasında olup Sultan'ın tuğrasını taşıyan, farklı tekniklerin bir arada işlendiği eşsiz örneklerdendir [53]. Resim 5.27'de Dolmabahçe Sarayı 93 numaralı oda Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen kavukluk, Resim 5.28'de Dolmabahçe Sarayı 93 numaralı oda Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen kavukluk, Şekil 5.16'da kavukluk net resmi görülmektedir.

Resim 5.27. Dolmabahçe Sarayı 93 numaralı oda Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen kavukluk [53;247]

Resim 5.28. Dolmabahçe Sarayı 93 numaralı oda Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen kavukluk [53;247]

Şekil 5.16. Kavukluk net resmi

Dolmabahçe Sarayında bulunan ahşap kavukluğun, abanoz (muhtemel) malzemeden, sedef kakma, sedef kazıma-boyama (muhtemel) teknikleri kullanılarak imal edildiği değerlendirilmiştir. Kavukluğun rafında konstrüksiyon olarak kavelalı birleştirme tekniğinin uygulandığı, parçalarının montajında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

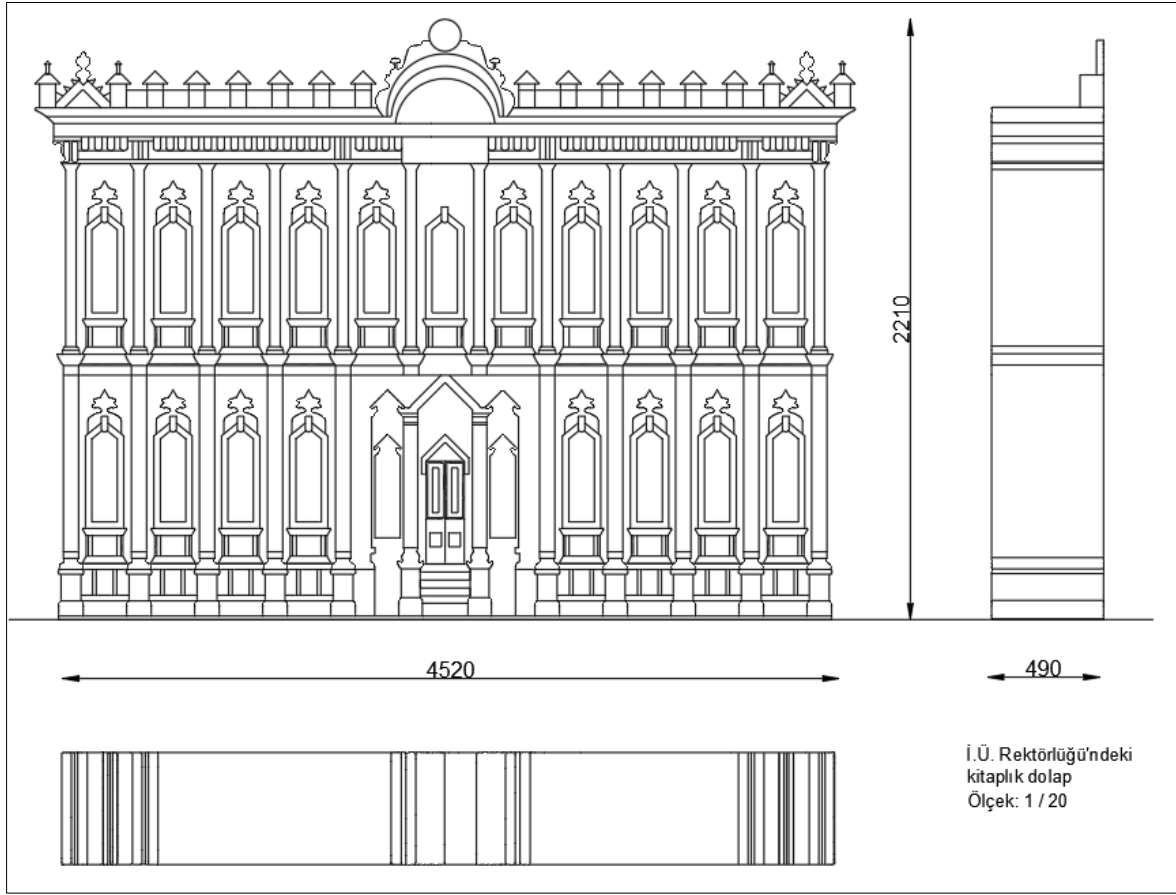
İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ndeki kitaplık dolap

Rektörlük Binası, Kılıçlık Salonu'nda yer alan kitaplığın Sultan II. Abdülhamid'in elinden çıktığı rivayet edilmekte olup, Sultan'ın hâl edilmesi sonrasında Yıldız Sarayı'nın farklı amaçlarla kullanılması ve bakımsız kalması sonucu başka kurumlara devredilen mobilyalar

arasında yer almaktadır. Kitaplık, İzmir Sanat Mektebi'nin ön cephesi örnek alınarak yapılmıştır [53]. Resim 5.29'da İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Kılıçlık Toplantı Salonundaki kitaplık, Şekil 5.17'de İstanbul Ü. Rektörlüğündeki kitaplık dolap net resmi görülmektedir.

Resim 5.29. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Kılıçlık Toplantı Salonundaki kitaplık [53]

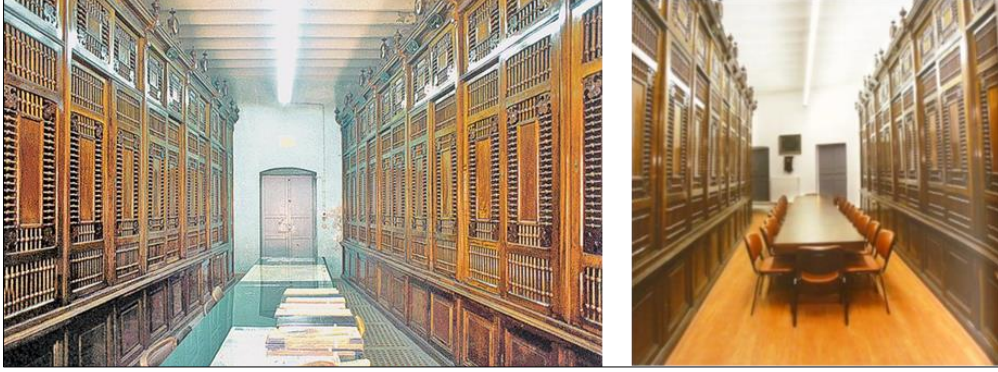
Şekil 5.17. İstanbul Ü. Rektörlüğündeki kitaplık dolap net resmi

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Kılıçlık Toplantı Salonundaki kitaplığın maun malzemeden, oyma tekniği ile imal edildiği değerlendirilmiştir. Kitaplığı oluşturan parçaların birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı ve kavelalı birleştirildiği, kapakların çerçeve konstrüksiyonunun zıvanalı birleştirildiği, kapaklara cam montajı için lambalar açıldığı, özellikle kitaplık üst parçalarına kordon profiller yapıldığı, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları

İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları Sultan II. Abdülhamid'in yapmış olduğu büyük boyutlu ve imal edildiğinden bu yana yerinde kullanılan, korunan ve olduğu gibi muhafaza edilebilen nadir eserlerdendir. İlber Ortaylı'nın bu konuda söyledikleri de bu durumu açıkça ifade etmektedir: "İkinci Abdülhamid, padişah olmayıp marangozluk ve mobilyacılığıyla kalsa dahi, kısa zamanda çok zengin olurdu. Onun tersimi yani dizaynı

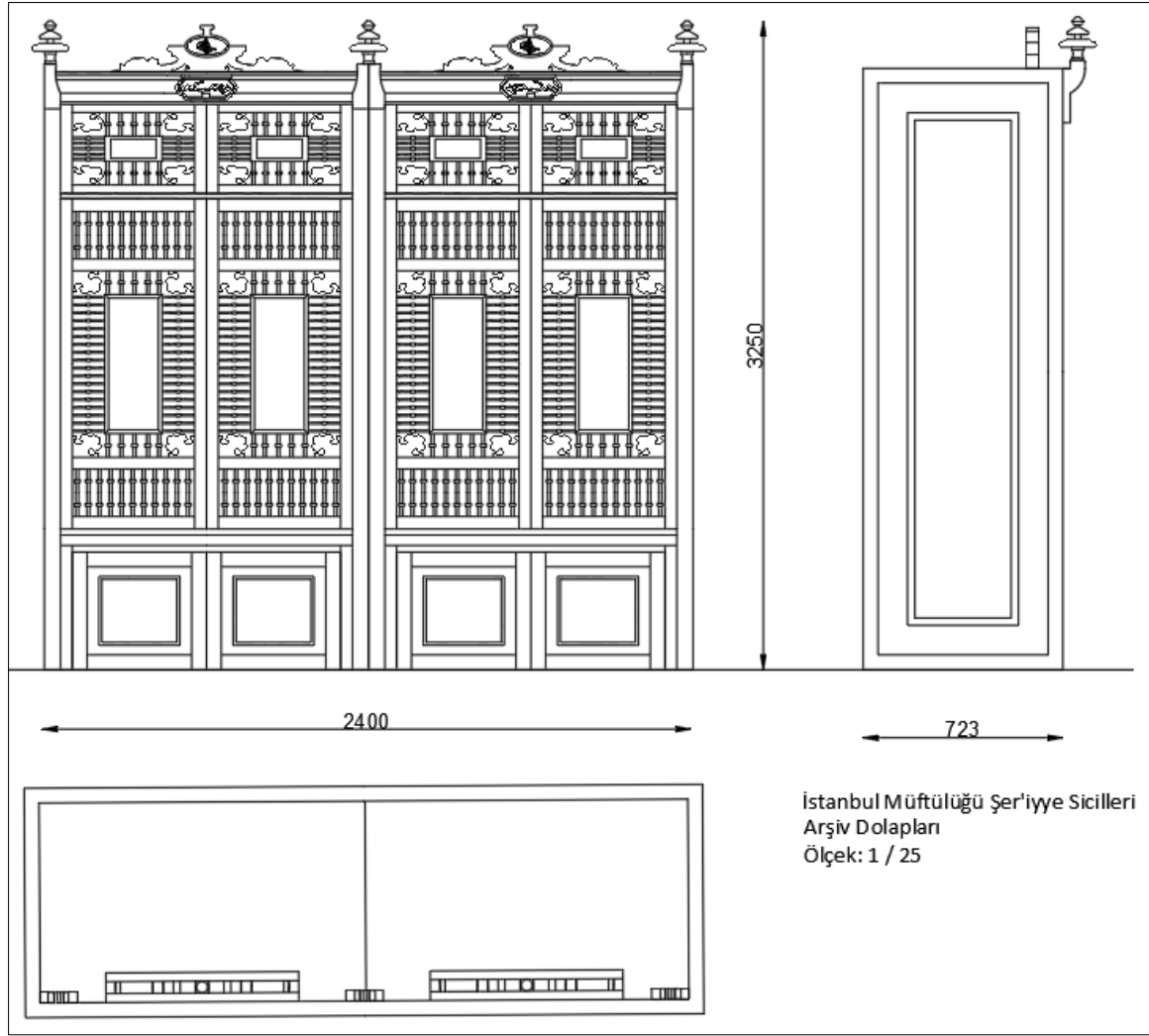
kadar yüksek nitelik ve yaratıcılık sergileyeni az bulunur. İstanbul Müftülüğü, Şer'iyye Sicilleri Arşivi'nde sicillerin saklandığı dolaplar onun eseridir ve bu tip özgün tarihi evrakı muhafaza edebilecek böyle yüksek nitelikte bir tersim tasavvur edilemez" [53]. Resim 5.30'da arşiv dolapları, Resim 5.31'de dolap ayrıntıları, Şekil 5.18'de arşiv dolapları net resmi görülmektedir.

Resim 5.30. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları [53]

Resim 5.31. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları ayrıntı [53]

Şekil 5.18. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolapları net resmi

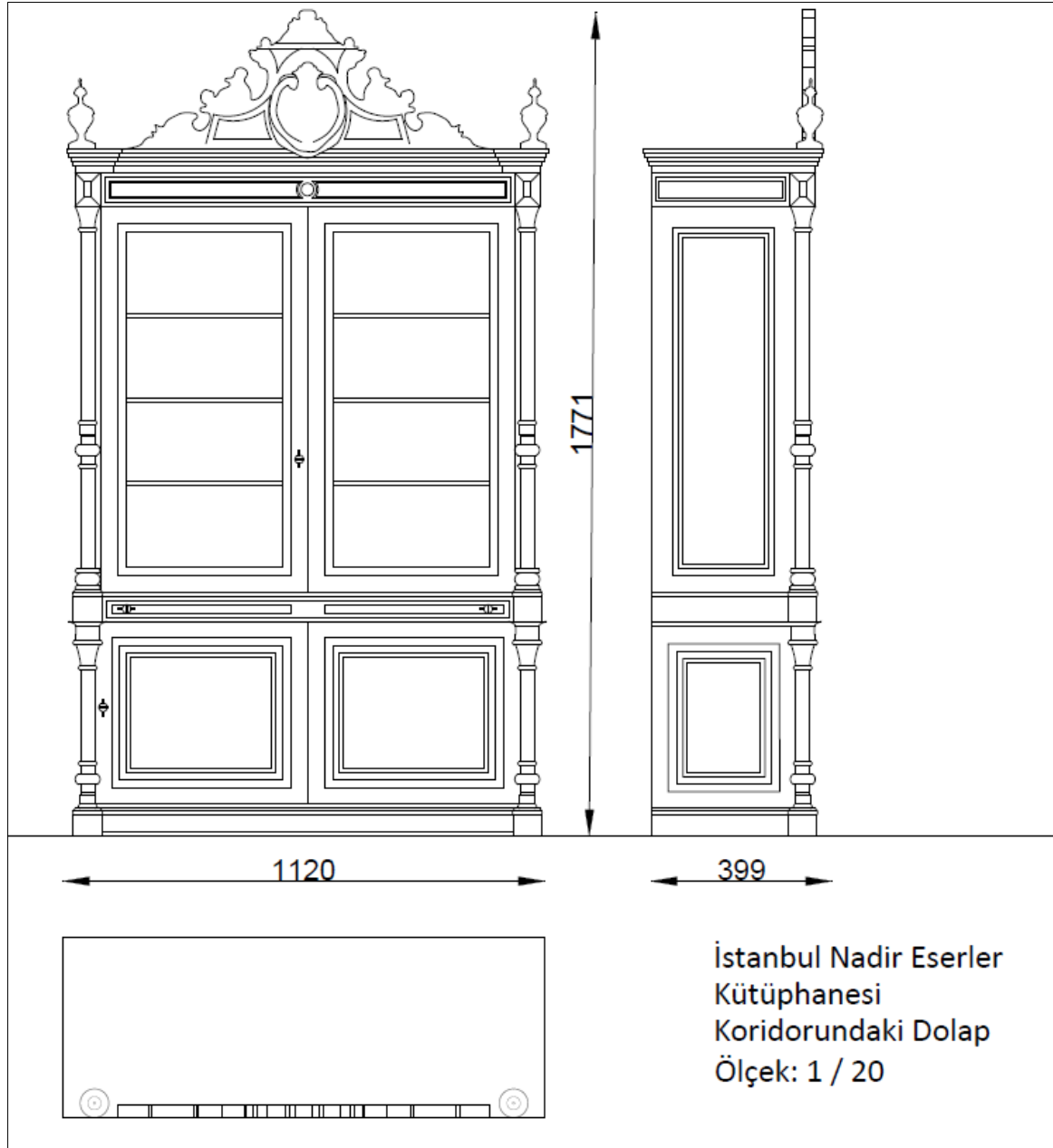
Sicil dolabının ceviz (muhtemel) malzemeli, muşarabiye, geçme, oyma teknikleri ile imal edildiği değerlendirilmiştir. İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşiv dolaplarının tepelik kısmında Sultan II. Abdülhamid'in tuğrasını taşıması, muşarabiyeler ile süslenmesi, klasik bitkisel süsleme formlarının devrin anlayışına uygun bir biçimde süslemede yer alması gibi öne çıkan özellikleri ile Sultan'ın tasarım ve ustalığı olduğunu göstermektedir. Dolabı oluşturan parçaların birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, yabancı çıtalı kınışlı ve kavelalı birleştirildiği, kapaklarda zıvanalı çerçeve kapak konstrüksiyonu uygulandığı, alt kapaklarda tablarukalar yapıldığı, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi koridorundaki dolaplar

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki birçok mobilyanın Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nden nakledildiği bilinmektedir. Ayrıca bu kütüphanedeki önemli kaynakların da Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nin eserlerinin nakli sırasında gelen eserler olduğu bilinmektedir [53]. Resim 5.32'de İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi koridorundaki dolaplar, Şekil 5.19'da İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesindeki koridordaki dolap net resmi görülmektedir.

Resim 5.32. İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi koridorundaki dolaplar [53]

Şekil 5.19. İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesindeki koridordaki dolap net resmi

Nadir Eserler Kütüphanesi koridorundaki dolapların ceviz (muhtemel) veya maun (muhtemel) malzemeden, oyma, tornalama tekniği ile imal edildiği değerlendirilmiştir. Dolapların parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, camlı üst kapakların zıvanalı çerçeve kapak birleştirme ile birleştirildiği, alt kapakların da zıvanalı çerçeve kapak birleştirme ile birleştirildiği ancak çerçevenin içine kontraplak levha yerleştirildiği, alt ve üst kapakların sürme kapak olarak imal edildiği görülmüştür. Dolap taç kısmındaki levhanın ters kordon açılarak olduğundan daha kalın olarak gösterilmesi sağlanmıştır. Dolap parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak

kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

Mücevher sandığı

Dolmabahçe Sarayı'ndaki mücevher sandığının dört köşesinde sütunceler vardır, sandığın alt tablası iki kısa kenarda yarım daire şeklinde, ön tarafı düşer kapak halinde düzenlenmiştir. Sandıkta II. Abdülhamid tuğrası bulunmakta olup, sandığının bizzat Abdülhamid tarafından tasarlanmış olduğunu, kitabede ismi geçen Mecid isimli şahsın ise, padişahın tasarımını çok iyi şekilde hayata geçiren usta olduğunu bilinmektedir [53]. Resim 5.33'de Dolmabahçe Sarayı Harem bölümünde yer alan mücevher sandığı, Resim 5.34'de Tamirhane-i Hümayûn çalışanları tarafından 6 Kasım 1903 tarihinde Sultan II. Abdülhamid'e takdim edilen mücevher sandığı, Resim 5.35'de mücevher sandığı köşe detayı, Resim 5.36'da mücevher sandığı kitabesi, Şekil 5.28'de mücevher sandığı kapağın açık ve kapalı net resmi, Şekil 5.20'de mücevher sandığı kapak açık hali net resmi, Şekil 5.21'de mücevher sandığı kapak kapalı hali net resmi görülmektedir.

Resim 5.33. Dolmabahçe Sarayı Harem bölümünde yer alan mücevher sandığı [53]

Resim 5.34. Tamirhane-i Hümayûn çalışanları tarafından 6 Kasım 1903 tarihinde Sultan II. Abdülhamid'e takdim edilen mücevher sandığı [245]

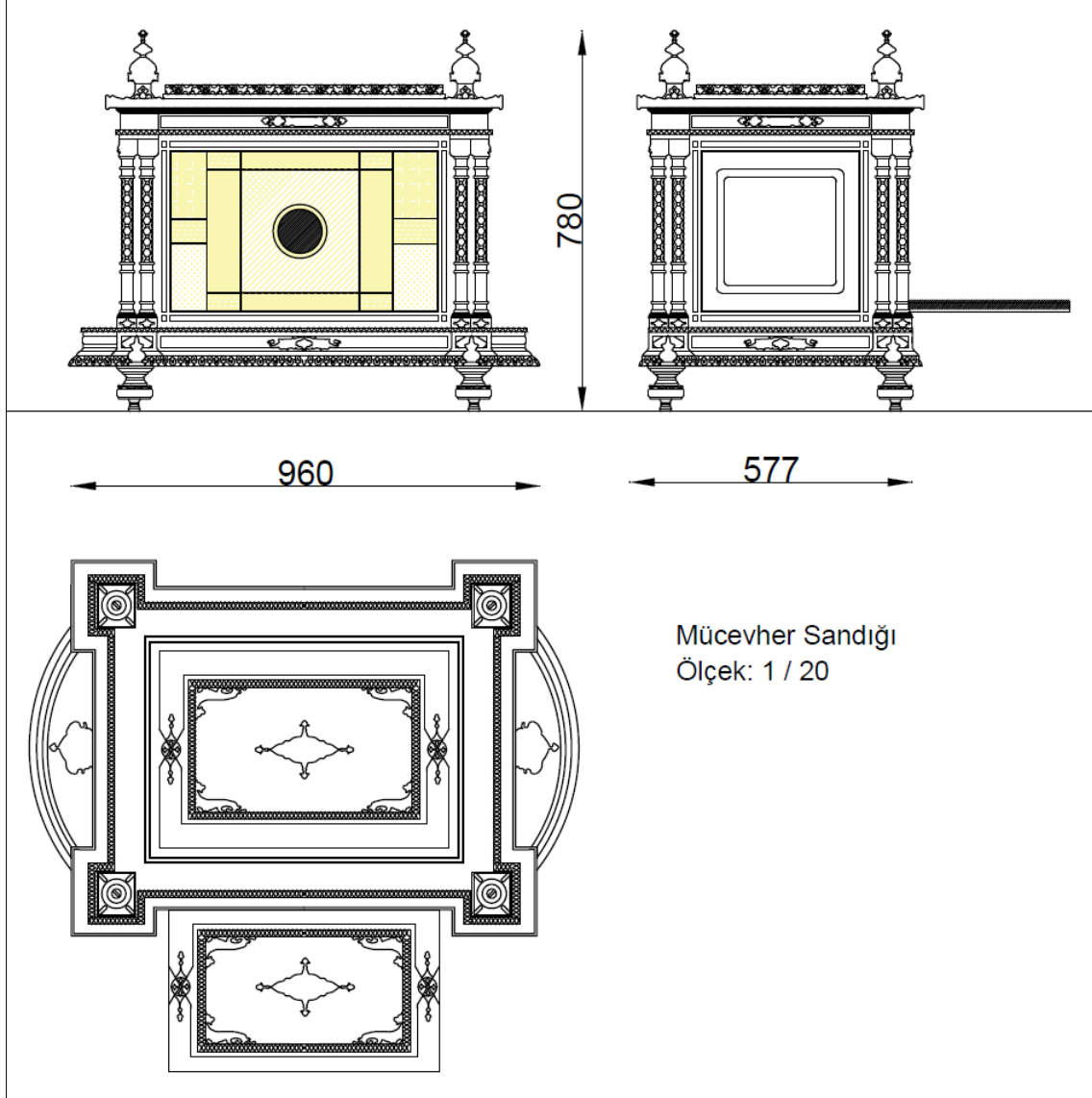

Resim 5.35. Tamirhane-i Hümayûn çalışanları tarafından 6 Kasım 1903 tarihinde Sultan II. Abdülhamid'e takdim edilen mücevher sandığı köşe detayı [247]

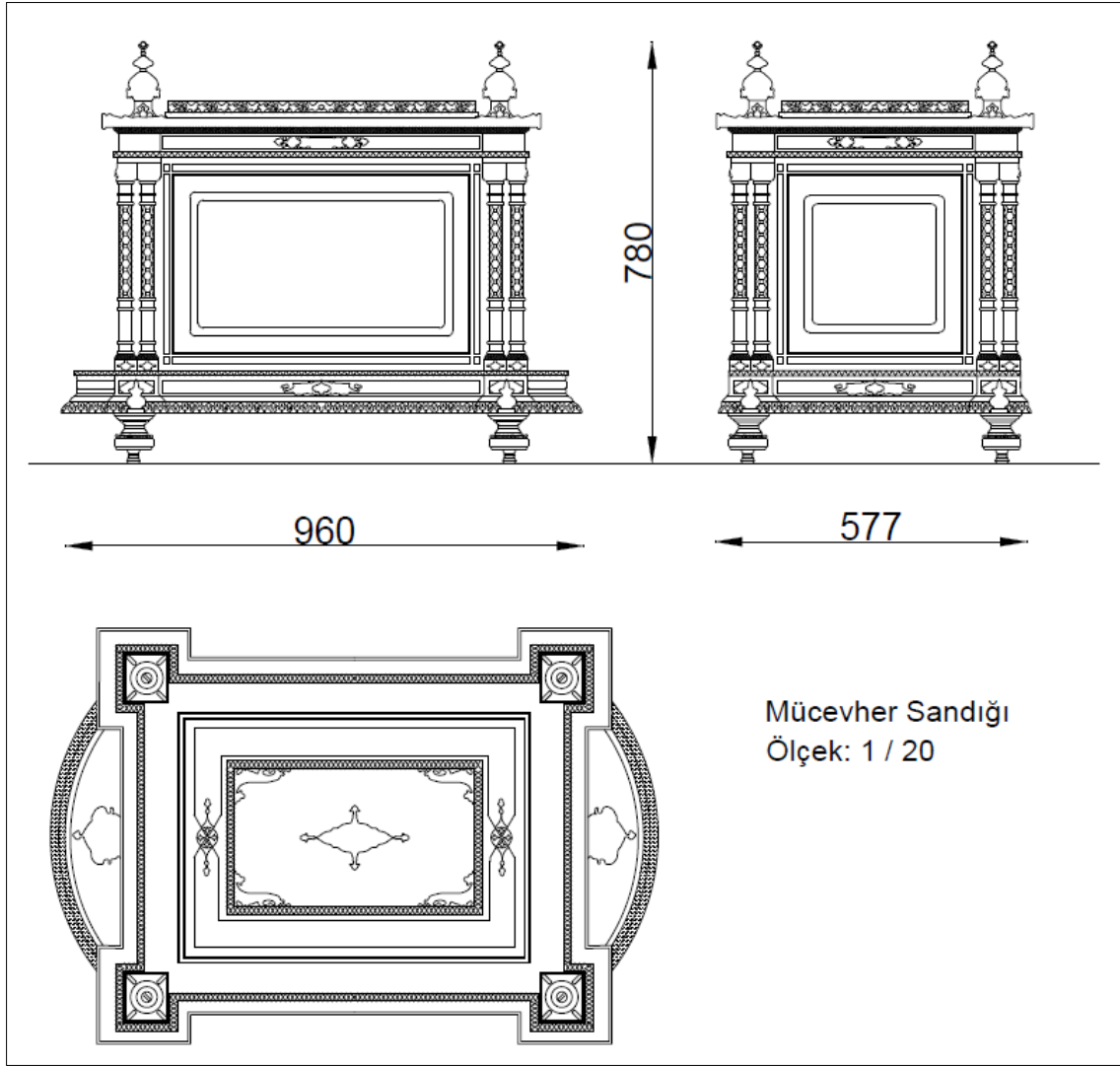

Resim 5.36. Dolmabahçe Sarayı Harem bölümünde yer alan Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen mücevher sandığı kitabesi [247]

Sandıktaki pirinç plakada özetle şu ifade edilmektedir: “Sultanoğlu Sultan, Gazi II. Abdülhamid Han Efendimiz Hazretleri’nin güzel sanatları himayesi, sanatların kurucusu, reisi hazreti halifenin ve sanat ehli kullarının hüneri ile Yıldız Sarayı Tamirhane-i Hümâyûn’da üretilmiştir. Mecid, 6 Kasım 1905-1908/9)” [53].

Şekil 5.20. Mücevher sandığı kapağın açık hali net resmi

Şekil 5.21. Mücevher sandığı kapak kapalı hali net resmi

Dolmabahçe Sarayı Harem bölümündeki mücevher sandığının ceviz (muhtemel) malzemeli, sedef, fildişi, bağa, pirinç kakma teknikleri ile imal edildiği değerlendirilmektedir. Mücevher sandığının ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, sandık içi çekmeceler iç kenar parçalarının lambalı, zıvanalı birleştirme teknikleri ile birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

Atatürk Müze Köşkü'ndeki I. paravan

Paravanın dört parçasının her biri üçlü kısımlardan ve en üst kısımlarında da tepeliklerden oluşmaktadır. En altta yer alan kare şekilli kısmın merkezine bir altıgeni kuşatan sekiz

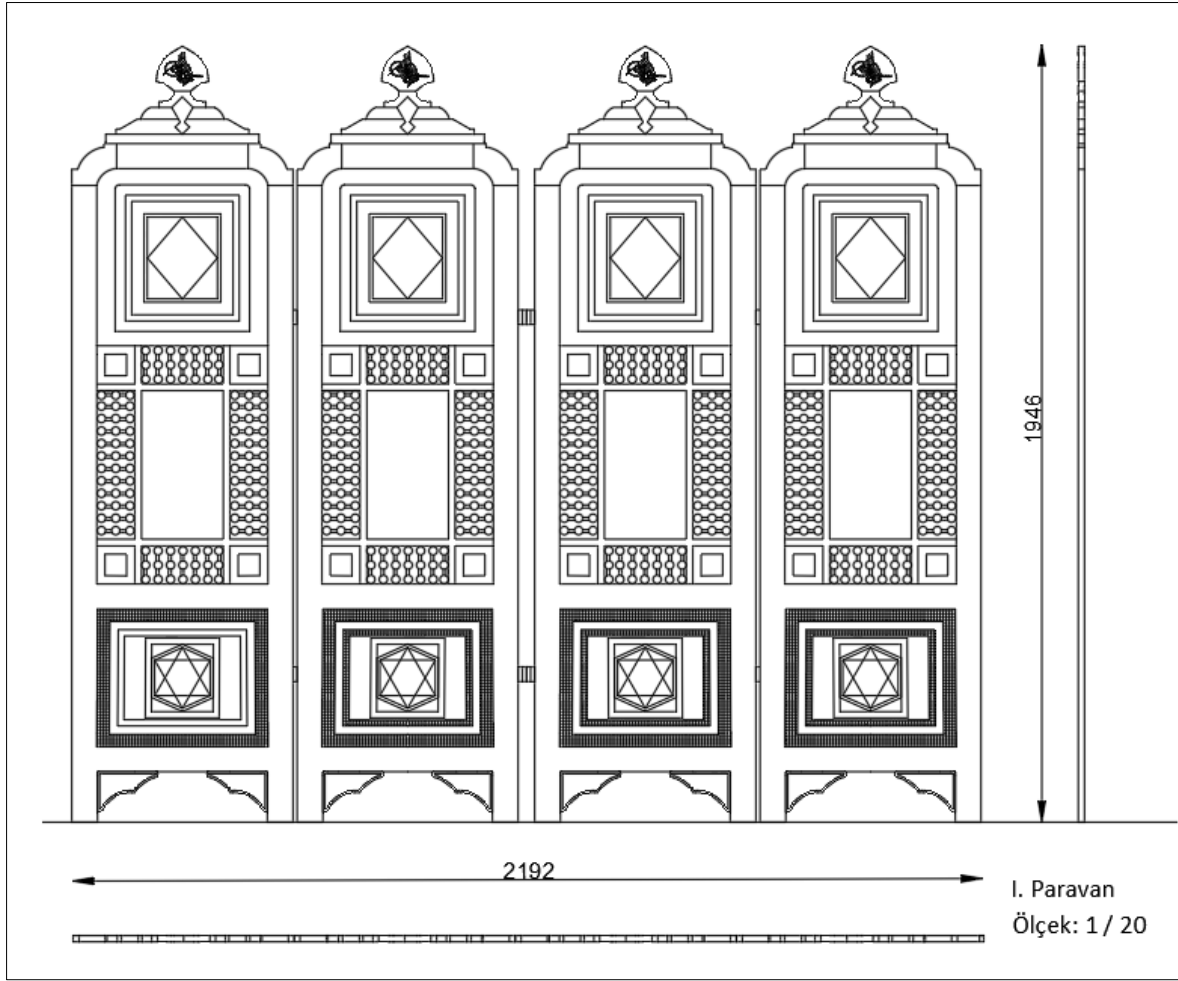
kollu bir yıldız yerleştirilmiştir. Paravanın parçalarının hepsinin üstünde tepelik kısımlarında Sultan II. Abdülhamid'in tuğrasının yer alması bu eserin Sultan II. Abdülhamid tarafından yapıldığını göstermektedir [53]. Resim 5.37'de Atatürk Müze Köşkü'ndeki paravan, Resim 5.38'de paravanın taç kısmında bulunan tuğra, Şekil 5.22'de I. paravanın net resmi görülmektedir.

Resim 5.37. Atatürk Müze Köşkü'nde Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen I. Paravan [248]

Resim 5.38. Çankaya Köşkü Atatürk Müze Köşk'te Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen I. paravanın taç kısmında bulunan tuğrası [53]

Şekil 5.22. Çankaya Köşkü Atatürk Müze Köşk'ündeki I. paravan net resmi

Atatürk Müze Köşkü Elçi Kabul Salonunda bulunan, abanoz, ceviz (muhtemel) malzemeli olduğu değerlendirilen, sedef kakma, marketri, filato, muşarabiye teknikleri ile imal edilen paravanın her bir parçasına geometrik kompozisyonlara sahip süslemeler hiç boşluk bırakılmadan işlendiği görülmüştür. Her bir paravan levhasının ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir. 4 paravan levhasından oluşan paravanın, levhalarının birbirlerine alt ve üst kısımlarda birer adet olmak üzere metal menteşelerle montajlandığı ve hareketli kullanıma fırsat verdiği değerlendirilmiştir.

Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan Abdülhamid'e atfedilen II. paravan

Yıldız Sarayı Müzesi'nde bulunan ceviz malzemeli, oyma tekniği ile imal edilmiş olan paravanın Sultan II. Abdülhamid'e ait olduğu Yıldız Sarayı Müzesi eski müdürü Sabahattin Türkoğlu'nun ilgili makalesinde geçmektedir [199].

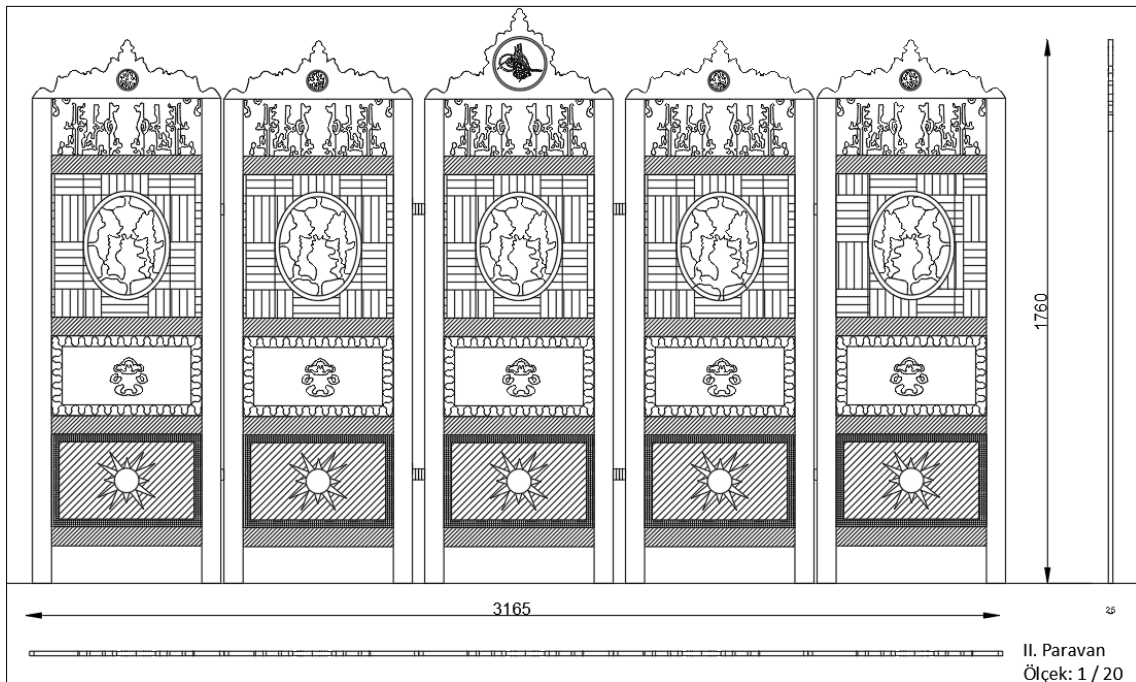
Birbirlerine pirinç menteşeler ile bağlanmış olan beş parçadan oluşan paravanın her bir kanadı dört bölüme ayrılmıştır [53]. II. Abdülhamid Beylerbeyi'nde sürgünde iken dahi giriş katta yer alan odasındaki yatak odasında yatağının etrafını çeşitli paravanlarla kapatmıştır [249]. Ayrıca sarayda mevlit okuma gibi bir tören yapıldığında salonlar paravanlarla ayrılıp haremlik selamlık kısımları oluşturulurdu [53]. Resim 5.39'da II. Paravan, Resim 5.40'da II. paravandan ayrıntı, Şekil 5.23'de II. paravan net resmi görülmektedir.

Resim 5.39. Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen II. paravan [53]

Resim 5.40. Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen II. paravandan ayrıntı [53]

Şekil 5.23. Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen II. paravan net resmi

Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen paravanın ceviz malzemeli, oyma tekniği ile imal edilmiş olduğu değerlendirilmiştir. Derin ve hafif yüzey oyma tekniklerinin uygulandığı paravanda bitkisel kompozisyonlara sahip süslemeler dengeli bir şekilde işlendiği görülmüştür. Her bir paravan levhasının ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir. Beş paravan levhasından oluşan paravanın, levhalarının birbirlerine alt, orta ve üst kısımlarda birer adet olmak üzere yaprak piriç menteşelerle montajlandığı ve hareketli kullanıma fırsat verdiği değerlendirilmiştir.

Ayna görünümlü kapı (Maslak Kasrı'ndaki)

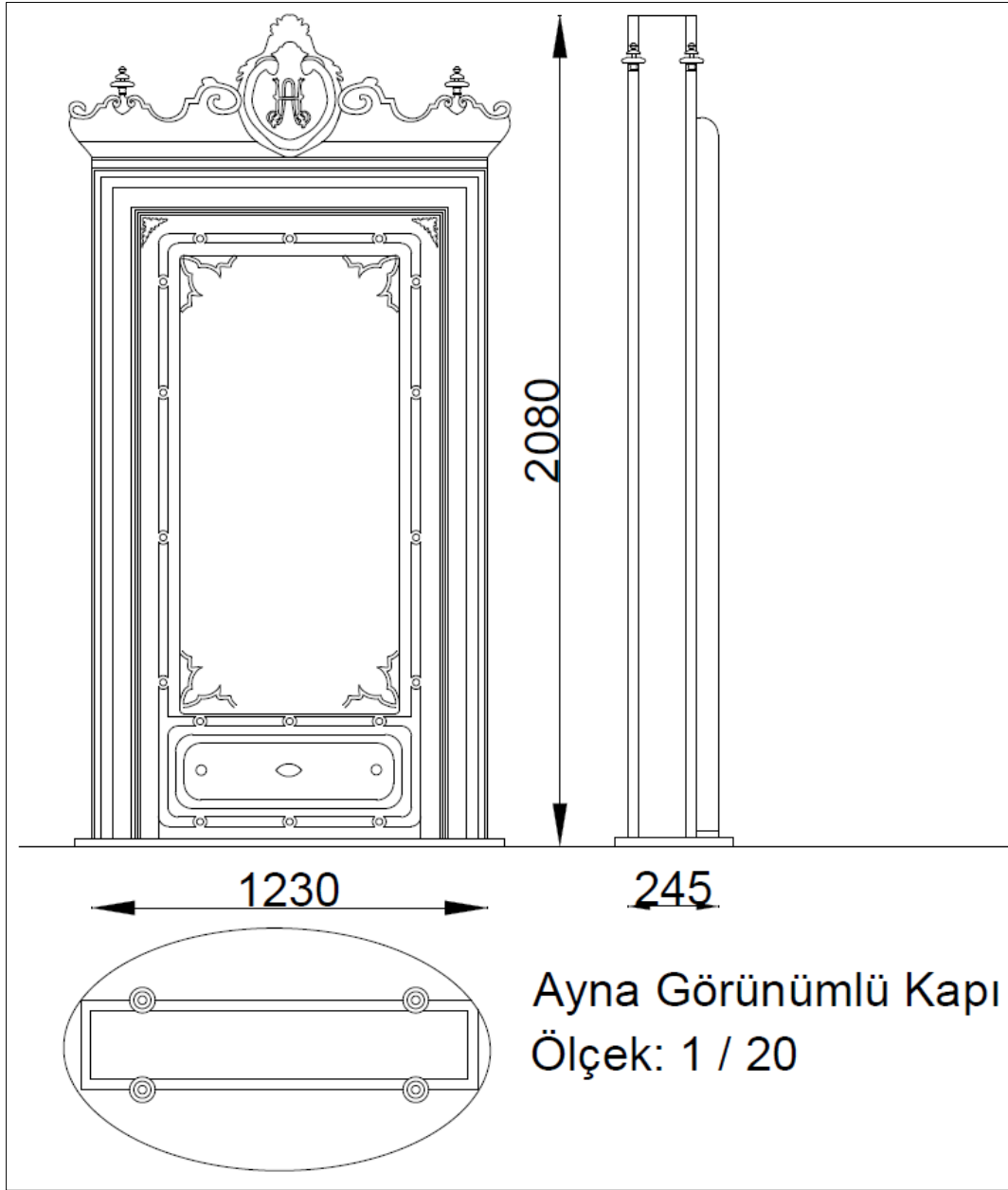
Maslak kasrı yapılarından olan Kasrı Hümayûn zemin katta en dikkat çekeni II. Abdülhamid'in tasarımı olan ayna biçimindeki kapıdır. Normalde 180° dönerek bir kapıya dönüşmekte olan, orijinalde yatak odasında kullanıldığı bilinen eserin bugün müzede işlevi bir ayna şeklindedir. Elips bir zemine oturan bu ayna dikdörtgen formlu olup, tepeliğindeki süsleme hariç sade bir bezemeye sahiptir [53]. Resim 5.41'de ayna görünümlü kapı, Resim 5.42'de aynadaki "AH" monogramı, Şekil 5.24'de ayna görünümlü kapı net resmi görülmektedir.

Resim 5.41. Maslak Kasrı'nda bulunan, II. Abdülhamid'e atfedilen ayna görünümlü kapı[245]

Resim 5.42. Maslak Kasrı'nda bulunan, II. Abdülhamid'e atfedilen aynadaki "AH" monogramı [245]

Şekil 5.24. Ayna görünümlü kapı net resmi

Maslak Kasrı'nda bulunan II. Abdülhamid'in tasarlayıp imal ettiği ayna görünümlü kapının, ceviz (muhtemel), maun (muhtemel) malzemeden, oyma, marketri teknikleri ile imal edildiği, oval bir zemine oturan aynanın dikdörtgen formlu olduğu, tepeliğindeki süsleme hariç sade bir bezemeye sahip olduğu değerlendirilmiştir. Ortada dikdörtgen biçiminde iç içe iki çerçevenin ortasında boy aynası kısmı ve onun altında bir çekmece görüntüsü veren metal iki yuvarlak kulp bulunmaktadır. Maslak Kasrı'nda bulunan, ayna kapının ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı gönyeburun birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan

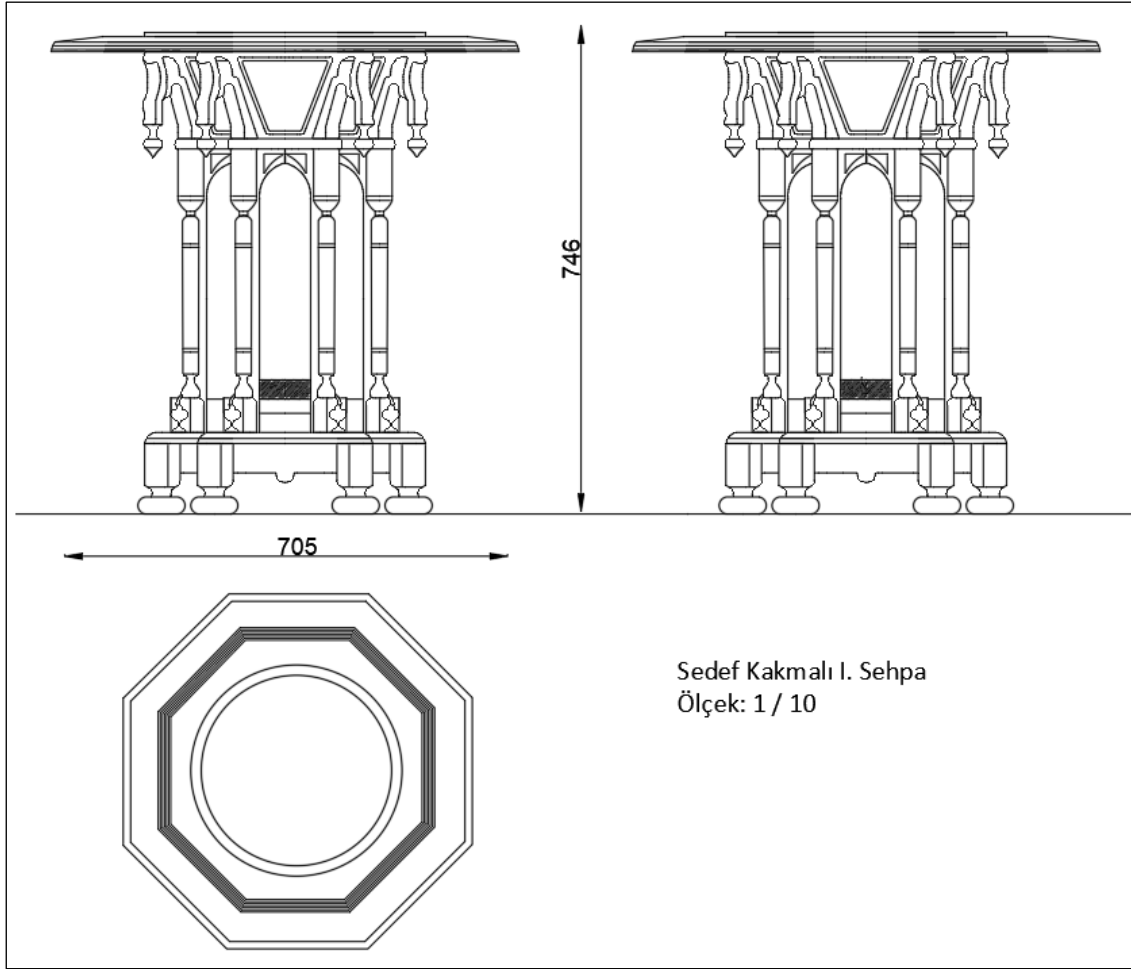
tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir. Ayna kapının elips zemin parçası ve üst kısımda bulunan metal menteşelerle merkezden döndürülebildiği değerlendirilmiştir.

Sedef kakmalı I. sehpa

Dolmabahçe Sarayı Selamlık bölümünden Harem'e geçişi sağlayan koridorda bulunan ikinci sofadaki sehpa, Tamirhane-i Hümayûn'da yapılmıştır [250]. Giritli Mustafa imzalı Tamirhane-i Hümayûn H. 1310 (1895) Env. No 11/1533 ile kayıtlı sehpa dönemin II. Abdülhamid'in kendine özgü bir stil oluşturma isteğinin, arayışının bir sonucu olarak Tamirhane-i Hümayûn da çalışan Giritli Mustafa isimli bir ustanın elinden çıkmış bir eserdir [53]. Resim 5.43'de sedef kakmalı sehpa, Şekil 5.25'de sedef kakmalı I. sehpa net resmi görülmektedir.

Resim 5.43. Sedef kakmalı sehpa [245]. Giritli Mustafa imzalı Tamirhane-i Hümayûn H. 1310 (1894) Env. No 11/1533

Şekil 5.25. Sedef kakmalı I. sehpa net resmi

Kullanılan teknikler, motifler, süslemeler Sultan Abdülhamid'in ortaya koyduğu ve en çok kullandığı motifler, süslemelerdir. Sehpa sekizgen formda olup, her bir köşesinde ayaklar, köşelerde küçük siyah sütunceler bulunmaktadır. Ayrıca sehpa da yer alan sedef, fildişi, bağa kakmanın kalitesi, süslemelerin geometrik motiflerinin griftliği, özellikle mimari bir şadırvan cephesini andıran tasarımı ile de Abdülhamid tarzı bir eser olduğunu kanıtlamaktadır. Sehpanın ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve sehpanın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

Sedef kakmalı II. sehpa

Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen altıgen formlu sehpanın köşelerinde bulunan ayaklar arasında büyük bir palmeti andıran boşluk oluşmakta, bu palmet şeklindeki kemerlerin

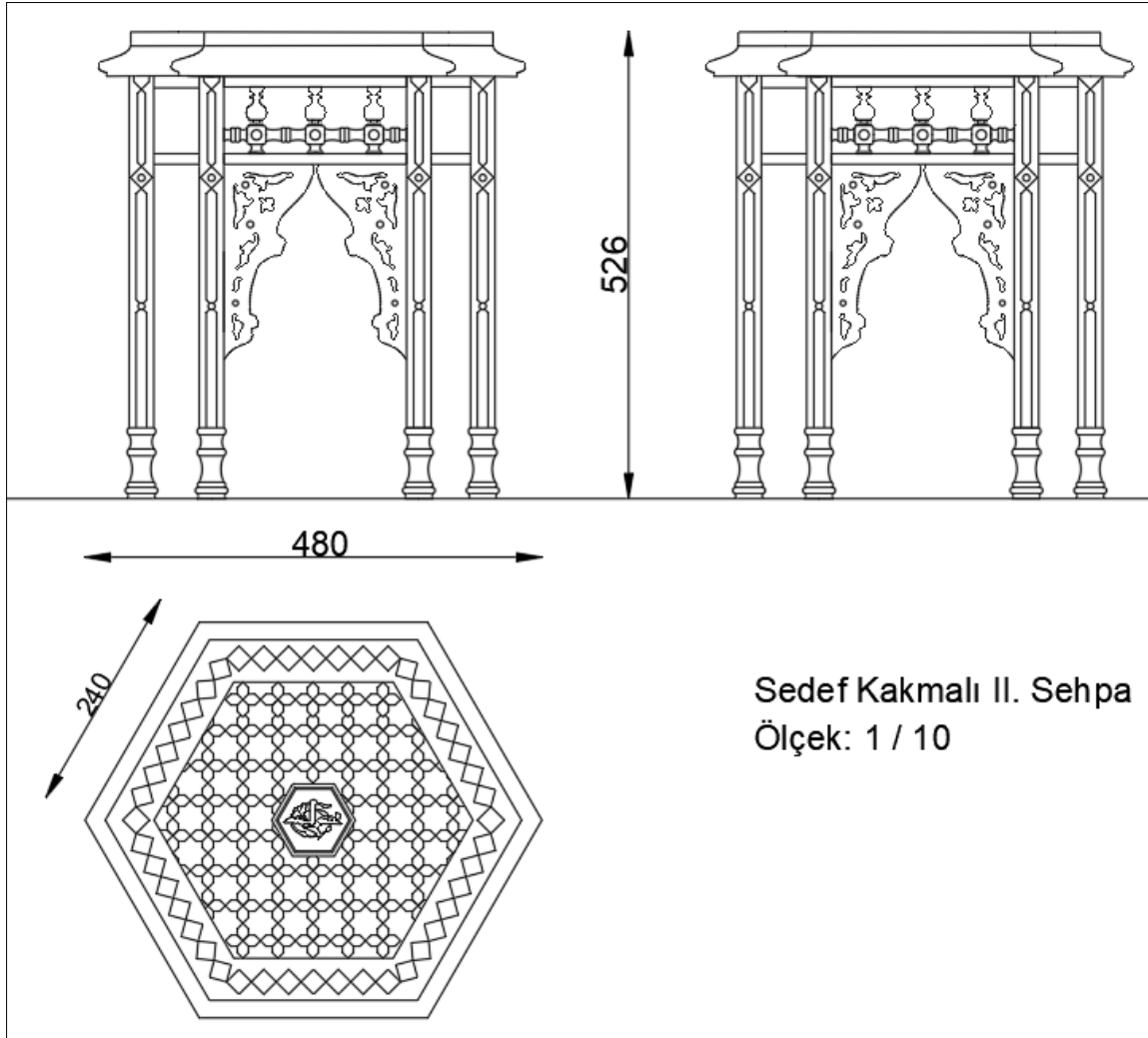
köşelerini kaplayan kısımlara bitkisel motifler işlenmiş ve sedef kakma yapılmıştır [53]. Resim 5.44. Sedef Kakmalı II. Sehpa, Resim 5.45. sehpa ayaklarından ayrıntı, Şekil 5.26'da sedef kakmalı II. sehpa net resmi görülmektedir.

Resim 5.44. Dolmabahçe Sarayı Pembe Salon'daki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen sedef kakmalı II. sehpa [245]

Resim 5.45. Dolmabahçe Sarayı'nda Pembe Salon'daki Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen sehpa ayaklarından ayrıntı [245]

Şekil 5.26. Sedef kakmalı II. sehpa net resmi

Dolmabahçe Sarayı'nda Pembe Salonda bulunan ceviz (muhtemel) malzemeli, muşarabiye, sedef kakma teknikleri ile imal edilmiş sehpa altıgen formdadır. Sehpanın ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak kavelalı birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve sehpanın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

T.C. Osmanlı Arşivi Başkanlık makamında bulunan çay masası

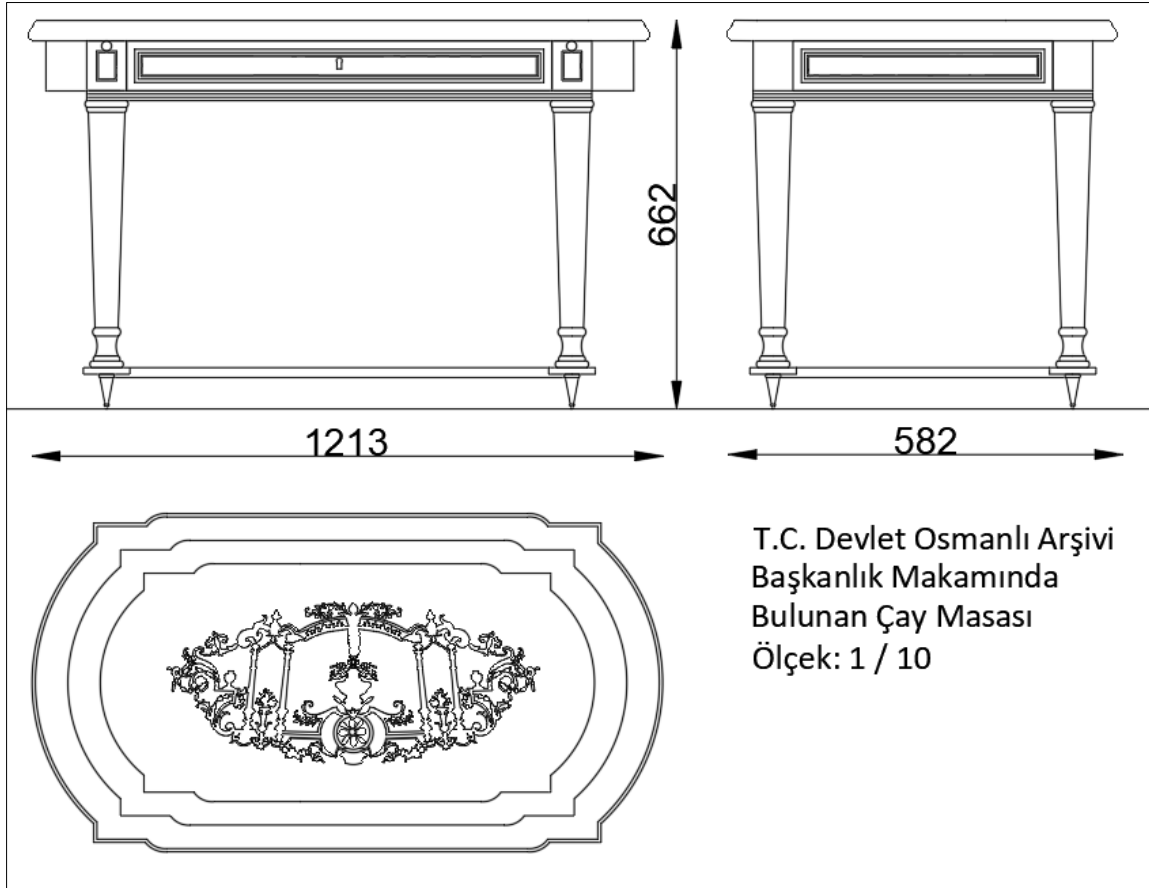
II. Abdülhamid'e atfedilen masa, dikdörtgen bir tabla şeklinde olup iki taraftan yarım daire şeklinde genişletilmiştir. Dört ayağı son derece zarif olup aşağıdan yukarı doğru genişlemektedir [53]. Resim 5.46'da çay masası, Resim 5.47'de çay masası pirinç kakma süsleme ayrıntısı, Şekil 5.27'de çay masası net resmi görülmektedir.

Resim 5.46. T.C. Devlet Osmanlı Arşivi Başkanlık Makamında bulunan çay masası [53]

Resim 5.47. T.C. Devlet Osmanlı Arşivi Başkanlık makamında bulunan çay masası pirinç kakma süsleme ayrıntısı [53]

Şekil 5.27. T.C. Osmanlı Arşivi Başkanlık makamında bulunan çay masası net resmi

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Başkanlık Makamında bulunan ceviz (muhtemel), abanoz (muhtemel) ahşap malzeme kullanılarak imal edilen masada pirinç kakma, marketri teknikleri uygulanmıştır. Çay masasının ahşap parçaları birbirlerine konstrüksiyon olarak kavelalı birleştirilmiş, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve çay masasının gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

Rahle

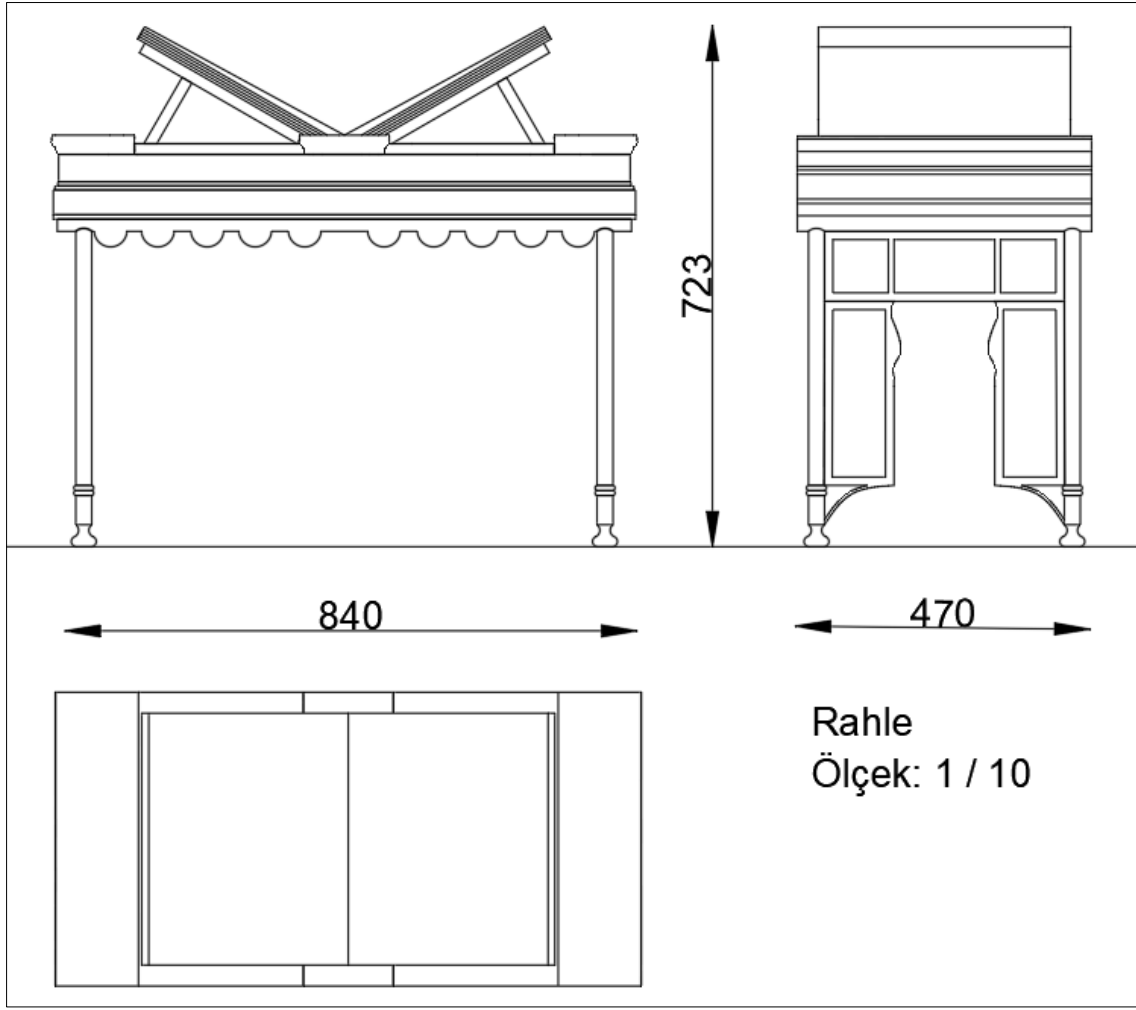
İstanbul Vakıf Hat Sanatları Müzesi'ndeki II. Abdülhamid'e atfedilen 84x47 cm ölçülerinde, gül ağacından imal edilen rahle, bir masa ve onun üstüne oturtulmuş çapraz bir kitaplık bölümünden oluşmaktadır [53].

Ayrıca zarif bir görünüme sahip olan ayak panoları, Şam ahşap işçiliğinin örneği olan ve Arap ülkelerinde müşrefiye veya muşrabiye, meşrefiye, müşrebiye ve muşarabiye olarak

da bilinen, tornadan geçirilmiş ve birleştirilmiş çıtalardan oluşan, dışarıdan görülmeden dışarıyı görmeyi sağlayan ve Arap  lkelerindeki konutlarda yaygın kullanımı olan kafes şeklindeki cumbalara denilen kafes tekniğine benzer boncuk dizisi ile tezyin edilmiştir [33]. Resim 5.48’de Vakıf Hat Sanatları Müzesi’ndeki rahle, şekil 5.28’de rahle net resmi görülmektedir.

Resim 5.48. Vakıf Hat Sanatları Müzesi’ndeki rahle [53]

Şekil 5.28. Rahle net resmi

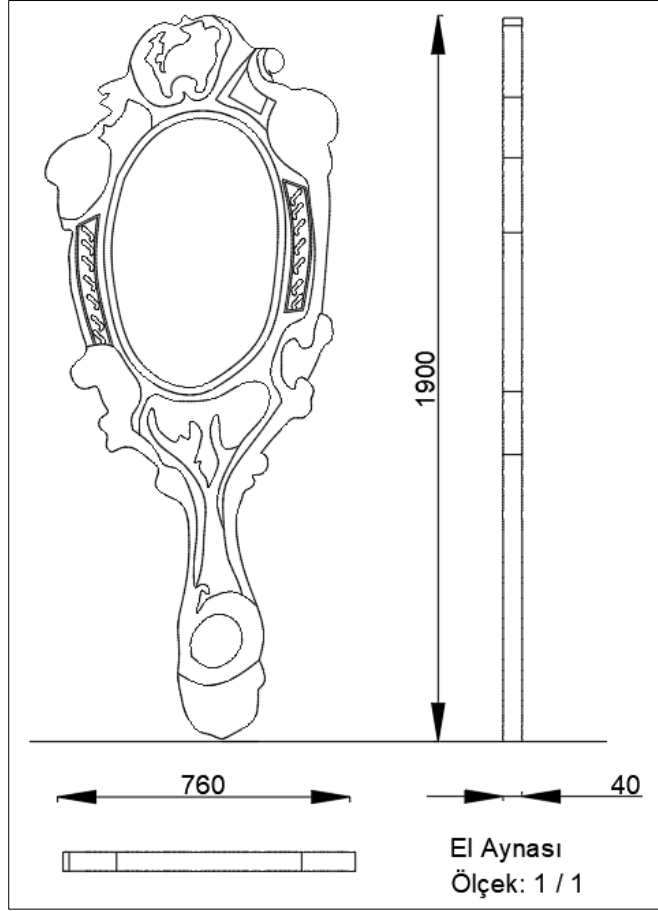
İstanbul Vakıf Hat Sanatları Müzesi’ndeki II. Abdülhamid’e atfedilen rahlenin gül ahşap malzemedен, muşarabiye, lake teknikleri ile imal edildiği, rahlenin iki bölüm olan Kuran-ı Kerim altına gelen eğimli ahşap parçalarının menteşelerle hareketli, açılıp kapanır şekilde olduğu, rahlenin ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı birleştirildiği, parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve rahlenin gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

El aynası

Yıldız Sarayı Müzesi’ndeki Sultan II. Abdülhamid’e atfedilen küçük el aynası şeklinde tasarlanmış bu ayna oval formlu olup, saplıdır [53]. Resim 5.49’da el aynası, Şekil 5.29’da el aynası net resmi görülmektedir.

Resim 5.49. El aynası [53]

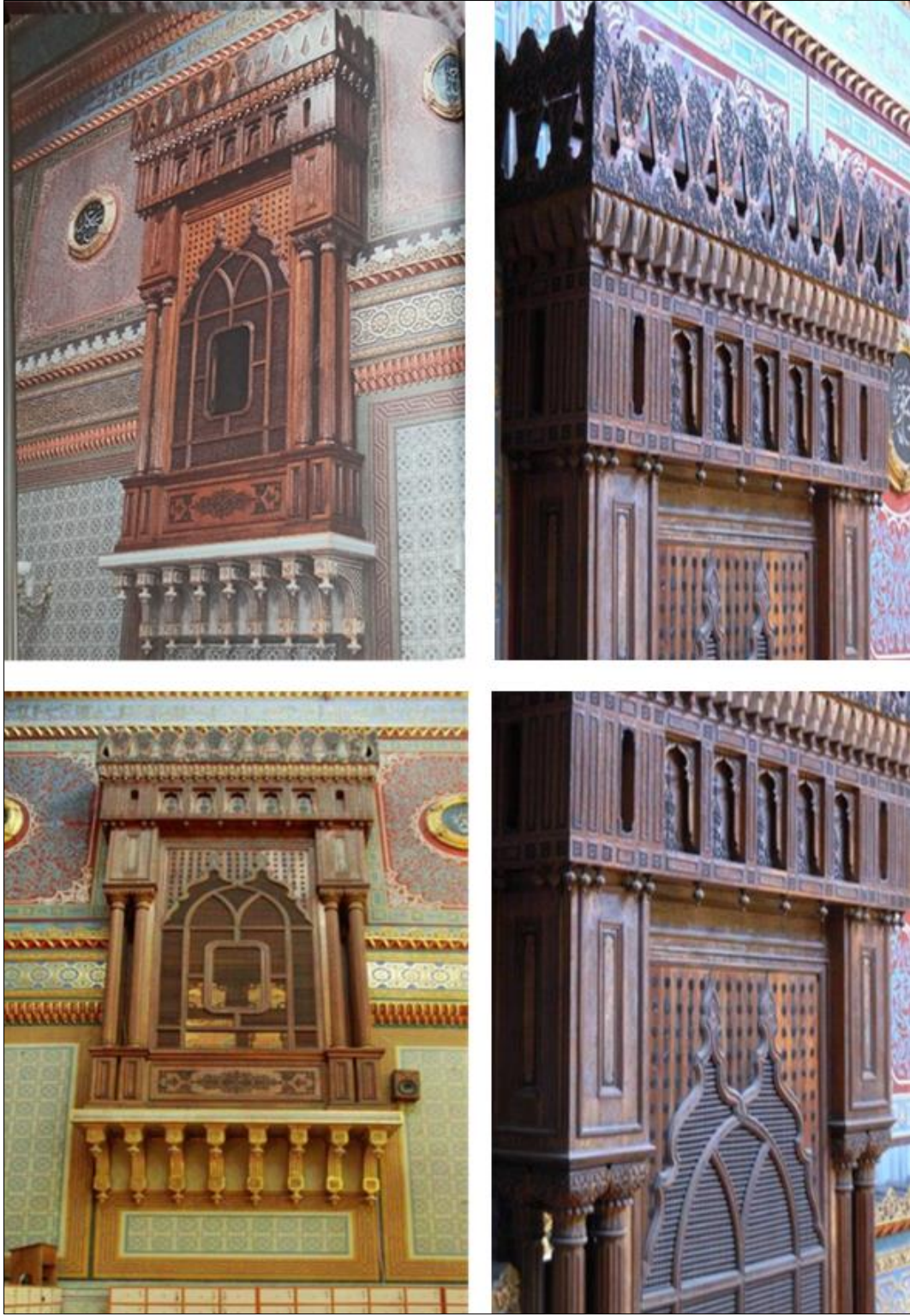

Şekil 5.29. El aynası net resmi

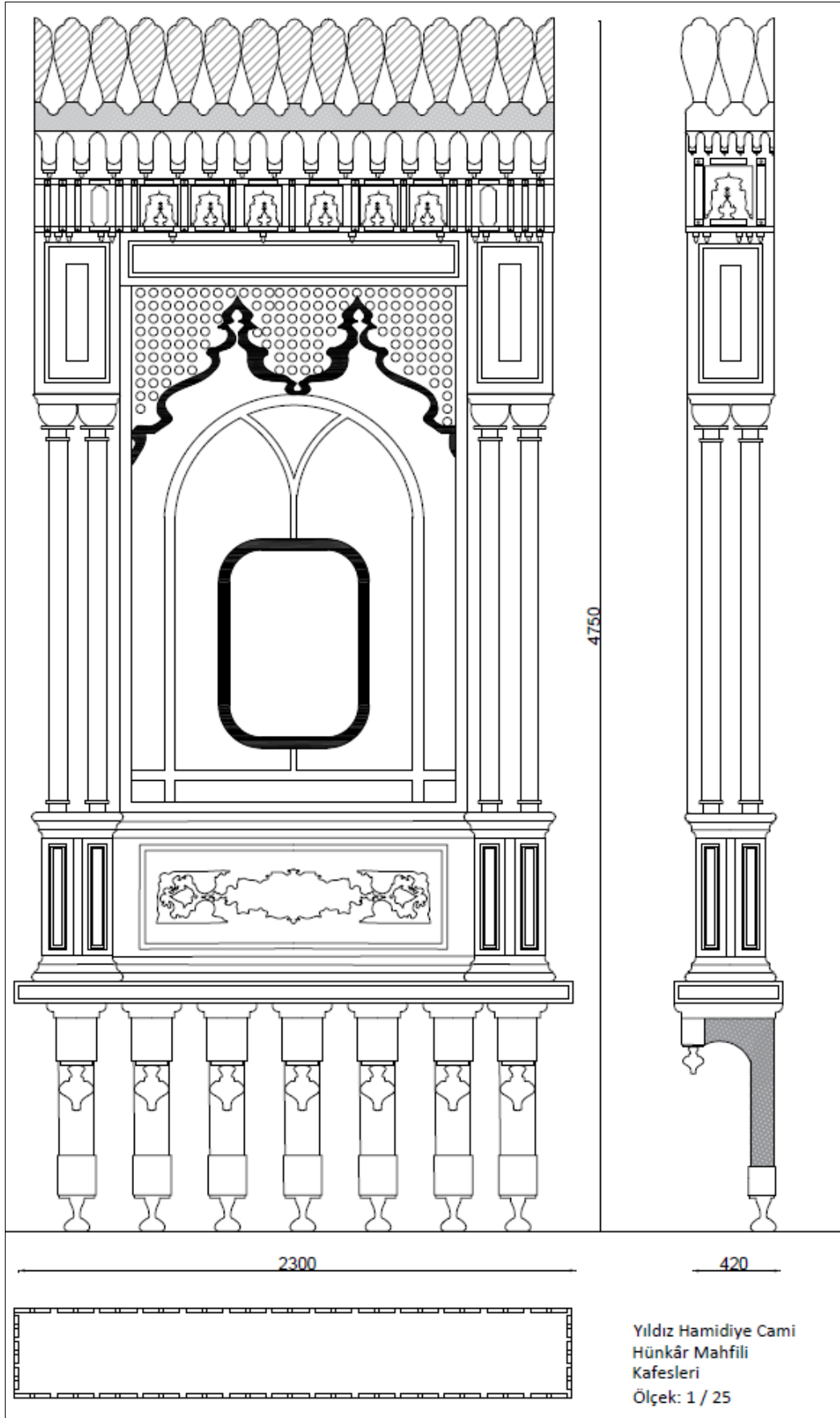
Yıldız Sarayı Müzesi'ndeki Sultan Abdülhamid'e atfedilen aynanın ceviz (muhtemel) malzemeli, oyma tekniği ile imal edildiği, aynanın gomalak cila ile cilasının yapıldığı değerlendirilmiştir.

Yıldız Hamidiye Cami Hünkâr Mahfili Kafesleri

Cami Hünkâr mahfili kafeslerinin Sultan Abdülhamid'in eseri olduğu kaynaklarda yer almakta olup, Caminin ahşap hünkâr mahfili, kafesli bir pencere şeklindedir [53]. Resim 5.50'de Cami Hünkâr Mahfili Kafesleri, Şekil 5.30'da Yıldız Hamidiye Cami Hünkâr Mahfili kafesleri net resmi görülmektedir.

Resim 5.50. Yıldız Hamidiye Cami Hünkâr Mahfili kafesleri [53]

Şekil 5.30. Yıldız Hamidiye Cami Hünkâr Mahfili kafesleri net resmi

Yıldız Hamidiye Camii Hünkâr Mahfili Kafesleri, gül, sedir ve ceviz ağaçlarının kerestelerinden, kesme, oyma, yüzey oyma, tornalama teknikleri ile imal edildiği değerlendirilmiştir. Mahfilde ahşap kafes yapıştırma teknikleri kullanıldığı, ana taşıyıcı gövde ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı birleştirildiği ancak Mahfilin başka bazı yerlerinde ise kavelalı, yabancı çıtalı birleştirmelerin kullanıldığı bazı birleştirmelerin gönyeburun olarak uygulandığı, ahşap parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve Mahfilin gomalak cila ile cilasının yapıldığı, mahfil penceresinde yaprak menteşelerin kullanıldığı değerlendirilmiştir.

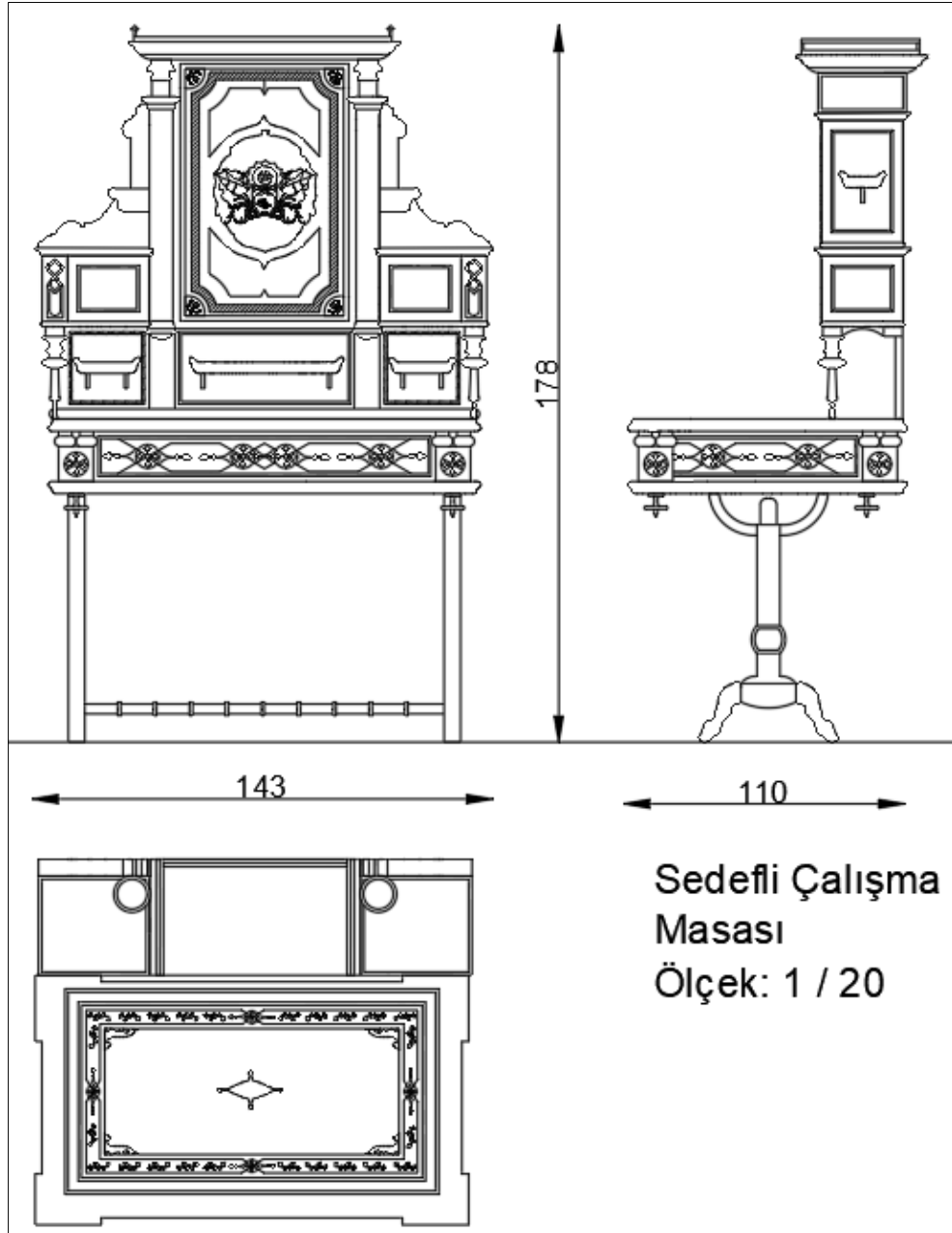
Sedefli çalışma masası

Sedefli çalışma masası sedef kakma olarak işlenmiş Osmanlı arması ile özgün bir örnektir. Masa, iki ayak üzerine oturan bir tabla kısmı ile iki küçük sütuncenin üstüne oturan üç dolaptan oluşur. [53].

Bu çalışma masasının Sultan II. Abdülhamid'in sürgün günlerinde Beylerbeyi'ne geldiğinde Yıldız Sarayı'ndan buraya nakledildiği bilinmektedir [55]. Resim 5.51'de Beylerbeyi Sarayı'nda II. Abdülhamid'in çalışma odası olarak bilinen 28 numaralı odada yer alan sedefli çalışma masası, Şekil 5.31'de sedefli çalışma masası net resmi görülmektedir.

Resim 5.51. Beylerbeyi Sarayı'nda II. Abdülhamid'in çalışma odası olarak bilinen 28 numaralı odada yer alan sedefli çalışma masası [53]

Şekil 5.31. Sedefli çalışma masası net resmi

Beylerbeyi Sarayı’nda Sultan II. Abdülhamid’in çalışma odası olarak bilinen 28 numaralı odada yer alan Sultan’a atfedilen sedefli çalışma masanın ceviz (muhtemel) malzemedен, sedef kakma, oyma, tornalama teknikleri ile imal edildiği görülmüştür. Çalışma masasının ayaklarında zıvanalı birleştirmelerin uygulandığı, masa tablası ve dolaplarının birbirlerine konstrüksiyon olarak kavelalı birleştirildiği, çekmecelerin iç kenar parçalarının lambalı, zıvanalı birleştirme teknikleri ile birleştirildiği, masa parçalarının birbirlerine yapıştırılmasında kazein, gluten veya kan tutkalı kullanıldığı ve dolabın gomalak cila ile üst yüzey işlemlerinin yapıldığı değerlendirilmiştir.

5.1.3. Günümüz klasik mobilya üretim teknolojisi

Günümüz klasik mobilya üretim teknolojisinde CNC makineler yoğun olarak kullanılmakta, bilgisayar kontrollü üretim gerçekleştiren bu makineler için bilgisayar ortamında yapılan CAD tasarımlar, CAM ortamında kolaylıkla üretilabilmektedir. Resim 5.52’de CNC makine ile derin oyma ahşap yüzey işleme ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.52. CNC makine ile derin oyma ahşap yüzey işleme

Resim 5.53’de CNC makine ile boşaltmalı ahşap yüzey işleme ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.53. CNC makine ile boşaltmalı ahşap yüzey işleme

Resim 5.54’de CNC makine ile koltuk ayağı ahşap işleme ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.54. CNC makine ile koltuk ayağı ahşap işleme

Resim 5.55’de CNC makine ile aynı anda çoklu kafalar ile ahşap yüzey işleme ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.55. CNC makine ile aynı anda çoklu kafalar ile ahşap yüzey işleme

Resim 5.56’da beş eksenli CNC makine ile ahşap yüzey işleme ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.56. Beş eksenli CNC makine ile ahşap yüzey işleme

Resim 5.57’de dört kafalı CNC makine ile masa ayağı işlemei ile ilgili örnek görölmektedir.

Resim 5.57. Dört kafalı CNC makine ile masa ayağı işlemei

Resim 5.58’de CNC makine ile MDF yüzey işlemei ile ilgili örnekler görölmektedir.

Resim 5.58. CNC makine ile MDF yüzey işlemei

Ancak zaman ve maliyet sebebiyle son yıllarda Poliüretan ve Polyester esaslı malzemelerin önceden hazırlanan döküm kalıplarına dökölmesi ile de özellikle klasik mobilyalar daha ekonomik, daha kısa sürede üretilebilmektedir. Bu sebeple araştırmanın bu bölümünde döküm teknikleri ile mobilya üretimi ve üretilen mobilyalar incelenmiştir.

Poliüretan ve polyester döküm ile üretim

Bu üretim yönteminde, çift komponentli sıvı halde poliüretan veya polyester döküm malzemeleri kullanılmaktadır. Ahşap oyma her türlü ayak, kayıt, taç, rustik vb. oymaların ilk olarak uygun kalıplar kullanılarak beyazı (silikon dökme) olarak adlandırılan kalıbı alınmakta, alınan bu ters oyma kalıplarına kullanılacak parçanın, yerin özelliklerine göre

poliüretan veya polyester döküm dökülmekte, kurumaya bırakılmakta ve boyandığında tamamen ahşap görünümlü mobilya parçaları elde edilebilmektedir. Elde edilen parçalar sudan, nemden, sıcaktan etkilenmemekte, özellikle kaliteli mobilya boyası kullanıldığında çok uzun ömürlü mobilyalar üretilebilmektedir. Ancak dökümlerin karışımının tekniğine uygun olmaması durumunda bu döküm parçalar boyadıktan sonra da çalışabilmekte, formu bozulabilmektedir.

Poliüretan döküm: Poliüretan döküm, polyester döküme göre daha beyaz renkte oluşmakta ayrıca kalıptan çıkarıldıktan sonra da oyma işlemleri yapılmasına imkân vermektedir. Poliüretan dökümde hızlandırıcı kullanılmakta ancak bazı durumlarda dökümün dışı, kabuk kısmı kuruyup içi kurumayabilmekte, döşenmesi gereken mobilyalarda döşeme çivisi çakılan noktalardan bir delikten kurumamış döküm sıvısı kimyasalı akması durumu ile karşılaşılabilmektedir.

Poliüretan döküm kimyasalının tam kuruması gerçekleşmediğinde istisnai olarak sıcakta yumuşayabilmektedir. Bu durum genelde, sıcak bölgelerde, ülkemizde güneydoğu Anadolu bölgesi gibi veya Arap ülkelerinde yaşanabilmektedir. Sert kabuk kısmından çıkan kimyasal, döşeme kumaşında leke oluşturabilmekte bu durumda poliüretan dökümün yeniden yapılması gerekmektedir.

Polyester döküm: Polyester döküm, poliüretan döküme göre boyayı daha çabuk kabul etmektedir. Polyester döküm kimyasalı, poliüretana göre daha ucuzdur. Yük taşıma kapasitesi poliüretana göre daha az olduğu için özellikle yük taşınması gereken mobilya parçalarının dökümünde, polyester dökümünün içine inşaatlarda betonun içine demir kullanımı gibi ahşap parçalar yerleştirmekte fayda vardır. Bu şekilde polyester döküm daha sağlam yapılabilir. Polyester döküm hazırlanırken bir kiloluk kimyasalın içine yaklaşık bir avuç şerit testerede kesilmiş kayın, çam kereste talaşı konulduğunda bu işlem hem ahşap rengi vermekte hem de dökülen döküm mobilya parçasının daha sağlam olmasını sağlamaktadır.

Polyester dökümde, kimyasalı ve hızlandırıcısı olarak çift komponentli olarak kullanılmaktadır. Polyester döküm döküldüğünde, kuruma dökümün genelinde gerçekleşmekte, içinin kurumaması gibi olumsuzluklar yaşanmamaktadır. Polyester döküm poliüretan döküme göre renk olarak daha koyu ve sert bir mobilya parçası oluşturmaktadır.

Poliüretan ve polyester dökümden sonra mobilya parçasının kaba zımpara ile zımparalanması, ardından ince zımparası yapıldıktan sonra üzerine dolgu verniği uygulaması ondan sonra su zımparası ve bu işlemden sonra ise tekrar son kat ve akrilik uygulanması yapılmaktadır. Parlak vernik uygulamasında bazen akma olabilmekte, böyle bir olumsuzlukta tekrar zımpara yapılması gerekmektedir. Daha sonraki işlemde pasta cila uygulanmakta sonra da tekrar üzerine su dökülerek keçeyle parlatılmaktadır.

Polyester dökümün üzerine astar dolgu atılmakta ondan sonra akrilik boya atılmaktadır. Bir nevi oto boyasının bir farklısı pasta cila yapılmaktadır.

Döküm tekniği ile yapılan mobilyalar daha ucuza mal olmakta, seri üretime fırsat vermektedir. Çünkü bir kez ahşap oyma işlemi yapılmakta daha sonra kalıbı alınmakta ve aynı kalıpla çok sayıda mobilya parçası imal edilebilmektedir.

Plastik kutularında polyester ve poliüretan sıvıları ve hızlandırıcılar oda sıcaklığındadır ancak karıştırıp kalıba döküldüğünde kimyasal tepkime gerçekleşerek dökümün sıcaklığı artmakta hatta eli yakacak sıcaklık derecesine ulaşabilmektedir.

Poliüretan döküm yaklaşık 5 dakikada sertleşir iken polyester döküm biraz daha fazla sürede yaklaşık 10 dakikada sertleşebilmektedir. Polyester dökümün sert bir şekilde oluştuğundan kırılmandır ve çivi tel zımba ile çakılmaya imkân vermemektedir. Bu şekilde kullanılacak yerler için poliüretan dökümler kullanılmalıdır.

Dökümler masa, sandalye, sehpa ayağı olarak kullanılacak ise kayıtlarla birleştirilmesi için bağlantı noktalarına cıvatalar veya somunlar koyulması gerekir.

Dökümlerin yüzeye yapıştırılmasında örneğin MDF yüzeyine yapıştırmada PVA (polivinil asetat) tutkalı veya hızlı yapıştırıcı kullanılabilir. Resim 5.59'da poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası, dolaplar ve bir dolaptan detay görülmektedir.

Resim 5.59. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası, dolaplar ve dolaptan detay

Resim 5.60 ve Resim 5.61’de poliüretan ve polyester döküm tekniği ile üretilmiş klasik yemek masaları, sandalyeleri ve konsol örnekleri görülmektedir.

Resim 5.60. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası ve sandalyeleri

Resim 5.61. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yemek masası ve konsolu

Resim 5.62’de poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yatak odası mobilyaları örnekleri görülmektedir.

Resim 5.62. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik yatak odası mobilyaları

Resim 5.63’de poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik büro mobilya örnekleri, Resim 5.64’de poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş döşemeli ve döşemesiz sandalye örnekleri görülmektedir.

Resim 5.63. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik büro mobilyaları

Resim 5.64. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş döşemeli ve döşemesiz sandalyeler

Resim 5.65’de poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik masa ayağı ve klasik koltuk görülmektedir.

Resim 5.65. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik masa ayağı ve klasik koltuk

Resim 5.66’da poliüretan ve polyester döküm tekniği ile üretilmiş klasik mobilyalara boya, vernik uygulamasının yapıldığı bir atelye örneği, Resim 5.67’de muhtemel kayın, gürgen veya kızılğaç malzemeden üretilmiş ham klasik koltuk örnekleri görülmektedir.

Resim 5.66. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş klasik mobilyalara üst yüzey işlemleri uygulama atelyesi

Resim 5.67. Masiften üretilmiş klasik koltuklar

Resim 5.68 ve 5.69’da MDF levha ile üretilmiş elbise dolabı, tuvalet masası, karyola başlığı ve komodine yapıştırılan poliüretan ve polyester döküm örnekleri görülmektedir.

Resim 5.68. MDF levha ile üretilmiş elbise dolabı ve tuvalet masasına yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler

Resim 5.69. MDF levha ile üretilmiş karyola başlığı ve komodine yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler

Resim 5.70’de MDF levha ile üretilmiş çift kapaklı büfeye yapıştırılan poliüretan ve polyester döküm örnekleri görülmektedir.

Resim 5.70. MDF levha ile üretilmiş çift kapaklı büfeye yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler

Resim 5.71’de MDF levha ile üretilmiş konsola yapıştırılan poliüretan ve polyester döküm örnekleri görülmektedir.

Resim 5.71. MDF levha ile üretilmiş konsola yapıştırılan poliüretan ve polyester dökümler

Resim 5.72’de MDF levha ile üretilmiş konsolun polyester dökümlerden yapılan ayakları ve yapıştırılan apliği, poliüretan dökümden yapılan kapak ön yüzü altına yapıştırılan döküm oyması örnekleri, Resim 5.73’de poliüretan döküm ile üretilmiş oyma mobilya tepeliği görülmektedir.

Resim 5.72. MDF levha ile üretilmiş konsolun polyester dökümlerden yapılan ayakları ve yapıştırılan apliği, poliüretan dökümden yapılan kapak ön yüzü altına yapıştırılan döküm oyması

Resim 5.73. Poliüretan döküm ile üretilmiş oyma mobilya tepeliği

Resim 5.74’de polyester döküm ile üretilmiş oyma apliği ve poliüretan döküm oyması örneği, Resim 5.75’de poliüretan döküm tekniği ile üretilmiş oyma masa ayağı örneği görülmektedir.

Resim 5.74. Polyester döküm ile üretilmiş oyma apliği ve poliüretan döküm oyması örneği

Resim 5.75. Poliüretan döküm ile üretilmiş oyma masa ayağı

Resim 5.76’da poliüretan döküm ayağın montaj noktalarına cıvataların yerleştirildiği görülmektedir.

Resim 5.76. Poliüretan döküm ayağın montaj noktalarına cıvatalar yerleştirildiği örnek

Resim 5.77’de MDF levha ile üretilmiş büfenin poliüretan ve polyester döküm örnekleri, Resim 5.78’de masif oyma, poliüretan ve polyester döküm için kullanılan kalıp örnekleri görülmektedir.

Resim 5.77. MDF levha ile üretilmiş büfenin poliüretan ve polyester dökümleri

Resim 5.78. Masif oyma, poliüretan ve polyester döküm için kalıp örnekleri

Resim 5.79’da poliüretan döküm sıvısı bidonu ve etiketi, döküm sırasında kullanılan plastik kap örnekleri görülmektedir.

Resim 5.79. Plastik kutusunda poliüretan döküm sıvısı ve etiketi

Resim 5.80 ve 5.81’de bir stil masa ayağının kalıba dökülerek silikon ile beyaz kalıbının alındığı örneği görülmektedir. Bu işlemden sonra poliüretan ve polyester döküm sıvıları beyaz silikon içerisine dökülür ve aynı stil ayaktan çok sayıda ayak üretilmiş olur.

Resim 5.80. Bir stil masa ayağının beyazının alınmış hali

Resim 5.81. Silikon ile beyaz kalıbın alınması

Resim 5.82’de silikon ile beyaz kalıp alındıktan sonra poliüretan veya polyester döküm döküldüğü ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.82. Silikon ile beyaz kalıp alındıktan sonra döküm örneği

Resim 5.83’de Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş ayakların içerisine masif çıtalar koyularak ayakların dayanımının yükseltilmesi ile ilgili örnek görülmektedir.

Resim 5.83. Poliüretan ve polyester döküm ile üretilmiş ayakların içerisine masif çıtalar koyularak ayakların dayanımının yükseltilmesi örneği

Resim 5.84 ve Resim 5.85’de yüzey oyma motifinin alınan silikon beyazı (kalıbı) ve silikon arkası örnekleri görülmektedir.

Resim 5.84. Yüzey oyma motifinin alınan silikon beyaz (kalıbı)

Resim 5.85. Yüzey oyma motifinin alınan silikon beyazı arkası

Resim 5.86 ve Resim 5.87’de polyester döküm tekniği ile üretilmiş sandalye parçalarının montaj edildiğinde birbirine kilitlendiği daha sonra metal cıvatalarla sıkıldığı ve mukavemetin artırıldığı görülmektedir.

Resim 5.86. Polyester döküm ile üretilmiş sandalye parçaları

Resim 5.87. Polyester döküm ile üretilmiş sandalye ayağı

Bu inceleme ve mobilya üretim araştırmaları neticesinde ülkemiz mobilya sektörü, günümüz mobilya üretim teknolojileri olan CNC makineleri ile üretim, poliüretan ve polyester döküm teknikleriyle de klasik mobilyaların yaygın olarak üretildiği görülmüştür. Ancak özellikle son yıllarda mobilya üretim firmalarının CNC makinesi maliyeti sebebiyle daha ekonomik olan poliüretan ve polyester döküm tekniklerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Poliüretan ve polyester döküm tekniklerini ile üretilen mobilyaların su ve nemden etkilenmemesi, üst yüzey işlemlerine daha uygun olması, daha hızlı üretilmesi gibi avantajları dolayısıyla piyasada yaygın olarak tercih edilir hale gelmiştir. Araştırma kapsamındaki II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının da günümüzde; ergonomik kriterlere dikkat edilerek, endüstriyel olarak, düşük maliyetli ve seri üretim olarak üretilebileceği, hem ülkemizde hemde Osmanlı Devleti’nin hâkim olduğu coğrafyalarda yoğun olarak talep görebileceği değerlendirilmektedir.

5.2. İstatistiki Yöntem Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak ilgili Öğretim Elemanları, Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmenleri ve mobilya firma temsilcilerinin, Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesiyle ilgili bulgular ve tartışmaları verilmiştir. Daha sonra katılımcıların Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin görüşleri ve önerileri sonucunda ortaya çıkan bulgular ve tartışmalar sunulmuştur.

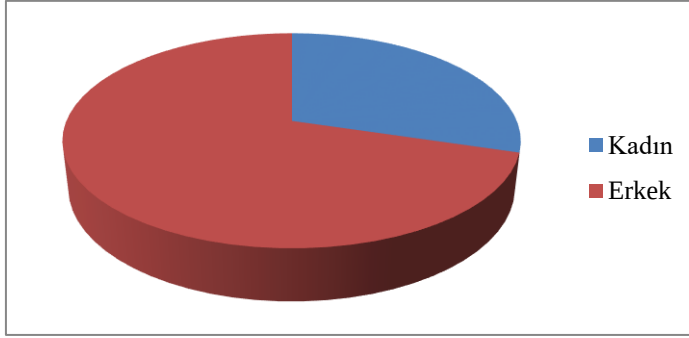
5.2.1. Nicel verilerin analizi ve bulgular

Bu bölümde araştırma sonuçları ile ilgili analizlere yer verilmiştir. İlk olarak ankete katılan kişilerin demografik bilgileri ile ilgili tanıtıcı istatistiklere ve analizlere yer verilecektir. Bu kapsamda katılımcıların cinsiyetleri, meslekleri, eğitim düzeyleri, bölümleri, mesleki kıdemleri ve görev yaptıkları yer ile ilgili frekans analizlerine yer verilmiştir. Sonrasında tüm katılımcılara sorulan mobilya tasarımı ile ilgili soruların ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve bu soruların demografik verilere göre analizi Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizleri ile yapılmıştır. Devamında öğretim elemanlarına, öğretmenlere ve firma temsilcilerine ayrı ayrı sorulan soruların ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve bu soruların demografik verilere göre analizi Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizleri ile yapılmıştır.

Katılımcılar arasında erkek katılımcılar ağırlıktadır. Katılımcıların %70,34'ü erkek iken %29,66'sı kadınlardan oluşmaktadır (Çizelge 5.2 ve Şekil 5.32).

Çizelge 5.2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kadın	215	29,6	29,66	29,66
Erkek	511	70,34	70,34	100,0
Toplam	726	100	100	

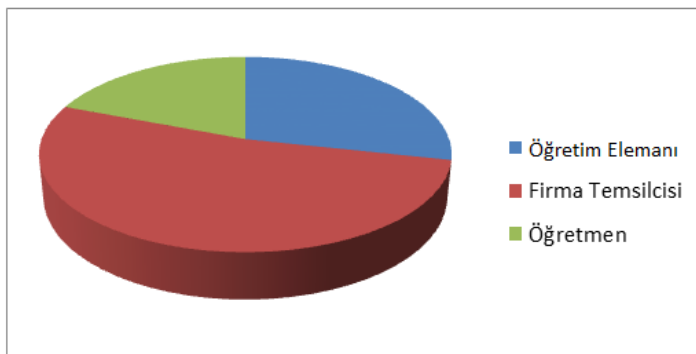

Şekil 5.32. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Katılımcıların arasında firma temsilcisi katılımcılar ağırlıktadır. Katılımcıların %52,4'ü firma temsilcisi, %28,4'ü öğretim elemanı ve %19,2'si öğretmendir (Çizelge 5.3 ve Şekil 5.33).

Çizelge 5.3. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Meslek	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretim Elemanı	206	28,4	28,4	28,4
Firma Temsilcisi	380	52,3	52,4	80,7
Öğretmen	140	19,24	19,2	100,0
Toplam	726	100,0	100,0	

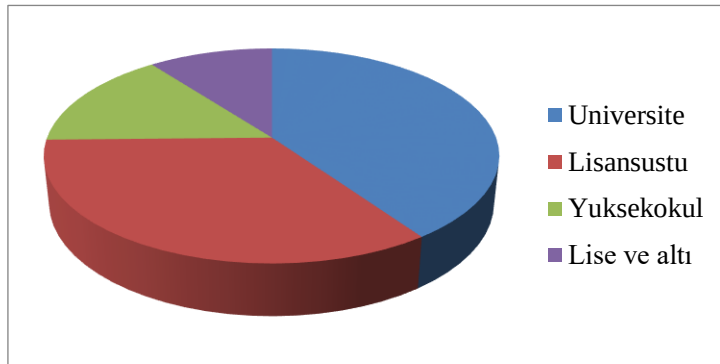

Şekil 5.33. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Katılımcıların eğitim durumlarında üniversite mezunları ağırlıktadır. Katılımcılar arasında üniversite mezunlarının oranı %40,15 iken lisansüstü mezunlarının oranı %34,35, yüksekokul mezunlarının oranı %14,9 ve lise mezunlarının oranı %10,3'tür (Çizelge 5.4 ve Şekil 5.34).

Çizelge 5.4. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Üniversite	294	40,15	40,2	40,2
Lisansüstü	249	34,35	34,4	74,7
Yüksekokul	108	14,9	14,9	89,6
Lise ve altı	75	10,3	10,3	100,0
Toplam	501	100,0	100,0	

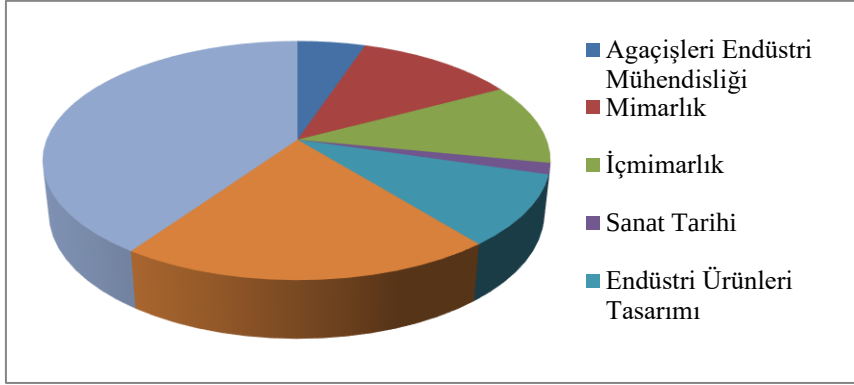

Şekil 5.34. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

Katılımcıların bölümleri incelendiğinde katılımcıların %20,4'ü Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Öğretmenliği bölümünde, %12,1'i Mimarlık, %10,9'u İç Mimarlık, %9,6'sı Endüstri Ürünleri Tasarımı, %5,1'i Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği ve %1,5'i Sanat Tarihi bölümündedir. Katılımcıların %40,4'ü diğer bölümlerde olup bu yüzdeyi firma temsilcileri oluşturmaktadır (Çizelge 5.5 ve Şekil 5.35).

Çizelge 5.5. Katılımcıların bölümlerine göre dağılımı

Bölümler	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği	37	5,1	5,1	5,1
Mimarlık	88	12,1	12,1	17,2
İç Mimarlık	79	10,9	10,9	28,1
Sanat Tarihi	11	1,5	1,5	29,6
Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	9,6	9,6	39,3
Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Öğretmeni	148	20,4	20,4	59,6
Diğer	293	40,4	40,4	100,0
Toplam	726	100,0	100,0	

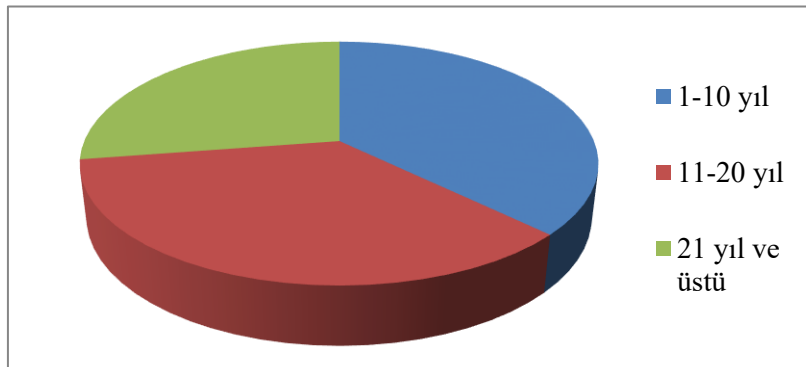

Şekil 5.35. Katılımcıların bölümlerine göre dağılımı

Katılımcıların mesleki kıdemleri incelendiğinde katılımcıların %37,2'sinin 1-10 yıl arası, %35,4'ünün 11-20 yıl arası ve %27,4'ünün 21 yıl ve üstü mesleki kıdemi olduğu görölmektedir (Çizelge 5.6 ve Şekil 5.36).

Çizelge 5.6. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı

Mesleki Kıdem	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
1-10 yıl	270	37,2	37,2	37,2
11-20 yıl	257	35,4	35,4	72,6
21 yıl ve üstü	199	27,4	27,4	100,0
Toplam	726	100,0	100,0	

Şekil 5.36. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı

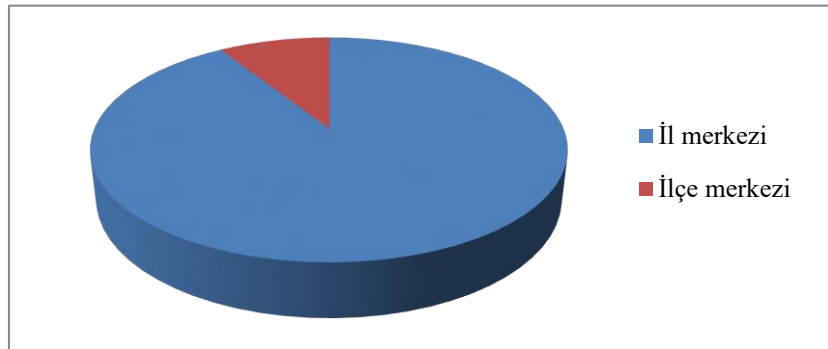
Katılımcıların %91'i il merkezinde görev yaparken %9'u ilçe merkezinde görev yapmaktadır. Katılımcıların %5,8'i Ankara'da, %44,2'si İstanbul'da görev yapmaktadır (Çizelge 5.7, Çizelge 5.8 ve Şekil 5.37, 5.38).

Çizelge 5.7. Katılımcıların görev yaptıkları yerlere göre dağılımı

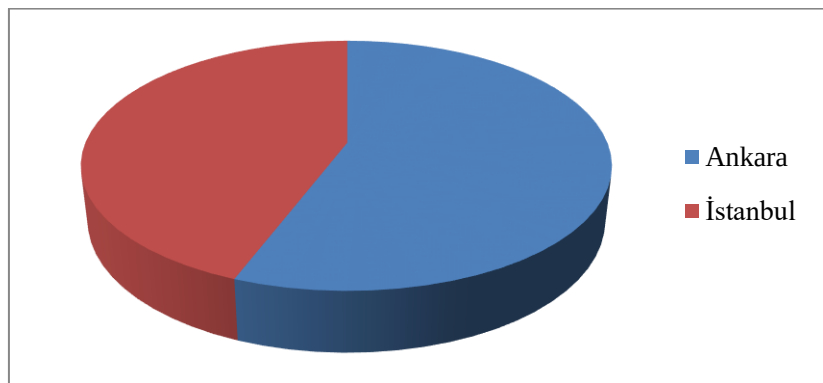
Görev Merkezi	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İl	661	91,0	91,0	91,0
İlçe	65	9,0	9,0	100,0
Toplam	726	100,0	100,0	

Çizelge 5.8. Katılımcıların görev yaptıkları ile göre dağılımı

İl	N (Sayı)	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Ankara	405	55,8	55,8	55,8
İstanbul	321	44,2	44,2	100,0
Toplam	726	100,0	100,0	

Şekil 5.37. Katılımcıların görev yaptıkları yerlere göre dağılımı

Şekil 5.38. Katılımcıların görev yaptıkları ile göre dağılımı

Mobilya tasarımı genel sorularının analizi

Tüm katılımcılara mobilya tasarımı ile ilgili 6 soru sorulmuştur. Sorular 5’li Likert tipi (1 Hiç katılmıyorum, 2 Çok az katılıyorum, 3 Orta derecede katılıyorum, 4 Büyük ölçüde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum) sorulardır. Sorulara verilen cevapların ortalama ve standart sapmaları ve frekansları Çizelge 5.9’da verilmiştir.

Çizelge 5.9. Mobilya tasarımı genel sorular frekans dağılımı, ortalama ve standart sapmaları

Sıra	Genel Sorular	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Ort	S.S.
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	1,1	2,8	15,4	38,0	42,7	4,18	0,87
2	Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	2,5	9,1	24,0	40,8	23,7	3,74	1,00
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	1,8	4,7	18,0	36,8	38,7	4,06	0,96
4	Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	25,2	30,6	22,9	10,5	10,9	2,51	1,27
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.	2,5	9,5	25,9	41,5	20,7	3,68	0,99
6	Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımaktadır.	3,3	8,3	35,4	30,4	22,6	3,61	1,03
1 Hiç katılmıyorum, 2 Çok az katılıyorum, 3 Orta derecede katılıyorum, 4 Büyük ölçüde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum Ort:ortalama, S.S.: standart sapma								

Katılımcıların büyük çoğunluğu belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerektiğine inanmaktadır. Katılımcıların %80,7’si bu soruya büyük ölçüde veya tamamen katılmıştır. Aynı şekilde katılımcılar tasarımcıların kimliklerinin her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillendiğini düşünmektedir. Katılımcıların %64,5’i bu soruya büyük ölçüde veya tamamen katılmıştır. Katılımcılar tasarımcıların küresel trendleri takip etmesi gerektiğini, onlardan etkilenmesi ve etkilemesi gerektiğini de düşünmektedir. Katılımcıların %75,5’i bu soruya büyük ölçüde veya tamamen katılmaktadır. Buna karşın katılımcılar Özgün Türk mobilyasının dünya pazarlarında

bilindiğine katılmamaktadır. Katılımcıların %55,8'i bu soruya hiç katılmamış veya çok az katılmıştır. Katılımcıların %21,4'ü ise bu soruya büyük ölçüde veya tamamen katılmıştır. Katılımcılar büyük çoğunluğu mobilyanın çizgisel değerlerinin toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Katılımcıların %62,2'si bu soruya tamamen veya büyük ölçüde katılmaktadır. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu Özgün Türk mobilyasının yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşıması gerektiğine inanmaktadır. Katılımcıların %53'ü bu soruya büyük ölçüde veya tamamen katılmaktadır.

Mobilya tasarımı ile ilgili genel soruların normallik analizi yapılmış ve bu soruların normal dağılım göstermedikleri tespit edilmiştir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testine göre tüm sorularda $p < 0,05$ olarak hesaplanmıştır (Çizelge 5.10). Bu sonuca göre soruların dağılımı normal değildir.

Çizelge 5.10. Katılımcıların mobilya tasarımı ile ilgili genel sorularına ilişkin Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları

Normallik Testleri				
Sıra	Katılımcılara Sorular	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	df	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	,253	726	,000
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	,247	726	,000
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	,230	726	,000
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	,214	726	,000
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	,247	726	,000
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	,193	726	,000
df: serbestlik derecesi, p: anlamlılık				

Mobilya tasarımı ile ilgili genel sorular normal dağılım göstermediği için demografik veriler ile ilgili yapılacak analizlerde parametrik olmayan analizler uygulanacaktır. İlk olarak cinsiyete göre soruların farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanacaktır. Mann Whitney U Testi parametrik olmayan iki bağımsız grup arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için kullanılmaktadır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.11'de verilmiştir.

Çizelge 5.11. Mobilya tasarımı genel soruların cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Cinsiyet	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	Kadın	215	4,11	,861	0,065
		Erkek	510	4,22	,873	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	Kadın	215	3,61	1,007	0,021
		Erkek	510	3,80	,992	
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	Kadın	215	4,05	,933	0,776
		Erkek	510	4,06	,966	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	Kadın	215	2,22	1,146	0,000
		Erkek	510	2,63	1,301	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	Kadın	215	3,64	,951	0,310
		Erkek	510	3,70	,999	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	Kadın	215	3,43	,939	0,001
		Erkek	510	3,68	1,055	
S.S.:standart sapma, p:anlamlılık						

Analiz sonuçlarına göre erkek ve kadın katılımcılar arasında 3 soruda anlamlı farklılık vardır. “Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.” sorusunda erkek katılımcıların ortalaması kadın katılımcılardan yüksek olup erkek katılımcılar bu soruya daha fazla katılmışlardır. Bu durum “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.”, “Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.” soruları için de geçerlidir. Genel olarak tüm sorularda erkek katılımcıların ortalaması kadın katılımcılardan yüksektir.

Katılımcıların mesleklerine göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılacaktır. Kruskal Wallis testi parametrik olmayan 3 veya daha fazla grup arasındaki anlamlı farklılığı tespit etmek için kullanılmaktadır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.12’de verilmiştir.

Çizelge 5.12. Mobilya tasarımı genel soruların mesleğe göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Meslek	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	Öğretim Elemanı	206	4,17	,810	0,541
		Firma Temsilcisi	380	4,22	,858	
		Öğretmen	139	4,14	,972	
		Toplam	725	4,19	,867	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	Öğretim Elemanı	206	3,65	,869	0,077
		Firma Temsilcisi	380	3,74	1,100	
		Öğretmen	139	3,86	,873	
		Toplam	725	3,74	,998	
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	Öğretim Elemanı	206	4,22	,732	0,035
		Firma Temsilcisi	380	3,94	1,066	
		Öğretmen	139	4,14	,889	
		Toplam	725	4,06	,956	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	Öğretim Elemanı	206	1,53	,622	0,000
		Firma Temsilcisi	380	3,13	1,264	
		Öğretmen	139	2,28	,993	
		Toplam	725	2,51	1,272	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	Öğretim Elemanı	206	3,54	,870	0,001
		Firma Temsilcisi	380	3,69	1,060	
		Öğretmen	139	3,89	,890	
		Toplam	725	3,69	,983	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımaktadır.	Öğretim Elemanı	206	3,56	,934	0,500
		Firma Temsilcisi	380	3,63	1,084	
		Öğretmen	139	3,64	,985	
		Toplam	725	3,61	1,023	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre meslek grupları arasında 3 soruda anlamlı farklılık vardır. “Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.” Sorusunda (3.soru) en yüksek ortalama öğretim elemanlarına (Ort: 4,22) ait olup en düşük ortalama firma temsilcilerine (Ort: 3,94) aittir. “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda (4.soru) ise öğretim elemanlarının ortalaması (Ort: 1,53) diğer meslek gruplarına göre çok düşüktür. Bu soruda en yüksek ortalama firma temsilcilerine aittir (Ort: 3,13). Buna göre öğretim elemanları özgün Türk mobilyasının dünya pazarlarında bilinmediğine inanırken firma temsilcileri dünya pazarında bilindiğine inanmaktadır. “Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep

telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.” sorusunda (5.soru) ise en yüksek ortalama öğretmenlere (Ort: 3,89), en düşük ortalama öğretim elemanlarına (Ort: 3,54) aittir.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.13’de verilmiştir.

Çizelge 5.13. Mobilya tasarımı genel soruların eğitim durumuna göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Okul	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	Yüksekokul	108	4,15	,915	0,683
		Üniversite	291	4,23	,865	
		Lisansüstü	249	4,16	,859	
		Lise ve altı	75	4,16	,871	
		Toplam	723	4,18	,870	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	Yüksekokul	108	3,74	1,053	0,288
		Üniversite	291	3,80	1,031	
		Lisansüstü	249	3,70	0,889	
		Lise ve altı	75	3,61	1,138	
		Toplam	723	3,74	1,000	
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	Yüksekokul	108	3,92	,987	0,068
		Üniversite	291	4,10	,991	
		Lisansüstü	249	4,14	0,800	
		Lise ve altı	75	3,80	1,174	
		Toplam	723	4,06	,956	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	Yüksekokul	108	3,07	1,372	0,000
		Üniversite	291	2,82	1,240	
		Lisansüstü	249	1,73	0,872	
		Lise ve altı	75	3,08	1,148	
		Toplam	723	2,51	1,273	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	Yüksekokul	108	3,55	1,062	0,000
		Üniversite	291	3,88	,975	
		Lisansüstü	249	3,55	0,888	
		Lise ve altı	75	3,59	1,116	
		Toplam	723	3,68	,986	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	Yüksekokul	108	3,51	1,098	0,068
		Üniversite	291	3,72	1,002	
		Lisansüstü	249	3,52	0,980	
		Lise ve altı	75	3,60	1,162	
		Toplam	723	3,61	1,029	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre meslek grupları arasında 2 soruda anlamlı farklılık vardır. “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda (4. soru) ise lisansüstü mezunlarının ortalaması (Ort: 1,73) diğer eğitim durumu gruplarına göre düşük olup bu soruda en yüksek ortalama lise ve yüksekokul mezunlarına aittir (Ort: 3,07). Buna göre lisansüstü mezunları özgün Türk mobilyasının dünya pazarlarında bilinmediğine inanırken lise ve yüksekokul mezunları dünya pazarında bilindiğine inanmaktadır. “Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.” sorusunda (5.soru) ise en yüksek ortalama üniversite mezunlarına (Ort: 3,88), en düşük ortalama lisansüstü ve yüksekokul mezunlarına aittir.

Katılımcıların bölümlerine göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.14’de verilmiştir.

Çizelge 5.14. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların bölümlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Bölüm	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	Ağaççşleri Endüstri Mühendisliği	37	4,30	0,909	0,008
		Mimarlık	88	3,90	0,898	
		İç mimarlık	79	4,34	0,696	
		Sanat Tarihi	11	4,55	0,688	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	4,07	0,937	
		Mobilya ve İç mekân Tasarımı Öğretmeni	148	4,16	0,962	
		Diğer	293	4,24	0,822	
		Toplam	726	4,18	0,870	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	Ağaççşleri Endüstri Mühendisliği	37	4,14	0,918	0,000
		Mimarlık	88	3,31	0,914	
		İç Mimarlık	79	3,94	0,979	
		Sanat Tarihi	11	4,00	0,447	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	3,53	1,018	
		Mobilya ve İç mekân Tasarımı Öğretmeni	148	3,82	0,938	
		Diğer	293	3,77	1,034	
		Toplam	726	3,74	0,999	

Çizelge 5.14. (devam) Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların bölümlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Bölüm	N	Ort	S.S.	p
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	Ağaççşleri Endüstri Mühendisliğı	37	4,14	0,787	0,116
		Mimarlık	88	3,99	0,864	
		İç Mimarlık	79	4,24	0,895	
		Sanat Tarihi	11	4,55	0,934	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	4,03	0,932	
		Mobilya ve İç mekân Tasarımı Öğretmeni	148	4,13	0,890	
		Diğer	293	3,98	1,045	
		Toplam	726	4,06	0,956	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	Ağaççşleri Endüstri Mühendisliğı	37	2,46	1,238	0,000
		Mimarlık	88	1,48	0,773	
		İç Mimarlık	79	2,58	1,116	
		Sanat Tarihi	11	1,45	0,522	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	2,00	1,192	
		Mobilya ve İç mekân Tasarımı Öğretmeni	148	2,32	1,025	
		Diğer	293	3,07	1,299	
		Toplam	726	2,51	1,272	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	Ağaççşleri Endüstri Mühendisliğı	37	3,95	0,911	0,000
		Mimarlık	88	3,31	0,927	
		İç Mimarlık	79	3,86	0,873	
		Sanat Tarihi	11	4,00	0,894	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	3,33	0,944	
		Mobilya ve İç mekân Tasarımı Öğretmeni	148	3,86	0,919	
		Diğer	293	3,70	1,036	
		Toplam	726	3,68	0,985	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	Ağaççşleri Endüstri Mühendisliğı	37	4,16	0,986	0,000
		Mimarlık	88	3,14	0,776	
		İç Mimarlık	79	3,80	0,838	
		Sanat Tarihi	11	4,18	0,751	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	70	3,17	1,035	
		Mobilya ve İç mekân Tasarımı Öğretmeni	148	3,66	1,001	
		Diğer	293	3,69	1,084	
		Toplam	726	3,61	1,027	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre bölümler arasında 5 soruda anlamlı farklılık vardır.

“Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için; kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirebilmek gerekir.”

sorusunda (1. soru) Sanat Tarihi bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 4,55) en yüksek, Mimarlık bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,90). “Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.” sorusunda (2. soru) ise Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 4,14) en yüksek, Mimarlık bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,31). “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” Sorusunda (4. soru) diğer bölümlerden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 3,07) en yüksek, Sanat Tarihi bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 1,45). “Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.” sorusunda (5. soru) Sanat Tarihi bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 4,00) en yüksek, Mimarlık bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,31). “Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.” sorusunda (6. soru) Sanat Tarihi bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 4,18) en yüksek, Mimarlık bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,14). Genel olarak Mimarlık bölümünden olan katılımcıların ortalaması düşüktür. Buna karşın Sanat Tarihi ve Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği bölümlerinden olan katılımcıların ortalamaları yüksektir.

Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.15’de verilmiştir.

Çizelge 5.15. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Kıdem	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	1-10 yıl	270	4,06	0,843	0,000
		11-20 yıl	257	4,14	0,899	
		21 yıl ve üzeri	199	4,41	0,829	
		Toplam	726	4,18	0,870	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	1-10 yıl	270	3,60	1,029	0,019
		11-20 yıl	257	3,80	0,998	
		21 yıl ve üzeri	199	3,85	0,940	
		Toplam	726	3,74	0,999	
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	1-10 yıl	270	4,11	0,947	0,197
		11-20 yıl	257	3,97	0,986	
		21 yıl ve üzeri	199	4,10	0,924	
		Toplam	726	4,06	0,956	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	1-10 yıl	270	2,31	1,222	0,002
		11-20 yıl	257	2,70	1,303	
		21 yıl ve üzeri	199	2,55	1,266	
		Toplam	726	2,51	1,272	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	1-10 yıl	270	3,57	0,987	0,003
		11-20 yıl	257	3,65	1,012	
		21 yıl ve üzeri	199	3,87	0,923	
		Toplam	726	3,68	0,985	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	1-10 yıl	270	3,48	1,015	0,003
		11-20 yıl	257	3,60	1,034	
		21 yıl ve üzeri	199	3,79	1,013	
		Toplam	726	3,61	1,027	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre mesleki kıdemler arasında 5 soruda anlamlı farklılık vardır. “Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için; kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirebilmek gerekir.” sorusunda (1. soru) 21 yıl ve üzeri meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 4,41) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 4,06). “Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.” sorusunda (2. soru) 21 yıl ve üzeri meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 3,85) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,60). “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda (4. soru) 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 2,70) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 2,31). “Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep

telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.” sorusunda (5. soru) 21 yıl ve üzeri meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 3,87) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,57). “Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.” Sorusunda (6. soru) 21 yıl ve üzeri meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 3,79) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 3,48). Genel olarak 1-10 yıl kıdemi olan katılımcıların ortalaması düşüktür. Buna karşın 21 yıl ve üzeri meslek kıdemi olan katılımcıların ortalamaları yüksektir.

Soruların katılımcıların görev yaptıkları ile ve yere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.16 ve Çizelge 5.17’de verilmiştir.

Çizelge 5.16. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların görev yaptığı yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Merkez	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	İl	661	4,18	0,865	0,596
		İlçe	65	4,22	0,927	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	İl	661	3,74	1,005	0,748
		İlçe	65	3,80	0,939	
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenebilir ve onları etkileyebilir.	İl	661	4,05	0,946	0,322
		İlçe	65	4,12	1,053	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	İl	661	2,47	1,280	0,003
		İlçe	65	2,91	1,128	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	İl	661	3,68	0,982	0,745
		İlçe	65	3,72	1,023	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	İl	661	3,60	1,030	0,407
		İlçe	65	3,69	0,999	

Çizelge 5.17. Mobilya tasarımı genel soruların katılımcıların görev yaptığı ile göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	İl	N	Ort	S.S.	p
1	Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekir.	Ankara	405	4,12	0,930	0,061
		İstanbul	321	4,27	0,781	
2	Tasarımcıların kimliklerinin toplumların kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.	Ankara	405	3,65	1,049	0,016
		İstanbul	321	3,86	0,921	
3	Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.	Ankara	405	3,87	1,018	0,000
		İstanbul	321	4,29	0,815	
4	Özgün Türk Mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.	Ankara	405	2,62	1,244	0,002
		İstanbul	321	2,37	1,296	
5	Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakterleriyle ilişkilendirilmelidir.	Ankara	405	3,63	1,003	0,167
		İstanbul	321	3,75	0,959	
6	Özgün Türk Mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.	Ankara	405	3,54	1,061	0,045
		İstanbul	321	3,69	0,979	

Mann Whitney U testi sonuçlarına göre il ve ilçe merkezindeki katılımcılar arasında sadece “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda anlamlı farklılık vardır. Bu soruda ilçe merkezindeki katılımcıların ortalaması daha yüksektir. Ankara ve İstanbul’daki katılımcılar arasında ise 4 soruda anlamlı farklılık vardır. “Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.”, “Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.” ve “Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.” sorularında İstanbul’daki katılımcıların ortalaması Ankara’daki katılımcılardan yüksektir. Buna karşın “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda Ankara’daki katılımcıların ortalaması daha yüksektir.

Sadece Öğretim Elemanlarına Sorulan Soruların Analizi

Araştırmada sadece öğretim elemanlarına mobilya tasarımı ile ilgili 4 soru sorulmuştur. Soruların frekans dağılımları, ortalama ve standart sapmaları Çizelge 5.18’de verilmiştir.

Çizelge 5.18. Öğretim Elemanlarına mobilya tasarımı ile ilgili sorulan soruların frekans analizi ve betimsel istatistikleri

Sıra	Öğretim Elemanlarına Sorular	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Ort	S.S.
1	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	6,4	32,5	37,4	19,2	4,4	2,83	0,96
2	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	1,5	17,2	41,9	31,0	8,4	3,28	0,90
3	Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.	12,3	52,2	32,0	3,4	0,0	2,27	0,72
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.	61,1	36,5	2,5	0,0	0,0	1,41	0,54
1 Hiç katılmıyorum, 2 Çok az katılıyorum, 3 Orta derecede katılıyorum, 4 Büyük ölçüde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum								

Öğretim elemanları “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.” görüşüne tam olarak katılmamaktadır. Katılımcıların %37,4’ü bu görüşe orta derece katılırken %32,5’i çok az katılmıştır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.” görüşüne katılımcılar daha çok katılmaktadır. Katılımcıların %41,9’u bu görüşe orta derece katılırken %31’i büyük ölçüde katılmıştır. Buna karşın katılımcılar “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne ise katılmamaktadır. Katılımcıların %52,2’si bu görüşe çok az katılırken %32’si bu görüşe orta derece katılmaktadır. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne de katılımcılar katılmamaktadır. Katılımcıların %61,1’i bu görüşe hiç katılmamakta, %36,5’i çok az katılmaktadır.

Öğretim Elemanlarına sorulan soruların cevabı da normal dağılım göstermemektedir. Kolmogorov-Smirnov testine göre 4 soruda da $p < 0,05$ olduğu için normal dağılım göstermemektedir. Bundan dolayı demografik veriler ile ilgili analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır (Çizelge 5.19).

Çizelge 5.19. Öğretim Elemanlarına mobilya tasarımı ile ilgili sorulan soruların Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları

Normallik Testleri				
Sıra	Öğretim Elemanlarına Sorular	Kolmogorov-Smirnov		
		Statistic	df	Sig.
1	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?	,194	203	,000
2	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?	,227	203	,000
3	Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?	,290	203	,000
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilya algısı olup olmadığı	,388	203	,000

Cinsiyete göre soruların farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanacaktır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.20’de verilmiştir.

Çizelge 5.20. Öğretim Elemanlarına sorulan mobilya tasarımı sorularının cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Öğretim Elemanlarına Sorular	Cinsiyet	N	Ort	S.S.	p
1	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?	Kadın	97	2,88	0,992	0,599
		Erkek	106	2,78	0,936	
2	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?	Kadın	97	3,28	0,921	0,923
		Erkek	106	3,27	0,879	
3	Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?	Kadın	97	2,37	0,712	0,040
		Erkek	106	2,17	0,710	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilya algısı olup olmadığı	Kadın	97	1,41	0,535	0,979
		Erkek	106	1,42	0,550	

Mann Whitney U Test sonuçlarına göre erkek ve kadın öğretim elemanları arasında sadece “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda anlamlı farklılık olup bu soruda kadın öğretim elemanlarının ortalaması daha yüksektir yani kadın öğretim görevlileri bu görüşe erkek öğretim elemanlarından daha çok katılmaktadır.

Öğretim elemanlarının bölümlerine göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.21’de verilmiştir.

Çizelge 5.21. Mobilya tasarımı sorularının öğretim elemanlarının bölümlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Bölümler	N	Ort	S.S.	p
1	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği	14	2,43	0,756	0,000
		Mimarlık	73	2,47	0,747	
		İç Mimarlık	39	3,79	0,864	
		Sanat Tarihi	10	3,10	0,876	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	44	2,64	0,917	
		Diğer	23	2,83	0,887	
		Toplam	203	2,83	0,962	
2	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği	14	3,00	0,784	0,000
		Mimarlık	73	2,88	0,816	
		İç Mimarlık	39	4,13	0,732	
		Sanat Tarihi	10	3,20	0,422	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	44	3,41	0,757	
		Diğer	23	3,04	0,878	
		Toplam	203	3,28	0,897	
3	Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.	Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği	14	1,86	0,663	0,000
		Mimarlık	73	2,36	0,695	
		İç Mimarlık	39	2,33	0,577	
		Sanat Tarihi	10	2,60	0,966	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	44	1,93	0,695	
		Diğer	23	2,61	0,656	
		Toplam	203	2,27	0,716	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.	Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği	14	1,71	0,726	0,000
		Mimarlık	73	1,23	0,426	
		İç Mimarlık	39	1,69	0,468	
		Sanat Tarihi	10	1,20	0,422	
		Endüstri Ürünleri Tasarımı	44	1,41	0,583	
		Diğer	23	1,43	0,590	
		Toplam	203	1,41	0,542	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre bölümler arasında 4 soruda da anlamlı farklılık vardır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi

kazandıracak dersler vardır.” sorusunda (1. soru) İç Mimarlık Bölümünden olan öğretim elemanlarının ortalaması (Ort: 3,79) en yüksek iken Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 2,43). “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.” sorusunda (2. soru) İç Mimarlık bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 4,13) en yüksek iken Mimarlık bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 2,88). “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda (3. Soru) Sanat Tarihi bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 2,60) en yüksek, Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 1,93). “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda (4. soru) Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği bölümünden olan katılımcıların ortalaması (Ort: 1,71) en yüksek, Sanat Tarihi bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 1,20).

Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.22’de verilmiştir.

Çizelge 5.22. Mobilya tasarımı soruların öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Kıdem	N	Ort	S.S.	p
1	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	1-10 yıl	111	2,70	0,940	0,026
		11-20 yıl	45	3,13	1,036	
		21 yıl ve üzeri	47	2,83	0,892	
		Toplam	203	2,83	0,962	
2	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	1-10 yıl	111	3,14	0,923	0,034
		11-20 yıl	45	3,56	0,841	
		21 yıl ve üzeri	47	3,32	0,837	
		Toplam	203	3,28	0,897	
3	Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.	1-10 yıl	111	2,26	0,697	0,353
		11-20 yıl	45	2,38	0,650	
		21 yıl ve üzeri	47	2,17	0,816	
		Toplam	203	2,27	0,716	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.	1-10 yıl	111	1,34	0,531	0,038
		11-20 yıl	45	1,58	0,583	
		21 yıl ve üzeri	47	1,43	0,500	
		Toplam	203	1,41	0,542	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre mesleki kıdemler arasında 3 soruda anlamlı farklılık vardır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi

kazandıracak dersler vardır.” sorusunda (1. soru) 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 3,13) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. (Ort: 2,70) “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.” sorusunda (2. soru) 11-20 meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 3,56) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. (Ort: 3,14) “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda (4. soru) 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 1,58) en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. (Ort: 1,34) Genel olarak 1-10 yıl kıdemi olan katılımcıların ortalaması düşük, 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalamaları yüksektir.

Soruların katılımcıların görev yaptıkları ile göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.23’de verilmiştir.

Çizelge 5.23. Mobilya tasarımı soruların öğretim elemanlarının görev yaptığı ile göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	İl	N	Ort	S.S.	p
1	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	Ankara	74	2,41	0,890	0,000
		İstanbul	129	3,07	0,920	
2	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	Ankara	74	3,20	0,793	0,689
		İstanbul	129	3,32	0,952	
3	Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.	Ankara	74	2,09	0,743	0,006
		İstanbul	129	2,36	0,684	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.	Ankara	74	1,45	0,553	0,511
		İstanbul	129	1,40	0,536	

Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre Ankara ve İstanbul’daki öğretim elemanları arasında ise 2 soruda anlamlı farklılık vardır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.”, “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” sorularında İstanbul’daki öğretim elemanlarının ortalaması Ankara’daki öğretim elemanlarından daha yüksektir.

Sadece Öğretmenlere Sorulan Soruların Analizi

Araştırmada sadece öğretmenlere mobilya tasarımı ile ilgili 4 soru sorulmuştur. Soruların frekans dağılımları, ortalama ve standart sapmaları Çizelge 5.24’de verilmiştir.

Çizelge 5.24. Öğretmenlere mobilya tasarımı ile ilgili sorulan soruların frekans analizi ve betimsel istatistikleri

Sıra	Öğretmenlere göre mobilya tasarımı soruları	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Ort	S.S.
1	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	26,8	38,4	25,4	6,5	2,9	2,20	1,01
2	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	2,9	34,8	34,8	23,9	3,6	2,91	0,92
3	Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.	7,2	34,8	41,3	13,8	2,9	2,70	0,90
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.	36,2	31,9	23,9	7,2	,7	2,04	0,98
1 Hiç katılmıyorum, 2 Çok az katılıyorum, 3 Orta derecede katılıyorum, 4 Büyük ölçüde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum								

Öğretmenler, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler olduğu görüşüne katılmamaktadır. Öğretmenlerin %26,8’i bu görüşe hiç katılmazken, %38,4’ü çok az katılmakta, %25,4’ü orta derece katılmaktadır. Buna karşın öğretmenler Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler olduğu görüşüne daha çok katılmaktadır. Öğretmenlerin %23,9’u bu görüşe büyük ölçüde katılırken, %34,8’i orta derecede katılmakta, %34,8’i çok az katılmaktadır. Öğretmenler, “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne de çok katılmamaktadır. Öğretmenlerin %34,8’i bu görüşe çok az katılırken %41,3’ü orta derece katılmaktadır. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne de öğretmenler katılmamaktadır. Öğretmenlerin %36,2’si bu görüşe hiç katılmazken, %31,9’u çok az katılmaktadır.

Öğretmenlere sorulan soruların cevabı da normal dağılım göstermemektedir. Kolmogorov-Smirnov testine göre 4 soruda da $p < 0,05$ olduğu için normal dağılım göstermemektedir. Bundan dolayı demografik veriler ile ilgili analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır (Çizelge 5.25).

Çizelge 5.25. Öğretmenlere sorulan mobilya tasarımı sorularının Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları

Normallik Testleri				
Sıra	Öğretmenlere göre mobilya tasarımı soruları	Kolmogorov-Smirnov		
		Statistic	df	Sig.
1	Mesleki ve Tek Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler var mıdır?	,232	138	,000
2	Mesleki ve Tek Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler var mıdır?	,215	138	,000
3	Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?	,209	138	,000
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilya algısı var mıdır?	,219	138	,000

Cinsiyete göre soruların farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.26’da verilmiştir.

Çizelge 5.26. Öğretmenlere sorulan mobilya tasarımı sorularının cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Öğretmenlere Sorulan Sorular	Cinsiyet	N	Ort	S.S.	p
1	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	Kadın	18	2,44	0,616	0,094
		Erkek	120	2,17	1,048	
2	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	Kadın	18	2,67	0,840	0,279
		Erkek	120	2,94	0,929	
3	Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır	Kadın	18	2,83	1,098	0,541
		Erkek	120	2,68	0,869	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilya algısı olup olmadığı	Kadın	18	2,11	1,079	0,847
		Erkek	120	2,03	0,970	

Mann Whitney U Test sonuçlarına göre kadın ve erkek öğretmenler arasında sorularda anlamlı farklılık yoktur.

Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre sorularda anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis test sonuçları Çizelge 5.27’de verilmiştir.

Çizelge 5.27. Mobilya tasarımı soruların öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Öğretmenlere Sorulan Sorular	Kıdem	N	Ort	S.S.	p
1	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	1-10 yıl	19	2,32	0,478	0,435
		11-20 yıl	38	2,05	0,957	
		21 yıl ve üzeri	81	2,25	1,113	
		Toplam	138	2,20	1,005	
2	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	1-10 yıl	19	2,84	0,688	0,526
		11-20 yıl	38	2,76	0,820	
		21 yıl ve üzeri	81	2,99	1,006	
		Toplam	138	2,91	0,919	
3	Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.	1-10 yıl	19	2,74	0,991	0,979
		11-20 yıl	38	2,68	0,933	
		21 yıl ve üzeri	81	2,70	0,872	
		Toplam	138	2,70	0,899	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.	1-10 yıl	19	2,74	0,933	0,002
		11-20 yıl	38	1,76	0,820	
		21 yıl ve üzeri	81	2,01	0,994	
		Toplam	138	2,04	0,981	

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre mesleki kıdemler arasında sadece 1 soruda anlamlı farklılık vardır. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda (4. soru) 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması (Ort: 2,74) en yüksek, 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür (Ort: 1,76).

Soruların öğretmenlerin görev yaptıkları ile ve yere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.28 ve Çizelge 5.29’da verilmiştir.

Çizelge 5.28. Mobilya tasarımı sorularının öğretmenlerin görev yaptığı yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Öğretmenlere Sorulan Sorular	Merkez	N	Ort	S.S.	p
1	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	İl	114	2,21	1,026	0,972
		İlçe	24	2,17	0,917	
2	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	İl	114	2,90	0,912	0,941
		İlçe	24	2,92	0,974	
3	Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?	İl	114	2,73	0,905	0,321
		İlçe	24	2,58	0,881	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilya algısı olup olmadığı	İl	114	2,04	1,025	0,725
		İlçe	24	2,04	0,751	

Çizelge 5.29. Mobilya tasarımı sorularının öğretmenlerin görev yaptığı ile göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Öğretmenlere Sorulan Sorular	İl	N	Ort	S.S.	p
1	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.	Ankara	61	2,21	0,951	0,811
		İstanbul	77	2,19	1,052	
2	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.	Ankara	61	3,03	0,856	0,112
		İstanbul	77	2,81	0,960	
3	Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı var mıdır?	Ankara	61	2,70	0,937	0,857
		İstanbul	77	2,70	0,875	
4	Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilya algısı olup olmadığı	Ankara	61	2,18	0,922	0,076
		İstanbul	77	1,94	1,017	

Mann Whitney U Test Sonuçlarına göre öğretmenlerin görev yaptığı yere ve ile göre sorular arasında anlamlı farklılık yoktur.

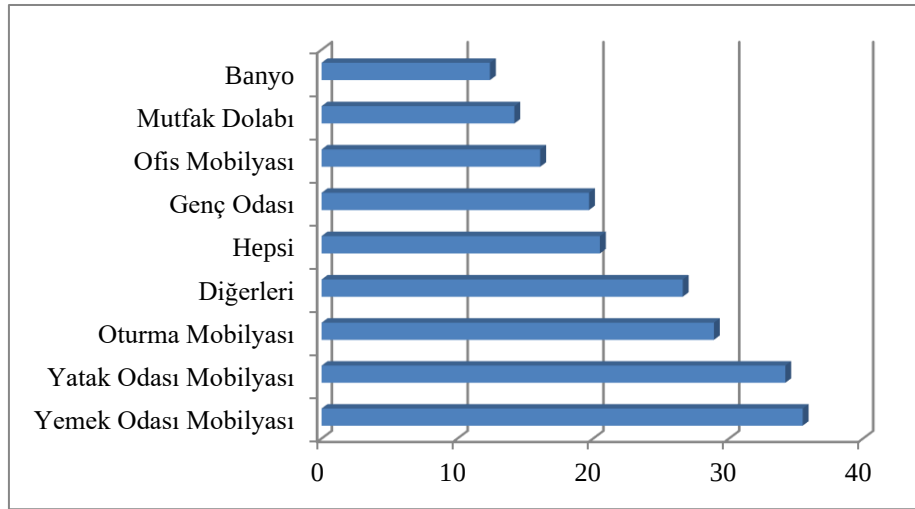
Sadece Firma Temsilcilerine Sorulan Soruların Analizi

Araştırmada sadece firma temsilcilerine firmaları ile ilgili 7, mobilya tasarımı ile ilgili 3 soru sorulmuştur. Firma temsilcilerine işyerlerinin üretim türleri ile ilgili soru sorulmuş ve birden fazla seçenek tercih etme imkânı verilmiştir. Buna göre firma temsilcileri en fazla yemek odası, yatak odası ve oturma mobilyası üretmektedir. Katılımcıların %35,5'i yemek

odası mobilyası, %34,2'si yatak odası mobilyası, %28,9'u oturma mobilyası üretmektedir. Katılımcıların firmalarının üretim türleri Çizelge 5.30 ve Şekil 5.39'da verilmiştir.

Çizelge 5.30. Firma temsilcilerinin üretim türleri

Üretim Türü	Frekans	Yüzde
Yemek Odası Mobilyası	135	35,5
Yatak Odası Mobilyası	130	34,2
Oturma Mobilyası	110	28,9
Diğerleri	101	26,6
Hepsi	78	20,5
Genç Odası	75	19,7
Ofis Mobilyası	61	16,1
Mutfak Dolabı	54	14,2
Banyo	47	12,4
f: frekans	380	

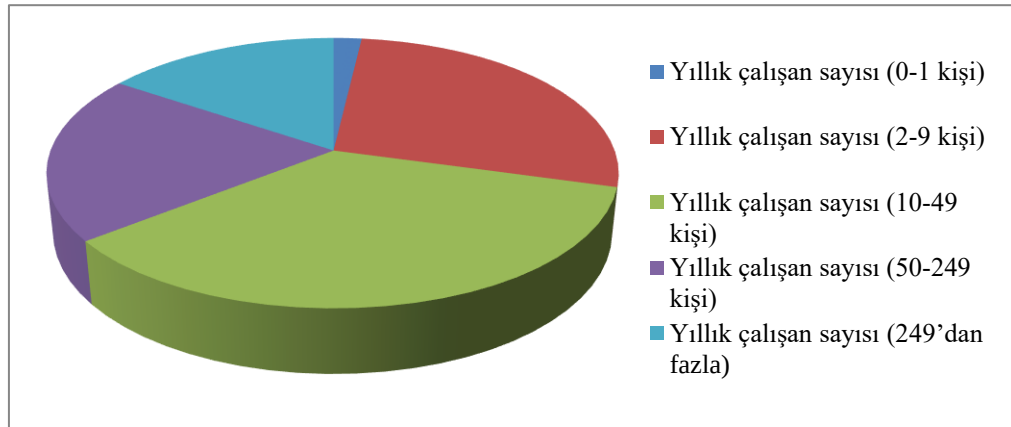

Şekil 5.39. Firma temsilcilerinin üretim türleri

Firmaların %35'inin çalışan sayısı 10-49 kişi arasında iken, %27,4'ünün çalışan sayısı 2-9 kişi arasında, %20'sinin çalışan sayısı 50-249 arasında ve %15,5'inin çalışan sayısı 249'dan fazladır (Çizelge 5.31 ve Şekil 5.40).

Çizelge 5.31. Firmaların çalışan sayısına göre dağılımı

Çalışan Sayısı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yıllık çalışan sayısı (0-1 kişi)	7	1,8	1,8	1,8
Yıllık çalışan sayısı (2-9 kişi)	104	27,4	27,4	29,3
Yıllık çalışan sayısı (10-49 kişi)	133	35,0	35,1	64,4
Yıllık çalışan sayısı (50-249 kişi)	76	20,0	20,1	84,4
Yıllık çalışan sayısı (249'dan fazla)	60	15,8	15,6	100,0
Toplam	380	99,7	100,0	
N	380	100,0		

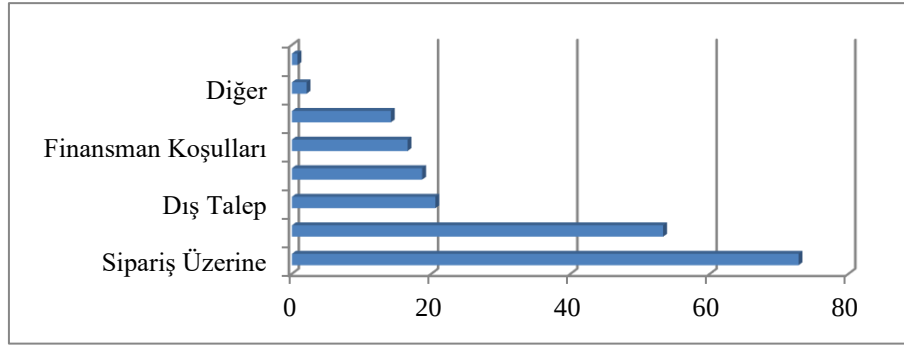

Şekil 5.40. Firmaların çalışan sayısına göre dağılımı

Firma temsilcilerine üretim miktarını belirledikleri kriterler sorulmuş ve birden fazla seçenek tercih etme imkânı verilmiştir. Firmaların %72,8'i üretim miktarını sipariş üzerine belirlerken, %53,3'ü iç talep üzerine, %20,6'sı dış talep üzerine, %18,7'si üretim maliyetine göre, %16,6'sı finansman koşullarına göre ve %14,2'si ürün fiyatlarına göre belirlemektedir (Çizelge 5.32 ve Şekil 5.41).

Çizelge 5.32. Firmaların üretim miktarını belirledikleri kriterlerin dağılımı

Üretim	Frekans	Yüzde
Sipariş Üzerine	276	72,8
İç Talep	202	53,3
Dış Talep	78	20,6
Üretim Maliyeti	71	18,7
Finansman Koşulları	63	16,6
Ürün Fiyatları	54	14,2
Diğer	8	2,1
Hepsi	3	0,8

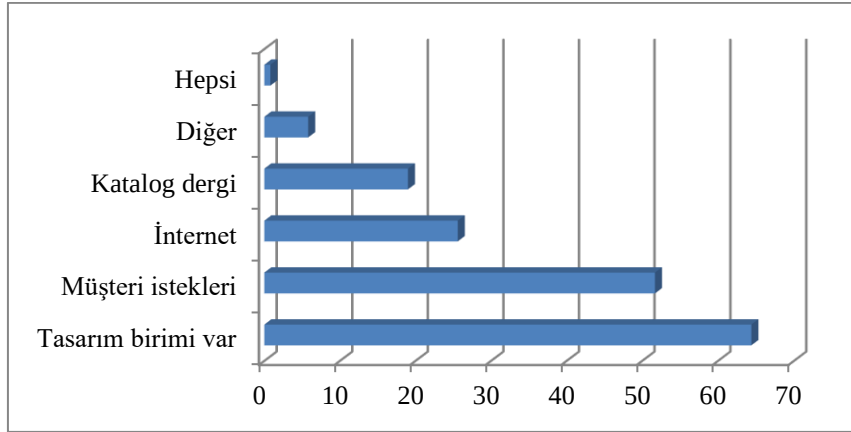

Şekil 5.41. Firmaların üretim miktarını belirledikleri kriterlerin dağılımı

Firma temsilcilerine faaliyet alanları ile ilgili model ve tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları sorulmuş ve birden fazla seçenek tercih etme imkânı verilmiştir. Firmaların %64,4'ünün bünyelerinde tasarım birimi varken, %51,7'si müşteri isteklerine göre, %25,6'sı internete göre, %19'u katalog ve dergilerden model ve tasarım ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Çizelge 5.33 ve Şekil 5.42).

Çizelge 5.33. Firmaların faaliyet alanları ile ilgili model ve tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarının dağılımı

Model ve Tasarım Kaynağı	Frekans	Yüzde
Tasarım birimi var	244	64,4
Müşteri istekleri	196	51,7
İnternet	97	25,6
Katalog dergi	72	19
Diğer	22	5,8
Hepsi	3	0,8

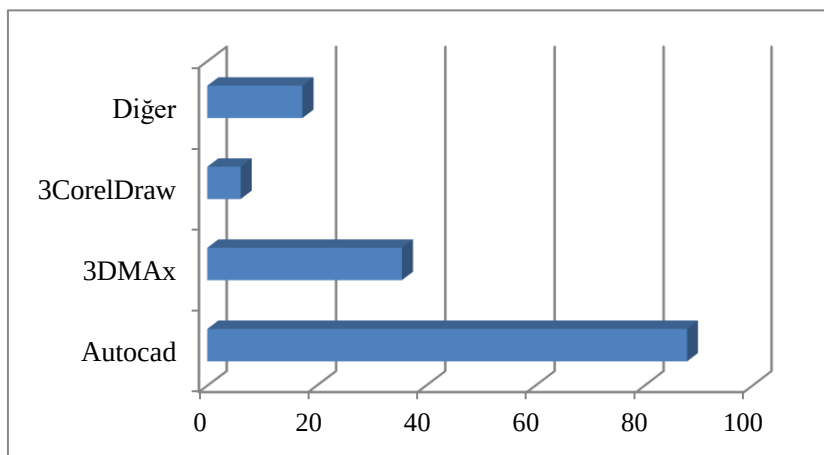

Şekil 5.42. Firmaların faaliyet alanları ile ilgili model ve tasarım ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarının dağılımı

Firma temsilcilerine tasarım sürecünde kullandıkları programlar sorulmuş ve birden fazla seçenek tercih etme imkânı verilmiştir. Firmaların %87,9'u Autocad kullanırken %35,6'sı 3DMax, %6,1'i CorelDraw ve %17,4'ü diğer programları kullanmaktadır (Çizelge 5.34 ve Şekil 5.43).

Çizelge 5.34. Firmaların tasarım sürecinde kullandıkları programların dağılımı

Tasarım Programı	Frekans	Yüzde
AutoCAD	333	87,9
3DMAX	135	35,6
CorelDraw	23	6,1
Diğer	66	17,4
Hepsi	11	2,9

Şekil 5.43. Firmaların tasarım sürecinde kullandıkları programların dağılımı

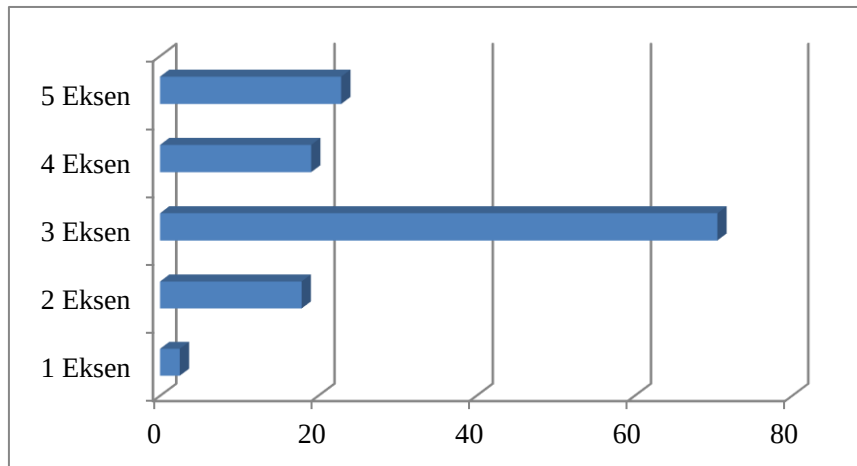
Firma temsilcilerinin %83,9'u üretim süreçlerinde CNC makinesi kullanmaktadır (Çizelge 5.35). CNC makinesi kullanan firmaların %70,5'i 3 eksenli CNC makinesi kullanırken, %22,9'u 5 eksenli CNC makinesi, %19,1'i 4 eksenli, %17,9'u 2 eksenli ve %2,5'i 1 eksenli CNC makinesi kullanmaktadır (Çizelge 5.36 ve Şekil 5.44).

Çizelge 5. 35. Firmaların CNC makinesi kullanım dağılımı

CNC Kullanımı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	318	83,7	83,9	83,9
Hayır	62	16,3	16,1	100
Toplam	380	100,0	100,0	

Çizelge 5. 36. Firmaların kullandıkları CNC makinelerinin kaç eksenli olduğunun dağılımı

CNS Eksen Durumu	Frekans	Yüzde
1 Eksen	8	2,5
2 Eksen	57	17,9
3 Eksen	225	70,5
4 Eksen	61	19,1
5 Eksen	73	22,9

Şekil 5.44. Firmaların kullandıkları CNC makinelerinin kaç eksenli olduğunun dağılımı

Firma temsilcilerine sorulan “Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür.” sorusuna firma temsilcileri büyük oranda katılmıştır.

Firma temsilcilerinin %30,6'sı bu görüşe tamamen katılırken, %27,7'si büyük ölçüde, %27,4'ü orta derecede katılmaktadır. “Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler” görüşüne de firma temsilcileri büyük oranda katılmaktadır. Firma temsilcilerinin %45,9'u bu soruya tamamen katılırken, %28,8'i büyük ölçüde katılmaktadır. “Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir.” görüşüne de firma temsilcileri büyük oranda katılmaktadır. Firma temsilcilerinin %35,4'ü bu görüşe tamamen katılırken %22,7'si büyük ölçüde, %30,1'i orta derecede katılmaktadır (Çizelge 5.37).

Çizelge 5.37. Firma temsilcilerinin Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi ile ilgili sorulan sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımları, ortalamaları ve standart sapmaları

Sıra	Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi ile ilgili sorulan sorular	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Ort	S.S.
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/ Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	3,7	10,6	27,4	27,7	30,6	3,71	1,12
2	Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	1,6	3,2	20,6	28,8	45,9	4,14	0,96
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	2,9	9,0	30,1	22,7	35,4	3,79	1,11
1 Hiç katılmıyorum, 2 Çok az katılıyorum, 3 Orta derecede katılıyorum, 4 Büyük ölçüde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum								

Firma temsilcilerine Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi ile ilgili sorulan soruların yanıtları da normal dağılım göstermemektedir. Kolmogorov-Smirnov testine göre 3 soruda da $p < 0,05$ olduğu için normal dağılım göstermemektedir. Bundan dolayı demografik veriler ile ilgili analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır (Çizelge 5.38).

Çizelge 5.38. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi ile ilgili sorulan soruların Kolmogorov-Smirnov testi analizi sonuçları

Normallik Testleri				
Sıra	Sorular	Kolmogorov-Smirnov		
		Statistic	df	Sig.
1	Endüstriyel Üretime ve pazarlamaya uygun Geleneksel Osmanlı/Türk kimliği yansıtan mobilyalar piyasaya sürülürse talep görür	,185	379	,000
2	Günümüzde üreticiler insanın Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedir	,274	379	,000
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	,216	379	,000

Cinsiyete göre bu soruların farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Mann Whitney U Test sonuçları Çizelge 5.39’da verilmiştir.

Çizelge 5.39. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının cinsiyete göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Cinsiyet	N	Ort	S.S.	p
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	Kadın	100	3,59	1,111	0,196
		Erkek	278	3,75	1,121	
2	Günümüzde üreticiler, insanın Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	Kadın	100	4,11	0,909	0,496
		Erkek	278	4,15	0,976	
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	Kadın	100	3,54	1,114	0,009
		Erkek	278	3,87	1,097	

Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre erkek ve kadın firma temsilcileri arasında sadece “Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir.” sorusunda anlamlı farklılık vardır. Bu soruda erkek firma temsilcilerinin ortalaması kadın firma temsilcilerinden daha yüksek olup buna göre erkek firma temsilcileri “Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir.” görüşüne daha çok katılmaktadır (Çizelge 5.40).

Firma temsilcilerine sorulan soruların eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis analiz sonuçları Çizelge 5.40’da verilmiştir.

Çizelge 5.40. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının eğitim durumuna göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Okul	N	Ort	S.S.	p
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	Yüksekokul	96	3,66	1,186	0,805
		Üniversite	180	3,72	1,114	
		Lisansüstü	27	3,59	1,118	
		Lise ve altı	74	3,81	1,069	
		Toplam	377	3,71	1,122	
2	Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	Yüksekokul	96	3,99	1,000	0,180
		Üniversite	180	4,26	0,868	
		Lisansüstü	27	4,19	0,921	
		Lise ve altı	74	4,05	1,097	
		Toplam	377	4,15	0,958	
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	Yüksekokul	96	3,78	1,038	0,255
		Üniversite	180	3,88	1,097	
		Lisansüstü	27	3,44	1,251	
		Lise ve altı	74	3,72	1,176	
		Toplam	377	3,79	1,111	

Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre eğitim durumu gruplarına göre 3 soruda da anlamlı farklılık yoktur.

Firma temsilcilerine sorulan soruların mesleki kıdemlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis analiz sonuçları Çizelge 5.41’de verilmiştir.

Çizelge 5.41. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Kıdem	N	Ort	S.S.	p
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	1-10 yıl	137	3,45	1,169	0,002
		11-20 yıl	171	3,80	1,083	
		21 yıl ve üstü	71	4,00	1,014	
		Toplam	379	3,71	1,120	
2	Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	1-10 yıl	137	4,12	0,943	0,605
		11-20 yıl	171	4,13	0,933	
		21 yıl ve üstü	71	4,20	1,050	
		Toplam	379	4,14	0,957	
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	1-10 yıl	137	3,80	1,037	0,216
		11-20 yıl	171	3,71	1,151	
		21 yıl ve üstü	71	3,96	1,139	
		Toplam	379	3,79	1,110	

Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre firma temsilcilerinin mesleki kıdemlerine göre sadece “Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür.” sorusunda anlamlı farklılık olup bu soruda kıdemli temsilcilerin ortalamaları daha yüksektir.

Firma temsilcilerine sorulan soruların firma temsilcilerinin bulundukları yere ve ile göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U kullanılmıştır. Mann Whitney U analiz sonuçları Çizelge 5.42 ve Çizelge 5.43’de verilmiştir.

Çizelge 5.42. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının bulundukları yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	Merkez	N	Ort	S.S.	p
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/ Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	İl	339	3,78	1,121	0,000
		İlçe	40	3,13	0,939	
2	Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	İl	339	4,18	0,957	0,018
		İlçe	40	3,85	0,921	
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	İl	339	3,79	1,118	0,822
		İlçe	40	3,75	1,056	

Çizelge 5.43. Firma temsilcilerine sorulan Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları üretimi sorularının bulundukları yere göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Sorular	İl	N	Ort	S.S.	p
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	Ankara	264	3,63	1,082	0,013
		İstanbul	115	3,90	1,187	
2	Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	Ankara	264	4,08	0,978	0,048
		İstanbul	115	4,29	0,896	
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	Ankara	264	3,67	1,050	0,000
		İstanbul	115	4,04	1,202	

Mann Whitney U analizi sonuçlarına göre firma temsilcilerinin il ve ilçe merkezinde bulunmasına göre “Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür” ve “Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler” sorularında anlamlı farklılık olup il merkezindeki katılımcıların ortalaması daha yüksektir. Firma temsilcilerinin İstanbul ve Ankara’da bulunmasına göre 3 soruda da anlamlı farklılık olup İstanbul’daki katılımcıların ortalamaları daha yüksektir.

Firma temsilcilerine sorulan soruların firma temsilcilerinin üretim süreçlerinde CNC makinesi kullanımına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U kullanılmıştır. Mann Whitney U analiz sonuçları Çizelge 5.44’de verilmiştir.

Çizelge 5.44. Firma temsilcilerine sorulan soruların firma temsilcilerinin üretim süreçlerinde CNC makinesi kullanımına göre Mann Whitney U analizi sonuçları

Sıra	Üretim sürecinde CNC kullanımı	Cevap	N	Ort	S.S.	p
1	Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/ Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür	Evet	318	3,70	1,119	0,634
		Hayır	61	3,77	1,131	
2	Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler	Evet	318	4,16	0,912	0,765
		Hayır	61	4,03	1,169	
3	Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir	Evet	318	3,81	1,095	0,539
		Hayır	61	3,69	1,191	

Mann Whitney U analiz sonuçlarına göre firmalarda üretim süreçlerinde CNC kullanımı soruların cevaplarında anlamlı farklılık oluşturmamıştır.

5.2.2. Nitel görüşme bulguları

Bu çalışma ile Anakara ve İstanbul illerinde yaşayan akademisyen, öğretmen ve firma temsilcilerinin batı etkisinde Osmanlı saray mobilyası hakkındaki görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır.

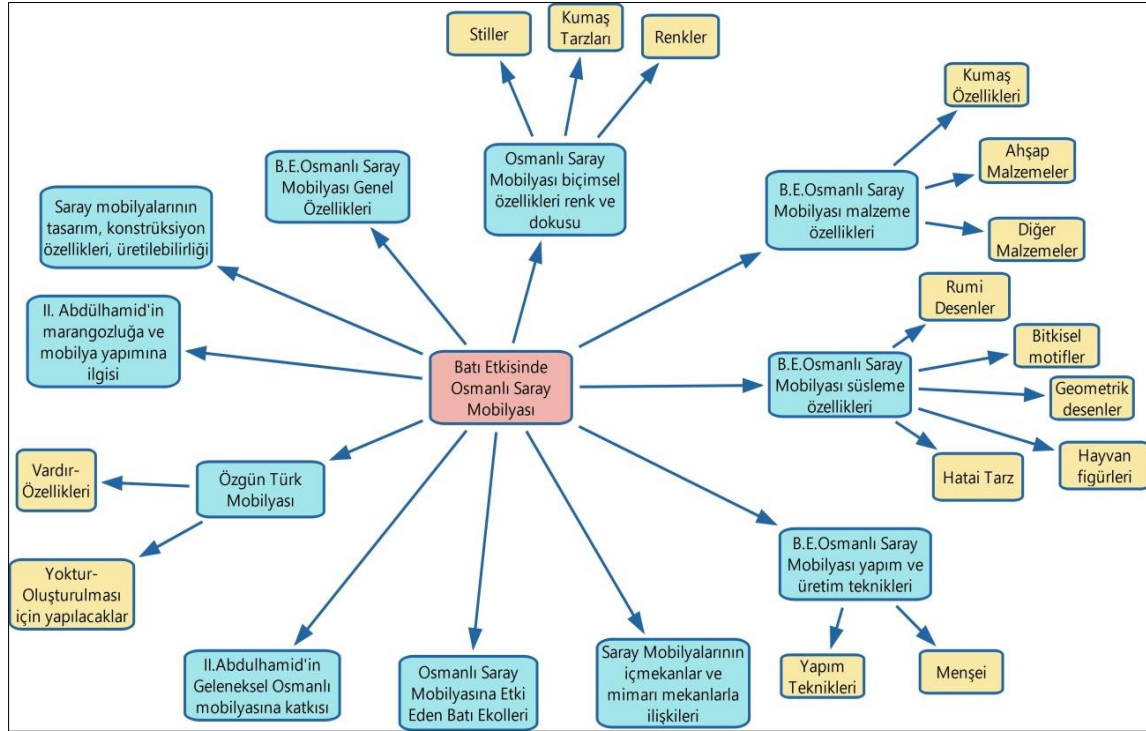
Elde edilen veriler üzerinde verilerin çözümlenmesi kısmında anlatılan işlemler yürütülmüş ve ulaşılan bulgular birinciden on üçüncüye kadar olan sorulara ilişkin bulgular olmak üzere verilmiştir. Ulaşılan bulguların sunulmasında görsel düzenleyiciler kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında 10 akademisyen, 10 öğretmen, 10 firma temsilcisi toplam 30 kişiyle yapılan görüşmelerden elde edilen görüşme kayıtlarının dökümleri alınmış ve görüşmelerden elde edilen veriler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu verilerden yararlanılarak kodlar ve temalar oluşturulmuştur.

Araştırmanın tema, kategori ve kodlarına ilişkin bulgular

Görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde içerik çözümlemesiyle kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar benzer özelliklerine göre bir araya getirilerek kategoriler altında toplanmıştır. Kategoriler temalarla ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Araştırmada yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin ön incelemesinde, araştırma sorularıyla aynı doğrultuda olacak biçimde oluşturulan on üç temel kategori altında toplanmış, kodlar yardımıyla oluşturulan alt kategori kümeleriyle eşleştirilmiştir. Bu konuda elde edilen bulgulardan Şekil 5.45 oluşturulmuştur.

Şekil 5.45. Araştırmanın tema ve kategorileri

Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyası Genel Özellikleri

Birinci Araştırma Sorusu: *Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyası hakkında genel düşünceleriniz nelerdir?*

Şeklinde yöneltilen soruya yanıt bulmak amacıyla, katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir.

Kullanılan batı etkisinde Osmanlı Saray Mobilyası konusunda katılımcıların kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtların dökümleri alınmış, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çözümlemeler sonucunda katılımcıların Osmanlı Saray Mobilyası konusundaki görüşleri değerlendirilmiştir. Katılımcıların oluşturdukları kodlar alt kategorileriyle ilişkilendirilmiştir. Katılımcıların sorulan sorularla ilgili doğrudan görüşleri verilirken, ifadelerin başlangıcında araştırmacı tarafından katılımcılara atanan kod yazılmıştır. Örnek: A1, Ö7, F5 gibi (Çizelge 4.4).

Katılımcıların Osmanlı Saray mobilyası konusundaki görüşleri sonucunda oluşturulan kodlar Çizelge 5.45’de verilmiştir.

Çizelge 5.45. Katılımcıların Osmanlı Saray mobilyası konusundaki görüşleri konusunda oluşan kodlar

Sıra	Kategoriler	Alt Kategoriler
1	Osmanlı Saray mobilyalarının ortaya çıkışı	İstanbul'un fethinden sonra (2)*
		1612 yılında I. Ahmet dönemi
		1720 Paris elçisi 28 Mehmet Çelebinin getirdikleri ile
		17. Yüzyıldan sonra
		Son 100-150 yılda
		Aynalıkavak Kasrı iki kültürü de barındırıyor, onunla başlamış
		19. yy da batılılaşmaya yöneliyor
		Tanzimat sonrası yurtdışı gezileri ile (2)*
2	Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyası	Batıdan etkilenmiştir ama daha çok kendi çizgilerini kullanmıştır
		Zorlama ile batı mobilyasını kabul etmiştir
		Batıdan alınmıştır ama bizim kültürümüze uygun mobilyalar seçilmiştir
		Batı Osmanlı mobilya kültürüne entresan şeyler katmış ve başarılı olmuştur
		Batının Osmanlı sanatıyla harmanlanması ile yaratılan bir süreçtir
		Kaynağı Asyadır ama Batıya doğru yöneldiği için doğuya bakmamış
		Osmanlı dini temelli olduğu için mobilya kültürü batı etkisi ile gelişmiştir
		Osmanlı'da batının etkisi fazladır
		Batılılaşma sebebi batıyı tanımak için yapılan işlerdi
		Mobilya kültürü bize Avrupa'dan gelmiştir
3	Etkilenilenler	Fransız mobilyaları barok stili çok etkilemiş
		Fransız barok, İngiliz rokoko, Çin ve Japonya
		Fransa ve İngiltere'den etkilenilmiş
4	Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyasının gelişimi	I. Ahmet'e gelen hediye mobilyalar
		Tanzimatla biçimsel ve işlevsel olarak bir dönüşüme giriyor (2)*
		Saraydan başlayarak belli dönemlerden geçerek halka iniyor
		Dolmabahçe sarayındaki ithal edilen mobilyalar
		Dönüşümle yenilenen mobilyalar ithal ediliyor
		Tamirhane-i Hümayûn'un kurulması
		Fotoğrafçılığın mobilya kültürünün oluşmasına etkisi
		Bireyselleşmeye doğru evriliyor
5	Osmanlı Saray mobilyasının tarzı	Ağır el işçiliği var
		Rustik tarzda genelde
		Barok ve gotik mobilyalar işçiliği fazla

* Katılımcı sayısı

Osmanlı saray mobilyalarının çıkışı konusunda katılımcılar arasında farklı görüşler vardır. Katılımcılar genel olarak Osmanlı kültüründe sandalye, kanepe, yemek masası, dolap gibi mobilya kültürünün olmadığını daha çok sedir, seki, kasnak veya sini kültürünün olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar batı ile etkileşim başladıktan sonra onların kültürlerinden de etkilenilmeye başladığını belirtmişlerdir. Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının çıkışının iki katılımcı İstanbul fethi ile başladığını ifade ederken, katılımcılardan A1, 1612

yılında I. Ahmet'e Hollanda'da kurulan bir firma tarafından altın yaldızlı yani varaklı ve lake boyalı bir çekmece ve sandık göndermesi ile başladığını ifade etmiştir. Katılımcılardan A8 ise 1720 yılında Paris büyükelçiliğinden Mehmet Çelebi'nin getirdiği çeşitli malzemeler ile başladığını ifade etmiştir. Bir katılımcı 17. yüzyıldan sonra, bir katılımcı ise son Osmanlı'nın 100-150 yılda batılı mobilyaya yöneldiğini ifade etmiştir. İki katılımcı ise Tanzimat döneminde batılı mobilyaya yöneldiğini belirtmiştir. Katılımcılardan Ö1, Tanzimat sonrası yurtdışına çıkan üst düzey yöneticiler ile Osmanlı saray mobilyalarının başladığını ifade etmiştir. Katılımcılardan A10 ise ilk defa Aynalıkavak Kasrı'nda hem batı etkisindeki mobilya hem de klasik Osmanlı sedirinin beraber bulunduğunu belirtmiştir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A1: *"Osmanlı'nın tarihine baktığımızda hiç mobilyayla tanışmamış ve böyle bir kültüre sahip olmayan Osmanlıya 1612 yılında ilk defa I. Ahmet'e Hollanda'dan bir firma altın yaldızlı lake boyalı, ilk defa ne diyeyim bir sandık ve bir çekmece."*

A8: *"Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyası çok geniş kapsamlı bir konu. Bunun başlangıcı için herhangi bir tarih seçmek mümkün olmasa da yaklaşık 1720 yıllarında Paris elçiliğinden Mehmet Çelebi ismi sanırım, bir elçimiz var onun 1 yıllık elçilikten sonra dönüşü ile beraber yanında getirdiği birtakım malzemeler var. Tabii burada mobilya var mı o konuda bir şey söyleyemiyoruz ama gelen eşyalarla birtakım dekorasyonlarını olduğu aşikâr ve bizim Türk ülkesinde sanat camiasında ilgi ile karşılanıyor. Zaten o dönemde Osmanlı'nın ekonomik ve askeri olarak duraklamaları, mağlubiyetleri, savaşları vesaire olduğu için batıda imkânlar nedir diye düşünülebilir. Batı motifleri girmiş oluyor buradan başlıyor. Zaman geçtikçe yaşam biçimleri, dekorasyonlar, masa sandalyeler bunlar bizim kültürümüzde olan şeyler değil. Biz daha çok yer minderi daha alçak divanlar vesaire kullanırız ama batıdan gelenlere baktıklarımız da belli bir yükseklikte yerden 45 santim yüksek yanında masa sandalyelerden oluşuyor."*

Ö1: *"Osmanlı saray mobilyaları ilk olarak Tanzimat'tan sonra yurtdışına çıkan veliahtlar ve üst düzey şu anki ismiyle bürokratların yurtdışındaki sarayları gezip gördükleri mobilyalardan etkilenmesi ve daha sonra tekrar ülkemize döndükten sonra bu mobilyalardan satın almalarıyla başladığını düşünüyorum."*

Osmanlı Saray mobilyaları ortaya çıkmasından sonraki süreç ise I. Ahmet'e getirilen hediyeler devam ettiği, Tanzimat ile biçimsel ve işlevsel olarak bir dönüşüme gidildiği ifade edilmiştir. Saraydan başlanarak belli dönemlerden geçerek halka indiği belirtilmiştir.

Tanzimat döneminde dönüşümle yenilenen mobilyaların hepsi ithal edilmiştir. Özellikle Dolmabahçe Sarayı'ndaki mobilyalar için çok büyük miktarlarda altın harcanmıştır. II. Abdülhamid Han döneminde Tamirhane-i Hümayûn kurulmuş ve batıdan getirilen ustaların önderliğinde mobilya üretimi yapılmıştır. Mobilya kültürünün gelişmesinde fotoğrafçılığın da etkisi vardır. Abdülaziz'in fotoğraf makinesini Osmanlı'ya getirmesi ve fotoğrafhanenin kurulması ile insanlar fotoğraf çektirirken mobilyalarla tanışmışlardır. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A1: *“En eski mobilya bu. I. Ahmet’e yollanmış olan ya da armağan edilmiş olan ya da bu vesileyle Osmanlıya gönderilmiş olan sandık ve çekmece. Daha sonra III. Ahmet’e. Hani Ahmet 1, 2, 3 diye gidiyor ya 4 falan. III. Ahmet’e Fransa’dan gelen mobilyalar, Fransa’dan geliyor bu defa. Ne gelmiş, şifonyer gelmiş. Yazı masaları gelmiş ve camlı kitaplık gelmiş. Evet, camlı kitaplık gelmiş. Yani bunlar sayılabilir. Tabii devamında Tanzimat ile birlikte biliyorsun 1839 da Tanzimat ilan edildi. Tanzimat ile birlikte hayat tarzında değişimler başlıyor. Osmanlıda mobilya ve tasarım tabii bununla birlikte biçimsel ve işlevsel olarak bir dönüşüme giriyor. Bununla birlikte giriyor ama Tanzimat ile birlikte dönüşüm oluyor. Tabii sedirden sandalyeye, yani oturuş sedirden sandalyeye, sekiden, yükseltilmiş sekiden kanepeye dönüş başlıyor. Yemek yemek için kasnak veya siniden yemek masasına geçiş yapılıyor. Yani bu dönemler Tanzimat’tan sonraki bir süreci kapsıyor. Tüm bu mobilya veya tüm bu mobil hareketlilik diyeyim daha doğrusu yani hareketler kanepeler, koltuk, sandalye, masa, dolap ve benzeri İtalyan tasarımlarıyla Fransa, İtalya İngiltere, Avusturya ve Amerika’dan ithal edilerek giderilmeye çalışılıyor.”*

A2: *“Özellikle belli tabii ki güce sahip olan kişilerden başlayarak bu halka doğru iniyordu. Ve örneğin bazı yeni eşya kurgulamalarıyla tanıştırıyor halkı. İşte fotoğraf makinesinin de etkisi var bunda. Fotoğraf çektirmek için fotoğrafhaneye giden insanlar bu mobilyalarla tanışıyordu. Sandalyeyle tanışıyordu, işte çekmeceli dolapla tanışıyordu. Yani var olmayan belki, eşya kurgulamalarıyla ve eşyanın üzerindeki süslemelerle eşyanın işlevselleriyle karşılaşıyordu. Yani fotoğraf makinesinin bariz bir şekilde mobilya kültürünü getirmesi, mobilya kültürünü açığa çıkarması açısından önemi var. Abdülhamid daha fazla mobilya çeşidinin ortaya çıkartılmasına katkı sağlayan bir kişi.”*

Osmanlı saray mobilyaları ile ilgili genel olarak mobilya kültürünün bize batıdan geldiğini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları batıdan etkilendiğini ve mobilya kültürünün alındığını ama bizim kültürümüze uygun mobilyalar seçildiğini ve mobilyalarda daha çok kendi çizgilerimizin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Yine Osmanlı saray mobilyasını

batının Osmanlı sanatıyla harmanlanması ile ortaya çıkan bir süreç olarak değerlendiren katılımcılar vardır. Katılımcılardan A10, Osmanlı mobilyasının biraz zorlama ile batı mobilyasını kabul ettiğini belirtmiştir. Osmanlı'nın güç kaybetmesi ile biraz mecburiyet biraz da dayatma ile elçileri ağırlamak için batı mobilyasını kabul ettiğini açıklamıştır. Katılımcılardan A6, Osmanlı mobilyasının kaynağının aslında Asya olduğunu yani doğu kökenli olduğunu ama batıya yöneldiği için doğuya bakılmadığını belirtmiştir. A6, batılılaşma sebebinin batıyı tanımak olduğunu ve doğudan kaçıldığını da eklemiştir.

A10: “Doğu mobilyasında, gidip doğudaki anlayışla oturduğu sedirinin dışında elçi geldiğinde de adam batı mobilyasına oturuyor. Dolayısıyla biraz dayatma, aslında ihtiyaç, mecburiyetten ortaya çıkan, artık Osmanlı'nın batıya yüzünü dönmek zorunda kaldığı, güç kaybettiği dönemde aslında batı mobilyası Osmanlıya giriyor.”

A6: “Bizdeki mobilyanın kaynağı aslında Asya'dır fakat birçok dönemlerde Türkiye Batıya doğru yöneldiği için, doğuya hiç bakılmamıştır. ... Evet, biz doğu bağlantılıyız şuyuz buyuz ama o köylü olduğumuz anlamına gelmiyor. Çekip aynı yerin biraz doğusundaki Çin, mobilya sektöründe dünya tepe noktası ürünlerini yapmış bir yerdir. Güney Asya'dakiler bütün yazlık mobilya kültürünü yaymış olan yerlerdir. Ben Hindistan'da ve o bölgede çok bulundum. Oradaki insanlar kendi yaşamlarının mobilyalarından şeref duyarlar. Yani bir heyetliyi İngiliz koltuğunda oturan ancak İngiltere'de okumuş olan oturur yoksa öteki normal bildiği güzel eski koltuğunda oturur. Fakat Türkiye Batıya doğru döndüğü için ufak tefek denemeler yapılmıştır ve bu ufak tefek denemeler de Batı'ya nasıl uyarız şeklinde kalmıştır.”

Osmanlı saray mobilyaları ile ilgili katılımcılar en fazla Fransız barok stilinden etkilenildiğini, bunun yanında İngiliz rokoko, Çin ve Japonya mobilyalarından da etkilenildiğini belirtmişlerdir.

Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının Biçimsel Özellikleri, Renk ve Dokusu

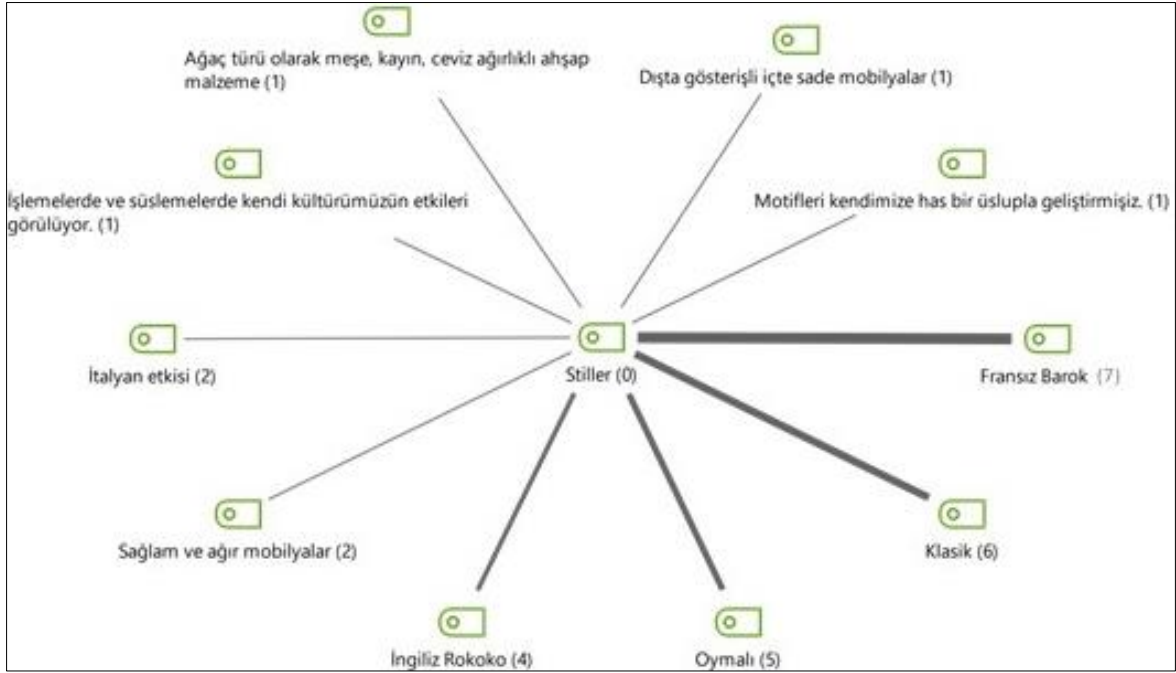
İkinci Araştırma Sorusu: *Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşlerinizi belirtebilir misiniz?*

Biçiminde yöneltile soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar kayıt altına alınmış, verdikleri yanıtların dökümleri alınmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çözümlemeler sonucunda katılımcıların Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri kategorize edilmiş ve kategoriler ve alt kategoriler

oluşturulmuştur. Oluşturulan kategori ve alt kategoriler Çizelge 5.46 ve Şekil 5.46’da verilmiştir:

Çizelge 5.46. Katılımcıların Osmanlı Saray mobilyalarının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri sonucunda oluşan kodlar

Sıra	Kategori	Alt Kategori	f
1	Osmanlı Saray mobilyasında kullanılan Stiller	Fransız Barok	7
		Klasik	6
		Oymalı	5
		İngiliz Rokoko	4
		İtalyan etkisi	2
		Sağlam ve ağır mobilyalar	2
		Motifleri kendimize has bir üslupla geliştirmişiz	1
		Türk rokokosu	1
		Türk motifleri	1
		İşlemelerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkileri görülüyor	1
		Arap etkisi	1
		Kendimize ait biçimimiz yok	1
		Ağaç türü olarak meşe, kayın, ceviz ağırlıklı ahşap malzeme	1
		Dışta gösterişli içte sade mobilyalar	1
		Her çeşit mobilya stili bulunmakta	1
2	Osmanlı Saray mobilyasında kullanılan renkler	Kırmızı	7
		Yeşil	7
		Altın yaldızlı	6
		Çok koyu renk ahşap	3
		Ahşap ceviz renkli	3
		Turkuaz	3
		Canlı renkler	3
		Sarı	1
		Mavi	1
		Turuncu	1
		Mor	1
		Kırmızı, yeşil bizim kültürümüze yakın olduğu için kullanılıyor	1
		Bordo	1
		Osmanlı renkleri	1
3	Osmanlı Saray mobilyasında kullanılan kumaş tarzları	Kadife	4
		İpek	2
		Kapitone şeklinde kullanıyorlar genelde	1
		Parlak simli kumaşlar	1
		Saten	1
f: frekans			

Şekil 5.46. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan stiller

Katılımcıların verdikleri cevaplara göre batı etkisinde Osmanlı mobilyalarında en fazla Fransız Barok stili kullanılmaktadır. 7 katılımcı Fransız barok stilini cevabında yer verirken 4 katılımcı İngiliz Rokokosu dile getirmiş, 2 katılımcı İtalyan etkisi olduğunu, 1 katılımcı ise Arap etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bir katılımcı kendimize ait biçimimiz olmadığını ifade ederken 2 katılımcı işlemelerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkilerinin görüldüğünü, batıdan aldığımız mobilyaları kendi üslubumuz ile geliştirdiğimizi hatta Türk rokokosu (İngiliz rokokosunu kendimize uyarladığımızı) kavramının ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. 1 katılımcı Osmanlı saray mobilyalarında her çeşit mobilya stili bulunduğunu ifade ederken 6 katılımcı Osmanlı saray mobilyaların daha çok klasik (1 katılımcı neo-klasik ifadesini kullanmıştır) mobilyaların kullanıldığını 5 katılımcı oymalı mobilyaların kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bunların dışında katılımcılar Osmanlı saray mobilyalarının dışta gösterişli, içte sade mobilyalar kullanıldığını sağlam ve ağır mobilyalar olduğunu belirtmişlerdir. Ağaç türü olarak da meşe, kayın ve ceviz ağırlıklı ahşap malzeme kullanıldığını belirtmişlerdir (Çizelge 5.46 ve Şekil 5.47).

A1: “Osmanlı saraylarında hemen hemen her çeşit mobilya stili var. Bu gerek imalat aşamasında gerekse dışarıdan satın alınanlar veya hediye olarak gönderilenler de dâhil ediyoruz. Bunu bu şeyin içerisine koyuyoruz. Tabii burada kategorize ederek çoğunlukla ya da geneliyle neo klasik tarzların çoğunlukta olduğu söylenebilir. Neo

klasik özellikle tarzların çoğunlukta olduğu söylenebilir. Özellikle dışarıya açık bölümlerde daha büyük ve ihtişamlı, daha önce de bahsetmiştik, gösterişli mobilyalar varken, özellikle saraylarda. Diğer şey de dâhil buna Topkapı Sarayı da dâhil buna. Daha böyle gösterişli ve şaşaalı mobilyalar varken harem gibi içe dönük veya kapalı yerlerde özellikle daha sade daha mütevazı mobilyaların yer aldığı görülmüştür.”

Ö2: “Gördüğüm kadarıyla daha çok seçilmiş, böyle barok stili süslemeler yaldızlı, altın yaldızlı süslemelere de rastlıyoruz mesela Yıldız sarayında, Dolmabahçe Sarayında. Yani Topkapı Sarayı biraz daha Osmanlı kültürünü yansıtıyor, Türk motiflerini. Ama batılılaşmanın etkisi orada da kendini gösteriyor. Yıldız Sarayı ya da Dolmabahçe Sarayına gittiğiniz zaman orada bakıyorsunuz Fransa’nın, İtalya’nın etkisi orada kendini net bir şekilde göstermiş.”

A8: “Süsleme sanatları tarihimizde barok ve rokoko etkilerinden bahsedilir bu yazma kitap sanatlarında. Onun dışında da mobilya ve iç dekorasyonları bu motifler kullanılmıştır ancak şöyle bir tabir vardır Türk rokokosu diye. O motifleri biz almışız ama kendimize has bir üslupla geliştirmişiz. Yani batının rokokosu ile Türk rokokosu yan yana koyduğunuzda bariz farklar çıkar bu muhtemelen mobilyada da olmuştur. Ona bir şey diyemem uzmanlık alanının dışı ama büyük ölçüde benzerlik olması lazım. O zaman tasvir sanatında kitap resmi var bizde minyatür denen nakış. Batıda ise resim var yağlı boya şeklinde. Bizde de yavaş yavaş 1700 döneminden sonra Batı tarzı resimler Çizelgeler geliyor saraylarda. Mesela Topkapı’da falan var. Yıldız en sonlarda Dolmabahçe daha önce Dolmabahçe 1850 ler gibi dolayısıyla o etkileşim kademe kademe geliyor. Dediğim gibi kitap sanatlarındaki süsleme paralel olarak mobilyaya ve binaların dış dekoruna mermerlere yansımış olabilir. O dönemdeki yapılan camilerde olabilir.”

Osmanlı saray mobilyalarında stil konusunda en fazla akademisyen katılımcılar görüş belirtmiş ve Fransız barok (4) ve İngiliz rokoko (3) stilleri üzerinde durmuşlardır. Buna karşın öğretmen katılımcılar en fazla klasik (3), oymalı (2) ve barok tarzı (2) mobilyalar üzerinde durmuşlardır. Firma temsilcileri ise daha çok oymalı mobilyalar üzerinde görüş belirtmişlerdir (Çizelge 5.47).

Çizelge 5.47. Osmanlı Saray mobilya stillerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

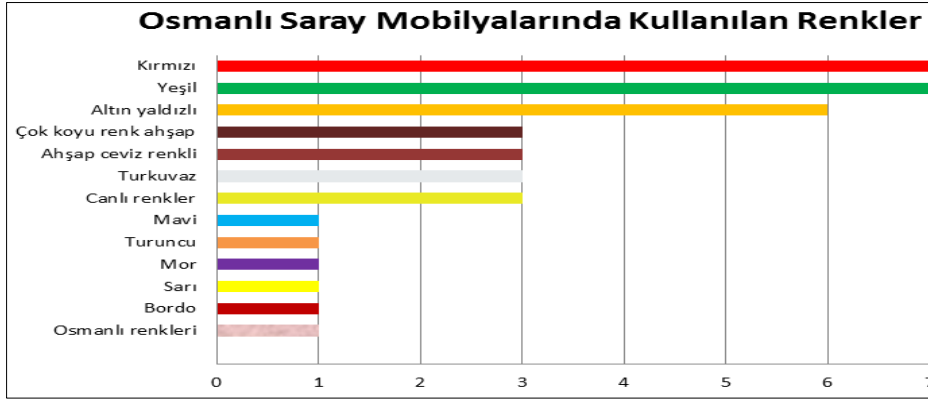
Stiller	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Fransız Barok	1	2	4	7
Klasik	1	3	2	6
Oymalı	3	2	0	5
İngiliz Rokoko	1	0	3	4
Sağlam ve ağır mobilyalar	1	0	1	2
İtalyan etkisi	1	1	0	2
Motifleri kendimize has bir üslupla geliştirmişiz.	0	0	1	1
İşlemelerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkileri görülüyor	0	0	1	1
Ağaç türü olarak meşe, kayın, ceviz ağırlıklı ahşap malzeme	0	0	1	1
Dışta gösterişli içte sade mobilyalar	0	0	1	1
Türk motifleri	0	1	0	1
Her çeşit mobilya stili bulunmakta	0	0	1	1
Klasik dönüşlü	1	0	0	1
Kendimize ait biçimimiz yok	1	0	0	1
Türk rokoku	0	0	1	1
Arap etkisi	0	1	0	1
TOPLAM	10	10	16	36
N = Belgeler	10	10	10	30

Osmanlı saray mobilyalarında Ankara'daki katılımcılar daha çok Fransız barok (4), İngiliz rokoko (2) stilleri, klasik (4) ve oymalı (3) mobilyalar üzerinde durmuşlardır. Buna karşın İstanbul'daki katılımcıların belirttikleri kodlar dengeli bir dağılıma sahiptir (Çizelge 5.48).

Çizelge 5.48. Osmanlı Saray mobilya stillerinin katılımcıların illerine göre dağılımı

Stiller	İstanbul	Ankara	Toplam
Fransız Barok	2	5	7
Klasik	2	4	6
Oymalı	2	3	5
İngiliz Rokoko	2	2	4
Sağlam ve ağır mobilyalar	2	0	2
İtalyan etkisi	1	1	2
Motifleri kendimize has bir üslupla geliştirmişiz.	1	0	1
İşlemelerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkileri görülüyor	0	1	1
Ağaç türü olarak meşe, kayın, ceviz ağırlıklı ahşap malzeme	0	1	1
Dışta gösterişli içte sade mobilyalar	0	1	1
Türk motifleri	1	0	1
Her çeşit mobilya stili bulunmakta	0	1	1
Klasik dönüşlü	1	0	1
Kendimize ait biçimimiz yok	1	0	1
Türk rokoku	1	0	1
Arap etkisi	1	0	1
TOPLAM	17	19	36

Katılımcıların verdikleri cevaplara göre batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarında en fazla kırmızı (7) ve yeşil (7) renkleri kullanılmıştır. Buna karşın özellikle süsleme kısımlarında ise altın yaldız (6) kullanılmıştır. Bunların yanında 3 katılımcı canlı renklerin kullanıldığı, 3 katılımcı turkuaz renginin kullanıldığı, 1 katılımcı Osmanlı renklerinin kullanıldığını belirtmiştir. Bu renkler haricinde katılımcılar mavi, turuncu, mor, sarı ve bordo renklerinin kullanıldığını da ifade etmişlerdir. Ahşap rengi olarak 3 katılımcı ceviz kullanıldığını ifade ederken, 3 katılımcı da koyu renkli ahşap kullanıldığını ifade etmiştir (Şekil 5.58).

Şekil 5.47. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler konusunda en fazla firma temsilcisi katılımcılar görüş belirtmiş ve yeşil (5), kırmızı (4), altın yaldız (2) ve ahşap rengi ceviz (2) üzerinde durmuşlardır. Buna karşın öğretmen katılımcılar daha çok canlı renkler (3) kullanıldığını ve altın yaldız (3) kullanıldığını belirtmişlerdir. Akademisyenler bu konuda çok görüş belirtmemiş olup renkler konusunda dengeli bir dağılım söz konusudur (Çizelge 5.49).

F2: “Genelde Türk motiflerine, Türklere uygun biçimsel özellikler tercih edilmiş dediğim gibi. Renkler genelde kırmızı, yeşil, turkuaz, altın varak detaylı, daha çok bizi anımsatan, benimseten motifler seçilmiş.”

Ö10: “Dolmabahçe, Beylerbeyi’ni gezdim. Daha çok böyle canlı renkler ön plana çıkıyordu. En çok dikkatimizi çeken özellikle yeşil renklerin böyle turuncu renklerin daha egemen olduğu renkler öne çıkabiliyordu. Ama aslında şey de var ceviz mobilyanın yansıtan renkleri daha çok egemen, Dolmabahçe Sarayında. Onları çok gördük. Tabii döşeme. Kumaşta.”

F1: “Yeşil, bordo renkler var genelde. Bu dönem dönem bu değiştirmiştir tabii oymalarda biliyorsunuz varak kullanılmıştır. Altın yaldız kullanılmıştır. Bu şekilde böyle devamlı gösterişli. Mesela oyma sanatlarında genelde hareketli oymalar kullanılmıştır çekici olsun diye.”

Çizelge 5.49. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renklerin mesleklere göre dağılımı

Renkler	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Kırmızı	4	2	1	7
Yeşil	5	1	1	7
Altın yaldızlı	2	3	1	6
Canlı renkler	0	3	0	3
Ahşap ceviz renkli	2	1	0	3
Çok koyu renk ahşap	1	1	1	3
Turkuaz	2	0	1	3
Turuncu	0	1	0	1
Sarı	1	0	0	1
Mavi	1	0	0	1
Mor	1	0	0	1
Bordo	1	0	0	1
Osmanlı renkleri	0	0	1	1
TOPLAM	20	12	6	38

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler konusunda İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar yeşil ve kırmızı renkleri üzerinde durmuşlardır. Ankara'daki katılımcılar altın yaldız üzerinde çok görüş belirtirken İstanbul'daki katılımcılar ahşap ceviz rengi şeklinde görüş belirtmişlerdir. İstanbul'daki katılımcılar farklı renkleri daha çok ifade etmişlerdir (Çizelge 5.50).

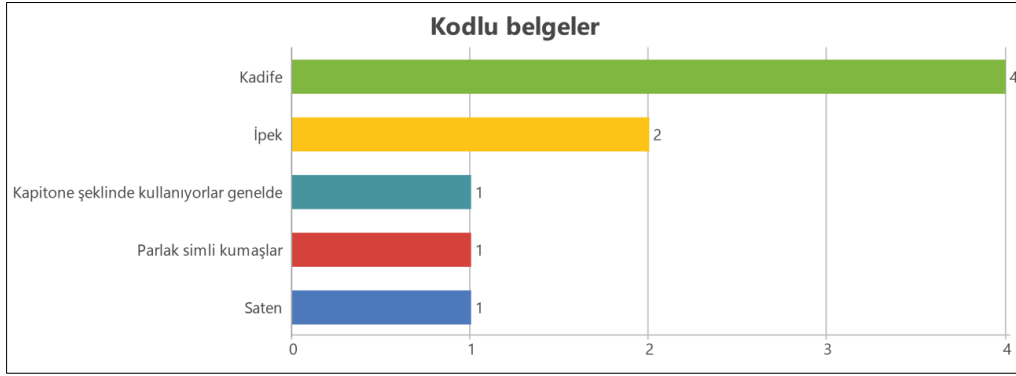
Çizelge 5.50. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renklerin Ankara ve İstanbul'daki katılımcılara göre dağılımı

Renkler	İstanbul	Ankara	Toplam
Kırmızı	3	4	7
Yeşil	4	3	7
Altın yaldızlı	1	5	6
Canlı renkler	2	1	3
Ahşap ceviz renkli	3	0	3
Çok koyu renk ahşap	1	2	3
Turkuaz	1	2	3
Turuncu	1	0	1
Sarı	1	0	1
Mavi	1	0	1
Mor	1	0	1
Bordo	0	1	1
Osmanlı renkleri	1	0	1
TOPLAM	20	19	39

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları konusunda ise katılımcılar en fazla kadife kumaşa yer vermişlerdir. 4 katılımcı kadife kumaşlar, 2 katılımcı ipek kumaşlar, bire katılımcı da parlak simli kumaşlar, saten kumaşlar kullanıldığını belirtmişlerdir (Şekil 5.48).

F10: “O günkü mobilyanın kumaşları da ana renklerde mavi desenler, sarı böyle simli kumaşlar, parlak simli kumaşlar. Şimdi onu dokuyan da yok öyle o kumaşlardan da yok. O gün o mobilyaları yani 4 kişi zor kaldırır. Ağır ağaç. Yani ağacı sıfırdan el işçiliğiyle oyma işçiliği.”

Ö9: “Şimdi bunlar tabii hep doğal malzemeden ağaçtan kendisinden doğal ahşap malzemelerden yararlanılmış. Ve bununla birlikte kadife ipek tarzı kumaşlar kullanılarak yine aynı Avrupa tarzındaki Avrupa’da üretilen mobilyalar tarzında aynı şekilde burada yapılmış veya getirtilmiştir.”

Şekil 5.48. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları

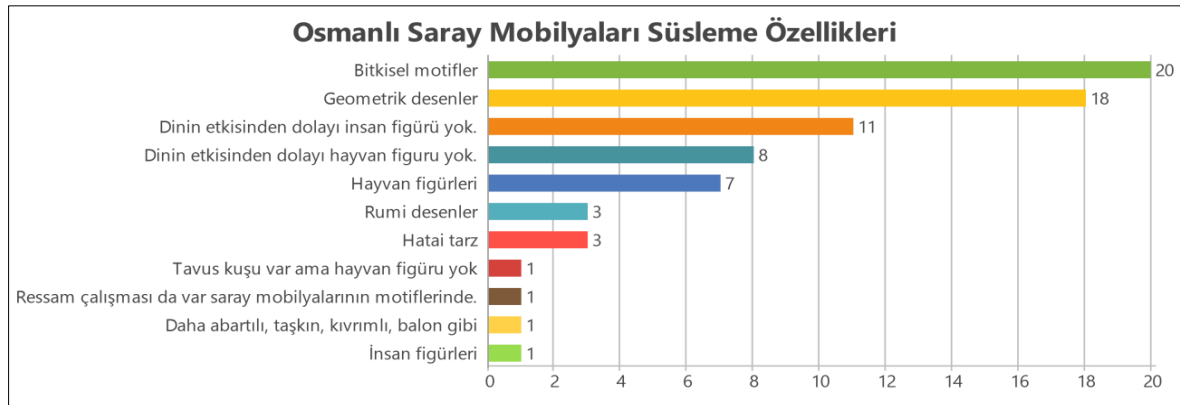
Osmanlı Saray Mobilyalarının Süsleme Özellikleri

Üçüncü Araştırma Sorusu: *Söz konusu dönem mobilyalarının Süsleme (Hatai, Bitkisel, Rumi Geometrik vb.) özellikleri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?*

Şeklinde yöneltilen soruya, katılımcıların verdikleri yanıtlar elektronik ortamda kayıt altına alınmış ve elde edilen veri içerik analiziyle çözümlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar kategoriler ve alt kategorilere ayrılmıştır. Bu kategori ve alt kategoriler Çizelge 5.51 ve Şekil 5.49’da verilmiştir:

Çizelge 5.51. Osmanlı Saray mobilyaları süsleme özellikleri

Kategori	f	Alt Kategori	f
Bitkisel motifler	20	Çiçek, yaprak	6
		Lale	2
		Gül	2
		Akantus motifi	1
		Artnouva tarzı	1
Geometrik desenler	18	Yıldız	3
		Üçgen	2
		Kare, dikdörtgen	1
Hayvan figürleri	7	Aslan (pençesi)	3
		Koç	1
		Ayak kısımlarında	1
İnsan figürleri	1		
Rumi desenler	3		
Hatai tarz	3		
Dinin etkisinden dolayı insan figürü yok.	11		
Dinin etkisinden dolayı hayvan figürü yok.	8		
Tavus kuşu var ama hayvan figürü yok	1		
Ressam çalışması da var saray mobilyalarının motiflerinde.	1		
Daha abartılı, taşkın, kıvrımlı, balon gibi	1		
f: frekans			

Şekil 5.49. Osmanlı Saray mobilyaları süsleme özellikleri

Çizelge 5.51 incelendiğinde Osmanlı Saray mobilyalarının süslemelerinde en fazla bitkisel motifler kullanıldığı görülmektedir. Osmanlı Saray mobilyalarının süslemelerinde 20 katılımcı cevaplarında bitkisel motiflerin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bitkisel motifler olarak daha çok çiçek ve yapraklar kullanılmış, bunun yanında gül, lale, akantus (kenger

bitkisi, ayı pençesi) motifleri de kullanılmıştır. Bitkisel motif ile beraber en fazla kullanılan motifler geometrik desenlerdir. Geometrik desenlerde (18 katılımcı) ise en fazla yıldız, üçgen, kare ve dikdörtgen şekiller daha çok birbirine geçmeli olarak kullanılmıştır. Katılımcılar saray mobilyalarında dini etkilerden dolayı insan (11 katılımcı) ve hayvan (8 katılımcı) figürlerinin kullanılmadığını belirtmişlerdir. Buna karşın bazı katılımcılar ithal edilen mobilyalarda bu figürlerin olduğunu ve saraylarda az da olsa bu tarz mobilyalar olduğu ifade etmişlerdir. Mobilyalarda 7 katılımcı hayvan figürlerinin olduğunu belirtirken bu motiflerin daha çok mobilyaların ayak kısımlarında kullanıldığını ve aslanpençesi, koçbaşı gibi figürlerin kullanıldığını belirtmişlerdir. İnsan figürü kullanıldığı konusunda sadece bir katılımcı görüş belirtmiş olup Yıldız Sarayı'nda bir yatak odası takımında karyola başlıklarında kadın heykeli figürlerinin olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 3'er katılımcı Hatai tarzın ve Rumi desenlerin de kullanıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan F10, saray mobilyalarında pertür çalışması denilen ressam çalışmaları olduğunu ve ressamın daha çok bitkisel motifleri çizdiğini belirtmiştir. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

A7: *“Özellikle artnouva tarzı mobilyalarda, özellikle kadın heykelleri... Yıldız Sarayında vardı mesela, Küçük Mabeyn'de bir yatak odası takımı ve yatak odasının takımının işte karyolanın başlıklarında, konsolun ucunda aynı aksesuarlarla da süslemişler, kadın heykeli tarzında başlıklar vardı. Ya da atıyorum, Dolmabahçe'de Abdülhamit'in kullandığı bir koltuğun aslanpençesi şeklinde bir ayağı ya da yunus şeklinde bir başlık gibi hayvan figürlerinin ya da insan figürlerinin olduğu örnekler de var, bundan da çok da çekinmemişler. Heykelimsi diyebileceğimiz örnekler var.”*

F10: *“Ana bir çiçek, üçgen böyle şekiller ama geometrik şekiller artı ama çiçek lale, gül, güllü takı, yapraklar hala devam ediyor o modeller. Ondan vazgeçemedi ustalarımız. Zaten mobilyayı gösteren de o. Üstüne bir de yıldız attım mı sarı, böyle yaprak. O modeller daha güzel gösterir. Hala da bu çiçek deseni gül, çiçek. Onları da ressam çiziyor. Ressam çalışması da var saray mobilyalarının, motiflerde. Pentür çalışması derdik.”*

A2: *“Benim dikkat ettiğim kadarıyla bitki motifleri, bitkisel. Yani işte bitkisel derken kıvrık dal figürü işte akantus motifi. Böyle altın oran kuralına göre gerçekleştirilmiş böyle spiral diyelim ki veya iç halkaların bulunduğu motifler. Akantus motifi*

bunlardan bir tanesi. Ona bakmak lazım, o bir bitki sonuçta ama akantus motifi diye bakınca bir bezek var bunu görüyoruz. Bununla işlenmiş kumaşların olduğu koltuklar var.”

Ö4: “Selçuklular döneminde ilk başlamış, ağaç malzemeye yapılar. Dediğimiz gibi daha çok dinin etkisinde kaldığı için buradan insan ve hayvan figürlerinden ziyade, bitkisel ya da geometrik şekillerin birbirine, iç içe girmesiyle oluşan ve bunu tavan süslemelerinde, kapı ve pencerelerde, rahlelerde minber ve mihraplarda görüyoruz. Ama Osmanlı dönemine bunun taşınma şekli Selçuklular döneminden itibaren başlamıştır. Son dönemde ise Edirne kari, Edirne işi olarak mobilyalar yapılmıştır. En özgün şekilde burada rastlıyoruz.”

Osmanlı Saray mobilyalarının süsleme özellikleri konusunda en fazla öğretmenler görüş belirtmiştir. Öğretmen katılımcılar mobilyalarda en fazla bitkisel ve geometrik motiflerin kullanıldığını ifade etmiş olup öğretmenlerden sadece 2 katılımcı hayvan figürü kullanıldığını belirtmiştir. Öğretmen katılımcılar ayrıca Hatai ve Rumi tarzlara değinmiştir. Firma temsilcileride bitkisel ve geometrik motiflerin çok kullanıldığı üzerinde durmuştur. Akademisyen katılımcılar ise bitkisel ve geometrik motifler ile birlikte hayvan figürlerinin hatta insan figürünün kullanıldığını da belirtmiştir (Çizelge 5.52)

Çizelge 5.52. Osmanlı Saray mobilyaları süsleme özelliklerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Süsleme	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Bitkisel motifler	7	9	4	20
Geometrik desenler	6	9	3	18
Dinin etkisinden dolayı insan figürü yok	3	6	2	11
Dinin etkisinden dolayı hayvan figürü yok.	0	7	1	8
Hayvan figürleri	2	2	3	7
Hatai tarz	0	1	2	3
Rumi desenler	0	2	1	3
İnsan figürleri	0	0	1	1
Daha abartılı, taşkın, kıvrımlı, balon gibi	0	0	1	1
Ressam çalışması da var saray mobilyalarının motiflerinde	1	0	0	1
Tavus kuşu var ama hayvan figürü yok	1	0	0	1
TOPLAM	20	36	18	74

Osmanlı saray mobilyalarının süsleme özellikleri konusunda İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar arasında fark yoktur. Sadece İstanbul'daki 3 katılımcı Rumi desenlere değinirken Ankara'daki katılımcılar bu tarza değinmemiştir (Çizelge 5.53).

Çizelge 5.53. Osmanlı Saray Mobilyaları süsleme özelliklerinin katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

Kategoriler	İstanbul	Ankara	Toplam
Bitkisel motifler	9	11	20
Geometrik desenler	9	9	18
Dinin etkisinden dolayı insan figürü yok	6	5	11
Dinin etkisinden dolayı hayvan figürü yok	4	4	8
Hayvan figürleri	4	3	7
Hatai tarz	2	1	3
Rumi desenler	3	0	3
İnsan figürleri	1	0	1
Daha abartılı, taşkın, kıvrımlı, balon gibi	1	0	1
Ressam çalışması da var saray mobilyalarının motiflerinde	1	0	1
Tavus kuşu var ama hayvan figürü yok	0	1	1
TOPLAM	40	34	74

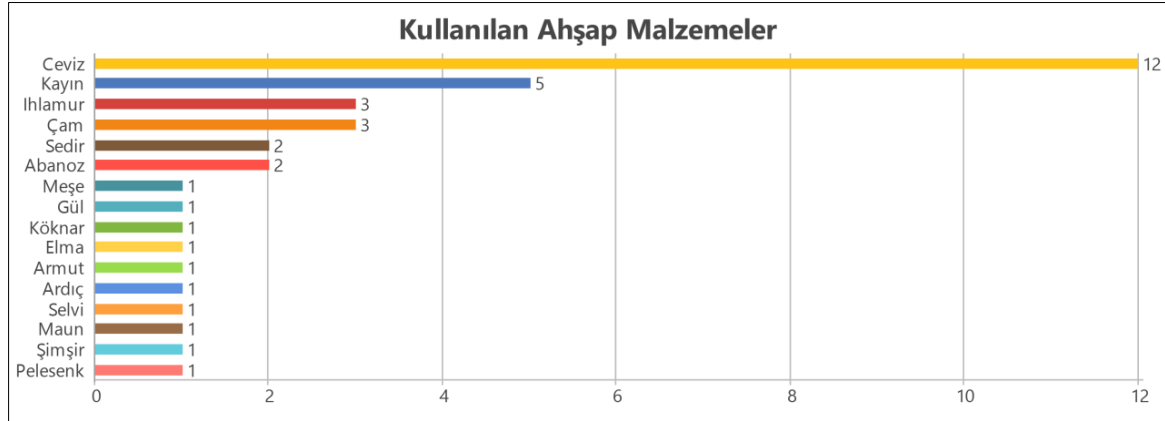
Osmanlı Saray Mobilyalarının; Malzeme Özellikleri, Ahşap/Kumaş ve Diğer Malzeme Tercihleri

Dördüncü Araştırma Sorusu: *Osmanlı Saray Mobilyalarının; Malzeme Özellikleri, Ahşap/Kumaş ve diğer malzeme tercihleri ile ilgili görüşlerinizi belirtebilir misiniz?*

Şeklinde sorulan soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar elektronik ortamda kayıt altına alınarak düzenlenmiş ve elde edilen veri içerik analiziyle çözümlenmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre kategori ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kategori ve alt kategoriler Çizelge 5.54'de verilmiştir:

Çizelge 5.54. Osmanlı Saray mobilyası malzeme özellikleri

Kategori	Alt Kategori		f
Ahşap Malzemeler	1	Ceviz	12
	2	Kayın	5
	3	İhlamur	3
	4	Çam	3
	5	Sedir	2
	6	Abanoz	2
	7	Meşe	1
	8	Gül	1
	9	Kök nar	1
	10	Elma	1
	11	Armut	1
	12	Ardıç	1
	13	Selvi	1
	14	Maun	1
	15	Şimşir	1
	16	Pelesenk	1
Kumaş Tarzları	1	İpek	9
	2	Kadife	5
	3	Pamuk	2
	4	Saten	2
	5	Parlak simli kumaşlar	1
	6	Kapitone	1
	7	Dantel	1
	8	Halepi Kumaşı	1
Diğer Malzemeler	1	Mermer	9
	2	Cam	5
	3	Sedef	4
	4	Fildişi	3
	5	Deri	2
	6	Pirinç	1
	7	Telkâri	1
	8	Metal	1
	9	Kemik	1
	10	Malakit	1

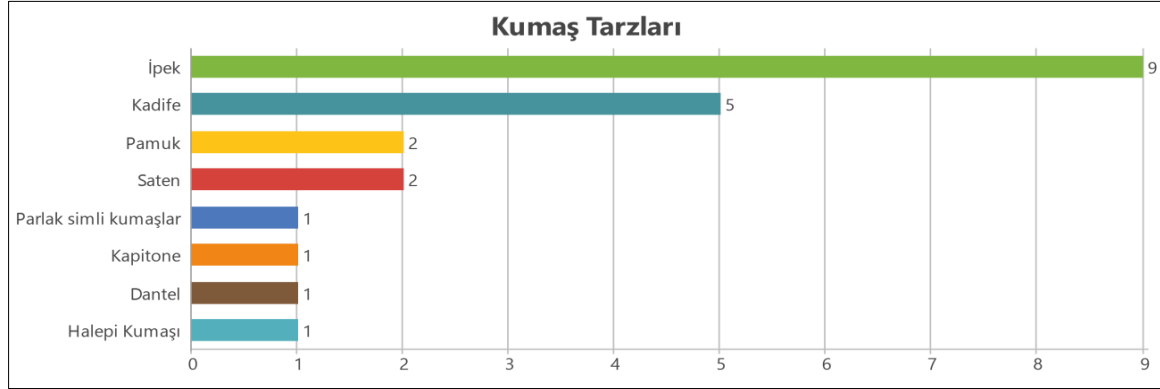

Şekil 5.50. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan ahşap malzemeler

Katılımcılar Osmanlı Saray mobilyalarının malzeme özellikleri, konusunda kullanılan ahşap türleri, kumaş tarzları ve kullanılan diğer malzemeler konusunda bilgi alınmıştır. Ahşap malzemeler konusunda katılımcılar en fazla ceviz kullanıldığını (12 katılımcı) ifade etmişlerdir. 5 katılımcı kayın, 3 katılımcı ıhlamur, 3 katılımcı çam, 2 katılımcı sedir, 2 katılımcı abanoz kullanıldığını belirtmişlerdir. Katılımcılar ayrıca meşe, gül, köknar, elma, armut, ardıç, selvi, maun, şimşir ve pelesenk kullanıldığını da eklemişlerdir. Mobilyalarda sert malzeme olarak daha çok ceviz ve kayın tercih edilmiştir. Oyma işlerinde kullanılmak üzere yumuşak malzeme olarak ıhlamur ağacı kullanılmıştır (Şekil 5.50). Çam ağacı ise daha çok merdivenlerde kullanılmıştır. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

A1: “Ahşap malzeme olarak bu dönem içerisinde ağırlıklı gül çok kullanılmış. Ceviz. Abanoz, elma, armut, sedir ağaçları, güzel kokması için özellikle sedir. Sedir güzel kokar. Artı ardıç, maun, selvi, ıhlamur, şimşir, pelesenk. Bu tür ağaçlar çok kullanılmıştır. Ben şöyle genel anlamda baktığımda bu tür ağaçlar oymaya en yatkın ağaçlardır. Bütün ağaçlar dağınık traheli ağaçlardır. Halkalı traheli değildir dağınık traheli. Yani özgün ağırlığı orta ağırlıktaki orta ve üstündeki ağaçlar. Hafif ağaçlar mesela ıhlamur sayılabilir ama ıhlamur o kadar yaygın değildir. Biz onu genellikle bu çentik oyma dediğimiz oyma tarzında çok kullanılır. Yani bıçakla yapılan. Ama bir oyma kalemiyle yapılan gül, mesela ceviz, ondan sonra ne bileyim elma, armut. Bunların hepsi yayvan yapraklı ağaç ve dağınık ve bıçağın direncine iyi cevap verebilen yani ağız direncine iyi cevap verebilen ağaçlar bunlar.”

F1: “Zaten ceviz de var. Ceviz biraz daha sert, ıhlamur çok yumuşaktır. Oyma sanatlarında ıhlamur ağacı kullanılmıştır çünkü ceviz sert olduğundan cevize oyma sanatı biraz daha zor oluyor. Kayın kereste de sert. Ama ıhlamurda yumuşak. Gaz yağıyla onu yumuşatıp cevizi ondan sonra oyuyorlar. Ahşabın üzerine döküyorlar.”

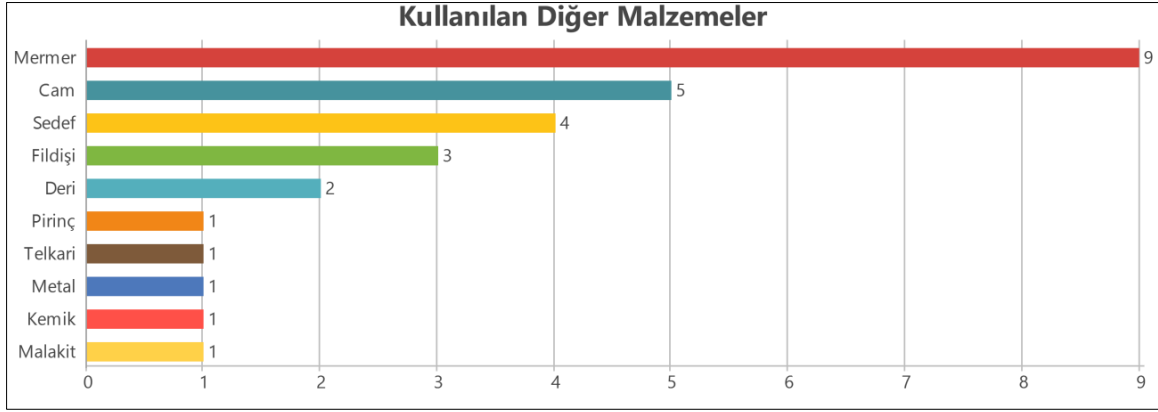
Şekil 5.51. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları

Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının kullanılan kumaş tarzları olarak en fazla ipek ve kadifeyi söylemişlerdir. 9 katılımcı ipek kullanıldığını, 5 katılımcı kadife kullanıldığını belirtirken katılımcılar pamuk, saten, kapitone, dantel, simli parlak kumaşlar Halepi kumaşlar da kullanıldığını ifade etmişlerdir (Şekil 5.51). Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

A7: “Kumaşlarda keza yine ipek, kadife, kapitone, dantel bile vardı, çok çeşitti. Son dönemde helepi kumaşı var, o da sonuçta bir dünya markası. Gerçekten iyi kumaşlar üreten bir sanatsal bir kısım. Deri var tabii ki, güzel deriler vardı maroken gibi. Tabii kıymetli taşlarla süslüyorlar yani kıymetli taşlar da var dediğim gibi fildişi, sedef, bazı özel lakeler, bazen kemik, bazen malakit gibi değerli taşların da kullanıldığı yani birinci sınıf malzemelerin kullanıldığı bir şeydir...”

Ö1: “Kumaş olarak da kadifemsi kumaşlar çok yoğun bir şekilde. Bunun ucuna püsküller takılmış bu şekilde süslü mobilyalar var.”

F1: “Tabii kumaşta dediğiniz gibi ipek te kullanılmıştır. Pamuk da kullanılmıştır. Bu o zamanki şartlara bağlı. En iyisini kullanmışlardır dokularda. Diğer türlü günümüze getiremezsin ki zaten iyi olmazsa. Bugün baktığımızda bir elbise pamuktan falan oldu mu cansız oluyor. Onlar da öyle cansız gibi duruyor ama dayanıklı.”

Şekil 5.52. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan diğer malzemeler

Katılımcılar Osmanlı Saray mobilyalarının kullanılan diğer malzemeler olarak en fazla mermer ve camı söylemişlerdir. 9 katılımcı mermer kullanıldığını, 5 katılımcı cam kullanıldığını, 4 katılımcı sedef, 3 katılımcı fildişi, 2 katılımcı da deri kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar pirinç, telkâri, metal, kemik ve malakit taşı kullanıldığını eklemişlerdir (Şekil 5.52). Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

A1: “Ve süslemede sedef, telkâri, fildişi ve altın olarak ve deri kullanılmış. Artı kumaş özel dokutturulmuş. Mesela Hereke tabii kumaş fabrikasından da özel siparişlerle ve yurtdışından da özel gelmiş. Hatta Uzakdoğu’dan bile bu ipekli kumaşlar falan ısmarlanmış onlarla da yine mobilyalar döşettirilmiş denilebilir yani.”

F3: “Mermerin ahşabın yanında mermerin, camın, kristaller, gelmesi zaten batı etkisiyle olan bir şey. Çünkü biliyorsunuz batıdaki mimaride mermer ve cam sanatı var ve özellikle mermer sanatı çok yoğun bir şekilde kullanılıyor. Ahşabın yanında o yüzden mermer kullanımı da yoğunlaşmış durumda.”

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan malzeme özelliklerini katılımcıların mesleklerine göre incelediğimizde ahşap malzemelerinde akademisyen katılımcılar kayın ağacını ifade etmezken öğretmen katılımcılar ve firma temsilcileri ifade etmiştir. Diğer ahşap malzemeler konusunda da ufak farklılıklar vardır. Kumaş malzemeler konusunda firma temsilcileri ve akademisyen katılımcılar daha çok ipek kullanıldığını ifade ederken öğretmen katılımcılar kadife kullanıldığını ifade etmişlerdir. Ahşap ve kumaş haricinde

diğer malzemelerde ise firma temsilcileri cam ve mermer, öğretmen katılımcılar mermer, akademisyen katılımcılar sedef kullanıldığını ifade etmişlerdir (Çizelge 5.55).

Çizelge 5.55. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan malzemelerin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Sıra	Katılımcılar	Akademisyenler	Öğretmenler	Firma Temsilcileri	Toplam
1	Ahşap malzemeler	4	4	5	13
	Ceviz	3	4	5	12
	Kayın	0	3	2	5
	Çam	1	2	0	3
	İhlamur	1	0	2	3
	Abanoz	2	0	0	2
	Sedir	1	1	0	2
	Pelesenk	1	0	0	1
	Şimşir	1	0	0	1
	Maun	1	0	0	1
	Selvi	1	0	0	1
	Ardıç	1	0	0	1
	Armut	1	0	0	1
	Elma	1	0	0	1
	Gül	1	0	0	1
	Meşe	0	0	1	1
	Köknar	0	0	1	1
2	Kumaş Tarzları	3	3	5	11
	İpek	3	2	4	9
	Kadife	1	3	1	5
	Saten	0	0	2	2
	Pamuk	0	0	2	2
	Halepi Kumaşı	1	0	0	1
	Dantel	1	0	0	1
	Kapitone	1	0	0	1
	Parlak simli kumaşlar	0	0	1	1
3	Diğer Malzemeler	4	6	4	14
	Mermer	1	5	3	9
	Cam	1	1	3	5
	Sedef	3	1	0	4
	Fildişi	2	1	0	3
	Deri	2	0	0	2
	Malakit	1	0	0	1
	Kemik	1	0	0	1
	Telkâri	1	0	0	1
	Pirinç	0	1	0	1
	Metal	0	1	0	1
	TOPLAM	46	38	41	125

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan malzeme özelliklerini katılımcıların bulundukları şehre göre incelediğimizde ahşap malzemelerinde İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar benzerlik göstermektedir. Sadece Ankara'daki katılımcıların ifade ettikleri ahşap malzeme çeşitliliği daha fazladır. Kumaş tarzları konusunda da benzerlik olup İstanbul'daki katılımcılarda daha fazla çeşitlilik söz konusudur. Diğer malzemeler konusunda ise Ankara'daki katılımcılar cam kullanıldığını daha fazla ifade etmişlerdir (Çizelge 5.56).

Çizelge 5.56. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan malzemelerin katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

Sıra	Şehir	İstanbul	Ankara	Toplam
1	Ahşap malzemeler	6	7	13
	Ceviz	5	7	12
	Kayın	2	3	5
	Çam	2	1	3
	İhlamur	1	2	3
	Abanoz	0	2	2
	Sedir	1	1	2
	Pelesenk	0	1	1
	Şimşir	0	1	1
	Maun	0	1	1
	Selvi	0	1	1
	Ardıç	0	1	1
	Armut	0	1	1
	Elma	0	1	1
	Gül	0	1	1
	Meşe	1	0	1
	Kökner	0	1	1
2	Kumaş Tarzları	5	6	11
	Kadife	3	2	5
	Saten	2	0	2
	Pamuk	1	1	2
	Halepi Kumaşı	1	0	1
	Dantel	1	0	1
	Kapitone	1	0	1
	Parlak simli kumaşlar	1	0	1
	İpek	4	5	9
3	Diğer Malzemeler	6	8	14
	Mermer	4	5	9
	Cam	1	4	5
	Sedef	2	2	4
	Fildişi	1	2	3
	Deri	1	1	2
	Malakit	1	0	1
	Kemik	1	0	1
	Telkâri	0	1	1
	Pirinç	0	1	1
	Metal	0	1	1
	TOPLAM	54	71	125

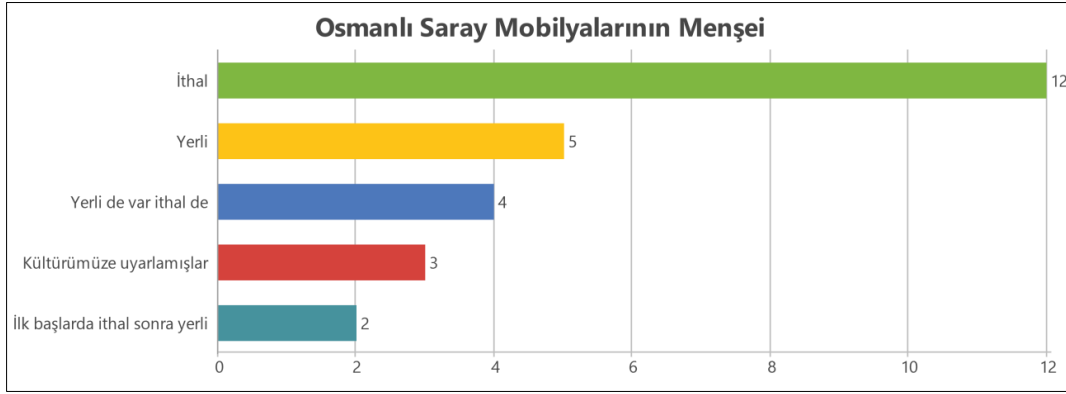
Osmanlı Saray Mobilyalarının Yapım ve Üretim Teknikleri ile Menşeleri

Beşinci Araştırma Sorusu: *Osmanlı Saray Mobilyalarının Yapım (Tablalı, Çerçeve konstrüksiyon, birleştirmeler vb.) ve Üretim Teknikleri ile Menşeleri (Yerli, ithal vb.) hakkında görüşleriniz nelerdir?*

Şeklindeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar kayıt altına alınarak içerik analiziyle çözümlenmiş ve kategori ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kategori ve alt kategoriler Çizelge 5.57 ve Şekil 5.53-54’de verilmiştir:

Çizelge 5.57. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım ve üretim teknikleri ile menşeleri

Kategori	Sıra	Alt Kategori	f	Yüzde
Menşei	1	İthal	12	52
	2	Yerli	5	22
	3	Yerli de var ithal de	4	17
	4	Kültürümüze uyarlamışlar	3	12,8
	5	İlk başlarda ithal sonra yerli	2	8,5
Yapım Teknikleri	1	Zıvanalı geçme konstrüksiyon	12	
	2	Çerçeve konstrüksiyon	8	
	3	Kavelalı geçme	7	
	4	Kündekari birleştirme	6	
	5	Tablalı	3	
	6	El işçiliği	2	
	7	Ketme birleştirme	1	
	8	Kaplama	1	
	9	Kurt dişi bıçakları	1	
	10	Marketri	1	
	11	Dişli birleştirmeler	1	
	12	Yonga levha	1	
	13	Lif levha	1	
	14	Gönye burun birleştirme	1	
	15	Kırlangıç geçme	1	
	16	Kanal geçme	1	

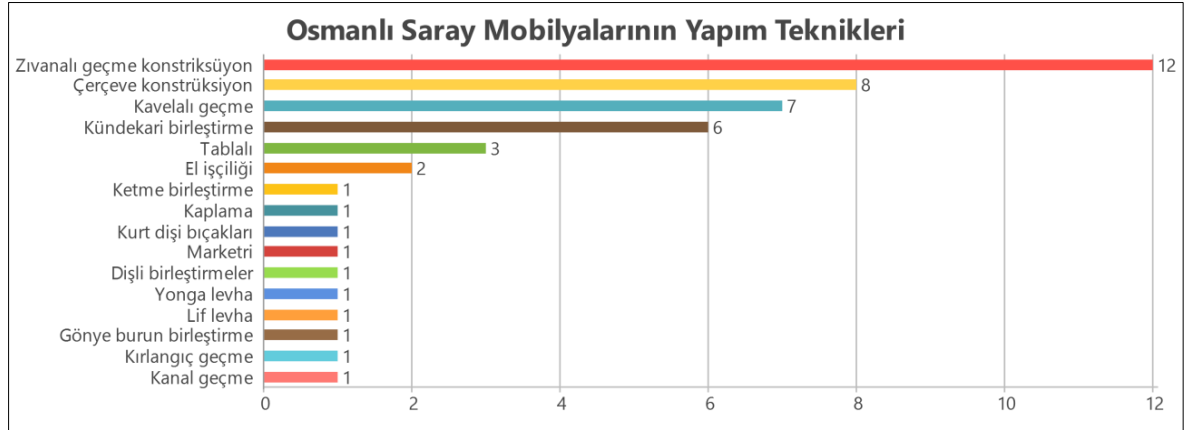

Şekil 5.53. Osmanlı Saray mobilyalarının menşeleri

Osmanlı Saray mobilyalarının menşei konusunda katılımcıların 12'si (%52'si) ithal olduğunu ifade ederken 5 katılımcı (%22'si) yerli, 4 katılımcı (%17) yerli ve ithal mobilyalarının beraber bulunduğunu, 2 katılımcı (%8,5'i) da ilk başlarda ithal iken daha sonra yerli olduğunu ifade etmiştir. 3 katılımcı (%12,8'i) ise batı mobilyasını kültürümüze uyarladığımızı belirtmiştir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö8: “Osmanlı dönemindeki mobilyalar dışarıdan da ithal edilmiş olabilir. Buradaki mobilyalardan süsleme teknikleri, yapım teknikleri zaman içinde kopyalanarak kendi kültürümüze özgü şeyler de işte o dediğimiz gibi bizim dini düşüncelerimize aykırı olan motifler falan çıkartılarak, kendi kültürümüz katılarak yeni bir mobilya stili ortaya çıkartılmıştır.”

F9: “Hayır, kendimiz imal ettik. Bakın esinlenme var dedim ben. İki tarafın birbirinden, bizimkiler onlara hediyeler gönderir ve bizimkiler oraya gittikçe bir şeyler görür. Oradan bir şeyler gelmiş.”

Şekil 5.54. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım teknikleri

Osmanlı Saray mobilyalarının yapım teknikleri konusunda katılımcıların 12'si zıvanalı geçme konstrüksiyon kullanıldığını ifade etmiştir. 8 katılımcı ise çerçeve konstrüksiyon olduğunu ifade ederken 7 katılımcı kavalalı geçme, 6 katılımcı kündekari birleştirme kullanıldığını belirtmişlerdir. Bunun yanında birer katılımcı tablalı, ketme birleştirme, kaplama, kurt dişi bıçakları, marketri, dişli birleştirme, yonga levha, lif levha, gönye burun birleştirme, kırangıç geçme ve kanal geçme de kullanıldığını belirtmişlerdir (Çizelge 5.57 ve Şekil 5.54). Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A5: “Zaten malzemenin masif olmasının verdiği bir avantaj var. Dolayısıyla bağlantı elemanı yerine kendi kendine yani geçmeli sistemlerin sıklıkla kullanıldığını görüyoruz ama bunlar Osmanlı'ya özgü değil tabi. Bütün dünya hatta Antik Mısır döneminden beri kullanılagelen örneğin lamba zıvana sistemleri vardır yani bunları orada da görüyoruz. Ek malzemelerin çok fazla olmadığı şimdiki gibi yani malzemenin kendisine form vererek değil de, örneğin şimdi günümüzde düşündüğümüz zaman, önceden form verilmiş bazı elemanların çeşitli bağlantı elemanlarıyla bir araya getirilmesi daha kolay. Ama orada çok daha farklı bir sistem yani konstrüksiyonu oluşturan elemanların tutkalla kendi mekanik yapılarıyla bir araya getirilmesi gibi yani o formların fiziksel bir arada durma avantajını kullanıyor aslında o dönem tüm mobilyalar, ben öyle görmüşümdür hep. Tabi o da farklı bir zarafet ve bir homojenlik katıyor görünümde. Bu ek yerlerinin belirsizliği dahi. Tabi son dönemlerde Batının etkisiyle bükme de devreye giriyor.”

Ö10: “Çerçeve konstrüksiyon çok kullanılmış onu gördüm mesela. Büfelerde falan tabii çerçeve konstrüksiyonun çok kullanıldığını, birleştirmelerin zıvanalı olduğunu gördüm.”

Ö7: “Üretim teknikleri tabii ki şimdiki günümüzdeki gibi değil. O zamanki teknolojik yapı içerisinde yoğun el işçiliği tarzında uygulamalar yapılıyordu. Ahşabı yontma gibi tekniklerle yapılıyordu. Yani çok fazla makine kullanılmıyor hatta hemen hemen hiç makine kullanımı yoktu. Dolayısıyla birleştirmeler noktasında baktığımız zaman biraz daha günümüze göre daha kaba görüntüler ortaya çıkıyordu. Çerçeve birleştirmeler, zıvana tarzı birleştirmeler oldukça fazla rağbet görüyordu.”

Ö3: “Kaplamada kullanılmış, marketri, künde kari gibi şeyler kullanılmış ama genelde işin özü çerçeve konstrüksiyon gibi görünüyor yani genel olarak.”

Osmanlı Saray Mobilyaları menşei konusunda firma temsilcileri ve öğretmenler katılımcılar daha çok ithal olduğu yönünde görüşlerini ifade ederken akademisyen katılımcılar hem yerli hem de ithal olduğu konusunda görüşlerini ifade etmiştir. Yapım teknikleri konusunda tüm meslek gruplarındaki katılımcılar zıvanalı geçme konstrüksiyon kullanıldığını belirtirken öğretmen katılımcılar çerçeve konstrüksiyonun daha çok kullanıldığını firma temsilcileri ve akademisyen katılımcılar kavelalı geçme kullanıldığını belirtmişlerdir. Bunun yanında firma temsilcileri ve öğretmen katılımcılar künde kari birleştirmelerin kullanıldığını da ifade etmişlerdir (Çizelge 5.58).

Çizelge 5.58. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım ve üretim teknikleri ile menşelerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

	Alt Kategori	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Yapım Teknikleri	Zıvanalı geçme konstrüksiyon	4	4	4	12
	Çerçeve konstrüksiyon	2	5	1	8
	Kavelalı geçme	3	1	3	7
	Kündekari birleştirme	3	3	0	6
	Tablalı birleştirme	0	2	1	3
	El işçiliği	1	1	0	2
	Kanal geçme	0	0	1	1
	Kırlangıç kuyruğu birleştirme	0	0	1	1
	Gönye burun birleştirme	0	0	1	1
	Lif levha	0	0	1	1
	Yonga levha	0	0	1	1
	Dişli birleştirmeler	0	1	0	1
	Kaplama	0	1	0	1
	Marketri	0	1	0	1
	Kertme birleştirme	0	1	0	1
	Kurt dişi bıçakları birleştirme	1	0	0	1
Menşei	İthal	6	5	1	12
	Yerli	2	3	0	5
	Yerli de var ithal de	0	1	3	4
	Kültürümüze uyarlamışlar	1	2	0	3
	İlk başlarda ithal sonra yerli	0	1	1	2
	TOPLAM	31	41	24	96

Osmanlı Saray mobilyalarının menşei konusunda Ankara'daki katılımcılarda ithal cevabını verenlerin oranı daha yüksektir. Osmanlı Saray mobilyaları yapım teknikleri konusunda Ankara'da bulunan katılımcılar daha fazla görüş belirtmişlerdir. Ankara'daki katılımcılar zıvanalı geçme konstrüksiyon ve kavelalı geçme üzerinde çok dururken İstanbul'daki katılımcılar çerçeve konstrüksiyon kullanıldığını daha fazla belirtmişlerdir. Kündekari birleştirme konusunda Ankara ve İstanbul'daki katılımcılar hemfikir iken Ankara'daki katılımcılar daha fazla yapım tekniği belirtmişlerdir (Çizelge 5.59).

Çizelge 5.59. Osmanlı Saray mobilyalarının yapım ve üretim teknikleri ile menşelerinin katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

	Alt Kategori	İstanbul	Ankara	Toplam
Yapım Teknikleri	Zıvanalı geçme konstrüksiyon	3	9	12
	Çerçeve konstrüksiyon	5	3	8
	Kavelalı geçme	1	6	7
	Kündekari birleştirme	3	3	6
	Tablalı	1	2	3
	El işçiliği	0	2	2
	Kanal geçme	0	1	1
	Kırlangıç kuyruğu birleştirme	0	1	1
	Gönye burun birleştirme	0	1	1
	Lif levha	0	1	1
	Yonga levha	0	1	1
	Dişli birleştirmeler	1	0	1
	Kaplama	0	1	1
	Marketri	0	1	1
	Kertme birleştirme	0	1	1
	Kurt dişi bıçakları birleştirme	0	1	1
Menşei	İthal	5	7	12
	Yerli	3	2	5
	Yerli de var ithal de	2	2	4
	Kültürümüze uyarlamışlar	1	2	3
	İlk başlarda ithal sonra yerli	0	2	2
	TOPLAM	34	62	96

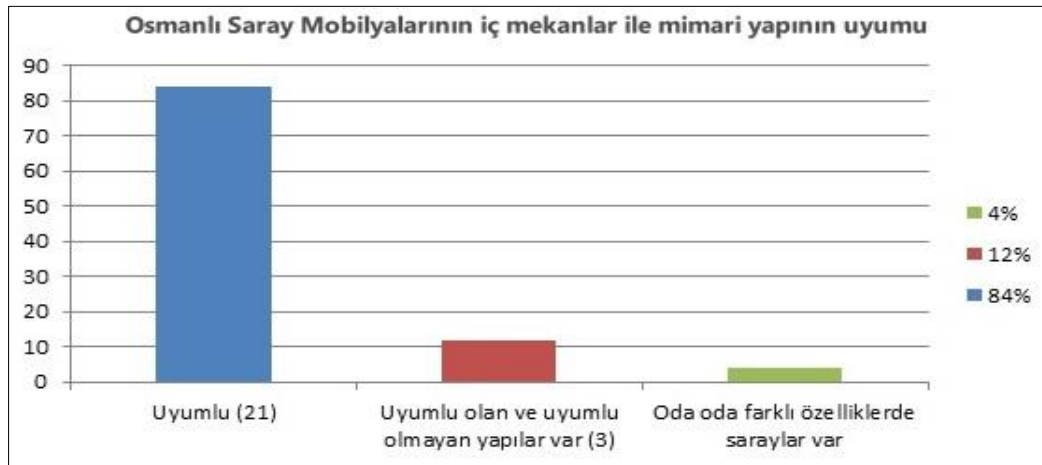
Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının İç Mekânlar ve Mimari Mekânlarla İlişkileri

Altıncı Araştırma Sorusu: *Batı Etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?*

Şeklindeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar içerik analiziyle çözümlenmiş ve kategori ve alt kategorilere ayrılarak kodlanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan kodlar Çizelge 5.60 ve Şekil 5.55’de verilmiştir:

Çizelge 5.60. Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan kodlar

Kategori	Alt Kategori	f	%
Uyum	Uyumlu	21	84
	Uyumlu olan ve uyumlu olmayan yapılar var	3	12
	Oda oda farklı özelliklerde saraylar var	1	4
Uyum nasıl sağlanmış?	Renk uyumu	2	
	İkisi de simetrik	1	
	Pencere ve kapılardaki kavisler mobilyalarda da var	1	
	Bina iç ölçülerine orantılı olarak mobilyalar üretilmiş	1	
	Sarayların gösterişli ve sade olmasına uygun mobilyalar	1	
Uyumsuzluk nedenleri	Mobilyaların diğer saraylara taşınmasından dolayı	1	
	Mimari barok ama mobilya rokoko veya louis olabiliyor	1	

Şekil 5.55. Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ile mimari yapının uyumu

Çizelge 5.60 ve Şekil 5.55'e göre katılımcıların %84'ü Osmanlı Saray Mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlar ile uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar uyumun nasıl sağlandığı konusunda ise renk uyumu olduğunu, iç mekânlarda ve mobilyalarda simetri olduğunu ifade ederken pencere ve kapılardaki kavislerin mobilyalardan da olduğunu, bina iç ölçülerine orantılı olarak mobilyalar üretildiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar ayrıca sarayların gösterişli ve sade olmasına mobilyaların da uyum sağladığını gösterişli saraylarda daha gösterişli mobilyaların kullanıldığını, sade saraylarda ise daha sade mobilyaların kullanıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar odaların işlevlerine göre renk ve mobilya seçiminin yapıldığını da görüşlerinde belirtmişlerdir. Padişahın kullandığı

odada altın yıldızlı süsleme kullanılırken yöneticilerin odalarında bronz yıldızlı süsleme kullanılmıştır. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *“Yani sarayların yapısına baktığımız zaman o dış mekândaki tasarım mobilyalara da yansıdığını düşünüyorum. Özellikle pencerelerdeki ve kapılardaki üst taraftaki kavislerin mobilyalarda da yer aldığını düşünüyorum. Aynı şekilde masaların tasarımında, sandalyelerin tasarımında biraz daha kavisli geometrilerin kullanıldığını düşünüyorum.”*

Ö2: *“Saraya baktığımız zaman dışarıdan bile saraya baktığımız zaman klasik mimariyi görebiliyorsunuz. İçeri girdiğiniz zamanda klasik bir yapıda yapılmış sarayın içine girdiğiniz zaman modern mobilyaları görmüyorsunuz aynı şey mobilyalara da yansımış yani. Uyum çok net bir şekilde var yani. ... Padişahın kullandığı odayla diğer başka bir yönetim kademesinde kullanan kişilerin mobilyaları da birbirinden farklılık göstermiştir. Yani birinde altın yıldızlı bir süsleme yapılırken diğerinde daha bronz yıldızlı bir süsleme yapılmıştır.”*

A2: *“Gösterişli, mekânın şeyini, ortamını temsilen ona uygun bir şekilde eşyaların da yerleştirilmiş veya düzenlenmiş olduğunu söyleyebiliriz. Yani mekânsal anlamda mekân mekân eşya gruplandırmalarının olduğunu söyleyebiliriz.”*

A3: *“Uyum anlamında baktığımızda sarayın kendi mimarisi açısından baktığımız zaman mekânın genel iç mekânın yapısı açısından baktığımda, iç mekândaki bezemelerle genelde mobilyaların mümkün olduğunca uyumlu hale getirildiğini, renk tercihlerinin ya da varak kullanımı gibi şeylerin hem mobilya hem mekânlara yansıdığını, o noktada bir tasarım bir dil birliğinin büyük oranda olduğunu söyleyebilirim ama bana mekânla uyumu dersiniz, bizim geçmiş mobilya kültürümüzdeki mobilyanın mekânla bütünleşmesi şeklinde değil bunlar, çünkü batılılaşma etkisindeki mobilyalar aslında daha tekil ve daha hareketli”*

3 katılımcı ise uyumlu olan yapılar olduğu gibi uyumsuz olan yapılarında olduğunu belirtmiştir. Mimarisi barok tarzı olan bir sarayda rokoko ve louis tarzında mobilyaların bulunduğunu ifade eden katılımcılar aynı zamanda mobilyaların bir saraydan başka bir

saraya taşınmasından dolayı da uyumsuzlukların ortaya çıktığını ifade etmişlerdir (Çizelge 5.60). Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A1: “Bazılarında var bazılarında yok. Yani hepsi uyumlu değil. Çünkü bazı tarzlar şöyle uyumlu, barok tarzıyla uyumlu. Bazı tarzlar da uyumlu değil. Ama özellikle ağırlıklı olarak dışarıdan gelip de o ortam içerisinde yaşayanlar, devamlı ağırlanan misafir vesaire, devlet adamlığı noktasındaki o karşılamaların hepsi o büyük salonlar uyumlu yani ağırlıklı olarak.”

A10: “Şimdi baktığımız zaman barok üslubunda yapılmış ama içinde işte rokoko da var, louis’ler de var. Neden biliyor musunuz bütün sebep şu, sizden kaynaklanmayan, sizin yaratmadığınız kültürler, o yüzden oturmuyor tam yerine. Yani bir şeyi ödünç alıyorsanız sizin yaptığınız gibi olmuyor, içselleştiremiyorsunuz. Çünkü orada çalıştırdıkları adamlar da sonuçta batılı zihniyete sahip adamlar ama yine de tabii bir Fransız coğrafyasındaki oradaki kralın yaşadığı alanla belki tutmuyor, farklılık var. Çünkü başka bir sentez var orada, bir de doğulu tarafımız da var ihtiyaçlarımız, psikolojik ihtiyaçlarımız doğulu geleneğimizin de bizi yönlendirmesine sebep oluyor.”

Firma temsilcileri ve öğretmen katılımcılar Osmanlı saray mobilyalarının mimari mekânlar ve iç mekânlar uyumlu olduğunu ifade ederken akademisyen katılımcılardan uyumlu ve uyumlu olmayan yapılar olduğunu ifade eden katılımcılar vardır (Çizelge 5.61).

Çizelge 5.61. Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri konusunda katılımcıların mesleklerine göre oluşturulan kodların dağılımı

Uyum	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Uyumlu	7	9	5	21
Uyumlu olan ve uyumlu olmayan yapılar var	0	0	3	3
Oda oda farklı özelliklerde saraylar var	0	0	1	1
TOPLAM	9	13	14	36

İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar Osmanlı Saray mobilyalarının mimari mekânlar ve iç mekânlar genel olarak uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir (Çizelge 5.62).

Çizelge 5.62. Osmanlı Saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri konusunda katılımcıların bulundukları şehre göre oluşturulan kodların dağılımı

Şehir	İstanbul	Ankara	Toplam
Uyumlu	10	11	21
Uyumlu olan ve uyumlu olmayan yapılar var.	2	1	3
Oda oda farklı özelliklerde saraylar var.	1	0	1
TOPLAM	19	17	36

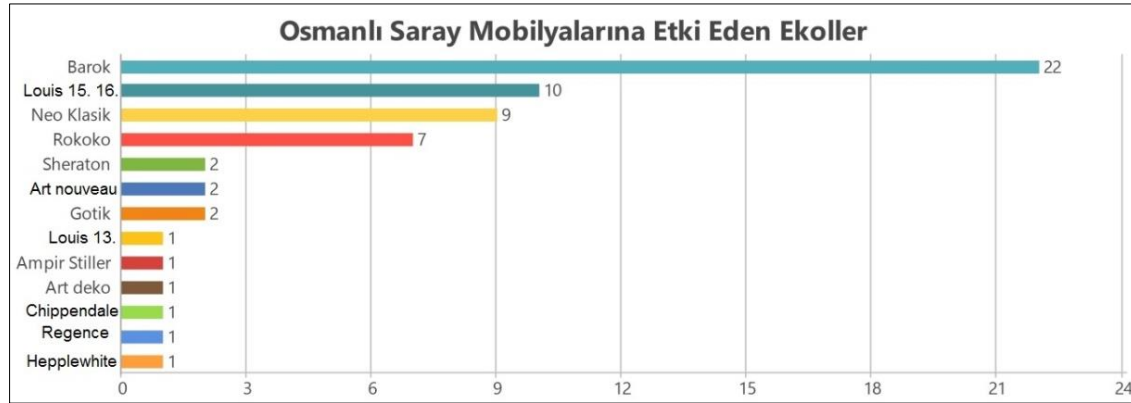
Osmanlı Saray Mobilyasına ve Dekorasyonuna Etki Eden Batı Ekolleri

Yedinci Araştırma Sorusu: *Batıya ait hangi ekoller Osmanlı Saray Mobilyasına ve dekorasyonuna etki etmiş olabilir, belirtebilir misiniz?*

Şeklindeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar üzerinde içerik analizi yapılmış ve katılımcıların verdikleri cevaplar kategorilere ayrılarak kodlanmıştır. Katılımcıların bu konuda oluşturdukları kodlar Çizelge 5.63’de verilmiştir:

Çizelge 5.63. Osmanlı Saray mobilyalarının etkilendiği ekoller konusunda oluşturulan kodlar

Ekoller	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Barok	22	73,33	95,65
Louis (15. ve 16.)	10	33,33	43,48
Neo Klasik	9	30,00	39,13
Rokoko	7	23,33	30,43
Sheraton	2	6,67	8,70
Art Nouveau	2	6,67	8,70
Gotik	2	6,67	8,70
Louis (13.)	1	3,33	4,35
Ampir Stiller	1	3,33	4,35
Art deko	1	3,33	4,35
Chippendale	1	3,33	4,35
Regence	1	3,33	4,35
Hepplewhite	1	3,33	4,35
Kodlanmış BELGELER	23	76,67	100,00
Kodlanmamış BELGELER	7	23,33	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	30	100,00	-

Şekil 5.56. Osmanlı Saray mobilyalarına etki eden ekoller

Çizelge 5.63'e göre, katılımcılar Osmanlı Saray mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilendiğini ifade etmişlerdir. 22 katılımcı Osmanlı Saray Mobilyalarının barok ekolünden etkilendiğini belirtirken 10 katılımcı Louis (15. ve 16.), 9 katılımcı neo-klasik, 7 katılımcı rokoko ekollerinden etkilendiğini belirtmiştir. Katılımcılar bu ekoller dışında Osmanlı Saray Mobilyalarının sheraton, art nouveau, gotik, Louis (13.), ampir stiller, art deko, chippendale, regence, hepplewhite stillerinden etkilendiğini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

A1: “Ekol olarak ya da tarz olarak barok, regency, 15. Louis, 16. Louis, rokoko neo klasik ve art nouveau bunlar söylenebilir. Mimari dekorasyon bazında mesela Dolmabahçe barok, mesela barok yine Nuri Osmaniye camii. Ortaköy Camisi, bunlar hep baroktur. Ondan sonra Türk rokokosu işin içine biraz girmiş.”

F9: “Barok rengi ve hammadresi olarak alınmıştır. Ama üstünde oynamalar yapılmıştır. Böyle şaşaalı bir hale getirilmiştir diye düşünüyorum ben. İşte o deminki yere geleceğiz yine. Barok mimarisi biraz daha böyle keskin mi diyelim, yani çok böyle göz yormayan tek hatta tek renkte giden şeyler. Ama biz ona bazı yerlerinden illa ki bir şeyler alıp oynayıp biraz daha böyle köpürtmüşüz. Şaşaalı hale getirmişiz gibi. Esinlenme olmadan olmaz zaten. Yani bu günümüzde de böyle. O ondan bir şey alacak köşesiyle oynayacak. O sonra bir 10 sene sonra apayrı bir şey çıkıyor.”

Ö4: “Şimdi barok bence gerek motiflerin birbirine grift olarak girmesi çok karmaşık motiflerin kullanılması ki biz son dönemde Fransa etkisini görüyoruz ama yine İngiltere’de yapılan Louis stili mobilyalar da mutlaka kullanılmıştır.”

A2: “Barok etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Barok mantığında, barok görseline uygun yapıldığını söyleyebiliriz. Çünkü şeyde de görüyoruz yani yapıda da böyle bir şey var. Hani ilk Osmanlı devleti kurulduğunda Selçuklu mimari tarzı ortaya konmuş. Selçuklu mimari tarzı korunmuş. Ama daha sonra bu değişim dönüşüm hareketleriyle birlikte, Avrupa’da gelişen sanat hareketlerinin etkisiyle, bunlardan bir tanesi barok, farklılaştığını görüyoruz. Özgünlük açısından baktığımızda Selçuklu etkisi veya Selçuklu tarzı, kendi kişiliği olan bir tarz. Ama Osmanlı döneminde baktığımızda belli bir tarz yok. Esinlenmeler var. Dönemsel esinlenmeler, etkilenmeler var. Dolayısıyla günümüzde de bakıyoruz şimdi yeni yapılan devlet kurumlarında, okullarda vesaire, Selçuklu tarzını görüyoruz, Selçuklu mimarisini görüyoruz.”

Firma temsilcilerinin verdikleri cevaplara göre Osmanlı Saray Mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilenmiş olup bu ekol haricinde öne çıkan bir ekol yoktur. Öğretmen katılımcıların verdikleri cevaplara göre Osmanlı Saray Mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilenmiş bu ekol haricinde Louis ve Neo klasik tarzlardan da etkilenmiştir. Akademisyen katılımcıların verdikleri cevaplara göre Osmanlı Saray mobilyalarının en

fazla barok ekolünden etkilenmiş olup bu ekol haricinde akademisyen katılımcılar neo-klasik, rokoko ve Louis ekollerini öne çıkartmışlardır (Çizelge 5.64).

Çizelge 5.64. Osmanlı Saray mobilyalarının etkilendiği ekoller konusunda oluşturulan kodların katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Ekoller	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Barok	7	9	6	22
Louis (15. ve 16.)	2	5	3	10
Neo Klasik	1	3	5	9
Rokoko	2	1	4	7
Sheraton	1	1	0	2
Art Nouveau	1	0	1	2
Gotik	1	0	1	2
Regence	0	0	1	1
Hepplewhite	0	0	1	1
Chippendale	0	1	0	1
Ampir Stiller	0	1	0	1
Louis (13.)	1	0	0	1
Art deko	1	0	0	1
TOPLAM	17	21	22	60

İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar Osmanlı Saray mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilendiğini eşit sayıda belirtmişlerdir. Barok ekolü haricinde Ankara'daki katılımcılar Louis, Neo klasik ve rokoko ekollerini de çok öne çıkartmışlardır (Çizelge 5.65).

Çizelge 5.65. Osmanlı Saray mobilyalarının etkilendiği ekoller konusunda oluşturulan kodların katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

Ekoller	İstanbul	Ankara	Toplam
Barok	11	11	22
Louis (15. ve 16.)	2	8	10
Neo Klasik	3	6	9
Rokoko	3	4	7
Sheraton	1	1	2
Art nouveau	1	1	2
Gotik	1	1	2
Regence	0	1	1
Hepplewhite	0	1	1
Chippendale	1	0	1
Ampir Stiller	0	1	1
Louis (13.)	1	0	1
Art deko	0	1	1
TOPLAM	24	36	60

II. Abdülhamid Han Döneminin; Geleneksel Osmanlı/Türk Mobilyasının Oluşmasına Katkısı

Sekizinci Araştırma Sorusu: *II. Abdülhamid Han döneminin; Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olmuş mudur? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?*

Şeklindeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlardan elde edilen veri içerik analiziyle çözümlenmiş ve kategori ve alt kategorilere ayrılarak kodlanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan kodlar Çizelge 5.66 ve 5.67’de verilmiştir:

Çizelge 5.66. II. Abdülhamid Han döneminin Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı konusunda katılımcıların cevaplarına göre oluşturulan kodlar

Kodlar	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Katkısı olmuştur	22	73,33	91,67
Katkısı olmamıştır	2	6,67	8,33
Kodlanmış BELGELER	24	80,00	100,00
Kodlanmamış BELGELER	6	20,00	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	30	100,00	-

Çizelge 5.67. II. Abdülhamid Han döneminin Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkıları

II. Abdülhamid'in Katkıları	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Mobilyada Osmanlı kültürünün oluşmasını sağlamış.	5	16,67	55,6
Halkta mobilya kültürünün oluşmasını sağlamıştır.	3	10,0	33,3
Türk ustaların yetişmesine çaba sarf etmiştir.	2	6,67	22,2
Sanat okulları açmış ve mobilya ile ilgili bölümler konmuştur.	1	3,33	11,1
Tamirhane-i Hümayûnu açması	1	3,33	11,1
Avrupa'dan ustalar getirip işin inceliklerinin öğrenilmesini sağlamıştır.	1	3,33	11,1
Avrupa ve Japonya'dan aletler getirtmiştir.	1	3,33	11,1
Kaliteli ürünlerin uygun fiyata imal edilmesine imkân sağlamış.	1	3,33	11,1
Kodlanmış BELGELER	9	30,0	100,00
Kodlanmamış BELGELER	21	70,0	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	30	100,00	-

II. Abdülhamid Han döneminin geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı konusunda 24 katılımcı görüş bildirmiş ve görüş bildiren 22 katılımcının (%91,67'si) II. Abdülhamid'in geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olduğunu ifade etmiştir. Sadece 2 katılımcı katkısı olmadığı noktasında görüş bildirmiştir. Katkısı olduğunu düşünen katılımcılar II. Abdülhamid'in mobilyada Osmanlı kültürünün oluşmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Her ne kadar batıdaki ekollerin benzerleri yapılsa da bu dönemde mobilyalar özgünleştirilmeye çalışılmış, Türk halkına uygun modeller, motifler kullanılmıştır. II. Abdülhamid döneminde Tamirhane-i Hümayûn'un açılması ve mobilya ile ilgili bölümlerin bulunduğu sanat okullarının açılması ile Türk ustalar yetişmiştir. Avrupa'dan ustalar getirtilerek işin inceliklerinin öğrenilmesi sağlanmıştır. Bunun yanında Avrupa ve Japonya'dan mobilya yapımı için aletler getirtilmiştir. Bunların sonucunda da kalite ürünler daha uygun fiyatlara imal edilmiştir. Ayrıca padişahın mobilya merakı ve ilgisi halkta mobilya kültürünün oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

F3: "Kesinlikle olmuştur. Zaten II. Abdülhamid Han kendisi de bir marangoz, çok iyi bir usta. Çok da başarılı. Kendine ait bazı tasarımları dahi var. O yüzden kesinlikle katkısı olmuştur. Zaten onun yaptırdığı Yıldız Sarayının yapıldığı o dönemlerde de aynı şekilde yine batı etkisindeki mobilyalar işte bu masalar, sandalyeler yataklar, bunların hepsi zaten ciddi anlamda göze çarpan ve hâkim olan detaylar. O yüzden

Türk mobilyasında bu II. Abdülhamid Han döneminin kesinlikle çok büyük etkisi var.”

A1: “Evet, II. Abdülhamid yani 1876 doğru yani iktidara geldiği dönem, 1909 döneminde Yıldız sarayında bulunan Tamirhane-i Hümayûn denilen çok sayıda mobilya ürettiği, hatta II. Abdülhamid Hanın bizzat ürettiği mobilyalara ilişkin kayıtlara defterlerde her zaman için rastlanılabilir. Bunlar literatür altında. Marangoz atelyesinin ve çini fabrikasının özellikle o dönemde anılan, kuruluşu bir de kurulum için Avrupa’dan ustalar getirmiş. Bak bizden bir şey yok. Avrupa’dan ustalar getirmiş. İşin inceliklerinin öğrenilmesi sağlanmış bu vesileyle. Bütün aletleri de yine Avrupa’dan getirtmiş, Japonya’dan getirtmiş. Toplamış. Atelyeyi kurmuş. Bu demiş bir eksiklik. Özellikle de bunu şey üzerine yapmış bu Dolmabahçe Sarayındaki o çökme yani maddi çökme üzerine yapmış ki bunu bütçe kaldırmaz demiş. Özellikle Yıldız ve Beylerbeyi sarayının iç şeylerinin yapılmasında biz demiş hemen bir şeyi kuralım. Tabii bunun da Abdülhamid’in altyapısının olması ve ileri görüşünün etkisi var yani. Ondan sonra tabii bu girişimler kaliteli ürünlerin uygun fiyata imal edilmesine imkân sağlamış. Kaliteli ürünlerin imal edilmesine, üretilmesine imkân sağlamış. Mobilya kullanımında batı tarzının sosyokültürel değişimine de imza atmış denilebilir. Bak, mobilya kullanımında çok önemli, batı tarzının sosyokültürel değişimine imza atılmış özellikle. En önemli şey bu. Yani onu şuna katkı dediğim. Abdülhamid’in böyle bir vizyonu var. Yani ve dünya sonra zaten özellikle 1900’lü yıllardan sonra mobilya saraydan böyle dalga dalga bir alta bir alta geldi. Topluma indirgemıştır. Yani başlangıç burayla başlar.”

A2: “Doğrudan etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü Abdülhamid Hanın kendisi zaten marangoz ve sanatçı bakış açısıyla çalışmalarını gerçekleştirmiş. Bildiğim kadarıyla marangozhane kurmuş sarayın içerisinde ve oraya hem ülkeden iyi ustalar kalfalar, çıraklar işçiler getirtmiş çalıştırmış. Hem de eğitmiş, orası bir okul gibi görev yapmış. Bir taraftan da bilinen böyle marangozları yurtdışından getirmiş onları orada misafir etmiş. Tasarım ofisleri kurmuş bu marangozhaneye bağlı olarak. O tasarımları gerçekleştirmiş. Birebir bilindik bir eşyanın yeni tasarımını yapıp onun üretilmesini gerçekleştirmiş. Hatta o şekilde üretilmiş ki, aslı ile aynı, birini diğerinden ayırmak imkânsız. O kadar dikkat edilmiş üretime. Ve çok fazla sayıda eşya üretimi gerçekleşmiş ve bu eşyalarla mesela Yıldız Sarayının eşyaları komple

yapılmış deniliyor. Yıldız Sarayını düşünün, oradaki işte mekânları düşünün, oturma odası, çalışma odası, misafir odası, yemek odası, mutfak, kiler değil mi, banyo tuvalet dâhil, yatak odası, çocuk odası ne kadar oda varsa. Bir ev düşünün o evin içerisinde, müzik odası, oyun odası, onlar da dâhil olmak üzere. Hatta bir de yazlık, kışlık böyle çiçek bahçesi gibi şeyler de var. Tamamı yani, o mekânın tamamının eşyalarının oradaki marangozhanede yapıldığı söyleniyor. Tabii o yapılırken bazı eşyalar düz hatlara sahip, bazıları kıvrımlı, bazıları işte rölyef içeriyor. Süslemeler içeriyor, renklendirmeler içeriyor. Cilalı olması lazım vesaire. Bunları işte toprağa gömülmesi lazım. Mesela kamelya var. Kamelyanın en azından 30 cm. toprağa gömülmesi lazım. Toprağa gömülme demek onun sudan korunması lazım toprağın neminden korunması lazım. Demek ki cila önceki koruma işlemi yapılması gerekiyor. Şimdi o dönemde baktığımızda dolayısıyla bir bütün olarak düşünmek gerekiyor. Ve çok kapsamlı projelerle bu işlemlerin gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz. Ve orada çalışan kişi sayısına baktığımızda ve bunun halktan birileri olduğunu düşündüğümüzde bunun halka yönelik etkisinin olduğu kaçınılmazdır.”

II. Abdülhamid Han döneminin geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olmadığını ifade eden katılımcılar ise II: Abdülhamid'in marangozluğu sadece hobi olarak ve sakin bir şekilde devlet kararlarını almak için yaptığını, mobilya ile uğraşacak vaktinin olmadığını, bundan dolayı da katkısının olmadığını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

F7: “Olmamıştır çünkü 2. Abdülhamit ne mobilya ile ne barok ile uğraşacak vakti yoktu. II Abdülhamit ile Terakkiciler, Yahudiler, Ermeniler uğraşıyordu. Bunlarla uğraşırken kimsenin mobilya ile uğraşacak vakti yoktu. Abdülhamit oymacılık ile uğraşıyordu ama onu da meditasyon amaçlı kendini rahatlatmak hatta zihnindeki bulanık düşünceleri çözümlemek için. Bunları oymacılık tezgâhında çözümleyip ona göre bir siyaset ortaya koyuyordu. Yani mobilya şöyle koltuk böyle falan değil. O siyasi çekişmeler içinde kimsenin bununla uğraşacak vakti de bilgisi de yoktu.

A4: “Yok öyle bir şey. O kendi kendine uğraşmış zevk almış. Güzel bir hobi, keşke bütün padişahlarımızın böyle iyi hobileri olsa. Gerçi var, müzikle ilgilenenler var, şiirle ilgilenen var, film falan var. Gerçi fena değil iyi o anlamda entelektüel yanları... Abdülhamit de işte bu anlamda iyi bir iş yapmış mobilya hobisiyle. Yine de bir şey

yani sonuçta bir arayış, o da mobilya aracılığıyla mobilyayı kendine dert etmiş. Süslemelerle de olsa biraz önce bahsettiğimiz süslemelerle de olsa bir şeyler aramaya çalışmış ama olay süsleme problemi değil yani mobilyada, onun bir kitlesi var, onun bir yapısı var, onun bir genel form karakteri var. Bu asıl belirliyor. Üzerindeki süslemeler onun şeyini değiştirmiyor.”

II. Abdülhamid Han döneminin Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı konusunda katılımcıların mesleklerine göre farklılık yoktur. Buna karşın katılımcıların bulundukları şehire göre incelediğimizde Ankara'daki katılımcıların katkısı olduğu noktası daha fazla görüş bildirdikleri görülmektedir.

Çizelge 5.68. II. Abdülhamid Han döneminin Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısında oluşturulan kodların katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Kodlar	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Katkısı olmamıştır	1	0	1	2
Katkısı olmuştur	7	8	7	22
TOPLAM	8	8	8	24

Çizelge 5.69. II. Abdülhamid Han döneminin Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısında oluşturulan kodların katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

Kodlar	İstanbul	Ankara	Toplam
Katkısı olmamıştır	1	1	2
Katkısı olmuştur	9	13	22
TOPLAM	10	14	24

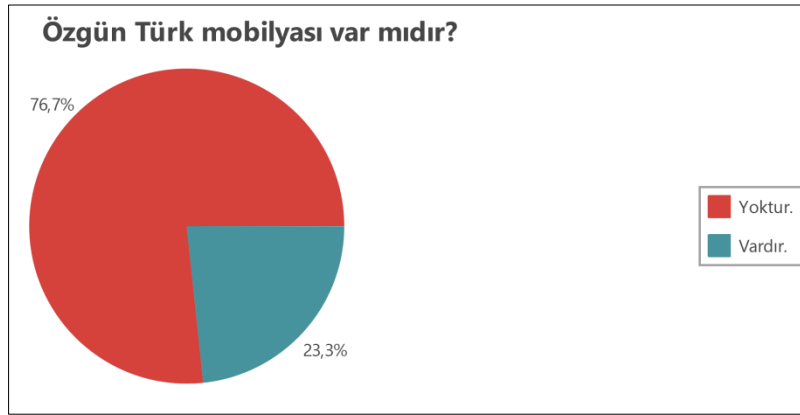
Özgün Türk Mobilyasının Özellikleri

Dokuz, On ve On Birinci Araştırma Sorusu: *Özgün Türk Mobilyası var mıdır? Var ise; Size göre Özgün Türk Mobilyasının özellikleri nelerdir? Yok ise; Özgün Türk Mobilyasının oluşturulması için neler yapılmalıdır?*

Katılımcıların bu sorulara verdikleri yanıtlar içerik analiziyle çözümlenmiş ve kategori ve alt kategoriler oluşturularak kodlanmıştır. Özgün Türk mobilyası konusunda oluşturulan kodlar Çizelge 5.70-5.71 ve Şekil 5.57-5-58’da verilmiştir:

Çizelge 5.70. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodları

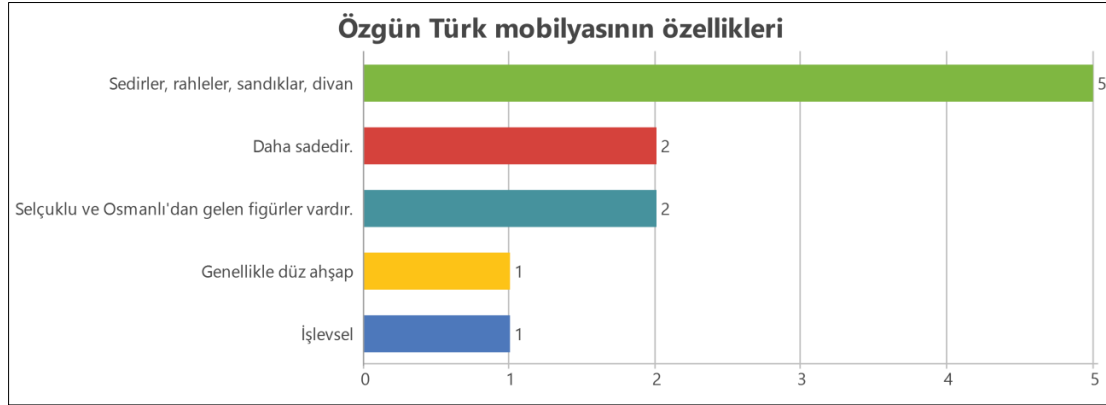
Özgün Türk Mobilyası Var mıdır?	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Yoktur	23	76,67	76,67
Vardır	7	23,33	23,33
Kodlanmış BELGELER	30	100,00	100,00
Kodlanmamış BELGELER	0	0,00	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	30	100,00	-

Şekil 5.57. "Özgün Türk mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodları

Çizelge 5.71. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre özgün Türk mobilyası özellikleri

Özgün Türk Mobilyası Özellikleri	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Sedirler, rahleler, sandıklar, divan	5	16,67	71,43
Daha sadedir	2	6,67	28,57
Selçuklu ve Osmanlı'dan gelen figürler vardır	2	6,67	28,57
Genellikle düz ahşap	1	3,33	14,29
İşlevsel	1	3,33	14,29
Kodlanmış BELGELER	7	23,33	100,00
Kodlanmamış BELGELER	23	76,67	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	30	100,00	-

Şekil 5.58. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre özgün Türk mobilyası özellikleri

Katılımcılara yöneltilen “Özgün Türk mobilyası var mıdır?” sorusuna katılımcıların %76,7'si yoktur şeklinde cevap vermiştir. Özgün Türk mobilyası olmadığını ifade eden katılımcılar kendimize ait bir ekol ve tasarımımız olmadığını belirtmişlerdir (Çizelge 5.70). Katılımcılardan A5, bizde özgün Türk mobilyası olmadığını ama özgün geleneksel Türk evi olduğunu belirtmiştir. Özgün Türk mobilyası olduğunu ifade eden katılımcılar ise bizim kültürümüzde olan sedir, divan, sandık, rahle gibi mobilyaları ifade ettikleri gibi hâlihazırda üretilen mobilyalarımız içerisinde de özgün Türk mobilyası olan mobilyalar olduğunu belirten katılımcılar vardır (Çizelge 5.71). Katılımcılardan F4 şu an Ortadoğu ve Afrika'da Türk mobilyası kültürünün olduğunu ve orada o şekilde satıldığını belirtmektedir. Özgün Türk mobilyası olduğunu ifade eden katılımcılar bu mobilyaların sade, işlevsel olduğunu, Selçuklu ve Osmanlı'dan gelen figürleri içerdiğini, genellikle düz ahşaptan yapıldığını ifade etmişlerdir (Çizelge 5.71). Mobilya örnekleri olarak daha çok sedir, divan, sandık, rahle ve rafları örnek vermişlerdir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A5: “Bizde özgün Türk mobilyası yok ama özgün geleneksel Türk evi var ve Türk evinin içindeki eşyaları, donatıları saydınız. Mobilya hareketli eşya. Bizdekiler genellikle Türk evindekiler sabit.”

F4: “Osmanlı mobilyası dedik ya, artık Osmanlı mobilyası sitelerdeki üretilen klasik mobilyalarla iç içe. Ben de onu Türk mobilyası olarak görüyorum. Yani Ortadoğu'ya da müthiş bir ihracatı olduğu için bu mobilyaların oralarda da şu anda Afrika'ya da yeni yeni bir akım var. Yani bizim kendi mobilyalarımızı da Sudan'a,

Nijerya'ya gitti, yeni de gitmek üzere bir konteyner var. Oralarda Türk mobilyası diye geçiyor.”

A7: “Ama bence özgün Türk mobilyası vardır. Türk mobilyası deyince tabii bizim Orta Asya'dan itibaren, bu Bahaeddin Ögel'den falan arşivde bakmışsınızdır, Türk kültür tarihine girişi falan diye onun çok güzel şeyleri var. Bizim Orta Asya'dan itibaren günlük ihtiyaçlarımız için hareketli de olsa mobilya kullandığımız kesin. Sedir olur, oturmaç olur, sandık olur ama biz hareket de etsek, hatta Oğuz Kaan Destanında falan da geçtiğini söylüyor o masa, sedir ve iskemle gibi şeyleri. Yani bizim tek ve sade olmakla birlikte hareket eden olmakla birlikte bence özgün Türk mobilyası vardır. Bu bir sedir, sandık ya da oturmaç diyebileceğimiz küçük iskemle olarak sınırlansa da, ben özgün Türk mobilyasının olduğunu düşünüyorum. Topkapı'da da bu şey hiç bozulmamış, yine sedirler, raflar, ayaklı tahtalar var yemek yemek için. Selçuklu'da zaten bir ahşap konusunda tabii mobilya illa ahşap olacak diye bir şey yok ama ahşap konusunda önemli bir dönem yaşıyor ahşap işçiliği konusunda zengin bir dönem yaşıyor. Bence özgün Türk mobilyası vardır, son derece sade, işlevsel yani hiçbir zaman mobilya kullanmadık diye bir şey yok. Batı mobilyasından farklı olsa da var bence.”

Özgün Türk mobilyasının nasıl oluşturulması konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşan kodlar Çizelge 5.72 ve Şekil 5.59'da verilmiştir:

Çizelge 5.72. Özgün Türk mobilyasının nasıl oluşturulması konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşan kodlar

Özgün Türk Mobilyası Nasıl Oluşturulmalı?	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Mobilyalarda Selçuklu ve Osmanlı motifleri kullanılmalı	7	23,33	31,82
Türk mobilyası, motifleri konusunda araştırmalar yapılmalı	7	23,33	31,82
Bu konuda eğitimler verilmeli	4	13,33	18,18
Tasarım okulları açılmalı	3	10,00	13,64
Kündekari dünyaya tanıtılmalı	3	10,00	13,64
ARGE merkezlerinin olması gerekiyor	3	10,00	13,64
Bu işin politikasının yapılması lazım	2	6,67	9,09
Devletin bu işe sahip çıkması, koruması lazım	2	6,67	9,09
Her alanı kapsayan çalışma programı oluşturulabilir	2	6,67	9,09
Kültürel birikimimizin açığa çıkartılması lazım	1	3,33	4,55
Kendimize özgü modeller oluşturmamız gerekiyor	1	3,33	4,55
Üniversitelerde usta öğreticilerin görev yapması	1	3,33	4,55
Meslek etiğini, fikri mülkiyeti oluşturmamız lazım	1	3,33	4,55
Sosyal yapı düşünülerek kendimize özgü tasarımlar yapılmalı	1	3,33	4,55
Kodlanmış BELGELER	22	73,33	100,00
Kodlanmamış BELGELER	8	26,67	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	30	100,00	-

Şekil 5.59. Özgün Türk mobilyasının nasıl oluşturulması konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşan kodlar

Çizelge 5.72 ve Şekil 5.59'a göre özgün Türk mobilyası oluşturmak için katılımcıların üzerinde en fazla durduğu konu Türk mobilyası, motifleri konusunda araştırmalar yapılması olmuştur. Katılımcılar kültürümüzdeki Türk mobilyaları ve Türk motifleri üzerine yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanması gerektiği, bu konuda araştırmalar ve projeler yapılması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu şekilde kültürel birikimimiz açığa çıkartılmalıdır. Bununla birlikte katılımcılar Selçuklu ve Osmanlı motiflerinin

mobilyalarda kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar ifadelerinde eğitimin önemine değinmişler, bu konuda konferanslar düzenlenmesi gerektiği, sektördeki kişilere eğitim verilmesi gerektiği ve tasarım konusunda kültürümüzü yansıtan tasarımların hazırlanması için tasarım okulları açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların üzerinde durdukları diğer bir konu ise bu konuda ARGE merkezlerinin olması gerektiğidir. ARGE merkezleri kurulmalı ve buralarda bize özgü tasarımlar geliştirilmelidir. Bunların yapılabilmesi için devletin bu işe sahip çıkması ve bu işe sahip çıkanları koruması gerekmektedir. Devletin bu konuda bir politika oluşturması ve bu işe kaynak ayırması özgün Türk mobilyası oluşması konusunda en önemli adımlardan biridir. Devlet politikasının oluşturulması ile her alanı kapsayan çalışma programları da oluşturulmalıdır. Katılımcılar bizim kültürümüzde olan künde kari birleştirmenin dünyaya tanıtılması gerektiğini de belirtmişlerdir. Katılımcılar en büyük engelin ise bu tarz üretilen mobilyaların maliyetli olmasında dolayı talep görmemesi, bundan dolayı da bu konuda firmalardan desteğin gelmesinin zor olduğudur. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A4: *“Hocam, bu multidisipliner bir şey. Sanat tarihi var, arkeoloji var, mimarlık var, teknoloji var, Bu anlamda bir ülkesel bilişim söz konusu olursa, bunun artı değerleri her alana yansıyacaktır yani bu böyle lokal bir şeyle olmaz. Çok zahmetli olur lokal bir şeyle. Ama şu olabilir işte, bu anlamda bunları dert etmiş kişiler ve bir program, bir çalışma programı oluşturulabilir daha sonraki yıllara bilgi birikimi aktarmak adına. Mesela şimdi biz bu sohbetimizde bir bilgi birikimi oluşturuyoruz.”*

F7: *“Tasarım okulları. Gerek vardır. Bir şey okudum, Çin’de saç kesmek şerefsizlik sayılıyor. Saçını kesen Müslüman adama bir sürü laf sayıyorlar. Neden? Adamın kültürü. Şimdi bizim Türk kültüründe de ne varsa olması gerek. Bizim kendimizi korumamız için. Mobilyada korunmadık, siyasette korunmadık, ekonomide sanatta korunmadık. Kanunda korunmadık yurtdışından kanun aldık. Öyle dersek bizim kültür falan kalmayacak. Bir yandan iktisadi felsefi olarak belli baskıların altındayız. Her şeyi bıraktık hiçbir kültürden bahsedemeyiz. Bizim kültür nedir, onu akademisyenler oturup kendi aralarında konuşacaklar. Bir tasarım okulu açacaklar. Şu anki sanatkârları o tasarım okulu içinde değerlendirecekler ve diyecekler ki siz Türk mobilyası üretin bize. Bizim ihtiyacımıza yönelik üç nesil öteye benim oğlum bu mobilyayı kullansın ya da bir Rus biz Türk mobilyası alacağız mükemmel onlar*

sağlamlık açısından desin. Aynı atalarımızın kündekari sanatı gibi yapılsın ama bu bir kişinin altından kalkabileceği bir olay değil. Bunun bir politikası olması lazım ve 3-5 sanatkâr ciddi bir şekilde buna eğilip yapması gerekiyor.”

Ö1: “Türk mobilyası dediğimizde bir kere bizim çok eskiden beri süregelen gelenek ve göreneklerimizi yansıtmaları lazım. Selçuklu dönemine kadar belki gitmemiz lazım. Osmanlı, Selçuklu döneminden o çift başlı kartal kullanılabilir. Hilal olarak kullanılabilir motiflerin bir yerinde mutlaka hilal, ay ve yıldız kullanılabilir. Kündekari çok farklı bir şekilde dünyaya tanıtılabilir. Yapımı ve uygulaması biraz zor olmakla birlikte çok önemli bir mobilya stili diye düşünüyorum kündekariyi. Lale, Osmanlıda çok yaygındı. Lale mobilyaların farklı yerlerine motif olarak kullanıldığında dünyanın neresinde olursa olsun şu anda yine de Türk motifi olarak yansıyacağını düşünüyorum. Yine Selçuklu dönemlerinde ortaya çıkan o dönemi takip eden farklı geometrik cisimler sonsuza kadar giden Selçuklu güneşi gibi motifler de şu anki mobilyalarda kullanılırsa düzgün bir tasarımla bir Türk mobilyası ortaya çıkabilir diye düşünüyorum.”

A1: “Tasarım okulları bir defa devlet politikası haline dönüştürülmesi bu kesin. Mobilya üreten fabrikalar mutlaka Ar-ge’leri kurulmalı, gerçek anlamda reel anlamda Ar-ge ler kurulmalı ve reel olarak çalıştırılmalı bunlar. Süs, göstermelik olarak değil. Yani var mı var denmemesi lazım. Fabrika gibi çalışmalı bunlar yani. Fabrika nasıl çalışıyor o Ar-ge lerde çalışmalı. Ondan sonra mobilya sektörünün özgün tasarım konusunda bilgilendirmek, rekabet artırıcı çözümler üretmek özellikle, uluslararası fuarlara katılmak, Türk mobilya tasarımında evrensel boyutta bir özgünlüğe mutlaka ulaştırma noktasında olmazsa olmazdır bunlar.”

Özgün Türk mobilyası olup olmadığı konusunda katılımcıların mesleklerine göre önemli bir farklılık olmadığı görülmektedir. Öğretmen katılımcıların özgün Türk mobilyası olmadığı konusundaki yüzdesi diğer katılımcı gruplarına göre daha yüksektir. Katılımcıların bulundukları şehre göre katılımcılar arasında farklılık yoktur.

Çizelge 5.73. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodlarının katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Özgün Türk mobilyası var mıdır?	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Yoktur	7	9	7	23
Vardır	3	1	3	7
TOPLAM	10	10	10	30

Çizelge 5.74. "Özgün Türk Mobilyası var mıdır?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodlarının katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

Özgün Türk Mobilyası Var mıdır?	İstanbul	Ankara	Toplam
Yoktur	12	11	23
Vardır	3	4	7
TOPLAM	15	15	30

II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi

On İkinci Araştırma Sorusu: *II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?*

Biçimindeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar içerik analiziyle çözümlenmiş ve kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar Çizelge 5.75'de verilmiştir:

Çizelge 5.75. "II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?" sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların kodlarının katılımcıların bulundukları şehre göre dağılımı

Sıra	Kodlar	f	
1	Hobi için mobilyalar yapıyordu	9	
2	Kendine özgün tasarımları vardır	5	
3	Bu sayede stres atıyor	2	
4	Mobilya kültürünün oluşmasına büyük katkısı olmuştur	1	
5	Daha çok oymacılık yapmıştır	1	
6	Mobilyaları kendisi yapmasa da orada yaptırmıştır	1	
7	Önemli devlet kararlarını bu sayede daha sakin karar verebiliyordu	1	
8	Batıdan ustalar getirterek ustalar yetiştirmiştir	1	
9	Çok profesyonel ürünler ortaya çıkartmıştır	1	
10	Marangozlukta sınıf üstü bir deha	1	
11	Takdir edilecek bir şey	1	
12	Bunu organize edip sistemleştirip okullaştırıp uzun vadeli proje olarak ortaya koyması çok önemli	1	
13	Mobilya konusunda önemli bir aşama başlatmış	1	
14	Mobilyada çok ciddi farklılıklar aramış, yeni teknikler denemiş	1	
15	Sedef mobilyaları inanılmaz	1	
16	Yurtdışından ithal ettiği mobilya aletleri var	1	
17	Yaptığı mobilyalar	Çalışma masaları	3
		Şifreli çekmeceler, kilitler	2
		Çalışma sandalyeleri	1
		Sarayın merdiven kısmı	1
f: frekans			

Çizelge 5.75'e göre katılımcıların 9'u II. Abdülhamid'in hobi için mobilya yaptığı şeklinde görüş belirtirken 5 katılımcı ise II. Abdülhamid'in kendi tasarımları olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar II. Abdülhamid'in bu hobisi sayesinde stres attığını ve önemli devlet kararlarını bu sayede daha sakin bir şekilde karar verdiğini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar II. Abdülhamid'in sadece oymacılık yaptığını ifade ederken bazı katılımcılar da kendisinin yapmadığını Yıldız Sarayı'ndaki marangozhanede yaptırdığını belirtmişlerdir. Buna karşın bu konuda görüş belirten katılımcıların birçoğu mobilyaları kendisinin yaptığını hatta çok profesyonel ürünler ortaya koyduğunu, marangozlukta sınıf üstü bir deha olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre II. Abdülhamid mobilyada çok ciddi farklılıklar aramış ve yeni teknikler denemiştir. Avrupa'dan özellikle Almanya'dan ve Japonya'dan mobilya yapımı için aletler getirtmiştir. Ayrıca Batıdan ustalar getirtmiş ve Türk ustaların yetişmesini sağlamıştır. II. Abdülhamid mobilya konusunda okullarda açmıştır. Tüm bu yaptıkları Türk mobilyasına ciddi katkıda bulunmuş ve önemli bir aşama kat etmesine imkân sağlamıştır. II. Abdülhamid çalışma masa ve sandalyeleri, şifreli

çekmeceler ve kilitler, sarayın merdiven kısmı gibi mobilyalar yapmıştır. Bir katılımcı sedef mobilyalarının inanılmaz olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö9: *“II. Abdülhamid şu anda günümüzde geleneksel CNC haricindeki makineleri çok fazla kullanmadan bir ortaya ürünler çıkartan, çok iyi ürünler çıkartan çok nadir ustalardan bir tanesidir. Hem padişah hem böyle bir özelliği var. Yani sonuçta hobi olarak yapmış onu fakat profesyonel ustaların profesyonelliğini aşan tarzda bir şeyi var ürünlerinin olduğunu görebiliriz. Kutularla yaptığı işte değişik çekmece vesaire tarzı şeyler var. Orada onun yansımalarını görebilirsiniz. Marangozluğa çok büyük katkısı olduğunu daha önce söylemiştim. Bilgisi harikulade.”*

A7: *“Abdülhamid Han, tuhaf ilginç bir kişilik, aynı zaman da yersek de pek çok yenilik yapmaya çalışmış. Mesela mobilyada gerçekten çok ciddi farklılıklar aramış. Yeni teknikler denemiş. Sedef mobilyaları inanılmaz zaten. Ve bildiğim kadarıyla ustaları falan, Rum ustaları falan almış ve ilk defa yurtdışından ithal ettiği mobilya aletleri var, el aletleri var. Japon aletleri. ... En güzel özelliği bunu bir ileri görüşlü bir devlet adamı vasfıyla yani bireysel bir sanatçı olmasının yanında, bunu organize edip sistemleştirip okullastırıp uzun vadeli bir proje olarak ortaya koyması çok önemli, bu çünkü modern dönemin mentalitelerinden bir tanesi. Abdülhamid'in o dönem bunu yapmış olması çok önemli ama tabii ki, dediğiniz gibi kesintiye uğramış ama yapılan hiçbir şey boşa gitmediği gibi Abdülhamid'in o çabaları da bir şekilde Cumhuriyete aktarılmış ve dönüşerek bu topluma geri dönmüş diye düşünüyorum ama gerçekten önemli bir aşama başlatmış Abdülhamid yani kendinden beklenmeyecek bir alanda son derece dinamik bir sanat alanında gerçekten efor, maddi ve manevi güç gerektirecek bir alanda kendi sanatını aslında toplumun da hizmetine sunacak bir okullaşmaya ve sistemleşmeye sunmuş diyebilirim Abdülhamid ile ilgili. ... bence tasarımcıdır, bir şey yaratmıştır diyebilirim ben gerçekten gördüğüm eserler ve o mobilya şeyi içerisinde hatta birisi de şey demişti, zanaatkar mıydı, sanatçı mıydı dedi bence sanatçıydı. Onun içerisinde gerçekten öyle bir ruh vardı yani padişah olduğu için vesaire değil, bence gerçekten bir mobilya sanatçısıydı, ahşap sanatçısıydı diyebiliriz.”*

Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilebilirliği

On Üçüncü Araştırma Sorusu: *Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin önerileriniz nelerdir?*

Şeklindeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar içerik analiziyle çözümlenmiş ve kategori ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar Çizelge 5.76’da verilmiştir:

Çizelge 5.76. Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin oluşan kodlar

Kategori	Alt Kategori	f
Üretim maliyeti çok yüksek, bu yüzden tercih edilmiyor		10
Talep görür		8
Üretilebilir		7
Talep görmez sadece sergilenir		3
Gençler tarafından talep görmez, 40 yaş üstü talep eder		3
Yapılmasına gerek yok		3
Gelenekçi insanlar alır		2
Çok ağır mobilyalar		2
Üretimin endüstriyel olması lazım		2
Yapılacaksa aslına sadık kalınarak yapılmalı		2
Halktan talep gelmesi gerekir		2
Temizlemesi zor olduğu için oymalı mobilya tercih edilmiyor		1
Kündekari ve Osmanlı desenleri modernize edilip her mobilyada kullanılabilir		1
Özgün tasarımdan ziyade aksesuar ilavesi ile Osmanlı mobilyaları oluşturulabilir		1
Tasarımlar Batıdan Doğuya doğru kaydığı için talep görür		1
Bizim olmayan bir çizgiyi alıp ekleme yapmakla bizim olmaz		1
Üretilmesi ihtiyaca cevap verecektir		1
Yapılmaya çalışıldı ama başarılı olmadı		1
Özgün bir model yapabilmemiz için tasarımcıyı doyurmamız lazım		1
Günümüzde daha fonksiyonel, modüler mobilyalar tercih ediliyor		1
Türk mobilyası oluşturmak sadece bir desenden bir renk		1
Türk mobilyası oluşturmak için bütün birikimlerinizden beslenmemiz gerekiyor		1
Özel sektörü şekillendiren şey parayı kazanacağı yerdur		1
Konstrüksiyon özellikleri	Zıvana	4
	Kavela	1
f: frekans		

Çizelge 5.76'ya göre katılımcılar Osmanlı mobilyasının üretilebileceğini ama burada maliyetin çok önemli olduğu üzerinde durmuşlardır. Katılımcılar üretimin endüstriyel olması gerektiği, üretim maliyetinin düşük olması gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcılar Osmanlı tarzı mobilyaların çok ağır, klasik mobilyalar olduğu ve üretim maliyetlerinin de yüksek olduğunu belirtmişler. Katılımcılar eğer maliyet düşürülürse talep olabileceğini belirtmekle birlikte gençlerin bu tarz mobilyaları tercih etmediği daha çok 40 yaş üstü kesimin ve gelenekçi insanların tercih edebileceğini belirtmişlerdir. Osmanlı mobilyalarını 8 katılımcı talep göreceği yönünde görüş belirtirken 3 katılımcı talep görmeyeceği sadece sergilenebileceği ve özel mekânlarda kullanılabileceğini, 3 katılımcı ise Osmanlı mobilyası yapılmasına gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Nasıl yapılabileceği konusunda katılımcılar ilk olarak tasarım üzerinde durmuştur. Tasarımın çok zor bir konu olduğu ve özgün tasarım oluşturmanın maliyetli olduğunu ifade eden katılımcılar olduğu gibi özgün tasarımdan daha çok aksesuar ilavesi ile Osmanlı mobilyaları oluşturabileceğini ifade eden katılımcılar da vardır. Tasarımların Batıdan Doğuya doğru kaydığını bundan dolayı da bu tarz mobilyaların talep göreceği de belirtilmiştir. Bunların yanında yapılacaksa aslına sadık kalınarak yapılması gerektiği, modern ile klasiği birleştirerek Osmanlı mobilyalarındaki ruhun verilemeyeceğini belirten katılımcılar da vardır. Bazı katılımcılar bizim olmayan bir çizgiye eklemeler yaparak bizim olmayacağı ve özgün tasarımlar yapmamız gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar konstrüksiyon özellikleri konusunda çok görüş belirtmezken 4 katılımcı zıvana, 1 katılımcı kavela geçme kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

F7: "Tasarım Okulu bunu çözer. Bu sorduğunuz en zor soru çünkü saray mobilyası üretilebilir, üretiliyor şu anda zaten çok üst seviyede. Abdülhamid'in kullandığı mobilyaları çok daha iyisini şu an orta seviye bir ailenin evinde bulabilirsiniz. Abdülhamid de ağzı açık seyrediyor ama Abdülhamid'in mobilyaları ahşap antika özelliğe sahip fakat şu anda kullanılan mobilyalar 20 sene sonra çöpe bile atılsa çevreyi kirletir. Dolayısıyla üretilebilir ama nasıl üretilebilir? Şöyle olabilir bu tür mobilyaların üretim maliyeti ciddi yüksek. Eğer ahşaptan 100 kişiden 25'i alıyorsa kesinlikle 75'i alamaz çünkü gücü yetmez. Yüzde 25'e düşer alım seviyesi. Bu da piyasada durgunluğa sebep olur."

A3: "Türk mobilyası yaratabilmek ya da bir kültürün mobilyasını yaratabilmek, bir desenden bir renkten beslenmeye yetmez, o deseni ve rengi kullanırsınız bazen ama

asıl olması gereken şey sizin bütün birikimlerinizden beslenmektedir. Bu birikimleri bir kere ortaya koymak lazım. Bu birikimler biraz önce biz mesela bizim için yıkanmayı ifade ettik, bizim için kapıyı ifade ettik. Bir kere bunun dünyada kabul görüp görmemesi ayrı, ancak bizim bunlara sahip çıkma kabiliyetini gösterebilmemizle alakalı kültürel bir şey oluşturmak. Şimdi buna sahip çıkabilmenin koşulu da aslında evrensel bazı aktörlerle besleniyor. Bu ne demek? Sizin ekonominizle çok alakalı. Mesela biraz önce kündekari dedik, kündekari yapmanız ya da yalancı kündekari yapmanız ya da yalancı kündekari dahi yapmadan kündekari görünümlü CNC ve benzeri makinelerden çıkmış bir mobilya yapmanız arasında ciddi farklar var. Bunlar tabii ki ekonomik girdileri de gerektiriyor. Sizin ancak ve ancak yani bunların yaşamasını sağlayacak devlet. Devletin bunu yapacak da gücü, ekonomisi olması gerekiyor. Devlet kendi ekonomik sınırları içerisinde kendi dünyasında yer verdiği kendi devlet grupları içerisinde yer verdiklerinden başlayarak, belli alışkanlıkları... Mesela şu an firmalar DMO'ya malzeme veriyor. DMO'ya malzeme verirken firmanın yeterlikleri var, verdiği malzemenin de özellikleri var, resmi var. Oradaki rakamları da belli şimdi oraya biz bir Türk mobilyasını sokacaksa bir kere önce kendi gücümüzün yettiği yerlere sokmamız gerekiyor ki sektör bunu üretsın. Çünkü sektör şu an ne üretiyor, suntalam kenar bandı ile ya da PVC ile kapatılmış bir masa, hatta suntalamda üzerinde oynayarak derzler açılmış vb. desenler yaratılmış belki üzerine bir deri giydirerek daha makama dönüştürülmüş falan görüntüler yaratma çabası içerisinde çünkü piyasa bunu söylüyor kendisine. Ne zaman ki piyasa başka bir şey ister, özel sektör zaten oradan gider. Özel sektörü şekillendiren şey parayı kazanacağı yerdir. Dolayısıyla biz bir kültür yaratmak istiyorsak, o kültürün önce kendi içerisinde talebinin yaratılması lazım. Yani birilerinin talip olması lazım. Biz sizinle bir firmamız olsa, o firmada böyle bir söylemle pazarlama süreci başlatabiliriz, başarılı da olabiliriz. Bu ticari bir başarı da olabilir. Ama sizin sorunuz bir kültür yaratmak, bir kültürün çıktısını dünyaya anlatmak olduğundan, bu çok daha üst bir politika gerektirir, hem çok zor bir şeyden bahsediyoruz hem de yapılacaksa önce o üst çerçeveden ele alınması gerektiği üzerine konuşmayı gerektirir.”

A5: “Gerek yok bence. Ama dediğim gibi o sarayda olan mesela bir mobilya stili vardır, onun aynısı üretilir kullanılır olur. Yani o stilde üretilir tutarlı bir şekilde ama bunu

günümüze uyarlamakta pek başarılı olamıyoruz. O doğru bir yaklaşım değil. Çünkü dediğim gibi o ruha uyarlayamıyoruz öncelikle, tutarsız kalıyor.”

Ö3: *“Mesela tasarımlarda en çok kullanılabilecek motiflerden bir tanesi Hilal motifi olabilir. Bizim özellikle künde-kari ve Osmanlı desenleri, bizim kültürümüze adapte edilip, modernize edilip her mobilyada, sadece belirli oturma gruplarında şunda bunda değil bütün mobilyalarda uygulanıp çok rahat kullanılabilir. Ve bu teknolojiyle de daha da güzelleri yapılabilir bence. Kolaylıkla üretilebildiği için özgün tasarım olduğu sürece halk tarafından da kabul göreceğini düşünüyorum.”*

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve geliştirilen öneriler aşağıda sistematik bir sıra ile açıklanmıştır.

Araştırmanın sonuçları araştırma yöntemlerine uygun olarak iki bölüm halinde verilmiştir.

Dönem mobilyaları ile ilgili sonuçlar

Sultan II. Abdülhamid Han'ın iyi bir tasarımcı ve marangoz olduğu, Yıldız Sarayı'nda kurduğu özel marangozhane ve Tamirhane-i Hümayûn ile çok sayıda mobilya ve ahşap eser tasarladığı, ürettiği ya da üretilmesine katkıları olduğu saptanmıştır.

Yaptığı ahşap eserlerde, bilinçli bir biçimde kendine has birtakım teknikler ve süslemeler kullanarak adı konulmamış bir üslup oluşturmaya çalışmıştır. Bugün çeşitli müze, kurumlarda bulunan mobilya ve ahşap eserlerin malzeme, teknik ve tasarımları bu bilinç ve işçiliğin göstergesi olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmalar sonucunda Sultan II. Abdülhamid'in sanatçı ve zanaatkâr yönünü Batı sanatının ürünü olan Mobilya ile zirveye çıkardığı tespit edilmiştir. Sultan mobilyayı Doğu-Batı sentezi yaparak Osmanlı kültürüne ait olmayan eşyaları, yemek odası takımlarını, sandalyeleri, çalışma masalarını Batı sanatına ait olmayan süslemelerle, tekniklerle ve üsluplarla imal etmiştir. Türk kültüründeki rahleler, cami mobilyaları, kapılar, sandıklar, divanlara uygulanan sedef, fildişi, kakma ve oyma süsleme tekniklerini dolaplara, sandalyelere, masalara uygulamış veya uygulatmıştır.

Sultan II. Abdülhamid Han'ın döneminde Batı'da başlayan eklektisizm zamanla Neo-Gotik, Neo-Rönesans yerine Osmanlı köklerinden beslenmiş Selçuklu ve Klasik Osmanlı, Mısır, Endülüs, Şam, Hindistan gibi tüm Halifelik topraklarını da temsil edecek şekilde Osmanlı Eklektisizmi uslubunda mobilya ve ahşap eserlere yansıdığı görülmüştür. Yıldız Sarayında üretilen mobilya ve ahşap eserler Osmanlı, İslam ve Doğu köklerinin etkisiyle, seçmeci eklektik unsurlarla daha girift bir hale dönüşerek, tüm ülke coğrafyasına daha uygun ahşap eserler ve mobilyalar olarak imal edilmiştir. II. Abdülhamid Han'ın ürettiği eserlerde Halifelik Misyonu'nun etkilerinin süslemelerde hilal ve armalar, küfi yazılar şeklinde ortaya çıktığı görülmüştür. II. Abdülhamid Han'ın asıl yapmak istediği Batı ve

Doğu sentezini yaparak ayrıntılarında eklektisizmi barındıran özgün bir mobilya üslubu oluşturmak ve bunu İmparatorluğun tamamına yaymak olduğu değerlendirilmektedir.

II. Abdülhamid Han'ın tasarladığı, ürettiği ahşap eserlerin farklı amaçlar için üretilen mobilyaların bir arada düşünülerek tasarlandığı, fonksiyonel mobilyalar olduğu görülmüştür. Maslak Kasrındaki aynalı döner kapı, Dolmabahçe Sarayındaki merdivene dönüşen koltuk bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu amaçla üretilen mobilyaların fonksiyonel ve özgün tasarımlar olduğu ve II. Abdülhamid Han'ın tasarımcı yönünün kanıtı olduğu değerlendirilmektedir.

Tez çalışması kapsamında çeşitli saray, müze ve kurumlarda Sultan II. Abdülhamid Han'a atfedilen 29 eser belirlenmiş olup, bu ahşap eserlerin dijital ortamda Autocad programı ile net görünüşleri çizilmiş ve tasarım, konstrüksiyon özellikleri değerlendirilmiştir. Bu ahşap eserlerin öne çıkan özellikleri arasında sedef kakma ve oyma tekniklerinin ağırlıkta olduğudur. Şam işi denilen teknikle muşarabiyelere yer veren, geleneksel klasik formda geometrik ve bitkisel süslemelerin dönemin anlayışına göre süslemelerde yer aldığıdır. Özellikle bazı dolaplar mimari bir cepheye benzeyen tarzda tasarlanmış, bu tasarımların eklektik mimari öğelerin ahşaba uygulanmasında mukarnas, palmet gibi süsleme öğeleri ile kûfi yazılar da yer almıştır.

Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen mobilya ve ahşap eserler arasında çalışma masaları, paravanlar, el aynası, hünkâr mahfili kafesleri, dolaplar, kavukluk, yemek odası takımı sandalyeleri, sehpaları, küstüm koltuğu, giriş sehpası, mücevher çekmecesı, çay masası, rahle, koltuk, arşiv dolapları yer almaktadır. Yıldız, Dolmabahçe, Beylerbeyi Sarayları, Şale Köşkü, Maslak Kasrı, Yıldız Hamidiye Camisi, İstanbul Vakıf Hat Sanatları Müzesi, İstanbul Deniz Müzesi, Deniz Okulu, İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri arşivi, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Kılıçlık salonu, T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Osmanlı Arşivi Başkanlık Makamı, Çankaya Atatürk Müze Köşkü, Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Makamı ve İtalya'da bir müzayede evi, Sultan II. Abdülhamid'e atfedilen eserlerin bulunduğu müze, kurum ve yerlerdir. Sultan II. Abdülhamid Han'a atfedilen bu eserlerde Osmanlı arması, Ayyıldız motifi, Tuğra ve bazen de Latin harfleri ile isminin baş harfleri olan "AH" monogramı kullanıldığı görülmüştür.

Ayrıca arşiv belgeleri ve hatıratlardan anlaşıldığı üzere Sultan II. Abdülhamid'in Yıldız'da hususi marangozhanesi ve sarayın mobilya fabrikası olan Tamirhane-i Hümâyûn'u kurdurup, burada neredeyse otuz üç yıl boyunca eser vermesi, burada çalışacak usta ve öğrencileri istihdam etmesi bakımından önemlidir. Bu dönemde Abdülhamid, kendi ürettiği eserler ve sarayın Tamirhanesi'nde üretilenler ile birlikte bir sanat üslubu yaratmayı hedefleyerek mobilyada adı konulmamış bir "Abdülhamid üslubu" olarak adlandırılabilir stilde eserler üretmeyi başarmıştır. Fakat onun tahttan indirilmesi yanında İmparatorluğun tamamen yıkılması ile bu sanat üslubu sekteye uğramıştır. Yine de bu üslubun mimarideki 'Milli Üslub'a benzeyen özellikleri bir süre daha devam etmiştir.

Sultan II. Abdülhamid Han dönemi mobilyaları ile ilgili yapılan araştırmamızın en önemli kaynağı T.C. Cumhurbaşkanlığı Devler Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtları olmuştur. Bu kayıtlarda Tamirhane-i Hümâyûn defterleri, dış ülkelerden satın alınan mobilyalar, dış temsilciliklerin mobilya ihtiyaçları, Osmanlı devletinde mobilyalarda kullanılan sedefin nerelerden çıkarılacağı vb. işlerin tamamının arşiv kayıtlarında bulunduğu tespit edilmiştir.

Tamirhane-i Hümâyûn defterlerinde II. Abdülhamid Han'a ait Hususi Marangozhanesi ve Tamirhane-i Hümâyûnda yerli ve yabancı pek çok ustanın çalıştığı, bazı durumlarda Dış ülkelerden satın alınan mobilyalar için geçici olarak yurt dışından bu firmaların ustalarının Tamirhane-i Hümâyûnda istihdam edildiği görülmüştür.

II. Abdülhamid Dönemi mobilyalarında özellikle ağır oymaların ve kakmaların uygulandığı, sedef, bağa, fildişi, pirinç süslemelerinin kullanıldığı görülmüştür. Üslup olarak 19. yüzyılın üslup, desenlerin, bitkisel motiflerin kullanıldığı abanoz, pelesenk, gül, sedir, maun, ceviz, kayın gibi ağaçların kullanıldığı görülmüştür.

Araştırma kapsamında incelenen 29 ahşap eser ve mobilyanın genellikle oyma, kakma, marketri ve tornalama teknikleri ile imal edildiği, ahşap parçalarının birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı, yabancı çatalı kınışlı, kapakların zıvanalı çerçeve kapak birleştirme ile birleştirildiği, kapak çerçevelerin içine tablarkaya ya da kontraplak yerleştirildiği, kapakların genellikle yaprak pirinç menteşeli, bazı kapakların ise sürme kapak olarak imal edildiği, ahşap birleştirmelerin genellikle gönyeburun olarak yapıldığı, mobilyaların taç kısımlarında ters kordon uygulandığı, çekmecelerin iç kenar

birleştirmelerinin genellikle lambalı, dişli birleştirme olarak yapıldığı, ahşap parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve ahşap eserlerin ve mobilyaların üst yüzeylerinde gomalak cila ile cilalarının yapıldığı tespit edilmiştir.

İstatistiki sonuçlar

Nicel anket sonuçları

Katılımcılara göre belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek gerekmektedir. Katılımcılara göre tasarımcıların kimliklerinin her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenmektedir. Katılımcılara göre tasarımcılar küresel trendleri takip etmeli ve onları etkilemesi gerekmektedir. Katılımcılara göre özgün Türk mobilyası dünya pazarlarında bilinmemektedir. Katılımcılara göre mobilyanın çizgisel değerlerinin toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Katılımcılara göre Türk mobilyasının yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşınması gerekmektedir. Analiz sonuçlarına göre tüm sorularda erkek katılımcıların ortalaması kadın katılımcılardan yüksektir. Katılımcıların mesleklerine göre sorularda ise; “Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.” sorusunda en yüksek ortalama öğretim elemanlarına, en düşük ortalama firma temsilcilerine aittir. “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda ise öğretim elemanlarının ortalaması diğer meslek gruplarına göre çok düşüktür. Bu soruda en yüksek ortalama firma temsilcilerine aittir. “Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.” sorusunda ise en yüksek ortalama öğretmenlere, en düşük ortalama öğretim elemanlarına aittir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre sorularda “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda lisansüstü mezunlarının ortalaması diğer eğitim durumu gruplarına göre düşük olup bu soruda en yüksek ortalama lise ve yüksekokul mezunlarına aittir. Buna göre lisansüstü mezunları özgün Türk mobilyasının dünya pazarlarında bilinmediğine inanırken lise ve yüksekokul mezunları dünya pazarında bilindiğine inanmaktadır. “Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.” sorusunda ise en yüksek ortalama üniversite mezunlarına, en düşük

ortalama lisansüstü ve yükseköğretim mezunlarına aittir. Katılımcıların bölümlerine göre sorularda genel olarak Mimarlık bölümünden olan katılımcıların ortalaması düşüktür. Buna karşın Sanat Tarihi ve Ağaççılık Endüstri Mühendisliği bölümlerinden olan katılımcıların ortalamaları yüksektir. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre sorularda genel olarak 1-10 yıl kıdemi olan katılımcıların ortalaması düşüktür. Buna karşın 21 yıl ve üzeri meslek kıdemi olan katılımcıların ortalamaları yüksektir. Soruların katılımcıların görev yaptıkları il ve yere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit sonuçlarına göre il ve ilçe merkezindeki katılımcılar arasında sadece “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda anlamlı farklılık vardır. Bu soruda ilçe merkezindeki katılımcıların ortalaması daha yüksektir. Ankara ve İstanbul’daki katılımcılar arasında ise 4 soruda anlamlı farklılık vardır. “Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.”, “Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları etkileyebilmelidir.” ve “Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımaktadır.” sorularında İstanbul’daki katılımcıların ortalaması Ankara’daki katılımcılardan yüksektir. Buna karşın “Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.” sorusunda Ankara’daki katılımcıların ortalaması daha yüksektir.

Bu sonuçlar araştırma hipotez 1’de öne sürülen; Akademisyen, Öğretmen ve Firma temsilcilerinin “belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için, kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirmek gerekirken gerekmediği, tasarımcıların kimliklerinin her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenip şekillenmediği, tasarımcıların küresel trendleri takip edip etmedikleri, özgün Türk mobilyasının Dünya pazarlarında bilinip bilinmediği, mobilyanın ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi olup olmadığı, mobilyanın çizgisel değerlerinin toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği, özgün Türk mobilyasının yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşıyıp taşıyamayacağı” ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır.” hipotezini desteklemektedir.

Öğretim elemanları “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.” görüşüne tam olarak katılmamaktadır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.” görüşüne katılımcılar daha çok katılmaktadır. Buna karşın katılımcılar “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.”

görüşüne ise katılmamaktadır. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne de katılımcılar katılmamaktadır. Erkek ve kadın öğretim görevlileri arasında sadece “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda anlamlı farklılık olup bu soruda kadın öğretim görevlilerinin ortalaması daha yüksektir yani kadın öğretim görevlileri bu görüşe erkek öğretim görevlilerinden daha çok katılmaktadır. Öğretim elemanlarının bölümlerine göre arasında 4 soruda da anlamlı farklılık vardır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.” sorusunda İçmimarlık Bölümünden olan öğretim elemanlarının ortalaması en yüksek iken Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.” sorusunda İçmimarlık bölümünden olan katılımcıların ortalaması en yüksek iken Mimarlık bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür. “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda Sanat Tarihi bölümünden olan katılımcıların ortalaması en yüksek, Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği bölümünden olan katılımcıların ortalaması en yüksek, Sanat Tarihi bölümünden katılımcıların ortalaması en düşüktür. Öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre 3 soruda anlamlı farklılık vardır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.” sorusunda 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.” sorusunda 11-20 meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en yüksek, 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. Genel olarak 1-10 yıl kıdemi olan katılımcıların ortalaması düşük, 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalamaları yüksektir. Öğretim elemanlarının görev yaptıkları ile göre Ankara ve İstanbul’daki öğretim elemanları arasında ise 2 soruda anlamlı farklılık vardır. “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.”, “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” sorularında İstanbul’daki öğretim elemanlarının ortalaması Ankara’daki öğretim elemanlarından daha yüksektir.

Bu sonuçlar araştırma hipotezi 2’de öne sürülen “Akademisyenlerin “Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak derslerin olup olmadığı, Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı algısının olup olmadığı, Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısının olup olmadığı” ile ilgili cinsiyet, bölüm, mesleki kıdem, görev yaptıkları yere göre görüşleri birbirinden farklıdır.” hipotezini desteklemektedir.

Öğretmenler Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler olduğu görüşüne katılmamaktadır. Buna karşın öğretmenler Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler olduğu görüşüne daha çok katılmaktadır. Öğretmenler, “Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne de çok katılmamaktadır. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” görüşüne de öğretmenler katılmamaktadır. Kadın ve erkek öğretmenler arasında sorularda anlamlı farklılık yoktur. Öğretmenlerin mesleki kıdemler arasında sadece 1 soruda anlamlı farklılık vardır. “Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.” sorusunda 1-10 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en yüksek, 11-20 yıl meslek kıdemi olan katılımcıların ortalaması en düşüktür. Öğretmenlerin görev yaptığı yere ve ile göre sorular arasında anlamlı farklılık yoktur.

Bu sonuçlar araştırma hipotezi 3’te öne sürülen “Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmenlerinin “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak derslerin olup olmadığı, Türk toplumunda geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısının olup olmadığı” ile ilgili cinsiyet, bölüm, mesleki kıdem, görev yaptıkları yere göre görüşleri birbirinden farklıdır, “hipotezini desteklemektedir.

Firmaların %72,8’i üretim miktarını sipariş üzerine belirlerken, %53,3’ü iç talep üzerine, %20,6’sı dış talep üzerine, %18,7’si üretim maliyetine göre, %16,6’sı finansman koşullarına göre ve %14,2’si ürün fiyatlarına göre belirlemektedir. Firmaların %64,4’ünün bünyelerinde tasarım birimi varken, %51,7’si müşteri isteklerine göre, %25,6’sı internete göre, %19’u katalog ve dergilerden model ve tasarım ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Firmaların %87,9'u Autocad kullanırken %35,6'sı 3DMax, %6,1'i CorelDraw ve %17,4'ü diğer programları kullanmaktadır. Firma temsilcilerinin %83,9'u üretim süreçlerinde CNC makinesi kullanmaktadır. CNC makinesi kullanan firmaların %70,5'i 3 eksenli CNC makinesi kullanırken, %22,9'u 5 eksenli CNC makinesi, %19,1'i 4 eksenli, %17,9'u 2 eksenli ve %2,5'i 1 eksenli CNC makinesi kullanmaktadır. "Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/ Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür." sorusuna firma temsilcileri büyük oranda katılmıştır. Firma temsilcilerinin %30,6'sı bu görüşe tamamen katılırken, %27,7'si büyük ölçüde, %27,4'ü orta derecede katılmaktadır. "Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler." görüşüne de firma temsilcileri büyük oranda katılmaktadır. Firma temsilcilerinin %45,9'u bu soruya tamamen katılırken, %28,8'i büyük ölçüde katılmaktadır. "Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir." görüşüne de firma temsilcileri büyük oranda katılmaktadır. Firma temsilcilerinin %35,4'ü bu görüşe tamamen katılırken %22,7'si büyük ölçüde, %30,1'i orta derecede katılmaktadır. Erkek ve kadın firma temsilcileri arasında sadece "Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir." Sorusunda anlamlı farklılık vardır. Bu soruda erkek firma temsilcilerinin ortalaması kadın firma temsilcilerinden daha yüksek olup buna göre erkek firma temsilcileri "Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir." görüşüne daha çok katılmaktadır. Firma temsilcilerine sorulan soruların eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık yoktur. Firma temsilcilerinin mesleki kıdemlerine göre sadece "Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür." sorusunda kıdemli temsilcilerin ortalamaları daha yüksektir. Firma temsilcilerine sorulan soruların firma temsilcilerinin bulundukları yere ve ile göre "Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür." ve "Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler." sorularında anlamlı farklılık olup il merkezindeki katılımcıların ortalaması ilçelerdekilere göre daha yüksektir. Firma temsilcilerinin İstanbul ve Ankara'da bulunmasına göre 3 soruda da anlamlı farklılık olup İstanbul'daki katılımcıların ortalamaları daha yüksektir. Firma temsilcilerine sorulan soruların üretim süreçlerinde CNC makinesi kullanımına göre anlamlı farklılık yoktur.

Bu sonuçlar araştırma hipotezi 4'te öne sürülen "Firma temsilcilerinin "Üretim miktarını neye göre belirledikleri, faaliyet alanlarıyla ilgili model veya tasarım ihtiyaçlarınızı nasıl karşıladıkları, tasarım (CAD) sürecinde kullandıkları programların neler olduğu, üretim sürecinde CNC makine kullanıp kullanmadıkları, kullanıyorsalar kaç eksen kullandıkları, endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görüp görmeyeceği, günümüzde üreticilerin insanının ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretilip üretilmediği, geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilip üretilmeyeceği" ile ilgili cinsiyet, bölüm, mesleki kıdem ve görev yaptıkları yere görüşleri birbirinden farklıdır." hipotezini desteklemektedir.

Nitel görüşme sonuçları

Katılımcılar Osmanlı kültüründe sandalye, kanepeler, yemek masası, dolap gibi mobilya kültürünün olmadığını; daha çok sedir, seki, kasnak veya sini kültürünün olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar Osmanlı'da mobilyaların Saraydan başlanarak halka yayıldığı, Osmanlı saray mobilyaları ile ilgili genel olarak mobilya kültürünün bize batıdan geldiğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının çıkışının İstanbul'un fethi ile başladığını ifade ederken, bir akademisyen 1612 yılında I. Ahmet'e Hollanda'da kurulan bir firma tarafından altın yaldızlı yani varaklı ve lake boyalı bir çekmece ve sandık göndermesi ile başladığını bir diğeri 1720 yılında Paris büyükelçiliğinden Mehmet Çelebi'nin getirdiği çeşitli malzemeler ile başladığını ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı 17. yüzyıldan sonra, başka bir katılımcı ise son Osmanlı'nın 100-150 yılda batılı mobilyaya yöneldiğini ifade etmiştir. Farklı iki katılımcı ise Tanzimat döneminde batılı mobilyaya yöneldiğini belirtmiştir. Öğretmen bir katılımcı, Tanzimat sonrası yurtdışına çıkan üst düzey yöneticiler ile Osmanlı saray mobilyalarının başladığını ifade etmiştir. Akademisyen bir katılımcısı ise ilk defa Aynalıkavak Kasrı'nda hem batı etkisindeki mobilya hem de klasik Osmanlı sedirinin beraber bulunduğunu belirtmiştir.

Katılımcılar batı etkisinde Osmanlı mobilyalarında en fazla Fransız Barok, İngiliz Rokokosu, İtalyan etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bazı katılımcılar işlemlerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkilerinin görüldüğünü, batıdan aldığımız mobilyaları kendi üslubumuz ile geliştirdiğimizi hatta Türk rokokosu (İngiliz rokokosunu kendimize uyarladığımızı) kavramının ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Akademisyenler Osmanlı

saray mobilyalarında stil konusunda Fransız barok ve İngiliz rokoko stilleri üzerinde durmuşlardır. Öğretmen katılımcılar en fazla klasik, oymalı ve barok tarzı mobilyalar üzerinde durmuşlardır. Firma temsilcileri ise daha çok oymalı mobilyalar üzerinde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre batı etkisinde Osmanlı mobilyalarında en fazla kırmızı ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Bunun yanında altın yaldız, canlı renkler, turkuaz renginin kullanıldığını belirtmiştir. Bu renkler haricinde katılımcılar mavi, turuncu, mor, sarı ve bordo renklerinin kullanıldığını da ifade etmişlerdir. Osmanlı saray mobilyalarında kullanılan renk konusunda en fazla firma temsilcisi katılımcılar görüş belirtmiş, yeşil, kırmızı, altın yaldız ve ahşap rengi ceviz üzerinde durmuşlardır. Buna karşın öğretmen katılımcılar daha çok canlı renkler ve altın yaldız kullanıldığını belirtmişlerdir. Akademisyenler bu konuda çok görüş belirtmemiş olup renk konusunda dengeli bir dağılım söz konusudur. Osmanlı saray mobilyalarında kullanılan renk konusunda İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar yeşil ve kırmızı renkleri üzerinde durmuşlardır. Ankara'daki katılımcılar altın yaldız üzerinde çok görüş belirtirken İstanbul'daki katılımcılar ahşap ceviz rengi şeklinde görüş belirtmişlerdir. İstanbul'daki katılımcılar farklı renkleri daha çok ifade etmişlerdir. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları konusunda ise katılımcılar en fazla kadife, ipek, parlak simli kumaşlar ve saten kumaşlar kullanıldığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının süslemelerinde bitkisel motiflerin kullanıldığını, bitkisel motifler olarak daha çok çiçek ve yapraklar, gül, lale, akantus motifleri olduğunu ifade etmişlerdir. Bitkisel motif ile beraber en fazla kullanılan motifler geometrik desenlerdir. Geometrik desenlerde ise en fazla yıldız, üçgen, kare ve dikdörtgen şekiller daha çok birbirine geçmeli olarak kullanılmıştır. Katılımcılar saray mobilyalarında dini etkilerden dolayı insan ve hayvan figürlerinin kullanılmadığını belirtmişlerdir. Buna karşın bazı katılımcılar ithal edilen mobilyalarda bu figürlerin olduğunu ve saraylarda az da olsa bu tarz mobilyalar olduğu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcı mobilyalarda hayvan figürlerinin olduğunu belirtirken bu motiflerin daha çok mobilyaların ayak kısımlarında kullanıldığını ve aslanpençesi, koçbaşı gibi figürlerin kullanıldığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ayrıca hatai tarzın ve Rumi desenlerin de kullanıldığını ifade etmişlerdir. Osmanlı saray mobilyalarının süsleme özellikleri konusunda en fazla öğretmenler görüş belirtmiştir. Öğretmen katılımcılar mobilyalarda en fazla bitkisel ve geometrik motiflerin kullanıldığını ifade etmişler ayrıca hatai ve rumi tarzlara değinmişlerdir. Firma temsilcileri de bitkisel ve geometrik motiflerin çok kullanıldığı üzerinde durmuştur. Akademisyen

katılımcılar ise bitkisel ve geometrik motifler ile birlikte hayvan figürlerinin hatta insan figürünün kullanıldığını da belirtmiştir. Osmanlı saray mobilyalarının süsleme özellikleri konusunda İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar arasında fark yoktur.

Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının malzeme özellikleri açısından ahşap malzemeler konusunda en fazla ceviz kullanıldığını, ayrıca kayın, ıhlamur, çam, sedir, abanoz, meşe, gül, köknar, elma, armut, ardıç, selvi, maun, şimşir ve pelesenk kullanıldığını belirtmişlerdir. Oyma işlerinde mobilyalarda daha çok ceviz ve kayının tercih edildiğini, kullanılmak üzere yumuşak malzeme olarak ıhlamur ağacı kullanıldığını belirtmişlerdir. Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının kullanılan kumaş tarzları olarak en fazla ipek ve kadifeyi söylemişler pamuk, saten, kapitone, dantel, simli parlak kumaşlar kullanıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının kullanılan diğer malzemeler olarak en fazla mermer ve camı daha az olarak sedef, fildişi, deri kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar pirinç, telkâri, metal, kemik ve malakit taşı kullanıldığını eklemişlerdir. Osmanlı Saray Mobilyalarında kullanılan malzeme özelliklerini katılımcıların mesleklerine göre incelediğimizde ahşap malzemelerinde akademisyen katılımcılar kayın ağacını ifade etmezken öğretmen katılımcılar ve firma temsilcileri ifade etmiştir. Diğer ahşap malzemeler konusunda da ufak farklılıklar vardır. Kumaş malzemeler konusunda firma temsilcileri ve akademisyen katılımcılar daha çok ipek kullanıldığını ifade ederken öğretmen katılımcılar kadife kullanıldığını ifade etmişlerdir. Ahşap ve kumaş haricinde diğer malzemelerde ise firma temsilcileri cam ve mermer, öğretmen katılımcılar mermer, akademisyen katılımcılar sedef kullanıldığını ifade etmişlerdir. Osmanlı Saray Mobilyalarında kullanılan malzeme özelliklerini katılımcıların bulundukları şehre göre incelediğimizde ahşap malzemelerinde İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar benzerlik göstermektedir. Sadece Ankara'daki katılımcıların ifade ettikleri ahşap malzeme çeşitliliği daha fazladır. Kumaş tarzları konusunda da benzerlik olup İstanbul'daki katılımcılarda daha fazla çeşitlilik söz konusudur. Diğer malzemeler konusunda ise Ankara'daki katılımcılar cam kullanıldığını daha fazla ifade etmişlerdir.

Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının menşei konusunda %52'sinin ithal olduğunu ifade ederken, %22'sinin yerli, %17 sinin yerli ve ithal mobilyalarının beraber bulunduğunu, %8,7'sinde ilk başlarda ithal iken daha sonra yerli olduğunu ifade etmiştir. Osmanlı Saray Mobilyalarının yapım teknikleri konusunda katılımcıların çoğunluğu zıvanalı birleştirme konstrüksiyonu kullanıldığını, çerçeve konstrüksiyon, kavelalı

birleştirme, künde kari birleştirme kullanıldığını belirtmişlerdir. Bunun yanında tablalı, kertme birleştirme, kaplama, marketri, dişli birleştirme, gönyeburun birleştirme, kır langıçkuyruğu geçme ve kanal geçme de kullanıldığını belirtmişlerdir. Osmanlı Saray Mobilyaları menşei konusunda firma temsilcileri ve öğretmenler katılımcılar daha çok ithal olduğu yönünde görüşlerini ifade ederken akademisyen katılımcılar hem yerli hem de ithal olduğu konusunda görüşlerini ifade etmiştir. Yapım teknikleri konusunda tüm meslek gruplarındaki katılımcılar zıvanalı birleştirme konstrüksiyonu kullanıldığını belirtirken öğretmen katılımcılar çerçeve konstrüksiyonun daha çok kullanıldığını, firma temsilcileri ve akademisyen katılımcılar kavelalı birleştirme kullanıldığını belirtmişlerdir. Bunun yanında firma temsilcileri ve öğretmen katılımcılar künde kari birleştirmelerin kullanıldığını da ifade etmişlerdir. Osmanlı Saray Mobilyalarının menşei konusunda Ankara'daki katılımcılarda ithal cevabını verenlerin oranı daha yüksektir. Osmanlı Saray Mobilyaları yapım teknikleri konusunda Ankara'da bulunan katılımcılar daha fazla görüş belirtmişlerdir. Ankara'daki katılımcılar zıvanalı ve kavelalı birleştirme üzerinde çok dururken İstanbul'daki katılımcılar çerçeve konstrüksiyon kullanıldığını daha fazla belirtmişlerdir. Künde kari birleştirme konusunda Ankara ve İstanbul'daki katılımcılar hemfikir iken Ankara'daki katılımcılar daha fazla yapım tekniği belirtmişlerdir.

Katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlar ile uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar uyumun nasıl sağlandığı konusunda ise renk uyumu olduğunu, iç mekânlarda ve mobilyalarda simetri olduğunu ifade ederken pencere ve kapılardaki kavislerin mobilyalardan da olduğunu, bina iç ölçülerine orantılı olarak mobilyalar üretildiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar ayrıca sarayların gösterişli ve sade olmasına mobilyaların da uyum sağladığını gösterişli saraylarda daha gösterişli mobilyaların kullanıldığını, sade saraylarda ise daha sade mobilyaların kullanıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar odaların işlevlerine göre renk ve mobilya seçiminin yapıldığını da görüşlerinde belirtmişlerdir. Firma temsilcileri ve öğretmen katılımcılar Osmanlı saray mobilyalarının mimari mekânlar ve iç mekânlar uyumlu olduğunu ifade ederken akademisyen katılımcılardan bazıları uyumlu olmayan yapıların da olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılar Osmanlı saray mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilendiğini ifade etmişlerdir. 22 katılımcı Osmanlı Saray Mobilyalarının barok ekolünden etkilendiğini belirtirken 10 katılımcı Louis (15. ve 16.), 9 katılımcı neo-klasik, 7 katılımcı rokoko

ekollerinden etkilendiğini belirtmiştir. Katılımcılar bu ekoller dışında Osmanlı Saray Mobilyalarının sheraton, art nouveau, gotik, lükens, art deko, chippendale, regency, rejans ve ampir stillerden etkilendiğini ifade etmişlerdir. Firma temsilcilerinin verdikleri cevaplara göre Osmanlı Saray Mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilenmiş olup bu ekol haricinde, Öğretmen katılımcıların verdikleri cevaplara göre Louis ve Neo klasik tarzlardan da etkilenmiştir. Akademisyen katılımcıların verdikleri cevaplara göre neo-klasik, rokoko ve Louis ekollerini öne çıkartmışlardır. İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar Osmanlı Saray Mobilyalarının en fazla barok ekolünden etkilendiğini eşit sayıda belirtmişlerdir. Barok ekolü haricinde Ankara'daki katılımcılar Louis, Neo klasik ve rokoko ekollerini de çok öne çıkartmışlardır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu II. Abdülhamid Han döneminin geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olduğunu ifade etmiştir. Sadece 2 katılımcı katkısı olmadığı noktasında görüş bildirmiştir. Katkısı olduğunu düşünen katılımcılar II. Abdülhamid'in mobilyada Osmanlı kültürünün oluşmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Her ne kadar batıdaki ekollerin benzerleri yapılsa da bu dönemde mobilyalar özgünleştirilmeye çalışılmış, Türk halkına uygun modeller, motifler kullanılmıştır. II. Abdülhamit döneminde Tamirhane-i Hümâyûn'un açılması ve mobilya ile ilgili bölümlerin bulunduğu sanat okullarının açılması ile Türk ustalar yetişmiştir. Avrupa'dan ustalar getirtilerek işin inceliklerinin öğrenilmesi sağlanmıştır. Bunun yanında Avrupa ve Japonya'dan mobilya yapımı için aletler getirtilmiştir. Bunların sonucunda da kalite ürünler daha uygun fiyatlara imal edilmiştir. Ayrıca padişahın mobilya merakı ve ilgisi halkta mobilya kültürünün oluşmasına katkı sağlamıştır. II. Abdülhamid Han döneminin geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olmadığını ifade eden katılımcılar ise II. Abdülhamid'in marangozluğu sadece hobi olarak ve sakin bir şekilde devlet kararlarını almak için yaptığını, mobilya ile uğraşacak vaktinin olmadığını, bundan dolayı da katkısının olmadığını belirtmişlerdir. II. Abdülhamid Han döneminin Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı konusunda katılımcıların mesleklerine göre farklılık yoktur. Buna karşın katılımcıların bulundukları şehre göre incelediğimizde Ankara'daki katılımcıların katkısı olduğu noktası daha fazla görüş bildirdikleri görülmektedir.

Bu sonuçlar araştırma **hipotezi 5'**de öne sürülen “Katılımcıların Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyası hakkında genel düşünceleri, Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyasının

biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri, söz konusu dönem mobilyalarının süsleme özellikleri ile ilgili görüşleri, Osmanlı Saray mobilyalarının; malzeme özellikleri, ahşap/kumaş ve diğer malzeme tercihleri ile ilgili görüşleri, mobilya yapım ve üretim teknikleri ile menşeleri hakkında görüşleri, Batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri ile ilgili görüşleri, Batıya ait ekollerin Osmanlı saray mobilyasına ve dekorasyonuna etki ettiği ile ilgili görüşleri, II. Abdülhamid Han döneminin; Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olduğu ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır.“ hipotezini desteklemektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu “Özgün Türk Mobilyası var mıdır?” sorusuna %76,7'si yoktur şeklinde cevap vermiştir. Özgün Türk mobilyası olmadığını ifade eden katılımcılar kendimize ait bir ekol ve tasarımıımız olmadığını belirtmişlerdir. Özgün Türk mobilyası olduğunu ifade eden katılımcılar bu mobilyaların sade, işlevsel olduğunu, Selçuklu ve Osmanlı'dan gelen figürleri içerdiğini, genellikle düz ahşaptan yapıldığını ifade etmişlerdir. Mobilya örnekleri olarak daha çok sedir, divan, sandık, rahle ve rafları örnek vermişlerdir.

Özgün Türk mobilyası oluşturmak için katılımcıların üzerinde en fazla durduğu konu Türk mobilyası, motifleri konusunda araştırmalar yapılması olmuştur. Katılımcılar kültürümüzdeki Türk mobilyaları ve Türk motifleri üzerine yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanması gerektiği, bu konuda araştırmalar ve projeler yapılması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu şekilde kültürel birikimimiz açığa çıkartılmalıdır. Bununla birlikte katılımcılar Selçuklu ve Osmanlı motiflerinin mobilyalarda kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar ifadelerinde eğitimin önemine değinmişler, bu konuda konferanslar düzenlenmesi gerektiği, sektördeki kişilere eğitim verilmesi gerektiği ve tasarım konusunda kültürümüzü yansıtan tasarımların hazırlanması için tasarım okulları açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların üzerinde durdukları diğer bir konu ise bu konuda ARGE merkezlerinin olması gerektiğidir. ARGE merkezleri kurulmalı ve buralarda bize özgü tasarımlar geliştirilmelidir. Bunların yapılabilmesi için devletin bu işe sahip çıkması ve bu işe sahip çıkanları koruması gerekmektedir. Devletin bu konuda bir politika oluşturması ve bu işe kaynak ayırması özgün Türk mobilyası oluşması konusunda en önemli adımlardan biri olacağını belirtmişlerdir. Devlet politikasının oluşturulması ile her alanı kapsayan çalışma programları da oluşturulmalıdır. Katılımcılar bizim kültürümüzde olan künde kari birleştirmenin dünyaya tanıtılması gerektiğini de belirtmişlerdir. Katılımcılar en büyük engelin ise bu tarz üretilen mobilyaların maliyetli

olmasında dolayı talep görmemesi, bundan dolayı da bu konuda firmalardan desteğin gelmesinin zor olduğudur. Özgün Türk mobilyası olup olmadığı konusunda katılımcıların mesleklerine göre önemli bir farklılık olmadığı görülmektedir. Öğretmen katılımcıların özgün Türk mobilyası olmadığı konusundaki yüzdesi diğer katılımcı gruplarına göre daha yüksektir. Katılımcıların bulundukları şehre göre katılımcılar arasında farklılık yoktur.

Bu sonuçlar araştırma **hipotezi 6**'da öne sürülen "Katılımcıların büyük çoğunluğuna göre özgün Türk mobilyası yoktur. Özgün Türk mobilyası olduğunu düşünen katılımcılara göre bu mobilyalar basit düz formu mobilyalardan oluşmaktadır. Özgün Türk mobilyası olmadığını düşünen katılımcıların özgün Türk mobilyasının oluşturulması için neler yapılabileceği ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır," hipotezini desteklemektedir.

Katılımcılardan çoğunluğu II. Abdülhamid Han'ın hobi için mobilya yaptığını görüş olarak belirtirken 5 katılımcı II. Abdülhamid'in kendi tasarımları olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar II. Abdülhamid'in bu hobisi sayesinde stres attığını ve önemli devlet kararlarını bu sayede daha sakin bir şekilde karar verdiğini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar II. Abdülhamid'in sadece oymacılık yaptığını ifade ederken bazı katılımcılar da kendisinin yapmadığını Yıldız Sarayı'ndaki marangozhanede yaptırdığını belirtmişlerdir. Buna karşın bu konuda görüş belirten katılımcıların birçoğu mobilyaları kendisinin yaptığını hatta çok profesyonel ürünler ortaya koyduğunu, marangozlukta sınıf üstü bir deha olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre II. Abdülhamid mobilyada çok ciddi farklılıklar aramış ve yeni teknikler denemiştir. Avrupa'dan özellikle Almanya'dan ve Japonya'dan mobilya yapımı için aletler getirtmiştir. Ayrıca Batıdan ustalar getirtmiş ve Türk ustaların yetişmesini sağlamıştır. II. Abdülhamid mobilya konusunda okullar da açmıştır. Tüm bu yaptıkları Türk mobilyasına ciddi katkıda bulunmuş ve önemli bir aşama kat etmesine olanak sağlamıştır. II. Abdülhamid'in çalışma masaları ve sandalyeler, şifreli çekmeceler, sehpa gibi mobilyalar yaptığını, sarayın merdiven kısımlarını yaptığını beyan etmişler ve sedef mobilyalarının inanılmaz olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcılar Osmanlı saraylarındaki mobilyaların üretilebileceğini ama burada maliyetin çok önemli olduğu üzerinde durmuşlardır. Katılımcılar üretimin endüstriyel olması gerektiği, üretim maliyetinin düşük olması gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcılar Osmanlı tarzı mobilyaların çok ağır, klasik mobilyalar olduğu ve üretim maliyetlerinin de yüksek olduğunu belirtmişler. Katılımcılar eğer maliyet düşürülürse talep olabileceğini belirtmekle

birlikte gençlerin bu tarz mobilyaları tercih etmediği daha çok 40 yaş üstü kesimin ve gelenekçi insanların tercih edebileceğini belirtmişlerdir. Osmanlı mobilyalarını 8 katılımcı talep göreceği yönünde görüş belirtirken 3 katılımcı talep görmeyeceği sadece sergilenebileceği ve özel mekânlarda kullanılabileceğini, 3 katılımcı ise Osmanlı mobilyası yapılmasına gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Nasıl yapılabileceği konusunda katılımcılar ilk olarak tasarım üzerinde durmuştur. Tasarımın çok zor bir konu olduğu ve özgün tasarım oluşturmanın maliyetli olduğunu ifade eden katılımcılar olduğu gibi özgün tasarımdan daha çok bazı süslemeler ilavesi ile Osmanlı mobilyaları oluşturabileceğini ifade eden katılımcılar da vardır. Tasarımların Batıdan Doğuya doğru kaydığını bundan dolayı da bu tarz mobilyaların talep göreceği de belirtilmiştir. Bunların yanında yapılacaksa aslına sadık kalınarak yapılması gerektiği, modern ile klasiği birleştirerek Osmanlı mobilyalarındaki ruhu veremeyeceğimizi belirten katılımcılar da vardır. Bazı katılımcılar bizim olmayan bir çizgiye eklemeler yaparak bizim olmayacağı ve özgün tasarımlar yapmamız gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar konstrüksiyon özellikleri konusunda çok görüş belirtmezken yine zıvanalı ve kavelalı birleştirme tekniklerinin kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Bu sonuçlar araştırma hipotezi 7’de öne sürülen “Katılımcıların II. Abdülhamid Han’ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleri, Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin önerileri birbirinden farklıdır,” hipotezini desteklemektedir.

Çalışma sonuçlarına göre II. Abdülhamid Han döneminin geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkıları olduğu, Sultan’ın sedef, fildişi ve kakma işçiliğine olan ilgisi dolayısıyla bunları yaygın olarak mobilyalarda kullandığı ve sonuçta dönemin bir üslup özelliğine dönüştüğü belirlenmiştir. Özel marangozhane ve Tamirhane-i Hümayûn’da üretilen ahşap eser ve mobilyalarda, Osmanlı topraklarında özellikle doğuda kullanılan mobilya süsleme teknikleri ve biçimsel özelliklerin etkin bir şekilde uygulandığı belirlenmiştir. Dönemin mobilyalarında şifreli kapak açılımları, gizli bölmeler gibi teknik uygulamaların kullanıldığı, üretilen ahşap eser ve mobilyalarda damgalar, tuğralar, armalar, prinç plakalarda yazılar kitabeler, ay yıldız motifler, AH harflerinin olduğu monogramların uygulandığı görülmüştür. II. Abdülhamid tarafından Tamirhane-i Hümayûn’un sadece bir atelye ya da fabrika olarak düşünülmediği, ayrıca sanat ve tasarım akademisi olarak kurgulanan bir kuruluş olduğu belirlenmiştir. Sultan’ın mobilya sanatına

olan bu ilgisi ve faaliyetleri sonucunda ülkenin genelinde mobilya üretimi ve kullanımının arttığı, Tamirhane-i Hümayûn'da yetişen ustaların, askerliği sürecinde eğitim görenlerin tüm ülke coğrafyasına yayıldığı, Tamirhane-i Hümayûn'un ardından açılan diğer sanayi mektepleri ile üretimin daha da arttığı ve Batı tarzı mobilyaların halk arasında yaygınlaştığı belirlenmiştir.

Ayrıca II. Abdülhamid'in iyi bir tasarımcı ve marangoz olduğu, kurduğu özel marangozhane ve Tamirhane-i Hümayûn ile çok sayıda mobilya ve ahşap eser tasarladığı, ürettiği ya da üretilmesini sağladığı belirlenmiştir. II. Abdülhamid dönemi mobilyalarında özellikle ağır oymaların, kakmaların, marketri ve tornalama tekniklerinin uygulandığı, sedef, bağa, fildişi, pirinç süslemelerinin kullanıldığı görülmüştür. Mobilyaların birbirlerine konstrüksiyon olarak zıvanalı, kavelalı, yabancı çıtalı kınışlı, kapakların zıvanalı çerçeve kapak birleştirme ile birleştirildiği, ahşap parçaların birbirlerine yapıştırılmasında tutkal olarak kazein, glüten veya kan tutkalı kullanıldığı ve ahşap eserlerin ve mobilyaların üst yüzeylerine gomalak cila uygulandığı belirlenmiştir.

Bu inceleme ve araştırmalar sırasında, ülkemiz mobilya sektöründe, günümüz mobilya üretim teknolojileri olan CNC makineleri ile üretim, poliüretan ve polyester döküm teknikleriyle de klasik mobilyaların yaygın olarak üretildiği görülmüştür. Özellikle son yıllarda mobilya üretim firmalarının CNC makinesi maliyeti sebebiyle daha ekonomik olan poliüretan ve polyester döküm tekniklerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Poliüretan ve polyester döküm tekniklerini ile üretilen mobilyaların su ve nemden etkilenmemesi, üst yüzey işlemlerine daha uygun olması, daha hızlı üretilmesi gibi avantajları dolayısıyla piyasada yaygın olarak tercih edilir hale gelmiştir. Araştırma kapsamındaki II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının da günümüzde ergonomik kriterlere dikkat ederek, endüstriyel olarak, düşük maliyetli ve seri olarak üretilbileceği, hem ülkemizde hemde Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu coğrafyalarda yoğun talep göreceği değerlendirilmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. II. Abdülhamid Han'ın sanatçı kişiliği, özellikle mobilyaya olan ilgisi, bilgisi ve yaptığı eserlerin ülkemize ve coğrafyamıza tanıtılması amacıyla konferanslar, sempozyumlar, seminerler yapılabilir.
2. Özgün Türk mobilyası oluşturmak amacıyla Türk mobilyası motifleri konusunda projeler, araştırmalar ve yarışmalar yapılabilir.
3. Devlet'in ilgili kurumları tarafından kültürümüzdeki Türk mobilyaları ve Türk motifleri üzerine araştırmalar ve projeler yapılabilir.
4. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası oluşturulması amacıyla Üniversitelerin ilgili bölümlerinde bu yönde tasarım dersleri verilebilir.
5. Türk mobilya sektöründeki kişilere geleneksel Türk mobilyası oluşturulması amacıyla eğitimler verilerek bu yönde bilinç kazandırılabilir.
6. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası ile ilgili kültürümüzü yansıtan tasarımların hazırlanması için mobilya tasarım okulları açılabilir. Bu konuda ARGE merkezleri kurulabilir ve özgün tasarımlar geliştirilebilir.
7. Kültürümüzde olan künde-kari birleştirme tekniği ile üretilen cami mobilyaları, kapı, pencere ve diğer mobilyalar dünyaya tanıtılabilir.
8. T.C. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığının sunduğu elektronik ortamda arşiv taraması ile Osmanlı arşivi daha ayrıntılı araştırılabilir.
9. Mobilya ve ahşap eserler konusunda usta öğreticisi ve yetkin zanaatların zaman zaman üniversitelerin ilgili bölümleri ve mesleki ve teknik Anadolu liselerinde derslere girmesi ve/veya konferanslar vermeleri sağlanarak piyasa ile teorik eğitimciler etkileşim için bir araya getirilebilir.
10. II. Abdülhamid dönemi süsleme özelliklerini, motiflerini barındıran, Türk kültürüne has mobilyalar günümüz seri üretim yöntem ve teknikleri ile ekonomik olarak üretilip, geniş kullanıcı gruplarının kullanımına sunulabilir.
11. II. Abdülhamid dönemi mobilya özelliklerine sahip mobilyalar günümüz koşullarına göre daha ergonomik, fonksiyonel olarak tasarlanıp üretilmeli, mobilyalara özellikle demonte özellikler kazandırılarak mobilya piyasasında rekabet gücü kazandırılabilir.
12. Poliüretan ve polyester döküm teknikleri ile üretilen klasik mobilyaların üretim sürecinde özellikle kalıp oluşturmada Türk motifleri daha fazla kullanılabilir.
13. Mobilya sektörü için geleneksel Türk motiflerini kullanılarak ürettikleri mobilyalar için Devlet teşvikleri oluşturulabilir.
14. Türk mobilyası oluşturmak için bilgisayar destekli tasarım ve üretim programlarının Türkçe olarak kullanılabilmesi, bu programların kütüphanelerine Türk motiflerinin

eklenmesi faydalı olabilir. Bu kapsamda Devlet'in ilgili kurumları tarafından bu programları üreten dünya çapındaki yazılım şirketleri ile koordinasyon kurulabilir.

15. CNC ile mobilya üretim teknolojisi daha ayrıntılı olarak incelenebilir.
16. Mobilya tarihi açısından Osmanlı arşivinde hala taramalar devam ettiğinden dolayı yeni eklenecek belgelerin periyodik aralıklarla incelenmesi konunun daha fazla ayrıntılı bilinmesini sağlayabileceği için araştırmacılar tarafından ele alınabilir.
17. Tez çalışması sırasında, araştırmalar sonucunda tespit edilerek, eklerde sunulan arşiv belgelerinin transkripsiyonları yapılarak bu belgeler daha ayrıntılı ele alınabilir.
18. Poliüretan ve polyester döküm teknikleri ile üretilen mobilyalarla ilgili daha ayrıntılı çalışmalar yapılabilir.
19. Türk mobilya tarihi ile ilgili araştırmacıların daha yoğun çalışma yapmaları bu konudaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

1. Efe, H., (2016). *Mobilya: kısa bir hikâye*, II. Uluslararası Mobilya Kongresi, Muğla, 1-8.
2. Efe, H., (2015). *Mobilya tasarım kavramı ve eğilimler*, XXVII. Uluslararası Mobilya Mobilyaları Araştırmaları Kongresi, Ankara, 9-10.
3. Santon, K. ve McKay, L., (2011). *Dünya tarihinin atlası*. London: Parragon Publishing, 41-42.
4. Efe, H., (2017). *Mobilya tasarımında dikkate alınacak temel faktörler ve temel tasarım ilkelerinin uygulanması*, 4. Uluslararası Mobilya ve Dekorasyon Kongresi, Düzce.
5. Dinçel, K. ve Işık, Z., (1979). *Mobilya sanat tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi, 19-20.
6. Efe, H., (2017). Mobilya tasarımında dikkate alınacak temel faktörler ve temel tasarım ilkelerinin uygulanması, *İleri Teknoloji Dergisi*, 6(3), 1249-1267.
7. Gevgilili, A., Hasol, D., Özer, B., (1997). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi*. İstanbul: Yapı Endüstrisi Merkezi Yayınları, 145-178.
8. Sönmez, Z. Ö., (2001). *Günümüz Ekolojik Mobilyalarının Tarihsel Gelişim İçinde İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 17-18.
9. Trupia, A. Z., (2006). *İtalyan Mimar-Tasarımcılar: Sotsass ve Magistretti'nin Mobilya Tasarımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 22-23.
10. Özalp, M., Gürtekin, A. ve Ordu, M., (2006). Lazerle ahşap oyma ve süsleme, *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(11), 177-188.
11. Erten, C. Y., (1979). *Sanat tarihi: mobilya ve Dekorasyon*. Ankara: Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, 35-36.
12. Artut, K., (2004). *Sanat eğitimi kurlmaları ve yöntemleri*. Ankara: Arı Yayıncılık, 26-27.
13. Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2014). (TDK 14. Basım).
14. Parlatır, I., (2013). *Türkçe sözlük*. İstanbul: Yargı Yayınevi, 18-23
15. Efe, H., (2015). *Mobilya tasarımını etkileyen faktörler*, Mobilya Tasarımı Dersi Notları, Ankara.
16. Arıburun L.N.E., (2012). *19. Yüzyıl Osmanlı Saray Mobilyaları: Batılılaşma Etkisi ve Biçimsel Açından Yemek Kültüründeki Değişim Süreci*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 7-88.

17. İnternet: Web 1. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bati&arama=kelime&guid=TDK.BATI.5ce79f0f1e15a7.93408159, Son Erişim Tarihi: 02.09.2018.
18. TS 4521: *Ağaç Mobilya-Terimler ve Tanımlar*.
19. Efe, H., İmirzi, H.Ö. ve Dizel, T., (2004). *Oturma mobilyası tasarımını etkileyen ergonomik kriterler*, 10. Uluslararası Ergonomi Kongresi, Bursa, 12-16.
20. Postell, J., (2012). *Mobilya tasarımı*. New York, USA: John Wiley & Sons Inc, 12-13.
21. Efe, H., (1994). *Modern Mobilya Çerçeve Konstrüksiyon Tasarımında Geleneksel ve Alternatif Bağlantı Tekniklerinin Mekanik Davranış Özellikleri*. Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 32-33.
22. Efe, H., (1997). Fonksiyon form estetik ve teknik ara kesitinde mobilya analizleri, *Türk İnşaa Dergisi*, 1(177), 19-21.
23. Ching, F. D., (2006). *İç mekân tasarımı*. İstanbul: Yem Yayınevi, 100-281.
24. Zorlu, İ. (2003). *Ağaçışleri konstrüksiyon bilgisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 25-50.
25. Dul, J. ve Weerdmeester, B., (2007). *Ergonomi ne, neden, nasıl*. Ankara: Seçkin Yayınları, 23.
26. Panero, J. ve Zelnik, M. (1979). *Human dirnension and interior space: a source book of design reference standards*. New York: Crown Publishing Group, 128-257.
27. Öztürk, Ö. B. (2010). *Günümüz tasarım eğitiminde yöntem-üslup çekişmesi ve sonuçları üzerine bir deneme*, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya, 449-453.
28. Aras R., (1982). *Mobilya stilleri*. Ankara: Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, 24-45.
29. Kurtoğlu A., (1986). Mobilya stillerinin tarihi gelişimi, *İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 36:3.
30. İnternet: Choubineh, N. (Aralık, 2021). Çatalhöyük. *World History Encyclopedia*. Web 2. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-20329/catalhoyuk>, Son Erişim Tarihi: 11.05.2022.
31. Uçar, Ö., Uçar, T., Kılıç, L., Orhon, N. ve Taşcıoğlu, M., (2011). *Görsel Kültür*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Yayınları, 25-37.
32. Kalinkara, V., (2001). *Konutta iç dekorasyon*. Ankara: Teknik Yayınevi, 34-41.
33. Hasol, D., (2002). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 21-37.

34. Atiya, F., Shahawy A., (2010). *The egyptian museum in cairo, an illustrated guide*. Cairo: American University in Cairo Press, 102-110.
35. Strudwick, H., (2006). *The encyclopedia of ancient egypt*. New York: Metro Books, 220-221.
36. Tosun, Ö., (2018). *Mısır Uygarlığında Üretilen Ahşap Oturma Mobilyalarında Fonksiyon-Form İlişkilerinin İncelenmesi*. Mühendislik Tamamlama Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Ankara, 42-56.
37. Boyla, O., (1997). Eskiçağ mobilyaları, *Antik & Dekor Dergisi*, 4(2), 132.
38. İnternet: Fenercioğlu, A. (Ocak, 2019). Ancient Mesopotamia. *Pinterest*. Web 3. <https://tr.pinterest.com/afenerciolu/ancient-mesopotamia>, Son Erişim Tarihi: 13.07.2019.
39. Seçkinöz, M., (1986). *Resim II. süsleme resmi ve süsleme sanatları tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 78-79.
40. Hayward, H., (1975). *“World furniture”*. (17. Edition). England: Hamly Publishing Group, 120-123.
41. Aytuğ, B., (1985). *Kral midasla gömülen mobilyalar, arkeometri ünitesi VI. Kolleg*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, 44-48.
42. İnternet: Web 4. www.en.wikipedia.org, Son Erişim Tarihi: 20.03.2018.
43. İnternet: Research all of history-from the American Revolution to World War 2. (2017). *History on the Net*. Web 5. <https://www.historyonthenet.com>, Son Erişim Tarihi: 01.09.2018.
44. Diyarbakirli, N., (1972). *Hun sanatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, Kültür Yayınları, I. Baskı, 37-39.
45. Aslanapa, O., (1990). *Türk sanatı I. II. (1196 kültür eserleri)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 14-19.
46. Diez, E., (1998). Impegnation of some wood species, *Forest Product Journal*, 1(2), 1-15.
47. Ödekan, F., (1985). *Türk ahşap sanatı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 52-55.
48. Küçükerman Ö. (1996). *Endüstri için ürün tasarımında yaratıcılık*. İstanbul: YEM Yayınları, 62-65.
49. Göker, M. (2009). Türklerde oturma elemanlarının tarihsel gelişim süreci. *zeitschrift für die welt der Türken, Journal of World of Turks*, 1(1), 163-169.
50. Aras, R. (2001). *Mobilya stilleri*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 8-120.
51. Ögel, B., (1978). *Türk kültür tarihine giriş (Cilt III)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 72-79.

52. Nişanyan, S., (2007). *Sözlerin soyağacı: çağdaş Türkçenin etimolojik sözlüğü*. (3. Baskı). İstanbul: Adam Yayınları, 23-27.
53. Ersay Y. A., (2017). *Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid'in Sanatçı Kişiliği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2-370.
54. Boyla, O., (2008). *Mobilya: Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi (Cilt 2)*. (2. Baskı). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1080-1088.
55. İrez, F., (1988). *XIX. yüzyıl Osmanlı saray mobilyası*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1-70.
56. Kuban, D., (1995). *Türk ve İslam sanatı üzerine deneme*. (2. Baskı). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 9-12.
57. Akansel, İ., (2011). Osmanlı dönemindeki batı tipi sanat dallarının Osmanlı modernleşmesine etkisini yapısal bir bakış açısıyla değerlendirilmesi, *Atatürk İletişim Dergisi*, 1(2), 159-166.
58. Milli Saraylar (2012). Tanzimat sonrası Osmanlı sarayların oryantalist üslupla mobilya ve dekoratif eserler, *Milli Saraylar Sanat, Tarih ve Mimarlık Dergisi* (9) 1-3.
59. Rettelbush, E., (1979). *Stilhandbuch*. (10. Edition). Stuttgart: Verlag Julius Hoffman, 44-51.
60. İnternet: Template drawings for furniture model-making. *Davidneat*. Web 6. <https://davidneat.wordpress.com/methods/template-drawings-for-furniture-model>, Son Erişim Tarihi: 10.04.2018.
61. İnternet: Web 7. www.furniturehistory.net, Son Erişim Tarihi: 10.12.2017.
62. De la Croix, H. And Tansey, R.G., (1986). *Gardner's art through the ages*. (8. Edition). USA: Harcourt Brace Jovanovich Inc., 58-70.
63. Hart, H. H., (1982). *Chairs through the ages: a pictorial archive of woodcuts & engravings*. USA: Dover Publications, 40-78.
64. Uzunarslan, Ş., (2006). Mobilya antika rehberi, II. *House Beautiful Dergisi*, İstanbul: Merkez Gazete Dergi Yayıncılık, 1(2), 12-13.
65. Miller, J., (2005). *Furniture: world styles from classical to contemporary*. London: Dorling Kindersley Limited, 110-121.
66. Aussel, A., (1996). *Etude des Styles du Mobilier*. Paris: Dunod Publishing, 80-120.
67. İnternet: Oeben, J. F. (2017). Louis xv style. *Britannica*. Web 8. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/425400/Jean-Francois-Oeben>, Son Erişim Tarihi: 07.02.2017.
68. İnternet: Web 9. <http://www.kosgep.gov.tr/ekler/dosyalar/yayin/18/mobilya.htm>, Son Erişim Tarihi: 16.04.2019.

69. İnternet: Web 10. <http://www.kosgep.gov.tr/ekler/8/mobilya.htm>, Son Erişim Tarihi: 20.12.2018.
70. İnternet: Web 11. <http://www.kosgep.gov.tr/ekler/8/mobilya.htm>, Son Erişim Tarihi: 10.09.2018.
71. Boyce, C., (1996). *The wordsworth dictionary of furniture*. London: Wordsworth Editions Ltd., 10-90.
72. Tansal, İ., (1995). *XIX. Yüzyıl Batı Sanatında Mobilya Üslupları*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 7-8.
73. İnternet: Web 12. http://www.vam.ac.uk/collections/furniture/thomas_hope, Son Erişim Tarihi: 09.10.2019.
74. Lucie-Smith, E., (2004). *Furniture: a concise history*. London: Thames & Hudson Ltd., 30-40.
75. Schaumberger, H., (1982). *Thonet bughols möbel*. Wien: Christian Brandstatter Verlag GmbH, , 70-90.
76. Pile, J., (1990). *Furniture: modern+postmodern, design+technology*. USA: A Wiley Interscience Publication, 9-92.
77. Englund, J., H., (1978). *An outline of the development of wood moulding machinery. bulletin of the association for preservation technology*. Association for Preservation Technology International, 10(4), 20-46.
78. İrez, F., (2009). *Belgeler ışığında son Alman imparatoru II. Wilhelm'i konuk eden bir Kasr-ı Hümayûn; Şale, iki dost hükümdar Sultan II. Abdülhamid Kaiser II. Wilhelm*. İstanbul: TBMM Milli Saraylar Yayınları, 47-58.
79. Bektaş, D., (1992). *Çağdaş grafik tasarımının gelişimi*. İstanbul: Yapı Kredi Bankası Yayınları, 8-21.
80. Yaşar Y., (2005). *Batı tarzı saray mobilyasında Osmanlı kimliği*. İstanbul: TBMM Milli Saraylar Yayınları, 15-42.
81. Saz, L., (2000). *Anılar: 19. yüzyıl saray haremi*. İstanbul: Cumhuriyet Kitap Kulübü, 12-43.
82. Küçükerman, Ö., (2015). *Sanayi-i nefise mektebinden endüstri tasarımına mobilya*. Ankara: Matsa Basımevi, 18-19.
83. Düzenli H. İ., (2009). *Mimar Mehmed Ağa ve Dünyası: Risale-i Mimariye Üzerinden 16. ve 17. yüzyıl Osmanlı Zihniyet Kalıplarını ve Mimarlığını Anlamlandırma Denemesi*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 26-27.
84. Cengiz O., (1981). *Şehir mimarları Osmanlı tarihi araştırmaları II*. İstanbul: İletişim Yayınları, 12-13.

85. İrez, F., (1986). *Tamirhane-i hümayûn ya da Abdülhamid'in marangozluğu*. İstanbul: Tarih ve Toplum, İletişim Yayınları, 9-13.
86. İnternet: Web 13. <http://www.millisaraylar.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 03.03.2018.
87. Metin A. (2004). *Osmanlı tasvir sanatları: 1 minyatür*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 373.
88. İnternet: Web 14. <http://www.os-ar.com/levni/index-i0102.html>, Son Erişim Tarihi: 11.09.2017.
89. Küçükerman, Ö., (1998). Geleneksel mekân kimliğinden yeni bir mobilya düşüncesine geçiş: Osmanlı İmparatorluğu'nda mobilya, *Tombak Antika Kültürü Koleksiyon ve Sanat Dergisi*, 21-23.
90. Rifat Ö., (1984). Tanzimat dönemi sanayileşme politikası 1839-1876, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 7.
91. İnternet: Web 15. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/eSatis/BelgeGoster.aspx?ItemId=202264>, Son Erişim Tarihi: 08.01.2018.
92. Faroqhi, S., (2005). *Osmanlı kültürü ve gündelik yaşam: ortaçağdan yirminci yüzyıla*. (5. Baskı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 48.
93. Özkaraman, S. M., (2004). *Türkiye'de 1800-2004 Yılları Arasındaki Değişim Süreci İçinde Tasarımı Etkileyen Faktörler ve Bir Örnek Olarak Mobilya Üretimi Modeli*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 34-35.
94. Yılmaz, A., (2005). *Dünden bugüne mobilya tasarımı ve teknolojisi*. İstanbul: Scala Matbaası, 9-10.
95. İnternet: Web 16. <https://www.millisaraylar.gov.tr/saraylar/topkapi-sarayi?Detay=tarih>, Son Erişim Tarihi: 04.05.2018.
96. İnternet: Web 17. <http://www.millisaraylar.gov.tr/portalmain/Palaces.aspx? SarayId>, Son Erişim Tarihi: 14.04.2019.
97. İnternet Web 18. <http://www.millisaraylar.gov.tr/portalmain/Palaces.aspx? SarayId=12>, Son Erişim Tarihi: 01.12.2018.
98. İnternet: Web 19. <http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-1505/dolmabahce-sarayi.html>, Son Erişim Tarihi: 24.09.2019.
99. Gülsün, H., (1992). *Beylerbeyi Sarayı*. İstanbul: TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayını, 15-16.
100. İnternet: Web 20. <http://www.beylerbeyi.gov.tr/source.cms.docs/beylerbeyi.gov.tr.ce/beylerbeyi.html>, Son Erişim Tarihi: 19.09.2018.
101. İnternet: Web 21. <http://www.beylerbeyi.gov.tr/source.cms.docs>, Son Erişim Tarihi: 19.09.2018.

102. İrez, F. ve Gezgör, V., (1993). *Yıldız Sarayı Şale Kasr-ı Hümayûnu*. İstanbul: TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayını, 12-25.
103. Uşaklıgil, H. Z., (2003). *Saray ve ötesi*. İstanbul: Özgür Yayınları, 185-186.
104. Mansel, P., (1988). *Sultans in splendor: the last years of the Ottoman world*. London: Andre Deutsch Limited, 140-145.
105. İnternet: Web 22. <https://www.millisaraylar.gov.tr/saraylar/yildiz-sarayi>, Son Erişim Tarihi: 19.04.2020.
106. İnternet: Web 23. <https://www.millisaraylar.gov.tr/blog/yildiz-sale-kosku>, Son Erişim Tarihi: 19.04.2020.
107. İnternet: Web 24. <https://www.millisaraylar.gov.tr/kasirlar/maslak-kasirlari>, Son Erişim Tarihi: 26.04.2020.
108. İnternet: Web 25. <http://sultanabdulhamid.yildiz.edu.tr/ii-abdulhamid/>, Son Erişim Tarihi: 29.04.2020.
109. Gergeon, F., (2012). *Sultan Abdülhamid*. (Çev: Berktaş, A.). İstanbul: İletişim Yayınları, 12-88.
110. Gerger, M. E., (2014). *II. Abdülhamid'in İslam'ı korumadaki kudreti*. İstanbul Altınoluk Yayınları, 56-70.
111. Haslip, J., (2008). *Tanrının gölgesi II. Abdülhamid*. İstanbul: (Çev: Özbilen, E.). Profil Yayıncılık, 130-145.
112. Kısakürek, N. F., (1998). *Ulu hakan II. Abdülhamid Han*. İstanbul: B.D. Yayınları, 21-38.
113. Harb, M. (2012). *Sultan II. Abdülhamid*. (Çev: Özcan, M.). İstanbul: Ark Yayınları, 17-34
114. Lamarine, A., (2008). *Osmanlı tarihi*. (Çev: Bayram, S.). İstanbul: Kapı Yayınları, 45-51.
115. Satan, A., (2008). Türkiye'de demiryolunun 150 yıllık yolculuğu-bir kronoloji çalışması, *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türklük Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 8(2), 19.
116. Tosun, M., (2009). *Osmanoğlu ve aydınların anlatımıyla imparatorluğun yüzük taşı, II. Abdülhamid*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 17-44.
117. Milli Saraylar, (1994). *Maslak Kasırları*. İstanbul: Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları, 2-17.
118. Çakmak, A., (2014). *Sürgünde bir hakan II. Abdülhamid'in Selanik ve Beylerbeyi günleri*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 16.

119. Örik, N. S., (2002). *Bilinmeyen yönleri ile Saraylılar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 117.
120. Osmanoğlu, A., (Çakır, E.), (2008). *Babam Sultan Abdülhamid*. İstanbul: Selis Kitaplar, 1-170.
121. Koloğlu, O., (2002). *Abdülhamit gerçeği*. İstanbul: Eylül Yayınları, 33-34.
122. Ortaylı, İ. (2007). *Batılılaşma yolunda*. İstanbul: Merkez Kitaplar, 20-27.
123. Deringil S., (2002). *İktidarın sembolleri ve ideoloji, II. Abdülhamid dönemi (1876–1909)*. İstanbul: Yapı kredi Yayınları, 44-47
124. İnalcık, H., (2003). *Şair ve patron-patrimonyal devlet ve sanat üzerine sosyolojik bir inceleme*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 51-78.
125. Ortaylı, İ., (2006). *Son imparatorluk Osmanlı: Osmanlı'yı yeniden keşfetmek*. İstanbul: Timaş Yayınları, 70-96.
126. Shaw, S.J. and Shaw, E.K., (1977). *History of the Ottoman Empire and modern Turkey*. Cambridge: Cambridge University Press, 1(2), 45-78.
127. Ortaylı, İ., (2010). Osmanlı, taht sahibini seçme işini iyi yapamadı, *Milliyet gazetesi*, 09.01.2010.
128. Armağan, M., (2007). *Abdülhamid'in kurtlarla dansı*. (5. Baskı). İstanbul: Ufuk Kitap, 44-51.
129. Uşaklıgil, H. Z., (2003). *Saray ve ötesi*. İstanbul: Özgür Yayınları, 185.
130. Türkoğlu, S., (1999). Marangoz padişah Sultan II. Abdülhamid, *Antik Dekor*, (2)50, 84-90.
131. Bülent A., (2009). *Yıldız Sarayı kaynakçası, Yıldız'da küçük marangozhanenin planı el ile (125x95)*. İstanbul: Yedigün Yayınları, 44-48.
132. Osmanoğlu, Ş., (1966). *Hayatımın acı ve tatlı günleri*. İstanbul, Bedir Yayınları, 27-28.
133. Osmanoğlu, A., (1998). *Michel de Gréce, II. Abdülhamid (Yıldız Sarayı'nda 30 Yıl)*. (Çev. Bayladı, D.). İstanbul, AD Kitapçılık, 63-64.
134. Cezar, M., (1995). *Sanatta Batı'ya açılış ve Osman Hamdi*. İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür Eğitim Vakfı Yayınları, 45-49.
135. Mansel, P., (1996). *Sultans in splendor: the last years of the Ottoman World*. (2. Ed.). London: Andre Deutsch Limited, 17-21.
136. Fazlıoğlu, A., (2006). *Ebuzziya Tevfik ve Sultan II. Abdülhamid'e sunduğu halılar*. Ankara: TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları, TBMM Basımevi, (3)32, 57-76.

137. Karpat, K., (1985). *Ottoman population 1830-1914*. Wisconsin: Demographic and Social Characteristics, Madison, 109-14
138. İnternet: Web 26. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAFI/90706.0011.jpg> ve 15, Son Erişim Tarihi: 23.05.2020.
139. İnternet: Web 27. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAFI/90706.0003.jpg> ve 12, Son Erişim Tarihi: 16.06.2020.
140. İnternet: Web 28. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAFI/90706.0004.jpg> ve 5, Son Erişim Tarihi: 11.03.2020.
141. İnternet: Web 29. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAFI/907060008.jpg>, Son Erişim Tarihi: 08.11.2020.
142. İnternet: Web 30. <https://en.wikipedia.org/wiki/Upholstery#/media/chair.jpg>, Son Erişim tarihi: 29.03.2020.
143. İnternet: Web 31. <http://www.eatonhillupholstery.com/horsehair-fabric-armchair.html>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2020.
144. İnternet: Web 32. https://en.wikipedia.org/wiki/Upholstery#/media/File:New_England_easy_chair.jpg, Son Erişim Tarihi: 19.05.2020.
145. Johnson, J. N., (2012). *The upholstery and chairmaking trades of eighteenth-century Newport, 1730–1790*. Washington DC: National Museum of Natural History, 1-20
146. İnternet: Web 33. <https://www.core77.com/posts/48815/Furniture-Design-Reference-Diagrams-of-18th-Century-Furniture-Broken-Down-Into-Its-Components>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2019.
147. İnternet: Web 34. <https://www.pinterest.com/pin/440015826066722261> Son Erişim Tarihi: 12.05.2020.
148. İnternet: Web 35. <https://www.pinterest.com/pin/77053843611073342/>, Son Erişim Tarihi: 19.04.2020.
149. İnternet: Web 36. <https://www.pinterest.com/pin/450008187759922961/>, Son Erişim Tarihi: 05.05.2020.
150. İnternet: Web 37. <https://www.core77.com/posts/48815>, Son Erişim Tarihi: 16.05.2018.
151. İnternet: Web 38. <https://digitalcollections.nypl.org/items/510d47e3-baa9-a3d9-e040-e00a18064a99>, Son Erişim Tarihi: 03.11.2020.
152. İnternet: Web 39. <http://www.furniturecityhistory.org/document/4090/furniture-detail-drawing>, Son Erişim Tarihi: 10.01.2019.
153. İnternet: Web 40. <https://www.pinterest.co.uk/pin/237353842846057118/>, Son Erişim Tarihi: 08.07.2019.

154. İnternet: Web 41. <https://digitalcollections.nypl.org/>, Son Erişim Tarihi: 13.06.2020.
155. İnternet: Web 42. <http://regardantiquaire.canalblog.com/archives/2009/04/29/13560644.html>, Son Erişim Tarihi: 02.06.2020.
156. İnternet: Web 43. <https://lostartpress.files.wordpress.com/2012/12/roubo194pr.jpg>, Son Erişim Tarihi: 09.06.2019.
157. İnternet: Web 44. <https://www.pinterest.com/pin/465207836492073209/>, Son Erişim Tarihi: 10.04.2019.
158. İnternet: Web 45. <https://www.pinterest.com/pin/428123508297073723/>, Son Erişim Tarihi: 09.07.2019.
159. İnternet: Web 46. <http://workonwoods.blogspot.com/2015/05/antique-furniture-plans-must-see.html>, Son Erişim Tarihi: 13.09.2020.
160. İnternet: Web 47. <https://nypl.getarchive.net/media/elevations-de-differents-pieds-de-tables-ornee-201b6f?zoom=true>, Son Erişim Tarihi: 10.10.2019.
161. İnternet: Web 48. <https://nypl.getarchive.net/media/elevations-de-differents-pieds-de-tables-ornee-201b6f?zoom=true>, Son Erişim Tarihi: 09.12.2019.
162. İnternet: Web 49. <https://deu.archinform.net/arch/5470.htm>, Son Erişim Tarihi: 12.04.2020.
163. İnternet: Web 50. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/77/A_Roubo_L%27Art_du_Menuisier_-_Planche_299.png, Son Erişim Tarihi: 13.04.2019.
164. İnternet: Web 51. <https://insidethekerf.com/blog/best-beginner-woodworking-tools/>, Son Erişim Tarihi: 18.11.2019.
165. İnternet: Web 52. <https://www.sanatpenceresi.com/gecmisten-gunumuze-kakmacilik-sanatimiz/>, Son Erişim Tarihi: 09.02.2018.
166. MEGEP, (2007). *Sedef kakma modülü*”, İnşaat Teknolojisi, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı e-Yayınları, 24-27.
167. Demirci, S., (2004). *Türkiye Mobilya Endüstrisinin Yapısı Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 13-24.
168. İnternet: Web 53. <http://www.ktsv.com.tr/sanat/10-kakma>, Son Erişim Tarihi: 10.01.2019.
169. İnternet: Web 54. https://www.edebiyadvesanatakademisi.com/sanat/3-sedef_ve_inci, Son Erişim Tarihi: 20.01.2018.
170. MEGEP, (2012). *Geleneksel Türk süsleme sanatları, el sanatları teknolojisi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 12-17.
171. İnternet: Web 55. https://www.kubbelicarsi.com/blog/3_sedefcilik-sedef-kakma.html, Son Erişim Tarihi: 01.08.2019.

172. Franois, L., (1993). 19. yüzyıl Fransız oryantalist gümüşleri, *Dekor Dergisi*, (19)1, 10-12.
173. İnternet: Web 56. <https://www.edebiyadvesanatakademisi.com/sanat>, Son Erişim Tarihi: 10.08.2019.
174. İnternet: Web 57. <https://www.sahinbey.gov.tr/ahinbey/kueluer-turizm/el-sanatlar/sedef-lemecilii.html>, Son Erişim Tarihi: 03.11.2018.
175. İnternet: Web 58. <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=100990>, Son Erişim Tarihi: 20.05.2020.
176. İnternet: Web 59. <https://gaziantep.ktb.gov.tr/TR-52299/sedef-kakma-islemeciligi.html>, Son Erişim Tarihi: 01.06.2020.
177. İnternet: Web 60. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Edirnek%C3%A2ri>, Son Erişim Tarihi: 08.10.2020.
178. İnternet: Web 61. <https://www.istesob.org.tr/son-ustalar-dizi-filmlere-urun-yapiyorlar/>, Son Erişim Tarihi: 01.01.2020.
179. Baytar, İ., (2012). Tanzimat sonrası Osmanlı Saraylarında oryantalist üslupta mobilya ve dekoratif eserler, *Milli Saraylar Sanat Tarihi Mimarlık Dergisi*, İstanbul, 1(2), 4-5.
180. Kundakçı, H., (2017). *Dolmabahçe Sarayı'nın Boulle Tekniği Mobilyaları ve Koruma İlkeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 21-22
181. Bozkurt, N., (2001). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt:36, 216-218.
182. Ersay Y. A., (2018). *II. Abdülhamid: sanatkâr ve sanat hamisi bir Sultan*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 12-14.
183. İnternet: Web 62. www.naturalhandyman.com, Son Erişim Tarihi: 08.04.2019.
184. İnternet: Web 63. www.madehow.com, Son Erişim Tarihi: 09.04.2018.
185. Baykan, İ., Kılıç, Y. ve Bakır, K., (2000). *Mobilya endüstrisinde üst yüzey işlemleri*. Ankara: Kosgeb Yayınları, 10-13.
186. Gaff, M., (2015). Woodworking machinery, *Furniture & Cabinetmaking Dergisi* (3)5, 7-8.
187. Pourny, C., (2014). *The furniture bible: everything you need to know to identify, restore&care for furniture*. Paris: Institut National du Patrimoine, 44-75.
188. Küçükerman, Ö., (2007). *Sanayi ve tasarımda bir İmparatorluk iki Saray Topkapı ve Dolmabahçe*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 401.

189. Yıldırım, N., (1989). *İstanbul'da II. Abdülhamid Dönemi (1876-1908) Mimarisi*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 7-129.
190. DüNDAR, M., (2008). *Beylerbeyi Sarayı*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 4-156.
191. Aydın, Ö., (2006). *Son Dönem Osmanlı Mimarlığında Batılı Klasik Oranların Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Sultan II. Abdülhamid Devri (1876-1909) Hükümet Konaklarında Sütun Düzeni Analizi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-210.
192. Duymaz, A. Ş., (2003). *II. Abdülhamid Dönemi İmar Faaliyetleri (Türkiye Örnekleri)*. Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 1-180.
193. Ölekli, D. D., (2015). *Art Nouveau'nun Osmanlı'daki Yansıması Raimondo D'aronco'nun Şeyh Zafîr Külliyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta, 4-170.
194. Köse, A., Ö., (2002). *Yıldız Sarayı Hünkâr Dairesi: Valide Sultan Köşkü*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2-137.
195. Eckelman, C. A and Zhang, J. L., (1995). *Uses of the general services administration performance test method for upholstered furniture in the engineering of upholstered furniture frames*, Holz als Roh-und Werkstoff, 53(4): 261–267.
196. Eckelman, C. A. and Erdil, Y. Z., (2001). *General services administration upholstered furniture test method–FNAE 80–214: A description of the method with drawings*, Purdue University, Department of Forestry and Natural Resources, Extension Publication Fnr, 176: 115.
197. Kasal, A., (2004). *Masif ve Kompozit Ağaç Malzemelerden Üretilmiş Çerçeve Konstrüksiyonlu Koltukların Performansları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2-78.
198. Diler, H., (2013). *Mühendislik Tasarımı Yaklaşımı ile Farklı Tiplerdeki Ev Sandalyelerinin Mekanik Performanslarının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-150.
199. Smardzewski J. and Papuga T., (2004). Stress distribution in angle joints of skeleton furniture, *Electronic Journal of Polish Agricultural Universities*, 7-12.
200. Hastürk, E. Y., (2013). *Statik Antropometrik Verilerle Ergonomik Oturma Mobilyası Tasarımı*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1-180.
201. Yılmaz, B., (2008). *Klasik ve Modern Döşeme Tekniklerinin Performans Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-190.
202. Altunok, M., (1995). *Sandalye Tasarımında Gerilme Analizine Göre Mukavemet Elemanlarının Boyutlandırılması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-85.

203. Andaç, T., (2014). *Cumhurbaşkanlığı Atatürk Müze Köşkü'nün İç Mekân Analizi İle Mobilya Donatılarının Sistematik Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-220.
204. Aras, R., Söğütü C. ve Ersan E. (2011). Baskı makineleri ile ahşap oyma imkânlarının araştırılması, *Politeknik Dergisi*, 14(1), 73-78.
205. Öztürk, Y., (2013). *XV. Louis ve XVI. Louis Stili Mobilyalarının Genel Özelliklerinin ve Günümüzdeki Örneklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-80.
206. Erdem, T., (2007). *Mobilya Tarihine Genel Bakış ve Art Deco*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1-102.
207. Gürleyen T., (2005). *Geleneksel Türk Süsleme Motiflerinin Günümüz Mobilyalarına Uygulanmasını*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-290.
208. Açıkyıldız, B., (1997). *19. Yüzyıl Osmanlı Mimarlığı'nda Neo-Gotik Üslup*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1-106.
209. Aras R. ve Uzun O., (2010). XV. Louis stili mobilyaların genel özellikleri ve günümüzdeki uygulamaları, *Politeknik Dergisi*, 13(2):131-141.
210. Burdurlu, E., Usta, İ., Berker, U. Ö. ve Altun, S., (2005). Farklı demografik özellikli mobilya kullanıcılarının klasik sandalye stil ve renk tercihlerinin belirlenmesi, *Politeknik Dergisi*, 8(4): 359-367.
211. Abdelrazik, A. M., (2015). *Cultural Variables and Their impactt on the Furniture Desing Process in the Era of Globalization*, Doctoral Thesis, Doctor of Philosophy in Desing Braunschweig University of Art, Germany, 2-84.
212. Şişman Y. A., (2012). *Döşemeli Mobilya Sanayiinde İşletme Ölçeğine göre Üretim Teknolojilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 12-15.
213. Uzun, O., (2011). *Günümüz Orta ve Üst Sosyo Ekonomik Düzey Apartman Konutlarının Antre, Mutfak ve Banyolarında Depolama Kapasitesi Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 7-90.
214. Efe, H., Gürleyen, L. ve Kasal, A., (2007). Koltuk kanep ve baza imalatında bant sistemleri üzerine bir araştırma, 13. Ergonomi Kongresi, Kayseri, 326-334.
215. Üstüner, A. İ., (2010). *Ankara'daki Mobilya ve Dekorasyon İşletmelerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2-113
216. Türkmen Ö., (2014). *Mobilya İhracatında Kültürel Farklılıkların Mobilya Tasarımına Etkisi: İngiltere Pazarı İçin Örnek Bir Mobilya Tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 3-151.

217. Ürün H., (2009). Marangoz Padişah: Sultan II. Abdülhamid, *El Sanatları Dergisi*, (8), 16-23.
218. Demirarslan, D., (2014). *Sultan II. Abdülhamid Han'ın Mobilya Sanatına İlgisi*, Sultan II. Abdülhamid Sempozyumu Bildiriler, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi, (3), 19-30.
219. Nuri O., (1922). *Mecelle-i Umur-u Belediye*, İstanbul: Matbaa-i Osmaniye, (1), 760.
220. Christensen, L. B., Johnson, R. B. and Turner, L. A. (2015). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz*. (Çev. Aypay, A.). Ankara: Anı Yayıncılık, 23-36.
221. Karaşar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları, 41-42.
222. Balcı, A., (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayınları, 3-20.
223. İnternet: Web 64. <https://istatistik.yok.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 12.01.2019.
224. Mobilya Sektörü Haziran Raporu, (2016). Ankara: ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları, 1-5.
225. Cochran W. (1962). *Sampling techniques*. New York: John Willey & Sons Publishing, 14-15.
226. Anderson, G., (1990). *Fundamentals of educational research*. London: the farmer press, 15-16.
227. Büyüköztürk, Ş., (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 17-24.
228. İnternet: Web 65. <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=6>, Son Erişim Tarihi: 29.04.2018.
229. İnternet: Web 66. <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=34>, Son Erişim Tarihi: 09.05.2018.
230. Glesne, C., (2014). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ersoy, A., Yalçınoglu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık, 14-19.
231. Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi, 32-43.
232. Özdamar, K., (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi-I*. Eskişehir: Kaan Kitabevi, 7-10.
233. Patton, (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Bütün, M., Demir B., D.). Ankara: Pegem Akademi, 41-52.
234. Merriam, S. B., (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 21-25.

235. Ekiz, D., (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık, 21-24.
236. Glaser, B. and Strauss, A.L., (1965). *Awareness of dying*. Chicago: Transaction Publishers, 87-96.
237. Corrine, C., (2011). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ersoy, A., Yalçınnoğlu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık, 14-16.
238. Gökçe, O., (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 14-15.
239. Le Compte, M. D., Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research, *Review of Educational Research Spring*, 2(3), 20-35.
240. Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis. (2nd edition)*. California: Sage Publishing, 141-148.
241. Yin, K. R., (2003). *Case study research: design and methods*. California: Sage Publishing, 91-99.
242. İnternet: Web 67. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/eSatis/BelgeGoster.aspx?ItemId>, Son Erişim Tarihi: 18.02.2020.
243. Said N., (1982). *Eski insanlar-eski evler*. (Çev. Süreyya, C.). İstanbul Turing ve Otomobil Kurumu, 23.
244. Altınoluk, Ü., (1985). *Yıldız Sarayı seraları ve limonlukları kış bahçeleri*, Web: <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498.4602.001581890010.pdf?sequence=3> Erişim Tarihi: 05.04.2015.
245. EK10-Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Fotoğraf Arşivi, (2019).
246. Altıkulaç, T., (2012). *Zorlukları aşarken*. Ufuk Yayınları, İstanbul, 189. 291.
247. İnternet: Web 68. <http://www.3dmekanlar.com/tr/dolmabahce-sarayi.html>, Son Erişim Tarihi: 18.08.2019
248. İnternet: Web 69. <https://www.tccb.gov.tr/common/sanaltur/tur/Muze/index.html>, Son Erişim Tarihi: 24.04.2020
249. Şakir Z., (1952). II. Sultan Abdülhamid'in son günleri, *Resimli Tarih Mecmuası*, (2)14, 611.
250. Yılmaz, Y., (2015). *Anadolu'nun gözyaşları*. İstanbul: Yem Yayınları, 25-26.

EKLER

EK-1. “Batı etkisinde osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” uygulanacak veri toplama araçları

A. Geliştirilen Veri Toplama Aracı (Nicel Boyut) ANKET FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu araştırma; II. Abdülhamid Han dönemi mobilyalarının tasarımını, konstrüksiyon özelliklerini araştırırken, Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası ve Özgün Türk mobilyasının tanımlanıp, irdelenmesi, günümüzde üretilebilirliğinin araştırılması amacıyla yapılmaktadır.

Bu amaçla hazırlanan elinizdeki anketi bilime katkı sağlama bilinci ve içtenlikle doldurmanız arzu edilmektedir. Doğru sonuçlara ulaşabilmek, anketi samimi bir şekilde cevaplandırmanıza bağlıdır. Vereceğiniz cevaplardan elde edilecek olan bilgiler bilimsel amaçlarla kullanılacağından, isminizi ya da görevinizi belirtmenize gerek yoktur.

İlginiz, yardımınız ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Önder TOSUN
Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
Ağaçşileri Endüstri Mühendisliği
Bölümü Doktora Öğrencisi
ondertosun@gmail.com, 0505 561 41 72

1-Size Ait Bilgiler: Bu Bölümde Anketi Cevaplayan (Katılımcıya Ait) Bilgiler İstenmektedir.

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili kutunun içerisine (x) koyarak işaretleyiniz?

Cinsiyeti: 1. Kadın () 2. Erkek ()

Mesleğiniz: 1. Öğretim Elemanı () 2. Firma Temsilcisi () 3. Öğretmen ()

Eğitiminiz: 1. () Yük. Okul 2. () Üniversite 3. () Lisans Üstü

Bölümünüz: 1. Ağaçşileri Endüstri Mühendisliği ()
2. Mimarlık ()
3. İç Mimarlık ()
4. Sanat Tarihi ()
5. Endüstri Ürünleri Tasarımı ()
6. Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Öğretmenliği ()
7. Diğer (.....)

Mesleki Kıdeminiz (Yıl) : 1. () 1-10
2. () 11-20
3. () 21 ve üstü

Görev Yaptığınız Yer : () İl Merkezi
() İlçe Merkezi

EK-1. (devam) “Batı etkisinde osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” uygulanacak veri toplama araçları

2- Mobilya Tasarımı ile İlgili;

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili görüşünüzü kutunun içerisine (x) koyarak işaretleyiniz?

1. Belirli bir kültürün kimlik özelliklerini taşıyan mobilya tasarımı için; kendi değerlerini keşfetmek, kendi kültürünü daha derinlemesine incelemek ve değerlendirebilmek gerekir.

() Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

2. Tasarımcıların kimlikleri her zaman toplumlarının kültürel niteliklerinin etkisinde şekillenir.

() Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

3. Tasarımcı küresel trendleri takip etmeli, onlardan etkilenmeli ve onları ekileyebilmelidir.

() Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

4. Özgün Türk mobilyası Dünya pazarlarında bilinmektedir.

() Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

5. Mobilya ürün olarak dizüstü bilgisayar ya da cep telefonu gibi değildir. Mobilyanın çizgisel değerleri toplumun kültürel karakteriyle ilişkilendirilmelidir.

() Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

6. Özgün Türk mobilyası yerel/kültürel ve küresel değerleri birlikte taşımalıdır.

() Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

EK-1. (devam) “Batı etkisinde osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” uygulanacak veri toplama araçları

Anketin bu kısmını sadece Öğretim Elemanı dolduracaktır.

Sayın Öğretim Elemanı,

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili kutunun içerisine (x) koyarak işaretleyiniz?

1. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.
☐ Hiç katılmıyorum ☐ Çok az katılıyorum ☐ Orta derecede katılıyorum
☐ Büyük ölçüde katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
2. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.
☐ Hiç katılmıyorum ☐ Çok az katılıyorum ☐ Orta derecede katılıyorum
☐ Büyük ölçüde katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
3. Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.
☐ Hiç katılmıyorum ☐ Çok az katılıyorum ☐ Orta derecede katılıyorum
☐ Büyük ölçüde katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
4. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.
☐ Hiç katılmıyorum ☐ Çok az katılıyorum ☐ Orta derecede katılıyorum
☐ Büyük ölçüde katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum

Anket bitmiştir. Teşekkür ederim.

EK-1. (devam) “Batı etkisinde osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” uygulanacak veri toplama araçları

Anketin bu kısmını sadece Öğretmenler dolduracaktır.

Sayın Öğretmenimiz,

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili kutunun içerisine (x) koyarak işaretleyiniz?

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanlarında mobilya tarihi ve kültürü ile ilgili yeterli bilgi kazandıracak dersler vardır.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanlarında mobilya tasarımı ile ilgili yeterli bilgi ve beceri kazandıracak dersler vardır.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

3. Türk toplumunda Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyası algısı vardır.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

4. Dünya mobilya pazarlarında özgün Türk mobilyası algısı vardır.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

Anket bitmiştir. Teşekkür ederim.

EK-1. (devam) “Batı etkisinde osmanlı saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve günümüzde üretilebilirliğine ilişkin durum analizi” uygulanacak veri toplama araçları

Anketin bu kısmını sadece firma temsilcileri dolduracaktır.

Sayın Firma Yetkilisi,

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili kutunun içerisine (x) koyarak işaretleyiniz?

1. İşyerinizin Üretim Türü Nedir?

- () Mutfak dolabı () Genç odası () Banyo () Yatak odası mobilyası
() Ofis mobilyası () Yemek odası Mobilyası () Hepsi () Diğerleri...

2. Çalışan Kişi Sayısı nedir?

- () Yıllık çalışan sayısı (0-1 kişi) () Yıllık çalışan sayısı (2-9 kişi)
() Yıllık çalışan sayısı (10-49 kişi) () Yıllık çalışan sayısı (50-249 kişi)
() Yıllık çalışan sayısı (249’dan fazla)

3. Üretim miktarınızı neye göre belirliyorsunuz? (Size uygun olanları işaretleyiniz)

- () Sipariş üzerine () Üretim maliyeti () İç talep () Ürün fiyatları
() Dış talep () Finansman koşulları () Diğer

4. Faaliyet alanlarınızla ilgili model veya tasarım ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyorsunuz?

- () Tasarım birimi var () İnternet () Müşteri istekleri
() Katalog/Dergi () Diğer.....

5- Tasarım (CAD) sürecinde kullandığınız programlar hangileridir?

- () Auto CAD () 3D Max () Corel Draw ()

6. Üretim sürecinde CNC makine kullanıyor musunuz?

- () Evet () Hayır

7. Kullanıyor iseniz, CNC’niz kaç eksenidir?

- () 1 () 2 () 3 () 4 () 5

8. Endüstriyel üretime ve pazarlamaya uygun geniş tüketici yığın gruplarına hitap eden, Geleneksel Osmanlı/ Türk kimliğini yansıtan mobilyaları piyasaya sürülürse talep görür.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

9. Günümüzde üreticiler, insanının Ergonomik özelliklerine uygun mobilyalar üretmektedirler.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

10. Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyaları bugünün teknolojisiyle üretilebilir.

- () Hiç katılmıyorum () Çok az katılıyorum () Orta derecede katılıyorum
() Büyük ölçüde katılıyorum () Tamamen katılıyorum

Anket bitmiştir. Teşekkür ederim.

EK-2. Uygulanacak veri toplama araçları

B. Geliştirilen Veri Toplama Aracı (Nitel Boyut) GÖRÜŞME FORMU

“ Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine İlişkin Durum Analizi ”

Sayın Katılımcı;

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Prof. Dr. Hasan EFE danışmanlığında yürütülen bir Doktora tezi kapsamında yapılan bir araştırmadır. Tez çalışmasının başlığı “II. Abdülhamid Han Dönemi Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğinin Araştırılması” olarak belirlenmiştir. Bu tez çalışması kapsamında; Üniversitelerin Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği, Mimarlık, İç Mimarlık, Sanat Tarihi, Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümlerinde görevli Öğretim Elemanları, Mobilya sektöründe öncü kabul edilen firmaların temsilcileri ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alan öğretmenleri ile görüşülerek anket uygulanacak ve Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özellikleri ve sadeleştirilerek günümüzde üretilirliği konusundaki görüşleri alınacaktır.

Önder TOSUN

Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği
Bölümü Doktora Öğrencisi
ondertosun@gmail.com, 0505 561 41 72

1. Bu görüşmede ifade edeceğiniz tüm bilgiler gizlidir. Bu bilgiler araştırma dışında kullanılmayacaktır. Araştırma raporlarında, görüşülen kişilerin isimleri belirtilmeyecektir.
2. Bu görüşme, yaklaşık 20 dakika sürecektir. Görüşmenin daha etkin kullanılabilmesi ve zaman tasarrufu sağlamak amacıyla görüşme izniniz olduğu takdirde kaydedilecektir.
3. Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz ya da sormak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

1. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyası hakkında genel düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

2. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşlerinizi belirtebilir misiniz?

.....
.....
.....

3. Söz konusu dönem mobilyalarının Süsleme (Hatai, Bitkisel, Rumi Geometrik vb.) özellikleri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....

4. Osmanlı Saray Mobilyalarının; Malzeme özellikleri, Ahşap/ Kumaş ve diğer malzeme tercihleri ile ilgili görüşlerinizi belirtebilir misiniz?

.....
.....
.....

EK-2. (devam) Uygulanacak veri toplama araçları

5.Yapım (Tablalı, Çerçeve konstrüksiyon, birleştirmeler vb.) ve Üretim Teknikleri ile Menşeleri (Yerli, ithal vb.) hakkında görüşleriniz nelerdir?

.....

6. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının iç mekânlar ve mimari mekânlarla ilişkileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

7. Batıya ait hangi ekoller Osmanlı Saray Mobilyasına ve dekorasyonuna etki etmiş olabilir, belirtebilir misiniz? (Barok, Klasik, Modern vb.)

.....

8. II. Abdülhamid Han döneminin; Geleneksel Osmanlı/Türk mobilyasının oluşmasına katkısı olmuş mudur? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

.....

9. Özgün Türk Mobilyası var mıdır?

.....

10.Var ise; Size göre Özgün Türk Mobilyasının özellikleri nelerdir?

.....

11. Yok ise; Özgün Türk Mobilyasının oluşturulması için neler yapılmalıdır?

.....

12. II. Abdülhamid Han'ın marangozluğa ve mobilya yapımına ilgisi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

.....

13. Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğine ilişkin önerileriniz nelerdir?

.....

Görüşme bitmiştir. Teşekkür ederim.

EK-3. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu onay yazısı (Komisyon onay tarihi 08.05.2018)

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/05/2018-E.76194		
T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ Etik Komisyonu		
Sayı : 77082166-302.08.01- Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı		
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgili : 09/03/2018 tarihli ve 56497898-302.08.01- 41615 sayılı yazı.		
İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Oğder TOSUN'un, Prof.Dr.Hacı Hasan EFE'nin danışmanlığında yürüttüğü "İlAbdülhamid Han Dönemi Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğinin Araştırılması" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 08.05.2018 tarih ve 04 sayılı toplantısında görüşülmüş olup, İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.		
e-imzalıdır Prof. Dr. Alper CEYLAN Komisyon Başkanı		
Araştırma Kod No: 2018-195		
Ek:1 Liste		

Resim 3.1. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu onay yazısı

EK-4. 18.05.2018 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nün ilgili kurumlara gönderdiği yazı

Evrak Tarih ve Sayısı: 18/05/2018-E.21853

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

KURUMSAL KİMLİK

Sayı : 56497898-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
(Önder TOSUN)

Dağıtım

İlgi : 06/03/2018 tarihli ve 47014261-199- 38527 sayılı yazı.

Enstitümüz Ağaçşileri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Önder TOSUN ve Tez Danışmanı Prof. Dr. Hacı Hasan EFE 22.04.2018-01.01.2020 tarihleri arasında "II. Abdülhamid Han Dönemi Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilirliğinin Araştırılması" adlı tez konusu ile ilgili çalışmalarını yürütebilmesi için İstanbul'da bulunan Topkapı, Dolmabahçe, Yıldız, Beylerbeyi Saraylarını, Maslak Ksarını ve II. Abdülhamid Han dönemi mobilyaların bulunduğu çeşitli yerlerdeki; dönem mobilyalarını ayrıntılı olarak incelemek istemektedir. Konu ilgili dilekçesi, başvuru formu ve etik komisyon izin yazısı yazımız ekinde gönderilmektedir.

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Sena YAŞYERLİ
Enstitü Müdürü

Ek: Etik Komisyon izin yazısı.

DAĞITIM

Gereği:

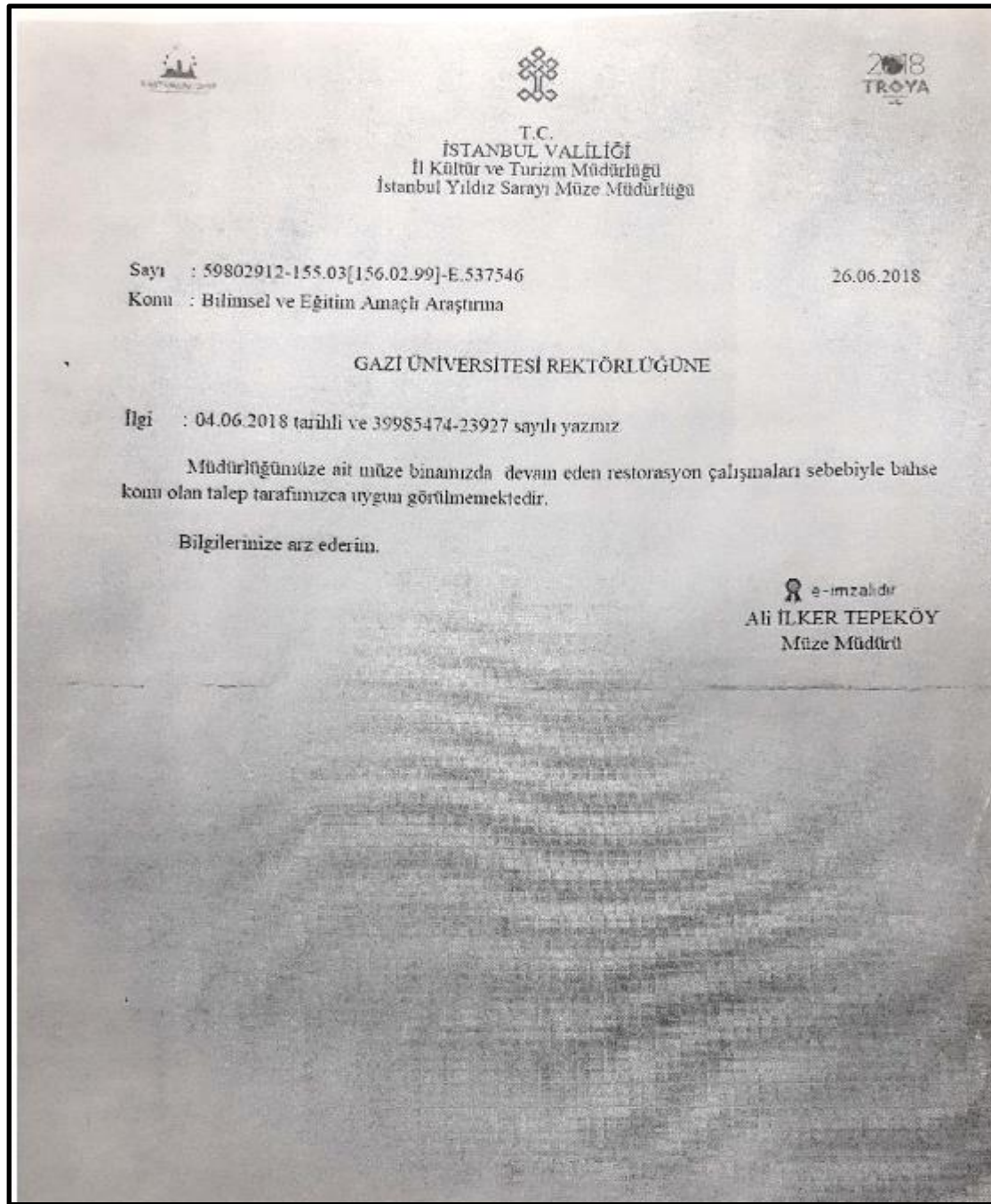
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TOPKAPI SARAYI MÜZESİ
MÜDÜRLÜĞÜNE
T.B.M.M. GENEL SEKRETERLİĞİ (MİLLİ
SARAYLAR) DOLMABAĞÇE SARAYI
MÜZE MÜDÜRLÜĞÜNE
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YILDIZ SARAYI MÜZE MÜDÜRLÜĞÜNE
T.B.M.M. GENEL SEKRETERLİĞİ (MİLLİ
SARAYLAR) BEYLERBEYİ SARAYI
MÜZE MÜDÜRLÜĞÜNE
T.B.M.M. GENEL SEKRETERLİĞİ (MİLLİ
SARAYLAR) MASLAK KASRI MÜZE
MÜDÜRLÜĞÜNE

Bilgi:

Ağaçşileri Endüstri Mühendisliği Anabilim
Dalı Başkanlığına
Sayın Prof. Dr. Hacı Hasan EFE

Resim 4.1. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nün ilgili kurumlara gönderdiği yazı

EK-5. 26.06.2018 tarihli İstanbul Valiliği, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğü yazısı

Resim 5.1. İstanbul Valiliği, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğü yazısı

EK-6. 31.07.2018 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 31/07/2018-E.30583			
		T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	
			
Sayı :	56497898-302.08.01-		
Konu :	Bilimsel ve Eğitim Amaçlı (Önder TOSUN)		
Sayın Önder TOSUN Yenimahalle Şehit Mehmet Şengül Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Gayret Mah. İvedik Cad. No: 25 Yenimahalle-ANKARA			
İlgi :	26/06/2018 tarih ve 59802912-155.03 (156.02.99)-E.537546 sayılı yazısı.		
İstanbul Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğünden gelen yazı, yazımız ekinde gönderilmektedir. Bilgilerinizi rica ederim.			
		e-imzalıdır Doç. Dr. Ahmet TAŞKESEN Enstitü Müdür Yardımcısı	
Ek:1 sayfa. DAĞITIM Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Başkanlığına Sayın Prof. Dr. Hacı Hasan EFE Sayın Önder TOSUN			

Resim 6.1. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün yazısı

EK-7. T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na 03.07.2019 tarihinde verilen başvuru dilekçesi

T. C. CUMHURBAŞKANLIĞI MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞINA İSTANBUL	
İlgi: a) Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü 18/05/2018 tarih ve E.21853 sayılı yazısı. b) İstanbul Yıldız Sarayı Müze Müdürlüğü 26/06/2018 tarih ve 59802912-155.03 (156.02.99)-E.537546 sayılı yazısı	
Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ağaçşen Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı'nda Doktora Öğrencisiyim, " II. Abdülhamid Han Dönemi Mobilyalarının Tasarım, Konstrüksiyon Özellikleri ve Günümüzde Üretilebilirliğinin Araştırılması" adlı tez konum ile ilgili, ilgi (a) yazı ile Başkanlığımıza izin yazısı gönderilmiştir.(15/06//2018 tarih ve 302369 Kayıt No ile yazı işlerinize kayıt olmuştur.) Ancak sadece ilgi(b) yazı ile Yıldız Sarayında devam etmekte olan çalışmalar sebebiyle araştırmanın uygun görülmediği tarafıma bildirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığında görevli bir Öğretmen olmam ve bazı özel sebeplerden dolayı yaklaşık bir yıl önce gönderilen yazılara ilişkin bu güne kadar herhangi bir çalışma yürütülemediği. Bu aşamadan itibaren Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Maslak Kasrı'nda ve sadece Yıldız Sarayı'nın ziyarete açık Şale Köşkü'nde araştırmalar yapmak istiyorum. Mekanlarda yapılacak çalışma tez konusu dönem mobilyalarının tasarım, konstrüksiyon özelliklerini, menşelerini kapsadığından sadece Fotoğraf Çekimi, konstrüksiyon incelemesini ve 3D (3Boyutlu tarayıcı ile taranması), kapsamaktadır. Yapılacak Doktora çalışmada Mühendislik yaklaşımı ile dönem mobilyalarının, Konstrüksiyon incelemesi ile ilgili daha önce sistematik bir bilimsel çalışma yapılmadığı için araştırma ve incelemeler sonucunda ortaya çıkacak bulgu ve değerlendirmeler alanında yapılmış ilk özgün çalışma olma potansiyeline sahiptir. Saray, Köşk ve Kasırlarda yapmak istediğim araştırmanın, mekânların Ziyarete kapalı olduğu pazartesi günlerinde ve mekânlarda Müzecilik-Mobilya Sorumlularının rehberliğinde yürütülmesini ve araştırma koordinasyonun düzenli olabilmesi için sorumluların isim bilgilerinin tarafıma bildirilmesi hususunu, Takdiri Sayın Başkanlığınızda olmak üzere;	
Bilgilerinize arz ederim.	
Ek: İlgi (a) yazısı ve G.Ü. Etik Kurul Onayı İlgi (b) yazısı	03/07/2019
T.C. : Adres: General Zeki Doğan Mahallesi 490. Cad. Ankara Tel: 505 561 41 72 e-mail: ondertosun@gmail.com	Önder TOSUN

Resim 7.1. T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na 03.07.2019 tarihinde verilen başvuru dilekçesi

EK-8. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'nın 02.08.2019 tarihli, Milli Saraylar'da araştırma yapabilmek, fotoğraf çekebilmek için yapılan başvuruya istinaden verilen cevap yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.08.2019-E.31185

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI
Müzecilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı

Sayı : 61534870-420.99
Konu : Önder Tosun'un Görsel Talebi

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

İlgi : a) Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 18.05.2018 tarihli ve E.21853 sayılı yazısı.
b) İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü'nün 26.06.2018 tarihli ve 59802912-155.03(156.02.99)-E.537546 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Fen Bilimleri Enstitüsü Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Doktora öğrencilerinden Önder TOSUN, ilgide kayıtlı yazılarınız ile tez çalışması için fotoğraf çekimi, konstrüksiyon incelemesi ve 3D ile eserlerin taranması talebinde bulunmuştur.

Söz konusu talep incelenmiş olup Mobilya Koleksiyon Sorumlusu tarafından hazırlanan raporla, başvurunuzda belirtilen mekanlardan Yıldız Şale Köşkü'nün restorasyon amacıyla kapalı olması, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı ve Maslak Kasrı'nda yer alan mobilyaların tefriş durumlarının fotoğraf çekimi, konstrüksiyon ve 3D ile taranmasına engel olması sebebiyle uygun görülmemiştir. Ancak talep etmeniz doğrultusunda, Sultan II. Abdülhamid döneminin özelliklerini taşıyan mobilyaların bir kısmı da Dolmabahçe Sarayı'nda sergilendiği için bu eserlerin görsellerinin bulunduğu bir CD'nin size ulaştırılması mümkündür.

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
İlhan KOCAMAN
Başkan a.
Müzecilik ve Tanıtım Dairesi
Başkanı

Resim 8.1. Milli Saraylar'da araştırma yapabilmek, fotoğraf çekebilmek için yapılan başvuruya istinaden verilen cevap yazısı

EK-9. 08.08.2019 tarihli Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.08.2019-E.26838			
T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü			
Sayı : 56497898-302.08.01- Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı (Önder TOSUN)			
Sayın Önder TOSUN Yenimahalle Şehit Mehmet Şengül Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi-Gayret Mah. İvedik Cad. No:25 Yenimahalle-ANKARA			
İlgi : T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Müzecilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı'ndan gelen 02/08/2019 tarih ve E.31185 sayılı yazı.			
İlgi yazı, yazımız ekinde gönderilmekte olup, bilgilerinizi rica ederim.			
		e-imzalıdır Prof. Dr. Erdal IRMAK Enstitü Müdürü V.	
DAĞITIM Sayın Önder TOSUN Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Başkanlığına Sayın Prof. Dr. Hacı Hasan EFE			

Resim 9.1. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün yazısı

EK-10. T.C. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığından CD şeklinde gönderilen 38 poz fotoğrafın gönderildiği 04.10.2019 tarihli PTT gönderisi

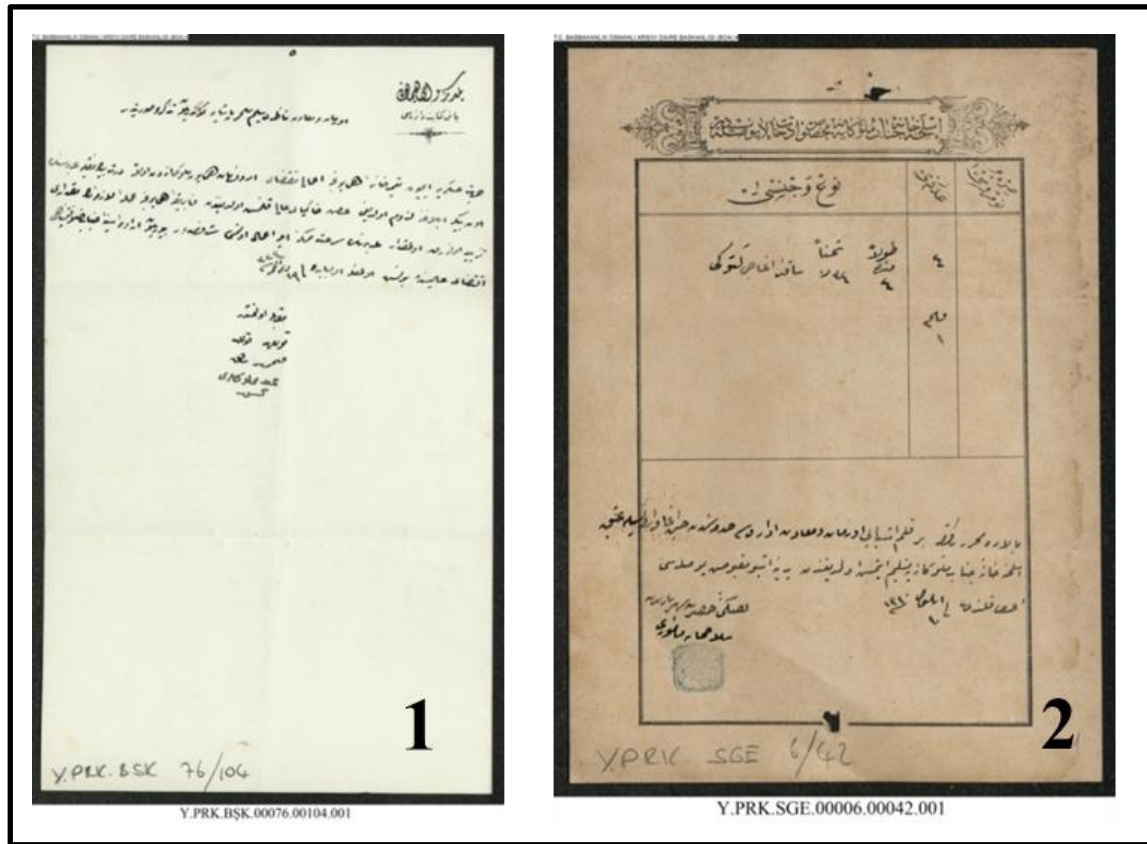
PTT A..		(BAS. KAGIT/SOZLESMELI MUSTERI)	
Kabul İşyeri : BEŞİKTAS-İSTANBUL (AVR)		Tarih / Saat : 04/10/2019-15:53	
GÖNDERİCİ :	T.C. CUMHURBAŞK. MİLLİ SARAYLAR İD.BASK. PERSONEL D DOLMABAĞCE SARAYI BEŞİKTAS		
ALICI :	BEŞİKTAS/ İSTANBUL (AVR) Telefon : E-Posta :		
ONDER TOSUN ADRES ÜZERİNDEDİR			
CANKAYA/ ANKARA Telefon : E-Posta :			
Onsoruilen Teslim Tarihi	Ek Hizmetler	Poset Aparat No	
07/10/2019	-		
Ağırlık / Desi		Güzergah Bilgileri	
50 / 1	-	- ANKARA(K)	
Ücret	Ödeme Sekli		
13 00 (A)	MAHSUP		
Gönderi Kapasitesinin Ayrıntılı Tablosu Gönderileriniz 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanununa göre PTT A. sorumluluğundadır			

AP05429922667

DAGITIM SAHASI : ANKARA KARGO DAG. ME

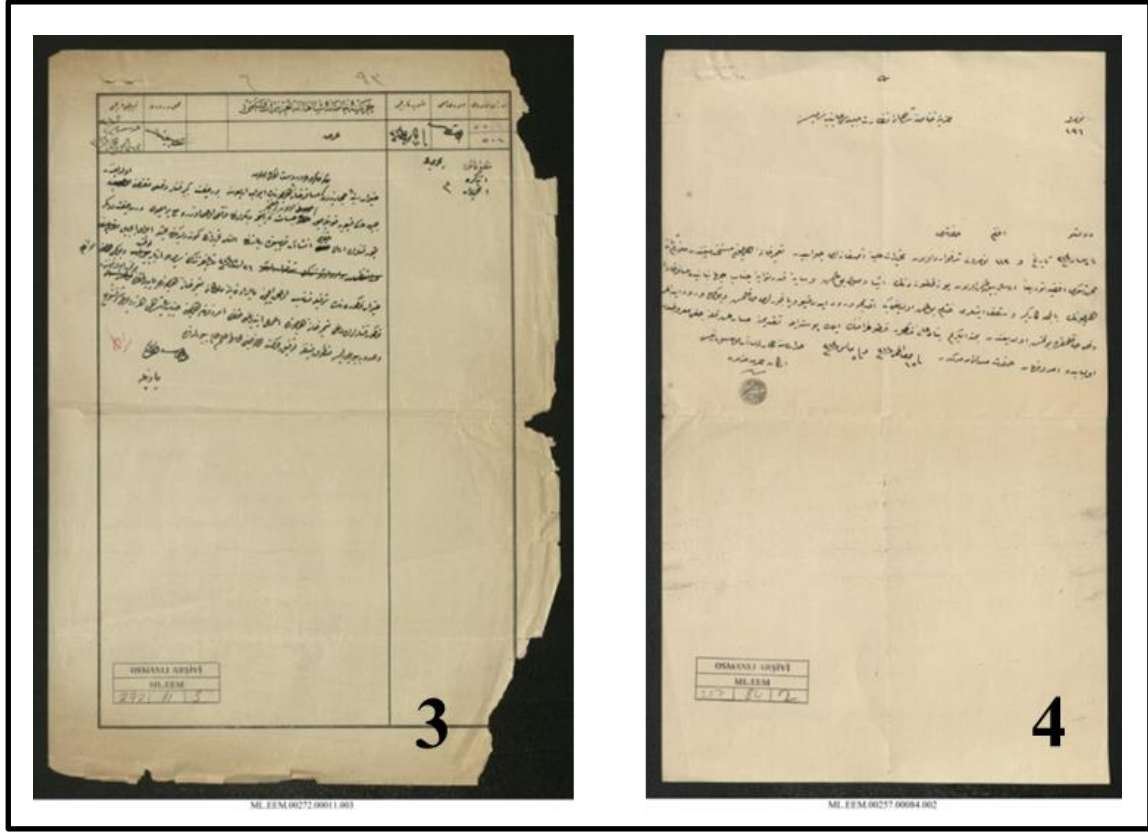
Resim 10.1. PTT gönderisi

EK-11. Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

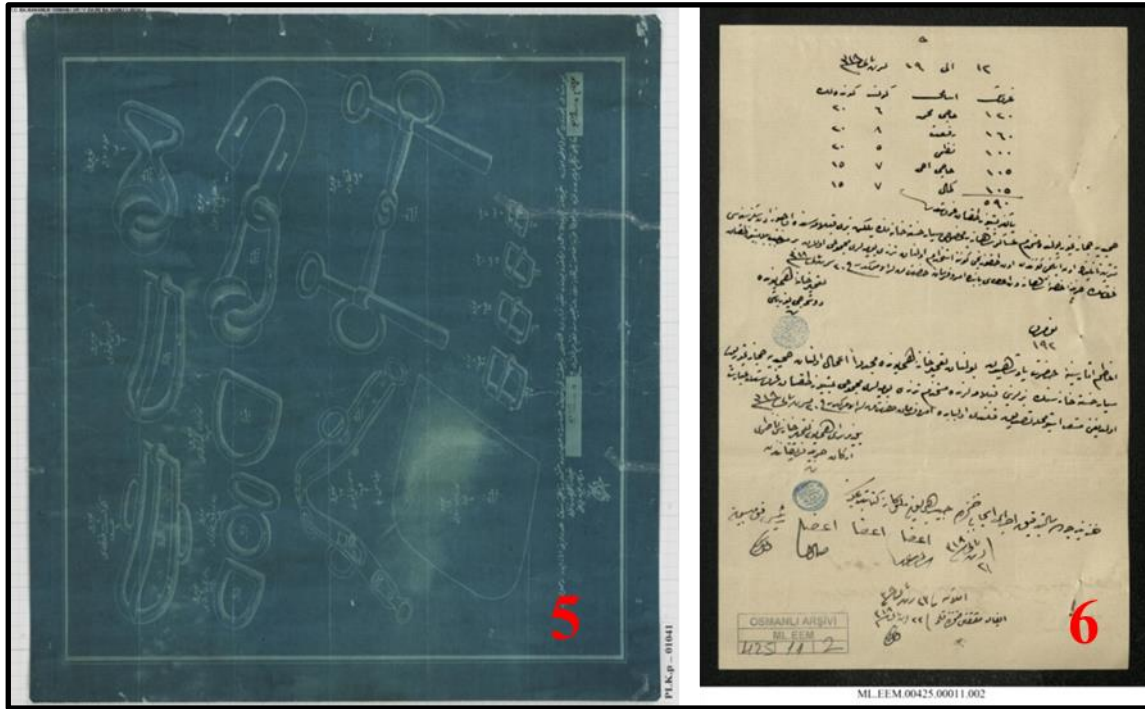
Resim 11.1. (1) Askeriye için Tamirhane-i Hümayûn'da imal edilecek nakliye arabaların süratle imal olunması.” nı belirten belge [242]. (2) Harem-i Hümayûn'da inşa olunacak binalar için Tamirhane-i Hümayûn'a teslim olunan ağaçlar.”ı belirten belge [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

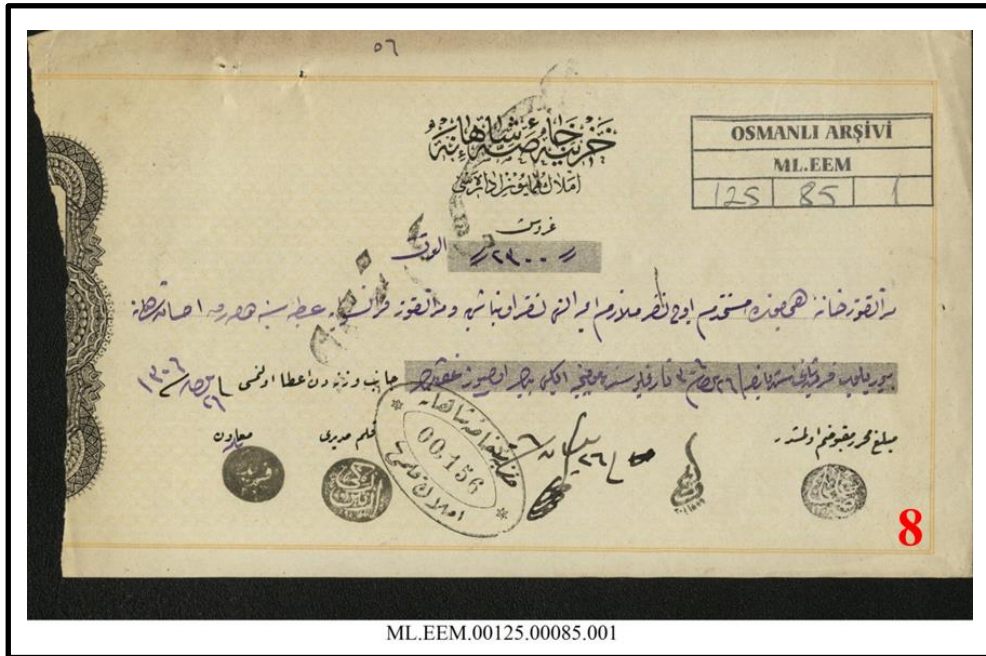
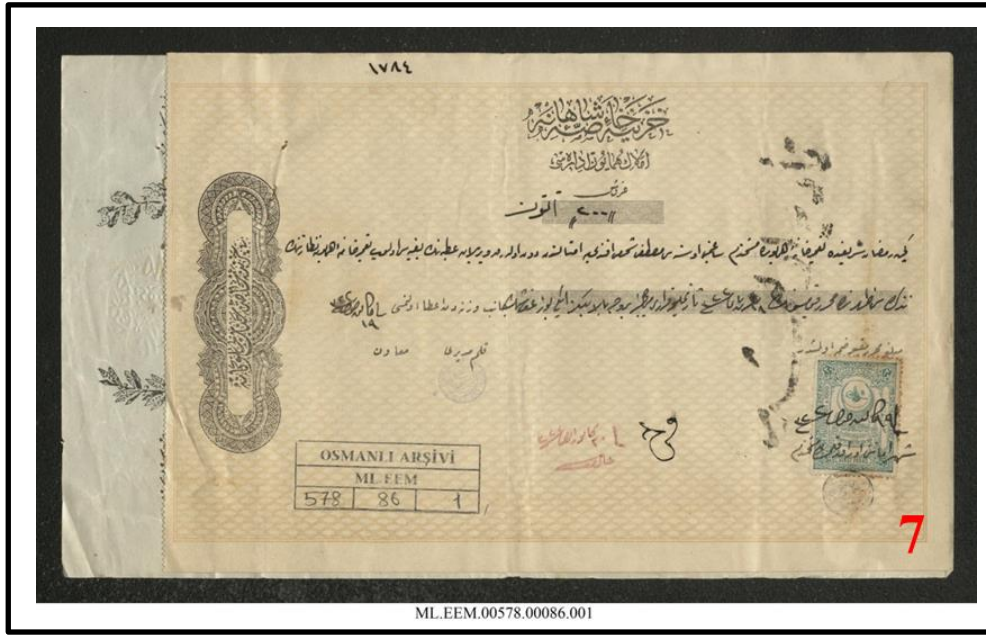
Resim 11.2. (3) “Mekke’de inşa olunan Misafirhane-i Hümayûn’un dört bir kapısına yerleştirilmesi gereken demir fenerlerin Tamirhane-i Hümayûn’da imal ettirilmesi.”ni belirten belge [242]. (4) Mekke’de inşa olunan Misafirhane için Tamirhane-i Hümayûn’dan gönderilen kapı, panjur ve sair eşyanın yerlerine takıldığı [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

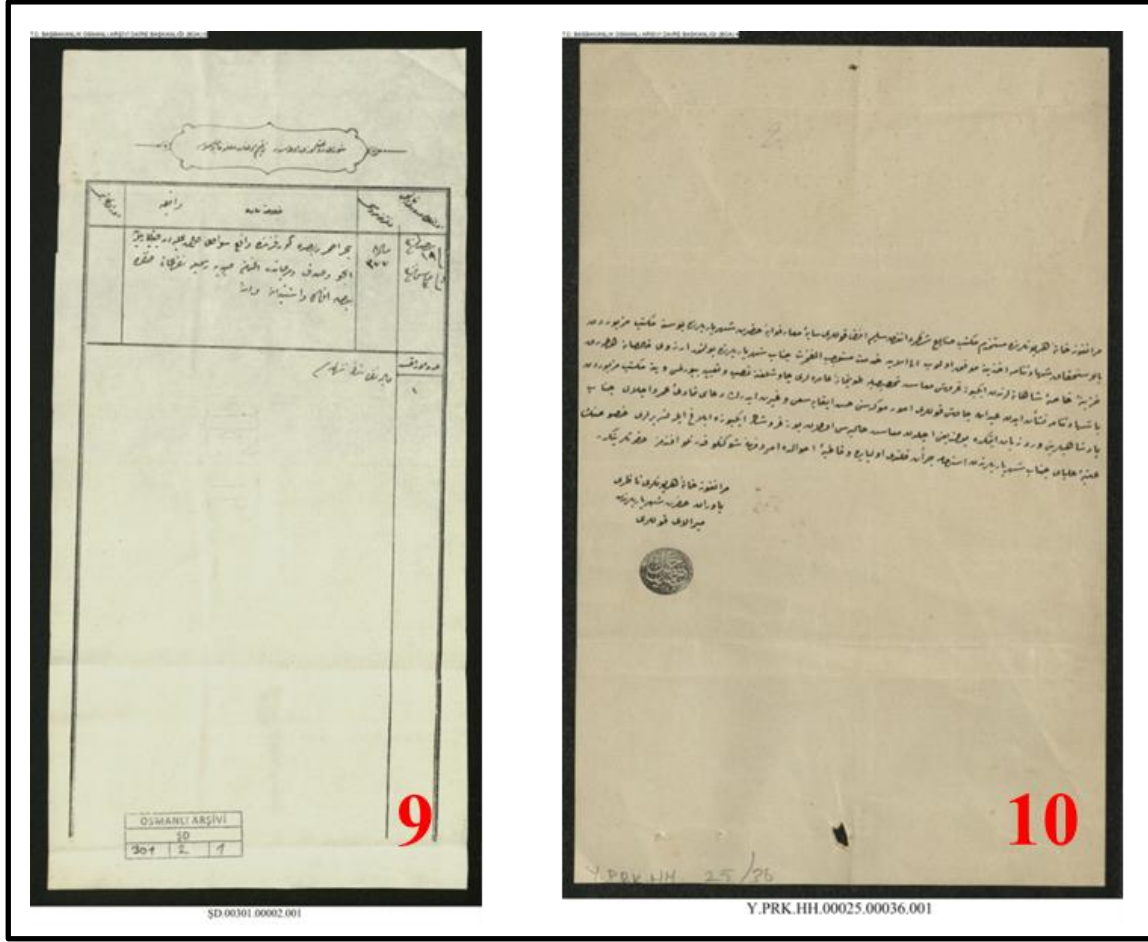

Resim 11.3. (5) Tamirhane-i Hümâyûn'da imal olunan demir koşum takımları, kemer tokaları, gözlük sacı vs.nin resmi. a.g.tt [242]. (6) Tamirhane-i Hümâyûn'da imal olunan Hamidiye Hicaz demiryolu seyyar hastahanesinin bez kaplamalarında müstahdem amelelerin bir haftalık yevmiyelerinin, Hazine-i Hassa veznesinden itası [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

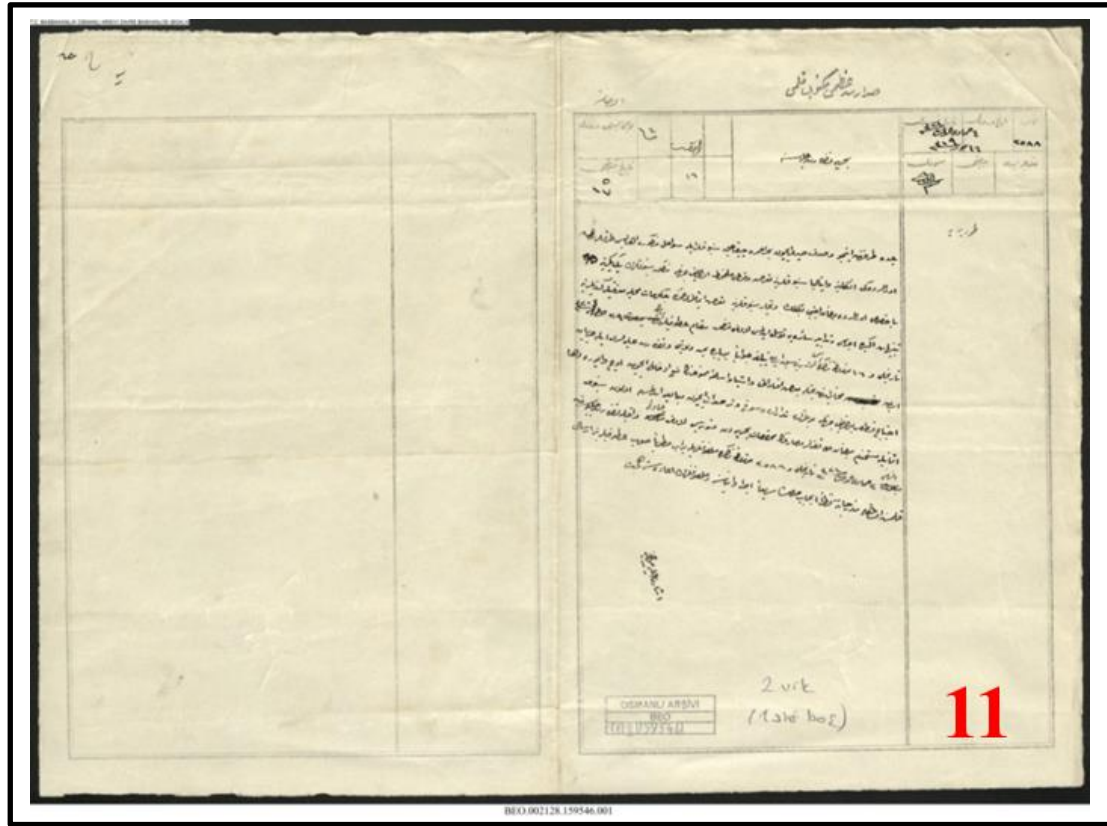

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

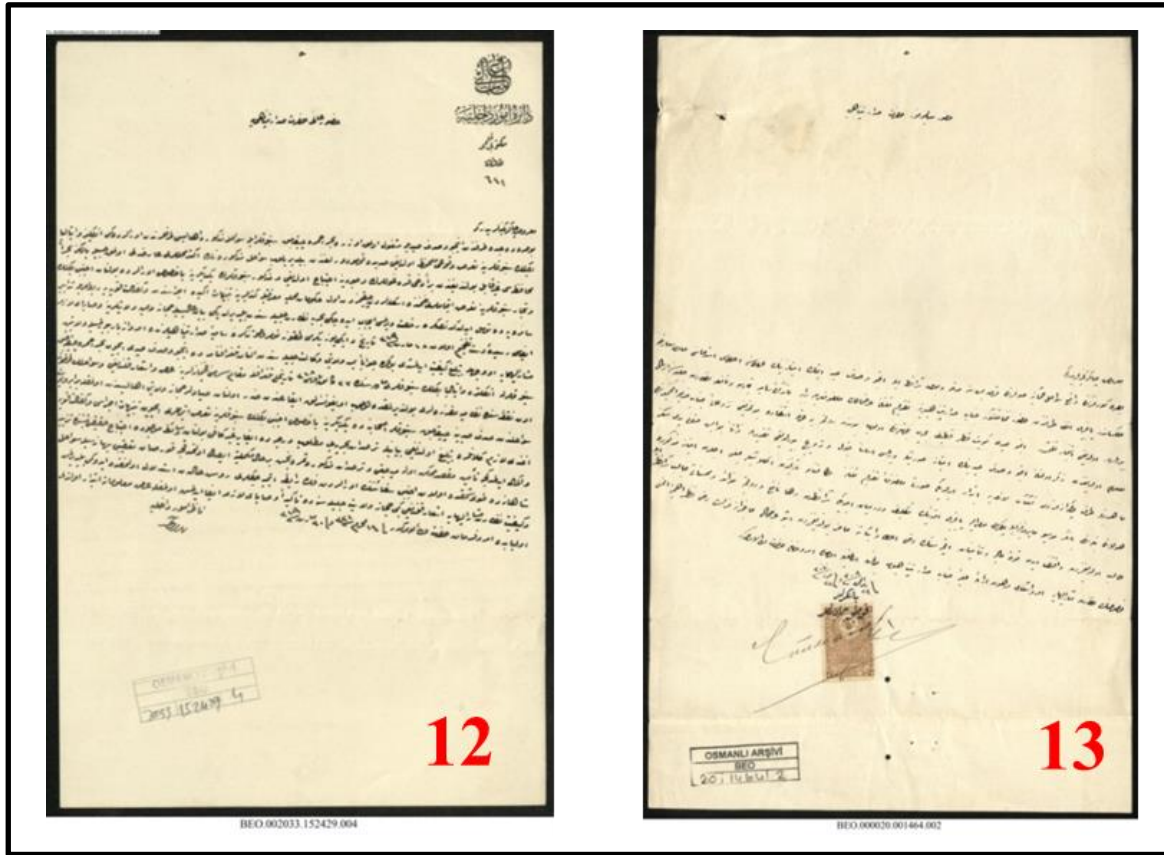
Resim 11.6. (9) Bahr-i Ahmer ve Basra körfezinde vaki sevahil-i Devlet-i Aliyye'den çıkarılan inci, sedef ve mercandan alınan saydiye resmiyle teferruatı.g.tt (Maliye 8) [242]. (10) Marangozhane-i Hümayûnunda müsdahdem Mekteb-i Sanayi şakirdanı artırılması istirhamı [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

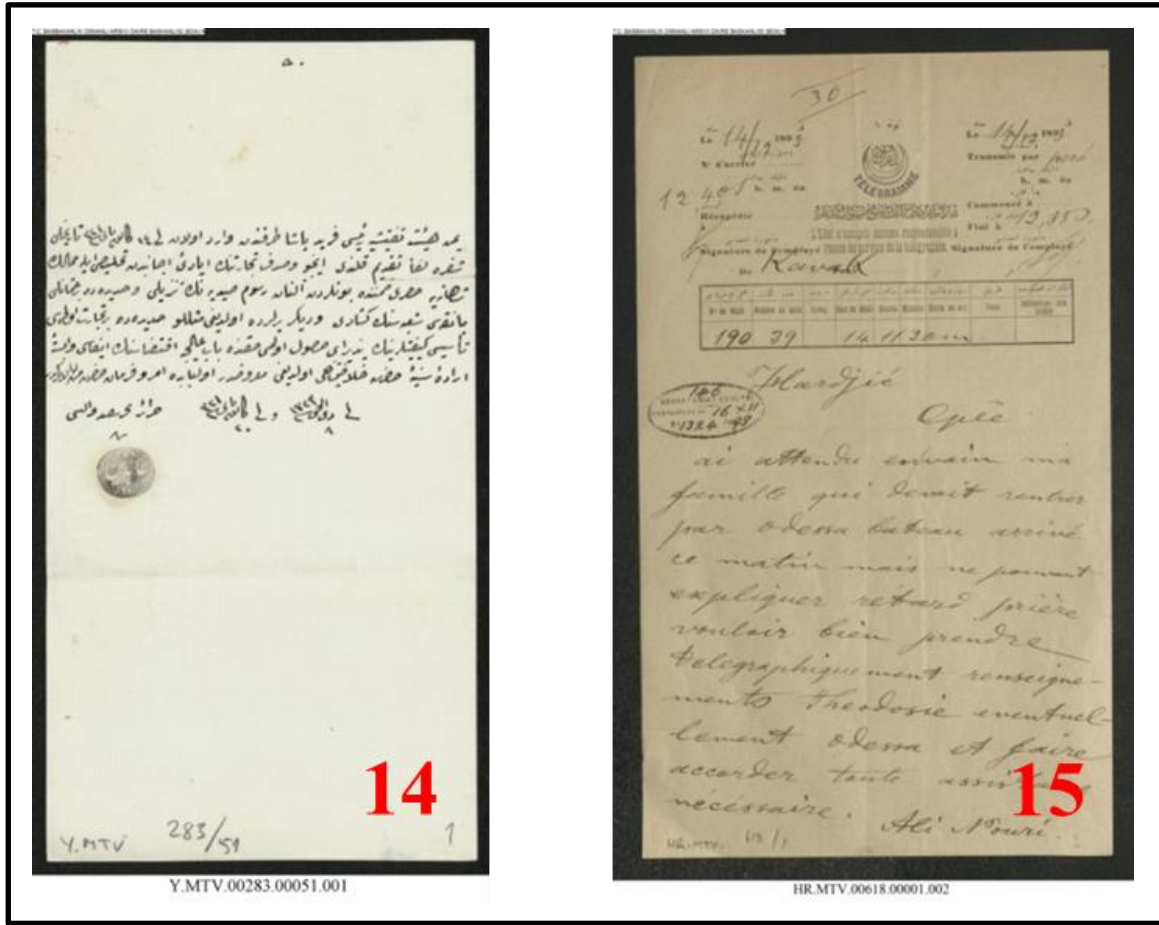
Resim 11.7. (11) Cidde tarafından inci ve sedef saydı için Bahr-i Ahmer'e çıkacak senbuklar ile oralardaki İngiliz ve İtalya senbuklarına taarruz vukuu melhuz olduğu cihetle mezkur senbukların yekdiğerine ba-husus oralarda bulunan ecnebi beylik ve tüccar senbuklarına taarruz etmemeleri zımnında hükümet-i mahalliye marifetiyle kendilerine tenbihat-ı ekide icrası ve tedabir-i saireye tevessül edilmesi lüzumu (Bahriye; 152429) [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

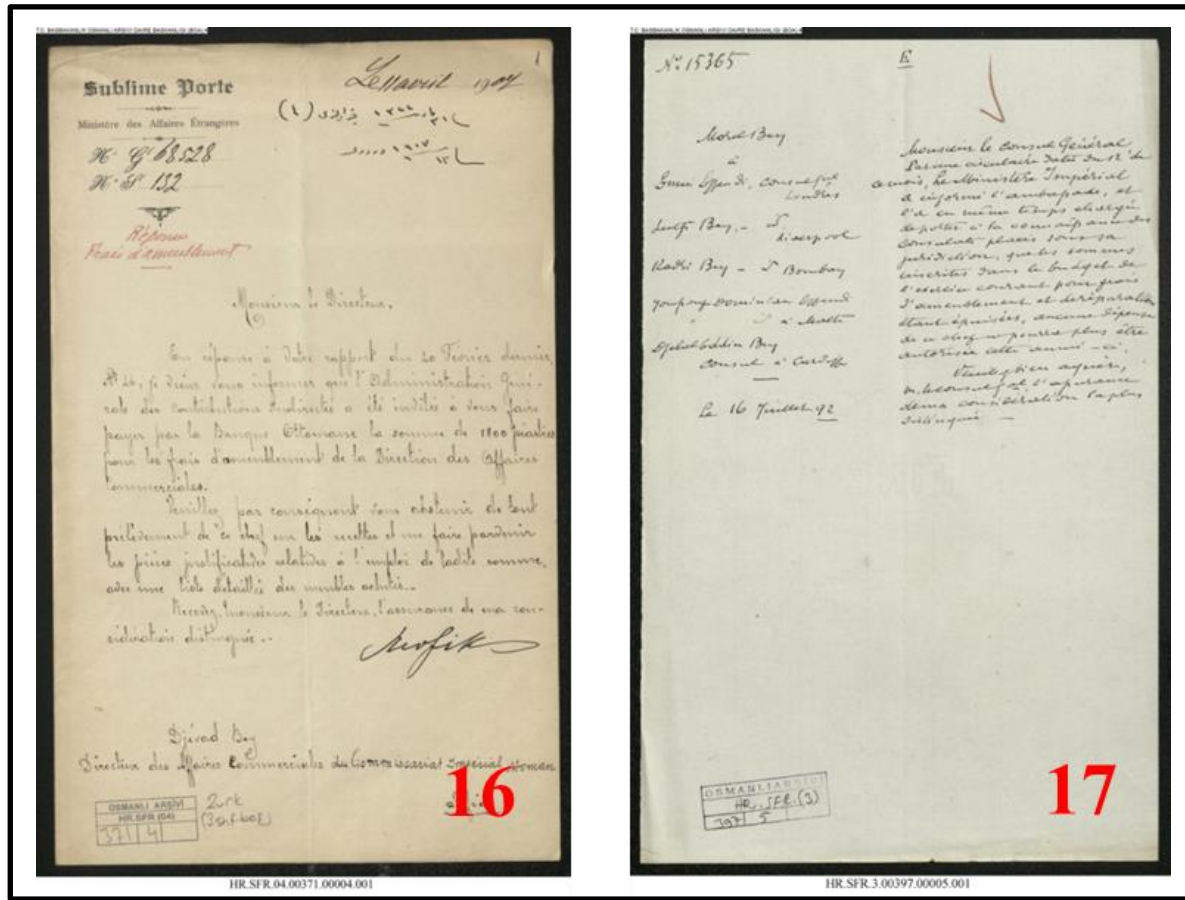
Resim 11.8. (12) Bahr-i Ahmer'de inci ve sedef sayd etmek üzere dolaşan senbukler hakkında olunması lazım gelen muamele (Hariciye, Dahiliye) [242]. (13) Aleksander Panciri Efendi'ye Basra Körfezi'ndeki Osmanlı sahilllerinde inci ve sedef çıkarması için izin verilemeyeceği (Ticaret ve Nafia) [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

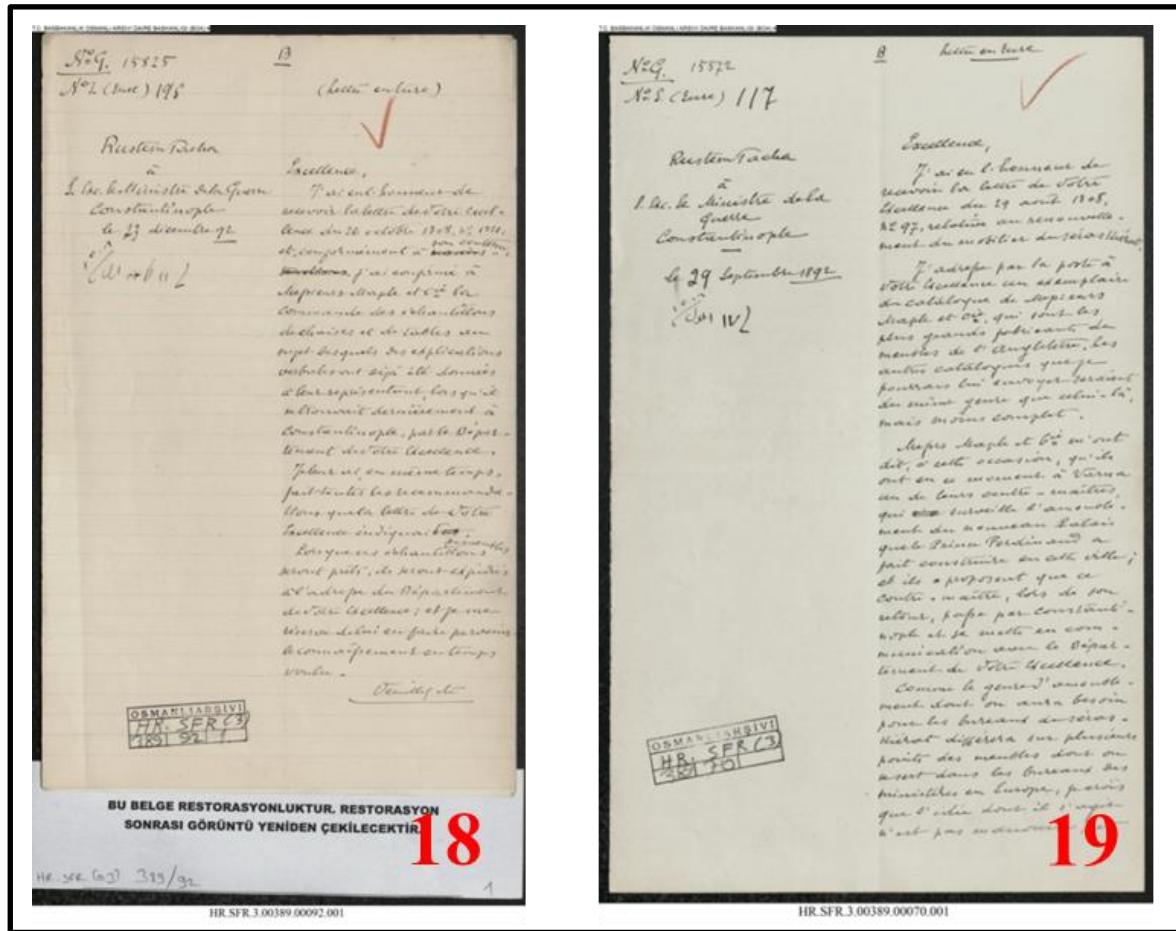
Resim 11.9. (14) İnci ve sedef ticaretinin yabancıların elinden Osmanlı'ya geçmesi için av rüsumunun tenzili. Hudeyde'de bir Osmanlı Bankası ve Ticaret Odası açılması gerektiği [242]. (15) Muhtelif Osmanlı sefarethaneleri mobilyalarının sayım envanteri vesair hakkında (1-105 arası) [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

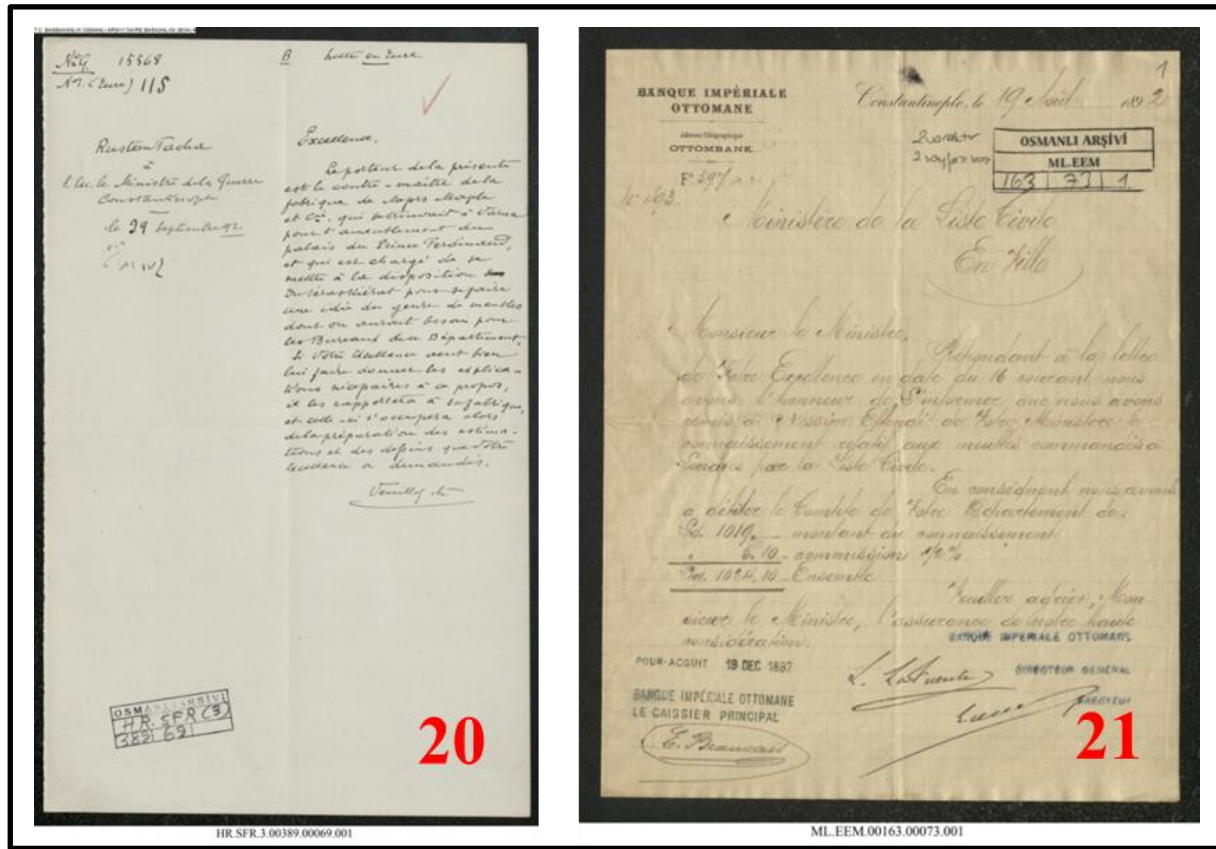
Resim 11.10. (16) Müteferrik Komiserlik binası mobilya takımı masrafı tutarının Hariciye tutarının Osmanlı Bankası'na yatırıldığı [242]. (17) Bu yıl içinde sefarete bağlı konsolosluklar için mobilya alımı ve tamirat yapılmaması hakkındaki Hariciye'nin tamiminin Londra, Liverpool, Bombay, Malta ve Cardiff Konsolosluklarına gönderildiği [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

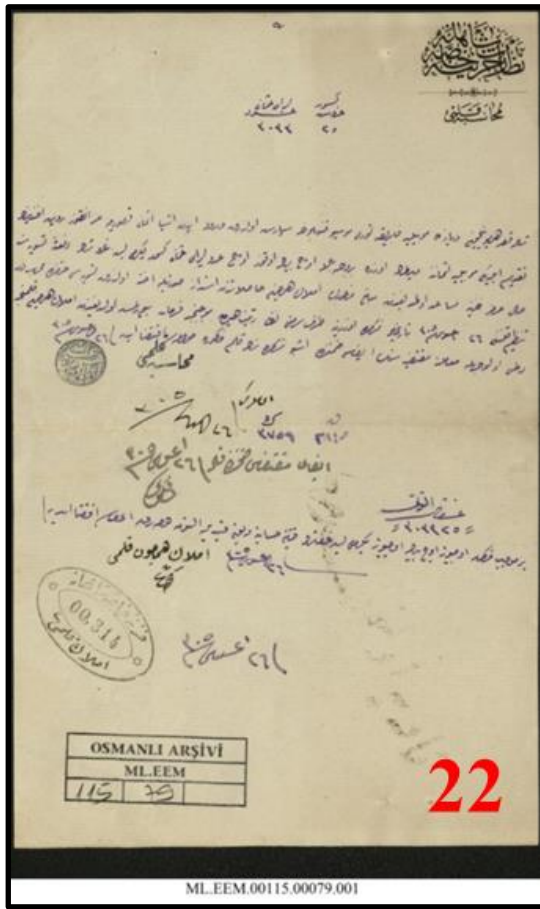
Resim 11.11. (18) Maple firmasına masa ve sandalye siparişi [242]. (19) Seraskerlik için Maple Şirketi'ne mobilya siparişi [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

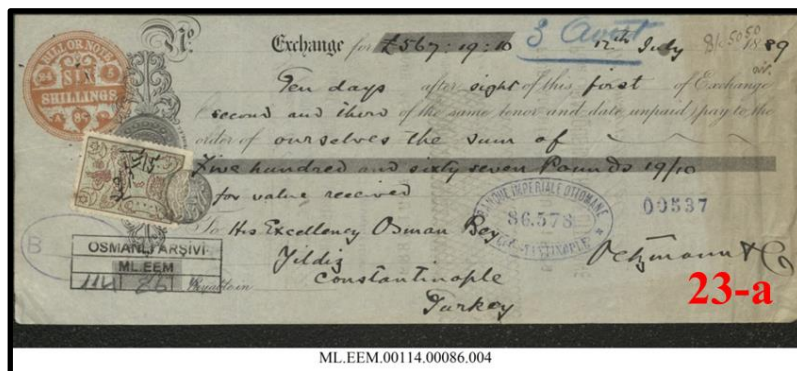
Resim 11.12. (20) Seraskerlik'in ihtiyacı olan mobilyaların tarzı hakkında bilgi isteği [242]. (21) Mabeyn-i Hümayûn için Londra'ya sipariş olunan mobilya eşyasının esmanı olan meblağın, Hazine-i Hassa Veznesi'nden Bank-ı Osmani'ye ita olunduğu [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.13. (22) Şale Kasr-ı Hümayûnu için Viyana'da Mobilya Fabrikatörü Mösyö Kanobloh'a sipariş olunan eşyanın bedelinin tesviyesi [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

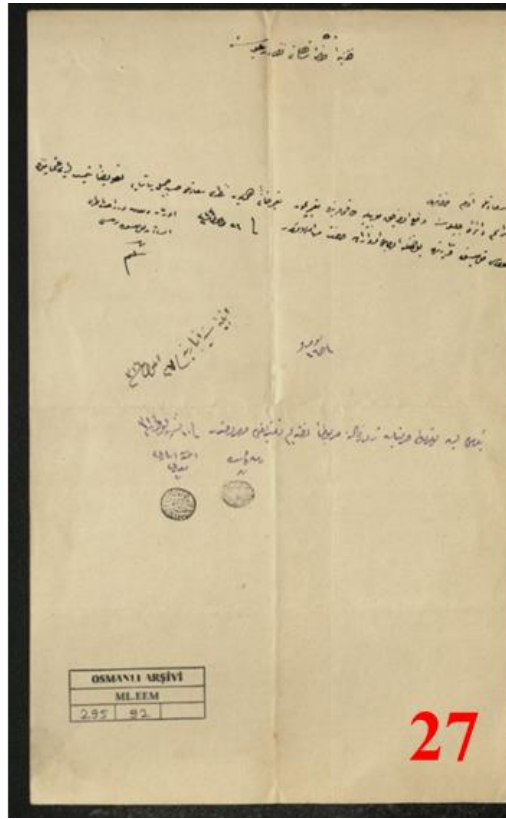

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.18. (25) Şişli'de inşa olunan Hamidiye Etfal Hastahanesi'nin mobilya ve ilaç dolaplarının imaliyle ilgili masrafların ödenmesi [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

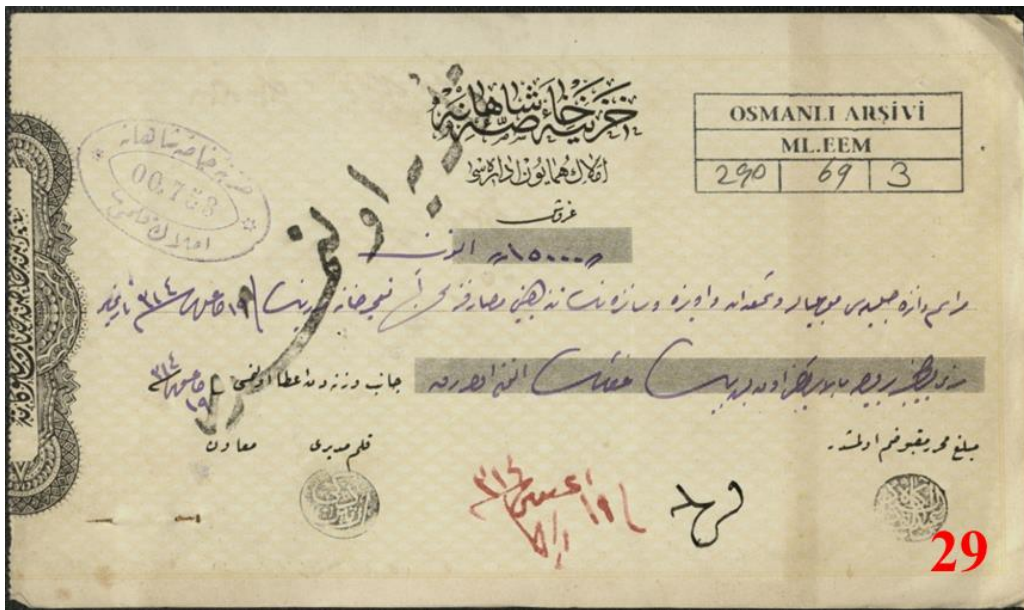

Resim 11.19. (26) Merasim Dairesi mobilyaları masarısının Hazine-i Hassa veznesinden tesviyesi [242]. (27) Merasim Dairesi'ne konulacak mobilya takımları bedelinin, Hazine-i Hassa veznesinden itası [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.20. (28) Merasim Dairesi mobilya takımlarının yaldızlanması için, Tamirhane-i Hümayûn Nezaretî'ne verilecek olan meblağın veznedan ita olunması [242]

Resim 11.21. (29) Merasim Dairesi mobilya, avize, şamdan ve sairesinin tezhib masarısının veznedan itası [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

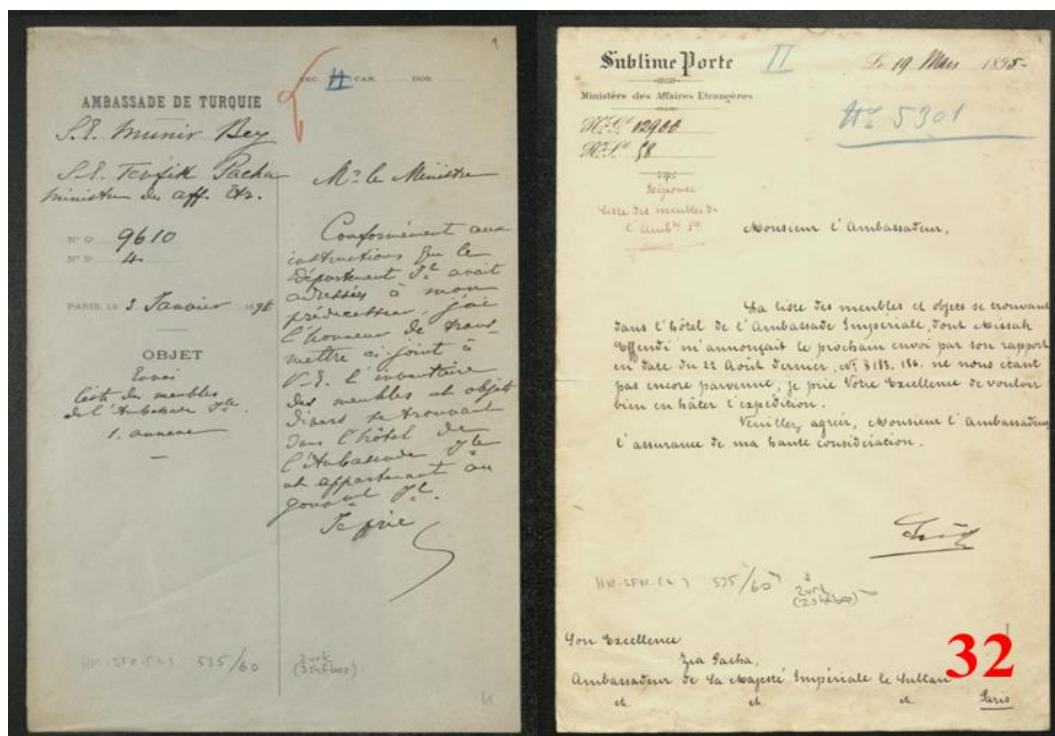

Resim 11.22. (30) Merasim Dairesi mobilyalarının tezhibinde istihdam olunan amelenin yevmiyelerinin Hazine-i Hassa veznesinden ita olunduğu [242]

Resim 11.23. (31) Bern Temsilciliği Belgeleri, İdari harcamalar, kira, mobilya vs [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.24. (32) Paris Büyükelçilik binasının mobilyaları [242]

[illegible]

Resim 11.25. (33) Depoda kayıtlı mobilya eşyalarını havi defter [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

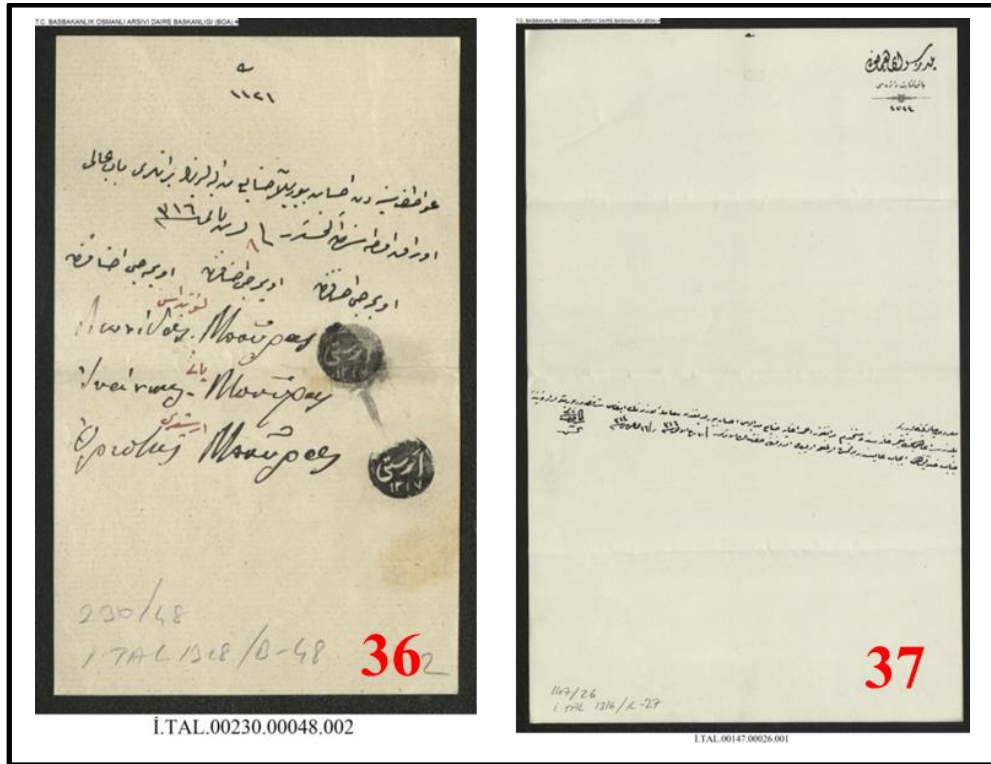
The image shows a double-page spread from a historical Ottoman salary register (maaş defteri). The pages are filled with handwritten entries in Ottoman Turkish, organized into columns. The right page has a red number '34' in the bottom right corner.

Resim 11.26. (34) Tamirhane-i Hümâyûn maaş defteri [242]

The image shows a double-page spread from a historical Ottoman salary register (maaş defteri). The left page is mostly blank, while the right page contains handwritten entries in Ottoman Turkish. The right page has a red number '35' in the bottom right corner.

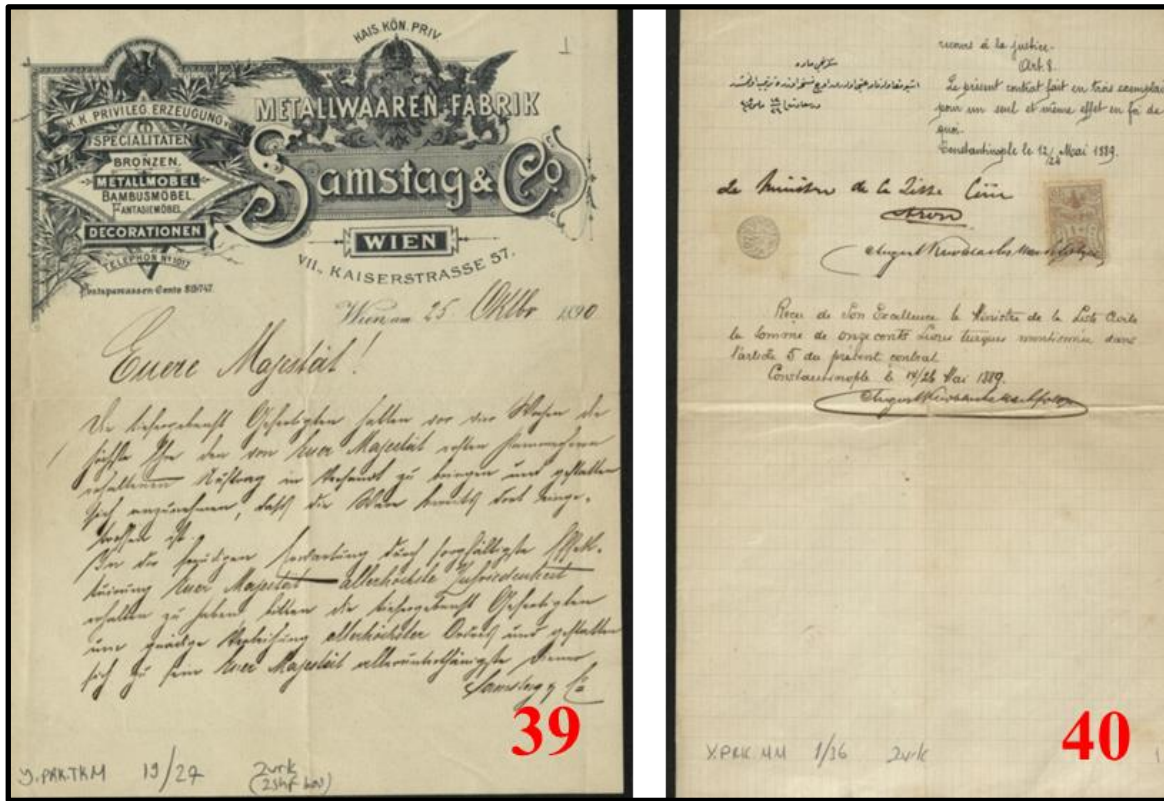
Resim 11.27. (35) Yıldız Saray-ı Hümâyûn Tamirhanesi'nden tekaüd olan Demirci Mustafa Mehmed ile Oymacı İslam Abdülkadir'e maaş tahsisi (Maliye) [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

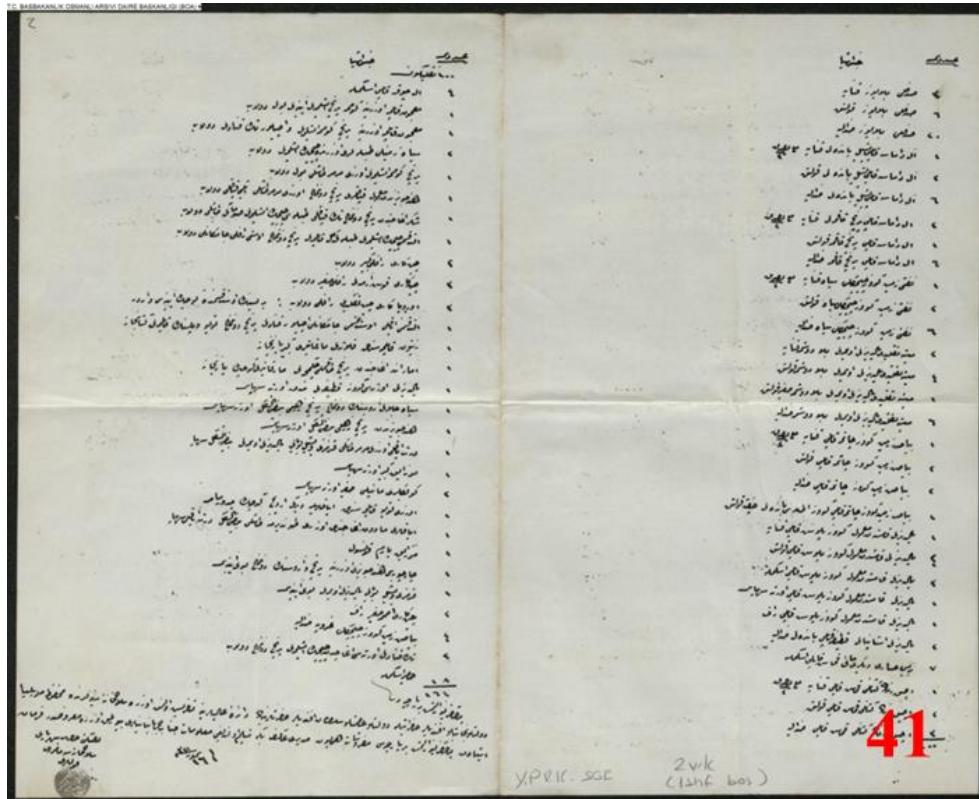
Resim 11.28. (36) Oymacı esnafından Leonidas, Yani ve Aristidi'ye sanayi madalyası itası (1318B-048) [242]. (37) Yıldız Sarayı Hümâyûn'u Tamirhanesi'nde müstahdem marangoz Ahmed Ağa'ya Sanayi Madalyası ihsanı (1316R-027) [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

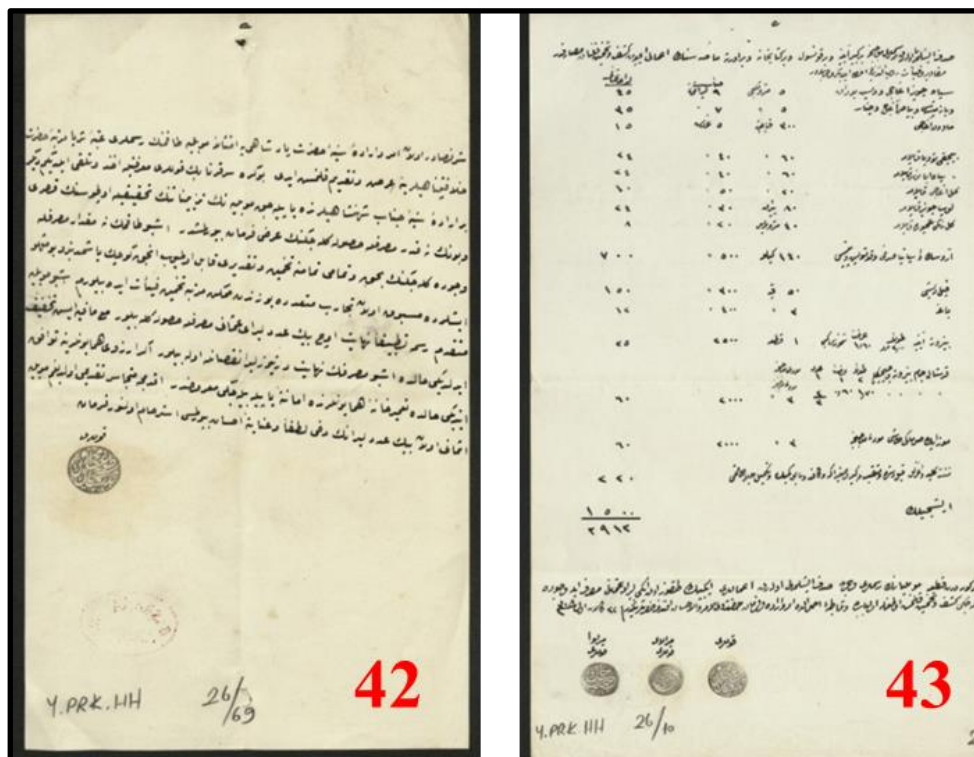
Resim 11.30. (39) “Viyana madeni eşya ve mobilya fabrikasının Padişaha gönderdiği Almanca mektup” [242]. (40) “Şale Kasrı'nın tamir ve tefrişine ait keşif defteri ve Viyana'daki mobilya fabrikası ile imzalanan mukavelename ile inşaatın neticesine ait rapor” [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

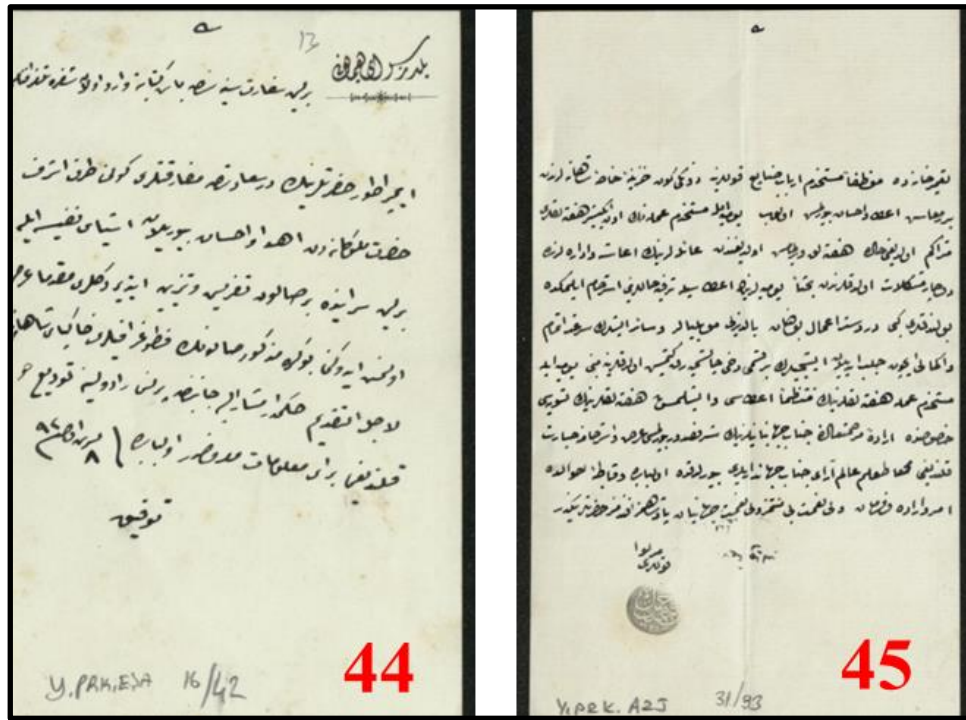
Resim 11.31. (41) “Şehzade ve sultanların dairelerinin tefrişi için mobilyaların bir kısmının Mefrûşât-ı Hümâyûn Müdürü Akif Bey'e teslim olunduğu” [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

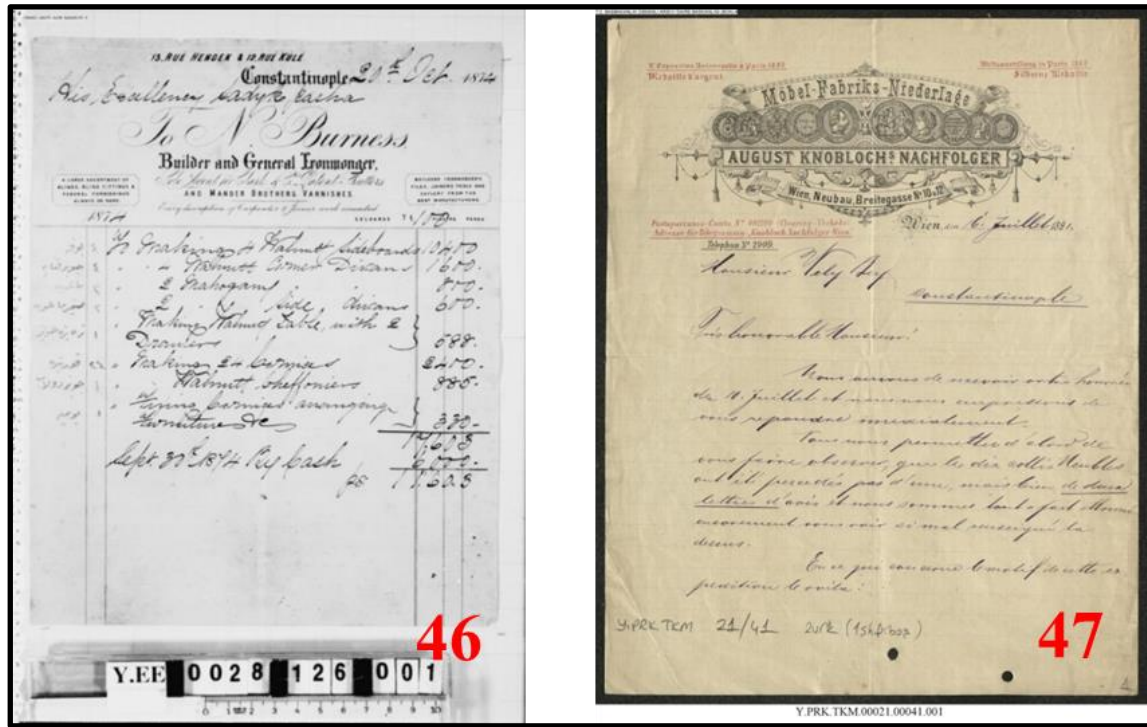
Resim 11.32. (42) “İrade gereğince sipariş edilen mobilyanın tahmini bedeli ile daha evvel takdimi edilen mobilya ücretinin verilmesi talebi” [242]. (43) Saray-ı Hümayûn tamirhanesinde yapılacak mobilyalar ve masrafları”nı gösterir belge [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.33. (44) Padişahın gönderdiği mobilyalarla Alman imparatorunun Berlin Sarayı'nda bir salon tefriş ettiği [242]. (45) “Tamirhanede geçici olarak yevmiye ile müstahdem sanayi erbabının haftalıklarının verilmesi istirhamı ve imal olunan yıldızlı mobilya vb. işler için celb olunan işçilerin bazılarının çalışmaması üzerine haftalıkların muntazam ödenmesi için irade-i seniyye talebi (tt)” [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

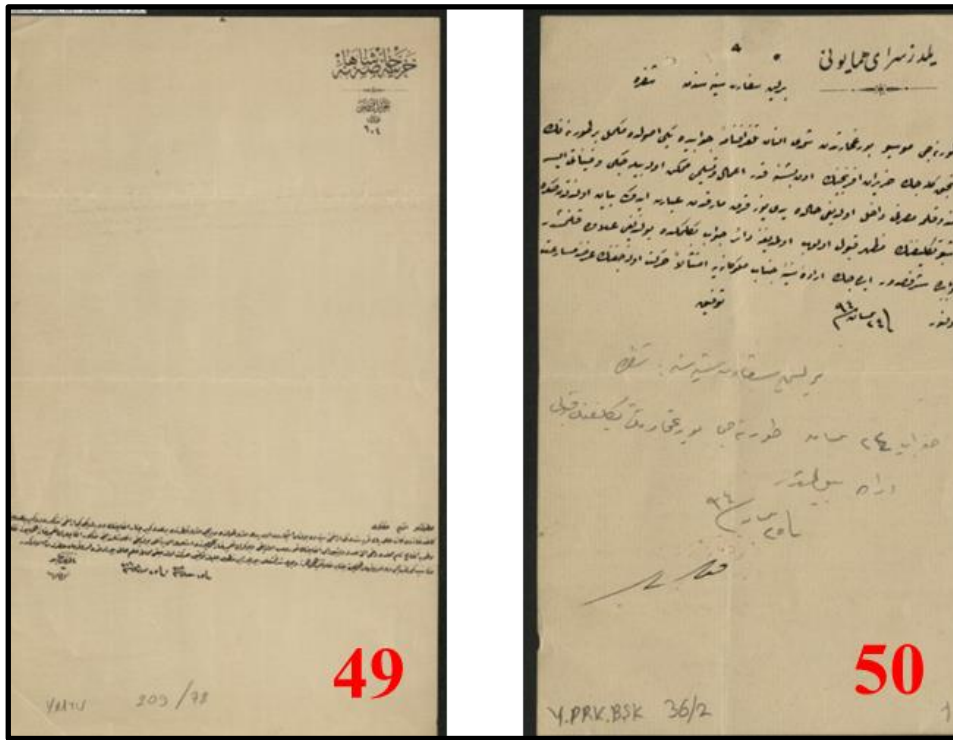

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

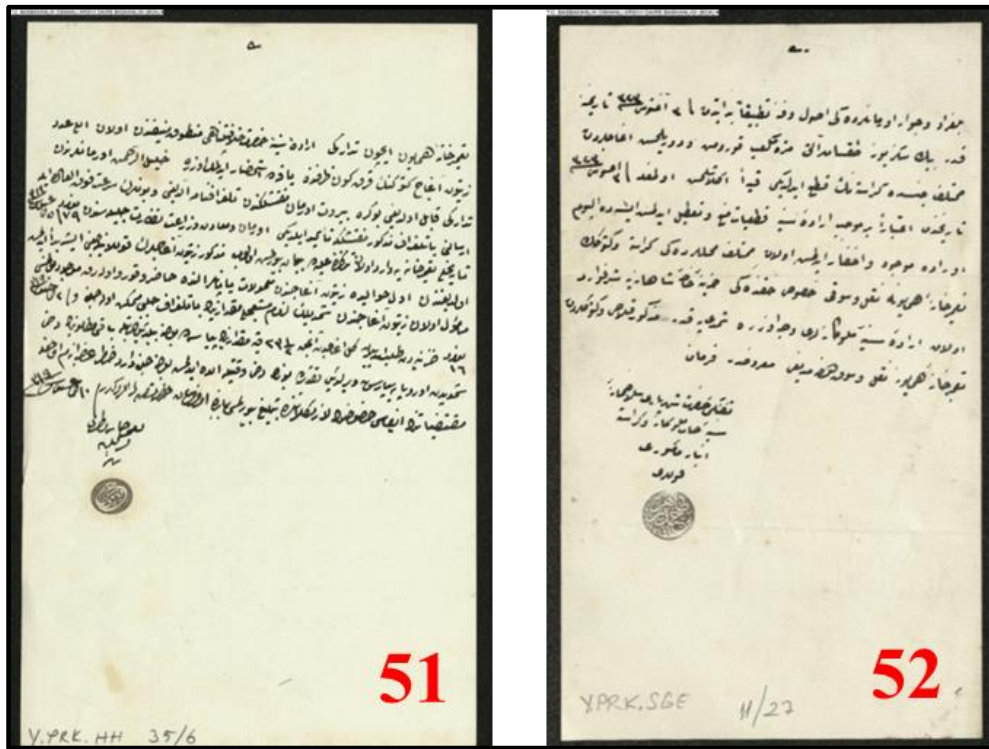
Resim 11.35. (48) Makineleriyle alışan beş marangoz. (Marangoz esnafının tanıtılması maksadıyla çekilmiş olup duvardaki levhada ...Marangoz Dairesi.... yazısı var)” [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.36. (49) Kâğıthane'nin Alibeyköyü'nde devrilmiş olan birkaç çınar ve meşenin Tamirhane-i Hümâyûn'a nakli hususunda Hazine-i Hassa tezkiresi [242]. (50) Tamirhane-i Hümâyûn için Mösyö Burgharat'dan torna makinesi mübayaa edileceği [242]

EK-11. (devam) Araştırmalar sonucunda tespit edilen bulgularla ilgili tez kapsamında incelenen belgeler

Resim 11.37. (51) Tamirhane-i Hümâyûnda kullanılmak için Halilürrahman ormanlarından zeytin kütüğü tedarik edilmesi [242]. (52) Belgrad civarı ormanlarından kesilen kerestenin Tamirhane-i Hümâyûn'a nakil ve sevki. a.g.y.tt. [242]

GAZİ GELECEKTİR...